

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08892

DOS ROYTE TSIMER

August Strindberg

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

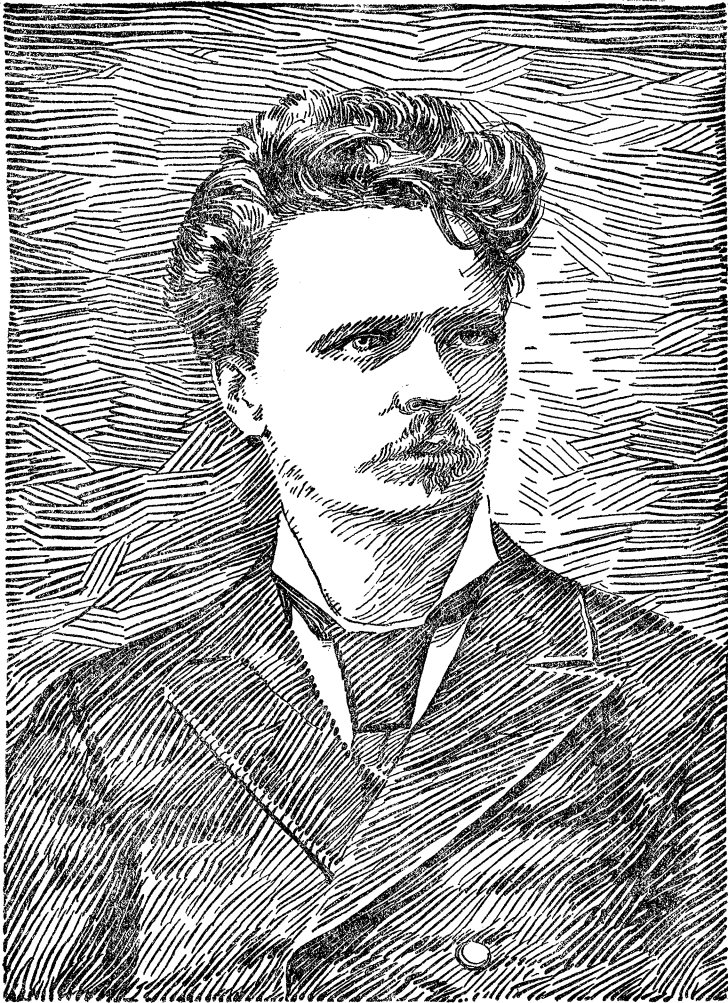
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אונגוסט סמרינדפערן

ווען ער האט פערפאסט „דאס רויטע צימער“

אינהאלט :

זייט	קאפיטעל
3	1 א פויגעל-בליק אויף שטאקהאלם
18	2 צווישען ברירער
26	3 די קינסטלער-קאלאניע
39	4 העררען און הינט
60	5 ביי דעם פערלענער
70	6 דאָס רויטע צימער
86	7 יעזום' נאָכפּאָלגער
92	8 אָרעם פאטערלאנד
103	9 פערשרייבונגען
108	10 צייטונגס-געזעלשאפט „גרויע הויבע“
117	11 גליקליכע מענשען
129	12 ים-פערזיכערונגס געזעלשאפט „טריטאָן“
138	13 בעשערט פון שיקואל
149	14 אבסינטה
163	15 טעאטער געזעלשאפט „פעניקס“
175	16 אין ווייסע בערג
189	17 נאטור
193	18 ניהיליזמוס
202	19 פון בית עולם אין שענק אריין
215	20 אויף דעם אלטאר
220	21 א נשמה האָט זיך דערטרונקען
228	22 שלעכטע צייטען
235	23 אדוענצען
242	24 איבער שוועדען
261	25 שאד-מאט
277	26 בריעה וועקסעל
286	27 גענעזונג
290	28 פון יענער זייט קבר
299	29 איבערבליק
306	עפילאָג

א פויגעל-בליק אויף שטאק האלם.

עס איז געוועזען אין אז אווענט איז אָנפאנג פון מאָנאַט מאי. דער קליינער שפאציר גארטען וועלכער האָט זיך געפונען אויפ'ן מאָזעס-בארג אין דרום זייט פון שטאָרט איז נאָך פאר'ן פובליקום נישט אָפּען געווען, און די פּערשיעדענע בלומען-בעמען זיינען נאָך ניט גע-ווען אַרומגעגראבען; די שנעע-גלעקלעך וואָס זיינען צווישען די אַראָבעפאלענע בלעמער געוואקסען האָבען זייער קורץ בליהען גע-האַלטען אין ענדיגען, כדי צו מאַכען פלאַץ פאַר די צארטע זאַפּערעך בלומען וואָס האָבען געווארט אויף אַ דרום ווינט, כדי זייערע בליטהען צו עפענען, צווישען די צווייגען פון די שוין אויפגעבליהטע לינדער-בוימער האָבען זיך די פויגעלעך אָנגעפאנגען נעסטען צו בויען. אויף די זאַמד-וועגאלעך וואָס האָבען זיך שלענגעלדיג איבער'ן גאַנצען גאַרטען געצויגען האָט נאָך קיין מענשליכער פוס געטרעטען, זייט דער שנעע פון לעצטען ווינטער איז צוגאַנגען, און די פויגעל מיט די בלומען האָבען דאָרט נאָך אַ פריי לעבען געפיהרט. די שוואַלבען האָבען אלער-ליי, פאַר זיי ניצליכע קלייניגקייטען צוזאַמענגעזאַמעלט, זיי האָבען דאָס אונטער די דאָר-געזימסטען פון דער שיפּער-שוהלע בעהאַלטען, כדי נעסטען זיך צו בויען, זיי שלעפען מיט זיך שטיקער הילזען פון פייער-ווערק וואָס איז נאָך פון'ם לעצטען הערבסט יום-טוב געבליבען. זיי נעהמען צוזאַמען דאָס שטרוי וואָס די סטודענטען פון די בויס-שולע האָבען אין'ם טיהר-גארטען איבערגעלאָזט, — אַלץ געפינען זיי, שטיק-לעך גאזע אין די זומער-שטיבלעך, גאַנצע בינטלעך האָר פון הינט וואָס האָבען זיך דאָרט דעם גאַנצען זומער צווישען די גאַרטען-בענק גע-וואַלגערט, עס איז פאַר זיי אַ לעבען איצט!

איבער'ן בארג איז געשטאַנען די זון און האָט געוואָרפען גאַנצע בונטען שטראַהלען צו מזרח-זייט; זיי ברעכען דורך די רויך-זיילען פון די באַרג-פאַבריק, זיי לויפען איבער'ן ריטערפּיאַרד, קלעמערען אַרויף אויפ'ן צלם פון ריטערהאַלמס קירך, זיי וואַרפען אויף דעם גלאַטיגען דאָך פון דער דייטשער קירכע. שפּיעלען זיך מיט די שפיצען פון די שיפלעך וואָס שטעהען ביי די שיפּס-בריק, בעלייכטען די פענסטער פון דעם ים-צאָל-אַמט, בעשיינען די וועלדער פון לינדע-אינוועל און שטאַרבען אָב אזוי ווי אַ ראַזאווע-פאַרבען וואַלקען ערגעץ ווייט ווייט וואו דער ים ליגט. און פון דאָרט קומט דער ווינט און געהט דעם

זעלבן וועג צוריק איבער וואקס־האלט, פערביי די פעסטונג, בעהאלט זיך ערנעץ א וויילע צווישען די וואלד־בוימער, קומט ווידער ארויס און לויפט ווייטער, דערגרייכט ביז צום קראנקענהויז, דערשרעקט זיך אביסל און לויפט אוועק צום דרום ברעג, דערפיהלט דעם קוילען־ריח, נאפט און גאז גרוך, לויפט ער ווידער אוועק איבער דעם מאזעס־בארן און שלאגען זיך אָב אין אַ וואנט.

אַ דיענסט־מיידעל וואָס איז געווען בעשעפמינט אראָבצורייסען דעם קלייסט וואָס האָט די דאָפּעל־פענסטער פּערקלעפט האָט גראַד דאָ מאל די וואַנט געעפּענט; אַ שרעקליכער ריח פון בראַט־שמאַלץ, ביער, פּוילע טאַנען־צוויגען און זעג־שפּענער האָט זיך אַרויסגעשטופּט, דער ווינט האָט איהם אויפגעכאַפּט און אַוועקגעטראַגען, אין דער צייט וואָס די קעכין האָט די פּרישע לופט דורך איהר גאַז איינגעזויגען, האָט דער ווינט די וואַטע וואָס איז געלעגען צווישען די דאָפּעל־פענסטער מיט פּאַפּיער־בלומען און בלעטער בעשטעקט, פון דאָרט אַוועקגעריסען אַזוי ווי אַ רונדען טאַנץ זיי געשלעפט און אויף די וועגען פּערשפּרייט, באלד זיינען פּערשיעדענע פּויגעלעך צו פליהען געקומען, מיט די פּיסקלעך שטיקלעך געכאַפּט און ערנעץ וואו אַוועקגעטראַגען.

די קעכין האָט זיך ווייטער מיט די דאָפּעל־פענסטער בעשעפ־טיגט, און אין אייניגע מינוטען האָט זיך די טיר צו דער וואַראַנדע פון דעם שענקעל געעפּענט און אַ יונגער מאַן איז אַרויסגעקומען אינ'ם גארטען אַריין. ער איז געווען איינפאַך אבער גוט געקליידעט, זיין פנים איז ניט געווען אויסערגעווענליך, נור זיינע געזיכטציגען האָבען גע־ציגט עטוואַס זאַרגען און אונצופרידענהייט, ווען ער איז אָבער פון דעם ענגען שענק־צימער אַרויסגעקומען די פּרישע לופט דערפיהלט און דעם אָפענעם הימעל דערזעהן, איז דאָס בעזאַרגטקייט פּערשוואַונ־דען, ער האָט זיך געווענדעט צו דער זייט פּונ'ם ווינט, ער האָט דעם אויבערראַק צוקנעפעלט און האָט אַ פּאַר מאָל טיעפּ דעם אטעם איינגעצויגען; דאָס האָט זיין ברוסט און זיין האַרץ לייכטער געמאַכט, און ער האָט אָנגעפאַנגען שפּאַציערען אויף דעם הויכען וועג וואָס איז געלעגען צווישען דעם גארטען אין דעם הויכען ברעג פון דעם טייך.

ווייט אונטער איהם האָט געליארעמט די ערשט אויפגעוואכטע שטאַרט; די טרובעס פון די דאַמפּ־שיפען ברומען, די אייזען־שמאַ־בעס קלאַפען אויף די אייזענוואַג, דאָס פּיפּען פון די האַפּען־וועכטער פּערהילכט די לופט, פון די שיפען זעהט זיך דער שוואַרץ געדיכטער

רויך, די אָמניבוסען קלאַפּען אויף די שלעכט געפלאַסטערטע גאסען. ליארם און געשריי הערט זיך פון פּישימארק, עס הערט זיך דאָס געד־שריי פון די מעווען, טראַמפעטען סיגנאלען פון וואָך אַבלעזונג, דאָס קלאַפּען פון האַלדזשיד פון די ארבייטער — דאָס אלץ מאַכט דעם איינדרוק פון לעבען און ריהרעוודיגקייט, וועלכעס ס'דאַכט זיך אז ס'וועקט די ענערגיע פון דעם יונגען מאַן, איצט האָט זיין פנים בעקור מען אַן אויסדרוק פון לעבענסלוסט און ענטשלאַסענהייט, און אלס ער האָט זיך אריבערגעבויען איבער'ן געלענדער וואָס האָט אַב־געצוימט דעם גארטען פון די מיעפע הויכקייט פונ'ם באַרג, און האָט אויף די שטאַדט אַרונטער געקוקט, איז עס געווען אזוי ווי ער זאָל אויף פּיינד קוקען; זיינע נאָז־לעכער האָבען זיך צושפּרייט, זיינע אויגען האָבען אויפגעפלאַמט, ער האָט אויפגעהויבען זיין צוואַמענגעדריקטע פּויסט אזוי ווי יער זאָל זיך וועלען מיט דער אַרעמער שטאַדט שלאַ־גען אָדער זי סטראַשען.

צו דער צייט האָט געקלונגען זעבען אין די קאטערוי־קירכע. די מאַראַד־קירכע האָט בעגלייט די גרויסע קירכע און די דייטשע, זיינען אַריינגעפאלען מיט זייער באַסען גלעקער, רונד אַרום האָט גענומען צי־טערען פון דעם גלאַקען־געקלאַנג פון דער שטאַדט, ווען אבער איינע נאָך דער צווייטער האָט גענומען שטיל ווערען האָט זיך נאָך געהערט פון ערגעץ ווייט דאָס לעצטע פּריעדענס־אווענט־ליעד זינגען: עס הערט זיך אַ העכערער טאָן, אַ ריינערער קלאַנג, ווייל דאָס האָט זי! ...!

ער האָרט, ער זוכט צו דערנעהן פון וואַנעט דער קלאַנג קומט, פיעלע עראַינערונגען ערוועקט זיך אין איהם... זיין מינע ווערט ווייכער און זיין געזיכט דריקט אויס שמערץ, אזוי ווי אַ קינד פיהלט אינס־טינקטיוו ווען מען לאָזט עס אליין...

ער איז געווען איינזאַם, זיין פאטער און זיין מוטער ליגען שוין לאַנג אויפ'ן בית הקברות נעבען די קלאַראַ־קירד פון וואַנען עס הערט זיך נאָך דער גלאַקען געקלאַנג...

און ער איז אַ קינד געוועזען, ער גלויבט נאָך אלץ אין מעשה־לעך אזוי ווי אין אמת'ע זאַכען.

דער גלאַק פון די הייליגע קלאַראַ־קירד איז שוין אויף שטיל געוואָרען, און טריט וואָס האָט זיך געהערט אויפ'ן זאַמד וועג האָבען איהם פון זיינע געדאַנקען אוועקגעריסען.

פון דער וועראַנדא איז צו איהם צוגעקומען אַ נידעריגער מאַן

מיט שטארקע באקען-בערט, א בריל וואָס האָט אויסגעזעהן ניכער זיין כיטרע בליק צו פערשמעלען איידער די אויגען צו בעשיצען, א ביז פערצויגען מויל, וואָס וויל שמענדיג מיט א פריינדליכען שמייכל זיך פערציהען, זיין הוט האַלב אריינגעדרוקט, א זויבערען איבערציהער מיט גרויסע קנעפ, זיין גאנג דריקט אויס זיכערהייט און חנופה'דיגע מורא צוואמען, זיין אויסערליכעס איז עפעס אזוי ווי אונבעשטיממעס, מען קען נישט ארויסנעהמען וואָס פאר אַ געזעלשאַפטליכע שמעלונג ער פערטרעט, צי איז ער אן ארבייטער אָדער א בעאמטער? ... ס'איז נישט מעגליך צו וויסען ווי אלט ער איז, מען קען מיינען, אז ער איז אלט 26 און אויך 45 יאָהר, איצט צייגט עס אויס פיהלט ער זיך גע- שמייכלט מיט דער געזעלשאפט פון דעם יונגען מאן וואָס ער געהט צו איהם צו; ער הויכט הויך זיין הוט, און שמייכלט גוטמוטיג.

— איהר האָט לאנג געווארט, הערר געריכטס-אסעסאר?

— ניין, בלויז א קורצע וויילע; אָט האָט ערשט דער גלאַק זיבען געקלונגען. איך דאנק אייך וואָס איהר זייט פריינדליך געווען צו קומען. ווייל איך מוז צוגעבען אז דיעזע בעגעגענונג איז פאר מיר פון גרעסטער וויכטיגקייט; איך וויל אייך אזוי פיעל זאגען הערר שטראַווע, אז עס האנדעלט זיך פאר מיין צוקונפט.

— אַך גאָט, דאָס קען נישט זיין!

הערר שטראַווע האָט די אויגען פערצויגען, ער האָט זיך גאר נישט געריכט אויף אזא ערנסטען געשפרעך.

— כרי מיר זאלען בעסער קענען רעדען, האָט ווייטער דער גע- ריכטס-אסעסאר געזאגט — לאַמיר זיצען אין דרויסען און טרינקען אַ ביער.

הערר שטראַווע האָט זיך אַ גלעט געטהאן ביי זיין רעכטע באקער כאַרט, געדאנקט פאר די איינלאדונג, און איז געוואָרען אונרוהיג. — צו אלעם ערשט וועל איך אייך בעטען, איהר זאלט מיך מער נישט רופען געריכטס-אסעסאר, האָט דער יונגער מאן אַנגעפאנגען דעם געשפרעך, — ווייל איך בין דאָס קיינמאל ניט געווען, איך בין נאר בלויז אַ הילפס-ארבייטער ביים אסעסאר געווען, און אויך דאָס האָב איך היינט אויפגעהערט צו זיין, איצט בין איך בלויז הערר פאלק, נישט מער.

— וואָס?

הערר שטראַווע האָט אויסגעזעהן אזוי ווי ער זאל גערען האַמען

עפעס זעהר א גוטע בעקאנטשאפט פערלוירען, ער איז אָבער געבליבן
בען גוט געלויבט.

— איהר זייט א מענש מיט ליבעראלע אידעען...

הערר שטראווע האָט געפרואווט עפעס צו זאָגען, אבער פאלק
האָט איהם ניט געלאָזט צום ווארט קומען, נאָר ער האָט ווייטער גע-
רעדט:

— אין אייער אייגענשאפט אלס מיטארבייטער פון דער פרייזני-

גע ציימונג „רויטקעפעל“, האָב איך איהר בעשטעלט.

— פאר אלץ אין דער וועלט, איך בין אזא אונבעדייטענדער מיט

ארבייטער...

— איך האָב אייער גרויסארטיגע ארטיקלען וועגען די ארכי-

טער-פראגע און אנדערע פראגען געלעזען, און זיי ליגען אונז זעהר
צום הארץ. ס'איז שוין דריי יאָהר זייט דער נייע רייכסטאג איז זיך
צוזאמענגעקומען, און מיר וועלען באלד אונזערע האָפנונגען פערוויק-
ליכען, איך האָב אין „בוירענפריינד“ אייער פארטרעפליכע ביאגראפיען
פון די פאָליטישע פיהרער געלעזען, אָט די דאָזיגע מענער פון פאלק
האָבען סוף כל סוף געקענט דאס זאָגען וואָס ס'האָט זיי שוין לאנג
גערדיקט; איהר זייט א מאן פון פארטשריט, הערר שטראווע, און איך
האָב איבער איך זעהר א הויכע מיינונג.

שטראווע האָט זיך געפיהלט געשמייכעלט פון דעם יונגען מאן'ס

ווערטער, דאָך האָט ער עס נישט געוואָלט ארויסווייזען, נאָר ווי א
מענש וואָס ר'האָט הנאה פון א גוטע זאך, האָט ער גענומען רעדען
לאנגזאם און איבערצייגט:

— איך מוז זאָגען, אז עס פרעהט מיך אמת'דיג צו האָבען די

אנערקענונג פון אזא אויסגעצייכענטען יונגען-מאן ווי איהר זייט, הערר
געריכטס-אַסעסאָר. אָבער נאָך אלעמען, צו וואָס זאָלען מיר פון אזעל-
כע זאכען רעדען וואָס זיינען צו ערענסט און אפשר טרוויריג, אין דער
צייט ווען מיר זיצען אין דער שוים פון דער נאַטור אינ'ם ערשטען מאָג
פון פרייהלינג, ווען אלץ שטעהט אין בליהען, די זון פערשפרייט איהר
ווארעמקייט איבער די גאנצע נאַטור; לאָמיר בעסער ניט זארגען און
טרינקען אונזער ביער צופריעדען. פערציהיט מיר, הערר פאלק, איך
גלויב אָבער, אז איך האָב פריהער די שולע געענדיגט... און איך וועל
מאכען א פאַרשלאג... אז מיר זאָלען טרינקען אויף ברודערשאפט...

פאלק וואָס האָט געמיינט, אז ער וועט אנטרעפען א הארטען

מענשען אזוי ווי פון שטאהל, און זעהענדיג אז ס'איז ניט אזוי האָט ער דעם פאַרשלאַג אנגענומען, און שוין זיינען זיי געזעסען ווי ברידער וואָס האָבען שוין זייט לאַנגע יאָהרען צוזאמען פיעל ענטווישונגען דורכגעמאכט.

— איך האָב פריהער דערמאָנט, — האָט פּאָלק ווידער אָנגעפאָנגען גען דעם געשפרעך, — אז איך האָב היינט מיט מיין פערנאנגענהייט אָבערבראַכען, און איך האָב אויפגעגעבען מיין בעאמטער־שטעלע, איך וויל קיין בעאמטער מעהר ניט זיין, איצט וויל איך נאָר צוגעבען, אז איך דענק צו ווערען ליטעראַט!

— ליטעראַט! איי גאָט, פאר וואָס דען? דאָס איז אַבער אַ שאַד. — ס'איז נאָר קיין שאַד נישט; אָבער איצט וויל איך דיך פרעגען, וואו איך דאַרף געהן כדי צו קריגען אַרבייט.

— הם! דאָס איז אמת'דיג שווער צו זאָגען, עס קומען אזוי פיעל מענשען פון אלע זייטען זיך צוזאמען און אלע זיינען ליטעראַמען... אָבער דו דארפסט וועגען דעם נישט דענקען, ס'איז אמת'דיג אַ שאַד זאָלסט אויפגעבען דיין קאריערע אלס בעאמטער; דער וועג פון די ליטעראַטען איז זעהר אַ שווערער!

שטראווע זעהט אויס אזוי ווי ער זאָל זיין יונגען פריינד בעדייער רען, אָבער דאך הנאה האָבען באלד צו האָבען אַן אונגליקס־קאמראַד. — אָבער זאָג מיר, איך בעט דיך, רעדט ער ווייטער, פאר וועלכע אורזאך ווילסטו דיין בעאמטער־שטעלע אויפגעבען; וואָס ברענגט דיר אריין עהרע און מאַכט?

— עהרע ברענגט עס דעם, ווער ס'וויל מאַכט בעזיצען און מאַכט, דעם וואָס וויל איבער יענעם הערשען, איך וויל ביידע נישט. — אָט דאָס פלוידערסטו שוין; ס'איז דאָך נישט אזוי געפעהרליך ווי דו זאָגסט!

— דו גלויבסט נישט? נא, מוז איך שוין מיט דיר אַנדערש רעדען, איך וועל דיר נאָר פארשטעלען איינעם פון די זעקס עמטער וואָס איך האָב מיך פערשריבען. די ערשטע פינף האָב איך באלד פערלאָזען אויס דער נאנץ איינפאכער אורזאך, וויל ס'איז דאָרט קיין אַרבייט ניט געווען. יעדעס מאָל ווען איך בין ארויפגעקומען און געפרעגט, אויב ס'איז דאָ עטוואָס צו טהאָן, האָט מען געענטפערט: ניי! און איך האָב טאַקע קיינמאָל קיינעם נישט געזעהן טהאָן עטוואָס, און דאָך האָט עס שטענדיג אויסגעזעהן אזוי ווי איך זאָל זיין תמיד פערנומען,

אזוי פיעל עמטער, ווי דאָס „קאלעגיום פאר שנאפס־ברענעריי“, די „סאנצעליי פאר דירעקטע שטייערען“ און די „גענעראל־דירעקציאָן פאר בעאמטען־פענסיאָן“. ווען איד האָב אָבער געזעהן די גאנצע מאַסע בעאמטען, וועלכע ליגען אזוי פיעל צוזאמען און טהאָן גאר נישט, האָב איד מיר געטראכט, אז אין דעם אמט, וואָס צאָהלט אויס די גע־האלטען אַט צו די אלע בעאמטען, איז יא דאָ וואָס צו טהאָן, האָב איד זיך איינגעשריבען אין דעם „קאלעגיום פאר אויסצאָהלען די בע־אמטען געהעלטער“.

— דו ביסט דאָרט געווען? — האָט שטראווע מיט אינטערעס גע־

פרעגט.

— יא, איד וועל קיינמאָל נישט פערגעסען דעם איינדרוק וואָס ס'האָט אויף מיר געמאכט ביי מיין ערשטען מאל אריינגעהן אין דיע־זען אזוי גערופענעם פאָלשטענדיג ארגאניזירטען אמט, עלף אזייגער פאר מיטאג בין איד אהין געגאנגען, ווייל אין דער צייט דאָרף זיך דאָס אמט עפענען. אין אמט־דיענער־צימער זיינען צוויי יונגע אמטס־דיע־נער געלעגען אויפ'ן טיש מיט די בייכער ארויף און האָלען געליינט דאָס „פאטערלאַנד“.

— דאָס „פאטערלאַנד“?

שטראווע וואָס איז בין איצט געזעסען און געשפיעלט זיך מיט

עפעס פונ'ם טיש, איז געוואָרען אויפמערקזאם.

— יא! איד האָב געזאָגט גוט מארגען, און א שוואך בעוועגען

פון זייער פלייצע האָט אָנגעדייטעט, אז זיי האָבען מיין בעגריפען גאנץ שעהן אויפגענומען; איינער האָט זאָגאר א קלאַפ געטהאָן אין טיש מיט'ן אבזאץ פון זיין שוך, דאָס זאָל בעדייטען אזוי ווי ער זאָל מיר זיין האנט דערלאנגען. איד האָב געפרעגט, אויב איינער פון זיי קען מיר מיין פלאץ און מיין ארבייט אנצייגען. זיי האָבען מיר ערקלערט, אז ניין, ווייל זיי האָבען א בעפעהל, דאָס ווארט־צימער ניט צו פער־לאָזן. איד האָב געפרעגט צי ס'איז נישטאָ נאָך מעהר אמטס־דיענער. יא, האָבען זיי געענטפערט, ס'איז דאָ מעהר, אבער דער אויבער־אמטס־דיענער האָט זיין פעריען, דער ערשטער אמטס־דיענער האָט אורלוּב, דער צווייטער אמטס־דיענער איז דיענסט־פריי, דער דריטער איז אויף דער פאסט, דער פערטער איז קראַנק, דער פינפטער איז גע־גאנגען ברענגען טרינק־וואסער, דער זעקסטער איז אויפ'ן הויף, „און דאָרט זיצט ער דעם גאנצען טאָג“ און נאָך אלעמען, איז נאָך קיין בע־

אמטער ניט געקומען בעפאר איינס א זיינער". מיט דעם האָבען זיי מיר געגעבען צו פערשטעהען, אז מיין צופריה קומען פאסט נישט און אז די אמטס־דיינער זיינען אויך בעאמטע.

— ווען איך האָב אבער מיין פעסטען בעשלוס ערקלערט, אז איך וויל די אמטס צימערען דורכזעהן, כדי איך זאָל קריגען א בעגריף אין די איינטיילונג פון דער ארבייט פון אזא וויכטיגען אמט, האָב איך גע'פועלט אז דער יונגערער פון זיי זאָל מיט מיר געהן. ס'איז געווען א גרויסארטיגער אנבליק, ער האָט די ערשטע טיר געעפענט און איז מיט מיר דורך זעכצעהן צימערען געגאנגען, גרעסערע און קלענערע. — דאָ מוז זיין א סך ארבייט, האָב איך געטראכט, און איך האָב געהאט א גע'פיהל, אז איך בין געפאלען אויף א גליקליכע אידעע, מיך צו פערשרייי בען צו דיעזען אמט. דאָס גערויש פון זעכצעהן פיערען וואָס האָבען זיך אין די אויווענס געברענגט, האָט אנגעגעהם אונטערבראכען די אייניג זאמקייט פון דעם אָרט.

שטראווע, וואָס איז וואָס ווייטער מעהר אויפמערקזאם געוואָר רען, האָט ארויסגענומען א בלייפ־דער פונ'ם וועסטעל קעשענע און האָט אויף זיין מאנזשעט די צאָהל „16" אויפגעשריבען.
— דאָס איז דאָס צימער פון די אויסעראָרענטליכע בעאמטע האָט מיר דער אמטס־דיינער ערקלערט.
— אזוי! איז דאָ א סך אויסעראָרדענטליכע? — האָב איך גע'פרעגט.

— אַ יאָ, נאָך מעהר ווי גענוג.

— וואָס טהוען זיי דען?

— זיי שרייבען נאָטירליך אביסעל...

— נאָכדעם ווי מיר זיינען דורכגעגאנגען זיי צימערען פון די קאָפּ פירער, די נאָטארען, די קאנצעליסטען, דעם רעוויזארס און רעוויזארס־סעקרעטער, דעם קאָנטראָלאָרס און קאָנטראָלאָרס־סעקרעטער, דעם שטאַטס־פּערזאָנלעך, דאָס ארכיוו און ביבליאָטעק, דעם קאסירערס און זיין שמעלפּערטרעמערס, דעם הויפט פראַטאָקאָל־פיהרער און פראַטאָקאָל־סעקרעטערס, דעם אקטען־האַלמערס, דעם רעדזשיסטראַטארס, דעם עקספּעדיטען־סעקרעטערס, דעם בורעאוי־שעפּס און עקספּעדי־ציאָנס שעפּ'ס, זיינען מיר אַם ענדע געבליבען שמעהן ביי א פערמאכטע טיר מיט אן אויפשיפט פון גאָלדענע בוכשטאַבען: „דער פּרעזידענט" איך האָב געוואָלט די טיר עמענען און אריינגעהן, האָט מיך אבער

דער אמטס־דיענער נישט געלאזט, מיט אן אמת'ע אונרוהיגקייט האָט ער מיין האנט גענומען און געמורמעלט „שטיל“ שלאפט ער? האָב איך זיך נישט געקענט איינהאלטען און געפרעגט: אום גאָטעס ווילען זאָגט נאָך נישט; האָט דער אמטס־דיענער שטיל געפליסטערט, דאָרט דארף קיינער נישט אריינגעהן בעפאר דער פרעזידענט קלינגט נישט; — קלינגט דער פרעזידענט? — נין, איך האָב איהם נישט געהערט קלינגן נען זייט איך בין דאָ, און איך בין שוין דאָ אַ יאָהר... איך האָב שוין פערשטאנען און האָב מעהר נישט געפרעגט.

געגען צוועלף אַ זיינער האָבען אנגעפאנגען די אויסעראָרדענטלייִכע בעקאמטען צוזאמען צוקומען, איך בין געווארען זעהר איבערראשט. אין זיי לויטער בעקאמטע פנים'ער צו זעהן, פון דער גענעראל־דירעקט־ציאָן פאר בעקאמטע־פענסיאן און פון דעם קאָלעגיום פאר שנאפס־ברענעריי, נאָך מעהר בין איך איבערראשט געווארען זעהענדיג אריינ־קומען דעם אויבער־בעקאמטען פון שטייער־אמט, זיך אוועקזעצנדיג אויף דעם לעדער־שטוהל פון'ם אקטעוהאלטערס און האָט זיך בע־קוועם געמאכט אזוי ווי ער האָט עס געטהאָן אין שטייער־אמט.

— הייסט עס, האָב איך געטראכט, אז יערער פון זיי פערנעהמט צוויי שטעלען און בעקומט צוויי געהאלטען.

איך האָב גענומען אַ יונגען מאן אין דער זייט אריין און האָב איהם געפרעגט, אויב ער געפינט נישט פאר ראטזאם, אז איך זאָל זיך פארשטעלען פאר'ן פרעזידענט. „שטיל“ איז געווען זיין געהיימיניספּור לער ענטפער, און פיהרענדיג מיך אין'ם אכטען צימער, האָט ער ווידער דעם סודות'דיגען „שטיל“ געזאָגט.

דאָס צימער וואו מיר האָבען זיך געפונען, איז אויף געווען אזוי טונקעל ווי די אנדערע, אבער שמוציגער, פּערדס־האַר האָט ארויסגע־קוקט פון די צוריסענע לעדער־שטוחלען, דיקער שטויב איז געלענען אויפ'ן שרייב־טיש, אויף וועלכען ס'איז געשטאנען אַן אויסגעטריי־קענטער טינטער; ס'איז אויך געלענען אַ נאָך נישט בענוצטעס טריפ־וואקס שטענגעל, אויף וועלכען דער אמאָליגער בעזיצער האָט מיט גאָטישע בוכשטאבען זיין נאָמען אויסגעקריצט, אַ פּאפיער שערעל וואָס ס'האָט אויסגעזעהן פון'ם ראסט צוזאמענגעוואקסען, אַ דאָטום אנצייגער, וועלכער איז געבליבען שטעהן אויף אַ זומערדיגען טאָג פון פאר פינף יאָהר, און אַ כוויגען לעש־פּאפיער, אויף וועלכען ס'איז גע־ווען אַנגעשריבען אפּשר הונדערט טאַל: ילויס צעזאר, ילויס צעזאר.

יוליוס צעזאר, און אויף אזוי פיעל מאָל: פאטער נח, פאטער נח פאטער נח.

— דאָס איז דאָס צימער פון'ם ארכיווער, דאָ לאַזט מען אונז צופריעדען, האָט מירן בעגלייטער צו מיר געזאגט.

— קומט דער ארכיווער דאָ נאר נישט אריין? — האָב איך געפרעגט.

— פינף יאָהר איז ער שוין דאָ נישט געוועזען, נו און איצט וועט ער זיך שוין שעהמען צו קומען.

— אָבער ווער טהוט זיין ארכיביט?

— דאָס טהוט דער ביבליאטעקער.

איך וואָס בעשטעהט די ארכיביט אין אזא אמט, ווי דאָס „קאָלעגיום צום אויסצאהלען פון בעאמטען געהאלטער“?

עס בעשטעהט אין דעם, וואָס די אמטס דיענער סארטירען די קוויטירונגען אלפֿאָבעטיש און לויט די סומען, זיי שיקען דאָס צום בוכבינדער, דער ביבליאטעקער נעהמט דערנאָך די איינגעבונדענע קוויטירונגען און שטעלט זיי רעגעלמעסיג אויס אין די פאכען וואָס זיינען אייגענס געמאכט געוואָרען פאר דעם.

שטראַווין האָט אָנגעפאנגען דער געשפרעך צו אמוזירען, און צייער טענווייז האָט ער פערשריבען א ווארט אויף זיינע מאַנזשעטען, און ווען פאלק האָט געמאכט א פויזע האָט ער געפונען פאר נויטיג עטוואָס וויכטיגעס צו פרעגען.

— דו האָסט געזאָגט, אז דער ארכיווער קומט נאר נישט אין אמט?

ווי אזוי זשע בעקומט ער זיין געהאלט?

— וואָס פאר א נאאיווע פראגע דו פרענסט, איז דאָס נישט

איינפאך, מען שיקט עס איהם אהיים . . .

פאלק האָט אָנגעפאנגען ווייטער דערצעהלען:

— מיין יונגער קאמראד האָט מיך געראטהען, איך זאל זיך וועגן דען צום אקטעדהאלטער און איהם בעטען אז ער זאל מיך פארשטעלען פאר די אנדערע בעאמטען, וועלכע האָבען אָנגעפאנגען ביסלעכווייז צו קומען האָבען זיך אוועקגעזעצט נעבען די ברענענדיגע אויווענס, אויפֿגערודערט דאָס פייער, אַמאָל צוגעלעגט א שטיקעל האַלץ און זיך מיט פערנעניגען געווארמט.

— דער אקטעדהאלטער איז זעהר א מעכטיגע פערזענליכקייט האָט מיין פריינד־מיר געזאָגט, ער שענקט יעדען אויפֿמערקזאמקייט.

כאָטש איך האָב דעם אקטען־האַלטער געקענט פאר דעם אויבער־
בעאמטען פּוֹנ'ם שטייער־אמט און איך האָב געוואוסט אז ער איז נישט
אזא פיינער מאן, האָב איך דאָך דעם יונגען מאן געוואַלט גלויבען, און
איך בין צו איהם אריינגעגאנגען אין צימער.

— אין א ברייטען לעהן־שטוהל איז ער געזעסען, נישט ווייט
פּוֹנ'ם ברענענדיגען אויווען, זיינע פיס אויסגעשטרעקט אויף א בערעך־
פעל, ער איז געווען שטאַרק פערטיעפט מיט א מערשוים־ציגארשפיץ
וואָס איז געווען איינגענעהט אין האנד־שוהל־לעדער, אויסצורויכערען
און כדי נישט צו זיצען אָהן בעשעפטיגונג, האָט ער געהאַלטען א נעכ־
טיגע, „פּאַסט־צייטונג“ און געלעזען.

ביי מיין איינטריט וואָס האָט איהם ווארשיינליך בעטריבט, האָט
ער זיינע ברילען ארויפגערוקט און האָט זיי אוועקגעלעגט אויף זיין
גאלען קאַפּ. זיין רעכט אויג האָט ער אונטער די צייטונג בעהאַלטען
און מיט'ן לינקען אויג האָט ער אויף מיר שארף געקוקט. איך האָב איהם
מיין וואונש געזאָגט, ער האָט געשוויגען, ער האָט ארויסגענומען דעם
ציגארען שפיץ פון זיין מויל, נאָכגעקוקט ווי ווייט ס'איז שוין אויסגע־
רויכערט און ווידער נישט געענטפערט. דאָס שרעקליכע שווייגען האָט
בעשמעטיגט אלע מיינע מורא'ס פון פריהער, ער האָט זיך א רודער
געגעבען אזש דאָס פייער פּוֹנ'ם אויווען האָט זיך אָנגעפאנגען בעוועגען.
ער האָט זיך ווידער דערמאָנט אין די צייטונג און האָט ווייטער אָנגע־
פאנגען לעזען. איך האָב נאָך אַמאָל אין מיט א העכער קול ווי פרי־
הער מיין פערלאָנג געזאָגט. דאן האָט ער שוין לענגער נישט געקענט
אויסהאַלטען, — וואָס ווילט איהר, צום טייוועל? וואָס האָט איהר אין
מיין צימער צו טהוון? קען מען מיר נישט אַמאָל אין מיין אייגענעם צי־
מער צו רוה לאָזען? וואָס? ארויס, ארויס, ארויס, הערר! צום טי־
וועל! זעהט איהר נישט, אז איך בין בעשעפטיגט? ווענדעט זיך צום
פּראַטאַקאָל פיהרער: אז איהר ווילט עפעס האָבען! נישט צו מיר!
איך בין געגאנגען צום פּראַטאַקאָל פיהרער.

דאָ איז געווען גרויסע בעשעפטיגונג שוין זייט דריי וואָכען
לאַנג. דער פּראַטאַקאָל־פיהרער איז געווען פארויצענדער און דריי
קאנצאַליסטען האָבען געפיהרט דעם פּראַטאַקאָל. פּערהאנדעלט האָט
מען וועגען מאַטעריאַל בעדאַרף פּוֹנ'ם קאַלעגיום, פּערשידענע פּאַ־
פיער־פּראָבען וואָס די לייוועראַנטען האָבען צוגעשיקט זיינען געלעגען
צואוואַרפען אויף די טישען ביי וועלכע ס'זיינען געזעסען די נישט

בעשפטניגטע קאנצאליסטען און אויסערארדענטליכע בעאמטען, און האָבען געלענגערט זיך און געגענעצט פאר לאנגווייליגקייט, ענדליך האָט מען בעשלאָסען, כאָטש מיט גרויסע מיינונגס־פערשידענהייטען, זאָל מען בעשטעלען צוויי באלען פאָפיער ביי די פירמא „לעסאבויער“ פון וועלכע דער אקטען־האלטער האָט 25 אקציעס. דאָס שרייבען פאר פראבען האָט געדויערט א גאנצע וואָך, און די פראָטאָקאלען שרייבען האָט 100 בויגען פאָפיער פערנומען. איצט איז מען געקומען צו בע־שטעלען טאָשען־מעסערלעך. אייניגע פראבע מעסערלעך זיינען געלע־גען אויפ'ן טיש, און כדי צו פרוואווען די גוטסקייט פון זיי, האָט יעדער פון'ם „קאָלעגיום“ גענומען א מעסערעל און געפרוואוט צו שניידען דעם שווארצען טיש.

— איך שלאָג פאר די שעפּעלדישע טאפעל קלינגע נומער 4 —
 האָט דער פראָטאָקאל־פיהרער געזאָגט, און האָט אוועקגעשניטען א שטיק פון'ם טיש אז מען האָט געקאנט א פייער דאמיט אנציןדען.
 — וואָס זאָגט דער ערשטער נאטאר צו דעם?

דער ערשטער נאטאר וואָס איז מיט זיין מעסערל' צו טיעף און טיש אריינגעקראכען און אויף א נאָגעל אָנגעטראפען, האָט פארנעשלאָגן גען גראדע דאָס מעסערעל וואָס ער האָט געהאלטען.

ס'איז געקומען צו א דעבאטע, יעדער האָט געוואלט איבערצייגען און מאַטיווירען זיין פארשלאָג, צום סוף האָט דער פראָטאָקאל־פיהרער בעשלאָסען, צו בעשטעלען צוויי גראס ביי די פירמא „שעפּעלד“ דערנאָך האָט דער ערשטער נאָטאר בעריכטעט אויספיהרליך מיט אַלע איינצעלהייטען און האָט אויפּמערקזאם געמאכט, אז מען זאָל עס פראָטאָקאלירען; אז די אלטע פראָטאָקאלען זיינען אין צוויי עקזעמפלאַר רען קאָפּיערט געוואָרען, אריינגעטראנען אין רעניסטרע, סארטירט לויט דעם „אלפאבעט“ איינגעבונדען און פון אמטס־דיענער אונטער די אויפזיכט פון'ם ביבליאָטעקער אריינגעשטעלט געוואָרען אין געהע־ריגען פאר.

— דער זייגער פון די ריטערהאלמס־קירכע האָט געשלאָגען צוויי. אַלע בעאמטען זיינען פון די פלעצער אויפגעשפרונגען אזוי ווי ס'וואָלט ערגעץ א פייער אויסגעבראכען, ווען איך האָב איינעם פון די יונגע סאָל־לעגען געפרעגט: וואָס דאָס בעדייט, האָט דער אלטער נאָטאר מיר גע־געטפערט: די ערשטע פליכט פון א בעאמטען איז פּרעזערווירען

צוויי מינוטען נאָך צוויי איז שוין קיין זעלע נישט געווען אין די אלע צימערען.

— מאַרגען וועלען מיר פיעל ארבייט האָבען — האָט איינער צו מיר געזאָגט אראָבגעהענדיג פון די טרעפּ, — וואָס פאר אַן ארבייט איז דען דאָ? — האָב איך איהם געפרעגט — וואָס הייסט? — האָט ער געענטפערט, — מען דארף פיעל זאכען בעשמעלען, בלייפּעדערען, קאַנווערטען, זיענעל־לאַק, פּאַפּיער־מעסער, לעש־פּאַפּיער און פּאַק־פּאַד דים. יא, ס'איז געווען אביסעל ארבייט, וועניגסטענס האָט יעדער געד האט בעשעפטיגונג, ס'איז אָבער געקומען א טאָג ווי ס'איז שוין קיין ארבייט נישט געווען, האָב איך מיר מיין האַרץ געשטארקט און האָב ארבייט געבעטען, מען האָט מיר געגעבען אַ פּעקעל ווייסע פּאַפּיער און אביסעל אקטען, אז איך זאָל דאָס אין דער היים אויף דיין איבער־שרייבען, מיט דעם וועל איך זיך „פּערדיענט“ מאכען. איך האָב די אר־בייט אין א קורצער צייט פארטיג געמאכט, כ'זאָל קריגען אנערקענונג, האָט מען אויף מיר ביז געקוקט, ווייל זיי לייעבען נישט קיין פלייסניגע מענשען. פון דאמאָלט אָן האָט מען מיר שוין קיין ארבייט נישט געגעבען.

— נאָ, איך וועל דיר ערשפּאַרען די אלע שילדערונגען פון די צרות וואָס איך האָב דאָרט געהאט א גאנץ יאָהר, ביטערקייט, פּערדרום אָהן אַ גרענעץ, אלץ וואָס איך האָב געהאַלטען פאר לעכערליך, פאר קליין און אונבעדייטענדיג, איז געוואָרען מיט פייערדיגען ערענסט דורכגע־פיהרט, און אלץ וואָס איך האָב פאר גרויס און לעבענסווערט געשעצט, האָט מען דערפון חוּזק געמאכט און מען האָט עס גאר נישט געוואָלט בעהאַנדלען. דאָס פּאָלק האָבען זיי גערופּען „פּאַק“ און האָבען געדענקט אז דאָס פּאָלק איז נאָר צו דעם געשאפּען, אז די סאָלאַטען זאָלען דארויף שיסען ווען זיי צייגען ארויס אונצופריעדענהייט, מען האָט חוּזק געמאכט פון יעדען איינציגען וואָס וויל ברענגען ראדיקאלע רעפּארמע אין דער רעגירונג, און מען האָט זיי גערופּען פּעררעטער. זיעבען מאָנאַט לאַנג האָב איך דאָס צוגעהערט. מען האָט מיך אַנגעפּאַנגען צו ערגע־רען, ווייל איך האָב נישט אנטויל גענומען אין זייערע געשפּרעכען, אין זייער לאַכען, צום סוף האָב איך שוין נישט געקענט אויסהאַלטען, און איך האָב ארויסגעזאָגט מיין מיינונג, איך האָב פּערטיידיגט די רע־פּאַראַטארס, די ראדיקאלען, כ'האָב זיי אַנגערופּען טויגעניכטסען, פּאַראַזיטען וואָס זיען אויפ'ן פּאָלקס קערפּער און זויגען דאָס בלוט

פון איהם, נעהמען פון דער רעגירונג געהאלטען און טהאָן נאר נישט. דעם רעזולטאט פון דעם ווייסטו שוין, איך האָב געמוזט אוועק פון דאָרט, און איצט, וויל איך, אזוי ווי אלע וואָס ליידען פון שיפ־ברוך, זיך ווענדען צו א ניעם געביט, איך וויל ווערען א ליטעראט.

שטראווע האָט אויסגעזעהען נישט צו זיין צופרידען מיט דעם שלום פון פאלקס רעדען, האָט די בלייפערער בעהאלטען צוריק אין קעשענע, האָט א טרונק געגעבען אביסעל פון'ם גלאָז, און האָט זיך אומגעקוקט אין אלע זיימען, אבער דענקענדיג אז ער דארף עפעס זאגען האָט ער זיך געווענדעט צו פאלק'ען:

— ליעבער ברודער, דו האסט נאָך נישט געלערענט די קונסט פון'ם לעבען; דו וועסט ערשט זעהן ווי שווער ס'איז זיין ברויט צו גע-פינען, און אלע מאָל איז דאָס די הויפט זאך פון לעבען: מען ארבייט כדי ברויט צו האָבען, און מען עסט ברויט כדי צו קענען ארבייטען! גלויב מיר, איך האָב א ווייב און קינדער און איך ווייס וואָס דאָס הייסט, מ'מוז זיך ריכמען נאָך די פעהעלטניסע, זעהסטו, אזוי דארף מען דאָס לעבען פערשטעהן! דו ווייסט נאָך נישט, ווי אזוי ס'איז די שטע-לונג פון א ליטעראט, דער ליטעראט שטעהט אויסערהאלב פון דער גע-זעלשאפט!

— נא, דאס איז טאקע זיין שטראף, ווייל ער וויל אלע מאל שטעהען איבער דער געזעלשאפט, איבעריגענס, איך האָב פיינט די גע-זעלשאפט, ווייל איהר עקזיסטענץ איז נישט קיין אמת'ע, קיין פרייע, זי איז א נעץ פון ליגען — און איך אנטלויף פון איהר מיט פערנע-גיגען.

— עם פאנגט אָן קאלט צו ווערען — האָט שטראווע בעמערקט.
— אפשר וועלען מיר שוין געהן.

דאָס פייער פון'ם געשפרעך האָט זיך שוין אויסגעברענט. דערווייל איז די זון שוין אונטערגעגאנגען, די האלבע לבנה האָט זיך אביסעל דערווייטערט פון'ם עק האריזאנט און זי איז שוין געשטאַ-נען איבער'ן פעלד אויף צפון-זייט פון דער שטאָרט; איינצעלנע שטע-רען האָבען זיך שוין בעוויזען אין פערשיעדענע זיימען פון'ם הימעל, די נאז-לאמפען אונטען אין שטאָרט האָבען זיך שוין אָנגעפאנגען אָנצו-צינדען, און די שטאָרט האָט אָנגעפאנגען זשטיל צו ווערען.

פאלק און שטראווע זיינען געגאנגען צוזאמען צו צפון צו פון מא-

דיס-בארג, און האָבען גערעדט פון פערשיעדענע זאכען וואָס האָט זיי אפילו נישט אינטערעסירט, נאָר בלויז נישט צו זיין שטום, ארונטער-קומענדיג פון'ם בארג האָבען זיי זיך צושיידט.

מיט נייע געדאנקען אין קאָפּ האָט פאלק געוואנדערט מיט די שטראם-גאס ארונטער, נעבען דעם וואסער, ער איז געגאנגען צום ברעג צו. ער קומט זיך פאר, ווי א פויגעל וואָס האָט געוואלט ערגעץ פריי פליהען, האָט ער זיך אין די שויען פון א פענסטער אָנגעשלאגען און איז אנידערגעפאלען א האלב צובראכענער. קומענדיג צום ברעג האָט ער זיך אוועקגעזעצט אויף א באנק און האָט זיך צוגעהערט צום שטיי-לען רוישען פון'ם וואסער.

א שטיף, אנגענעהם ווינטעלע האָט געשאַקעלט מיט די קליינע ווערב-בוימלעך וואָס זיינען ביים ברעג געוואקסען, די לבנה האָט גע-ווארפען א שוואכען זילבער-שיין אויפ'ן שווארצען וואסער. א צוואנ-ציג שיפלעך זיינען געשטאנען צוגעבונדען צום ברעג. ס'האָט אויסגע-וויזען אזוי ווי זיי זאָלען שטרעקען זייערע קעפּ אין דער הויך, און אַט אַט וועט איינס נאָך'ן אנדערע זאיינ'ם וואסער פערשווינדען, דער ווינט און די וואלען ווילען זיי פונ'ם ברעג אוועקרייסען, זיי ארויפיאגען אויף די בריק, זיי זעהען אויס אזוי ווי א מחנה צורייצטע הינט, וואָס מען האָט צוגעבונדען צו אייזערנע קייטען, זיי רייסען זיך פון די קייטען, אָבער דאָס אייזען איז צו שטארק, זיי קענען נישט איבעררייסען, זיי ווארפען זיך אין אלע זייטען מיט כעס און מוזען דאך בלייבען שטעהן.

דאָרט איז פאלק געבליבען זיצען ביז אין מיטען דער נאכט, ביז דער ווינט איז איינגעשלאָפען, די וועלען זיינען רוהיג געווארען, די געפאנגענע שיפלעך האָבען זיך נישט מעהר פון די קייטען געריסען, די ווערב-בוימלעך האָבען זיך מעהר נישט געשאַקעלט און דער טוי האָט אָנגעהויבען פאלען.

ער האָט זיך אויפגעהויבען און איז פער'חלוס'ט געגאנגען א היים צו זיין איינזאמען דאך צימערעל, וואָס ס'איז געווען ערגעץ אויף דער צפן שטאָדט-טייל.

דאָס האָט דער יונגער פאלק געטהאָן, אבער דער אלטער שטרא-ווע, וואָס האָט די אלע פאקטען געהערט פון פאלק'ן איז א היים גע-גאנגען און האָט אָנגעשריבען צו דער „פּאָלקס-פּאַהן“ וועגען דעם „קא-

ליענוים פאר אויסצאהלונג די בעאמטען געהאלטען "א קארעספאנדענץ פון פיער שפאלטען צו 5 קראָנען א שפאלט.
צווייטעם קאפיטעל.

צווישען ברידער.

דער פלאקס-הענדלער קארל ניקאלאוס פאלק, דער זוהן פון'ם פערשטארבענעם פלאקס-הענדלער, איינער פון די פופציג עלטעסטע בירגער ראָט, הויפטמאן פון די בירגער-אינפאנטערי; קירכען-דאט און דירעקציאָנס-מיטגליעד פון דער שטאקהאלמער פיער פערזיכערונגס געזעלשאפט קארל יאהאן פאלק, און א ברודער פון'ם פריהריגען גע-ריכטס-בעאמטען און איצטיגען שריפטשטעלער ארוויד פאלק, האָט זיין געשעפט, אָדער ווי זיינע נישט-פריינד רופען עס: די קראם אין מזרח פון די לאנגנאם קען איבער דעם פערקען-געסעל, אויף אזא ארט אז ווען דער יונגער מאן וואָס שטעהט אונטער דעם פערקויפס-טיש, לעזענדיג בעהאלטען זיין ראָמאן, ווען ער וויל ארויסקוקען, זעהט ער א שטיק פון א שוף, אייניגע פישער הייזלעך, א בוים, שפיצען פון אנדערע בוימער און א פלעק פון לופט איבער דעם.

דער משרת פון די קראם, מיט דעם שעהנעם נאָמען אנדערסאן, האָט געעפענט די טירען פון'ם געשעפט, ס'איז געווען פריה אין מאָר-גען, ער האָט ארויסגעהאנגען א בינטעל פלאקס, אן אויסגעטרוקענטען פיש, א בינטעל אנגלעזן און א פיש נעץ, געפלאכטען פון פערשיעדענ-פארביגע פעדים, דערנאָך האָט ער די קראם אויסגעקערט, מיט זע-געכץ בעשיט, און האָט זיך אונטער דעם טיש אָוועק געזעצט; דאָרט האָט ער פון א לידיגען ליכט-קעסטעל א מין מויד-פאנגער געמאכט און ער האָט עס אָזוי קונציג צוגעריכטעט, אז ווען דער בעל-הבית אָדער איינער פון דעם בעל-הבית'ס בעקאנטע איז אריינגעקומען, איז דער ראָמאן דאָרט אהין אריינגעפאלען און מען האָט נישט געוואוסט וואו ר'איז פערשוואונדען. פאר קונדען האָט ער נישט מורא געהאט, ווייל ערשטענס איז נאָך צו פריה געווען, און פיעל קונדען קומען דעם גאנצען מאָג אויך נישט אריין. ?

דאָס געשעפט האָט זיך נאָך געגרינדעט אין דער צייט פון'ם פער-שטארבענעם קעניג פריעדריך — און קארל ניקאלאוס פראנק האָט עס גע'ירשנ'ט פון זיין פאטער, דאָס געשעפט איז איצט נישט אָזוי גלענצענדיג געאנגען, און קארל פראנק האָט געזאָגט: אז אמאָל האָט מען שטיקער גאָלד געמאכט, נאָר זייט דער נייער האנדעל-סיסטעם

איז געקומען, האָט ער צום האַנדעל אַן ענדע געמאַכט, אַלע אויסזיכ-
טען צוגעשפּערט, יעדער אונטערנעהמונג אונטערבראַכען און ס'האָט
פשוט אַלע געשעפּטס-לייט מיט'ן אונטערנאנג געסטראשעט. אזוי האָט
פאַלק אליין געזאָגט, אַנדערע האָבען אָבער געזאָגט: אַז דאָס געשעפּט
ווערט שלעכט געפיהרט, אויך האָט זיך נישט ווייט פון דאָרט, אויף
שלייען-פּלאַץ אַ געפעהרליכער קאַנקורענט דאָס זעלבע געשעפּט גיט
מאַכט.

אָבער פאַלק איז געווען קלוג גענוג נישט צו רעדען צו פיעל וועגען
די שלעכטע געשעפּטען וואָס ער מאַכט אין זיין קראַם, ווען אַן אַלטער
געשעפּטס-פריינד האָט איהם אַמאָל געפרעגט אין פריינדליכען וועג,
פאַר וואָס ער מאַכט אזוי וועניג געשעפּטען אין קראַם, האָט ער איהם
דערצעהלט, אַז ער גיט זיך איצט זעהר וועניג אַן מיט'ן קליין האַנדעל,
ער האַנרעלט איצט גרויס אויף דער פּראַווינץ, די קראַם דאָ האַלט ער
מעהר אויס געוואוינהייט און פאַר פּראַבען בלויז... מען האָט איהם
דאָס געגלויבט, ווייל אונטער די קראַם האָט ער געהאַט אַ קליינע קאַני-
צעליי וואו ער איז מעהרסטען טיילס דאָרט געזעסען. אָבער פאַר זיינע
גוטע בעקאַנטע אזוי פאַר'ן נאַטאַר און בירגערמייסטער פון שטאָרט,
האָט ער געזאָגט דעם אמת, אַז ס'איז שלעכטע צייטען און שולדיג
אין דעם איז נאָר דער נייער האַנדעלס-סיסטעם. די פריינט זיינע האָבען
עס צוגעגעבען, ווייל זיי אליין זיינען אויך געווען געגען נייע סיסטע-
מע...

אַ יונגעל וואָס האָט געפרעגט וויפיעל אַן אַנגעל קאַסט האָט איהם
געשטערט פון'ם לעזען דעם דאָמאן. קוקענדיג אין גאס ארויס, האָט ער
דערזעהן דעם יונגען הערר ארויף פאַלק, און ווייל ער האָט טאַקע ביי
איהם זיך געליהען דאָס בוך, האָט ער עס נישט בעדאַרפט בעהאַלטען.
ווען ארויף איז אריינגעקומען האָט ער פריינדליך בעגריסט, זיי זיינען
אַמאָל ביידע געווען שפיעל-חברים.

— איז ער אויבען? — האָט ארויף געפרעגט מיט עפעס אונרו-
היגקייט.

— יא, ער טרינקט איצט גראדע קאַפּע, — האָט אַנדערסאן גע-
ענטפערט צייגענדיג אויפ'ן באַלקען, ס'האָט זיך געהערט פונקט איבער
זייערע קעפּ, ווי אַ שטוהל האָט זיך גערוקט.

— איצט איז ער פון טייל אויפגעשטאַמען, הער ארויף.

ביידע האָבען שוין געוואוסט די בעדייטונג פון דעם גערויש, אין דער צייט האָבען זיי געהערט שריט אין אלע זיימען פון'ם אויבערשטען צימער און אויף אַ פערשטיקטער געמורמעל האָט זיך געהערט דורכ'ן באלטען.

— אין ער נעכמען אווענט געווען אין דער היים? — האָט דער יונגער פאלק געפרעגט.

— נין, ער איז אין דער היים נישט געווען.

— מיט וועמען איז ער אוועקגעגאנגען, מיט די פריינד אָדער די בעקאנטע?

— מיט די בעקאנטע.

— אין ער שפעט אַ היים געקומען?

— גאנץ שפעט.

— דענקט איהר, אנדערסאן, אז ער וועט באלד ארונטערקומען? איך וואָלט נישט געוואָלט ארויפגעהן, דורך מיין שוועגערין. — זיכער קומט ער באלד ארונטער, דאָס דערקען איך אין זיינע שריט.

ביי דעם האָט זיך געהערט ווי אויבען האָט זיך א טיר צוגעמאכט, זיי האָבען זיך ביידע אָנגעקוקט, ארויך האָט געמאכט א בעוועגונג אזוי ווי ער זאָל וועלען אוועקגעהן, דערמאנט זיך אָבער עפעס און איז שטעהן געבליבען.

איניגע אויגענבליק שפעטער האָט זיך געהערט פון'ם קאנטאר צוערשט א בייזער הוסט, דערנאָך די בעקאנטע שריט איבער'ן קליינעם צימער וואָס קלינגען אזוי ווי: שטאמפּ - שטאמפּ, שטאמפּ, שטאמפּ, ארויך איז צוגעגאנגען צו דער קאנטאר-טיר און האָט אָנגע-קלאפּט.

— אריין!

ארויך איז געשטאַנען פאר זיין ברודער. דער איז געווען ביי פירצין יאָהר אלט, מיט 15 יאָהר עלטער פון ארויך'ן, און טאַקע דורכדעם און זאָיף אויס אנדערע גרינדע האָט ער איהם בעטראכט ווי אן אינגעל צו וועלכען ער איז אַ פאָטער. קארל האָט בלאָנדע האָר, בלאָנדע וואנצען און בלאָנדע אויגען-ברעמען. ער איז געווען גענוג דיק דאָדורך האָט ער אזוי געקענט מיט די פיס קלאפען, און זיינע שריט האָבען זיך געהערט דורכ'ן באלקען.

— די ביזט עס בלוז, — פרעגט ער מיט ליעבליכקייט און פער-

אכטונג צוזאמען. אָט דיעזע צוויי אייגענשאפטען זיינען שמענדיג ביי איהם געווען צוזאמען ווען ער האָט מיט איינעם גערעדט, וועלכער איז אין אַ געוויסער בעציהונג געשמאַנען הינטער איהם, ער איז נישט ביז געווען אויף אזאלכען, נאָר ער האָט איהם בלויז פּעראַכטעט.

— איך שמער דיר דאָך נישט, ברודער קארל? — האָט אַרוויד געפרעגט בלייבענדיג שמעהן ביי דער טיר. אָט די דאָזיגע אונטערטע-ניגע פראגע האָט געברענגט דערצו אז קארל איז געוואָרען בלויז ליעב-ליך, פאר זיך האָט ער גענומען אַ ציגאַר פון ציגאַרען-טאַש, וואָס איז געלעגען אויף'ן שרייבטיש, און אַרוויד'ן האָט ער געהייסען נעהמען אַ ציגאַר פון'ם קעסטלע, וואָס איז געשמאַנען געבען קאמיו, ער האָט דאָס גערופען: בעזוכס-ציגאַרען.

— נאָ, וואָס וועסטו עפעס זאָגען? — האָט קארל געפרעגט פּער-רויכערנדיג זיין ציגאַר.

— איך האָב געוואָלט איבער אונזערע געשעפטען רעדען — האָט אַרוויד געענטפּערט גלעטענדיג זיין נאָך נישט פּערוויכערטען ציגאַר. — זען דיר! — האָט דער ברודער קאמאַנדירט.

שמענדיג איז געווען זיין געוואוינהייט צו הייסען זעצען די יעניגע ווען ער דאַרף זיי עפעס אַ פּערלאַנג אויסהערען, ווייל דאמאָלט האָט ער זיי אונטער זיך און קען זיי צומאָהלען — ווען ס'איז נעמיג.

— אונזערע געשעפטען? האָבען מיר דען געשעפטען צוזאמען? — האָט ער אָנגעפאַנגען. — איך ווייס נישט פון דעם! האָסטו עפעס געשעפטען? דו?

— איך מיין נאָר, אז איך וואָלט וועלען וויסען, אויב איך האָב נאָך עטוואָס צו בעקומען.

— וואָס זאָל זיין, וואָלט איך וועלען פּרעגען? זאָל עס אפשר געלד זיין? וואָס? — האָט קארל שפּאַסיג געפרעגט לאַזענדיג זיין ברודער דעם געשמאַק פון'ם פיינעם ציגאַר געניסען. ווען ער האָט אָבער קיין ענטפּער נישט בעקומען, האָט ער ווייטער גערעדט:

— אויב דו האסט נאָך עטוואָס צו בעקומען? האָסטו דען שוין נישט אַלץ געקראָגען וואָס דו האסט געדאַרפט? האָסטו נישט אַליין די דעכנונג אונטערגעשריבען? האָב איך דיר נישט פון שמענדיג אָן ער-נעהרט און געקליידעט? איך האָב דיר זאָגאַר מעהר געגעבען וויפיעל ס'איז דיר געקומען, איך האָב געדענקט, אז דו וועסט מיר צוריקגעבען ווען דו וועסט קענען, דו האסט עס אַליין געזאָגט, איך האָב אַלעס אויפֿ-

געשריבען, כדי ווען ס'וועט קומען דער טאָג ווען דו וועסט אליין אויף דיין ברויט פערדינען, זאָל איד איד עם דיר ציינען, אבער דו האסט עם נאָך בין איצט נישט געטהאָן.

— דאָס וויל איד טאָקע איצט טהאָן, און טאקע דורכדעם בין איד אהער געקומען, איד וויל וויסען קלאָר, אויב איד האָב נאָך עטוואס צו ערזוארטען אָדער איד בין עטוואס שולדיג.

דער ברודער האָט געווארפען א דורכדרינגליכען בליק אויף זיין קרבן, כדי צו דערגעהן אויב ער האָט עפעס נישט קיין הינטער-געדאנק קען, דערנאָך האָט ער אָנגעפאנגען ארומשפּאַציערען מיט זיינע סקריי פענדיגע שיד אויף א שטיקעל פּלאץ וואָס איז געווען צווישען שפּיר קעסטעל און שירם-שטענדער; דאָס קייטעל פּו'ם זיינערעל האָט גע-קלונגען, אזוי עם זאָל עמיצען ווארענען אז מען זאָל צו איהם איצט נישט צו געהן, דער רויף פּו'ם ציגאר האָט זיך געלענט ווי א גע-וויטער-וואָלקען, צווישען דעם אויווען און דער טיר, מיט אן אראַבנע-בויגענעם קאָפּ און א געבויגענע פלייצע איז ער אזוי ארומגעגאנגען. אזוי ווי ער זאָל עפעס א ראַלע לעוען, און ווען ער האָט שוין געדענקט, אז ער קען שוין די ראַלע, איז ער געבליבען שטעהן פאר'ן ברודער, און האָט לאַנג און פאלש אויף איהם געקוקט, און מיט א קול אזוי ווי ס'זאָל קומען פון א טיעף רחמנות'דיג הארץ פון א ברודער האָט ער געזאָגט:

— דו ביזט נישט עהרליך, ארוויד! דו ביזט נישט עהרליך.

יעדער צוהערער, א חוץ אנדערסאן, וואָלט געמיינט אז אָט די ווערטער זיינען געזאָגט געוואָרען מיט אמת, מיט טיעפען געפיהל פון א ברודער צו א ברודער, ארוויד אליין, וואָס האָט פון קינדהייט גע-יאווינט געווען צו גלויבען, אז אלע מענשען זיינען גוט, נאָר ער אליין איז שלעכט, האָט אין דער מינוט אמת'דיג זיך איבערגעלעגט, צו איז ער עהרליך צו נישט, צום סוף האָט עם איהם אויסגעוויזען, אז ער איז נישט אינגאנצען עהרליך, ווייל ער זאָגט נישט אָפען זיין ברודער, אז ער איז א שורקע.

— איד בין צו דער איבערצייגונג געקומען — האָט ארוויד גע-זאָגט, אז דו האסט מיך אָבגענארט מיט א טייל פון מיין ירושה; איד האָב אויסגעזעעכענט אז דאָס שלעכטע עסען וואָס דו האָסט מיר גע-געבען, האָסטו צו טייער גערעכענט, אויך די קליידער וועלכע דו האָסט אויסגעטהאָן און מיר געגעבען, האָסטו טייער גערעכענט. איד ווייס, אז

מיין אומגעלומפערט שטודירען האָט מיין פערמעגען נישט געקאָסט; און איך גלויב, אז דו ביזט מיר אַ היבשע גרויסע סומע שולדיג, איך דארף איצט דאָס געלד און איך וויל אז דו זאָלסט עס מיר אויסצאָהלען.

אַ שמייכל בעווייזט זיך אויף'ן בלאַנדען פנים פון'ם עלטערען ברודער, און מיט אַ רוהיגע מינע אזוי ווי ער זאָל אויף דעם מאַמענט שוין יאהרען-לאנג האָבען געווארט, האָט ער אריינגעשטעקט די האנט אין די הויזען-קעשענע, פון דאָרט ארויסגענומען שליסעלעך, אביסעל געקלונגען אין דער לופט מיט זיי און איז מיט ערענסטייט צוגעגאנגען צום קאסעקאסטען, ער האָט איהם אויפגעשלאָסען אביסעל צו שנעל ווי ער האָט געוואָלט, ער האָט פון דאָרט ארויסגענומען אַ שריפט וואָס איז געלעגען אָנגעגרייט אויף ווארטענדיג אויף דעם איצטיגען מאַמענט און ער האָט עס דערלאנגט זיין ברודער:

— האָטו דאָס געשריבען? — ענטפער! האָסטו דאָס געשרי-

בען?

— יא! האָט ארויך שטיל געענטפערט, ווילענדיג זיך אויפהוי-

בען כדי אוועק צוגעהן.

— ניין, זיך, זיך!

קארלס טאָן איז געוועזען אזוי בעפעהלענדיג אזוי ווי מען הייסט

אמאָל אַ הונט זיצען.

ארויך איז געבליבען זיצען.

— וואָס שטעהט דאָ געשריבען? לעז! — „איך, ארויך פאלק,

אנערקען און איבערצייגן, — אז — איך — פון מיין ברודער קארל ניר-

קאלאום פאלק, וועלכען מען האָט צו מיין אפיקון געמאכט, — האָב

מיין טייל ירושה אינגאנצען בעקומען, די סומע... און אזוי ווייטער.

וויפיעל די סומע איז האָט זיך קארל אליין געשעהמט צו זאגען.

— איצט זעהסטו שוין, אז דו אליין האָסט דיר אונטערנעשרי-

בען, אז דו האָסט צו מיר גאָר נישט, און אליין גלויבסטו נישט! איז

דאָס עהרליך, פרעג איך? ניין! ענטפער אויף מיין פראגע! איז דאָס

עהרליך? ניין! האָסטו אפשר געמאכט אַ פאלש צייגעניש. דו ביזט אַ

שורקע! יא, דאָס ביזט דו! האָב איך נישט רעכט.

די סצענע איז געווען צו שעהן, און קארלס טריאומפּף איז געווען

צו גרויס אז אן אנדערער זאָל עס נישט זעהן, דער אונשולדיגער אנט-

געקלאָגטער מוז האָבען עדות, קארל האָט די מיר צום קראם געעפענט.

— אנדערסאן! — האָט ער גערופען — ענטפער מיר אויף איין זאך! אבער הער זיך נענוי צו, ווען איך זאָל אויסשטעלען אַ פאלשע צייגעניש, ניין איך אַ שורקע אָדער נישט? —
 — נאַטירליך וואָלט דער הערר געווען אַ שורקע, — האָט אנדער־סאָן געענטפערט, פיהלענדיג זיך שטאַלץ, וואָס זיין בעל־בית פרעגט זיך ביי איהם.

— האָסטו געהערט, איך וואָלט געווען אַ שורקע ווען איך וואָלט געמאכט אַ פאלשע צייגעניש, ווען איך וואָלט אַ פאלשע קוויטונג אונטערגעשריבען, יא, וואָס האָב איך געזאָגט? דו ביזט נישט עהרליך! דאָס האָב איך שטענדיג פון דיר געזאָגט, צופיעל גוטע מענשען זיי־גען מעהרסענטילעס נישט עהרליך, דו ביזט תמיד גוטמוטיג און נאָכ־געבין געוועזען, איך האָב אָבער געזעהן, אז אין געהיים טראָגסטו דיר ארום מיט אנדערע געדאנקען; דו ביזט אַ שורקע! דאָס האָט דיין פא־טער געזאָגט, איך זאָג „געזאָגט“ ער האָט אלע מאָל געזאָגט וואָס ער האָט געדענקט, ער איז שטענדיג געווען אַן עהרליכער מענש, און דאָס ארוויד, ביזטו נישט! וואָלט דער פאטער איצט געלעבט, וואָלט ער מיט שמערצען און צארען געזאָגט: דו ביזט עהרליך, ארוויד! דו — ביזט נישט — עהרליך!

ארוויד איז געזעסען שטיל; זיין נאטור און די ערציהונג איז גע־ווען אזעלכע, אז ער האָט שטענדיג געוואָלט גלויבען, אז ער האָט אונרעכט. פון זיין קינדהייט אַן האָט ער תמיד נאָר געהערט די ווער־טער: ריכטיג, עהרליך, אויפריכטיג, אמת, טאָג־טעגליך כמעט יעדער שעה האָט ער נאָר געהערט די ווערטער און ער האָט שטענדיג געמיינט אז דאָס וואָס ער טהוט איז נישט עהרליך, נישט אמת. אויך אין דעם איצטיגען מאָמענט האָט ער אָנגעפאנגען צו דענקען: אפשר האָט ער נישט גוט גערעכענט? אפשר האָט ער זיך טועה געווען, זיין ברודער איז אונשולדיג... און ער איז טאקע אַ שורקע; אָבער באלד האָט ער געזעהן אין זיין ברודער אַ בעטריגער, וואָס ווילען איהם מיט אַן אַד־וואָקאמען־דריידעל בעשווינדלען, און כדי אַ קריגען איצט אויסצו־מיידען האָט ער געוואָלט אוועקגעהן.

די שטילשווייגען האָט געדויערט לענגער ווי מען האָט געמיינט. קארל האָט צייט געהאט זיין זיעג אין די געדאנקען נאָך אמאָל צו בע־טראכטען. דאָס ווארט „שורקע“ האָט צו זיין צונג גוט געטהאָן, דאָס עפענען פון דעם קראַס־טיר, אנדערסאָן'ס ענטפער און דאס ארויס־

נעהמען פון'ם פאפיער... אלץ איז אזוי גוט געגאנגען, דער שלום פון דער טצענע איז געווען אזוי שעהן, ס'איז געווען אזוי ווי א נעץ וואָס האָט דעם פיש אין דעם פלאַנטער אריינגעכאפט.

קארל האָט ווידער זיין געוועהנליכע רוהיגקייט צוריקגעווינען, ער האָט פערגעבען, ניין, פערגעסען. אלץ פערגעסען, ווען ער האָט דאָס פארפיער צוריק אריינגעלעגט און דעם קאסע-קאסטען פערשלאָסען, האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אז ער פערשליסט אויף שטענדיג די פאר איהם אנגענהמע געשיכטע. אבער אזוי האָט ער זיך נישט געוואָלט פון זיין ברודער שוידען, ער בעדארף פון עטוואס אנדערש מיט איהם רעדען, אָבער ווייסט אבער נישט וואס מיט איהם צו רעדען. אפשר איהם צום עסען איינלאדענען? טראכט ער, — מענשען וואָס זיצען ביים טיש און עסען און טרינקען זיינען צופריעדען, און ער וואָלט וועלען זעהען זיין ברודער צופריעדען... אבער דער איבערגאנג פון'ם פריהערדיגען געדשפרעך איז שווער. ער האָט נאָכגעטראכט און נאר נישט געפונען. ער האָט אין די קעשענעס געזוכט און האָט דאָרט א שאכטעל צינדעלצער געפונען, אָט האָט ער שוין אן אנפאנג...

— צום טייוועל! דו האסט דאך נאך נאך נישט דעם ציגאר געדריבער, אָטער, אָטער יונג! — האָט ער געזאָגט שוין נישט מיט געמאכטער ערענסטקייט.

אָבער ארוויד האָט אין דער צייט געשפרעך דעם ציגאר אזוי צוגענייטשט אז ער האָט שוין נישט געקענט רויבערען.
— אָט האָסטו אן אנדערען ציגאר, — האָט קארל געזאָגט איהם דערלאנגענדיג זיין לעדערנע ציגארען טאַש: — נא נעהם דאָס איז נומע ציגארען, ארוויד, וואָס איז געווען אזא אונגליקליכער מאָדערנער מענש, וואָס האָט קיינעם נישט געקענט בעלידיגען, האָט גענומען דעם ציגאר, אזוי ווי איינער וואס וויל זיך איבערבעטען, דערלאנגענדיג איהם די האנט.

— אָט אזוי ברודער! — האָט קארל ניקאלאוס ווייטער געדאָגט, און זיין טהאָן האָט געקלונגען געזעלשאַפטליך. — איצט וועלען מיר געהען צוזאמען, דאָ נישט ווייט אין א קאפע און מיר וועלען צוזאמען פריהשטיק עסען.

ארוויד וואָס איז צו אַזא פריינדליכקייט נישט געוואוינט געווען, איז אזוי שטארק געריהרט געווארען פון דער איינלאדונג, האָט האסטויג אַ כאפ געטהאָן דעם ברודערס האנט און איז ארויסגעלאָפען; דורך די

קראם ארויס אין גאס אריין אפילו נישט געזעגענדיג זיך מיט אנדער-סאָנען.

קארל האָט זיך געוואונדערט, דאָס האָט ער שוין נישט געקענט פערשמעהן; וואָס זאל דאָס בעדייטען, אוועקלויפען גאר ווען איך האָב איהם איינגעלאָרען מיט מיר צו פריהשטיקען; אנטלויפען נישט זיין ענדיג אין כעס! אוועקלויפען! דאָס וואלט דאָך קיין הונט נישט גע-טהאָן ווען מען צייגט איהם א שטיק פלייש!

— ער איז א זאנדערבארער מענש! — מורמעלט קארל אין זיך אריין שוידענדיג מיט א פוס אויף די פארלאָגע. ער איז צוגעגאנגען צו זיין שרייבטיש, ער האָט די שמוהל אזוי הויך אויפגעשרויפט ווי פיעל ס'האָט זיך נאָר געלאָזט און האָט זיך ארויפגעשטעלט אין דער הויך. אזוי פלעגט ער אלע מאָל טהאָן, ווען ער האָט געוואלט פון דער הויך עטוואס בעטראכטען. פון דאָרט האָט ער געקוקט אויף מענשען און זאכען פון א „העכערען“ שטאַנדפונקט. און ער האָט זיי אלע מאל קליין געפונען, אבער נישט אזוי קליין, אז צו זיין צוועק זאל ער זיך נישט קע-נען מיט זיי בענוצען.

דריטעס קאפיטעל.

די קינסטלער-קאלאניע.

עס איז געווען צווישען אכט און ניין א זייגער אין א שעהנעם מאיר-מארגען, אלס ארויף פאלק אין נאָך דער סצענע מיט זיין ברודער אין דער גאס ארוםגעגאנגען, מיט זיך אליין נישט צופריעדען, מיט זיין ברודער נישט צופריעדען, ער האָט זיך געוואונשען, אז דער הימעל זאל זיין פערוואלקענט, ער זאל זיין צווישען שלעכטע געזעלשאפט.

אז ער איז אמת'דיג א שורקע, דאָס גלויבט ער נישט, אָבער צו-פריעדען מיט זיך איז ער נישט געווען; ער איז געוואוינט געווען פון זיך הויכע פאדערונגען צו פערלאנגען, ס'איז אין איהם געווען אזוי ווי איינגעווארצעלט, זיין ברודער ווי א טאטען צו בעטראכטען, פאר איהם גרויס אכטונג צו האָבען און איהם כבוד אבצוגעבען.... און אָט האָט ער איהם בעשווינדעלט... אויך אנדערע געדאנקען קומען אין זיין קאָפּ אריין און מאכען איהם טרויעריג; ער איז אָהן געלד און אָהן בעשעפ-טיגונג. דאָס לעצטע איז אפשר דאָס ערנסטע, ארבייטסלאָזיקייט איז פאר איהם געווען דער געפעהרליכסטער שונא.

מיט אזעלכע שלעכטע גריבלערייען איז ער אָנגעקומען צו דער גארטען-גאס, ער איז געגאנגען מיט דעם לינקען טראָטואר, ער איז

פערבייגעגאנגען דאס דראמאטישע טעאטער און איז באלד געוועזען אין דער נאָרדלאַנד־גאָס.

אַהן אַ ציעל האָט ער אזוי געוואנדערט אלץ ווייטער און ווייטער. דער ברוק האָט באלד אָנגעפאנגען נישט גלייך צו ווערען, אַנ־שטאט די גרויסע שטיין־הייזער, האָבען זיך אָנגעפאנגען צו בעווייזען קליינע הילצערנע הייזלעך, אַרעם געקליידעטע מענשען האָבען פער־וואונדערט געקוקט אויף דעם רייך געקליידעטען יונגען מאן, וואָס איז געקומען אזוי פריה זייער אַרעם קווארטעל צו בעזוכען. הונגעריגע הינט האָבען זיך אַרומגעדריעהט אַרום איהם און ביז געקורעט אויף איהם; צווישען סאלדאטען, אַרבייטער, משורתיים, וועשערינס און לע־רע־יונגען האָט אַרויך אָנגעפאנגען שנעלעך צו געהן, ביז ער איז אַרויסגעקומען פון די נאָרדלאַנד גאָס און ער איז געקומען אין דער גרויסער האָפּענגאַרטען־גאָס, ער איז אַריינגעגאַנגען אין נאָרטעל, דעם גענעראַלימיסטערס קיה האָבען זיך שוין געפאַשעט, די אלטע לערע עפעל־בוימער האָבען שוין אָנגעפאנגען זייערע בלעמעלעך צו צולאָזען, די לינדען זיינען שוין גרין געווען און די אייכען־הארן בליהמ־לעך האָבען שוין די פאַרבען קרוינען בעקומען. ער איז אַריינגעגאַנגען אין דער אלעע וואָס פיהרט צום טעאטער, דאָרט זיינען געזעסען יונג־לעך וואָס האָבען אין שולען און אין קנעפּ געשפּיעלט, עטוואָס ווייטער איז געלעגען אַ מאַהלער־געזעלן מיט'ן רוקען אויפ'ן גראַז און האָט גע־קוקט אין הימעל אַריין, פייפענדיג אַ ליערעלעך אזוי זאַרגלאָז און פריי אזוי ווי ער זאל נאָר נישט קלערען וואָס דער מיינסטער וואָרט ערנעץ פאַר איהם, אין דער צייט זיינען פערשיעדענע פליגען אַרום די פאַרבען־טעפּ זשומענדיג אַרומגעפּלויגען.

פאַלק איז אויף דער הויך פּוֹן'ס ענטען־טייך געקומען; דאָרט איז ער געבליבען שמעהען און האָט אָנגעפאנגען שטודירען די פערשיעדע־נע זשאַבעס, געקוקט אויף די פּיאָוקעס וואָס זיינען אַרומגעשוואָומען אין עק פּוֹן'ס טייכעל און ביי דעם האָט ער זיך בעשעפּטיגט מיט וואָר־פען שטיינער. דאָס האָט איהם געבראַכט צו שטאַרקערע בלוט בעווע־גונג און ער האָט זיך געפּיהלט פּערוינגט אזוי ווי אַ שול־יונגעל, פריי, הערליך פריי, ס'איז געווען אַ פּרייהייט וואָס ער האָט מיט אַמת'ער אויפּאַפּפּערונג פאַר זיך געקויפּט, ער קען זיך פריי נאָך זיין אייגע־נעם ווילען מיט דער נאַטור פּערקעהרען, וועלכע ער פּערשמעהט בע־סער ווי די מענשען, וואָס פּערשמעהען איהם נישט און בעהאַנדלען

איהם שלעכט. ער איז פרעהליך געווארען און זיין אונזופריעדענהייט איז פערשוואונדען פון זיין הארץ, ער איז אויפגעשטאנען און איז ווייך טער אויפ'ן וועג צו דער שטאָרט געגאנגען.

ער איז געגאנגען קרום אויס און האָט זיך געפונען אויף נאָרד־זייט פון'ס האַפּען־גארטען, דאָרטען האָט ער געזעהן אז אין דער צוים זיינען אַ פּאָר ברעמער אויסגעבראַכען און עס זעהט זיך אַ שמאַלער פּוס־וועג, איז ער דורכגעקראכען און איז געגאנגען איבער'ן טאבאק־פעלד און איז צוגעקומען צו דער טיר פון „פּיל־יאַנס“.

דאָ איז געווען דער גאַנצער פּרייהלינג אויסגעבראַכען. די דריי שעהנע הייזלעך וואָס זיינען געשטאַנען צווישען די בליהענדיגע ווער־בענבויםלעך און די עפּעל־בויםער, פּונ'ם נאָרד־זייט דורכ'ן פּינטער־וואַלד און די אַנדער זייט דורך לאַנד־גאַס געשיצט, אַ פּאַלשמענדיגע ליעבער ווינקעל איז דאָ געווען צוזאַמענגעשטעלט, דער האָהן איז גע־זעסען אויף אַ ווענטעל פון אַ וואַסער עמער און האָט געקרייהט, דער הונט צוגעבונדען צו אַ קייט, איז געלעגען און האָט זיך געוואַרעמט אויף דער זון און האָט געכאַפט פּליגען. האַלב־געקלידעמע קינדער האָבען אוועקגעטריבען די היהנער וואָס האָבען געציפּט די קוים ארויס־געשפּראַצטע גרעזעלעך פון פּערשיעדענע גרינ־צייג. איבער דעם גאַנצען פּלאַץ איז געווען פּערשפּרייט אַ העל־בלויער־הימעל און הינטען איז דאָס וואַלד געשטאַנען.

געבען די בעטען נישט ווייט פּונ'ם צוים זיינען געזעסען צוויי מענער. איינער האָט געטראָגען אַ הויכען שוואַרצען הוט, אַבגעכאַרשטע שוואַרצע קליידער, ער האָט אַ לאַנג, שמאַל, בלאַס געזיכט און האָט אויסגעזעהן ווי אַ גלח. דער אַנדערער האָט געהאַט דעם טיפּ פון אַ ציוויליזירטער פּויער מיט אַ פּערוואַקסענעם דיקען קערפּער, אַראָב־הענגענדיגע אויגען־דעקלעך, מאַנאַלישע לאַנגע דינע וואַנצען, ער איז געווען זעהר שלעכט בעקליידט און האָט אויסגעזעהען ווי אַ בראַדיאַנע, אַן אַרבייטער אָדער אַ קינסטלער.

דער מאַנערער, וואָס האָט אויסגעזעהן אזוי ווי ס'זאָל איהם קאַלט זיין כאַטש די זון האָט אויף איהם געשיינט, האָט פּאַרנעליינט פּאַר דעם דיקען פון אַ בוך, דער דיקער האָט אויסגעזעהן אזוי ווי ער זאָל שוין האָבען פּרוּבירט אלע קלימאַטס און קען זיי אלע פּערטראַגען. ווען פּאַלק איז דורכגעגאַנגען דאָס גאַרטען־טירעל, האָט ער דייטליך געהערט וואָס איינער לייענט פּאַר, און ער האָט געדענקט, אז

ער מעג בלייבען שטעהן, זיך צוהערען און ער דארף נישט מורא האָר־בען, אז ער בענעהט א פעהלער, וואס ער הערט זיך אונטער.

דער מאַגערער לעזט מיט א טרוקענער איינטאָניגער שטימע אָהן א שום קלאַנג, און דער דיקער גיט פון צייט צו צייט דורך א שטילען ברום זיין צופריעדענהייט צו. דער מאַגערער לעזט :

— „די העכסטען גרונדזאצן זיינען, ווי כ'האָב שוין געזאָגט, דריי : אן אבסאָלוט־אונבעדינגטער און צוויי געוועהנליכע אונבעדינגט־מע. די ערשטע : דער אבסאָלוטער ערשטער ריין אונבעדינגטער גרונד־זאך; דארף די האַנדלונג אויסדרוקען, די ווי יעדער ווייסט, אז דאָס איז דער גרונד פון יעדער זאך און ס'מאכט יעדער זאך פאר מעגליך. מיר וועלען עס רופען, א.א. דאָס בלייבט אויף שטענדיג און קיינער קען עס נישט אנדערש מאַכען. דאָס איז דער אורשפּרינגליכער פּאַקטום פּוּן'ס מענשליכען בעוואוסטזיין, און מוז דאָרדף תמיד אנערקענט ווערען. ווען דער מענש איז בעוואוסטזיניג פריי דארף אונבעדינגט פריי האַנדלען.“ פּערשטעהסט דו אַלע ? האָט זיך דער לעזער אונטער־בראַכען.

— א, ס'איז פראַכטפּאָל — „ער זאָל האַנדלען אונבעדינגט פאַל־שטענדיג פריי“ א ! וואָס פאר א מאַן ! ווייטער, ווייטער !
— „ווען מען בעהויפטעט, לעזט דער מאַגערער ווייטער, אז דיע־זער זאך אָהן יעדען ווייטערען גרונד זיכער איז“...

— הער נאָר אזא אויסשפראך — „אָהן יעדען ווייטערען גרונד“ איבער'חזר'ט דער צוהערער, כדי עס זאָל אויף איהם נישט פאלען קיין פּערדאַכט, אז ער פּערשטעהט נישט; „אָהן יעדען ווייטערען ווייטערען גרונד“ — ווי פיין, ווי פיין, אַנשטאַט צו זאָגען איינפאַך; „אָהן יעדען גרונד“.

— זאָל איך ווייטער לעזען ? אדער דו ווילסט מיך יעדער מינוט אונטערברעכען ?

— איך וועל דיך שוין מעהר נישט אונטערברעכען, לען ווייטער, ווייטער !

— א זיכערער זאך מוז דוקא נישט האָבען קיין אינהאַלט, עס איז דער פאַרם פּוּן'ס זאך, דאס בעוואוסטזיניגע, פּערשטעהסט ?
אַלע האָט א שטילען ברום געגעבען.

פאַלק האָט גענוג געהערט, דאָס איז געווען די שרעקליכע פּילא־זאַפּיע פון אופסאַלא, וואָס האָט אהער פּערבאַלאַנדזשעט, פאַלק האָט

נאכגעקוקט, צו די היהנער זיינען נישט פון זייערע פלעצער אראפגע-
פאלען, און אויב די פעטערישקע האָט נישט אויפגעהערט צו וואקסען,
ביים צוהערען פון די טיעפע פילאזאפישע ווערטער וואס זיינען דאָ
פאָהגעלעזען געוואָרען, ער האָט זיך געוואונדערט, פאר וואס דער הי-
מעל איז נאָך אויפ'ן זעלבען פלאץ, כאטש ער איז געווען אן ערות, צו
דער קראפטפראבע פונ'ם מעגשליכען גייסט, צו דער זעלבער צייט
איז די נידעריגע מעגשליכע נאָטור בעשטאָנען אויף איהר רעכט:
פאָלק האָט געפיהלט א גרויסע טרוקענהייט אין זיין האַלז, און ער האָט
בעשלאָסען אריינגוגעהן אין איינעם פון די הייזלעך און בעטען א
גלאָז וואסער.

ער האָט זיך אומגעקעהרט און איז צוגעגאנגען צו א הייזעל וואָס
איז אין דער רעכטער זייט פון וועג קומענדיג פון דער שטאָדט. די
טיר איז געווען אָפּען, דאָס צימער איז נישט געווען גרעסער פון א
רייזע קופערט, ס'איז געשטאָנען א שלאָפבאנק, א צובראכענער שטוהל,
א מאהלער-געשטעל און צוויי מעגליכע פארשויגען. איינער איז גע-
שטאָנען ביים מאהלער-געשטעל, אַנגעטהאָן אין בלויען העמד און די
הויזען וועלכע א הונגער-פאס האָט געהאלטען, ער האָט אויסגעזעהן
ווי א געזעל, ער איז אבער געווען א קינסטלער, ער האָט געמאָהלען א
סקיצע צו אן אלטאר בילד. דער אנדערער איז געווען א יונגער מאן
פיינע געזיכטס-ציגען, און אמת נוט געקליידעט, ער האָט דעם ראַק
אויסגעטהאָן, זיין העמד ארומגעבויען, און מיט זיין פּרעכטיגן שענהע
ברוסט דיענט ער דעם מאַלער אַלס מאַדעל, זיין שעהן ערעל געזיכט
טראַגט אין זיך שפורען פון די פּערגאנגענע לוסטיגע נאכט. יעדער וויי-
לע שאקעלט ער מיט'ן קאפּ זיך צוהערענדיג צום מאהלערס רעדען. ווען
פאָלק האָט אויף דער שוועל ארויפגעטרעטען, האט עס גראד געהאל-
טען ווי דער מאהלען האָט דעם יונגען מאן גע'מוסר'ט.

— אז דו קענסט זיין אזא פאסקודניאק, מיט דעם דאָזיגען לוי-
פּער זעלען, צו געהען טרינקען, איצט שמעחסטו דא און פּערשווענדסט
דיין גאנצען אין דער פריה אנשטאט צו זיין אין האַנדעלס-שולע!
— דעם רעכטען אקסעל הויב אביסעל העכער! — אזוי! האָסטו
אמת'דיג דאָס גאנצע געלד פּערלומפּט, אז דו וואנסט דיך נישט א היים
צו געהן? האָסטו גאר נישט מעהר? גאר גאַרנישט מעהר?
— א, עפעס האָב איך נאָך, אבער ס'איז נישט גענוג.
דער יונגערמאן האָט פון קעשענע ארויסגענומען א צוואמענגע-

וויקעלט פאפיער און האָט פון דאָרט ארויסגענומען צוויי קראנען.
— גיב אהער, איך וועל זיי דיר בעהאלטען, האָט דער מאלער
געזאָגט צונעהמענדיג די צוויי קראנען.

פאלק, אומזיסט זיך בעמיהענדיג אז מען זאל איהם בעמערקען,
האָט איצט פאר גוט געהאלטען, ער זאל אזוי אונבעמערקט אווקעגעהן
ווי ער איז געקומען, ער איז נאָך אמאָל פערבייגעגאנגען די צוויי פיר-
לאזאפען און איז אוועק לינקס, נישט ווייט אוועקגעהענדיג, האָט ער
דערזעהן א יונגען מאן, וואס האָט זיין מאלער-געשטעל נעבען די קליי-
נע בוימעלעך ביים עק וואלד אויפגעשטעלט. ער איז געווען א פינע
עלעגאנטע געשטאלט מיט א ביסעל שפיציגען טונקעלען פנים. זיין
גאנצער וועזען איז געווען מיט פולע זלעבען אנגעפילט, ער איז געגאנגן
נען אָהן הוט און ראק, און האָט אויסגעוויזען זען זיין פארטרעפליך גע-
זונט און פרעהליך. באלד פייפט ער, באלד זינגט ער פאר זיך שטיל און
באלד רעדט ער צו זיך אליין.

ווען פאלק איז געהנטער צוגעקומען, האָט זיך יענער אומגע-

דרעהט.

— זעלען! גוט מאַרגען, אלטער פריינד!

— פאלק! אלטע בעקאנטע ערנעץ אין וואלד! וואס אין נאָטס
נאָמען האָט דאָס צו בעדייטען, דארפסטו נישט אין דיעזער צייט אין
דיין קאנצעלאריע זיין?

— ניין! אבער וואָהנסטו דאָ?

— יא, דעם ערשטען אפריל האָב איך זיך מיט א פאָר בעקאנטע
אהער אריבערגעצויגען; אין שטאָרט זיינען די וואָהנונגען צו טייער גע-
וואָרען, און די הויז-בעזיצער זיינען צו שטאָלץ.

א שמייעל האָט זיך בעוויזען אויף זעלען'ס ליפען און זיינע
ברוינע אויגען האָבען אויפגעבליצט.

— אזוי, — האָט ווידער פאלק אָנגעפאנגען, — דארפסטו דאָך
קענען אָט די צוויי מענשען וואָס זיצען דאָרט נעבען דער צוים און שטר-
דירען?

— א, די פילאזאפען? אורדאי קען איך זיי! דער לאנגער איז אן
אויסערדארענטליכער אין בעאַמטער מיט 80 קראנקע א יאָהר, און
דער קורצער, איז אַלע מאנטאנום, ער האָט אייגענטליך געדארפט אין
דער היים זיצען און ווערען א בילד-הויער, אבער נאָכדעם ווי ער האָט
זיך מיט איגבערג בעקענט און צו פילאָזאפירען אָנגעפאנגען, האָט ער

אויפגעהערט ארבייטען און איצט געהט עס מיט איהם שנעל צוריק. ער האָט ענטדעקט, אז די קונסט איז נישט מעהר ווי פראסטע זינליכעס.
— אָבער פון וואָס לעבט ער ?

— אייגענטליך פון גאָר נישט ! אמאָל דיענט ער ביי דעם פראַקטישען לונדעל אלס מאָדעל, קריגט ער דערפאר א שטיק ברויט, פון דעם לעבט ער א טאָג, און ווינטער ערלויבט ער איהם אויף די פּאַרלאַגע צו ליגען, „עטוואַס וואַרעמקייט געהט דאָך פון איהם ארויס“ זאָגט לונדעל, אז דאָס האַלץ איז אַזוי טייער, ס'איז דאָ געווען זעהר קאלט אין אפּריל.

— ווי קען ער דיענען פאר אַ מאָדעל, ער זעהט דאָך אויס ווי אן אומגעלומפערטער בער ?

— אַט, ער נוצט שוין אמאָל, ביי א גרופען-בילד מיט זיין געבראָ-כענעם קערפער, פאר א רויבער. און ווען ער קעהרט זיך מיט'ן רוקען אום פאר א צווייטען רויבער.

— פאר וואָס טהוט ער אליין נאר נישט ? האָט ער ניט קיין טאָ-לאַנט ?

— אַלע מאַנטאַנאָס, מיין פריינד, איז א זשעניע, אָבער ער וויל נישט ארבייטען, ער איז א פילאָזאָף, ער וואָלט געוואָרען א גרויסער מאַן, ווען ער וואָלט נאָר געקענט שטודירען. ס'איז אמת'דיג מערקוויר-דיג, איהם מיט איגבערג'ן צו הערען רעדען; ס'איז אמת אז איגבערג האָט מעהר געלעזען, אבער מאַנטאַנאָס האָט אזא פיינעם קאפ, אז אפט מאָל דריקט ער איגבערג'ן צו צום וואַנט.

— אַזוי, דו האַסט ליעב פילאָזאָפיע ? — האָט פאלק געפרעגט.
— אַ, דאָס איז פֿיין, אמת'דיג גוט ! דו האַסט דאָך ליעב פֿיכטע ? א, א, א וואָס פאר א גרויסער מאַן !

— וואָס פאר א צוויי מענשען זיינען די אין הייזעל ? — אונטער-ברעכט איהם פאלק, וואָס האָט נישט ליעב פֿיכטע.

— אַזוי, זיי האַסטו אויך געזעהן ? יא, איינער איז דער פראַקטי-שער לונדעל, פיגורען — אָדער ריכטיגער קירכען-מאַלער, און דער אנדערער איז מיין פריינד רעהנהעלם.

די לעצטע ווערטער האָט זעלען מיט א גלייכגילטיגען טאָן אויס-געשפראַכען כדי ס'זאָל מאַכען א שטארקערען איינדרוק.
— רעהנהעלם ?

— יא, א זעהר פיינער יונגער מאן.

— און ער דיענט פאר א מאדעל?

— האָט ער עס געטהאָן? יא, דער לונדעל! ער פערשטעהט שוין

די מענשען אויסצונוצען, ער איז א מערקווירדיגער פראקטישער מענש.

אַבער קוים וועלען מיר אריינגעהן וועלען מיר זיך אביסעל רייצען מיט

איהם; דאָס איז דאָס לוסטיגסטע וואָס איך האָב דאָ; דו וועסט אויך

אפשר הערען מאנטאנוס'ן רעדען, דאָס איז ווירקליך אינטערעסאנט.

נישט אזא חשק צו הערען מאנטאנוס'ן רעדען, ווי א גלאַז וואסער

צו טרינקען, האָט פאלק געפאָלגט זעלען'ען און איהם געהאַלפּען אריינ-

טראַגען דעם מאַלקאסטען און די „שטאפעליי“.

אין הייזעל האָט זיך דערווייל די סצענע געענדערט. דאָס מאדעל

איז שוין געזעסען אויף דער צובראכענער שטוהל און מאנטאנוס מיט

אינבערג'ן האָבען זיך אויף דער שלאפֿ-באנק אוועקגעזעצט. לונדעל איז

געשטאַנען נעבען זיין שטאפעליי און האָט פאר זיינע ארמע חברים פון

א האַלצערנע ליולקע גערויכערט; די ווידער האָבען זיך בלויז גע-

פרעהט מיט דער געגענווארט פון א רויכערנדיגע טאבאק-ליולקע.

ווען מען האָט פאלק'ן פארגעשטעלט, האָט באלד איהם לונדעל גע-

נומען אין דער ארבייט, ער זאָל זאָגען א מיינונג וועגען זיין בילד.

ס'זעהט אזוי אויס, ווי רובענס, ווייניגסטענס נאָכ'ן שטאף נאָך, ווען

אפילו נישט מיט די פארב און די צייכענונג אבער גענוג עהנליך און

קינסטלעריש צו רובענס א בילד, דערנאָך האָט זיך לונדעל אָנגעהויבען

צו בעקלאָגען אויף די שווערע צייטען פון א קינסטלער. געמאכט צו נאָר

נישט די אקאדעמיע, און גערעדט אויף די רעגירונג פאר וואָס זי טהוט

נאר נישט פאר די היימישע קינסטלער, ער האלט איצט דאביי א סקי-

צע צו אן אַלטאר בילד צו מאַהלען, איז ער אַבער איבערצייגט, אז מען

וועט עס נישט אננעהמען, ווייל אַהן אינטריגען און חנופה קען מען

צו נאר נישט קומען. ביי דעם האָט ער געווארפען א בליק אויף פאלק'ס

קליידער כדי צו זעהען צו ער טויג פאר איהם זיך מיט איהם גוט צו

פעהראַלטען.

א גאנץ אנדערע ווירקונג האָט פאלקס ערשיינען געמאכט אויף

די צוויי פילאָזאָפּען, זיי האָבען אין איהם גלייך דערזעהן דעם „גע-

לעהרטען“ און האָבען איהם אָנגעפאנגען האסען, ווייל ער קען נאָר זיי-

ער אנזעהען, זייער גרויסקייט, וואָס זיי בעזיצען דאָ איז דעם קליינעם

קרייז אוועקרויבען. זיי האָבען זיך איינס ס'אנדערע מערקווירדיג אַנ-

געקוקט, זעלען האָט באַלד פּערשטאנען זייערע בילקען, ער האָט גע-
וואָלט אביסעל לעבעדיג מאכען, און ער האָט זיך געווענדעט צו אינ-
בערג'ן:

— וואָס זאָגסטו עפעס צו לונדעלס בילד, אינבערג?

אינבערג, נישט ריכטענדיג זיך אַזוי שנעל צום ווארט צו קומען.
האַ געמוזט אַ פּאָר סעקונדען נאָכדענקען, דערנאָך האָט ער מיט אַן
ערהויבענע שטימע געענטפּערט.

— אַ קונסטווערק קען נאָך מיין מיינונג אין צוויי קאטעגאָ-
ריען צוטיילט ווערען: אינהאַלט און פאַרם. וואָס אַנבעטרעפט דעם
אינהאַלט פון דייעזען קונסטווערק האָט עס אַ טיעפען און אַלגעמיינ
מענשליכען אינהאַלט; דער מאַטיוו איז אַלס אַזאַלכער אַן און פאַר
זיך פּרובּטבאַר און ענטהאַלט אַלע בעגריפענס-בעשטימונגען, וועלכע אַ
קינסטלעריש-שאַפען מאַכט. וואָס אַנבעטרעפט דעם פאַרם, וואָס דאַרף
אין זיך דעם פאַקט און בעגריף פּערקערפּערען, דאַס אַבסאָלוטע פּער-
גלייכונג פּונ'ם „זיין“ פּונ'ם „איד“ — מוז איד זאָגען. אַז ס'איז
וועניגער ערפילט געוואָרען.

לונדעל האָט זיך געפיהלט געשמייכלט פון דעם קריטיק און
זיינע ליפּען האָט אַ פּרעהליכער שמייכלעל בעוואויגען, דער מאַדעל
האַט געשלאָפּען און זעלען האָט געמיינט, אַז אינבערג האָט געהאַט אַ
פּאַלשטענדיגען ערפּאָלג, אַלעמענס בליקען האָבען זיך געווענדעט צו
פּאַלק'ען, מען האָט געוואָלט הערען זיין מיינונג איבער דעם בילד.
פּאַלק ווידער, וויסענדיג מיט וועמען ער האָט דאָ צו טהאָן, און
אַז בלויז עפעס אַ שווערער פּילאָזאָפּישער נאָמען קען זיי דעם קאָפּ פּער-
דרעהען, האָט אָנגעפּאנגען נאָכצודענקען אַ ביסעל און האָט זיך דאַן
געווענדעט צו אינבערג'ן:

— וואָס מיינט איהר מיט דעם: „בעגריפענס-בעשטימונגען“.
איד קען זיך נישט דערמאנען צו דער גרויסער אריסטאטעלס האָט
אַזאַ ווארט געברויכט אין זיין מעטאפיזיק.

אין צימער איז גאַנץ שטיל געוואָרען, און עס האָט זיך געפיהלט
אַז ס'איז אַ קאַמפּף צווישען די שטאַקהאַלמער קינסטלער קאַלאָניע און
דער אַוניווערזיטעט פון אָפּסאַלאַ. די שטילקייט האָט נאָך לענגער גע-
דויערט ווי מען האָט עס געוואָלט, ווייל אינבערג האָט נישט געקענט
אריסטאטעלען, און ער וואָלט בעסער געוואָלט שטאַרבען אידער צו זא-

גען, אז ער האָט אַריסמאַטל'ען נישט געלעזען. דער צווייטער אַלע האָט איהם אַרויסגעהאַלפּען :

— כאָטשע אַריסטאָטעלס האָט דאָס אין זיין מעטאָפיזיק נישט פון דעסטוועגען קען מען פּערשטעהן וואָס מיין קאָלעגיע איגבערג האָט געזאָגט, האָב איד רעכט, מיינע הערשאַפט? איד ווייס נישט! איד בין נישט קיין געלערענטער מאַן, אָבער הערר פאַלק האָט שטור-דיערט.

— אַלע האָט רעכט — האָבען אַלע געשריגען.
פאַלק זעהענדיג אז ס'איז נישט נעמיג צו דיסקוטירען האָט מעהר נישט געענטפּערט.

לונדעל איז דערווייל געשטאַנען און געמאהלען און האָט שנאָר-בענדיג געצויגען פון דער לולקע. דער מאָדעל איז דערווייל זיצענדיג אויף אַ צובראַכענע שטוהל איינגעשלאָפּען, וואָס אמאָל איז זיין קאַפּ אַלץ טיפּער און טיפּער געזונקען, אז 12 אַ זייגער איז שוין זיין קאַפּ גע-לעגען צווישען די קניען. אַ גומער מאַטעמאַטיקער וואָלט געקענט אויסרעכענען, ווי לאַנג ס'דאַרף דויערען ביז דער קאַפּ וועט דערגריי-כען דעם מיטעלפּונקט פון דער ערד.

זעלען איז געוועזען ביים אָפּענעם פענסטער און האָט זיך געקוויקט מיט די פּריהלינג לופט, דער אונגליקליכער פאַלק אָבער האָט געמוזט זיין טאַלאַראַנט אַלס גאַסט און אויסהערען די צוויי פּילאָזאָפּען זייערע נאַרישע פּערפֿאָנטערטע געדאַנקען.

דער מאָדעל האָט אזוי לאַנג מיט'ן קאַפּ טיעפּער געזונקען ביז ער איז פון שטוהל אַראָבגעפאַלען, דער געשפּרעך איז איבערגעהאַקט גע-וואָרען, און פאַלק מורא האָבענדיג ער זאָל זיך ווידער נישט אנפאַנגען האָט אַן אנדערע ווענדונג געגעבען :

— וואו וועלען די הערשאַפטען עסען מיטאַג?
ס'איז געוואָרען אזוי שטיל אז מען האָט געהערט די פליעגען זשומען: פאַלק האָט נישט געוואוסט אז ער האָט מיט דער פּראַגע אזוי ווי אויף שלעכטע היהנער-אויגען געטרעטען.

לונדעל איז געווען דער ערשטער אונטערצוברעכען דאָס שווייגען, ער מיט זיין מאָדעל רעהנהעלם וועלען עסען אין „קאַכטאַפּ“ ווייל דאָרט באַרנט מען זיי, זעלען ווייל דאָרט נישט עסען ווייל ער איז מיט'ן עסען נישט צופּרעדען, און פאַר אַן אנדערען רעסטאַראַנט האָט ער נאָך ניט בעשלאָסען, איגבערג און מאַנטאַונס „האַבען צופיעל צו טהאָן“ און זיי

וויילען זיך נישט „זייער ארבייטס מאַג קאליע מאכען“ מיט דעם „וואָס זיי דאַרפען זיך איבערטהאָן און אין שטאָרט געהן“, זיי וועלען שוין בעסער זיך דאָ עפעס פּערשאַפען; וואָס דאָס וועט זיין, האָבען זיי נישט געזאָגט.

נאָכדעם האָבען זיי זיך אָנגעפּאָנגען אַנטהאַן, די הויפט זאך איז בעשטאַנען אין וואַשען זיך ביי דער אַלטער גארטען-ברונען. זעלען וועלכער איז אלע מאל געווען א שמוצער, האָט אפּירגענור מען פון אונטער דער שלאָפּבאַנק א פּעקעל איינגעוויקעלט אין צייט טונגס-פּאַפּיער, און האָט פון דאָרט ארויסגענומען א קראַנען, מאַנט זשעמען און פּאָדער-העמדעל, אלעס פון פּאַפּיער געמאַכט, א לאַנגע צייט האָט ער פּערבראַכט געבען דער ברונען אויף די קנייהען שמעהענדיג, כדי צו זעהען, אויב די ברוינדרינע קראַוואַט וואָס א מיידעל האָט איהם געשענקט בינדט זיך גוט אויס און כדי די האָר זאָלען זיין גוט פּער-קעמט, קיין שפּיעגעל האָבען זיי נישט געהאַט, האָט דאָס וואַסער פון דער ברונען פּאַר א שפּיעגעל גענוצט. דערנאָך ווי ער האָט זיך די שיף מיט א בלאַט אָבערגריבען, דעם הוט מיט'ן אַרבעל פון ראַק אָנגעבאַרשט ערגעץ א בליהמעל אָבעריסען אינ'ם לאָך פון לאַץ איינגעשטעקט און דאָס שטעקעלע אין האַנט גענומען, איז ער געווען פּערטיג צום געהן. אויף זיין פּראַגע, אויב רעהנהעלם וועט באַלד נאַכקומען, האָט לונדעל געענטפּערט, אז ערשט אין א פּאָר שעה ארום, ווייל ער מוז איהם העל-פען ביים צייכענען. צווישען צוועלף און צוויי פּלעגט לונדעל צייכענען. רעהנהעלם איז געווען אונטערמעניג און געפּלאַגט, כאַטש ס'איז איהם שווער געווען זיך צו שיידען פון זיין פּריינד זעלען, וועלכען ער האָט ליעב געהאַט און לונדעל'ן האָט ער נישט געקענט ליידען.

—יערענפּאַלס וועלען מיר זיך היינט אווענט טרעפען אין „רוי-טען צימער“ — האָט איהם זעלען געטרייסט, צו דעם זיינען זיי אלע געווען אייניג אפילו די פּילאָזאָפּען און אויך דער מאַראַלישער לונדעל.

אויפ'ן וועג צו דער שטאָרט האָט זעלען זיין פּריינד פּאַלק אין אלערליי געהיימניסען פון די קאַלאָניסטען פּערטרויט געמאַכט. ער אליין האָט אויפּגעהערט געהען אין דער אקאַדעמיע, ווייל זיינע אַניכט-טען איבער קונסט איז געווען צו פּערשיעדען פון דער קאַנסערוואַטיווע אקאַדעמיסטען. ער האָט געוואוסט, אז ער האָט טאַלענט און ער וועט אַמאָל האָבען דעם גרעסטען ערפּאָלג ווי לאַנג ער זאָל נישט דאַרפען

ווארטען. אמת, איז עס זעהר שווער אָהן א קעניגליכען מעדאל זיך א נאָמען צו שאפען. אויך פערשיעדענע הינדערניסע האָבען זיך איהם אין וועג געשטעלט; ער איז געבוירען געוואָרען אויף דעם האַלב־אינזעל האַלאַנד, און ער האָט זיך אויסגעלערענט ליעב האָבען די גרויסע איינ־פאכע נאטור, אבער דאָס פובליקום און די קריטיק האָבען גראַד ליעב יעדער איינצעלהייט און קלייניגקייט, דורכדעם פערקויפט ער וועניג בילדער, ער וואָלט געקאנט אזוי גוט מאַהלען ווי אלע אנדערע, דאָס וויל ער אָבער נישט, דאָס איז ביי איהם קיין קונסט נישט.

— לונדעל אבער, איז א פראקטישער מענש, — דאָס ווארט פראקטיש האָט זעלען שטענדיג מיט פּעראַכטונג אויסגעשפראכען, — ער מאַהלט נאָך דעם געשמאק און נאָכ'ן וואונש פון דער מאסע, ער לירעט קיינמאָל נישט פון נישט ערפילען זיין קונסט־פּערלאַנג, ער האָט אויף די אקארעמיע פּערלאָזען, אבער פשוט אויס פראקטישע גרינדע, אינגאנצען אבגעבראכען מיט איהר האָט ער נישט, כאָטש ער דערזעהלט עס יעדען. פון זיינע צייכענונגען פאר אן אילוסטרירטע צייטונג האָט ער זיין אויסקומען, כאָטש ער האָט זעהר אן אונבעדייט מענעם טאלאַנט, מוז ער אמאָל גליק האָבען, נישט אזוי אַלס קינסט־לער, נאָר פון זיין פראקטישקייט און אינטריגען; דאָס האָט ער זיך אויסגעלערענט פון מאַנטאַנוס, וועלכער האָט זיך אייניגע פלענער גע־מאַכט, לונדעל האָט זיך בענוצט מיט זיי און האָט געהאט ערפאַלג. האַנטאַנוס איז א זשעניע אבער שרעקליך אונפראקטיש.

רעהנהעלם איז א זעהן פון א געוועזענעם רייכען מאן פון נארד־לאַנד. זיין פאָטער האָט אמאָל געהאט א גוט, אבער דורך שלעכטע גע־שעפטען האָט ער עס פּערלוירען, איצט איז דער אַלטער אַלדערמאַן אָרעם, און זיין וואונש איז געווען, אז זיין זעהן זאָל עטויאָס פון פּערוואַלטונג אויסלערנען און זעהן מיט פּעהיגקייטען צו שאפען, אן אנדער גוט פאר זיין פאמיליע. דאָרד בעזוכט ער די האַנדעלס־שולע, כדי ער זאָל זיך אויסלערנען לאַנדווירטשאַפטליכע בוכהאַטלעריי, וועלכעס ער האָט פיינט, ער איז א גוטער יונג, נאָר אביסעל א שוואכער כאַראַקטער און לאָזט זיך פיהרען ביי דעם פראקטישען לונדעל'ן.

דערווייל האָט זיך לונדעל און דער באַראָן רעהנהעלם צו דער אר־בייט גענומען, רעהנהעלם האָט געצייכענט און לונדעל איז רויכערענדיג זיין האַלץ־ליולקע געלעגען אויף דער שלאָף־באַנק און אכטונג געגעבען. — אז דו וועסט פלייסן זיין, וועסטו מיט מיר געהן מיטאג עסען

איז „צינקאפ“ — האָט לונדעל איהם פערשפראכען, וויסענדיג אז ער האָט די צוויי קראנען וואס ער האָט פריהער ביי איהם צוגענומען. אינגערע און מאנטאנוס האָבען זיך אויף דער וואלד-הויף צוריק-געצויגען, כדי איבער דער מיטאג שטונדע דאָרט צו שלאָפֿען. מאנטא-נוס האָט זיך געפיהלט צופריעדען פון זיין זיעג איבער פאלק'ן, אָבער אינגערע איז געווען צופריעדען, ווייל זיין תלמוד האָט איהם איבערגע-טראָפֿען, הויז דעם האָט ער קאלטע פיס בעקומען און איז געווען אויסער-געוועהנליך הונגעריג, ווייל בלויז דאָס רעדען פון עסען האָט זיין פער-שלאָפענעם געפיהל אויפגעוועקט.

זיי האָבען זיך געלעגט אונטער א בוימ; אינגערע האָט זיין בער-ריהמט בוך איז פאפיער איינגעוויקעלט און עס בעהאלטען אונטער זיין קאָפּ, כדי מאנטאנוס זאָל עס נישט ליינען, ער האָט זיך אין זיין גאנצע לענג אויסגעשטרעקט. ער איז בלייד געווען ווי א מת, קאלט און דוהיג ווי א בר-מנן וואָס האָט די האָפנונג אויפגעגעבען אמאָל תחית-המתים אויפצושטעהן. ער האָט געזעהן ווי די פייגעל איבער זיין קאָפּ זעהען די קערנדלעך פון'ם בויס געציפט, און די שאַלען אויף איהם ארויפגעווארפען, ער האָט געזעהן ווי א גרויסע שטארקע קוה האָט זיך אויפ'ן גראז געפאשעט, און ער האָט געזעהן דעם לויף פון'ם גערט-נערס קוד דורכ'ן קוימען ארויסגעהן.

— ביזטו הונגעריג, אַלע? — האָט ער געפרעגט מיט א שוואַכע

שטימע.

— ניין, — האָט אַלע געענטפערט ווארפענדיג הונגעריגע בליקען צו דעם בעריהמטען פילאָזאָפישען בוך.

— וואָלט איך א קוה געוועזען! . . . — האָט שטיל זיפצענדיג אינד-בערג געזאָגט. ער האָט צוזאמענגעלעגט די הענט איבער זיין ברוסט און האָט זיין נשמה צוזאמען מיט'ן הונגעריגען מאָגען, דעם דערבארמדיגען שלאָף איבערגעגעבען.

ווען מאנטאנוס האָט געזעהען אז זיין פריינד שלאָפט שוין, האָט ער שטיל און פאָרויכטיג, אפירגעצויגען דאָס בעריהמטע בוך פון אונט-טער זיין פריינד'ס קאָפּ, לייגענדיג זיך אויפ'ן בוך, האָט ער מיט גרויס חשק אָנגעפאנגען ליינענען, פערגעסענדיג אז ערנעץ איז „צינקאָפּ“ אָדער אין „קאכטאָפּ“ איז דאָ אזעלכעס ווי מיטאג עסען.

פיערטעם קאפיטעל.

העררען און הינט.

עס זיינען אייניגע טאג פערנאנגען. קארל ניקאלאוס פאלק'ס צוויי און צוואנציג יעהריגע פרוי האָט גראד איהר קאפע אין בעט גע- טרונקען, אין דעם גרויסען שעהנעם הימעל-בעט אין דעם גרוימיגען שלאָף-צימער. דער זייגער איז ערשט געווען צעהן, דער מאן איז שוין זייט 7 א זייגער נישט געווען, ער איז געווען ביים וואסער איבערצור- נעהמען דעם פלאַסק וואָס איז מיט דער שיף געקומען. נאָך נישט ווייל זי האָט זיך פערלאָזען, אז ער וועט אזוי שנעל נישט קומען, האָט זי זיך די פרייהייט גענומען נאָך אזוי שפעט אין בעט צו ליגען, כאַטשע ס'איז געווען גענען די פיהרונג פון'ם הויז, ס'איז ערשט געווען צוויי יאהר נאָך איהר חתונה, זי האָט אָבער גענוג צייט געהאט, אין דעם אל- טען קאזערווערטיווען הויז וואו אלץ איז אלט געווען, אפילו די דיענסט טען, פערשיעדענע רעפארמען איינצופיהרען. די מאכט צו דעם האָט זי בעקומען, ווען איהר מאן האָט איהר ליבע ערקלעהרט און זי איז אזוי גנעדיג געווען, איהם, איהר יאָ צו זאָגען, דאָס הייסט, זי איז גע- ווען אזוי גנעדיג זיך צו בעפרייען פון איהר פעהראסטען עלטערען- הויז, וואו זי האָט געמוזט יעדען טאָג זעקס א זייגער אויפשטעהן און א גאנצען טאָג ארבייטען. איהר פערלאַבונגס-צייט האָט זי גוט אויסגע- נוצט: דאמאָלס האָט זי זיך פון איהר חתן אלע פערזיכערונגען פער- שפראַכען; כדי זי פערזענליך אהז די אריינמישונג פון איהר מאן זאָל קענען פיהרען א פריי אונאבהענגיגעם לעבען, דיעזע פערזיכערונגען זיינען אמת'דיג געווען בלויז פערשפרעכונגען, וואָס יעדער פון ליבע בע קראנקער מאן גיט צו דעם געגענשאַנד פון א מיידעל וואס ער האָט ליבע, אבער זי, וואָס איז נאָך ביי איהר גאנצען פערשטאנד געבליבען, האָט די אלע פערשפרעכונגען געדענקט און האָט שטארק לויט זיי גע- לעבט. דאָגעגען אבער דער מאן האָט נאָך צוויי-יעהריגע הייראט, פון וועלכע קיין קינדער איז נאָך נישט געווען, די נייגונג געהאט, אלע דיעזע פערפליכטונגען; אז די פרוי זאָל שפעט שלאָפען, אזוי לאַנג ווי זי וועט נאָך אליין וועלען, די קאפע אין בעט טרינקען, און נאָך אנדערע זאכען, אַט דאָס אלץ צו פערגעסען. נאָך מעהר, ער האָט איהר שטענדיג דער- מאנט, אז ער האָט זי פון'ם נידעריגען אויפגעהויבען, ער האָט זי פון א גהינום בעפרייט, ער אליין האָט זיך ביי דעם אויפגעאַפפערט, ווייל ער

איז אריין אין אזא נידעריגע משפחה ווי איהרע, איהר פאטער איז גע-
ווען א שטיקעל סארזשאנט ביי די פלאמע.

ענטפערס אויף די דאזיגע און עהנליכע פארווארפען האָט זי
איצט ליגענדיג נאָך אין בעט געזוכט, און ווייל איהר פערשטאָנד איז
קיינמאָל פון רויש נישט געווען פערנעפעלט, זי איז קיינמאָל שטארק
אין איהר מאן ניט פערליעבט געווען, האָט זי תמיד געוואוסט ווי אזוי
און וואָס זי זאָל איהם זאָגען.

מיט אמת'ן פערגעניגען האָט זי זיך צוגעהערט צו די סמנים פון
איהר מאנ'ס צוריקקומען. די טירען פון עס-צימער האָבען זיך אויף און
צוגעמאכט, און גלייכצייטיג האָט זיך געהערט א שטארקער געבריל, א
מין אויסגוס פון כעס איבער איהר לאנג שלאָפען. הערענדיג דאָס, האָט
זי לאכענדיג איהר קאָפּ אין קישען בעהאלטען, ס'האָבען זיך טריט
געהערט און אין דער טיר צום שלאָף-צימער האָט זיך דער מאן בער-
וויזען. אן אויסדרוק פון כעס איז געווען אויסגעשפרייט איבער זיין
פנים. דעם הוט האָט ער נישט אראָבגענומען, זיין פרוי האָט זיך מיט
דעם רוקען צו איהם געררעהט און האָט מיט איהר זיסע שטימע איהם
געזאָגט:

— דו ביזט עס, מיין נארעלע? קום געהנטער! קום געהנטער!
איהר „נארעלע“ האָט קיין חשק נישט געהאט צוצוגעהן נאָך ער
איז געבליבען שטעהן ביי דער טיר און האָט געשריגען:
— פאר וואָס איז דער פריהשטיקטיש נאָך נישט געדעקט? פאר-
וואָס?

— פרעג די דיענסט; איך דאַרף דעם טיש נישט דעקען! אבער
מען דאַרף דאָך דעם הוט ארונטערנעהמען, אז מען קומט אריין אין צי-
מער, מיין הערר!

— וואָס האָסטו געטהאָן מיט מיין מיצעל?
— איך האָב עס פערברענט, ס'איז שוין געווען אזוי פעט, אז דו
האָסט שוין געמעגט זיך שעהמען אזאלכעס אויפ'ן קאָפּ צו טראָגען.
— אזוי, האָסטו עס פערברענט, נא. איבערדעם וועלען מיר שפע-
טער רעדען, פאר וואָס ליגסטו נאָך אזוי שפעט אין בעט, אין דער צייט
וואָס מען דאַרף אכטונג געבען אויף די דיענסטען?

— ווייל איך האָב פערגעניגען פון דעם!
— דענקסטו, אז איך האָב חתונה געהאט מיט א פרוי, זי זאָל
נישט וועלען אכטונג געבען אויפ'ן הויז? וואָס?

— יא, דאָס האָסטו טאקע! און פאר וואָס מיינסטו האָב איד מיט דיר חתונה געהאט? דאָס האָב איד דיר שוין טויענד מאל געזאָגט — כדי איד זאל נישט דאַרפֿען ארכיימען — און דאָס האָסטו מיר פֿער־שפּראַכען! זאָג, איז דאָס נישט אַמת? האָסטו מיר נישט פֿערשפּראַכען? קענסטו אויף עהרע און געוויסען ענטפֿערען, אז דו האָסט מיר נישט פֿערשפּראַכען? זעהסטו שוין וואָס פֿאַר אַ מאַן דו ביזט! פֿונקט אזוי ווי אלע אנדערע!

— יא, דאָס איז געווען דאמאָלסט!

— דאמאָלסט! ווען איז דאָס געווען? איז דען א פֿערשפּרעכען נישט אויף אלע מאָל גילטיג? איז עס נאָר אויף א בעשטימטע צייט? דער מאַן האָט נישט געקענט דיעזע געזונטע לאַגיק דאַגענען זיין און די גוטע לוינונג פֿון זיין פֿרוי האָט אזוי געווירקט ווי אַפֿט מאָל איהרע טרעהרען — ער האָט זיך אונטערגעגעבען.
— היינט אווענט וועל איד האָבען בעזוד! — האָט ער ער־קלעהרט.

— אזוי, בעזוד וועסטו האָבען? וואסאַרע, מענער־בעזוד?

— נאטיירליך מענער! די וויבער קען איד נישט ליידען.

— האָסטו שוין אוראיי פֿערשיעדענע זאכען איינגעקויפֿט, כדי אַז צוגריימען פֿאַר דעם בעזוד.

— ניין, דאָס זאָלסטו טהאָן!

— איד! נישט, איד האָב נישט קיין איבעריג געלד פֿאַר דעם, מיין הויזהאלטונגסגעלד וועל איד זיכער נישט פֿאַר עקסטראַ זאכען אויסגעבען.

— אוראיי נישט, פֿאַר דעם דאַרפֿסטו דיר קויפען דינע „טואַלע־טען“ און אנדערע שמאכטעס.

— דו רופֿסט עס שמאכטעס, איז אפשר אַ שלאַף־הויב נישט ניצ־ליך? האָב איד נישט געדאַרפֿט אַ פֿאַר פֿאַנטאַפֿעל? זאָג! ענטפֿער מיר אויפֿריכטיג.

זי האָט פֿערשטאַנען איהרע פֿראגען שטענדיג אזוי צו פֿאַרמאָלירען, אז דער מאַן האָט פֿשוט נישט געוואוסט וואָס צו ענטפֿערען. זי האָט עס געלערענט אין זיינע אייגענע שולע, ער האָט זיך מיט אנדערע אזוי געפֿיהרט... ער האָט זיך ווידער אונטערגעגעבען.

— איד האָב אַמת־דיג אויסזיכטען היינט אווענט ביי מיר געסט צו האָבען, מיין אלטער פֿריינד פֿריטיץ לעווין פֿון דער פֿאַסט איז נאָך

19 יעהריגען דיענסמציים אלס אויבער פאסטמייסטער אויפגענומען געוואָרען, ס'איז נעפמען אווענט געשטאנען אין דער פאסט ציימונג. נאָר ווייל ס'איז דיר נישט אנגענעהם, און דו ווייסט אז איך טהו דיר אלץ צוליעב, וועל איך מיין פריינד לעווין און דעם מאגיסטראטאר ניס-טרעם אונטען אין מיין קאנטאר אויפגעהמען.

— אזוי, איז לעווין איצט געוואָרען אויבער פאסטמייסטער? דאָס איז דאָך גוט, וועט ער דיר אפשר שוין דאָס געלד אבגעבען וואס ער איז דיר שולדיג.

— יא, יא, איך דענק אויך אזוי!

— אָבער זאָג מיר דאָך, ווי אזוי קענסטו מיט זאָ אַרומלויפער ווי לעווין פערקעהרען? און אויך דער מאגיסטראטאר! זיי זיינען דאָך די אמת'ע לומפען, אפילו די קליידער וואָס זיי טראָגען זיינען דאָך נישט זייערע.

— הער אמאָל, אלטע, איך מיש זיך נישט אין דייע אנגעלעגענע-הייטען און איך בעט דיר, אז דו זאלסט דיר אין מיינע אויך נישט מישען.

— ווען דו וועסט אונטען בעזוך האָבען, פאר וואָס זשע זאָל איך דאָ אויבען נישט קיין בעזוך האָבען?

— אודאי קענסטו.

— נו, מיין טהייערער, גיב-זשע מיר עטוואָס געלד!

— דער טייערער וואָס איז מיט דעם רעזולטאט צופריעדען געווען, איז נאָכגעקומען דעם בעפעהל.

— וויפיעל ווילסטו האָבען? איך האָב היינט זעהר וועניג געלד.

— א, איך בין מיט פופציג צופרידען.

— ביזטו משוגע?

— משוגע בין איך נישט! נאָר איך בעט דיר גיב מיר וויפיעל איך פערלאנג! איך דאַרף נישט צו הונגערען אין דער צייט ווען דו וועסט זיך ערגעץ מיט דייע פריינד אונטערהאלטען.

דער שלום איז געשלאָסען געוואָרען. ביידע פארטייען האָבען צו-פריעדען זיך צושיידט. ער וועט נישט דארפען קיין שלעכטען פריהשטיק אין הויז עסען. אווענט וועט ער מעגען עסען וואו ער וועט וועלען, ער וועט נישט דארפען האָבען קיין שלעכטען געוויסען, לאָזענדיג זיין פרוי אליין אין הויז, ווייל זי האָט אליין געזאָגט, אז זי וועט האָבען געסט

און זי וויל גראד איהם אין הויז נישט האָבען — דאָס אלץ איז ווערט פופציג קראָנען.

ווען דער מאן איז אוועקגעגאנגען האָט די פרוי פאלק געקלונגען נאָר'ן דיענסט-מיידעל. האָט זיך געהייסען דערלאנגען פאפיער און טינט און האָט צו דער פרוי רעוויזאָר האָמאן, וואָס האָט געוואָהנט גע-גענאיבער איהר הויז געשריבען פאָלגענדען צעטעל:

„ליעבע עוועלינע!

„קום היינט אווענט צו מיר טעה טרינקען, וועלען מיר קענען רעדען איבער די שטאַטוטען פון דער פעראיין „פאר פרויען רעכט“ אפשר וועט מען קענען א באזאר אָדער אַ פאַרשטעלונג מאכען. איד בענק זעהר אין דעם, דעם פעראיין צו אָרגאַניזירען; עס איז א נויטיגער בעדאַרף, אַז אַזאַ פעראיין זאָל עקזיסטירען. אַזוי ווי דו זאָנסט עס אלע מאָל, און ווען איד דענק נאָך, זעה איד אַז דו האָסט רעכט, דענקסטו אפשר, אַז די גענעדיגע גרעפין וועט אויך קומען, אָדער דאַרף איד זי פריהער בעזוכען? קום צו מיר צוועלף א זייגער מיטאַג וועלען מיר געהן אין קאנדיטאָריי טשאַ-קאַלאַדע טרינקען. מיין מאן איז נישטאַ.

„דיינע ע ג י נ י ע.

„ג. ב. — מיין מאן איז נישטאַ... פערשטעהסט...“

ענדיגענדיג שרייבען איז זי אויפגעשטאַנען, האָט זיך אָנגעטראָגן, כדי צוועלף א זייגער פארטיג צו זיין.

עס איז געוואָרען אווענט, אין דער מזרח זייט פון דער לאנגגאָס האָט אָנגעפאנגען שוין טונקעל צו ווערען, דער זייגער פון דער דיי-טשער קירכע האָט געשלאָגען זיעבען, נאָך א שוואכער ליכט-שוין פון פערקענס-געסעל איז אריינגעפאלען אין פאלק'ס קראם. אנדערסאן האָט די קראם פערמאכט, אין קאנטאר זיינען שוין די לאדענס געווען פער-מאכט און די גאז האָט שוין געברענט. ס'איז געווען אויסגעקעהרט און צוזאַמענגערוימט, נעבען דער טיר איז געשטאַנען א קארב מיט פלע-שער, וואָס זיינען ביי די העלזער געווען פערקלעבט מיט טריעה-וואקס און צינד-בלעמעלעך, אין דער מיט צימער איז געשטאַנען א טיש מיט אַ ווייס טישטוך בעדעקט, אויפ'ן טיש איז געשטאַנען אַ שעהו געשליפע-נע גלאַז שיסעל און א זילבערנע מנורה.

קארל ניקאלוס פאלק שפאצירט אויף און אב, ער האָט זיך אָנגע-טהאָן אין א שווארצען אנצוג און זעהט אויס עלעגאַנט און פּרעהליד. ער

האָט רעכט צו פּערלאַנגען אַ געמיטליכען אווענט, ער האָט אַליין דער-
פאַר בעצאָהלט און אַליין איהם אראַנזשירט. ער איז ביי זיך אין הויז
און דארף זיך פאַר קיין פּרויען נישט זשענירען, און זיינע געסט וועלען
שוין נאַטירליך פּערשטעהן, אז ער האָט רעכט צו פּערלאַנגען, נישט נור
אויפּמערקזאַמקייט און העפּליכקייט, נאָר נאָך עטוואַס מעהר. ס'זיי-
נען טאַקע נישט מעהר ווי צוויי געסט, אבער ער האָט נישט ליעב
קיין סך; דיעזע זיינען זיינע פּריינד, אונטערטעניגע און איבערגענע-
בענע הינט; שטענדיג פּול מיט שמיכלערייען צו איהם, זיי וועלען
איהם קינמאַל נישט ווידערשפּרעכען. מיט זיין געלד וואָלט ער זיך
אפּשר בעסערע פּריינד געקענט שאַפּען, אַנשטענדיגערע, און טאַקע דא-
דורך פּערברענגט ער צוויי מאָל אין יאָהר מיט די פּריינד פּון זיין פּאָ-
טער. זיי זיינען אבער נישט אונטערטעניג, ער איז צופיעל דעספּאָט
און ער מוז האָבען שקלאַפּען אויף וועלכע ער זאָל קענען ווי אויף ווע-
רים טרעטען, דאָס האָט ער ביי די צוויי געפונען.

דער זייגער איז געווען דריי מינוט נאָך זיעבען, די געסט זיינען
נאָך נישט געווען. פּאַלק האָט אָנגעהויבען צו ווערען אונגערולדיג, ער
איז געוואוינט געווען, ווען ער האָט מענשען בעשטעלט, אז זיי זאָלען
פּינקטליך קומען. . . דער געדאַנק אבער ווי איבעראַשט און אונטער-
טעניג די צוויי זיינען געווען, ווען ער האָט זיי איינגעלאַדען, האָט זיין
אונגעדולט אויפּגעהאַלטען. אין דעם איז פּריץ לעווין דער פּאַסטמייס-
טער אַריינגעקומען.

— גוט'ן אווענט, מיין ליעבער ברודער — אַך! — אויסטהוענ-
דיג זיין אויבערמאַנטעל האָט ער מיט איבערראַשונג אַנגעקוקט די
פאַרבּרייטונגען, דער זיעבען רעהריגער לייכטער, איבערהויפט דער
קאַרב מיט די פּלעשער, מיין גאָט! מיין גאָט! ווי הערליך! ווי פאַר-
טרעפּליך!

דער פּאַסטמייסטער איז געווען אַ מאַן אין די מיטעל יאָהרען, אַ
מאָדערנער טיפּ פּון אַ קעניגליכען בעאַמטען, די וואַנצען און די באַ-
קען-בערד צוזאַמענגענומען, גלייכע האָר. ער איז בלייד געווען ווי אַ
מת. דאָר ווי אַ שטעקען, ער איז געווען עלעגאַנט אַנגעטהאַן, ס'האַט
אַבער אויסגעזעהן, אז אין אַרעמע קליידער פּיהלט ער זיך בעקווע-
מער.

פּאַלק האָט איהם אויפּגענומען אין אַ רויהער איבערלענטער שטי-
מונג, טיילס האָט ער געגעבען אָנצוהערען, אז ער פּעראַכטעט שמיכלע-

רײ, חנוּפּה, און טײלס אז ער טהוּט יענעם א טובּה מיט דעם וואָס ער־
לויבט איהם צו זײן זײן פּרײַנד.

— נא, דאָס מוז זײן א שעהנער געפּיחל, צו האָבען א קעניגליך־
כען דעקרעט אין קעשענע! מײן פּאַטער האָט אויך געהאַט א קענגליך־
כען דעקרעט!...

— פּערצײה, לײכער ברודער, אײך בין נאָר בלוז אײנגעשריבען
פאַר א דעקרעט.

— ס'איז אַלץ אײנס; ווײלסטו מײך לערנען וועגען דעם! מײן
פּאַטער האָט אויך געהאַט א קעניגליכען דעקרעט...

— אײך פּערזײכער דײך...

— פּערזײכערען? וואָס מײנסטו מיט פּערזײכערען? דענקסטו דען
אז אײך שטעה דאָ און זאָג לײעגען? זאָג, מײנסטו ווירקליך אז אײך
זאָג לײעגען?

— נײן, אויף קײן פּאַל! דו דאַרפסט נישט באלד אויפּנערענט
ווערען!

— נאָ, דו זאָנסט צו, אז אײך זאָג נישט קײן לײעגען, נא, האָסטו
דאך שוין א קעניגליכען דעקרעט, נו וואָס שטעהסטו דען און פּלאַ-
פּעלסט נאַרײשקײטען! מײן פּאַטער...

דער בלאַסער מאַן, וואָס האָט נאָך בײם ארײַנקומען געצײגט עט-
וואָס פּערלאַנגערעם, האָט אײצט געפונען פאַר גײנסטיג צו רעדען מיט
זײן בעל־טובּה/ניק.

— העלף מײך, — האָט ער מיט אַמאָל ארױסגעזאָגט, אזוי ווי ער
זאָל עפעס שווערעם פון זײן האַרץ ארונטערװאַרפען.

פּאַלק האָט זײך געזעצט אויף דער סאַפּע, ער האָט ארײַנגערופּען
אַנדערסאַנ'ען און בעפּוילען ער זאָל עפּענען די פּלעשער און ער זאָל
אויך דעם פונש צוזאַמענמישען.

— אײך זאָל דײך העלפּען! האָב אײך דײך שוין נישט געהאַלפּען?

האַסטו נישט בײ מײך פּיעל מאל געלד געליהען און נאָך נישט אַבער־
געבען? וואָס? האָב אײך דײך נישט געהאַלפּען? וואָס מײנסטו?

— מײן לײכער ברודער, אײך ווײס אז דו ביזט תּמיד געווען גוט
צו מײך.

— און אײצט בײסטו שוין פּאַסט־מײסטער? נישט אמת? נא,
זאָל אַלץ גוט ווערען, דו וועסט אלע חובות בעצאַהלען, און ס'וועט

זיך א ניי לעבען אָנפאַנגען. שוין זייט אכצעהן יאָהר האָב איך דאָס געהערט, וויפיעל געהאלט בעקומסטו איצט?

— צוועלף הונדערט קראַנען, אַנשטאַט אַכט-הונדערט וואָס איך האָב פריהער געקריגען; נאָר איך בעט דיך הער מיך איצט אויס: דער דעקוועט קאָסט הונדערט און פינף-און-צוואַנציג קראַנען, די פענ-סיאַנס-קאָסע געהמט פופציג, דאָס מאַכט שוין הונדערט פינף-און-זיבעציג קראַנען, וואו זאָל איך דאָס געהמען? און איצט קומט דאָס ערנסטע, מיינע בעל-חובות האָבען א האַלבען געהאלט פון מיר פער-פענדעט, נו האָב איך איצט בלויז זעקס הונדערט קראַנען צום לעבען. אַנשטאַט וואָס איך האָב פריהער געהאַט אַכט הונדערט, און אויף דעם האָב איך געוואָרט ניינצעהן יאָהר. וואָס קלעהרסטו ברודער, ס'איז א פּערגעניגען צו ווערען העכער, צו בעקומען א העכערע שטעלע.

— אמת, אָבער פאַר וואָס האָסטו דיך אַזוי פיעל פּערשולדיגט?

מען זאָל זיך נישט פּערשולדיגען; קיינמאָל נישט — דו הערסט!

— אז יאָהרען לאַנג האָט מען נישט מעהר ווי הונדערט רייכס-מאַלער א חודש.

— נו בלייבט מען נישט ביי דעם, זוכט מען עפעס אַנדערש, אָבער די אלע זאכען געהען מיר נישט אָן!

— ווילסטו נישט נאָך איין איינציג מאָל אונטערשרייבען?

— דו קענסט מיין נאַטור, איך אונטערשרייב קיינמאָל נישט, נו זאָל שוין זיין גענוג פון דעם!

ס'האַט אויסגעזעהן, אז לעווין איז שוין געווען געוואוינט צו די אַבאָונגען, און ער האָט זיך בערוהיגט. אין דעם אויגענבליק איז אויך אריינגעקומען דער מאַניסטראַטאר ניסטערס, און האָט צו ביידענס פּערגעניגען דעם געשפּרעך אונטערבראַכען. ער איז געווען אַ טרוקע-נער מענש פון עטוואָס געהיימניספולען אויסזעהן און עלטער; זיין בעשעפטיגונג איז אויך געווען געהיימניספול, ער איז אַמאָל געווען אַ לעהרער אין אַ שולע, וואו ער געזי, האָט קיינמאָל קיינער נישט גע-פּרעגט. זיין אויפנאכע צו זיין אין פאַלקס געזעלשאפט איז געווען ערשטענס, ווייל ער האָט פּערגעניגען געהאַט אז מען רופט איהם דעם טיטעל „מאַניסטראַטאר“, צווייטענס, צו זיין אונטערטעניג און העפ-ליך; דריטענס, צו קענען זיך ווען נישט ווען אַביסעל געלד לייהען, העכסטענס פינף קראַנען, ווייל עס האָט שוין באַלאַנגט צו פאַלקס גייסטליען בעדאַרפעניש אז מענשען זאָלען צו איהם קומען, און פון

איהם געלד לייגען, נאטירליך נישט קיין סך; פערטענס, די יום-טוב-דינע שטימונג צו שרייבען פערזען, דאָס איז געווען גאנץ וויכטיג אין זיין אויפגאבע.

איצט איז קארל ניקאלאוס פאלק געזעסען, ער נאטירליך אויף דער לעדער-סאפע, כדי מען זאל נישט פערגעסען אז דאָס איז זיין סאפע, ארומגעגעבען מיט זיין גענעראל-שטאב, אָדער בעסער געזאָגט זיינע הינט...

לעווין האָט געפונען אז אלץ איז גרויסארטיג, די גלאַז-שיסעל, די גלעזער, די ציגארען, די שוועבעלעך, די אש-בעכערס, די פלעשער, די קארטען, די אייזען-דראטען, — אלץ אלץ. דער מאניסטראטאר האָט אויסגעזעהן צופריעדען און ער האָט נישט געדארפט רעדען, דאָס האָט בען די אנדערע צוויי געטאָן, ער האָט נאָר געדארפט זיין דאכיי, כדי אין פאל אז מען וועט איהם דארפן זאל ער קענען אן עדות זיין.

פאלק האָט זיך אָנגעגאסען דאָס ערשטע גלאַז און האָט געטרונ-קען, צו וועמען ער האָט געטרונקען, דאָס האָט קיינער נישט געוואוסט אָבער דער מאניסטראטאר ניסטרעם האָט געגלויבט, אז ס'איז פאר'ן העלד פון טאָג און ער האָט ארויסגענומען די פערזען וואָס ער האָט לכבוד איהם אָנגעשריבען און האָט אָנגעפאנגען לעזען:

„פריץ לעווין איז געוואָרען אויבער-פאָסט-מייסטער“.

פאלק האָט אָנגעהויבען שטארק צו הוסטען, און האָט געשמערט דאָס פארלעזען.

אָבער ניסטרעם, וועלכער איז קלוג געווען, האָט דאָס פרייהער אויס געזעהען און האָט אויף דעם פערלאנג פון פאלק איז זיינע פערזען אריינגעפלאַכטען:

„וואָס וואָלט געווען מיט פריץ לעווין געשעהן, ווען קארל ניקא-לאוס פאלק וואָלט איהם נישט געווען פערזעהן?“

דער דאָזיגער וואונק אויף די טובות וואָס פאלק האָט געטהאָן, האָט געמאכט אז פאלק האָט אויפגעהערט הוסטען און מען האָט דעם שלום פון'ם פערז שוין בעסער פערשטאָנען, און לעווין איז אָבער ביין געוואָרען, די האַרמאָניע איז געשמערט געוואָרען, פאלק האָט אויסגעטרונקען זיין גלאַז און דאכיי א מינע געמאכט, אזוי ווי ער זאל אויסטרינקען א פולען בעכער מיט אונדאָנקבארקייט.

— דו ביזט היינט נישט אזוי וויציג ווי אלע מאָל, — האָט ער געזאָגט צו ניסטרעם.

— נײַן, אין דיין אכט־און־דרייסיגסטען געבורט־טאָג איז עס פיעל וויציגער געווען — האָט לעווין זיך אָנגערופען, וויסענדיג צו וואָס דער געשפרעך וועט פיהרען.

פאלק האָט דורכגעפארשט מיט איין בליק די געהיימסטע ווינקלען פון זיין נשמה, כדי נאָכצוזהן אויב ס'איז דאָרט נישטאָ עפעס א בע־טרונג פערבארגען — און ווייל ער איז געווען צו שטאָלץ עפעס צו זעהען, האָט ער גאר נישט געזעהן, ער האָט זיך געווענרעם צו ניס־טרעם:

— יא, איך מײן אויך אזוי! דאָס איז געווען דאָס וויציגסטע וואָס איך האָב ווען געהערט, ס'איז אזוי גוט געווען, אז מען האָט עס געקענט לאזען דרוקען, הער נאָר, ניסטרעם! דו מוזט זעהן דייע זאכען זאָלען געדרוקט ווערען, דו קענסט עס בעשטימט פון אויסענ־ווייניג; נישט אזוי?

ניסטרעם האָט א שלעכטען זכרון, אָדער דעם אמת זאָגענדיג האָט ער געמיינט, אז זיי האָבען נאָך וועניג געטרונקען כדי שוין די אונ־פערשעהמטהייט און דעם גוטען געשמאק צו שטרענען; און ער האָט געבעטען, אז מען זאָל עס אַבלעגען אויף שפעטער. אבער פאלק, וואָס די שטילע ווידערזעצונג האָט איהם גערייצט און ער איז שוין צו ווייט געגאנגען כדי אבצולאָזען פון זיין פערלאנג, האָט געוואָלט אז זיין וואונש זאָל ערפילט ווערען, ער האָט זיך זאָגאר דערמאָנט, אז ער האָט אז אבשריפט פון יענע פערזען; ער האָט געזוכט אין זיין בריער־טאַש און ריכטיג ער האָט עס געפונען, ער אליין וואָלט זיך נישט געשעהמט עס פארצולעזען, ווייל ער האָט עס פיעל מאָל געטהאָן; ס'קלינגט אָבער בעסער ווען אן אנדערער זאָל עס פאַרלעזען.

דער ארעמער הונט האָט זיין אייגענע קייט געביסען, די קייט איז אָבער צו שטארק געווען, זי האָט איהם פעסט צוגעהאלטען, ער האָט זיך אונטערנגעבען. ניסטרעם האָט פארגעלעזען; די אינטימסטע פער־העלמטיסע פונ'ם לעבען זיינען אין די פערזען געווען פארגעשטעלט, אלץ וואָס איז פערבונדען מיט דעם אכט־און־דרייסיג יעהריגען גע־בורט־טאָג, זיין אויפנאהמע אין דער געמיינדע, זיין ערציהונג און לערנען זיינען אין לעכערליכען ארט געווען פאָרגעשטעלט. ס'וואָלט יעדען אנשטענדיגען מענשען געווען געעקעלט פון דעם, אָבער איצט איז עס גוט געווען.

ווען ער האָט געענדיגט פארלעזען, האָבען זיי מיט יובעל געטרונ־

קען צום וואהלזיין פון פאלק, דערנאך איז דער טיש געווארען אבגע-
רוימט, און מען האָט ארויפגעשטעלט א גרויסארטיגען נאכט-מאל,
אויסטערס, געבראמענע היהנער און אנדערע גוטע זאכען. פאלק איז
אדומגעגאנגען און האָט יעדען טעלער בעקוקט, אז ס'האָט איהם עפעס
נישט געפאלען האָט ער געהייסען אנדערס ברענגען, ער האָט געזעהען,
אז ס'זאָל זיין גענוג צום טרינקען. איצט זאָלען זיינע הינט זייער
דיענסט טהאָן און איהם אן אנגענעהם שוישפיעל פאַרשפיעלען. ווען
אלץ איז פערטיג געוואָרען, האָט ער ארויסגענומען זיין גאַלדענעם טאָ-
שען-זייגער און האַלטענדיג איהם אין זיין האנט, האָט ער די וויציגע
פראגען געשטעלט צו וועלכע די אנדערע זיינען שוין געווען גע-
וואוינט:

— וויפיעל איז אויף אייערע גאַלדענע זייגערלעך?
אונטערגעבענדיג און מיט פאסענדיגען לאַכען האָבען זיי גע-
ענטפערט:
— די זילבערנע זייגערס פון די העררן זיינען ביי די זייגערמא-
כערס.

דאָס האָט פאלק'ן געברענגט צו פרעהליכקייט; די הינט פאל-
גען, האָט ער געטראכט, און ער האָט ווידער א וויץ געזאָגט:
— אַכט אַ זייגער גיט מען די חיות צו עסען!
דאָס זאָגענדיג האָט ער זיך אוועקגעזעצט, דריי שנאפסען אַנ-
געגאַסען, ער אליין האָט איינעם גענומען און האָט די אנדערע בעפוי-
לען אויך אזוי צו טהאָן.

— איך וועל אָנפאנגען אז איהר ווילט נישט! מאכט נישט קיין
אומשטענדען! האקט אריין! טהוט אזוי ווי איך היים!
זיי האָבען געפאלגט... און איצט האָט זיך אָנגעפאנגען דאָס עסען.
קארל ניקאלאוס, וועלכער איז נישט שטארק הונגעריג געווען, האָט
געהאט צייט גענוג פערגעניגען צו האָבען פון דעם אפעטיט וואָס די
אנדערע האָבען געהאט מיט פייען, קלאפען און גראבהיימען האָט ער
זיי צום עסען אויפגעפאָדערט. אן אונגעהייערער פערגעניגענדער שמי-
כעל איז געלעגען פערשפרייט איבער זיין פנים, צוזעהענדיג ווי זיינע
הינט זיינען מיט'ן עסען בעשעפטיגט, ס'איז געווען שווער צו דערקענען
פון וואָס ער האָט פערגעניגען, צי פון אפעטיט צום עסען אָדער ווייל
זיי זיינען אזוי הונגעריג געווען. ער איז געזעסען ווי א קוטשער האָ-
בענדיג פערגעניגען ווען זיינע פערד עסען מיט אפעטיט.

— עס, ניסטרעם! דו ווייסט נישט ווען דו וועסט נאָך עפעס קריגען, נעהם לעווין, נעהם! דו זעהסט אויס, אז דו דארפסט האָבען פלייש אויף דיינע טרוקענע ביינער! דו קרומסט דיך איבער די אויס-טערס, טויגען זיי אפשר נישט פאר אזא מענש ווי דו ביזט? וואָס? נעהם נאָך א שטיק! נעהם! נעהם! קענסט נישט מעהר? וואס פאר א נארישקייטען דו רעדסט! זעהסטו, איצט נעהם איך אויך א שטיק קעל! טרינקט ביער מיינע פריינד! צום טייוועל, נעהם נאָך א שטיק לאקס! דו מוזט! זאָל דיך דער רוח נעהמען! עס נאָך! זאָלסט עמען! דו הערסט? עס קאָסט דיך דאָך גאר נישט!

ווען אלעס איז שוין געווען אויפגעגעסען, האָט פאלק מיט א מין פייערליכקייט אָנגעגאסען די גלעזער מיט רויטען וויין, די אנדערע, פערשטעהענדיג אז דער בעל-הבית וויל א רעדע האַלטען, זיינען גע-בליבען שטעהען אין מיטען קייען און חנפה'דיג צו איהם געקוקט. פאלק האָט זיין גלאַז אויפגעהויבען און האָט אויסגערופען:

— לחיים, חורים!

ניסטרעם האָט דעם טאַאָסט געענטפערט מיט דעם וואָס ער האָט זיין גלאַז וויין אויך אויסגעטרונקען, אבער לעווין האָט נישט געטרונקען. ער האָט געפיהלט אזוי ווי א שאַרף מעסער שניידט ערנעץ וואו, נישט וויסענדיג דעם ארט.

ווען מען איז מיט'ן עסען פארטיג געוואָרען, און לעווין האָט זיך פון'ם עסען און טרינקען געפיהלט געשטארקט און דער וויין איז איהם שוין אין קאָפּ אריין געקומען, האָט ער אָנגעפאנגען עטוואָס א געפיהל פון אונאבטהענגיקייט צו פיהלען, און די שטארקע לוסט צו פרייהייט האָט ערוואַכט אין איהם. זיין קול איז געוואָרען פרייער און העלער, זיינע ווערטער האָט ער ארויסגעערעדט מיט זיכערהייט און האָט זיך בעוואויגען פרייער.

— ציגארען אהער! — האָט ער בעפוילען, — גוטע ציגארען

נישט אַט דאָס מיסט.

קארל ניקאלאוס, וועלכער האָט דאָס געהאלטען פאר א געלונגע-נעם וויין, האָט געפאָלגט און האָט דערלאנגט בעסערע ציגארען.

— עפעס זעה איך נישט היינט אווענט דיין ברודער — האָט לעווין נאכלעסיג בעמערקט.

אין זיין שטימע איז געלעגען א מין אויפפאָדערונג און א סטראַ

שען. פאלק האָט דאָס דערפיהלט און איז געוואָרען שלעכט גע-
שטימט.

— ניין! — האָט ער קורץ געענטפערט, אָבער מיט אן אונזי-

כערען מאַן.

לעווין האָט אַ וויילע געווארט איידער ער האָט ווייטער גע-
פרעגט. צו די בעשעפטיגונג וואָס ער האָט מיינסטענס פערמאגט, האָט
אויף געהערט דאָס זיך אריינמישען אין פרעמדע אנגעלעגנהייטען, ער
האָט געטראָגען רכילות פון איין פאמיליע צו דער אנדערער. ער האָט
שטענדיג אָנגעמאכט מוזלוקות, כדי דערנאָך צו זיין דער פערמיטלער
פון שלום. דורכדעם האָבען די מענשען פאר איהם אביסעל מורא גע-
האט, און ער האָט זיי געקענט ארומפיהרען אזוי ווי מען פיהרט ליאל-
קעס אויף שטריקלעך.

פאלק האָט געפיהלט דיעזען אונאנגענהמען איינפלוס וואָס לע-
ווין האָט און ער האָט זיך פון דעם געוואָלט בעפרייען, נאָר ער האָט
נישט געקענט, ווייל לעווין האָט פערשטאַנען ווי אזוי צו לאָזען איהם
פיהלען, און נאָך מעהר צייגענדיג ווי ער האָט אין דער אמת'ן גע-
וואוסט, האָט ער אזוי ארומעט פון יענעם אויסגענארט די טיעפסטע
סודות.

אזוי האָט לעווין געהאט אַ בייטש אין האנט, און ער האָט זיך
געשוואָרען, ער זאָל עס לאָזען זיין אונטערדריקער פיהלען, דערווייל
האָט ער מיט איהר בלוז אין דער לופט געפאכעט, אבער פאלק האָט
שוין אויף דעם קלאפ געווארט. ער האָט געפרוואווט צו רעדען וועגען
עפעס אנדערש, ער האָט אויפגעפאָדערט צו טרינקען, מען האָט גע-
טרונקען, לעווין איז אלץ געוואָהען בלייכער און קעלטער, אבער דער
רויש אין איהם איז געשטיעגען, ער האָט געשפיעלט זיך מיט זיין
קרבו.

— דיין פרוי האָט היינט אווענט אַ בעזוף. — האָט ער אַ זאָג

געטאָן גלייכגילטיג.

— ווי אזוי ווייסטו דאָס? — האָט פאלק געפרעגט.

— איך ווייס אלץ, — האָט לעווין געענטפערט, צייגענדיג איהם
די צייהן. ער האָט עס טאקע געוואוסט אויך, ווייל זיין פיעל פער-
שפרייטע געשעפטס־פערבינדונגען האָבען איהם גענויטיגט זעהר פיע-
לע עפענטליכע לאַקאלען צו בעזוכען ווי ס'איז נאָר פאר איהם מעג-
ליך געווען, און דארט האָט ער אַ סך זאכען געהערט, וואָס עס ווערט

גערעדט אין די געזעלשאפט ביי זיינע פריינד און אויך וואָס מען רעדט ביי פרעמדע.

פאלק אין אמת'דיג טרויעריג געוואָרען, ער האָט נישט געוואוסט פאר וואס, און ער האָט פאר נויטיג געהאלטען, אז ער זאָל די קומענדע געפאהר אָבווענדען. ער איז געוואָרען העפליכער און אויך אונטערטע-ניג. לעווין אָבער איז געוואָרען ביי זיך וואָס אמאָל שטארקער און שטאַלצער. אַם ענדע איז דעם בעל בית נישט אנדערש געבליבען, נאָר ער זאָל אַ רעדע האַלטען, צו הערמאנען דעם אינהאלט פון דעם היינטיגען אווענט, אז ס'איז נאָר אינגאנצען לכבוד דעם העלד פון'ם טאָג לכבוד לעווין'ען, קיין אנדערע אויסוועג האָט פאלק נישט גע-זעהן. ער איז טאקע נישט געווען קיין רעדנער, אבער דאָך מוז עס איצט געשעהן. ער האָט אַ קלאַפּ געגעבען אין די גלאַז-שיסעל, אנגע-נאָסען די גלעזער, ער האָט זיך דערמאנט אין אַן אלטע רעדע, וואָס זיין פאטער האָט אמאָל געהאלטען, ער האָט זיך אויפגעשטעלט און האָט מיט געצויגענע ווערטער אָנגעפאנגען רעדען:

— מיינע העררען! איך בין שוין אכט יאָהר מיין אייגענער בעל-הבית; איך בין דאמאָלס נישט מעהר אלט געווען ווי דרייסיג יאָהר.

די ענדערונג פון זיצען צום שטעהען, האָט איהם דאָס בלוט געיאנט אין קאָפּ אריין און ער איז געוואָרען אביסעל צומישט, ער איז אזוי צו-מישט געוואָרען, אז די צאָהל דרייסיג יאָהר האָט איהם אויסגעוויזען צו-פיעל.

— האָב איך געזאָגט דרייסיג? כ'האָב עס אָבער נישט געמיינט, איך בין דאמאָלס געווען אין קאנטאר ביי מיין פאטער — פיעל יאָהר, איך קען זיך יעצט נישט דערמאנען וויפיעל יאָהר, ס'וואָלט צו לאנג געדויערט ווען איך זאָל וועלען אלץ דערצעהלען, וואָס איך האָב אין די יאָהרען איבערגעלעבט, דאָס איז שוין דער שיקזאל פון'ם מענשען, איהר דענקט אפשר, אז איך בין ענאָאיסטיש....

— הערט! — האָט ניסטרעם פערשטיקט אַ ברום געטהאָן, אוועקלעגענדיג זיין מיעדען קאפּ אויפ'ן טיש. לעווין האָט ארויפגעבלאָזען דעם רויך אויפ'ן רעדנער אזוי ווי ער זאָל איהם וועלען אנשפּויען.

פאלק, וועלכער איז שוין איצט געווען שיכור, האָט ווייטער גע-רעדט זוכענדיג מיט זיין בליק עפעס ערנעץ אַ פונקט און נישט גע-

פינענדיג וואו ער האָט ערגעץ צו קוקען.

— דער מענש איז ענגאָאיסטיש, דאָס ווייסען מיר אלע. מיין פאטער וואס האָט געהאלטען א רעדע, ווען איך בין מיין אייגענער בעל בית געוואָרען, ווי איך האָב ערשט דערמאנט.

ער האָט ארויסגענומען דעם גאַלדענעם זייגער פון קעשענע, האָט איהם לויז געמאכט פון'ם קייטעל. די ביידע צוהערער זיינען ער-שטוינט געוואָרען, אפשר וויל ער לעווין'ען אן עהרען-געשענק מאכען?

— מיין פאטער האָט מיר דאמאָלס דעם זייגער א מתנה געגעבן, בען, דאָס איז דערזעלבער וואָס ער האָט בעקומען פון זיין פאטער.

דעם דאָזיגען גאַלדענעם זייגער האָב איך בעקומען, מינע העררען! און תמיד וועל איך דעם מאָמענט גערענקען ווען איך האָב די מתנה געקראָנען. איהר גלויבט אפשר אז איך בין ענגאָאיסטיש, מינע הער-רען? דאָס בין איך נישט, ס'איז טאָקע נישט שעהן וועגען זיך אליין צו רעדען, אבער ביי א אזא געלעגנהייט ווי איצט, איז גוט מען זאָל געבען א בליק אין דער פערנאנגעהייט, איך וויל נאָר אן אייני-ציגע זאך דערצעהלען.

לעווין'ען און די בעדייטונג פון דעם היינטיגען טאָג האָט ער אינ-גאנצען פרגעסען און ער האָט געגלויבט, אז עס האנדעלט זיך איצט נאָר וועגען איהם און וועגען זיין יוגענד. אָבער פלוצלונג האָט ער זיך דערמאנט אין דער סצענע וואָס ר'האָט געהאט היינט אין דער פריה מיט זיין ברודער, ער האָט דייטליך געפיהלט, אז ער דאַרף איר בער דיצען זיעג רעדען, ער האָט זיך אָבער אין די איינצעלהייטען מעהר נישט געקענט דערמאנען; נאָר בלויז אז ער האָט איהם בעוויזען, אז ער איז א שורקע; אלע בעווייזע זיינען איצט ארויס פון זיין זכרון; נאָר צוויי זאכען זיינען געבליבען: זיין ברודער און א שורקע; ער האָט זיי געפרוואוט צו פערבינדען. זיי האָבען זיך אבער אלץ צוטיילט — זיינע געהירען האָבען גענומען ארבייטען און ארבייטען, נייע בילדער האָבען זיך פאר איהם אויפגעוויקעלט, ער מוז איצט עפעס פון א גוטע ערלעך זאך רעדען וואס ער האָט געטהאָן אין זיין לעבען. ער האָט גע-נומען טראכטען, אז ער האָט היינט אין דער פריה זיין פרוי געלד געגעבען, אז זי מעג שלאָפען אזוי לאנג ווי זי וויל נאָר און די קאווע אין בעט טרינקען, דאָס פאסט זיך אָבער נישט איצט! ער האָט זיך גע-פונען אין אז אונאַנגענהמע לאגע און ער טאָר איצט ניט שוויגען, אָבער וואָס זאָגען? ... אט שטעהט ער מיט'ן זייגער'ל אין האנט — ווי קומט

דאָס זייגעריל אין זיין האנט? טראכט ער, פאר וואָס זיצען זיי דא אין דער טונקעל און ער שמעהט? יא, אזוי איז עס געווען, ער האָט זיי פון'ם זייגער'ל אָנגעפאנגען דערצעהלען און זיי ווארטען ער זאָל ווייטער דערצעהלען.

— דאָס זייגער'ל, מיינע העררען! איז אן איינפאך זייגער'ל, ס'איז נאָר אויס פראנצויזישען גאלד.

די בייגע צוהערער, וואָס האָבען אמאָל פערמאגט זילבערנע זייער גערלעך, האָבען געעפענט גרויסע אויגען, דאָס איז געווען פאר זיי א נייעם.

— איך דענק, אז ס'האָט נאָר בלויז זיעבען רובינען, ס'איז נאר נישט אזא מערקווירדיג זייגער'ל — גיכער א שלעכט זייגער'ל.

עפעס איבער א געהיימע אורזאך וואס ער אליין האָט קוים גע-וואוסט, איז ער געוואָרען ביז און ער האָט געמוזט עטוואס האָבען אויף וואָס זיין כעס אויסצולאָזען. ער האָט גענומען קלאפען מיט'ן זייגער'ל אויפ'ן טיש און געשריגען:

— ס'איז א פערדאמט שלעכט זייגער'ל, זאָג איך, הערט זיך צו, ווען איך רעד! גלויבסטו מיר נישט, פריטז? ענטפער! דו זעהסט אזוי פאלש אויס. דו גלויבסט נישט וואָס איך זאָג! איך דערקען דאס אין דיניע אויגען, פריטז, דו גלויבסט נישט וואָס איך זאָג, איך בין א מענשען-קענער, דו! און איך קען נאָר אמאָל פאר דיר גוט זאָגען! אָדער דו אָדער איך זאָג לייעגען, הער נאָר! זאָל איך בעווייזען, אז דו ביסט א שורקע? הער, ניסטרעם! ווען — איך — זאָל שרייבען א פאלשען שוין, בין איך דאמאָלס א שורקע?

— געוויס ביזטו א שורקע צו אלדי רוחות — יא!

פאלק זוכט זיך צו דערמאנען אויב לעווין האָט אמאָל א פאלשען שוין געשריבען, נישט געפינענדיג נאר נישט, האָט ער געמוזט פון דעם אבלאָזען.

לעווין איז געווען מיעד און ער האָט זיך געשראקען אז זיין קרבן וועט די בעזינגונג פערלירען, און ער וועט מעהר קיין קראפט נישט האָבען זיינע קלעפ אויפצונעהמען. ער האָט אונטערבראכען פאלק'ן זיין געשפרעך און געזאָגט:

— לחיים, אלטער שורקע, — ארויסנעהמענדיג א צייטונג האָט

ער געפרעגט פאלק'ן:

— האָסטו שוין געלעזען דעם „פאלקס-פאָהן“?

פאלק האָט געקוקט אויף די צייטונג און געשוויגען, ער האָט געוואוסט אז דאָס אונפערמיידליכע מוז שוין קומען.

— אין דער צייטונג איז דאָ אַן ארטיקעל איבער'ן „קאַלעניום פאר אויסצאהלונג פון די בעאמטען-געהאלטער“.

פאלק איז געוואָרען בלייב אין פנים.

— מ'זאָגט אז דיין ברודער האָט עס געשריבען!

— ס'איז א ליגען! מיין ברודער איז נישט קיין סקאנדאל-שריי-

בער! מיין ברודער נישט, דו!

— אָבער אין דער אמת'ן האָט ער געדארפט דערפאר ליידען מען

האָט איהם פון זיין אמת אוועקגעיאַגט.

— דאָס איז א ליגען! דו זאָגסט ליגענט!

— ניין! ס'איז אמת, איבעריגענס, איך האָב איהם היינט מיטאָן

געזעהען אין „צייטונג" מיט א לומפ צוזאמען, ס'איז א פערדראַמטער

שאַד פאר דיין ברודער.

דאָס איז אמת'דיג געווען דאָס ערגסטע וואס האָט געקענט טרע-

פען צו קארל ניקאלאוס פאלק, ער איז ענטעהרט, זיין נאָמען און זיין

פאטערס נאָמען — אלץ וואָס זיין אלטע בירגערליכע פאמיליע האָט

געשאפען איז מיט אמאָל פערלירען געגאנגען. ווען ס'וואָלט איהם

ווער דערצעהלט, אז זיין פרוי איז געשטארבען, וואָלט נאָך אלעס ניט

געווען פערלאָרען, ווען ער וואָלט ערגעץ אין געשעפט געלד פערלירען,

וואָלט עס איהם אויך נישט אזוי געארט, ווען ס'וואָלט איהם ווער גע-

קומען דערצעהלען, אז זיינע פריינד, לעווין און ניסטערס זיינען ווע-

גען פאלשקייטען ארעסטירט געווארען, וואָלט ער נאנץ איינפאך אב-

געלייקענט זייער בעקאנטשאפט, ווייל קיינמאָל איז ער מיט זיי אויף

דער גאס נישט געגאנגען. אָבער די פערוואַנדטשאפט מיט זיין ברוד-

דער קען ער דאָך נישט אבלייקענען, ער איז דורך זיין ברודער ענט-

עהרט געוואָרען, דאָס איז א טהאטזאך!

לעווין האָט א געוויסען פערגעניגען געהאט דיעזע געשיכטע פאר-

צוברענגען, ווייל פאלק, וואָס האָט קיינמאָל זיין ברודער קיין גוט

ווארט געזאָגט, ווען יענער האָט געהערט, האָט ער איהם שטענדיג גע-

לויבט פאר זיינע פריינד: „מיין ברודער, דער אסעסאר! הם! דאָס

איז א קאפ, ער וועט גרויס ווערען, דאָס וועט איהר שוין זעהן, דאָס

האָט לעווין'ען תמיד פערדראָסען, און ער האָט געפיחלט, אז ער

הָאָט אַ גלענצענדע נקמה פון פאלק'ן גענומען, און איצט האָט ער שוין געדענקט אז מען דאַרף איהם טרייסטען:

— נא, דו מוזט עם נישט אזוי שרעקליך ערענסט צום הארצען געהמען, מען קען דאך אויך זיין א מענש כאָטש מען שרייבט אין צייטונג, און וואס אנבעטרעפט דעם סקאנדאל, איז עם נישט אזוי געפעהרליך, אז מען גרייפט נישט אן בעשטימטע פערזענליכקייטען הייסט דאָס נישט קיין סקאנדאל, און נאָך אלעמען איז עם גאנץ שעהן געשריבען, אינטערעסאנט און וויציג, מען לעזט עם אין דער גאנצער שטאָדט.

די לעצטע פּאָר ווערטער האָבען פאלק'ן אין צארן אריינגע-

בראכט:

— ער האָט מיין גוטען נאָמען בעשמוצט, מיין נאָמען! ווי אזוי זאָל איך זיך מארגען אויף די בערזע צייגען? ! וואָס וועלען די מענשען זאָגען?

די מענשען, האָט ער אייגענטליך זיין פרוי געמיינט, ווייל זי וועט זיך פרעהען מיט דעם פאל, ווייל ער וועט זיך שוין נישט קענען פארר שטעלען מיט זיין יוחס'דיגע פאמיליע, זיין פרוי וועט ווערען זיין גלייכען. — דער געדאנק האָט איהם ווי משוגע געמאכט, אויסער געוועהנליכער מענשען-האס האָט איהם אָנגעכאפט, ער האָט זיך גע-וואונשען אין דער מינוט, צו זיין אָט דעם ממזר'ס פאטער, וואָלט ער איהם פשוט פערשאַלטען, פערלייקענט און גענוג, אבער אלס ברודער קען ער דאָס נישט טהאָן, אפשר איז ער אליין עטוואס אין דער שאַנדע שולדיג! האָט ער איהם נישט געצוואונגען די דאָזיגע שטעלונג אלס בעאמטער אָנצונעהמען? האָט ער אפשר דעם דאָזיגען ארטיקעל גע-שריבען נאָך דעם צוזאמענטרעפען פון אין דער פריה, אדער דורך די שלעכטע אומשטענדען וואָס ער האָט איהם געטריבען? ער? זאָל ער טאקע שולדיג זיין? ניין! דאָס קען ניט זיין, ער האָט קיינמאָל ניט קיין גידעריגע האַנדלונג בעגאנגען; ער איז ריין פון דעם, ער האָט אכט טונג און אנזעהן, ער איז נישט קיין סקאנדאל-שרייבער, ער איז קיינמאָל נישט אנטלאָפּען. האָט ער נישט א פאפיער אין קעשענע, אז ער איז דער בעסטער פריינד מיט'ן בעסטען הארץ? האָט עם נישט ערשט נישט פארגעלעזען? יא! זיכער! ער האָט זיך צוריק צום טיש געזעצט כדי צו טרינקען, פשוט צו טרינקען, נישט צו בעטויבען זיין געוויסען, דאָס דאַרף ער נישט, ווייל ער האָט קיין אונרעכט נישט

בענאנגען, נאָר בלוז זיין כעס צו דערשטיקען, אבער ס'האָט אבער
נישט געהאַלפּען, ער איז נאָך מעהר אין כעס געוואָרען און אויסגעלאָזט
צו זיינע פריינד :

— טרינקט, איהר עלענדע חברה! אַט זיצט די דאָזיגע בהמה
און שלאָפּט! דאָס איז אביסעל פריינד! וועק איהם אויף, לעווין!
— אויף וועמען שרייסטו אזוי? — האָט דער בעליידגמער לע-
ווין געפרעגט מיט א ברומיגען טאָן.

— אויף דיר נאַטירליך!

צוויי בליקען האָבען זיך איבער'ן טיש געוועקסעלט, וואָס האָבען
קיין גוטעם נישט פּערשפּראַכען, פּאַלק'ס שטימונג האָט זיך געבעסערט
זעהענדיג דעם צווייטען אין כעס, ער האָט גענומען א פּול גלאָז מיט
וויין און האָט עס אויסגענאַסען אויף ניסטרעם'ס קאַפּ, דער מאַגיס-
טראַטאָר איז געוואָרען אינגאַנצען נאַס.

— טהו דאָס נישט נאָך אַמאָל, — האָט לעווין סטראַשענדיג

געזאָגט.

— ווער וועט עס מיר שטערען?

— איד! — יא, טאקע איד. איד וועל נישט ערלויבען אַזאַ
שענדליכקייט, דו וועסט זיינע קליידער פּערדאַרבען!

— זיינע קליידער! — האט פאַלק געלאַכט, זיינע קליידער! איז
עס נישט מיין ראק? האָט ער איהם נישט פון מיר בעקומען?

— איצט געהט עס שוין צו ווייט, — האָט לעווין געזאָגט אויפֿ-
שטעהענדיג צום אוועקגעהן.

— אזוי, דו געהסט איצט! דו ביזט זאַט, דו קענסט שוין מעהר
נישט טרינקען, דו דאַרפסט מיך שוין מעהר נישט היינט אווענט;
וויילסטו נישט ביי מיר א פינפּער לייהען? וואָס! קען איד די עהרע
האַבען דיר עטוואַס געלך צו לייהען, אָדער זאַל איד ליעבער אונטער-
שרייבען? אונטערשרייבען, דו הערסט?

ביי דעם וואָרט „אונטערשרייבען“ האָט לעווין די אוירען אויפֿ-
געשטעלט, אזוי ווי א הונט ווען ער פיהלט אַז זיין בעל־בית וויל איהם
א גלעט טהאָן, ער איז ווייך געוואָרען:

— דו דאַרפסט נישט זיין אונגערעכט, מיין ברודער, איד בין
נישט אונדאַנקבאַר, איד ווייס ווי אזוי דאָס גוטע צו שעצען; איד בין
אַרעם, אזוי אַרעם ווי דו ביזט נאָך קיינמאָל נישט געוועזען און
וועסט עס קיינמאָל נישט זיין, דו קענסט דיר גאר נישט דענקען וויפיעל

ערנידערונגען איך האָב אין מיין לעבען געהאט; דײַך אָבער האָב איך שטענדיג אלס מיין בעסטען פריינד בעטראכט, ווען איך זאָג דאָס ווארט פריינד, מיין איך עס מיט'ן גאנצען הארץ, דו האסט היינט אווענט געטרונקען ביזטו פערדריסליך, און דו האסט אַט אזוי גע- האנדעלט, איך בין אבער זיכער, אז א בעסער הארץ ווי דו האסט קארל ניקאלאוס, גיבט עס גאר נישט; און נישט צום ערשטען מאל זאג איך דאָס, איך דאנק דיר פאר די אויפמערקזאמקייט וואס דו האָסט מיר היינט אווענט געשענקט, איך רעכען אז דאָס אלץ איז גע- ווען לכבוד מיר, ווייל איך בין פאסט מייסטער געוואָרען. איך דאנק דיר מיין ברודער און איך טרינק פאר דיין געזונט, לחיים, ברודער קארל ניקאלאוס! דאנק! הערצליכען דאנק! דו האסט עס נישט אומזיסט געטהאָן, איך דאנק דיר!

די דאָזיגע ווערטער, וועלכע זיינען מיט א בעוועגענדער ציטערענ- דער שטימע גערעדט געוואָרען, האָבען א מערקווירדיגע גוטע ווירקונג געמאכט. פאלק האָט זיך גוט געפיהלט, האָט מען נישט אויפ'ס ניי דערמאָנט, אז ער האָט א גוט הארץ? און ער גלויבט עס טאקע אליין אויף.

אנשטאט כעס און פערדרוס איז מען געקומען צום סענטימענטא- לען, זיי זיינען זיך איינס צום צווייטען געהנטער געקומען, מען האָט אָנגעפאנגען רעדען נאָך דער רייהע נאָך פון יעדענס גוטע אייגענ- שאפטען, פון דער שלעכטע וועלט, ווי מען פיהלט ווארעם און וועל- כען גומען ווילען מען האָט, מען האָט זיך איינס ס'אנדערע ביי די הענט געהאלטען, פאלק האָט גערעדט פון זיין פרוי, ווי גוט ער איז צו איהר; ער רעדט פון דעם ווי גייסטיג ארעם זיין בעשעפטיגונג איז, ווי טיעף ער פיהלט זיין מאנגעל אין בילדונג, ווי זיין לעבען איז א פעהד לער; און ווען ער האָט שוין דאָס צעהנטע גלעזעל ליקער געהאט אויסגעטרונקען, האָט ער לעוויז'ען א סוד פערטרויט, אז ער האָט איי- גענטליך געוואָלט זיין גלח, מיט גייסטיגעס זיך אָנגעבען; נאָך די אומד שטענדען האָבען נישט געלאָזט. וואָס ווייטער זיינען זיי געוואָרען גייסטיגער און גייסטיגער, לעוויז האָט דערצעהלט פון זיין פערשטאר- בענע מוטער פון איהר טויט און בעגרעבעניש, פון א פערלירענע ליבעע און צו ענדע וועגען זיינע רעליגיעזע אנזיכטען, פון וועלכע ער האָט נאָך מיט קיינעם נישט גערעדט.

דער זייגער איז געוואָרען איינס און צוויי און מען האָט נאָך

געהאלטען אין איין רעדען און טרינקען. ניסטרעם איז געלעגען מיט די הענט אויפ'ן טיש און איז געשלאָפען. דאָס צימער איז געלעגען אין אַ וואַלקען פון רויך פון די ציגארען. די זיעבען ליכט פון דער זיעבען רעהריגער מנורה זיינען שוין געווען אויסגעברענט, נאָר טונקעל האָט דער גאזפלאם געברענט, דער טיש האָט טרויעריג אויסגעזעהן, פון אַ פאָר גלעזלעך האָבען די פיסלעך געפעהלט, דאָס אש פון די ציגארען איז געווען פערשפרייט אויפ'ן שמוציגען טישטוך, אויסגעברענטע שוועבעלעך האָבען זיך ארומגעוואַלגערט אויף די פאָדלאָגע. דורך די שפאלטען פון די פענסטער-לאַדען האָט זיך שוין איצט אריינגע-שפארט די טאגליכט. ס'האָט זיך דורכגעבראכען מיט לאַנגע שטראה-לען דורך דעם רויך-וואַלקען און איז געפאלען אויפ'ן טיש צווישען די פריינד עפעס אזוי ווי אַ מיסטישע פיגור.

די צוויי זיינען נאָך געזעסען און געפלאָפעלט, אבער זייערע גע-הירען זיינען שוין געווען פערדומפט, די ווערטער זיינען וואס אמאָל מעהר נאָרישער און טרוקענער ארויסגעקומען. די שפאָנונג האָט אב-געלאָזט, כאָטש מען האָט געהאלטען אין איין איינהייצען... נאָרישע אונבעדייטענדע ווערטער זיינען נאָך גערעדט געוואָרען, אבער באלד איז אויך דער לעצטער פונק אויסגעלאָשען, די געהירען זיינען וואס אמאָל שטומפיגער און געדאנקענלאָזער געוואָרען, נאָר איין געדאנק איז נאָך פערבליבען, אז מען מוז זיך באלד צושיידען, אז נישט וועט מען זיך נאָך איינס ס'אנדערע עקעל ווערען.

מען האָט ניסטרעם'ען אויפגעוועקט, לעווין האָט פאלק'ן אומגע-ארמט און דאביי האָט ער דריי ציגארען אין קעשענע בעהאלטען, מען האָט אבשיעד גענומען, פאלק האָט זיינע געסט ארויסגעגלייט — און ער איז אליין געבליבען! ער האָט געעפענט די פענסטער-לאַדענס און א שטראם פון טאגליכט איז אין צימער אריינגעפאלען, ער האָט דאָס פענסטער געעפענט, פרישע לופט האָט אריינגעשטראמט אונקומענדיג פון'ם ים דורך די ענגע גאסען.

דער זייגער האָט פיער געשלאָגען. פאלק האָט זיך געפיהלט טיעף אונגליקליך, זיין ברודער האָט זיין נאָמען צו שאַנד געמאכט, ער האָט צוריק פערמאכט דאָס פענסטער און די לאַדענס, אומרעהענדיג זיך האָט ער געזעהען וואס פאר אַ מין פערוויסטונג אין צימער איז, האָט ער אָנגעפאנגען אויפצורוימען.

ער האָט צוזאמענגעזוכט אלע שטיקלעך פון די ציגארען און האָט

זיי אריינגעווארפען אין'ם אויווען, ער האָט אלץ פון'ם טיש ארונטער-גענומען, דאָס צימער אויסגעקעהרט, יעדער זאך אויף זיין ארט גע-שמעלט. ער האָט זיך די הענט און דאָס פנים געוואשען און זיך די האָר פערקעמט, ווען א פאָליצי-י-מאן וואלט דאָס געזעהן, וואלט ער איהם געהאלטען פאר א מערדער וואס וויל אבווישען אלע שפורען פון זיין פערברעכען.

טהוענדיג דאס אלץ האָט ער געטראכט, קאלט און מיט געוויסען, און ווערענדיג פארטיג מיט אלעם, האָט ער געפאסט א בעשלוס, די בושא אראַבצונעהמען, די שאנד וואָס זיין ברודער האָט אויף זיין נאָר מען געבראכט, זאָל אָבגעווישט ווערען, ער האָט געוואָלט גרויס ווערען, א ניי לעבען אנפאנגען, א מעכטיגער שטארקער מאן זאָל ער ווער רען, דער נאָמען פון זיין פאמיליע זאָל געראטעוועט ווערען, גרויס מוז ער זיין, גרויס! ...

דער עהרנייג וואס איז אין איהם געשלאָפען האָט זיך דעם היינט מיגען אווענט אויפגעוועקט און ער האָט בעשלאָסען א קאמפף אנצורפיהרען.

ער איז אינגאנצען ניכטער געוואָרען, ער האָט זיך א צינאר פעררויכערט, א גלעזעל קאָניאק אויסגעטרונקען, און שטיל אויף די טרעפ צום וואָהנונג ארויפגעגאנגען כדי זיין פרוי נישט אויפצואוועקען. פינפטעס קאָפיטעל.

ב י י ד ע ם פ ע ר ל ע ג ע ר .

צוערשט האָט ארויך פאלק געוואָלט פרובירען ביים פערלענער דעם אלמעכטיגען שמירט — דעם נאָמען „אלמעכטיגער“ האָט שמירט געקראָגען, ווייל ער האָט איבערטריבען בעוואונדערט אלץ וואָס איז געווען אמעריקאניש, אין זיין יונגער האָט ער געמאכט א קליינע רייזע אין דעם גרויסען לאַנד אמעריקא.

ביי דעם שרעקליכען מיט'ן גרויסען נאָמען מיט די טויזענדר ארעמעס וואָס האָט געקענט יעדען שריפטשמעלער אין איינציגע צוועלף חדשים א נאָמען מאכען, אפילו דעם ערנסטען. זיין מעטאָדע איז געווען בעקאנט, אבער קיינער האָט נישט געוואנט זיך מיט איהר צו בענוצען, ווייל צו דעם האָט מען געדארפט האָבען א נישט פער-גלייכליכע אונפערשעהמטהייט, דער שריפטשמעלער, וועלכען ער האָט אין זיין האנט גענומען, האָט געקענט זיכער זיין א נאָמען צו

קריגען; און דורכרעם טאקע האָבען איהם תמיד שריפטשטעלער אָהן נעמען ארומגערינגעלט.

אלס ביישפיעל ווי מעכטיג ער איז געווען און כאַטש דאס פּאַלק און די קריטיק האָט דעם שריפטשטעלער ארונטערגעריסען, האָט ער איהם פארט אין דער הויך געבראכט; פלעגט מען דערצעהלען די פאל-גענדע געשיכטע: אַ יונגער מענש וואס האָט נאָך קיינמאָל נישט גע-האט געשריבען עפעס, האָט פערפאסט זעהר א שלעכטען ראמאן און ער האָט איהם געברענגט צום פערלענגער שמירט, צופעליג האָט שמירט'ן געפאַלען דאָס ערשטע קאפיטעל, — מעהר האָט ער קיינמאָל נישט געלעזען. — ער האָט בעשלאָסען די וועלט מיט א נייעם שריי-בער צו בעגליקען; דאָס בוך איז ערשיענען, אויפ'ן שער בלאט איז געווען צו לעזען: „בלוט און שווערט“ ראָמאן פון גוסטאווי סיעהאלס, דער דאָזיגער שוין איצט בעקאנטער גרויסער שריפטשטעלער, האָט זיין נאָמען בלויז שמירט'ן צו פערדאנקען, דאָס בוך איז דעם 3טען אפריל ערשיענען, און אין'ס 4טען אפריל איז שוין געווען א רע-צענזיע אין די פיעל געלעזענע צייטונג „גרוי הויבע“ פון וועלכע שמירט האָט פופציג אקציעס געהאט.

די רעצענזיע האָט זיך געשלאָסען מיט פאלגענדע ווערטער: „גוסטאווי סיעהאלס איז שוין א נאָמען; מיר דארפען איהם ערשט ניט געבען, און מיר מאכען אויפמערקזאם נישט נאָר די לעזער נאָר אפילו די שרייבער זיי זאָלען דעם ראָמאן לעזען. אין'ס 5טען אפריל איז אין אלע צייטונגען שוין געווען דער ראָמאן אנאָנסירט מיט'ן אויפ-שריפט: „גוסטאווי סיעהאלס איז שוין א נאָמען, מיר דארפען איהם ערשט נישט געבען.“ (גרוי הויבע). טראַץ דעם וואָס איין צייטונג, וועלכע האָט זיך נישט געלאָזט ביי שמירט'ן אבקיפּען, האט דעם רא-מאן מיט'ן שרייבער ארונטערגעריסען. פונדעסטוועגען איז שוין זיין נאָמען געווען א געמאכטער, נאָך אכט מאָנאַט האָט ער שוין געהאט דעם גרעסטען נאָמען צווישען פאַלק. און אין אלע זשורנאלען איז ער געווען אָנאָנסירט אלס מיטארבייטער.

ווייל ארווייך פאַלק האָט געוואוסט פון דער גרויסער קראפט פון'ם פערלענגער שמירט האָט ער זיך אלס יונגער שריפטשטעלער אביסעל געשראַקען, ארויפגעהענדיג די טרעפּ פון'ם גרויסען הויז נעבען דער קירכע, וואו שמירט האָט דעם פערלאַג געהאט. ער האָט לאַנג געמוזט זיצען און ווארטען, און דאביי פערשיעדענע ביטערע געדאנקען גע-

טראכט, אזוי איז ער געזעסען, ביז די טיר איז ראפטעם אויפגע-
 מאכט געווארען און א יונגערמאן מיט א פערצווייפעלטען אויסדרוק
 אויף זיין פנים און א פעקעל פאפיער אונטער'ן אָרעם איז ארויס-
 געקומען. ציטערענדיג איז ארוויד אריינגעגאנגען אין דעם צימער וואו
 ער האָט געדארפט פון דעם מעכטיגען שמידט אויפגענומען צו ווערען.
 אויף א נידעריגע סאפע זיצענדיג, רוהיג און מילד ווי א גאט,
 האָט שמידט פריינדליך א שאַקעל געטהאָן מיט זיין גרויבערדיגען און
 מיט א בלוזיידען מיצעל בעדעקטען קאפּ, רויכערענדיג אזוי פריינד-
 ליך זיין ליולקע אזוי ווי ער וואָלט גאר קיינמאָל נישט די האַפּנונגען
 פון א יונגען טאלענט צושמעטערט אָדער אן אונגליקליכען פון זיך
 פערשטויסען.

— גוט מארגען, גוט מארגען! — האָט ער פאלק'ן בעגריסט מיט
 זיין ווייך לאשטשענדיגע שטימע.

בעטראכטענדיג ארוויד'ס קליידער און געפינענדיג זיי זויבער,
 האָט ער איהם פונדעסטוועגען נישט געבעטען זיצען.

מיין נאָמען איז — פאַלק.

— דעם נאָמען האָב איך נאָך נישט געהערט. וואס איז אייער

פאטער?

— מיין פאטער איז טויט!

— איז ער טויט? גוט! וואס קען איך פאר אייך טהאָן, מיין

הער?

דער יונגער פאלק האָט פון זיין ברוסטקעשענע ארויסגענומען א
 מאנוסקריפט און האָט עס דערלאנגט דעם הערר שמידט, נישט אריינ-
 קוקענדיג דארין האָט שמידט געפרעגט:

— און דאָס זאָל איך לאָזען דרוקען? איז דאָס פערזען? נא-

טירליך יא! ווייסט איהר, יונגער מאן, וויפיעל עס קאסט א בויגען
 דרוקען? ניין, דאָס ווייסט איהר נישט!

דאָס זאנענדיג האָט ער פאלק'ן א שטויס געטהאָן מיט'ן ציבעק

איז דער ברוסט.

— האָט איהר א נאָמען, יונגערמאן? ניין! האָט איהר זיך ער-

גען מיט עפעס אויסגעצייכענט? אויך נישט.

— די אקאדעמיע האָט דיעזע געדיכטע געלויבט.

— וועלכע אקאדעמיע? די אקאדעמיע פון וויסענשאפט, וואָס

ניט אזוי פיעל נארישקייטען ארויס?

— נאָרישקייטען?

— יא! איהר ווייסט דאך, די אקאדעמיע פון וויסענשאפט! אונטער
טען נעבען מוזעאום נישט ווייט פון שטראם. נאָ אלזא!
— ניין, הערר שמידט, די שוועדישע אקאדעמיע, וועלכע איז אין
די בערזע...

— א, אזוי! די אקאדעמיע, פון דער ווייסט דאך קיין מענש
נישט! א נאָמען מוז מען האָבען, מיין ליבער יונגער מאן, א נאָמען
אזוי ווי טעגנער, ווי אהרענשלעגעל, ווי — יא! אונזער לאנד האָט
א סך גרויסע דיכטער וועלכע קענען מיר גראד איצט נישט איינפא-
לען: אָבער מען מוז א נאָמען האָבען. ארוויד פאלק? הם! ווער קען
דען אן ארוויד פאלק? וועניגסטענס איד נישט, און איד קען פיעל
גרויסע דיכטער, ערשט פאר אייניגע טעג האָב איד געזאָגט צו מיין
פריינד, איבסען: שרייב עטוואס פאר מיין מאנאזין; איד וועל בע-
צאָהלען, וואס דו ווילסט נאָר! ער האָט געשריבען און איד האָב בע-
צאָהלט — איד האָב אבער איד געקראגען בעצאָהלט.

דער צושמעטערטער יונגערמאן וואָלט ליבער זיך ערגעץ אין דער
ערד בעהאלטען, הערענדיג, אז ער שמעהט פאר א מאן, וועלכער רעדט
מיט איבסען'ען, פער דו, ער האָט געוואָלט זיין מאנוסקריפט אוועק
נעהמען אזוי ווי דער אנדערער האָט ערשט געטהאָן, אוועק ערגעץ
ווייט ביז צו אַ גרויס פליסענדיג וואסער, און דאָרט... וואס דאָרט?
האָט ער שוין נישט געוואָלט קלערען.... שמידט האָט דאָס בעמערקט.
— נו! איהר קענט דאך שוועדיש שרייבען, דאס גלויב איד שוין!
איהר קענט איד אונזערע ליטעראטור בעסער פון מיר, נו גוט, איד
האָב אן אידעע, איד האָב געהערט אז פריהער איז געווען גרויסע, שעד-
נע און גייסליכע שריפטשמעלער, איד מיין אין דער צייט פון גוס-
טאוו עריקזאן און זיין טאָכטער כריסטינע, נישט אמת?

— גוסטאוו אדאלף.

— גוסטאוו אדאלף, איד גוט! איד עראינערע מיך אז איינער
האָט געהאט א גרויסען, זעהר גרויסען נאָמען; ער האָט געשריבען אַ
גרויס ווערק אין פערזען, איבער גאָט'ס בעשאפונג, גלויב איד, זיין
פאָרנאָמען איז געווען האקאן!

— האקווין שפענעל מיינט איהר, הערר שמידט! „גאָט'ס ווערק

און רוהע“.

— א, יא, יא, איד האָב געדענקט איד זאָל דאָס ארויסנעבען! אין

די היינטיגער צייט בענקט אונזער פאלק נאך רעליגיאָן; דאָס האָב איך בעמערקט; און מען מוז זיי עטוואָס געבען, יעדען פאַלס האָב איך זיי שוין גענוג געגעבען, פון די דאָזיגע שרייבער, הערמאַן פראַנקע און אַרנאָט, און די גרויסע שטיפטונגס־פּערלאַנג פּערקויפט אלעס ביליגער פון מיר, איצט וויל איך וואָס גוטעס אַרויסגעבען, פאַר אַ גוטען פּרייז, ווילט איהר די זאך איבערנעהמען, יונגער מאַן?

— איך ווייס נישט וואָס איך האָב ביי דעם צו טהאָן, עס האָט דעלט זיך דאָך נאָר אין איבערדרוקען, — האָט פאַלק געענטפּערט נישט וואַגענדיג צו זאָגען ניין.

— אַך, אזא אונוויסענהייט! רעדאגירען און קארעגירען נאטיר־ליך? זיינען מיר אייניג? איהר גיט עס ארויס, מיין ליבער! נישט? נו, לאַמיר אַ קליינעם צעטעל שרייבען? די אַרבייט וועט ערשיינען אין העפּטען. נישט אזוי? אַ קלייע צעטעל! גיט מיר טינט און פּעדער! — יא?

פאַלק האָט געפּאָלגט, ער האָט נישט געקענט ווידערשטעהן, שמידט האָט דאָס צעטעל אנגעשריבען און פאַלק האָט עס אונטערגע־שריבען.

— אזוי! איצט זיינען מיר מיט דעם פאַרטיג, איצט דאָס אַנדערע! גיט מיר דאָס קליינע בוך וואָס ליגט דארט אויף'ן שטענדער! אזוי! איהר זעהט! אַ בראַשורע! דער טיטעל איז: „דער שוין־ענגעל“ איהר זעהט דאָ די אַילוסטראַציע? דאָס איז אַ שיף מיט צובראַכענע אנגעל! יעדער ווייסט וואָס פאַר אַ זעגען דיזע פּערזיכערונג האָט אויף דעם סאַציאַלען לעבען, יעדער מענש האָט דאָך אַמאָל וואָס נישט איז איבער'ן ים געשיקט. נישט אמת? נא! אלע מענשען האָבען דאָרד אַ בעדאַרפעניש, זיין פּערמעגען וואָס ער שיקט איבער'ן ים, צו פּער־זיכערען! נישט אמת? אבער נישט אלע ווייסען עס, דאָרד איז די פליכט פון דעם וואָס ווייסט, דעם אונוויסענדען אויפצוקלעהרען, די־זעס בוך בעהאַנדעלט, אַז יעדער מענש מוז זיינע זאכען פּערזיכערען, ווען ער שיקט זיי איבער'ן וואַסער! אבער דיזעזעס בוך איז שלעכט גע־שריבען, דורכרעם וועלען מיר אַ בעסערס שרייבען! נישט אמת? איהר וועט מיר מאַכען אַ נאָוועלע פון צעהן זייטען פאַר מיין מאַגעזין „אונזער לאַנד“ און איך פּערלאַנג אַז איהר זאָלט אזוי פּיעל פּערשטאַנד האָבען דעם נאָמען טריטאַן — אזוי הייסט די נייע געגרינדעטע אַק־ציענגעזעלשאַפט, וואָס מיין ברודערס זעהן האָט געגרינדעט און וועל־

בען איד וויל העלפּען, נישט אמת, מען דאַרף זיינע נאָהענטע העלפּען!
דער נאָמען טריטאן זאָל צוויי מאל אין דער נאוועלע פארקומען, נישט
מעהר און נישט וועניגער: צוויי מאל, איהר פערשטעהט? אבער אזוי
מען זאל עם נישט מערקען.

פאלק האָט געפיהלט אביסעל נורדע פון דעם פאָרגעשלאָך
גענעם געשעפט, אבער קיין נישט-הרליכעס איז עם דאָך נישט געווען,
און ער בעקומט דאך ארבייט ביי דעם איינפלוסרייכען מאן; און דאָס
איז דאָך אזוי לייכט פאר איהם, ער וועט זיך גאר נישט דארפן אַ-
שטרענגען, דאנקענדיג האָט ער די בעשטעלונג אָנגענומען.

— איהר קענט דאך דעם פארמאט? פיער צאָהל א זייט, צעהן זיי-
טען מאכען פערציג צאָהל, יעדער זייט צוויי און דרייסיג שורות, נון,
לאַמיר בעסער שרייבען א צעטעל!

שמירט האָט געשריבען דאָס צעטעל און פאלק האָט אונטערגע-
שריבען.

— נון, און יעצט הערט מיך אויס, איהר קענט דאך די שוועדישע
געשיכטע! איהר זעהט, דאָרט אויף'ן שטענדער ליגט א קלישע, אויף
דער רעכטער זייט! אַט אזוי! קענט איהר מיר זאָגען ווער די דאמען-
פונד איז? ס'זאָל זיין אַ קעניגין!

פאלק, וואָס האָט אין אָנפאנג נישט מעהר געזעהן ווי א שוואַרץ
שטיק האַלץ, האָט צו ענד ענטדעקט א פאָר מענשליכע שטריכען און
האָט ערקלעהרט, אז ער דענקט אז דאָס איז אולריקע עלעאנאָרע, אַ
שוועדישע קעניגין.

— האָב איד נישט אזוי געזאָגט? דער דאָזיגער קלאַץ איז אמאָל
בענוצט געוואָרען פון קעניגין עליזאבעט פון ענגלאַנד, אן אמעריקא-
נישער פאלקס-בוך האָט אמאָל שוין זעהר לאנג פון דעם געשריבען,
איצט האָב איד עם פאר א ביליגען פרייז מיט א גאנצען פאק אנדערע
זאכען אבגעקויפט, איד וועל עם לאָזען איבערדרוקען אלס אולריקא
עלעאנאָרא אין מיין פאלקס ביבליאָטעק, א גוט פאָלק האָבען מיר;
עס קויפט אזוי שעהן מיינע ביכער, נא, ווילט איהר שרייבען דעם
טעקסט צו דעם? פערשטעהט, פון די שוועדישע קעניגין אולריקא
עלעאנאָרא!...

פאלקס פיין אויסגעבילדעטע געוויסען האָט קיין אונרעכט אין
דעם נישט געפונען, כאַטש זיינע געפיהלען האָבען איהם אונאנגענעהם
בעריהרט.

— נו, שרייבען מיר א קליינעם צעטעל, זעכצעהן זייטען, דריי צאָהל די לענג, יעדער זייט פיעראונצוואנציג שורות.
א צעטעל איז ווידער געשריבען געוואָרען.
פאלק זעהענדיג איצט אז זיין אדיענץ איז געענדיגט, האָט ער געמאכט א בעוועגונג זיין מאנוסקריפט צוריק צונעהמען, שמידט האָט עס אָבער נישט געוואָלט צוריקגעבען.
— איד וועל עס שוין אמאָל לעזען, ערקלעהרט ער — אָבער ס'קען איביסעל צייט פערנעהן.

נו, איהר זייט א פערשטענדיגער מענש, מיין יונגער הערר!
איהר ווייסט וואָס די צייט בעדארף האָבען. בעפאר איד איז דאָ געווען א יונגער מאן, אויך מיט פערזען, מיט א גרויס ווערק פון פערזען, וואָס איד האָב אויף גאָר נישט געקענט פערווענדען, איד האָב איהם דאָס זעלבע פאָרגעשלאָגען, וואָס כ'האָב איצט מיט איד אַבגעמאכט, ווייסט איהר וואָס ער האָט מיר געזאָגט? ער האָט מיר געבעטען עטוואָס צו טהאָן, וואָס איד קען איד נישט ארויסזאגען... יא, יא, אזוי האָט ער געזאָגט און איז אנטלאָפֿען. דיעזער מאן וועט לאַנג נישט לעבען!
אָדע! אָדע! איהר וועט זיך פערשאפען דאָס ווערק פון האקאן שפעגעל! אָדע! אָדע!

שמידט האָט מיט'ן ציבעק געצייגט צו דער טיר און פאלק איז אוועקגעגאנגען.

זיינע טריט זיינען נישט לייכט געווען, די הילצערנע קלישע וואָס איז געלעגען אין זיין קעשענע, האָט איהם צו דער ערד געצויגען, עס האָט זיך איהם געדאכט, אז עס ציהט איהם צוריק, אז ער זאָל דאָס אַלעס דעם אַלטען שופט שמידט צוריקווארפען, מיט'ן שטיק האַלץ זאָל ער איהם דעם קאָפּ צוהאקען, אבער באלד דערמאנט ער זיך, אז ער האָט נישט קיין אנדערע פערדיענסט, ער וועט דארפען הונגערען... און אפשר וועט שמידט זיינע פערזען ארויסגעבען... דאָס האָט איהם זיין מוטה צוריקגעגעבען, זיין פערנוגפֿט איז געוואָרען געפאנגען און ער איז א היים געגאנגען כדי 48 צאָל איבער אולריקא עלעאנארא צו שרייבען.

ווייל ער איז פריה אויפגעשטאנען, איז ער שוין ניין א זייגער געזעסען ביים שרייבטיש. ער האָט א גרויסע לילקע אָנגעשטאפט מיט טאבאק, ער האָט גענומען פאָפּיער, אַבגעווישט די שטאל־פערדערען און האָט אָנגעפאנגען קלעהרען וואָס ער זאָל איבער אולריקא עלענארא שרייבען. ער האָט נאָכגעזעהן די ענטציקלאָפּעדיע פון עקלונד און פריק-

סעל, דאָרט איז פיעל געשטאנען אונטער דער רוכריק. אולריקא עלענא-
 דא, אבער פון איהר אליין איז כמעט נאָר נישט געווען. האלכ צעהן
 איז שוין כמעט דער גאנצער שטאָף געווען אויסגעשעפט; ער האָט אויפֿ-
 געשריבען, ווען זי איז געבוירען געוואָרען, ווען זי איז געשטאָרבען, ווען
 זי האָט אָנגעפאנגען רעגירען, און ווען זי האָט אבגעראנקט. ווי אזוי
 איהרע עלטערען האָבען געהייסען און מיט וועמען זי איז געווען פער-
 הייראט. ס'איז געווען אן איינפאכער אויסצוג אזוי ווי פון א קיר-
 כענבוך, און ס'האָט נאָר בלויז פערנומען דריי זיימען זיינען נאָך גע-
 בליבען דרייצעהן זיימען. ער האָט א וויילע גערויכערט, מיט די פערדער
 ארומגעשארט אין'ם טינטער, אזוי ווי ער זאָל וועלען פון דאָרט עפעס
 ארויסשעפען, ס'איז אבער נישט געגאנגען.

ער מוז איבער איהר פערזענליכקייט עטוואס שרייבען, א פאָר
 כאראקטער שטריכען. ער האָט געפיהלט, אז ער מוז אן אורטייל אי-
 בער איהר געבען, אבער ער ווייסט נישט וואָס פאר אן אורטייל; זאָל
 ער זי לויבען אָדער ארונטערדייסען? ווייל אבער ער איז אין דער פרא-
 גע וועניג בעקאנט געווען, האָט ער זיך צו ביידע נישט געקענט ענט-
 שליסען. דער זייגער איז שוין געווען עלף. ער האָט בעשלאָסען זי
 ארונטערצורייסען. — נאָך א זייט איז געווען אנגעשריבען, איז נאָך
 געבליבען צוועלף, א גוטע עצה איז איצט געווען טייער... ער האָט אי-
 בער איהר רעגירונג געוואָלט שרייבען, האָט זי אָבער זעהר וועניג
 רעגירט. קוים ער האָט נאָך אויסגעמוטשעט א פאָר זיימען, איז
 געווען זיעבען און א האלבע זייט אָנגעשריבען, ווייטער האָט ער נישט
 געקענט. זיין קאָפ איז שוין געווען מיעד טראַכטענדיג, ער האָט פאר
 פערדרום די האַלץ קלישע ארונטערגעווארפען, מיט'ן פוס עס אוועקגע-
 שטויסען אונטער דעם שרייבטיש, ער איז ארונטערגעקראכען, עס ווידער
 אויפגעהויבען און צוריקגעלעגט אויפ'ן טיש.

ער האָט זיך ווידער פערטראכט, אין די אוירען האָט זיך איהם
 אויסגעוויזען, הערט ער אזוי ווי ס'זאָל איהם ווער איינרוימען: אולריקא
 עלענארא, אולריקא עלענארא... אזוי כסדר אָהן אויפהער... וואָס פאר
 א קוואלען! ער האָט געפיהלט א מין טויטקייט אין זיין נשמה. ער האָט
 געפרוואוט צו זוכען בעזונדערע שטריכען אויף דעם אויסגעשניצטען
 האַלץ-קלישע, אפשר וועט ער קענען שרייבען עפעס איבער פסיכיאָגישע
 שטריכען פון דער קעניגנס נשמה, אָבער ער האָט גאר נישט געפונען.
 ס'איז טרוקען אזוי ווי דאָס שטיק האַלץ. נישט געפינענדיג קיין זאך

מעהר וואס צו שרייבען איבער די פערשטארבענע קעניגין האָט ער עס אוועקגעלעגט און האָט זיך גענומען צום צווייטען, צום „שוצ־נענעל“.

די בראַשורע איז פערפאסט געוואָרען פאר א דייטשע געזעלשאפט וועלכע האָט געהייסען „נערוס“ און האָט פאָלגענדעס דערצעהלט:

הערר און פרוי שלאָס האָבען קיין אמעריקא אויסגעוואנדערט און האָבען דאָרט גרויסע לאַנד־בעזיצונגען ערוואַרבען. און כדי די ערצעהר לונג זאָל מעגליך זיין, זיינען די ליימע אזוי נאָריש געווען די בעזיצונג גען צו פערקויפֿען, פאר דעם געלד האָבען זיי טייערע מעבעל געקויפט און כדי אז דאָס זאָל אַלץ אונטערגעהען און ס'זאָל קיין איינציגע זאָך נישט גערעטעט ווערען, האָבען זיי עס געשיקט אויף אַ שיף ערשטע קלאַס מיט'ן נאָמען וואַשינגטאָן, וועלכע איז געווען בע־שלאַגען מיט קופער און מיט געדיכטע וואַסערלאַדענס פערזעהן, זיי האָב־בען דאָס אַלץ פערזיכערט ביי דער גרויסער דייטשער פערזיכערונגס גע־זעלשאפט גערוס פאר 400,000 דאָלאַר, הערר און פרוי שלאָס מיט די קינדער זיינען נאָכגעפאָהרען אויף די בעסטע שיף פון די „ווייט סטאר ליין“, וועלכע איז געווען פערזיכערט ביי געזעלשאפט נערוס פאר צעהן מיליאָן דאָלאַר. אויפ'ן וועג איז געווען אַ שטורם, די שיף איז אונטער־געגאנגען, די עלטערען זיינען דערטרונקען געוואָרען, נאָר די קינדער זיי־נען גערעטעט געוואָרען, די עלטערען האָבען פאר די קינדער איבערגע־לאָזט אַ לעבענספערזיכערונג אויף 15,000 פונט שטערלינג, און זיי זיי־נען מיט אַ טרייסט אין האַרץ געקומען קיין האַמבורג, כדי די לעבענס־פערזיכערונגס סומא, ווי אויך די ירושה פון די עלטערען איבערצונעה־מען. ווי זיינען זיי אָבער דערשראקען געוואָרען, ווען מען האָט זיי אין דער פערזיכערונגס געזעלשאפט געזאָגט, אז די שיף וואַשינגטאָן איז אונטערגעגאנגען, און איז נישט געווען פערזיכערט, זייער גאנץ פערמע־גען איז צו גרונד געגאנגען, איז זיי נאָר בלוין געבליבען די לעבענס־פערזיכערונגס־סומע פון די עלטערען, ווי דערשראקען זיינען זיי אבער געוואָרען, הערענדיג, אז די עלטערען האָבען די לעצטע איינצאהלונג נישט בעצאָהלט, וועלכע איז גראַד אויסגעקומען אין דעם זעלבען טאָג פון זייער טויט צו בעצאָהלען... די קינדער זיינען דורכדעם זעהר טרוי־עריג געוואָרען, וויינענדיג זיינען זיי זיך געפאלען אויף די העלזער און האָבען געשוואַרען אלעמאָל זייערע זאכען צו פערזיכערען, און זאָלען קיינמאָל ניט פערשפעטיגען די איינצאהלונגען צו דער צייט צו בע־צאָהלען.

די דאָזיגע נאָרישע נישט געשטויגענע מעשה דאַרף ער לאַקאלעזירן רען צופאַסען צו די שוועדישע פּערהעלמניסע, מאַכען עס לעזבאַר, מאַכען דאָס פאַר אַ פּערשטענדליך גוטע נאָוועלע. און מיט דעם זאָל ער אויפ'ן ליטעראַרישען פּעלד צום ערשטען מאַל אַרויסטרעטען! ווידער האָט ערוואַכט אין איהם דער טיילוילישער שטאַלץ און האָט איהם אין אוי-ער איינגערוימט, אז ער איז אַ לומפּ ווען ער גיט זיך אַב מיט אַזעלכע זאַכען, דיעזע שטימע אָבער האָט אַ צווייטע געמאַכט צו שווייגען, אַן אַנדערע וואָס איז געקומען פון דער מאָגען זייט און איז בעגלייט געוואָרען פון אויסערנעוועהנליכע שטעכיקע געפיהלען, ער האָט געטרונקען אַ גלאַז וואַסער, האָט פּעררויכערט אַ פּרישע ליולקע טאַבאַק, אָבער דאָס אונבעקומע איז געוואָרען גרעסער, זיינע געדאַנקען זיינען געוואָרען טרייע-בער; ס'האַט זיך איהם אויסגעוויזען, אז זיין צימער איז נישט בער-קוועם, ס'האַט זיך איהם געדאַכט אז די צייט ציהט זיך לאַנג און איינפאַרמיג, ער האָט זיך געפיהלט מיעד און נידערשלאָגען, אַלצדינג איז איהם צרווידער געוואָרען; די געדאַנקען זיינען געוואָרען שווער און האַבען זיך נאָר געדורעהט אַרום שלעכטע זאַכען, צוגלייכער צייט האָט די לוסט פון זיין קערפּער אָנגעהויבען פּערשווינדען! ער האָט זיך געפרעגט, אויב ער איז הונגעריג...

ס'איז שוין געווען איינס אַ זייגער, אבער פאַר דריי פּלעגט ער נישט עסען, רוהיג האָט ער נאָכגעזעהען זיין פּערמעגען, דריי און דרייסיג פּעניג פּערמאַנט ער! נאָ, וועט שוין נישט זיין אויף קיין מיטאַג! דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאל אין זיין לעבען, אזא זאַרג האָט ער נאָך קיינמאַל נישט געהאַט! אָבער מיט דריי און דרייסיג פּעניק דאַרף מען גיט צו הונגערען. ער קען זיך דאָך שיקען נאָך ברויט און ביער, ניין דאָס קען ער נישט, דאָס געהט נישט, עס פאַסט נישט! אַליין אין מילד-קראַם געהן? ניין! זאָל ער אפּשר אַהין געהען און לייהען געלד? דאָס איז אונגעגליך, ס'וועט דאָרט קיינער נישט זיין פון וועמען ער זאָל קענען לייהען.

ביי די אלע געדאַנקען האָט דער הונגער ביי איהם זיך צושפיעלט ווי אַ ווילדע חיה, ס'האַט איהם געביסען און געריסען אין גאַנצען קער-פּער און האָט איהם אַרום געיאַגט איבער'ן צימער ווי אין אַ פּערשלאָג-סענע שטייג, ער האָט גערויכערט איין ליולקע נאָך דער צווייטער, כדי דעם ווילדען הונגער צו פּערטרייבען, ס'האַט אבער נאָר נישט געהאַלפּען פון'ם קאַסערען-הויף האָט זיך געהערט דאָס קלאַפּען פון אַ פּויק, און

ער האָט געזעהען ווי די סאָלאַטען מאַרשירען מיט קופּערנע פּלעשער כדי מיטאג צו ערהאַלטען, פון די קוימענס איז אַ רויך געגאַנגען, ביי די שיפען האָבען די גלעקער צום מיטאג געקלונגען, פון'ס שכן'ס קיך האָט ער געהערט אַ גערויש און אַ ריח פון געבראַטענס האָט אַריינגע-דרונגען דורך די אָפּענע הויז-טיער ביז צו איהם, ער האָט געהערט אַ קלאַפּעריי פון מעסערס און טעלער פון'ס צווייטען צימער נעבען זיינעם און אַ טיש געבעט פון די קינדער, אין גאס אונטען זיינען די ברוקירער און אנדערע טאָג-אַרבייטער שוין געשלאָפּען דעם מיטאג-שלאָף. פון דעם אלעם איז ער געווען איבערצייגט, אַז די גאַנצע שטאָדט עסט איצט מיטאג, אלע, נאָר ער נישט! און ער איז געוואָרען בייז אויף גאָט. אַ קלאָהרער געדאַנק איז דורכגעלאָפּען זיין מוח. ער האָט גענומען „אול-ריקא עלענארא“ און דעם „שוין-ענגעל“, האָט זיי איינגעפאַקט אין אַ פאַפּיער, האָט אויפגעשריבען דעם נאָמען און די אדרעס פון'ס פּער-לעגער שמירט, האָט אוועקגעגעבען די דריי און דרייסיג פעניג צו אַ שליח און האָט עס אָבגעשיקט צו שמירט'ן, ער האָט לייכטער אויפגע-אַטהעמט, האָט זיך געלעגט אויף דער זאַפע און האָט געהונגערט מיט שטאַלץ אין זיין האַרץ.

זעקסטעם קאַפיטעל

דאָס רויטע צימער.

דיזעלבע מיטאג-זון, וואָס אַרוויד פאַלק האָט געזעהן ביי זיין ערש-מען קאַמפּף מיט'ן הונגער, האָט פרעהליך געשיינט אין דער קינסט-לעך-קאַלאָניע, וואו זעלען איז געשטאַנען אין העמד אַרבעל ביי זיין מאַהלער-געשטעל און האָט געמאַהלען אַ בילד, וואָס האָט געדאַרפט דעם צווייטען טאָג זיין פאַרטיג צו דער אויסשטעלונג, פאַרטיג מיט אַ רעהם. אלע מאַנטאַנס איז געזעסען אויף די שלאָף-באַנק און האָט געלעזען דאָס וואונדערבאַרע בוך, וואָס ער האָט זיך געליהען ביי זיין פריינד דעם פילאזאָף פאַר זיין האַלדטיכעל, לעזענדיג האָט ער אלע וויילע געוואָרפּען אַ בליק צו זעלען'ס מאַהלעריי און האָט געגעבען זיין צושטימונג, ווייל ער האָט שטענדיג בעוואונדערט זיין טאַלענט, לונג-דעל איז שוין געווען פאַרטיג מיט זיינע דריי בילדער זיי זיינען שוין געווען אויף דער אויסשטעלונג, און ער האָט רוהיג געווארט מיט אַ גע-וויסע שפאַנונג זיי זאָלען פּערקויפט ווערען.

— ס'איז גוט, זעלען, — האָט אלע געזאָגט. דו מאַהלסט געטליך!

— מעג איך עס אויך אַנקוקען? — האָט לונדעל געפרעגט, וואָס האָט קיינמאָל קיינעם נישט בעוואונדערט.

דער מאַטיוו פון'ם בילד איז געווען איינפאך און גרויסארטיג. עס האָט פארגעשמעלט א גרויסען זאמדיגען ברעג, אין הינטערגרונד דעם ים; הערבסט־שטימונג, זונען־שטראהלען דורך צוריסענע וואלקענס; א טייל פון פאדערגרונד איז בעשטאַנען פון זאמד, מיט פריש אָנגעוואר־פענע זאכען וואָס דער ים האָט ארויסגעשווענקט, בעלויכטען פון דער זון, האָט זיך געדאַכט אז דאָס וואסער טריפט נאָך פון זיי; דער ים איז בעדעקט מיט ווייסען שוים, נאנץ אונטען ביים האַרזאנט זעהט זיך די זון שיינען און אז אָפענע פערשפעקטיוו איז דער אונגענדליכקייט. איבער דעם ים שפיעגעל פליהען אין פערשיעדענע פּאַזיציעס א מחנה וואסער־פויגעל.

דאָס דאָזיגע בילד האָט יעדער איינציגער געמוזט פערשטעהן, ווער ס'האָט נאָר געוואוסט פון די איינזאמקייט ביים ים נאָך א שטורם, ס'איז געווען קינסטלעריש און מיט טאלאַנט געמאחלען.

— דו מוזט עטוואס אין'ם פאדערגרונד האָבען — האָט לונדעל געזאגט — זען דאָרט אוועק עפעס א פיגור.
— א, נארישקייטען, מען דאַרף נאָר נישט, — האָט זעלען געענט־פערט.

— טהו ווי איך הייס דיר, משוגענער קאַפּ, אז נישט וועסטו דאָס בילד נישט פערקויפען, מאהל אויס א מיידלישע פיגור זיצענדיג, ווען דו קענסט נישט, וועל איך דיר העלפען.

— רעד נישט קיין נארישקייטען, וואָס האָבען קליידלעך צו טהאָן אויפ'ן ווינט, דו ביזט צופיעל נאריש פאר א קליידלעך.

— נא, מאך עס ווי דו ווילסט, — האָט לונדעל עטוואס פער־ריסליך געענטפערט, אבער אנשטאט מעווען האָסטו געדארפט באַ־טשאַנעס מאַהלען, — האָט לונדעל חוזק געמאַכט, — איצט ווייסט מען נאָר נישט וואס פאר א מין פייגעל דאָס זיינען.
— אה, דאָס בעגרייפסטו נישט!

זעלען איז נישט געווען גענוג שטאַרק יעדער זאך צו מאטיוויר־רען, אָבער אין זיין זאך איז ער געוועזען זיכער, אין זיין געזונטער אינסטינקט האָט איהם נישט געלאָזט קיין טעות מאכען.

— דו וועסט אָבער נישט פערקויפען — האָט לונדעל ווידער אַנ־געפאנגען.

ראו וועל איך אויך לעבען! האָב איך דען אמאָל עפעס פער-
קויפט? נאָ, לעב איך דען נישט? דו מיינסט אז איך ווייס נישט, אז
איך וועל פערקויפען ווען איך זאָל אזוי ווי אנדערע מאַהלען? דו
מיינסט אז איך קען נישט אזוי שלעכט מאַהלען ווי זיי? איך וויל
אַבער נישט!

— דו מוזט דאך אָבער אמאָל טראַכטען דיינע חובות צו בעצאָה
לען, דו ביזט דאך דעם הערר לונט, דעם ווירט פון „קאָרטאָפּ“ א פּאָר
הונדערט קראָנען שולדיג.

— ער וועט פון דעם נישט אַרעם ווערען, און איך האָב איהם אַ
בילד געגעבען וואָס איז דאָפּעלט ווערט פון די פּאָר הונדערט קראָנען.
— ס'הויבט זיך נישט אָן, דאָס בילד האָט נישט קיין ווערט אפילו
קיין צוואַנציג קראָנען.

— ביי מיר האָט עס אַ ווערט פון 500 קראָנען, נייגונג און געד-
שמאק איז דאָ אויף דער וועלט פערשיעדען, איך זאָג, אז דיינע בילדער
„קרייזציעגען“ האָבען גאָר קיין ווערט נישט און דו זאָנסט, אז זיי
זיינען גוט, דאָס קען דיר קיינער נישט פאראיבעל האָבען, ס'איז דאָ
פערשיעדענע געשמאקען!

— אָבער פאר אונז אלע האָסטו דעם קרעדיט אין „קאָכטאָפּ“
קאָליע געמאכט, הערר לונט האָט מיר געכטען אָבגעזאָגט, און איך ווייס
נישט וואו איך זאָל היינט מיטאג עסען.

— נו, וואָסזשע ווילסטו? מען וועט אזוי אויך לעבען! איך האָב
שוין זייט צוויי יאָהר קיין מיטאג נישט געגעסען!
— א, דו האסט ערשט דעם הערר פאָלק גענוג אויסגעפלינדערט,
ווען דו האסט איהם אין דיינע הענט בעקומען.

— יא, דאָס איז אמת! ער איז אַ פיינער מאַן, אַ טאלאַנט; אין
זיינע פערזען איז דאָ פיעל נאָטור; לעצטען אווענט האָב איך אביסעל
געלעזען, דאָך האָב איך מורא, אז ער איז אביסעל צו נאָבעל אין דער
איצטיגער וועלט זיך אַרויפצואַרבייטען. ער האָט אזעלכע עמפּינדלי-
כע געפיהלען.

— פערקעהרט ער אַ סך מיט דיר, נאָ, איז שוין גענוג, אָבער פאר
געמיין האַלט איך עס, וואָס דו האָסט אין אַזאַ קורצער צייט דעם יונגען
רעהנהעלם פערדאָרבען, דו האסט איהם איינגערעדט, אז ער זאָל ווע-
רען אַן אַקטיאָר.

— ער האָט דיר דאָס דערצעהלט? איז דאָס אַ רוח! אויס איהם

וועט עפעס זיין ווען ער וועט בלייבען לעבען; ס'קען אבער נישט זיין אזוי איינפאך ווען ס'איז דאָ וועניג צו עסען! — גאָט'ס טויט! איצט האָב איך נישט קיין פארב, האָסטו אביסעל ווייסע פארב? ביי גאָט! אלע פארבען זיינען מיר אויסגעגאנגען, דו מוזט מיר פארב געבען, פריינד!

— איך האָב נישט מעהר נאָר אזוי פיעל וויפיעל איך אליין דארף, און ווען איך זאָל אפילו יא האָבען וואָלט איך דיר אויך נישט געגעבען. — אָבער רעד נישט קיין אונזין! דו ווייסט, איך מוז מיך איי-לען.

— ערענסט, איך האָב נישט די פארבען וואָס דו דארפסט, ווען דו וואָלט אביסעל איינגעקארגט, וואָלטען זיי לענגער געדויערט. — דאָס ווייסען מיר שוין! אָבער דו מוזט מיר געלד געבען. — געלד, א יא, אָט קומסטו אין דער רעכטער צייט. — שטעה אויף אַלע, דו מוזט עטוואס פערזעצען. ביים וואָרט פערזעצען, האָט אַלע געמאכט א פרעהליכע מינע, ס'וועט זיין עפעס צו עסען.

זעלען האָט אָנגעפאנגען עפעס ארומצוזוכען אין צימער. — וואָס האָבען מיר דאָ? א פאָר שטיוועל! אויף דעם וועט מען קריגען פינף און צוואנציג פעניג; אָבער ס'איז בעסער זיי צו פערקוי-פען.

— דאָס זיינען רעהענהעלם'ס שטיוועל, די דארפסטו נישט נעה-מען, — אונטערברעכט איהם לונדעל, נאָך מיטאג וויל ער זיי אנטהאָן, ער וויל געהען אין שטאָדט אריוו, דו וועסט דאָך נישט פרעמדעס איי-גענטהום צונעהמען.

— וואָס מאכט דאָס אויס, ער וועט קריגען בעצאָהלט! אָבער זיי זיינען צו שעהן, איך וועל זיי פאר מיר געהמען, און מיינע וועט אַלע געהען פערקויפען, קראגען און מאנזשעטען? אד, זיי זיינען נאָר נישט ווערט, ס'איז פאָפיער. א פאָר זאָקען! דא האָסטו, אַלע, פאר דעם קריגסטו 25 פעניג! בעהאלט זיי אין דיין וועסט-קעשענע, די לערע פלעשער קענסטו אויך פערקויפען, איך גלויב אז אם בעסטען פער-קויפטו אַלעס.

— ווילסטו פרעמדע זאכען פערקויפען? האָסטו נאָר נישט קיין גערעכטען געפיהל? — האָט איהם לונדעל אונטערבראכען. — אָבער ער וועט אלץ דערנאָך קריגען בעצאָהלט! דאָס איז אָבער

אלץ נאך נישט גענוג, מיר מוזען נעהמען א קישען פון בעט, וועלען מיר
שלאפען אהן א קישען, וואס מאכט דאס אויס? נא, אלע, פאק עס נאך
איין!

אלע האט אויס אלעם געמאכט א בינטעל און לונדעל האט גע-
האלטען אין איין פראטעסמירען.

אלע איז פארטיג געווארען מיט'ן בינטעל, האט זיך פערקנע-
פעלט דעם צוריסענעם ראק און האט זיך גרייט געמאכט צום געהן.

— ער זעהט אויס ווי א גנב — האט זעלען בעמערקט, ווען די פאך-
ליציי זאל איהם נאך צופריעדען לאזען, וועט שוין גוט זיין, אייל דיך
אלע! — האט ער דעם אוועקגעהענדען נאכגערופען, — קויה זעקס
פראנצויזישע ברייטלעך און צוויי פלעשער ביער, ווען ס'וועט דיר
בלייבען פון די פארבען!

אלע האט זיך אומגעדריקט, אראבגעהענדיג דעם הוט, האט ער
זיך פריעהליך פערנייגט און איז אוועקגעגאנגען.

לונדעל און זעלען זיינען אליין געבליבען.

— זעה נאך מיין בילד, — האט זיך לונדעל אנגערופען — ווי גע-
פעלט עס דיר? כ'מיין אין ערענסט.

— דו דארפסט נישט שטענדיג דאביי ארבייטען און צייכענען, דו
מוזט מאהלען, ווי קומט דאס ליכט אהער? פון די קליידער אדער פון'ם
נאקעטען דרויסען! ? וואס אטעמען דיעזע מענשען? פארב, אויל?
איך זעה דאך נישט קיין לופט!

— אבער דו האסט דאך פריהער אליין געזאגט, אז דער געשמאק
איז פערשיעדען, אבער וואס זאגסטו צו דער קאמפאזיציע?

— צופיעל מענשען!

— דו ביזט דאך שרעקליך! איך וואלט וועלען נאך מעהר מענשען
דא האבען.

— לאז זעהען! דא איז א פעהלער!

— יא, דא איז א פעהלער, — האט לונדעל צוגעגעבען — קענסטו

איהם זעהען?

— ס'איז בלויז מענער דא, דאס איז אביסעל צו טרוקען!

— יא, טאקע דאס וואס דו זאגסט!

— ווילסטו א פרוי האבען?

לונדעל האט איהם אנגעקוקט צו ער שפאסט נישט, אבער נישט

זעהענדיג דאס האט ער געענטפערט

— יא, עם פעהלט מיר א פרויען-פיגור.
 ס'איז שטיל געוואָרען און אונבעקוועם: אזוי צווישען אלטע בע-
 קאנטע אונטער פיער אויגען.

— ווען איך זאָל נאָר וויסען ווי אזוי מען קען א פרויען-מאָדעל
 בעקומען. פון דער אקאדעמיע וויל איך נישט האָבען, ווייל אזוי איינע
 קען די גאנצע וועלט, און זיי זיינען נאריש פאנאטיש.

— דו ווילסט עטוואס בעסערעס האָבען? איך פערשטעה! ווען זי
 זאָל נישט דארפען נאקעט שטעהן וועל איך אפשר קענען...
 — נאקעט דארף זי נישט צו זיין! ביזט דו משוגע! צווישען אזוי
 פיעל מענער.

— יא, יא, דאָס ווייס איך שוין. זי מוז אָבער אין אזא קאסטיום
 געהען, אזוי ווי אין מארגען-לאנד, שטעהען מוז זי ארונטערנעבויגען,
 אזוי ווי זי זאָל עפעס פון דער ערד אויפהויבען. די אקסלען, דער האלן
 און האַלב ברוסטען מוזען זיך ארויסזעהן, און איהר בליק זאָל זיין ווי
 פון די הייליגע מאנדאלענע.

— אלצדינג מוזט דו אויסלאכען און נידעריג מאכען.
 — צו דער זאך! צו דער זאך! דו זאָלסט האָבען א מאָדעל, ווייל
 דאָס מוז מען האָבען. דו אליין קענסט קיין איינציגע נישט! דינע רע-
 ליגייעזע געפיהלען ערלויבען דיר נישט, אז דו זאָלסט זיך פערשאפען
 איינע, נא וועל איך און רעהנהעלם, ביידע לייכטזיניגע יונגען, וועלען
 פאר דיר א מאָדעל פערשאפען.

— ס'מוז אבער זיין אן אנשמענדיגע מיידעל, דאָס זאָג איך דיר
 פאראויס!
 — נאטירליך, מיר וועלען שוין זעהן וואָס מיר קענען טהאָן, ווען
 מיר וועלען געלד קריגען.

— ווידער האָבען זיי זיך ביידע גענומען צו מאַהלען, רוהיג און
 שטיל, ביז ס'איז געוואָרען פיער א זייגער, פינף א זייגער, צו וויילען
 האָבען זיי געוואָרפען אונרוהיגע בליקען דורכ'ן פענסטער. זעלען האָט
 צוערשט אונטערבראָכען דאָס מורא'דיגע שווייגען.
 — אַלע לאָזט אויף זיך לאנג ווארטען, ס'איז בעשטימט מיט איהם
 עטוואס געשעהן!

— יא, ס'קען אנדערש נישט זיין, אבער פאר וואָס מוזטו שטענ-
 דיג דעם אַרעמען טיוועל שיקען, קענסטו דינע געשעפטען אליין נישט
 בעזארגען?

— ער האָט דאָך נישט עטוואָס אנדערש צו טהאָן, און ער אליין
נעהט אלע מאָל גערען.

— דאָס ווייסטו נישט, און איד וויל דיר זאָגען, מען ווייסט נישט
וואָס מיט אלע וועט נאָך אמאָל זיין, ער האָט גרויסע פלענער, ער קען
מיט אמאָל גרויס ווערען, איז בעסער מען זאָל זיך צווישען זיינע פריינד
צעהלען.

— וואָס דו זאָגסט, וואס פאר א גרויס ווערק וועט ער שאַפֿען?
דו גלויבסט אודאי, אז אלע וועט אמאָל ווערען א גרויסער מאן, אבער
צו אלדי רוחות וואו בלייבט ער אזוי לאנג, גלויבסטו נישט אז ער גיט
אויס דאָס געלד?

— קען זיין; ער האָט שוין לאנג נישט ריכטיג געגעסען, איז מעג-
ליך אז ער האָט זיך נישט געקענט איינהאלטען, — ענטפערט לונדעל
און ציהט איין זיין בויך־פאס אויף צוויי לעכער. דענקענדיג וואס ער
וואַלט געטהאָן ווען ער וואַלט זיין אויף דעם אָרט פון אַלע.

— נא, מען איז נישט מעהר ווי א מענש, און דער מענש האָט
אלע מאָל זיך ליעבער ווי אנדערע, — האָט זעלין געזאָגט — אבער איד
קען מעהר נישט ווארטען, איד מוז פארבען האַבען, ווען איד זאָל אפילו
וויסען צו גנב'ענען, איד וועל אויפזוכען פאלק'ן.

— ווילסטו דעם אַרעמען מענשען נאָך מעהר אויסזויגען? דו
האָסט דאָך ערשט נעכטען ביי איהם גענומען, קיין קליין געלד איז
דאָס נישט געווען.

— מיין ליעבער פריינד, איד בין שוין אזוי געצוואונגען די בושה
אויסצוטהאָן, כ'קען מיר נישט העלפֿען, מען מוז אלץ אראַבשלינגען.
און דאן איז פאלק א הארציגער מענש. ער פערשטעחט אין וואָס פאר
א לאנגע מען קען קומען, אלענפאלס איד געה איצט. קומט אלע צוריק.
זאָלסטו איהם זאָגען, אז ער איז א בהמה, אדיע! קום שפעטער אין
רויטען צימער; דאָרט וועלען מיר זעהען אויב אונזער הערר וועט
אזוי גוט זיין און אונז עסען געבען איידער די זון וועט אונטערגעהן,
ווען דו וועסט אוועקגעהן זאָלסטו פערשליסען די טיר, און דעם שליסעל
זאָלסטו לעגען אונטער די שוועל! אדיע!

ער איז אוועקגעגאנגען, ס'האָט נישט לאנג גענומען איז ער שוין
געווען ביי פאלקס טיר אין דער גראַמאניני־גאס, ער האָט אָנגעד-
קלאַפֿט, אָבער נישט הערענדיג קיין ענטפער האָט ער די טיר געד-
עפענט און איז אריינגעגאנגען, פאלק, וואָס האָט זיכער געהאט אונזר-

היגע חלומות, איז אויפגעשפרונגען פערשלאָפּען, האָט געקוקט אויף זע-
לען'ען נישט דערקענענדיג איהם.

— גוט אבער ברודער! — האָט איהם זעלען בעגריסט.

— אדך, דו ביזט עס? איך האָב געמוזט עטוואָס זאָנדערבארעס
חלום'ען, גוט נ'אווענט! זען דיד! און רויכער א לילקע טאבאק; איז
שוין אַווענט?

זעלען האָט דערקענט וואָס פאלק'ן פעהלט, אבער ער האָט זיך
נישט געמאכט וויסענדיג.

— ביזט אודאי היינט נישט געווען אין „צינקאפּ“?

— ניין, איך בין דאָרט נישט געווען; איך בין געווען אין „אידר-
נא“.

ער האָט נישט געוואוסט אויף ריכטיג, צי ער איז דאָרט געווען
אָדער ניט, ס'האָט זיך איהם אזוי גע'חלום'ט, אבער ער איז געווען צור-
פריעדען, וואָס ער האָט אזוי געזאָגט, ווייל ער האָט זיך געשעהמט מיט
זיין שליכטמול.

— דאָס איז רעכט געווען — האָט זעלען צוגעגעבען, אין „צינ-
קאפּ“ האָבען זיי נישט קיין גוטע עסענס.

— ניין, אמת'דיג ניין, די פלייש'זופ דאָרט איז פערדאמט שלעכט.
— און דער אלטער פאסקודניאק שטעהט קענען דיר און צעהלט
וויפיעל שטיקלעך ברויט מען עסט אויף, דער דומקאפּ!

ביי דעם ווארט ברויט, האָט פאלק ערוואכט צום בעוואוסטזיין,
אז ער האָט נאָך היינט קיין מיטאג נישט געגעסען, אבער קיין הונגער
האָט ער שוין מעהר נישט געפיהלט, כאַטשע ער האָט געפיהלט א מיער-
קייט אין זיינע גלידער. אבער דער געשפרעך איז איהם נישט געווען
אנגענעהם, און ער האָט געמוזט גלייך אן אנדערען געשפרעך אנפאנגען:
— נו, — האָט ער געזאָגט — דו וועסט דאך האָבען דיין בילד

ביז מאַרגען פארטיג?

— ניין, ליידער נישט!

— וואָס איז דען געשעהן?

— ס'איז מיר נישט מעגליך איך זאָל עס פארטיג מאכען.

— דו קענסט נישט? פאר וואָס זיצסטו נישט אין דער היים און

ארבייטסט?

— אדך, ס'איז די אלטע אייביגע געשיכטע, לייעבער ברודער. עס

פעהלט פארב! פארב!

- דאָס קען מען זיך העלפֿען: האָסטו אפשר קיין געלד נישט ?
 — ווען איך זאל האָבען, וואָלט דאך קיין נויט נישט געווען.
 — איך האָב אויך קיין געלד, וואָס קען מען דאָ מאַכען ?
 — זעלען האָט די אויגען אַרונטערגעלאָזט, ביז זיינע בליקען זיין
 נען געפאלען צום וועסטעל קעשענע פון פּאַלק, דאָרט האָט ער דער-
 זעהן א זעהר דיקע גאַלדענע קייט, זעלען האָט זיך נישט געקענט פאַר-
 שטעלען אז דאָס זאל זיין אמת'דיג גאַלד, ווייל דאָס האָט ער גאָר נישט
 געקענט בעגרייפֿען אז א מענש זאל קענען אזוי פיעל געלד טראַגען אויף
 זיין וועסטעל, און ער האָט ווייטער גערעדט:
 — ווען איך זאל וועניגסטענס האָבען עטוואָס צו פערזעצען, מיר
 זיינען אָבער אזוי אונפאַרויכטיג געווען, אז באלד ווי די זון האָט נאָר
 עטוואָס אנגעהויבען וואַרעמען, האָבען מיר אונזערע ווינטערמאַנטלען
 פערזעצט.
 פאַלק איז רויט געוואָרען, ער האָט נאָך אזעלכע זאַכען נישט גע-
 טהאַן.
 — לייַהט איהר געלד אויף ווינער־מאַנטלען ? — האָט ער גע-
 פרעגט, — גיט מען געלד אויף דעם ?
 — אויף אלעם קרינט מען עטוואָס, אויף אלעם, — האָט זעלען
 בעטאַנט, אז מען האָט נאָר עפעס צו פערזעצען.
 פאַר פאַלקס אויגען האָט זיך אלץ גענומען דרעהען אזוי ווי אין א
 קרייז, ער האָט זיך געמוזט אוועקזעצען און אַרויסנעהמענדיג זיין גאַל-
 דען זייגער'ל האָט ער געפרעגט :
 — וואָס דענקסטו וועט מען קריגען אויף דעם זייגער'ל מיט'ן קיי-
 טעל ?
 זעלען האָט גענומען וועגען דאָס קייטעל מיט'ן זייגער'ל אין זיין
 האַנט און האָט עס בעטראַכט אזוי ווי א פאַך־קענער.
 — איז דאָס גאַלד ? — האָט ער געפרעגט מיט א שוואַכע שטי-
 מע.
- אודאי איז עס גאַלד !
 — געצייכענט, אָט האָסטו דעם צייכען !
 — דאָס קייטעל אויך ?
 — דאָס קייטעל אויך !
 — הונדערט קראַנען ! — האָט זעלען ערקלערט, שאַקלענדיג מיט
 די האַנד אַזש דאָס קייטעל האָט גענומען קלינגען. — ס'איז אַכער אַ

שאד! דו דארפסט נישט דיינע זאכען פאר מיר פערזעצען!
 — נו, וועט עס זיין פאר מיר, — האָט פאלק געזאָגט — איך
 דארף אויך געלד, ווילסטו עס אין געלד פערוואנדלען, וועסטו מיר א
 טובה טהאָן!

— זעהסטו, פון מיינעטוועגען, זאָל זיין! — האָט זעלען געזאָגט,
 — איך וועל עס פערזעצען! נעהם דיך צוזאמען, ברודער! דאָס לעבען
 איז אמאָל ביטער, זעהסטו, מיר מוזען זיך דאמיט שלעפען.
 ער האָט געקלאפט פאלק'ן הארציג אויף די פלייצעס, דערנאָך זיי
 נען זיי ביידע אוועקגעגאנגען.

עס איז שוין געווען 7 אזייגער אין אָווענט, ווען זיי זיינען מיט'ן
 געלד לייגען פארטיג געוואָרען, זיי האָבען געקויפט פארבען און זיי
 זיינען געגאנגען צום רויטען צימער.

דער „סאלאן“ פון בערנס האָט ערשט אָנגעפאנגען צו שפיעלען
 א קולטור-היסטאָרישע ראָלע אינ'ם שטאקהאלמער לעבען. מיט דעם
 וואָס ער האָט געמאכט אן ענדע צום „קאפע-שאַנאַט“ לעבען, וועלכעס
 ס'האָט שוין זייט די 60ער יאָהרען אין דער הויפט-שטאָרט עקזיסטירט.
 דאָ האָבען זיך פון זיעבען א זייגער אין אָווענט פערזאמעלט מחנות
 יונגע לייט וואָס האָבען אן אכנארמאל לעבען געפיהרט, דאָ זיינען גע-
 זעסען פיעלע יונגע מענשען, וועלכע די איינזאמע קעמערלעך און די
 דאָרשטיבלעך האָט זיך זיי צוגעגעסען, און זיי האָבען געוואָלט ליכט
 און ווארעמקייט געפינען און א מענשליכעס וועזען מיט וועמען צו
 פלוידערען. דער בעל-בית האָט פערשיעדענעס געטהאָן כדי זיין פובלי-
 קום צו אמוזירען. ער האָט געמאכט פאנטאָמימע, באלעטען, מען האָט
 איהם אָבער דייטליך געוויזען, אז מען איז נישט געקומען זיך צו אמור-
 זירען נאָר בלויז רוהיג און פריעדליך צו זיצען. זיי האָבען געזוכט א
 שפרעך-צימער, א פערזאמלונגס-צימער, וואו מען זאָל קענען יעדען
 אויגענבליק טרעפען א בעקאנטען, נאָר ווייל די מוזיק האָט דאָס רעדען
 נישט געשטערט, נאָר פערקעהרט, ס'האָט נאָך אינערעסאנטער גע-
 מאכט, האָט מען געדולדעט.

אזוי איז בערנס „סאלאן“ געוואָרען דער קלוב פון די יוגענד אין
 גאנץ שטאקהאָלם. יעדער קרייז האָט זיך א בעזונדער ווינקעל גע-
 וועהלט, די קאָלאָניסטען פון לי-דזשאַנס האָבען זיך דאָס שאַד-צי-
 מער אונטער דער דרום-גאלערי אויסגעקליבען, און ווייל ס'איז דאָרט

רויט מעבעל געשטאנען, האָט מען עס קורץ גערופען; דאָס רויטע צימער; דאָ האָט מען זיך שטענדיג געטראָפּען, ווען אפילו מען איז געווען דעם גאנצען טאָג ווי ווייט פּערשפּרייט, ווען ס'האָט אמאָל די קינסטלער געלד געפּעהלט, האָבען זיי זיך דאָ אן עצה געגעבען, זיי זיי נען פשוט געגאנגען א ליידיג-זאמלונג מאכען, צוויי האָבען אויף זיך גענומען די גאלערי דורכצוגעהן, און צוויי די אונטערשטע צימערען; און אלע מאל האָט עס זיי געראטען, ווייל ס'האָט קיינמאָל נישט קיין פּרישע געסמט געפּעהלט.

אַבער היינט אווענט האָבען זיי דאָס נישט געדארפט, טאקע דורכ-דעם האָט זיך זעלען שטאַלץ און רוהיג אוועקגעזעצט אויף די רויטע זאפּע, וועלכע איז געשטאַנען אין'ס הינטערגרונד, נאָכדעם ווי זיי האָ-בען פּריהער מיט שפּאס זיך געשפּארט וואָס זיי זאָלען טרינקען, האָבען זיי ענדליך בעשלאָסען אז פּריהער דארפּען זיי עסען, צוערשט האָבען זיי גענומען צי גלעזלעך שנאפּס, פּאַלק האָט געפּיהלט זיינע כוחות וואקסען, אינגערע איז פּלוצלונג פּאַר זיי געשטאַנען, ער איז געווען בלאָס און אבגעצערט אזוי ווי אלע מאָל. זעלען האָט איהם באלד געבע-טען זיצען, קוקענדיג אויפ'ן טיש אויב ס'וועט זיין פּאַר איהם גענוג אז ער זאָל קענען אינגאנצען אָדער האַלב זאט ווערען, האָט אינגערע אָנגענומען די איינלאָדונג און האָט זיך מיט פּריינדליכער צושטימונג פון פּאַלק'ן אוועקגעזעצט.

— איהר האָט א שאַרפע פּעדער, הערר פּאַלק — האָט אינגערע

געזאָגט.

— וואָס? האָב אידך? — האָט פּאַלק פּערוואונדערט געפּרעגט, נישט וויסענדיג אויב ס'האָט ווער געשלאָסען בעקאנטשאפט מיט זיין פּעדער.

— דאָס ארטיקעל האָט געמאכט גרויס גליק.

— וועלכעס ארטיקעל? אידך פּערשטעה נישט.

— די קארעספּאָנדענץ אין די „פּאַלקס-פּאהן“ איבער דעם „קא-

לעגניום פּאַר אויסצאהלונג פון בעאמטען געהאלטער“.

— דעם ארטיקעל האָב אידך נישט געשריעבען.

— דאָרט אין קאלעגניום זאָגט מען אבער אזוי, אידך האָב געטראָ-

פּען א בעקאנטען פון דאָרט, ער האָט געזאָגט, אז איהר זייט דער פּע-

פּאַסער פון דעם ארטיקעל, מען איז דאָרט פּערביטערט געגען אידך.

— וואָס זאָגען זיי

פאלק האָט זיך געפיהלט א האלב שולדיגער פאר דעם ארטיקעל, איצט ערשט האָט ער זיך דערמאָהנט וואָס שטראווע האָט אין יענעם אַווענט, ווען ער איז מיט איהם געווען צוזאמען אויף דעם מאזעס-בארג, אויפגעשריבען. שטראַווע איז בלוז געווען א רעפארט טער, ער האָט גערעדט... און פאלק האָט געטראכט, אז כאָטש מען וועט איהם שטעמפלען פאר א סקאנדאל-שרייבער מוז ער אלץ בע-שטעטיגען דאָס וואָס ער האָט געזאָגט, ווייל אלץ איז אמת.

— נא, גוט! — האָט ער געזאָגט, — איך בין דער יעניגער וואָס כ'האָב געגעבען מאטעריאל פאר דעם ארטיקעל! — לאָמיר איצט פון עפעס אנדערש רעדען! וואָס דענקט איהר פון אולריקע עלע-נארא? איז זי נישט אן אינטערעסאנטע פערזאָן? אָדער די זעע-פערזיכערונגס-געזעלשאפט? אָדער האקווין שפעגעל?

— אולריקא עלענארא איז דער אינטערעסאנטסטער כאראקטער און די שוועדישע געשיכטע, האָט אינגערן ערענסט געענטפערט, איך האָב געקראָגען א בעשטעלונג אן אויפזאץ איבער איהר צו שריי-בען.

— פון שמידט'ן? — האָט פאלק געפרעגט.

— יא, פון וואנען ווייסט איהר?

— איך האָב עס היינט מיטאגס-צייט איהם צוריקגעשיקט.

— ס'איז אן אונרעכט ניט צו ארבייטען! איהר וועט חרטה

האָבען, גלויבט מיר.

פאלקס פנים איז רויט געוואָרען און ער האָט גערעדט פיבע-ריש. זעלען איז געזעסען און האָט רוהיג גערויכערט; ער האָט זיך מעהר צוגעהערט צו די מוזיק ווי צום געשפרעך וועלכעס ס'האָט איהם אביסעל אינטערעסירט און אביסעל האָט ער עס נישט בעגריי-פען, פון דאָרט וואו ער איז געזעסען האָט ער געקענט זעהען דורך די ביידע אָפענע טירען וועלכע האָבען געפיהרט צו דער דרום-גאלערי, וואָס ס'איז פאַרגעקומען אין גרויסען זאל, דורך דעם שטארקען ציגארען-רויך וואָס איז שטענדיג געווען צווישען די ביידע גאלעריען, האָט ער פונדעסטוועגען געקענט זעהן די פנים'ער און יעדען דערקענען, פלוצ-לינג איז ער אויפמערקזאם געוואָרען אויף עטוואס פון דערווייטען, ער האָט א רים געטהאָן פאַלק'ן ביי דער האנט.

— נו, אזא אבנארער! זעה נאָר דאָרט אונטען, הינטער דער

לינקער פארהאנג!

— לונדעל!

— יא, טאקע ער, ער זוכט א מאנדאלענע! זעה, ער רעדט איצט מיט איהר, דאָס איז א ליעבעס קינד!
זעלען האָט בעמערקט אז פאלק איז רויט געוואָרען.
— זוכט ער דאָ זיין מיידעל? — האָט פאלק ערשטוינט גע-
פרעגט.

— יא, וואו דען זאָל ער זי נעהמען? אין דער פינסטער קען ער זי נישט געפינען.

לונדעל איז גלייך צוגעקומען, זעלען האָט איהם מיט בעדיי- טונגספולען בליק בעגריסט, לונדעל האָט זיך פאר פאלק'ן העפלי- כער פערניינט ווי אלע מאָל, און האָט אויף זיין מאדע אויסגעדריקט ערשטוינען, ווען ער האָט בעמערקט אז אויך אינגבערג איז דאָ. אינג- בערג וואָס האָט עס בעמערקט האָט געוואָלט זיך אביסעל גרויס מאכען פאר לונדעל'ן האָט ער געפרעגט וואָס לונדעל וועט עסען, לונדעל האָט געמאכט גרויסע אויגען, ס'האָט זיך איהם אויסגעוויזען אז ער געפינט זיך צווישען גרויסע מאנגאטען און האָט זיך געפיהלט זעהר גליקליך, ער איז געוואָרען ווייך און מענשען־פריינדליך, נאָך דעם ווי ער האָט א ווארעם נאכטמאל בעקומען, האָט ער געפיהלט אז ער מוז זיינע עמפּינדונגען ארויסזאָגען. ער האָט פאלק'ן געוואָלט עט וואָס גרויסעס זאגען, ר'האָט אבער נישט געקענט קומען צו דעם, ווייל גראד האָט דער ארקעסטער אָנגעפאנגען שפיעלען: „הער אונז שוועדען“ און באלד „א שטארקער פעסטונג איז אונזער נאָט“.

פאלק האָט בעשטעלט מעהר צום טרינקען.

— איהר האָט אויך אזוי ווי איך ליעב דאָס גוטע קירכען־ליעד—
האָט לונדעל אָנגעפאנגען.

פאלק האָט נישט געוואוסט, צו האָט ער ליעבער א קירכען־ ליעד, און ער האָט געפרעגט לונדעל'ן אויב ער וועט טרינקען פונטש. לונדעל האָט זיך אביסעל פערטראכט: ער האָט נישט געוואוסט צי זאָל ער פאלגען און טרינקען אָדער זאָל ער אפשר נאָך עטוואס עסען, ער איז צו שוואך צו טרינקען: דאָס האָט ער געדענקט, דורך זיין שטאר- קען הוסטען.

— מוחל זיין, איז א גוטע זאך — האָט ער ווייטער גערעדט, טיעף און רעליגיעז איז דאָס „מוחל־זיין“, דאָס שטיקעל פלייש וואָס ר'האָט געקויט אין מויל, האָט ער געלעגט פון איין זייט אין דער

צווייטער און האָט זיך אומגעקוקט אויב מען בעוואונדערט נישט זיין רעדע. ער האָט זיך אָבער נישט געפיהלט געשמייעלט זעהנדיג, דריי נאָרישע פנים'ער, אזוי ווי ער וואָלט עפעס געווען געזאָגט און אונגעהייערע אונפערשטענדליכע זאך, — ער מוז דייטליכער רעדען. — שפעגל איז א גרויסער נאָמען און זיין רעדע איז נישט דאָסזעלבע וואָס די פאָרזער, מיר געדענקען אלע אז ער האָט דעם הערליכען פערזענליכער געשריבען. „נו, שוויגען די קלאָגענדיגע קולות“ צו דעם איז קיין גלייכען נישטאָ, אויף ס'וואהל! הער פאלק! ס'פרעהט מיך מיט איך צוזאמען צו זיין!

לונדעל האָט איצט דערזעהן, אז ער האָט גאר נישט ניט אין גלעזעל. — איך גלויב, אז איך מוז מיר נאָך אביסעל אָנגיסען.

אין פאלקס מוח האָבען צוויי געדאנקען גערוישט: ערשטענס, דער חברה'מאן טרינקט ברוינפען, צווייטענס, ווי אזוי ווייסט ער וואָס שפעגל האָט געזאָגט, עפעס א פערדאכט איז איהם געקומען אין קאָפּ אריין, נאָר ער האָט זיך נישט וויסענדיג געמאכט און האָט געענטפערט: — אויף ס'וואהל, הער לונדעל!

דער אונאנגענעהמער געשפרעך וואָס האָט געמוזט איצט נאָך קומען, איז גליקליכער ווייזע איינגעשטימט געוואָרען, ווייל פלוצינג איז אַלע אָנגעקומען. ער איז געקומען מעהר אָבגעריסען ווי אלע מאָל שמוציגער ווי געוועהנליך. און נאָד'ן אויסזעהן נאָך, אזוי ווי א געלעהמטער. ער איז אָבער געווען פרעהליך און האָט געלאכט, און ווען ער האָט אויפ'ן טיש אזוי פיעל עסען און משקה דערזעהן, האָט ער צו זעלען'ס ערשטוינען אָנגעפאנגען דערצעהלען וואָס מיט איהם האָט פאסירט, ער איז ווירקליך געכאפט געוואָרען פון די פאָליציי. — דאָ האַסטו די רעכנונג!

ער האָט דערלאנגט זעלען'ען איבער'ן טיש צוויי גרינע פערזעך צעמעל.

— מען האָט איהם אויף דער פאָליציי-וואך געפיהרט, דאָרט האָט ער געמוזט א נאָמען אָנגעבען. ער האָט אָבער נאָטירליך זיין נאָמען נישט געגעבען, נאָר א פאלשען, דאָרט ווייסט מען נישט אז ס'איז דא א מענטש וואָס הייסט מאנטאָנוס! וואו ער איז געבוירען, וויפיעל ער איז אלט, 28 יאָהר, האָט ער געזאָגט, דאָס איז א ליגען, „ווייל מינ-דעסטענס איז ער אלט 40“. וואו ער וואהנט: אין ליל-זשאנס, דאָס איז אויף א ליגען, „ווייל דאָרט וואָהנט גאר א גערטנער“ זיין בע-

רוף: קינסטלער! דאָס איז אויף אַ ליעגען, „ווייל ער זעהט אויס ווי אַ האַפען־אַרבייטער“.

— דאָ האָסטו די פאַרבען, פיער פלעשעלעך, קוק זיי נאָר אָן!
דערנאָך האָט מען איהם געפרעגט וואו ער האָט די זאכען גע-
גנב'עט? און ער האָט געענטפערט, אז ער האָט זיי נישט גע'גנב'עט,
דער וואַכמייסטער האָט איהם אויף דעם אויפמערקזאם געמאַכט, אז
מען פרעגט איהם נישט צי ער האָט זיי גע'גנב'עט, נאָר וואו ער האָט
זיי גע'גנב'עט! וואו? וואו? וואו?

— דאָ האָסטו געלך צוריק, פינף און צוואַנציג פעניג, איך האָב
נאָר נישט גענומען.

דערנאָך האָט מען איבער די גע'גנב'עטע זאכען אַ פראַטאַקאַל
אויפגעשריבען, און מען האָט עס מיט דריי זיעגלען פערזיעגעלט. ער
האָט געזאָגט, אז ער איז אונשולדיג, אומזיסט האָט ער צו זייערע
מענשליכע געפיהלען אַפּעלירט, ס'האָט נישט געהאַלפּען, דער וואַכ-
מייסטער האָט אַ בעריכט אויפגעשריבען און אַלע האָט געמוזט אונ-
טערשרייבען. דער בעריכט האָט געלויטעט:

„אַ מענשליכע פּערזאָן פון פּערדעכטיגען אויסזעהן, האָט מען גע-
טראָפּען געהענדיג מיט אַ בינמעל ביי די פּערהאַפּ-
טונג איז ער געווען בעקליידעט מיט אַ ראַק פון גרינעם שטאַף,
אַהן אַ וועסט, די הויזען פון בלויען טוך, אויפ'ן העמד איז געווען
אַ צייכען פ. ל. זיינע זאַקען זיינען געווען פון וואָל מיט אַ גרויען
שטרייף, דער געפאַנגענער האָט אָנגעגעבען אַ פאַלשען נאָמען, אז ער
הייסט אַלע מאַנטאַנוס! און האָט געוואָלט מאַכען גלויבען אז ער איז
אַ קינסטלער, זיין וואהנונג האָט ער איבערגעגעבען אויף ליילי
דזשאַנס, וואָס ס'איז נאָכגעוויזען, אז ס'איז פאַלש, ער האָט געפרואווט
זיך אַנטקעגען צו שטעלען די פּאָליציי בשעת מען האָט איהם פּער-
האַפּטעט, דערנאָך איז געווען אויסגערעכענט דער גאַנצער אינהאַלט פון
די גע'גנב'עטע זאכען.

מען האָט טעלעפּאָנירט צו דעם געפּענגניס, און מען האָט גע-
ברענגט אַ דראָזשקע, און דער געפאַנגענער, דאָס בינמעל מיט אַ פּאָ-
ליצמאַן האָט מען אויף דער דראָזשקע ארויפגעזעצט, און מען האָט
איהם צום געפּענגניש געפיהרט.

ווען זיי זיינען אין דער מינצען־גאַס אריינגעפּאַהרען, האָט אַלע
זיין רעטער דערזעהן, דעם רייכסראַטס־אַבגעאָרדעטען פּערלסאָן, זיין

לאַנדסמאן, ער האָט איהם צוגערופען, יענער האָט בעוויזען אז דער רעפּאָרט איז פּאַלש, מען האָט איהם בעפּרייט און דאָס בינטעל צו ריקגעגעבען, איצט איז ער דאָ.

— דאָ האָט איהר די פּראַנצויזישע ברייטלעך, בלויז פינף, איינס האָב איך אויפגעגעסען, און דאָ איז דאָס ביער.

ער האָט ווירקליך אוועקגעלעגט אויפ'ן טיש פינף ברייטלעך, וועל'כע ער האָט ארויסגענומען פון ראַקיקעשענע, און געבען זיי אוועקגע'שטעלט צוויי פּלעשלעך ביער וואָס ער האָט ארויסגענומען פון די הויזער'קעשענעס.

— פּאַלק, דו מוזט איהם ענטשולדיגען, ער איז נישט געוואוינט מיט פינע לייטע צו פּערברענגען, בעהאַלט צוריק די ברייטלעך, אַלע! וואָס מאַכסטו פאַר אַ נאַרישקייטען? — האָט זעלען איהם בעפוילען. אַלע האָט געפּאַלנט.

שפעטער איז רעהנהעלם געקומען, שטיל און בעטרונקען האָט ער זיך אוועקגעזעצט און האָט געזוכט א ציעל פאַר זיין בלאַנדזשעדי'גען בליק, וואו ער זאָל זיינע אויגען קענען אברוהען, צום שלום האָט ער געפונען דאָס סאַמעט'וועסטעל פון זעלען. און פון דאָרט האָט ער זיינע אויגען נישט געקענט אברייסען. אזא שעהנער שטאַף! האָט ער געטראַכט, אויף א מינוט איז זיין פנים העל געוואָרען, אזוי ווי ער זאָל אן אַלמען בעקאנטען דערזעהן, דערנאָך איז די העלקייט פון זיין פנים ווידער פּערלאָשען געוואָרען, ווייל זעלען האָט זיך דעם ראַק צו געקנעפּעלט.

איגבערג האָט אַלע'ן דערלאנגט עסען און איז נישט מיעד גע'וואָרען צו דערמאנען איהם צו טרינקען.

וואָס שפעטער אין אווענט איז די מוזיק פּרעהליכער און דער געשפּרעך לעבעדיגער געוואָרען.

פּאַלק האָט געפיהלט א גרויס פּערגעניגען פון דעם צושטאַנד. דאָ איז וואַרעם, ליכטיג, לעבעדיג, ס'זיצען דאָ מענשען, וועלכע ער האָט זייער לעבען מיט אייניגע שעה פּערלענגערט, און זיי זיינען דערפאַר גליקליך און פּרעהליך געוועזען אזוי ווי פליענען, ווען זיי לעבען אויף פון א פּאַר זונען'שטראַהלען. ער פיהלט זיך מיט זיי פּערבונדען, ווייל זיי זיינען דאָך אין גרונד גענומען, אונגליקליך; זיי זיינען פּערשטענ'דיג; זיי פּערשטעהען וואָס ער זאָגט, זיי רעדען ווי מענשען נישט ווי ביכער. אפילו זייער רויקייט האָט א געוויסען רייץ, ווייל ס'איז אזוי

פיעל נאטירליכעם אין זיי פאראנען; אפילו לונדעלס חנופה פערדריסם
 איהם נישט, ווייל ס'איז אזוי נאטורליך און אויבערפֿעכליך אז מען קען
 עס באלד דערקענען, און ער האָט אלע מאָל חרטה.
 אזוי איז פערנאנגען דער גאנצער אווענט און דער טאג איז געווען
 צו ענד, דער טאג, וועלכער ס'האָט פאר איהם געוויזען דעם צארענ-
 דיגען וועג פון'ם שריפטשמעלער לעבען.
 זיעבעמעס קאָפּימעל.

י ע ז ו ס ' נ א כ פ א ל ג ע ר .

דעם צווייטען טאָג אין דער פריה האָט די ווירטין פאלק'ן אי-
 בערגעגעבען א ברעף, אין וועלכען ס'איז געשטאנען געשריבען:
 „טייערער ברודער!

„אונזער הערר יעזוס כריסטוס, פריעדען צו איהם, די ליע-
 בע פון פאטער און פון'ם הייליגען גייסט אמן!
 „איך האָב געכמען אין דער „גרוי-הויבע“ געלעזען, אז דו
 ווילסט ארויסגעבען די „פערזעהונגס-פאקעל“ בעזוך מיך מארגען
 אין מיין טעטיגקייט 9 א זייגער אין דער פריה.
 „דיין ברודער מיט יעזוס,

„ג א ט א נ א ע ל ס ק א ר ע“

ער האָט דעם גרויסען געטליכען מאן סקארע נישט געקענט פער-
 זענליך און ער האָט אויך נישט געוואוסט פון דער „פערזעהונגס-פא-
 קעל“; ער איז אבער געווען נייגעריג און ער האָט בעשלאָסען דעם
 אונפערשעהמטען רוף צו פאָלגען.

9 א זייגער אין דער פריה איז פאלק געשטאנען אויף דער רע-
 גירונגס-שמראסע פאר דעם גרויסען פיער שטאָקיען הויז, וועלכעס
 די פארענדיגע וואנט איז געווען בעדעקט מיט שילדען פון'ם קעלער
 ביז צום דאך: קריסטליכע בוכדרוקעריי „פריעדען“ אקציען-געזעל-
 שאפט; 2טער שטאָק, לינקס רעדאקציע, „ירושה פון גאָט'ס קינדער“
 עקספעדיציע פון „דער זעלענפריעדען“ 2טער שטאָק רעכטס. רעדאק-
 ציע פון די קינדער צייטונג „נעהר מיניע לעמער“ 1טער שטאָק. די
 רעקאָטאָריום פון דער „קריסטליכער בעטהויז-געזעלשאפט“ לייט געלד
 אויף היפּאָטעקען; 3טער שטאָק „קום צו יעזוס“ 4טער שטאָק. אזוי
 איז געווען די גאנצע וואנט מיט שילדען בעדעקט פון פערשיעדענע
 קריסטליך פרומע געזעלשאפטען, וואָס האָבען מיט זייער קריסטליכ-
 קייט געשעפטען געפיהרט.

אונטען, לינקס, נעבען טויער איז געווען א קריסטליכע בוכהאנדל
 לונג. פאלק איז געבליבען שמעהען ביים פענסטער און האָט געלעזען די
 טיטלען פון די ביכער וואָס זיינען דאָרט געווען אויסגעלעגט.
 ער איז ארויפגעגאנגען אויף גרויסע ברייטע טרעפּ, וועלכע האָט
 בען אויסגעזעהען אזוי ווי זיי זאָלען ערגעץ פיהרען צו זינדיגע סודות.
 ער איז אריינגעקומען אין א גרויס צימער, וואָס איז געווען
 איינגעריכטעט ווי א זאָל פון א באנקגעשעפט און וועלכע עס זיצען
 נאָך נישט די קאסירער און די בוכהאלטער. אין דערמיט שמעהט א
 שרייבטשיש, גרויס ווי אן אלטאר פון א קירכע, אָדער ווי אן אָרגעל
 וואָס האָט א סך טענער; אויף איהם איז געווען א גאנצע מעננע מיט
 עלעקטרישע דרוקערס, שפראך־רעהרען, וועלכע זיינען געווען מיט אלע
 צימערען פון'ם הויז פערבונדען. פאר דעם טיש איז געשטאנען א מאן
 אין רייט־שטיוועל, מיט א גלח'ישען ראָק וואָס איז געווען ביים האלז
 מיט איין קנאפ פערקנעפעלט און האָט אויסגעזעהן ווי אן אָפענער
 יוניפארם: מיט א ווייסען האלד־טיכעל, זיין פנים האָט אויסגעזעהן
 ווי א מאסקע פון א שיפ־קאפיטאן, ווייל דאָס ריכטיגע פנים איז
 ביים שרייבטשיש פערלירען געגאנגען, דער גרויסער מאן האָט מיט א
 רייט־בייטש געקלאפט אין די כוואליעס פון זיינע שטיוועל און ער האָט
 גערויכערט א ציגאר און האָט כסדר דעם ציגאר געקויט, קענטיג צו
 זיין טעטיג מיט'ן מויל, פאלק האָט מיט ערשטוינען בעטראכט דעם
 גרויסען מאן.

— אה אזוי, איהר זייט דאָס דער פאלק, — האָט דער מאן גע-
 זאָגט, — ווילקאָמען, מיין פריינד! איהר וועט זיך אפשר צוקוקען צו
 מיין טהעטיגקייט! פערציהט מיר, איהר זייט דאך א גוטער קריסט!
 יא! דאָ איז די עקספּעדיציע פון דער דרוקעריי, ענטשולדיגט מיר אן
 אויגענבליק! ער איז צוגעגאנגען צום טיש. עפעס ערגעץ אין רעהר
 אריינגעשריען, ס'האָט זיך געהערט אן ענטפער אזוי ווי א פייען.

— ביטע, קוקט זיך דערווייל אויס!

ער האָט צוגעלעגט דאָס מויל צי א רעהר און האָט גערופען:
 זיבעענטער פאך! ניסטערם! אבטיילונג 8.

א שטימע האָט אין דער זעלבער רעהר געענטפערט: „מאנוס־
 קריפט פעחלט“. דער מאן האָט זיך אוועקגעזעצט ביים טיש ער האָט
 גענומען א פּעדער און א בויגען פּאפּיער און האָט אָנגעפאנגען שריי-
 בען אין דער זעלבער צייט האָט ער דורכ'ן ציגאר גערעדט:

— די דאָזיגע טהעטיגקייט, איז אזוי שווער — אז ס'וועט
באלד מיינע קרעפטען איבערשטייגען — און מײן געזונטהייט וואָלט
פיעל שלעכטער געווען ווי איצט — ווען איד זאָל מיר נישט אזוי
גוט פלעגען!

ער האָט זיך אויפגעשטעלט און האָט אריינגערעדט אין א צוויי-
טע רעהר: קארעקטור פון „האַסטו די שולדען בעצאָהלט?“ דערנאָך
האַט ער אין דערזעלבער צייט צו מיר גערעדט און געשריבען.
— איהר וואונדערט זיך — פאר וואָס — איד טראָג — רייט-
שטיוועל. דאָס איז — ווייל — ערשטענס — פון געזונדהייטס ווע-
גען. איד רייט פיעל...

א יונגערמאן איז אריינגעקומען מיט קארעקטור. דער מאן האָט
זיי דערלאנגט פאלק'ן און האָט גערעדט דורכ'ן נאָז, ווייל מיט'ן מויל
איז ער געווען צופיעל בעשעפטיגט: לעזט דאָס, איד בעט איד! און
מיט די אויגען האָט ער געזאָגט צום יונגען-מאן „ווארט!“
— צווייטענס ווייל איד בין אין דער אנויכט, אז א מענש פון
גייסט, דארף נישט אזוי ווי אנדערע מענשען זיך פארשטעלען מיט'ן
אייסערען, ווייל דאָס איז נאווה — און ס'רופט ארויס זינד.
א בוכהאלטער איז אריינגעקומען, דער מאן האָט איהם בעגריסט
מיט א קנייטש מיט'ן שטערען, ווייל נאָר דער פלאץ איז נישט געווען
בעשעפטיגט.

כדי נישט עפעס אזוי צו זיצען האָט פאלק גענומען די קארעק-
טור און האָט געלעזען.. „דער צינאר“ האָט ווייטער גערעדט — אלע
אנדערע — מענשען — האָבען אויך — רייטשטיוועל — איד ווייל
אויף קיין פאל נישט אנדערש זיין — איד — בין נישט קיין — פאל-
שער — דורכדעם האָב איד אויך רייטשטיוועל.

ער האָט אוועקגעגעבען דעם יונגען מאן דעם מאנוסקריפט וואָס
ער האָט איצט אָנגעשריבען, און האָט געזאָגט צו פאלק'ן:
— איצט בין איד אין 5 מינוט פריי, ווילט איהר מיט מיר אין
לאַנער צימער געהען?

צום בוכהאלטער:

— די שיה „צולולן“ לאדענט אויף?

— יא, מיט בראַנפען! — האָט דער בוכהאלטער געענטפערט

מיט א פערראסטעטע שטימע.

— געהט דאָס? — האָט ווידער דער מאן געפרעגט.

— ס'געהט! — ענטפערט דער בוכהאלטער.

— אין גאָט'ס נאָמען, קומט הערר פאלק!

זיי זיינען אריין אין דעם צימער וואָס איז געווען פול פאליצעס מיט ביכער אויסגעשטעלט. דער מאן האָט געקלאפט מיט'ן רייט-בייטש איבער די רוקענס פון די ביכער און האָט געזאָגט מיט שטאַלץ: — דאָס האָב איך געשריבען; וואָס זאָגט איהר צו דעם? איז דאָס נישט פיעל? איהר שרייבט אויך עטוואָס? ווען איהר וועט זיך דארין האַלטען וועט איהר אויך אַזויפיעל שרייבען.

— „פערזעהנונגס-פאקעל“? הם! איך דענק אז דאָס איז א נאַרישער נאָמען, נישט אזוי? ווי אזוי זייט איהר אויף אזא נאָמען געקומען?

צום ערשטען מאל האָט פאלק געהאט די געלעגענהייט צו ענטפערען, ווייל ווי אלע גרויסע מענער, האָט יענער זיך די פראַגען אליין געענטפערט. אבער פאלק האָט מעהר נישט געקענט ענטפערען ווי דאָס ווארט „ניין!“ ווייטער האָט ער שוין נישט געקענט, ווייל דער מאן האָט ווידער אָנגעפאנגען רעדען.

— איך געפין, אז דאָס איז א נאַרישער נאָמען און איהר דענקט אז ס'וועט ציהען?

— איך ווייס פון נאָר נישט און איך פערשמעה נישט וואָס איהר

רעדט.

— איהר ווייסט פון נאָר נישט?

ער האָט גענומען א צייטונג און געצייגט פאלק'ן.

פאלק האָט געלעזען מיט ערשטויען פאלגענדע אנאָנסע:

„מעלדונג צו סובסקרייבערס“: „פערזעהנונגס-פאקעל“ — א צייטשריפט פאר'ן קריסטליכען פובליקום, ערשיינט באַלד אונטער דער רעדאקציאָן פון ארוויד פאלק, דער פרייז געקערענטער פון דער אקאדעמיע פון וויסענשאפט. דאָס ערשמע העפט וועט האָבען „גאָטס בער שאפונג“ פון האקווין שפענעל. א דיכטונג אין פערזען פון רעליגיעזען נייסט און טיעפער קריסטליכקייט.“

ער האָט פערגעסען דעם שפענעל צוריקצושיקען, איז ער איצט

געשטאַנען און נישט געוואוסט וואָס צו ענטפערען.

— ווי גרויס וועט זיין די אויפלאגע? וואָס? איך געהם אז

צוויי טויזענט! — צו וועניג! טויג נישט! „מיין יונגסטעס געריכט“

האָט צעהן טויזענד, און איד דרוק נישט מעהר ווי פופצעהן נעמט, פופצעהן?
—

— טויזענד, פופצעהן טויזענד, מיין יונגער הערר!
דער מאן האָט דערווייל פערגעסען די ראָלע וואָס ער דאַרף שפּיער לען און ער איז אריינגעפאלען אין א געוועהנליכען געשפרעך.
— איהר ווייסט, — האָט ער ווייטער געזאָגט — איד בין א בעליעבטער פרעדיגער; איד קען דאָס אָהן בעריהמעריי זאָגען, ווייל די גאנצע וועלט ווייסט עס, ווייסט איהר, אז איד בין זעהר בעליעבט, איד קען מיר נישט העלפען, אזוי איז עס שוין! איד וואָלט געווען א לינגער ווען איד זאָל זאָגען, אז איד ווייסט דאָס וואָס די גאנצע וועלט ווייסט! נא! אין אַנפאנג וועל איד אייער אונטערנעהמונג אונטערשטיצען, זעהט נאָר דיעזען זאָק! ווען איד זאָל זאָגען אז ער איז פול מיט בריעה פון פרויען — שרעקט זיך נישט, איד בין פעהרייראט — בריעה פון פרויען וואָס פערלאנגען מיין בילד, אסור אויב איד וואָלט צופיעל געזאָגט.

איז דער אמת'ן איז עס עפעס געווען א בייטעל מיט שטיקלעך אבפאל פון פאפיער.

— און כדי פיעל מיה איינצושפארען און גלייכצייטיג א מענשען מיט עטוואס צו העלפען, האָב איד מיר געדענקט, אז איד זאָל אייך געבען די ערלייבניש, מיין ביאגראפיע צו שרייבען, דאן וועט איהר זיכער קענען דעם ערשטען נומער אין צעהן-טויזענד פערקויפען און ס'וועט זיין א זיכערער סוקסעס!

— אבער הערר פאסטאר! איד ווייסט נאָר נישט פון דעם.
— דאס מאכט נישט! זיכער נישט! דער פערלעגער האָט אליין צו מיר געשריבען, און האָט מיין בילד געבעטען! איהר זאָלט מיין ביאגראפיע שרייבען! כדי אייער ארבייט לייכטער צו מאכען האָב איד געלאָזט פון מיין פריינד דעם הויפט אינהאלט אויפגעצען; איהר דארפט נאָר בלויז אן איינלייטונג שרייבען — און נאָך א פאָר הויפט אייגענשאפטען פון מיין כאראקטער. איצט ווייסט איהר שוין?

פאלק איז געבליבען אין פערלעגענהייט איבער דעם אלעם וואָס דער מאן האָט איהם געזאָגט און ער האָט זיך געוואונדערט פאר וואָס דאָס בילד איז אזוי וועניג עהנליך צום אַריגינאל, און די האנדל-

שריפט פון'ם פריינד איז כמעט דיזעלבע ווי פון'ם „בעליעבטען פּרעדיגער“.

דער מאן האָט איהם געגעבען דאָס בילד און דעם מאנוסקריפט, ער האָט די האנט גערייכט, כדי פאלק זאָל איהם דאנקען.

— גריסט דעם פּערלעגער.

— איהר קענט אבער נישט מ י י נ ע אנויכטען. — האָט

פאלק פראטעסטירט.

— אנויכטען? האָב איד דען וועגען אייערע אנויכטען גע-

פרעגט? איד פּרעג קיין מענש נאָך זיינע אנויכטען! גאָט זאָל מיד היר טען! איד? קיינמאָל נישט!

ער האָט נאָך אמאָל אָנגעצייגט אויפ'ן אינהאלט פון זיינע פּער-לאנס ארטיקלען, האָט די טיר געעפענט, זיין ביאגראפיען שרייבער ארויסגעפיהרט און ער איז צוריקגעגאנגען צו זיינע טעטיגקייטען.

ווי געוועהנליך האָט פאלק צו זיין אונגליק נישט געקענט געפיר-נען קיין פאסערנען ענטפער, ערשט ווען ס'איז שוין געווען צו שפעט, ער איז שוין אויף דער גאס געווען, האָט ער דעם ענטפער געפינען, צופעליג איז א קעלער געווען אָפען; האָט ער די ביאגראפיע מיט'ן בילד פון'ם מאן מיט טויזענד טעטיגקייטען, דאָרט אריינגעווארפען, דערנאָך איז ער געגאנגען צו דער נעהנטסטער צייטונגס רעדאקציע, כדי אריינצוגעבען א צוריקרופונג-אנאָנסע וועגען דער „פּערזעהנונגס-פאקעל“ און א זיכערען הונגער-טויט אקעגען צו געהן.

א כ ט ע ס ק א פ י ט ע ל.

א ר ע ם פ א ט ע ר ל א נ ד.

דער זייגער אין דער ריטערהאלמסקירכע האָט געשלאָגען צעהן. אַ פּאָר טאָג שפּעטער ווען פּאַלק איז צוגעקומען צום רייכסראַטס־גע־ביידע כּוֹי דעם בעריכטגעבער פּוֹן'ם „רויטקעפּעל" אין דעם צווייטען קאַמער צו העלפּען.

ער האָט זיך צוגעאיילט, ווייל מען ווערט דאָ גוט בעצאָהלט, האָט ער געמיינט, אז מען מוז פינקטליך זיין; ער איז ארויף אויף די טרעפּן און מען האָט אָנגעצייגט אז ער זאל געהען דורך דער רעפּערענטער־גאַלעריע צום צווייטען קאַמער; מיט אַ פייערליכען געפיהל איז ער ארויף אויף די פּאָר ברעטער, וואס האָבען געהאנגען אזוי ווי אַ טוֹר־בען־שלאַק אונטער אַ דאָך געזימס, דאָס איז געווען דער פּלאַץ, פּוֹן וואָ־נען „די מענער פּוֹן'ם פּרייען וואָרט" האָבען זיך צוגעהערט, ווי די הייליגע אינטערעסען פּוֹן'ם לאַנד ווערען בעשפּראַכען פּוֹן די „רייכס־ראַטס־מיטגלידער" פּאַר פּאַלק'ן איז דאָס געווען עטוואָס נייעס. ער איז אָבער ניט געוואָרען פּוֹן אַ זעהר גרויסען איינדרוק איבערוועלטמיגט. ווען ער האָט פּוֹן זיין געשטעל אַרונטערגעקוקט און האָט פּאַר זיך געזעהן דעם גרויסען לערען זאל, וועלכער האָט אויסגעזעהן ווי אַ גרוֹי־סע שולע. דער זייגער איז געווען פינף מינוט נאָך צעהן, אָבער אַ חוץ־איהם איז נאָך קיין לעבעדיגער נפּש ניט געווען, אייניגע מינוטען

לאנג האָט געהערשט א שווייגען, און ס'האָט עראינערט אזוי ווי פאר א פרעדיגען אין א דאָרפֿס־קירכע, דערנאָך האָט זיך דערהערט אזוי ווי עפעס א קראצען און ס'האָט אבגעקלונגען איבער'ן גאנצען זאל. „א ראט“ האָט ער געדענקט, האָט ער אבער באלד דערקענט, אז קעגען איבער אויף דער צווייטער גאלעריע, שטעהט עפעס א קליינע פיגור און איז בעשעפטיגט א בלייפערער צו פערשניצען. ער האָט געזעהען ווי די שטיקלעך שפענדלעך זיינען אראָבגעפאלען און זיינען געבליבען ליגען אויף די טישען אונטען אין זאל.

זיינע אויגען האָבען ארומגעקוקט די לערע ווענט, ער האָט אַבער זיין רוהפונקט ניט געפונען, צו ענדע האָט ער דערזעהן דעם גרוי־סען וואנט־זייגער, נאָך פון די צייטען פון נאַפּאָלעאָן דעם 1טען, די ווייזער האָבען געצייגט אויף צעהן מינוט נאָך צעהן.

די טירען פון'ם הינטערגרונד האָבען זיך געעפענט און א מאן איז אריינגעקומען, ער איז אלט, זיין רוקען איז פון די פיעלע עמטער וואָס ער בעזיצט, אביסעל געבויען, זיין האלז האָט זיך איינגעבויען פון דעם לאנגיעהריגען זיין אין די פייכטע אמטס־צימערען. קאָמיטע־זאלען און באַנק־אָנטאַרען. אין זיינע לאַנגזאמע שלעפעדיגע שריט איז געלעגען עטוואָס אַבראַנקענדעס, ווי פון א פענסיאַנירטען, ער איז מיט זיינע שלעפענדיגע טריט צוגעגאנגען צום פלאַטפאָרמע, צוקומענדיג דאָרט איז ער פאר דעם אלטען וואַנט־זייגער געבליבען שטעהען, ס'האָט אויסגעזעהען אז ער איז געוואוינט אזוי שטעהן צו בלייבען און זיך אַרומצוקוקען אין אלע זייטען.

איצט איז ער געבליבען שטעהען און האָט פּערגלייכט זיין טאָר שׂען־זייגער'ל מיט'ן וואַנט־זייגער, אונצופריעדען האָט ער געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ און געמורמעלט אין זיך אַרײַן: צו שנעל! צו שנעל! אז זיין זייגער'ל קען געהען איינגעהאלטען, דאָס האָט ער ניט געדענקט. ער איז ווייטער מיט לאַנגזאמע טריט געגאנגען, אזוי ווי ער זאָל עפעס

א ציעל פון זיין לעבען אקעגען געהען, און ס'איז א פראגע אויב ער האט דעם ציעל דארט אין דער הויף אויף די לעהנשטוהל נישט געפירט נען. קומענדיג אהין, איז ער געבליבען שטעהן; האט זיין בליק גערוארפען אויף די גלענצענדע צוהערער פון בענק און טישען. האט ארויסגענומען זיין טאשענטוך און זיך די נאז אויסגעשנייצט, זאגענדיג עטוואס דאכיי פון גרויסער בעדייטונג, צום ב"ש.:

— מיינע העררען! איך האב מיך אויסגעשנייצט! — דערנאך האט ער זיך אוועקגעזעצט און איז פערזונקען אין א פרעזידענטערדר היגקייט וואס וואלט געקענט הייסען שלאף, ווען ער וואלט נישט געוואכט:

ער האט געדענקט אז ער איז אליין איינזאם מיט זיין נאט, גרייט ער זיך אז און זאמעלט קרעפטען פאר דער ארבייט פון'ם קומענדיגן טאג.

אין דער הויף פון אונטער'ן דאך האט זיך ווידער געהערט א שטיל קראצען. דערשראקען האט זיך דער אלטער אויפגעכאפט אזוי ווי פון א שלאף און האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען, זיין בליק איז גערוען אזוי שטארק, אזוי ווי ער זאל וועלען מיט איהם דעם ראט טויטען, פאר וואס זי האט געוואגט צו קראצען אין זיין געגענווארט, דערזע הענדיג אבער פאלק'ן איז זיין בליק מילדער געווארען. „ס'איז בלויז נאך א רעפרענט; איך האב זיך געשראקען אז ס'איז א ראט“. דערנאך איז איהם בעפאלען א חרטה פאר וואס ער האט געהאט שלעכטען געדאנק, ער האט בעהאלטען זיין פנים אין די האנט און — האט געוויינט? — ניין, ער האט געריבען זיינע אויגען אבצוואווישען דעם פלעק וואס דער אנבליק פון א נידעריגערען פון איהם האט געמאכט. איצט האבען זיך די טירען געעפענט, און די מיטגלידער האבען אנגעפאנגען צו קומען, די ווייזער פון'ם וואנטזייגער זיינען געקראכען ווייטער, ווייטער. א צייט איז אוועקגעגאנגען און בעגריסען און האנט־דריקען, דער ווארטפיהרער האט איינעם פריינדליך בעגריסט און אנדערען מיט א בייזען בליק, קענטיג אז ער איז אויף איהם אין כעס. דער רעפערענט פון'ם „רויטקעפעל“ איז אריינגעקומען, העסליך, נישט אינגאנצען ניכטערען און פערשלאָפּען, פונדעסטוועגען האט ער פערגעניגען צו ענטפערען די ניי אָנגעקומענע.

די טירען האבען זיך ווידער ווייט געעפענט, און ס'איז אריינגעקומען א מאן, מיט אזעלכע זיכערע טריט אזוי ווי ער זאל זיין ביי

זיך אין דער היים: הויפט נאטאר פון שטייער-אמט און אקטען-האל-טער פון'ם קאלעגיום פאר אויסצאהלונג פון בעאמטען-געלעהרטע; ער איז צוגעגאנגען צום פרעזידענטען-שטוהל, בעגריסט דעם ווארט-פיהד רער אזוי ווי אן אלטען בעקאנטען, און געזוכט צווישען די פאפירען אזוי ווי ס'וואלט געווען זיין אייגענע.

— ווער איז דאָס? — האָט פאלק געפרעגט.

— דאָס איז דער אויבער-שרייבער, — האָט דער פריינד פון'ם „רויטקעפעל" געענטפערט.

— וואָס? שרייבט ער דא אויך?

— אויך? דאָס וועסטו באלד זעהן! זיי האָבען א נאנצען שטאָק מיט שרייבער; זיי האָבען די בוידעמער פול מיט שרייבער און זיי ווער לען באלד דעם קעלער אויך פול שרייבער האָבען!

איצט האָט אָנגעהויבען אונטען צו רוישען אזוי ווי אין נעסט פון מוראזשקעס. דער האמער האָט א קלאפ געטהאָן, ס'איז שטיל גע-וואָרען. דער אויבערשרייבער לעזט פאר דעם פראטאקאל פון די פרי-העריגע זיצונג און אָהן קיין איינציגע בעמערקונג, ווערט דער פראָטא-קאל גומענהייסען. דערנאָך לעזט דערזעלבער מאן פאַר א פערלאנג, אויף א פירצעהן טעניגע אורלויב פאר יאָן יאנסאן פון לערבאד, ס'ווערט בעוויליגט.

— האָט איהר דאָ אויך אורלויב? — האָט פאלק געפרעגט ער-

שטיגט.

— זיכער, יאן יאנסאן מוז א היים פאַהרען קארטאפעל זעצען. איצט פילען זיך אָן די זייטען גאלערען מיט יונגע לייט, בעווא-פענט מיט שרייב-פערערען און פאפיער, לויטער אלטע בעקאנטע פון דער צייט ווען פאלק איז געווען בעאמטער, זיי זעצען זיך אלע אוועק ביי קליינע טישלעך אזוי ווי צום קארטען שפיעל.

— דאָס זיינען די שרייבער, — ערקלעהרט דער פריינד פאלק'ן.

זיי רערקענען זיך.

זיי טהוען עס ווירקליך, זיי טהוען אלע די ברילען אָן און קוקען ארויף צו איהם, אָבער מיט אַ מין שטאַלצקייט, אזוי ווי אין טהעאמער, ווי די וואָס זיצען אונטען אין'ם „פאַרקעט" קוקען ארויף צו די וואָס זיצען אויף די נאלערע.

דער אויבערשרייבער לעזט פאר אן אנטראג, „מען זאל קוי-

פען נייע טעפליכע ביי די טיהרען, און מאַכען נייע מעשענע-נומערען פאר

די פאכען ווי די אבגעארדענטע שטעלען זיך אוועק די קאלאשען, מען זאל בעוויליגען געלד.

אָהן דעבאטען ווערט בעוויליגט.

— וואו זיצט די אָפּאָזיציע? — האָט פאלק געפרעגט.

— ווייסט זיי דער רוח וואו זיי זיצען.

— זאָגען זיי יא, יא, צו אַלעמען?

— ווארט נאָך אַ ביסעל וועסטו שוין הערען.

— זיינען זיי דען נאָך נישט געקומען?

— דאָ קומט מען און מען געהט ווען עס געפעהלט איינעם.

— דאָס איז דאָך פונקט אזוי ווי אין אמט!

דער קאָנזערוואטיעו שטראווע וואָס האָט די לעצטע פּאָר ווער טער געהערט האָט געגלויבט, אז ער מוז זיך אננעהמען פאַר דער רע-גירונג.

— וואָס זאגט דער קליינער פאלק? ער דארף נישט אזוי רעדען.

אונטען האָבען זיך די פּערהאנדלונגען אנגעפאנגען.

דער אויבערשרייבער האָט פארגעלעזען: 54טער בעריכט פון'ם אויסשוס, איבער אַלא היפּסאנס אנטראג, די גרענעצען אויף די וועגען אבצושאפען.

וואלד־הענדלער לארסאן אויס נארלאנד פערלאנגט מען זאל גלייך דעם אנטראג אָננעהמען. „וואָס זאל אויס אונזערע וועלדער ווערען!“ האָט ער אויסגעשרייגען; „איך וויל נאָר פרעגען, וואָס זאל אויס אונזער רע וועלדער ווערען?“ און קייבענדיג האָט ער זיך צוריק אויף די באַנק געוואָרפען.

אזא ארט רעדען איז אין די לעצטע יאָהרען ארויס פון דער מאַדע,

די סצענע איז געוואָרען אויסגעפייפט.

דער פּערטרעטער פון אַ לאַנד האָט געשטימט פאַר מוירען פון זאמדישטיינער. פאַן שאָנען, וויל בעסער מען זאל עס פון בוקס־בוים האַלץ מאכען; און אנדערער מאכט א פארשלאג, אז מען זאל די פראגע איבערגעבען א קאָמיטע פון זאכפערשטענדיגער, דאָס ווארט „זאכפער־שטענדיגער“ האָט ער שטארק בעמאָנט, ביי דעם האָט אויסגעבראכען א שטורם צווישען די דעפאטירטע. בעסער דעם טויט ווי א קאָמיטע! מען פּערלאנגט אבשטימונג, דער אנטראג איז דורכגעפאלען. די בענרע־געצונגען בלייבען שטעהען ביז זיי וועלען אליין איינפאלען.

דער אויבערשרייבער לעזט ווייטער: עלטסטער בעריכט פון'ם

אויסשום. איבער קארל יאנסאָנס אנטראג, מען זאל צוריקציהען די געלדער פון די ביבעל־קאָמיסיאָן, ביי דעם רופען פון דעם נאָמען פון שוין א הונדערט יעהריגע אלטע אינסטיטוציע, איז געוואָרען שטיל אין זאל, ווער וועט עס וואגען די רעליגיאָן אין איהר גרונד אנצוגרייך פֿען, ווער וועט זיך דאָס אונטערוואַרפען דעם אלגעמיינעם האַס פֿון'ם פּאָלק! דער בישאָפּ פּאָן איסטאד פּערלאַנגט דאָס וואַרט.

— זאל איך שרייבען? — פּרעגט פּאָלק.

— ניין, עס געהט אונז נישט אן וואָס ער זאָגט.

קארל יאנסאָן פּערלאַנגט דאָס וואַרט.

— איצט וועלען מיר שרייבען! — זאָגט דאָס „רויטקעפּעל“.

קיין איינציגע שטימע האָט זיך נישט געהערט בשעת יאנסאָן האָט גערעדט, אבער ביי דער אבשטימונג איז דער אנטראג אנגענומען געוואָרן רעז.

אין דער צייט ווען דער רעפּאָרטער האָט מיט א געוואוינטער האנט די שטומפיגע רעדע פון קארל יאנסאָן צוגעפּוצט און א שטארק קעפּעל איבער דעם געשריבען, האָט זיך פּאָלק אויסגערודט, ווען אָבער זיינע בליקען זיינען צופעליג געפאלען צו די בעזוכערס גאלעריע, האָט ער דאָרט דערזעהען אן אלטבעקאנטען קאָפּ וואָס איז געלעגען אויף די אָנלעהן און האָט בעלאנגט צו אלע מאַנטאַנוס; אין דעם אויגענבליק איז ער גלייך געווען ווי א הונט, וועלכער ליגט און היט ערגעץ א ביין, ס'איז טאַקע עפעס געווען דאָביי נאָך פּאָלק האָט נישט געוואוסט.

איצט האָט זיך געוויזען, אונטען אויף די באַנק אונטער דער רעכטער גאלעריע, פּונקט וואו דאָס קליינע מענשעלע האָט די שטיקלעך שפּענדלעך פון זיין בלייפּעדער געלאָזט פּאלען, א מאַן מיט א בלויען יוניפּארם מיט דעם דריי שפּיצייגען היטעל אונטער'ן אַרעם און אַ ראָל פּאַפּיער אין האַנט.

דער האַמער האָט געגעבען א קלאַפּ, און ס'איז שטיל געוואָרען.

— שרייב, — האָט דאָס „רויטקעפּעל“ געזאָגט, — דו זאָלסט נאָך

בלויז די ציפּערען פּערשרייבען, איך וועל שוין טהאַן דאָס איבעריגע.

— ווער איז דאָס?

— דאָס איז דער קעניגליכער פינאַנץ־מיניסטער.

ער האָט פּאַרגעלעזען פֿון'ם פּאַפּיער די ראַלע:

— זיין מאַיעסטעט מאַכט אַ געניגענדען אַנטראַג, דורך זיין קע

ניגליכען אַנטראַגשטעלער, דער פינאַנץ מיניסטער פֿון לאַנד, צו מאַכען

העכער די געלדער פאר די אדליגע יונגע-סטודענטען וואָס שטודירען פרעמדע שפראכען, אונטער די אויסגאבען פון שרייב-מאטעריאלען און אנדערע קלייניגקייטען, אנשטאט 50,000 קראנען אויף 56,000 קראַנען.

— וואָס זיינען דאָס די קלייניגקייטען? — פרעגט פאלק.
 — וואסער-גלעזער, שירס-שטענדערס, שפייקעסטלעך און נאָך פערשיעדענע קלייניגקייטען. האלט דאָס מויל; ס'קומט נאָך מעהר! די פאפיער-ראל האָט ווייטער געלעזען: זיין מאיעסטעט דער קעניג שטעלט אן אנטראג דורך זיין קעניגליכען פינאנץ מיניסטער, ס'זאָל ווערען איינגעריכטעט זעכציג נייע אפיציערס-שטעלען אין די וועסטנא-טישע קאוואלעריע.

— האָט ער זעכציג געזאָגט? — האָט פאלק געפרעגט פאר וועמען די אלע שטאַטליכע אנגעלעגענהייטען זיינען פרעמד געווען.
 — זעכציג האָט ער געזאָגט! שרייב נאָך!
 די פאפיער-ראל האָט זיך אויפגעוויקעלט און איז געוואָרען וואָס אמאָל גרעסער און גרעסער:

— זיין מאיעסטעט דער קעניג מאכט אן אנטראג דורך זיין קעניגליכען אנטראג-שטעלער; מען זאָל איינריכטען פינף נייע קאנצע-ליסטען-שטעלען אינ'ם קאלעגיום פאר אויסצאהאלונג פון בעאמטען גע-העלטער.

ס'איז געוואָרען א גרויסע בעוועגונג צווישען די שרייבער און רע-פרענטען, און אויף א גרויסע בעוועגונג אויף פאלקס שמוהל.
 דאָס פאפיער האָט זיך צוזאמען געוויקעלט.

דער ווארטפיהרער האָט זיך אויפגעשטעלט, האָט פערבויוגענדיג זיך געדאנקט און האָט געפרעגט: „פערלאנגט זיינע מאיעסטעט דער קעניג נאָך עפעס?“ דער בעזיצער פון דער פאפיער-ראל האָט נישט ענטפערענדיג זיך אוועקגעזעצט און האָט אָנגעפאנגען אוועקצובלאַזען די שפענדלעך וואָס דער מאן האָט פריהער געלאָזט פאלען.

די פעהרהאנדלונגען זיינען ווייטער געגאנגען. דער פויער סווען סווענסאן האָט געבעטען דאָס ווארט. אזוי ווי עפעס א גענעבענער צייכען האָבען זיך אלע רעפערענטען פון זייערע פלעצער אויפגעהוי-בען, נעגענעצט און זיך געלענגערט.

איצט וועלען מיר ארונטערנעהן עסען פריהשטיק, — האָט דער

רעפארטער פון'ם „רויטקעפעל" ערקלעהרט, — מיר האָבען צייט
א שטונדע מיט צעהן מינוט.

אַבער סווען סווענסאן האָט גערעדט.

אלע אבגעארדענטע האָבען זיך אָנגעפאנגען צו ריהרען, אייניגע
זיינען ארויסגעגאנגען, דער וואַרטפיהרער רעדט מיט א פאָר נומע אב-
געארדענטע און דריקט אויס אין דעם נאָמען פון דער רעגירונג אן
אונצופריעדענהייט, וואָס סווען סווענסאן וועט זאגען, צוויי עלטערע
מיטגלידער פיהרען א נייעם צו צום רעדנער און צייגען אויף איהם ווי
אויף עפעס א זאָנדרבארע חיה: זיי בעטראכטען איהם אייניגע אוי-
גענבליקען, געפינען איהם לעכערליך און קעהרען איהם זייער רוקען
צו.

דער פערטרעטער פון'ם „רויטקעפעל" האָט געפונען פאר נויטיג,
פאלק'ן אויס העפליכקייט צו ערקלעהרען.

— דער רעדנער איז די בייטש פון'ם הויז. ער איז נישט קאלט
נישט ווארעם, קיין פארטיי דארף איהם נישט, מען קען איהם פאר
קיין שום אינטערעס נישט געווינען, אבער ער רעדט, רעדט, אבער וואָס
ער רעדט — דאָס קען קיינער נישט זאגען, ווייל קיין צייטונג ברענגט
נישט פון זיין רעדען קיין בעריכט, און קיינער נעהמט זיך נישט די מיה
די פראטאקאלען נאכצוזעהען.

פאלק אַבער וואָס האָט געהאט א געוויסע שוואכקייט פאר אלץ
וואָס ווערט פון אנדערע נישט בעמערקט, איז געבליבען שמעהן און
האָט זיך צוגעהערט צו סווענסאן'ס רעדען; אן עהרען-מאן וואָס איז
עהרליך זיין גאנצען לעבען דורכגעגאנגען, ברענגט פאר די קלאגען פון
די אונטערדריקטע און פערשקלאפטע — און קיינער הערט איהם נישט
צו!

יווען זיי האָבען אָבגעגעסען און זיינען אביסעל פּרעהליכע געוואָר-
רען, זיינען צוריק ארויפגעגאנגען און האָבען זיך געזעצט אין די היה
נער-שטייג; א וויילע האָבען זיי נאָך געהערט סווען סווענסאן רעדען,
אָדער ריכטיגער געוואָגט געזעהן רעדען, ווייל איצט האָבען די אָבנע-
אַרדענטע אזוי הויך צווישען זיך גערעדט אז מען האָט נישט געהערט
קיין ווארט פון'ם רעדנער.

אַבער אמאָל האָט דאך געמוזט צו די רעדע אן ענדע געהען, קיי-
נער האָט נישט געהאט עטוואס איינצואווענדען, זי האָט נאר נישט

ארויסגערופען, עס איז געווען אזוי ווי זי איז גאר קיינמאל נישט גע-
האלטען געווארען.

דער אויבער־שרייבער וואס איז אין דער צייט צו דעם קאלעגיום
צוגעלאפען, זיך צו צייגען פאר די אמטס־דיענער, די אמטליכע ציי-
טונג אנקוקען און דאס פייער אין אוווען אביסעל אויפרודערען, איז
איצט ווידער געווען אויף זיין פלאץ און האט פאָרגעלעזען:
"72טער בעריכט פון דער רעגירונגס־אויסשום. איבער פערל־
סאָן'ס אנטראג, מען זאל שטיצען מיט 10,000 קראָנען אויפצורייכטען
די אלטע שקולפֿטור ארבייט אין דער קירכע פון טרעסקאלא.
אלע מאנטאנוס האָט שרעקענדיג אויסגעזעהן, אזוי ווי אַ הונט
וועלכער וויל שטארק דעם ביין בעוואכען.

— קענסטו דאָס העסליכע געשטאלט דאָרט אויף די גאלעריע?
— האָט געפרעגט דער „רויטקעפעל" פערטרעטער.
— אַלע מאנטאנוס, יא, איך קען איהם.
— ווייסטו אז ער איז אַ לאַנדסמאן פון דער טרעסקאלער קירכע?
פערלסאָן האָט דאָס ווארט.

שטראווע האָט מיט פּעראכטונג דעם רעדנער דעם רוקען צוגע-
דעהט, אבער פאלק מיט'ן „רויטקעפעל" האָבען זיך געמאכט פארטיג
צום שרייבען.

— דו זאלסט אויפגעהמען די פראגען — האָט „רויטקעפעל" בער-
פּוילען און איך די פאקטען.

נאָך אַ פּערטעל שעה איז פאלקס פאפיער געווען בעדעקט מיט
פאָלגענדע בוכשטאבען:

„פאטערלענדישע, קולטורעלע ווירטשאפטליכע אינטערעסען, בער-
שולדיגונג, מאטעריאליזם לויט פיכטע, עהרווירדיגע טעמפראמענט,
איז דעם גלאַנץ פון די מארגען־זון, אויס היינדישע צייטען, פילאָזאָפיע,
הייליגע רעכטע, נאציאָנאלע הייליגע רעכטע, ליטעראטור, אקארעמיע,
געשיכטע, אלטערטום."

זיין נאנצע רעדע איז געווען א ים מיט פראגען.
די דאָזיגע רעדע האָט ארויסגערופען אביסעל הייטערקייט איר
בערהויפט ווען ער האָט דערמאנט דעם טויטען פיכטע, און די פּער-
טרעטער פון די הויפטשטאָדטישע און לאַנדעס־באַנק האָבען גענומען
דאָס ווארט.

דער ערשטער האָט געזאָגט:

— כאָטש דער רעדנער קען נישט די קירכע און נישט פֿיכטע און כאָטש ער ווייסט נישט צו די גובס־געמעלדען זיינען ווערט די אויסגאבען פון צעהן טויזענד קראנען, גלויבט ער פון דעסטוועגען אז עס וועט פאר דעם הויז זיין זעהר שעהן דאָס געלד צו בעוויליגען. ווייל ס'איז דאָס ערשטע מאל אז די מאיאָריטעט זאָל פערלאנגען געלד אויף עפעס אנדערש ווי אויף בריקען און פּאַלקס־שוהלען.

דער צווייטער פון די לאַנדעס־באנק האָט ווידער געזאָגט: „אז דער אנטראג שטעלער האָט רעכט, די פאטערלאַנדישע קולטור מוז אונטערשטיצט ווערען, דאָס איז ריכטיג; צעהנטוויזענד קראַנען מוז אויסגעצאָהלט ווערען, דאָס איז אמת! דער צוועק, דער ציעל, דער טענדענץ, איז א שעהנער, לויבענסווערט, פאטריאָטיש, אבער איין פעהלער איז דאָ בעגאנגען געוואָרען. פון וועמען? פון פאטערלאַנד? נאָכ'ן שכל נאָך האָט דער אנטראגשטעלער רעכט, און דער רעדנער קען דעם צוועק, דעם ציעל, דעם טענדענץ לויבען, איד סומפאטיזיר מיט'ן גאנצען הארץ מיט'ן אנטראג, איד פאָדער אויף אז אין נאָמען פון פאטערלאַנד, אין נאָמען פון קולטור און אין נאָמען פון קונסט, אז אלע זאָלען פאר דעם אנטראג שטימען, אבער ווען מען זאָל וועלען אנדערש קלעהרען, און בעגרייפען איז דער אנטראג פאלש מאטיווירט, ווייל דער אנטראגשטעלער האָט נישט קיין בעגריף פון דעם ארט און פון דער זאך.

דער קאפ אויף די צוהערער־נאלעריע האָט אין דער צייט פון אב־שטימען געדרעהט מיט די אויגען און קאנוואלסיש געמאכט מיט די ליפען, ווען אָבער דער אנטראג איז אָבגעשטימט געוואָרען און מען האָט איהם אָנגענומען, איז דער קאָפ צווישען די אונצופריעדענע צו־הערער פערשוואונדען געוואָרען.

פאלק האָט שוין פערשטאַנען דעם צוזאמענהאַנג צווישען פערל־סאָן'ס אנטראג, אַלע'ס אנוועזענהייט און זיין פערשווינדען.

אויס דעם טונקעלען וואַלקען פון מענשען וואו אַלע מאנטאננס איז פערשוואונדען, האָט א געזיכט ערשיינט, קלאָהר און העל און ליכ־טיג ווי די זון, און ארויך פאלק וואָס האָט זיינע בליקען אין דער דאָך־זיגער ריכטונג געווארפען, האָט געמוזט זיינע אויגען אוועקנעהמען — עס איז געוועזען זיין ברודער, דער הויפט פון דער פאמיליע, די עהרע פון זייער נאָמען וואָס ער וויל אַמאָל גרויס און גליקליך מאכען. פאלק וויסענדיג אז זיין ברודער איז נישט צופריעדן מיט די נייע שטאַטס־

פארם, האָט זיך געוואונדערט פאר וואָס ער איז דא אנוועזענר. דער ווארט־פיהרער האָט צוגעטיילט דאָס רעכט צו אנדערס אנדערסאן, ער זאָל אן אנטראג שטעלען, יענער האָט מיט רוהיגקייט דעם אנטראג פאָרגעלעזען: אויפ'ן גרונד פון די געשעהענישען מוז איך אן אנטראג שטעלען, אז דער רייכסטאג זאָל א בעשלוס פאסען, אז זיינע מאיעס־טעט דער קעניג זאָל פאר אלע אקציענגעזעלשאפטען וועלכע ער האָט די שטאטוטען בעשטעטיגט זיין פעראנטווארטליך.

די זון אויף די צוהערער־גאלערע האָט פערלירען דעם גלאנץ אין זאָל האָט זיך א שטורם אויפגעהויבען.

גראף פאן שפלינט האָט דאָס ווארט :

— אזוי ווייט איז עס געקומען, מען פערנעסט זיך אזוי אז מען וואגט די רעגירונג צו טאדלען! איהר הערט מיינע העררען! מען טאָר דעלט די רעגירונג, אָדער, וואָס איז נאָך ערגער; מען מאכט שפאס מיט איהר א גראבען שפאס, ווייל עטוואס אנדערש קען דיעזער אנטראג נישט זיין, א שפאס, זאג איך, ניין, נאָך מעהר, אן אטענטאט, א פער־רעטעריי! אַ מייז פאטערלאנד! דיינע אונווירדיגע זיהן האָבען פערגע־סען, וואָס זיי זיינען דיר שולדיג! ווי קען עס אבער אנדערש זיין! אז דוהאָסט פערלירען דיין ריטערטום, דיין שילד און דיין מאכט! איך פאדער אויף דעם קערעל אנדערסאן, אָדער ווי ער הייסט דאָרט, — זיין אנטראג צוריקצוהיען, אָדער ער וועט, ביי גאט! — זעהען אז דער קעניג און דאס פאטערלאנד האָט נאָך פערטיידיגער, וועלכע וועלען א שטיין אויפהויבען און די קעפ פון די פעררעמערשע חיה צושמע־טערען!

בייפאל פון די צוהערער־גאלערע, אונצופריעדענהייט אין זאָל.

— הא, איהר גלויבט, אז איך האָב מורא!

דער רעדנער מאכט אזוי מיט די הענט אזוי ווי ער זאָל א שטיין ווארפען. די חיה אבער לאכט אזוי מיט טויזענדער געזיכטער, דער רעדנער צייגט אויף די רעפארטערס גאלערע:

— דאָרט, דאָרט זיצט די חיה! איך הער זי שרייען, זי שרעקט מיך אָבער נישט! שמעהט אויף איהר שוועדישע מענער! האקט אב דעם בוים, זענט דורך די ברעטער, רייסט איין די באַלקענס, צוברעכט די שטוהלען, צושפאלט די טישלעך אויף שטיקלעך, אויף קליינע שטיקלעך אזוי ווי מייז קליינער פינגער — ער ווייזט דעם פינגער — דער־נאָך זאָלט איהר פערברענען דעם גאנצען פאק! איהר וועט זעהען דאָס

לאנד וועט רוהיג בליהען און זיינע פלאנצען וועלען צייטיג ווערען!
 אזוי רעדט א שוועדישער עדעלמאן! דענקט וועגען דעם, פויערען!
 די דאָזיגע רעדע וועלכע איז פאר דריי יאָהר אויפגענומען געוואָר-
 רען, מיט הורא און בראווא געשרייען, און יעדעס וואָרט איז אין פראַ-
 טאקאל איינגעשריבען געוואָרען, כדי דערנאָך עס צו דרוקען און צו-
 טיילט געוואָרען אין אלע פאלקס־שוהלען און אלע אנדערע אנשטאַלמען,
 האָט איצט א שטורם ארויסגערופען, פון אלע זיימען האָט מען געשרי-
 גען, געליארעמט און פראָטעסטירט, אייניגע האָבען געשריגען, אז דאָס
 פאטערלאַנד איז אין געפאהר, ווען דער קעניג וועט זיין פאר אלע אק-
 ציענגעזעלשאפט פעראנטוואָרטליך, וועט דאָס לאַנד זיך אין ערגנסמען
 צושטאַנד געפונען... מען האָט געשריגען, געליארעמט, אים ענדע האָט
 דעם אנטראַג איבערגעגעבען אז אויסשוס־קאָמיטע, מיט אונבעשרענקטע
 צייט זיי זאָלען דאָס בעטראַכטען און אפשר שוין קיינמאָל קיין בע-
 ריכט נישט אריינבריינגען. דאָס „פאטערלאַנד“ איז גערעטעט געוואָר-
 רען. אָרעם פאטער־לאַנד.

ניינטעם קאָפיטעל.

פערשרייבונגען.

א צייט שפעטער אין א פריה־מאָרגען, איז קארל ניקאלאוס פאלק
 און זיין ליעבע פרוי, געזעסען ביי דעם קאפּע־טיש, ער איז געווען
 געגען זיין געוואוינהייט נישט אינ'ם שלאַפ־ראַק און פאנטאָפּעל, און
 די פרוי איז געגאנגען אין א קאסטבארען מאַרגען־קלייד.

— יא, זיי זיינען נעכטען אלע פינף דאָ געווען און האָבען די זאך
 פערקלאָגט, האָט די פרוי מיט א פרעהליכען שמייכעל געזאָגט.

— דאָס זאָל דאָך דער...

— ניקאלאוס! מערק דיר דאָס דו שטעהסט נישט מעהר הינטער
 דעם געשעפּט־טיש!

— וואָס זאָל איך דען זאָגען, אז איך ווער בייז?

— מען ווערט נישט בייז! דערנאָך קען מען זאָגען „עס איז צו-
 פיעל מערקווירדיג“.

— נו, זאָל זיין, ס'איז מערקווירדיג אז דו קומסט צו מיר שטענ-
 דיג מיט אזעלכע אונאנגענעמע זאכען. רעד נישט מיט מיר פון
 אזאלכע זאכען וואָס רייצען מיך אויף.

— אזוי גאָר, אַלטער מיינער! איך זאָל די צרות אליין טראַגען
 און דו גאר נישט, לאָזט אַלץ איבער צו מיר אפילו דיין ערנערניש

אויך, הער נאָר, האָסטו מיר דאָס צוגעזאָגט ווען מיר האָבען חתונה געהאט ?

— רעכען דיר מיט מיר נישט אב; צייג מיר נישט דיין לאַגיק, נאָר רעד ווייטער ! אלע פינף זיינען דאָ געווען, די מאמע און דייןע פינף שוועסטער !

— פיער שוועסטער ! דו האסט נישט צופיעל לייעב דיין פאמיליע.

— דו האסט זיי אויך נישט אזוי פיעל לייעב !

— ניין, איך לייך זיי נישט !

— אלאָ, זיי זיינען דאָ געווען, און האָבען זיך בעקלאָנגט, אז מען האָט מיין ברודער פון אמט ארויסגעיאַגט, וואָס דו האסט געלעזען אין „פאטערלאַנד“ איז עס נישט אזוי ?

— און זיי זיינען געווען אזוי אונפערשעמט מיר צו זאגען, אז איך האָב מעהר קיין רעכט נישט שטאַלץ צו זיין. איך האָב זיך נאָך קיינמאָל נישט נידעריג געמאכט אזאלכע אויסדריקען צו זאגען.

— וואָס האָסטו זיי געענטפערט ? דו האסט זיי זיכער נישט געשוויגען.

— אויף דעם קענסטו דיר שוין פערלאָזען, די אלטע האָט געסטראשעט נישט מעהר מיין שוועל איבערצוטערמען.

— האָט זי אזוי געזאָגט ? גלויבסטו, אז זי וועט וואָרט האַלטען ?

— ניין, דאָס גלויב איך נישט, אָבער זיכער איז, אז דער אלטער....

— דו דארפסט דעם אלטען פון דעם נישט דערצעהלען.

— וואָס מיינסטו, אז איך וועל מיר דאָס ערלויבען, אבער צוויי שעה אונז גערעדט, דער אלטער קומט קיינמאָל נישט אהער.

פאלק האָט זיך פערטראכט אביסעל און האָט ווייטער גערעדט : — איז דיין מוטער א שטאַלצע ? קען מען איהר גרינג בעלידידי

גען ? איך האָב נישט גערען צו בעלידיגען א מענש, דו מוזט מיר זאָגען איהר נאָטור, כדי איך זאָל וויסען ווי אזוי צו רעדען צו איהר.

— אויב זי איז א שטאַלצע ? דאָס ווייסטו דאָך : אָט אזוי אויף איהר מאָדע. ווען זי זאָל צום ביישפיעל הערען, אז מיר האָבען געהאט

געזעלשאפט און זי מיט די שוועסטער זיינען נישט געווען, וואלט זי שוין מעהר קיינמאָל נישט געקומען אהער.

- זיכער נישט ?
- יא, אויף דעם קענסטו דיר פערלאָזען.
- ס'איז מערקווירדיג, אז מענשען פון איהר שטאנד....
- וואָס פלוידערסטו ?
- נאָר פרויען קענען אזוי עמפּינדליך זיין, הער נאר, ווי שטעהט עס איצטער מיט דיין פּעראיין ? ווי אזוי רופסטו די פּער-
איין ?
- „פאר פרויען רעכטע“.
- וואס פאר א רעכטע זאל דאָס זיין ?
- די פרוי זאל איבער איהר אייגענטהום אליין האַבען צו שא-
פען.
- דארף זי דען דאָס נישט ?
- ניין, דאָס דארף זי נישט.
- וואָס פאר אַן אייגענטהום האָסטו דען וואָס דו טאָרסט נישט
שאַפען דעריבער ?
- דיין האלב פערמעגען, מיין אלטער. און מיין נדן !
- גאָט מיינער ! ווער האָט דיר דאָס איינגערעדט אזאלכע נא-
רישקייטען ?
- דאָס איז נישט קיין נארישקייטען, דאָס איז דער נייסט פון
דער צייט, זעהסטו, די נייע געזעצען וועלען מוזען אזוי בעשטימען:
איד בעקום א העלפט, ווען איד וויל זיך פּערהייראטהען און מיט
דער העלפט זאל איד קענען קויפען וואָס איד וועל וועלען.
- און ווען די העלפט געהט דיר אויס, וועל איד דיר מוזען פּער-
זאָרגען ? פון דעם וועל איד זיך הימען !
- דו וועסט זיין געצוואונגען צו דעם, אז נישט וועסטו קומען
אין ארבייטסהויז ! אזוי שטעהט אינ'ם געזעץ, ווען מען וויל נישט די
פּרוי פּערזאָרגען.
- ניין, הער אמאָל, איצט געהסטו שוין צו ווייט, האָט איהר
שוין געהאט א זיצונג ? וואָס פאר א פרויען זענען דאָרט געווען ?
דערזעהל !
- מיר האַלטען נאָך ביי די שטאַטוטען אויסארבייטען
און פּאַרברייטונגען צו זיצונגען.
- וואס פאר א פרויען זיינען דאָס ?

— ביז אהער בלויז די פרוי רעוויזאר האָמאָן און די גענעדיגע פרוי רעהנהעלם.

— רעהנהעלם! דאָס איז זעהר א גוטער נאָמען, איך גלויב אז איך האָב איהם שוין אמאָל געהערט. ווילט איהר אבער נישט אויך א נעהדקלוב גרינדען?

— שטיפטען ווילסטו זאָגען! קענסט דיר דענקען, פאסטאר סקא-רע וועט אמאָל אן אווענט קומען צו אונז פאַרלעזען.

— פאסטאר סקארע איז א פארטרעפליכער פרעדיגער און ער פערקעהרט אין די גרויסע וועלט, דאָס איז גוט, וואָס דו געהסט נישט איין מיט שלעכטע געזעלשאפט. קיין זאך איז פאר דעם מענשען אזוי געפעהרליך ווי שלעכטע געזעלשאפט, דאָס האָט מיין פאָטער שטענדיג געזאָגט און דאָס איז געוואָרען איינע פון מיינע גרונדגעזע-צען פון מיין לעבען.

פרוי פאלק האָט געצופט שטיקלעך ברויט און האָט זיי אריינגע-לעגט אין די לערע טאס פון די קאווע, הערר פאלק האָט פון וועסטעל-קעשענע ארויסגענומען א צייהן-שטעכער און האָט ארויסגענומען שטיקלעך קאווע פון צווישען די צייהן.

דאָס דיענסט-מידעל איז אריינגעקומען האָט זיי דערלאנגט די צייטונגען און האָט געמאָלדען לעווינ'ען.

— זאָג איהם ער זאָל ווארטען, — האָט פאלק בעפוילען.

ביי דעם האָט ער א שאר געטהאָן מיט די פיס, כדי לעווינ זאָל שוין איצט הערען דאָס אַנקומען פון'ם גרויסען מאן.

לעווינ איז אין צימער אריינגעפיהרט געוואָרען, ער איז אויפגע-נומען געוואָרען ווי עפעס א בעטלער.

— האָסטו א בלאנקעט ביי דיר? — האָט פאלק געפרעגט.

— איך גלויב אזוי. — האָט לעווינ געענטפערט, און האָט ארויס-גענומען וועקסעל-בלאנקעטען, — אין וועלכע באנק געהסטו אס לייעבסטען? פאר אלע בענק האָב איך וועקסלען, נאָר פאר איינע נישט.

— מיר וועלען נעהמען די זילבערבאנק — האָט פאלק געזאָגט.

— די איז גראד די איינציגע וואס טויג נישט — דאָרט קען מען

מיד.

— זאָל זיין די שוסטער-באנק, די שניידער-באנק, ס'איז נישט

קיין חילוק וועלכע, נאָר מאך עס שנעלער.

מען איז געבליבען ביי די מוידער-באנק.

— איצט, — האָט פאלק געזאָגט מיט אַ בליק אזוי ווי ער וואָלט ביי יענעם די נשמה אבגעקויפט — איצט וועסטו געהען און וועסט דיר בעשטעלען נייע קליידער, נאָר ביי אַ יוניפארם־שניידער.

— אַ יוניפארם? ס'איז נישט נעמיג...

— שטיל, ווען איך רעד, קומענדען דאָנערשטאג מוז עס פארטיג זיין, ווען איך וועל אין מיין הויז די גרויסע געזעלשאפט האבען, דו ווייסט דאך, איך האָב מיין קראם און מיין לאגער פערקויפט און איך ערהאלט מארגען מיין בירגערעכט אלס גרויסהענדלער.

— אה! איך גראטולירע...

— שווייג, ווען איך רעד! איצט וועסטו געהען און מאכען אַ בע־זוך ביי מיין שוויגער, מיט דיין פאלשער ארט און גרויסע פעהיג־קייט אונזיניגעס צו פלאפלען, וועסטו זי געווינען, דו זאלסט זי פרע־גען וואס זי זאָגט עפעס צו מיין גרויסער געזעלשאפט וואָס איז ביי מיר געווען לעצטען זונטאג.

— האָסטו געזעלשאפט געהאט?

— שווייג, און פאָלג מיר! זי וועט גרינע אויגען מאכען און וועט פרעגען צו דו ביסט געוועזען איינגעלאדען, נאטירליך ביזטו נישט גע־ווען, ווייל ס'איז קיין געזעלשאפט נישט געווען, איהר וועט אייך איינס ס'אנדערע אונצופריערענהייט אויסדריקען, ווער מיט איהר גוטע פריינד מיר זאָלסטו פאר איהר פערלוימדען, אבער מיין פרוי זאָלסטו לויבען! דו פערשטעהסט?

— ניין, נישט אינגאנצען!

— דאָס דארפסטו אויך נישט, טהו אזוי ווי איך הייס דיר! נאָך איינס: ניסטערעס'ען קענסטו זאָגען, אז איך בין אזוי שמאָלי געוואָ־רען, אז איך וויל שוין מיט איהם מעהר נישט פערקעהרען; זאָלסט עס טאקע זאָגען, וועסטו כאַטש איינמאל זאָגען אמת! ניין, ווארט! מיט דעם וועלען מיר נאָך אבווארטען! דו זאלסט געהן צו איהם, וועסט רעדען פון דער גרויסער בעדייטונג פון דאנערשטאג, שמעלסט איהם פאר די גרויסע צוקונפט, די פיעלע וואהלטהאטען, די גלענצענדע אויס־זיכטען אויף ווייטער. דו פערשטעהסט?

— איך פערשטעה.

— דערנאָך וועסטו געהען מיט'ן מאַנסקריפט צום בוכדרוקער

און — דערנאָך...

— דערנאָך וועלען מיר איהם אַרונטעררייסען!

— נו, ווען דו ווילסט דיר אזוי אויסדריקען, בין איך צופרידען.
— און איך וועל די פערזען ביי די געזעלשאפט פארלעזען און
וועל זיי אויסטיילען.

— יא, יא! נאך איינס! זעה זאלסט דיר צוזאמענטרעפן מיט
מיין ברודער! מאך דיר בעקאנט מיט זיינע פעהעלטיגסע און מיט
זיין פערקעהר! קלעב דיר צו צו איהם, געוויזן זיין פערטרויען —
דאס איז לייכט; ווער זיין פריינד, זאג איהם, אז איך האב איהם בע-
שווינדעלט, אז איך בין שטאלץ געוואָרען; און פרעג איהם וויפיעל ער
וועט פערלאנגען, אז ער זאל זיין נאָמען ענדערען!
לעווי'ס ווייסע געזיכט האָט זיך מיט א לייכטע רויטקייט בעצוי-
גען.

— דאָס לעצטע איז העסליך, — האָט ער שטיל ארויסגעבור-
טשעט.

— וואָס? הער נאר! אלס געשעפטס-מאן, וויל איך אין מייןע
געשעפטען אָרדענונג האָבען; איך האָב אונטערגעשריבען א וועקסעל
פאר אזא און אזא גרויסע סומע; איך וועל עס זיכער מוזען בעצאָה-
לעזן..

— אה, ניין!

— אד, פלאַפעל נישט, אין פאל דו שטארבסט, האָב איך דאך קיין
זיכערהייט, שרייב אונטער דעם דאָזיגען שולד-שיין, ס'איז נאָר בלוין
פאר די פארמאליטעט.

לעווי'ן האָט מיט א ציטערענדיג הארץ און מורא האָבענדיג פאר
די פאלשקייט פון'ם שווינדלערישען פריינד, האָט ער דאך דעם שולד-
שיין אונטערגעשריבען.

די אונטערערונג איז געווען צו ענדע.

צעהנטעם קאפיטעל.

צייטונגס-געזעלשאפט „גרוי הויבע“

שווערען האָט פערציג יאהר געארבייט כדי דאָס רעכט צו בעקן
מען, וואָס יעדער יונגער מענש האָט געפלעגט צו האבען, מען האָט ברא-
שורען געשריבען, צייטונגען געגרינדעט, שטיינער געווארפען, באני-
קעמען געמאכט און רעדעס געהאלטען; די אייזענבאן בענוצט, הענט
געדריקט, פרייוויליגע מיליטער איינגעריכטעט, אזוי ארומעט האָט מען
קוים דעהאלטען דאָס וואָס מען האָט געוואָלט, די בענייסטערונג איז
געווען גרויס און בערעכטיגט, די אלטע טישען פון'ם אפער-קעלער, זיי-

נען געווארען טריבונען; דער דאמפף פון דעם רעפארם-פונטש האָבען מאַנכען פּאָליטיקער ערצויגען, און ער איז שפעטער געוואָרען אַ שריי-ער, דער ריח פון רעפארם-ציגארען, האָט ערוועקט ביי פיעלע און עהר-נייצניגען חלום וואס איז דערנאָך נישט מקוים געוואָרען, מען האָט אבי-געוואשען דעם אלטען שטויב מיט רעפארם-זייף און מען האָט געגלויבט אז אלץ איז גוט; דערנאָך איז מען געגאנגען, זיך אוועקגעלעגט נאָכ'ן גרויסען ליארעם, כדי די גלענצענדע רעזולטאַטען אבצואווארטען, וועל-כע זאלען פון זיך אליין קומען.

מען האָט געשלאָפּען אַ פּאָר יאָהר און ווען מען האָט זיך אויפגע-כאַפט, איז די ווירקליכקייט געשטאנען פאַר די אויגען און מען האָט זיך ארומגעזעהען, אז מ'האָט זיך פעררעכענט, דאָ און דאָרט האָט זיך געהערט מורמלען, די שטאַטס-מענער וועלכע מען האָט ערשט צו די הימלען אויפגעהויבען, זיינען קריטיקירט געוואָרען. די שטודירענדע יונגער האָט אפילו אויסגעפונען, אז מאַנכע אנטראגען ווערען געמאַכט פון אזעלכע וואָס שטעהען זעהר און נאָהענטע בעציהונגען מיט'ן אַנ-טראַג - שטעלער און זיי מאַכען דאָס פאַר אייגענע אינטערעסען, גענוג די דאָזיגע צווייג האָט זיך אויס-געצייכענט מיט אַ געוויסע פערלעגענהייט, וועלכע ס'האָט באַלד אָנגענומען דעם פאַרם פון אַלגעמיינע אונצופריעדענ-הייט, וואָס מען רופט „אפאזיציאָן“, ס'איז אבער אַ נייע ארט אפאזי-ציע, זי איז נישט געווען, ווי געוועהנליך גענען די רעגירונג געריכטעט, נאָר געגען דעם רייכסטאג, ס'איז געווען אַ קאָנזערווערטיווע אָפּאָזיציע, און ליבעראַלע אזוי גוט ווי קאָנזערווערטיווע האָבען זיך אָנגעשלאָסען אין איחר, יונגע און אלטע; ס'איז געווען אַ גרויסער עלענדר אין לאַנד. דאמאָלט איז געשעהן, אז די צייטונג „גרויהויבע“, וועלכע איז צווישען ליבעראַלע ערעללייט, געבוירען און ערצויגען געוואָרען, האָט אָנגעפאנגען איינצושלאָפּען, ווייל זי האָט געוואַלט פערטיידיגען די אַנזיכטען וואָס זיינען נישט פאפולאַר געווען.

די דירעקציאָן האָט ביי דער גענעראַל פערזאַמלונג געשטעלט אַן אַנטראַג געוויסע אַנזיכטען צו ענדערען, ווייל די אלטע ברענגען ניט אַרײַן די נױטיגע צאַהל אבאַנענטען. די גענעראַליפערזאַמלונג האָט דעם אַנטראַג אָנגענומען, און די צײַטונג די „גרויהויבע“ געהערט שױן פון אױצט אָן צו די קאָנסערווערטיווען. ס'איז אבער געווען דאָבײַ אַן אַבער. מען מוז דעם שער-דראַקטאַר וועקסלען, כדי זיך נישט צו בלאַ-

מירען; די אנדערע מיטגליעדער פון דער רעדאקציע מעגען בלייבען, מען דארף אבער א נייעם שעפֿרעדאקטאר, האָט מען אָנגעפאָנגען זוכען א נייעם שעפֿרעדאקטאר.

דער יעניגער ווער עס וועט אננעהמען מוז האָבען פּאָלגענדע איי־גענשאַפטען: ער מוז אונבעדינגט דאָס פּערטרויען פון אלע מיטביר־גער גענימען, ער זאָל צו די בעאמטענשאַפט בעלאַנגען, א מיטעל בע־זיצען, חוץ דעם זאָל ער האָבען א רעספּעקטפולע ערשיינונג, כּדי מען זאָל איהם אויף פעסטען און אנדערע עפענטליכע פּערגעניגונגען קענען צייגען. ער מוז זיין נישט זעלבסטשטענדיג; אביסעל דום, ווייל די גע־זעלשאַפט ווייסט אז אמת'ע דומהייט האָט אלע מאל קאָנזווערטיווע געדאַנקען, נעבען דעם אין געוויסען גראַט חנופה'דיג, כּדי ער זאָל אלע מאָל פיהלען דעם ווילען פון זיינע פּאַרגעזעצטע און ער זאָל נישט פּערגעסען, אז דער וואהל־זיין פון דער אלגעמיינער געזעלשאַפט איז אַ פּריוואַט זאך, צו דער זעלבער צייט מוז ער זיין אן עלטערער מענטש, ווייל אן עלטערען קען מען לייכטער ביי די צוים פיהרען, ער זאָל אויך זיין פּערהיראַט, ווייל די געזעלשאַפט האָט אנגעזעהען, אז פּערהיראַטע מענטשען זיינען בעסערע שקלאַפּען.

זאָ פּערזאָן איז געפונען געווארען און ער האָט די אלע אייגענ־שאַפטען געהאַט, ס'איז געווען א וואונדערבארער שענהער מאן, פון אַ זעהר גוטע פיגור, מיט אַ שענהע בלאַנדע באַרד, וועלכע האָט אלע שוואכע פונקטען פון זיין פנים פּערשטעלט, זיינע גרויסע אָפּענע פּאַל־שע אויגען, האָבען יעדען איינציגען געפאנגען און זיי פּערטרויען צו גע'גנב'עט, זיין אביסעל פּערשטעלטע שטימע, וואס האָט נאָר ווערטער פון ליעבע און פּריעדען גערעדט, האָט פּיעלע צוהערער צוגע־צויגען, זיי האָבען זיך ארום דעם פונשטיש פּערזאַמעלט וואו דער פּאַרטעפליכער מאן האָט זיינע אווענטען צוגעברענגט, צו צוהערען ווי ער האָט גערעדט פון גערעכטיגקייט און פּאַטערלאַנדס־ליעבע.

ס'איז געווען וואונדערבאר, וואס פאַר אן איינפלוס דיזעזער עהר־רע־מאַן האָט אויף זיינע שלעכטע אומגעבונג אויסגעאיבט. די גאַנצע געשרייען וואס מען האָט יאָהרען לאַנג אויף אלץ וואָס איז אַלט געווען, געמאַכט, מען האָט אויף די רעגירונג און בעאמטע געהעצט, די אלע געגנער זיינען געוואָרען שטיל און צופריעדען.

אין דעם ענגען קרייז פון דער צייטונגס־געזעלשאַפט, האָט דער שעפֿרעדאקטאר ביים אננעהמען די שטעלע געמאַכט פּאַלגענדען פּראַג־

ראם: אלץ וואָס איז ניי און גוט צו פערפאַלגען. אלץ וואָס איז אלט און שלעכט צו לויבען און פערטיידיגען, פאר די וואָס האָבען מאכט זיך צו בוקען, אויפצוהויבען די וואָס האָבען גליק, די נידער צו שלאָגען וואָס ווילען ווערען גרויס, דעם ערפאַלג צו פערעהרען און דעם אונגליק אב-צולאכען. אזוי האָט עס געהייסען אין געהיים, אין דער עפענטליכקייט האָט מען אבער דעם פראגראם אזוי געשריבען:

„נאָר דאָס אויסגעפרואוועטע און דאָס אנערקענטע צו שטיצען און מיט בייפאל בעגריסען, אבער אלע נייע ערשיינונגען צו בעקעמפפּען, שטרענג אבער גערעכט, יעדען פערפאַלגען, וואָס וויל אויף נישט קיין עהרליכען וועג גרויס ווערען, וויל נאָר די עהרליכע דארפן האָבען ער-פאַלג.“

דער לעצטער פונקט איז ביי די רעדאקציאָנס מיטגלידער צום ליבעסטען געווען, די רעדאקציע איז בעשטאַנען פון לויטער מענשען, וועלכע האָבען זיך אויף פערשיעדענע אופנים אין זייערע האפענונגען אבגענאָרט, די מיניסטען פון זיי דורך זייער אייגענע שולד, הויפטזעכ-ליך דורך ליכטזין און טרינקען; אייניגע זיינען אמאָל געווען אזוי גערופענע זשעניען. זיי האָבען אמאָל גרויסע נעמען געהאט אלס זינ-נער, רעדנער, פּאַעטען און הומאַריסטען און זיי זיינען מיט רעכט פערנעסען געוואָרען, זיי אליין האָבען עס בעטראכט פאר אונגערעכט. דאָך האָבען זיי געמוזט א רייהע פון יאָהרען מיט ערגערניש אלע אונ-טערנעהמונגען, אלע נייע זאכען, לויבען און שבחים זינגען, איצט אבער וועלען זיי קענען ראכע געהמען; אלץ וואָס איז ניי און וועט קומען פון נייע טאלענטען וועלען זיי ארונטער רייסען, מעג עס זיין גוט אָדער שלעכט.

דער שפּרעך־רעדאקטאר איז אויך מיט דעם גרויס געווען, וואָס ער האָט געקענט דערשפירען נאַרישקייטען און אונעהרליכקייטען; ווען אָן אָבערדענדעטער האָט זיך אמאָל ארויסגעזאָגט געגען אַן אנטראַג, וואָס איז אריינגעבראכט געווארען פון דער אלטער גווארדיע, האָט מען איהם גלייך גערופען הומבאָג־מאכער, אז ער וויל זיין אַריגינעל און יאָגט זיך נאָך א מיניסטער פראק;

אין דער פּאָליטיק איז ער אָבער נישט געווען גענוג שטארק, פאר דעם איז ער געווען שטארק אין דעם ליטעראטור. ער האָט אמאָל ביי א נאַרדישען פעסט אנגעשריבען א טאָאסט אין פערזען, האָט ער מיט דעם די וועלט ליטעראטור בעשאַנקען, ער האָט עס געלאָזט אברדוקען

אין פיעלע פראוויניץ צייטונגען, כדי ער זאל בלייבען אונשטערבליך. מיט דעם האָט ער זיך שוין גערופען דיכטער, און ווען ער האָט דעם עק זאמען אויסגעהאלטען, האָט ער זיך געקויפט א בילעט צווייטע קלאס און איז געפאָהרען קיין שטאקהאלם געניסען דעם כבוד פון קינסטלער-טאלאנט, צום אונגליק אבער לעזען די גרויסשטערטישע קיין פראוויניץ צייטונג ניט, זיין טאלענט איז געווען אונבעקאנט און ער איז נישט אבגעשאצט געוואָרען.

נאָר ווייל ער איז געווען א קלוגער מאן, זיין קליינער שכל איז קיינמאָל נישט פערשטעלט געוואָרען מיט פאנטאזיען, האָט ער די וואונד פון נישט אנערקענונג בעהאלטען ביי זיך, און ס'איז געוואָרען דער סוד פון זיין לעבען.

ער איז געוואָרען א ליטעראטור-קריטיקער, ער האָט אבער אליין נישט געשריבען, ווייל ס'האָט נישט געפאסט צו זיין הויכע שטעלונג, דאָס האָט ער איבערגעלאָזען צו דעם אָפיציעלען מיטארבייטער פון'ם רעדאקציאָנס-קאָלעגיום, ס'איז אָבער געגאנגען אונטער זיין צענוואר. דער קונסט-קריטיקער פון דער צייטונג „גרוי הויבע“ איז געווען אַן אלטער אקאדעמיקער וואָס האָט נאָך קיינמאָל אין זיין לעבען קיין פענזעל אין דער האנט געהאלטען, ער האָט אבער בעלאנגט צו די גלענצ-צענדע קינסטלער-געזעלשאפט „מינערווא“ און איז דורכדעם אין שטאנד געווען פאר'ן פובליקום אזאלכע בילדער צו בעשרייבען, וועלכע זיינען נאָך אפילו נישט פארטיג געווען, און ער האָט פערשפארט די לע-זער צו האָבען אן אייגענע מיינונג, ער איז שטענדיג געווען מילד צו זיינע בעקאנטע און האָט קיין איינציגען פון זיי נישט פערגעסען, ווען ער האָט געשריבען וועגען אן אויסשטעלונג. ער איז געווען אזוי גוט געאיבט אין זיין שרייבען איז אין איין שפאלט פון דער צייטונג האָט ער געקענט שרייבען איבער צוואנציג אזעלכע מאהלער. דאגעגען אָבער די יונגע קינסטלער האָט ער קיינמאָל נישט דערמאנט, דאָס פוב-ליקום האָט קיינמאָל נישט געוואוסט אז ס'איז פארהאנען א יונגע נייע ריכטונג אין דער קונסט און זיי האָבען שוין געצווייפעלט אויב ס'איז דאָ א צוקונפט פאר די קונסט, איין אויסנאהם האָט ער אָבער געמאכט, דאָס איז טאקע איצט געשעהן און טאקע אין אן אונגליקליכע שעה, דורכדעם האָט זיך די צייטונג געפונען אין א שלעכטע לאַגע.

דאָס איז אזוי געשעהן: אונזער בעקאנטער יונגער מאהלער, זע-לען, איז אינ'ם לעצטען אויגעבליק געקומען מיט א בילד צו דער אויס-

שטעלונג, ער האָט דעם ערגסטען פּלאַץ בעקומען, ווייל ער האָט נישט געהאט קיין קעניגליכען מעדאל און האָט אויף נישט בעלאנגט צו דער אקאדעמיע, ער האָט געמוזט אָנקומען צום „פּראָפּעסאר קארל דער 9טער“, מען האָט איהם אזוי גערופּען, ווייל ער האָט קיינמאָל קיין אַנ-דער סצענע געמאהלען נאָר פון קארל דעם 9טען! דאָס איז פון דעם גע-קומען וואָס ער האָט אמאָל אבגעקויפט א וויין-גלאָז, א טישטוד, א שטחל און א פּערגאמענט פון דער צייט פון קעניג קארל דער 9טער, זייט די לעצטע צוואנציג יאָהר האָט ער דאָס נאר געהאלטען אין איין איבערמאָהלען. א מאָל צוזאמען מיט קעניג קארל און אמאָל אַהן דעם קעניג. ער איז אבער איצט געווען פּראָפּעסאר מיט א סך אַרדענט, גע-גען איהם האָט מען נאָר נישט געקענט טהאָן, אויף דער אויסשטעלונג איז ער געווען צוזאמען מיט די אקאדעמיש-געבילדעטע קריטיקער. ווען זיין אויף איז געפאלען אויף זעלען'ס בילד, האָט ער געזאָגט:

— אזוי, איהר זייט שוין ווידער דאָ מיין הערר? — און אַנטהר ענדג זיך די ברילען האָט ער ווייטער גערעדט: — אָט דאָס זאָל דאָס זיין דער נייער סטיל! הערט נאָר מיין הערר! פאלגט אמאָל אן אל-טען מאן: געהמט דאָס בילד אוועק! געהמט דאָס בילד אוועק! אַדער איך וועל שטארבען. וואָס זאָגסטו צו דעם ברודער? ברייער האָבען זיך אלע די גערופּען וועלכע האָבען בעלאנגט צו דער אקאדעמיע.

דעם ברודערס מיינונג איז געווען, אז דאָס איז גאנץ איינפאך אונפערשעהמט צו ברענגען אזא שמירעריי אויף דער אויסשטעלונג, און ער האָט געראַטען זעלען'ען ווי א גוטער פריינד, אז ער זאָל בעסער ווע-רען א שילדען-מאהלער.

זעלען האָט שטיל אבער סאטיריש געענטפערט: ווייל ער זעהט, אז צו דער מלאכה פון שילדען-מאהלעריי האָבען זיך פיעל אנדערע גע-נומען האָט ער בעסער אויסגעקלליבען דעם קינסטלערישען וועג דורך וועלכען מען קען זיך שנעלער ארויפארבייטען.

די דאָזיגע חצופה'דיגע אנטווארט האָט דעם פּראָפּעסאר ביז גע-מאכט, האָט ער זיך צו זעלען'ען געקעהרט מיט'ן רוקען און האָט איהם געסטראשעט אז ער וועט שוין קיינמאָל נישט קענען זיין פּערטרעטען צו אן אויסשטעלונג, און דאָס בילד וועט אויף ארונטערגעריסען ווערען.

די אויסשוס-קאמיטע וואָס זיינען אויסגעקליבען געוואָרען איינ-צוקויפען בילדער פאר די שטאָדט, פאר דעם געלד וואָס דאָס פובליקום

הָאָט געגעבען כדי צו שטיצען די אייגענע נאציאָנאַלע קינסטלער; די דאָזיגע קאָמיטע האָט געהאט א פּערוואַמלונג אונטער פּערשלאָסענע טיר רען, און ווען די טירען האָבען זיך געעפענט, האָבען זיי בעקאנט גע- מאכט, אז זיי האָבען געקויפט זעקס בילדער, דער אויסצוג פון'ם פּראָ- טאקאָל איז געווען אין די צייטונגען: דער קונסטפּעראַיין האָט נעכטען געקויפט פּאַלגענדען ארבייטען: 1) „וואסער מיט אקסען“, לאַנדשאַפט פון'ם גרויסהענדלער קארל; 2) „גוסטאוו אדאלף פארם-בראנד מאנדע- בורג“, א געשיכטליך בילד פון לייווענטהענדלער 5; 3) „א שנייצענ- דיגעס קינד“ פון דעם לייטענאנט מ.; 4) „א שיף אין האַמען“ פון שיפ'ס אָפיציער נ.; 5) „געהילץ מיט פרויען“, לאַנדשאַפט פון קעניג- ליכען סעקרעטער א.; 6) „היהנער ביים טייך“ פון שוישפיעלער פ.

די דאָזיגע קונסטווערק וואָס האָבען דורכשניטליך געקאסט טוי- זענד קראַנען, זיינען דערנאָך אין די „גרוי הויבע“ געלויבט געוואָרען, דער רעצענזאנט האָט ביי דעם די געלעגענהייט געפונען די יונגע מאה- לער מיט זייער נייע ריכטונג ארונטערצורייסען, אויך זעלען איז געווען אין דער רייהע, מען האָט איהם אזוי געמיינ ארונטערנעריסען, אז אפילו זיינע געגנער האָבען געפונען אז דאָס איז אן אונרעכט. פּאַלגענדעס איז אין די „גרוי הויבע“ איבער איהם געזאָגט געוואָרען:

„אז ער האָט נישט קיין שפור פון טאלאנט, אז זיין קונסט איז הומבאג און דומהייט“, אפילו זיין פּערזענליכע פּערהעלטניס איז גע- וואָרען דערמאנט, אז ער עסט מיטאג אין א שלעכטען לאָקאל, ער געהט אין שלעכטע קליידער, זיין שלעכטע מאָראַל, זיין נישט פלייסג זיין און צום שלום האָט מען זיין צוקונפט פּראָפּעצייהעט, אז ער וועט אמאָל מוזען אַנקומען צו אן אנשטאלט פאר ארעמע, ווען ער וועט זיך נישט בעסערען.

מיט 24 שטונדען שפּעטער איז די ראדיקאַלע צייטונג „די פריי- הייט“ ארויס מיט אן אַרטיקעל, אז דאָס געלד פון'ם פּובליקום ווערט פּערוואַלטעט פון אַ קליקע, אז ביים לעצטען איינקויף פון קונסט-ווערק האָט מען נישט געקויפט קיין איינציג בילד פון אן אמת'ן קינסטלער, נאָר פון בעאמטען און סוחרים, פון אזאַלכע אונפּערשעהמטע מענשען, וועלכע האָבען אויף זיך גענומען צו קאָנקורירען מיט די מאהלער וואָס האָבען נישט וואו אנדערש זייערע בילדער צו פּערקויפען. נאָר ביי די אויסשטעלונגען, דיעזע רויבער פּערדארבען דעם געשמאק און דע- מאַראַליזירען די קינסטלער, ווייל זיי, די אמת'ע מאהלער, שטרעבען

אויף שלעכט צו מאהלען, ווען זיי ווילען נישט אונטערנעהן, און זע-
לען איז דאָ אויף דערמאָנט געוואָרען, זיין בילד איז דאָס ערשטע זייט
צעהן יאָהר, וועלכעס ס'איז ארויסגעקומען פון א מענשליכע נשמה;
די קונסט איז זייט צעהן יאָהר געווען בלויז א פראָדוקט פון פארבען
און פענזעל; זעלענ'ם בילד איז אן עהרליכע ארבייט מיט פולער איבער-
געבענהייט און קינסטלערישע שטריכען, דורכאויס אריינגעל ווי נאָר
אן אמת'ער קינסטלער קען מאַהלען. דער קריטיקער האָט געווארענט די
יונגע קינסטלער, אז זיי זאָלען אויפהויבען א קאמפף געגען די אלטע,
און האָט זיי געגעבען האפנונג צו זייער ענדליכען זיענ.

די „גרוי הויבע“ האָט פאר כעס מיט די צייהן געקריצט.

— איהר וועט זעהען אז דער זעלען וועט האָבען ערפאָלג! —
האָט דער שעפֿרעדראַקטאר אויסגערופען, — צום טייוועל! פאר וואָס
האָבען מיר איהם אזוי הארט בעהאנדעלט, דענקט זיך נאָר, ווען ער זאָל
ערפאָלג האָבען, וועלען מיר זיך האָבען בלאַמירט.

דער אקאדעמיקער אָבער האָט געשוואָרען, אז ער וועט נישט
קיין ערפאָלג האָבען, מיט אן אונצופריערענקייט איז ער א היים געגאנג-
גען, און האָט געשריבען אן ארטיקעל און האָט בעוווּזען, אז זעלענ'ם
קונסט איז הומבאן און אז די צייטונג „די פרייהייט“ איז אונטערגע-
קויפט.

די „גרוי הויבע“ האָט אביסעל לייכטער אבגעאטהעמט, אָבער
באלד ווידער א גרעסערען קלאַפּ צו בעקומען.

דעם צווייטען טאָג האָבען די מארגען-צייטונגען בעריכטעט, אז
זיין מאיעסטעט, דער קעניג, האָט געקויפט זעלענ'ם מייסטערהאפטע
קינסטלערישע לאַנדשאפט, וועלכעס ס'האָט שוין זייט אייניגע טאג
אין דער אויסשטעלונג צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון'ם פוב-
ליקום.

איצט האָט דער ווינד אריינגעשלאָגען אין די „גרוי הויבע“ און
זי האָט געפלאַמערט ווי א שמאטע אויף אן אלטען שטעקען. זאָל מען
אנדערש שרייבען, אָדער מען זאָל ווייטער בלייבען ביים פרייהערי-
גען? עס האַנדעלט זיך דאָ וועגען די צייטונג און וועגען דעם קריטי-
קער, אויף דעם בעפעהל פון די דירעקטאָרען, האָט דער שעפֿרעדראַק-
טאר בעשלאָסען צו אָפּפערען מיט'ן קריטיקער אום די צייטונג צו רע-
מען. אָבער ווי אזוי? מען האָט זיך דערמאנט אין שטראווע, וועלכער

איז געווען אין אלע פערדרעהטע עפענטליכקייטען אזוי ווי אין דער היים; מען האָט איהם גערופען.

אויגעבליקליך איז איהם באלד די סיטואציע קלאָהר געוואָרען און ער האָט פערשפראכען, אז אין א פאָר טעג וועט אלץ שוין רעכט זיין. כדי צו פערשמעהען וואָס שטראווע האָט אין אזא פאל געקענט טהאָן, מוז מען די וויכטיגסטע שטעלען פון זיין ביאגראפיע קענען. ער איז געווען דער אייביגער סטודענט און איז אויס נויט געוואָרען א שרייבער, צוערשט איז ער געווען רעדאקטאר אין א סאַציאל־דעמאָקראַטישע צייטונג, „די פּאָלקספּאַהן“, דערנאָך איז ער איבערגעגאנגען צו א קאָנזערווערטיווע צייטונג, און ווען די רעדאקציע איז אוועק אין אן אנדערע שטאָדט, האָט ער זיך פערקויפט צום „רויטקאפּ“ כדי ער זאָל האָבען די געלעגנהייט צו פערקויפען די סודות פון די ראדיקאלע צו די קאָנזערוואַטיווע שטענדיג האָט ער פערקויפט זיין פּעדער.

שטראווע האָט אָנגעפאנגען די ארבייט פון ריינוואשען די „גרוי־הויבע“ מיט א קארעספּאָנדענץ. אין דער „פּאָלקספּאַהן“ וועגען זיין בעזוך אין די קינסטלער אויסשטעלונג, די „גרוי־הויבע“ האָט א פּאָר שורות איבערגעדרוקט, דערנאָך האָט ער געשיקט „א שטימע פון פּאָלק“ צו דער „גרוי־הויבע“ און האָט אָנגעגריפען דעם קריטיקער. אונטער די דאָזיגע שטימע פון פּאָלק האָט די רעדאקציע פּאָלגענדע בעמער־קונג געהאט: „כאָטשע מיר זיינען קיינמאָל נישט געווען אין דערזעל־בער מיינונג ווי אונזער געהרטער קריטיקער, איבער דעם מיט רעכט געלויבטען בילד פון הערר זעלען, קענען מיר פארט נישט צושטימען צו די מיינונג פון דעם שרייבער פון „די שטימע פון פּאָלק“, ווייל ס'איז אבער אונזער אויפגאבע, אז מיר זאָלען יעדע עהרליכע מיינונג געבען פלאץ אין אונזער צייטונג, דאריבער האָבען מיר געדרוקט דיעזע „שטי־מע פון פּאָלק“.

דאָס איז איז איצט געבראָכען געווען, שטראווע, וואָס מען האָט געזאָגט, אז ער האָט שוין איבער אלץ געשריבען, האָט איצט אין די „גרוי־הויבע“ געשריבען א גלענצענדע קריטיק איבער זעלען'ס בילד, און האָט זיך אויסגעדריקט, אז זיין מאיעסטעט, דער קעניג, האָט געוויזען מיט דעם וואָס ער האָט געקויפט דאָס בילד, אז ער איז אן אמת'ער קונסט־קענער. די „גרוי־הויבע“ איז געווען גערעטעט, אבער מיט איהר אויף זעלען? נאָר דאָס איז נישט וויכטיג.

עלפטעם קאפיטעל.

ג ל י ק ל י כ ע מ ע נ ש ע ן .

ס'איז געווען זיבען א זייגער אין אווענט, דער ארקעסטער איז קאפער-בערנס האָט געשפּיעלט דעם האַכצייט-מארש פון די אָפּערע, אַ זומער-נאכט-טרוים". ביי דיעזע יום טוב'דיגע שטימונגס-קלאנגען איז אַלע מאנטאנוס אריינגעקומען אין דעם רויטען צימער, אין וועלכען קיין איינציגער פון די מיטגלידער איז נאָך נישט געווען. היינט זעהט ער אויס יום טוב'דיג, ער טראגט א הויכען הוט, נייע קליידער, גאנצע שיד, ר'איז אויסגעבאדען, פריש ראזיערט, ער האָט זיך די האָר שעהן פערקעמט, אזוי ווי ער זאָל געהען צו אַ חתונה. אַ שווער מעשענע קייט הענגט אויף זיין וועסט און ער זעהט אזוי גוט אויס אזוי ווי ער זאָל די גאנצע וועלט קענען העלפען, ער טהוט זיך אויס זיין שעהנעם אויבערמאנטעל, לעגט איהם זארגפעלטיג אוועק אויף א שטוהל און זעצט זיך אין דער מיט אויף דער סאפע וואָס שטעהט אין הינטערגרונד. צוקנעפעלט זיך דעם ראָק, און גיט א ציה ביי די ווייסע העמד-ברוסט וואָס איז פּערזעהן מיט א שעהנע זיידען קראוואט; און ווען ער בעוועגט זיך, רוישען די נייע קליידער אזוי שטיל און אנגענעהם, אז אַ שמיכעל רופט עס ארויס ביי איהם. נעהמט ארויס זיין זייגערעל, זיין אלט לייעב זייגערעל, וועלכעס ס'איז מעהר ווי א יאָהר געווען פּערזעצט, און עס זעהט אויס אז די ביידע פריינד פּרעהען זיך איבער די פרייהייט.

וואָס איז געשעהן מיט דעם אָרעמען מענשען, וואָס ער איז אזוי אונאויסשפּרעכליך גליקליך? מיר ווייסען אז ער האָט אויף דער לאַ-טעריע נישט געוואונען, קיין ירושה נישט בעקומען, קיין עהרענפולע אנערקענונג נישט עררייכט. ער האָט אין ערגעץ נישט קיין גליק אויס געקעמפּט, וואָס איז דען געשעהן? גאנץ איינפאך: ער האָט בעקר מען ארבייט!

דערנאָך איז געקומען זעלען: א סאמעט-רעקעל, לאק-שיד, א פא-לערינע און א פּערגרעסערונגס-גלאַז און א לעדער-טאַש אויף א רימען אויפגעהאַנגען, אין האנט א שטעקען, א געל זיידען האלז-טיכעל, א פאָר זיידענע האנדשוה און א בלום אין לאץ איינגעשטעקט. רוהיג און צופריעדען אזוי ווי אַלע מאל, נישט דאָס מינדעסטע איז געווען אויף זיין פנים צו דערקענען די איינדריקע וואָס די לעצטע טעג האָבען אויף איהם געמאַכט, ער האָט אויסגעזעהען מאנער און אינטעליגענט.

מיט איהם צוזאמען איז אויך געקומען רעהנהעלם, ער איז איצט שטילער ווי אלע מאָל, ווייל ער ווייסט, אז ער מוז זיך איצט פון זיין פריינד און בעשיצער שיידען.

— נו, זעלען, — רופט זיך אב אָלע, — איצט ביזטו גליקליך, נישט אמת?

— גליקליך? וואָס פאר א פלוידעריי איז דאָס? איך האָב מיין ארבייט פערקויפט, די ערשטע אין פינף יאָהר! איז דאָס אפשר צו־פיעל?

— אָבער דו האָסט דאָך די צייטונגען געלעזען? דו האַסט א נאָ־מען!

— אַך! דאָס קימערט מיך נישט, דו דארפסט נישט דענקען, אז איך מאך מיר אויס אזאלכע קלייניגקייטען, איך ווייס גוט ווי ווייט איך האָב נאָך, איידער איך וועל עפעס ווערען, מיט צעהן יאָהר שפע־טער, אָלע, וועלען מיר פון דעם רעדען.

אָלע גלויבט איין העלפט, אבער די אנדערע העלפט נישט, ער ציהט ביי זיין העמד ברוסט און דרעהט זיך אזוי לאנג ביז זעלען בע־מערקט עס און ברעכט אויס אין א פריידען געשריי:

— צום טייוועל, ווי פיין דו זעהסט אויס!

— אַי, כ'זעה אויס גוט! אבער דו זעהסט אויס ווי א מאַגנאט. זעלען גיט א קלאפ מיטן שטאק אויף זיינע לאַק־שיד, צופט די בלום פון זיין לאַץ און קוקט גאנץ גלייכגילטיג. אָלע אָבער, נעהמט ארויס זיין זייגער'ל כדי צו זעהען אויב לונדעל וועט באלד קומען, זע־לען נעהמט ארויס זיין פערגרעסערונגס־גלאז נאָכצוזהען אויב ער גע־פינט זיך נישט ערגעץ אויף די גאלעריע, אָלע בעטאפט זעלען'ס סאמעט ראק צו פיהלען ווי ווייך דער סאמעט איז, זעלען בעמערקט, אז ס'איז אן אונגעוועהנליך גוטער סאמעט פאר דעם פרייז וואָס ער האָט בע־צאָהלט, און בעוואונדערט אָלע'ס מאַנושעטען קנעפ, וועלכע זייענן גע־מאכט אויס מושעלען.

דאן ערשיינט לונדעל, וואָס וועט ביי די גרויסע צייט אויך עטוואס אַבלעקען, ער האָט געקראָגען א בעשטעלונג צו מאהלען דאס אלט־אר־בילד אין דער קירכע פון טראַסקאָלע, דאָס האָט אבער קיין אויסערנע־וועהנליכען איינדרוק אויף איהם ניט געמאכט, ער זעהט אויס ווי אָלע מאָל, נאָר אויף זיין פנים דערקענט זיך, אז ער האָט די לעצטע צייט אביסעל בעסער גענעסען.

מיט איהם צוזאמען קומט פאלק, ער איז ערענסט, אבער צופריע-
דען, ער איז אויפריכטיג צופריעדען, אז ס'איז דאָ צו די גערעכטע
דער פערדיענסט געקומען.

— איך גראטוליר דיר, זעלען! דו האסט געזיענט!

— דו דאפסט דאָס נישט זאגען, מיין פריינד, כ'האָב פינף יאָהר
פונקט אזוי גוט געמאהלען ווי היינט, מען האָט שטענדיג מיך אינגאָר
רירט, ערשט פאר צוויי טאג האָט מען מיך געראטען אז איך זאָל בע-
סער ווערען א שילדען-מאהלער, אבער איצט! טפוי זאָל עס ווערען,
אזאלכע מענשען! דעם דאָזיגען בריעה האָב איך פון דעם אידיאטען.
דעם פראפעסאר קארל דעם 9טען, ערהאלטען.

אלע האבען ארויסגעשטעלט זייערע אויגען, ס'ווילט זיך דעם
אונטערדריקער פון דער נאָהענט אנקוקען, וועניגסטענס זיין אונטער-
שריפט זעהן, און בעלידיגען.

— „מיין בעסטער הערר זעלען!“ איהר הערט? „איך הייס איך
ווילקאמען צווישען אונז“ — די קאנאליע האָט מורא — „איך
האָב אייער טאלאנט שטענדיג הויך געשעצט“ — אזא נידערטרעכטי-
גער פאסקודניאק, אאז הנופה'ניק, איך וואָלט איהם זיינע אויגען אויס-
געריסען. ער האָט שוין פערגעסען וואָס ער האָט ערשט מיט א פאָר
טאג פריהער געזאָגט.

דערנאָך האָט איהם זעלען אויפגעפאָדערט צום טרינקען, ער טרינקט
צו פאלק'ן און גיט איהם האָפנונג, אז ער וועט באלד אויך דורך זיין
פערדער פון זיך לאָזען הערען, פאלק ווערט אביסעל פערלעגען און רוי-
טעלט זיך. ער פערשפרעכט אבער צו קומען ווען די צייט וועט זיין;
אָבער ס'וועט נאָך לאנג דויערען, און ער בעט זיינע פריינד זיי זאָלען
נישט מיעד ווערען, ווען ער וועט אויף זיך לאָזען לאנג ווארטען; ער
דאנקט זעלען'ען פאר זיין גוט פריינדשאפט און וועלכע ער האָט גע-
לערענט געדולד צו האבען און זיך אבצוזאָגען פון אלעם. זעלען בעט מען
זאָל אזאלכע נארישקייטען נישט רעדען, ווען איינער האָט נישט קיין
ברירה איז ניט קונסט צו ליידען, וואָס קען דאָ זיין אזא וואונ-
דער זיך פון אלעם אבצוזאָגען, אז מען בעקומט נאר נישט?

אָלע שמייכעלט אזוי גוט און יעדער וויילע צופט ער ביי די וויי-
סע העמד-ברוסט, ער טרינקט צו לונדעל'ן און בעט איהם, ער זאָל זיך
אבלערנען פון זעלען'ען. „ער זאָל נישט פערגעסען דאָס געלויבטע לאנד
פאר די פלייש טעפ פון מצרים“; טאלאנט האָט ער, דאָס האָט אָלע גע-

זעהען, דאָס איז דאמאָלס ווען ער מאַהלט פון זיך אליין, פון זיינע אייגענע געדאנקען, ווען ער וויל אָבער נאָכמאכען אנדערע, מאהלט ער פיעל ערגער פון זיי, און דורכדעם זאָל ער דאָס קירכען-בילד וואס ער דארף איצט מאַהלען, בלויז פאר א גוט געשעפט בעטראכטען, כדי ער זאָל דערנאָך קענען מאַהלען וואָס זיין הארץ אליין וועט איהם זאָגען נישט אויף בעשמעלונגען.

פאלק האָט איצט געפונען די געלעגנהייט צו הערען וואָס אַלע וועט זאָגען איבער זיין אייגענע קונסט, וועלכעס ס'איז פאר איהם שוין לאנג א רעמעניש; איז אבער אינגבערג דערווייל אריינגעקומען אין רוין-טען צימער, באלד האָט מען איהם פון אַלע זייטען מיט איינלארונגען בעשאטען, ווייל אין די לעצטע צייט האָט מען איהם אביסעל פער-געסען, האָבען זיי זיך געוואָלט ענטשולדיגען און ווייזען, אז זיי זיינען נישט עגאָאיסטיש. אַלע אָבער האָט פון וועסטעל-קעשענע ארויסגענו-מען א צוזאמענגעלעגט געלד-שיין און האָט עס שטיל אריינגעלעגט אין אינגבערגס קעשענע, אינגבערג האָט פערשטאנען און איהם שטיל גע-ראַנקט.

אינגבערג טרינקט צו זעלען/ען און זאָגט איהם, אז מען קען דאָס זאגען וואָס איז שוין געזאָגט געוואָרען, אז זעלען האָט זיי גליק גע-מאכט, מען קען אָבער אויך זאָגען, אז ס'איז נישטאָ אזוי דער פאל, זע-לען איז נישט אזוי גליקליך; ער איז נאָך נישט גענוג ענטוויקעלט, ער דארף נאָך האָבען פיעל יאהר ער זאָל זיין א פאַלקאָמענער קינסטלער, ווייל די קונסט איז לאנג און שווער, ער אליין האָט עס שוין מיטגע-מאכט. ר'האַט אבער קיין גליק נישט געהאט; און ס'איז נישט געווען קיין וואונדער וואָס ער האָט זעלען/ען אביסעל מקנה געווען, ווייל יע-נער איז שוין אנערקענט געוואָרען.

די קנאה וואָס האָט זיך פֿון איגבערבגס רעדען ארויסגעזעהן, האָט אביסעל פֿערוואַלקענט דעם זוניגען הימעל; דאָס איז אבער נאָר געווען אויף אַן אויגענבליק, ווייל אלע האָבען געוואוסט ווי ביטער דאָס איז אַ נישט אנערקענטען פֿערלוירענעם טאלאנט, זיי האָבען איהם זיין קנאה מוחל געווען.

— מיט פֿרעהליכע געפיהלען האָט איגבערג דערלאנגט פֿאַלק'ן אַ קליין פֿריש געדרוקטעם בוך, אויף דעם פֿאדערבלאט איז געווען אַ אַוריקאַ עלענאַראַ'ס בילד, איגבערג ערקלעהרט, אַז ער האָט די בער שטעלונג פֿונקט צו דער צייט אויסגעפיהרט, און אַז שמידט האָט מיט גרויסער רוהיגקייט פֿאַלק'ס נישט וועלען, צוגענומען און ער איז איצט בערייט זיינע געדיכטע צו דרוקען.

די נאז פֿלאמען האָבען אין פֿאַלק'ס אויגען פֿערלוירען דאָס ליכט, און ער איז אין טיעפע געדאַנקען פֿערוזנקען, ווייל זיין האַרץ איז געדווען צו פֿול, ער זאָל זיך קענען לופט מאכען. זיינע געדיכטע וועלען געדרוקט ווערען, און שמיט וויל די טייערע ארבייט בעצאָהלען! מוז דאָן עפעס אין זיי זיין! דאָס אַליין איז שוין גענוג נאָכצודענקען פֿאַר איין אווענט.

שנעל זיינען די שטונדען געפֿלויגען פֿאַר די גליקליכע; די מוזיק איז שטיל געבליבען, די גאד־פֿלאמען האָבען זיך אָנגעפֿאַנגען צו פֿערלעשען, מען האָט שוין געמוזט געהען. אָבער זיך צושיידען איז נאָך געווען פֿריה, האָבען זיי אלע אַרומשפּאַציערט נעבען ברעג אויפֿ'ן זאַמד און האָבען אונגענדליכע געשפּרעכען איבער קונסט און פֿילאָזאָפֿיע געפיהרט ביז זיי זיינען דורשטיג געווארען; לונדעל האָט זיי פֿאַרגעשלאָגען, אַז ער וועט זיי פֿיהרען צו מאַריע, און ביי איהר קען מען ביער קריגען.

זיי זיינען אלע געגאנגען צו די נאָרד זייט פון שטאָדט, ביז זיי זיינען געקומען אין א גאס, וועלכע איז געווען אין איין זייט פערשטעלט מיט א ברעטער-צוים. דאָרט זיינען זיי געבליבען שמעהען ביי א צוויי שטאָקונג הויז. איבער דעם טויער איז געווען אויס גיבס אויסגעשניצט צוויי שלאנגען קעפ, צווישען די קעפ א שווערט און א האק, דאָס איז געווען די אלטע וואָהנונג פון'ם רעגירונגס-תליון.

לונדעל, וועלכער איז געווען בעקאנט מיט דעם לאַקאל האָט א צייכען געגעבען ביים פענסטער פון'ם קעלער וואָהנונג, ס'האָט זיך א שויב געעפענט, א פרויען-קאָפּ האָט זיך ארויסגעבויגען און האָט גע-פרעגט, אויב ס'איז אלבערט, און ווען לונדעל האָט זיך מיט דעם דאָזי-גען נאָמען בעקענט, האָט דאָס מיידעל די טיר געעפענט און האָט די נאנצע געזעלשאפט אריינגעלאָזען, מיט'ן פערשפרעכען אז זיי זאלען זיין שטיף, די נאנצע „רויטע צימער“ געזעלשאפט זיינען אלע באַרד געווען אין הויז און זיי האָבען זיך אלע פאר מאַריע אונטער פערשטעל-טע נעמען פאָרגעשטעלט.

דאָס צימער איז נישט געווען גרויס, פריהער האָט עס געדיענט פאר א קיך, דער אויווען איז נאָך געשטאנען; דאָס מעבעל איז בער שטאנען פון אן אלט-מאָדישע קאמאדע; א שפיעגעל אויף איהר, אי-בער דעם שפיגעל א בילד פון'ם געקרייצגיטען יעזוס, אויף די קאמאדע זיינען געווען אויסגעשטעלט פארצעלאן-זאכען, פארפיום פלעשע-לעך, א געזאנגס-בוך און קאָלירטע ליכט און לייכטער, אינגאנצען האָט עס אויסגעזעהען ווי א הויז-אלטאר, איבער די סאָפּע, וועלכע איז נאָך נישט געווען אויסגעבעט, איז געהאנגען א בילד פון קארל דעם 15טען ווי ער זיצט אויפ'ן פערד, ארום דעם בילד איז געווען אויסגעקלעבט פערשיעדענע בילדער פון צייטונגס-אויסשניטע, אויפ'ן פענסטער זיינען געשטאנען א פאָר בלומען-טעפ, אויפ'ן געהיטשעל איז געלעגען א בילדער-אלבום, אויפ'ן ערשטען בלאט איז געווען דאָס בילד

פון'ם קעניג, אויפ'ן צווייטען און דריטען, איהרע עלטערען, א פאָר אַרעמע דארפס־לייט, אויפ'ן פירטען א סטודענט, מאריעס'ס פערפיהר רער, אויפ'ן פינפטען איהר קינד און אויפ'ן זעקסטען איהר חתן און ארבייטער יונג. דאָס אלעס איז געווען איהר געשיכטע, וואָס איז מיינסטענס עהנליך צו אלע געשיכטען פון א פערפיהרטע מיידעל.

אויף די וואנט נעבען אויווען איז געהאנגען אן עלעגאנט קלייד מיט זיידען שטרייפען, א סאמעט מאנטעל און א הוט מיט פערערען, דאָס איז געווען דער פון מיט וועלכען זי איז אין נאם געגאנגען, כדי די מענשליכע יוגענד צו פאנגען. און זי אליין! א הויך געוואקסענע 24 יעהריגע פרוי פון געוועהנליכען אויסזעהן, לייכטזין און דאָס וואכען ביי נאכט האָבען איהר אויסזעהן צארט און ווייס געמאכט, אזוי ווי די רייכע, וואָס זעהען אויס, ווייל זיי ארבייטען נישט; אָבער איהרע הענט האָבען נאָך די סימנים געהאט פון די שווערע ארבייט פון איהר יור גענר. אין א שעהנעם שלאָף־ראַק געקליידעט, צולאָזט די האָר, האָט זי אויסגעזעהען ווי די הייליג געוואָרענע מאגדאלענע, זי איז געווען לוס־טיג און העפליך און איז בעזעסען גוטע מאנירען.

די געזעלשאפט האָט זיך צוטיילט אין גרופען, זיי האָבען פארטגע־זעצט דעם געשפרעד פון פריהער און נייע אָנגעפאנגען. פאָלק, וועל־כער איז שוין איצט דיכטער געווען און האָט אין אלץ געוואָלט אינטער־רעסע געפינען, אפילו אין די באנאלסטע זאכען, האָט זיך אריינגעלאָזט מיט מאריע אין א סענטימענטאלען געשפרעד; וועלכעס זי האָט זעהר ליעב געהאט, ווייל ס'האָט איהר עהרע געמאכט ווי א מענש בעהאנד־דעלט צו ווערען. זיי זיינען ווי געוועהנליך געקומען אויף די געשיכטע און מאַטיווען, פאר וואָס זי האָט אזא לעבען אויסגעוועהלט... אויף די ערשטע פערפיהרונג האָט זי נישט געלענט פיעל געוויכט, „ס'האָט נישט

די ווערט מען זאָל דאָפּון רעדען, אבער שוואַרצער האָט זי געמאַהלען די צייט, ווען זי איז געווען א דיענסט־מיידעל; דאָס שקלאַפּען־לעבען אויסגעזעצט צו די קאָפּריווען פּון אַ לעדיג אַרומגעהענדע פּרוי; דאָס לעבען פּון א סך אַרבייט אָהן א סוף, ניין, איידער אזוי איז שוין בע־סער די פּרייהייט... אויף די גאָס...

— ווען איהר וועט אבער אמאָל זאָט ווערען פּון אזא לעבען?

— דאָן וועל איך חתונה האָבען מיט וועסטערגערן!

— און ער וויל אייך האָבען?

— ער פרעהט זיך אויף דעם טאָג; איבעריגענס, וועל איך אליין

עפענען א קראָם, מיט דעם געלד וואָס כ'האָב אין די שפּאַרקאַסע...

אָבער דאָס האָבען שוין אזוי פּיעל געפרעגט — — — האָסטו נישט

קיין ציגאַרען?

— איך האָב! יא, אבער איך דאַרף וועגען דעם מיט דיר נישט

רעדען?

ער האָט גענומען דעם אַלבוּם און האָט אויפגעמאַכט דאָס בלאַט

מיט'ן סטודענטען בילד, — שמענדיג איז עס א סטודענט מיט א וויי-

מען האַלד־טוך, דאָס ווייסע סטודענטען היטעל אויפ'ן שוויס, וואויל-

ינגעריש אזוי ווי ער זאָל שפּיעלען די ראַלע פּון א מאַפּיסטאַ.

— ווער איז דאָס?

— דאָס איז געווען א נעטער קערל!

— דיין פּערפּיהרער? וואָס?

— אַך! זיי שטייל! עס איז געווען פּונקט אזוי מיין שולד אזוי

ווי זיינע, און שמענדיג איז אזוי, מיין ליעבער; ביידע זיינען שול-

דיג! דאָ זעהסטו מיין קינד! גאָט האָט עס צוגענומען, דאָס איז געווען

דאָס בעסטע! נו זאָלען מיר בעסער פּון עפעס אנדערש רעדען! — וואָס

איז דאָס פאַר א ברודער לוסטיג, וועלכען אַלבערט האָט היינט אוועגט

מיטגעבראַכט? אַט דער וואָס זיצט אויפ'ן אויווען נעבען דעם לאַנגען

וואָס גרייכט ביז צו דער סטיעלע?

אַלע, אויף וועלכען די פּראַגע זי האָט געשטעלט, האָט זיך גע-

פּיהלט געשמיכעלט און האָט זיך געגלעט ביי די פּערקעמטע האָר.

— דאָס איז דער גלח מאַנסאָו, האָט לונדעל געענטפּערט.

— אָבער ביי גאָט! איז דאָס אַ גלח? כ'האָב עס באלד געדאַרפט

דערקענען אין זיינע פעטע אויגען. איהר ווייסט, פאַריגע וואָך איז דאָ

געווען אַ גלח! — קום מאַנסאָו לאָז דיר אַנקוקען!

אַלע, אויף וועלכען זי האָט די פראגע געשטעלט, האָט זיך גע-
 אַלע איז אַרונטערגעגאנגען פון'ם אויווען וואו ער איז געזעסען
 מיט אינגערנ' און האָט גערעדט וועגען קאנט'ס „עטיק“, ער איז
 געווען געוואוינט מיט דעם ארויסצורופען אינטערעס ביי פרויען, און
 גלייך האָט ער זיך יונגער געפיהלט, מיט א מין קאָקעטעריי איז ער צו-
 געגאנגען צו די שעהנע מאריע, וועלכע ער האָט שוין פריהער בע-
 טראכט מיט איין אויג און אויסגעפונען אז זי איז ענטזיקענד שעהן,
 דרעהנדיג זיינע וואנסען האָט ער געפרעגט מיט א קאקעטישע שטימע
 פערבויענדיג זיך פאר איהר:

— געפינט איהר אמת'דיג, פרייליין, אז איך זעה אויס ווי א

גלח?

— ניין, איך זעה איצט, אז דו האסט וואנסען, דו האסט צו שעה-
 נע קליידער אויף דיר — דארף איך זעהען דינע הענט. — אה! דו
 ביזט א שמידט!

אַלע האָט זיך טיעף בעלידיגט.

— בין איך אזוי העסליך, מיין פרייליין? — האָט אַלע געפרעגט

מיט א ריהרענדע שטימע.

מאריע האָט אן אויגענבליק אויף איהם געקוקט.

— דו ביזט זעהר העסליך! נאָר דו זעהסט אויס גוט!

— אָ, מיין פרייליין, ווען איהר זאָלט וויסען ווי איהר האָט מיין

הארץ פערלעצט! איך האָב נאָך קיינמאָל קיין פרוי געפונען וואָס זאָל
 מיך ליעב האָבען; איך האָב אזוי פיעל מענער געזעהען וואָס זיינען
 גליקליך געוואָרען, כאָטש זיי זיינען העסליכער געווען פון מיר; אבער
 די פרוי איז א פערשאַלטענער רעמעניש וואָס קיינער קען נישט אויפ-
 לעזען, דורכדעם פעראכט איך איך!

— דאָס איז גוט, אַלע! — האָט זיך געהערט א שטימע פון'ם

אויווען וואו אינגערנס קאָפ איז געזעסען. — דאָס איז גוט!

אַלע האָט געוואָלט צוריקגעהן צום אויווען, האָט ער אָבער אזא
 טהעמא בעריהרט, וועלכע ס'האָט מאריע'ן זעהר פעראינטערעסירט, אז
 זי זאָל זי לאָזען אונטערברעכען, און ער האָט אויף אזא סטרונע גע-
 שפיעלט, וועלכען טאָן זי האָט שוין געקענט. זי האָט זיך געזעצט נעבען
 איהם און זיי האָבען זיך באלד פערטיעפט אין א געשפרעך — איבער
 פרויען און ליעבע.

רעהנהעלם וואָס איז געווען דעם גאנצען אווענט שטילער ווי גע-

וועהנליך און וועמען קיין איינציגער פון דער געזעלשאפט האָט נישט פערשטאַנען, איז איצט געוואָרען אויפגעלעבט, ער האָט זיך געפונען נעבען פאלק'ן אויף די סאפע, ער האָט שוין לאנג עפעס געהאט אויפ'ן הארצען וואָס ער האָט נישט געקענט ארויסזאָגען, ער האָט גענומען זיין ביער-גלאָז און געקלאפט אויפ'ן טיש, אזוי ווי ער זאָל וועלען א רעדע האַלטען, ווען די נאָהענטע צו איהם זיינען אויפמערקזאם געוואָרען, האָט ער מיט א ציטערענדיגע און נאכלעסיגע שטימע געזאָגט :

— מיינע העררען! איהר מיינט אז איך בין א בהמה, איך ווייס; פאלק, איך ווייס, אז דו גלויבסט אז איך בין דום, איהר זאָלט אבער זעהען, פריינדע, זאָל מיך דער טייוועל נעהמען, איהר זאָלט זעהען... ער האָט זיך הויך צושריגען און האָט א קלאַפ געגעבען מיט'ן גלאָז אויפ'ן טיש אז ס'איז אויף צושפרונגען געוואָרען. ער איז צוריק געפאלען אויף דער סאפע און איז איינגעשלאָפן.

דיעזער צווישענפאל, כאטש ס'איז נישט געווען קיין אויסערנע-וועהנליכער, האָט עס פון דעסטוועגען צוגעצויגען די אויפמערקזאמ קייט פון מאריע, זי איז אויפגעשטאַנען, האָט אונטערבראכען דאָס גע-שפרעך מיט אַלע און איז צוגעגאנגען צו דער סאפע.

— זעהט נאָר, וואָס פאַר א שעהנער יונג ער איז! פון וואנען האָט איהר איהם גענומען? ארעמער קערל! ער איז אזוי שלעפּעריג!, איך האָב איהם פריהער גאר נישט בעמערקט.

זי האָט איהם געלענט א קישען אונטער'ן קאַפ און האָט איהם צוגעדעקט מיט איהר שאַל.

— וואס פאַר א קליינע הענט ער האָט! איהר האָט נישט אזאלכע הענט, איהר פרויען-חברה! און וואס פאַר א שעהן געזיכט! ווי אונ-שולדיג! פפוי, אַלבערט! האָסטו איהם פערנארט, אזוי פיעל צו טרינג קען?

אויב ס'איז לונדעל אָדער אַן אנדערער געווען, דאָס האָט איצט געהאט א קליינע בעדייטונג, די הויפטזאך איז געווען, דער מאן איז גע-ווען בעטרונקען; זיכער איז עס אבער געווען, אז ס'האָט איהם קיינער נישט געדארפט פערנארען, ער אליין האָט געוואָלט, ווייל עפעס האָט ער שטענדיג געוואָלט שטיל מאכען זיין אינערליכע אונרוהיג-קייט.

לונדעל האָט זיך גאר ניט בעאונרוהיגט פון מאריעס' פער-טראכטונגען איבער רעהנהעלם'ען, דאָס צופיעל טרינקען האָט איהם גע-

בראכט צו א מין רעליגיעזען געפיהל, וועלכעס איז אין דער צייט פון'ם אווענט געווען אינגאנצען איינגעשלאָפֿען, ער האָט זיך דערמאנט די בעדייטונג פון'ם אווענט, זיי האָבען געוואָלט אן אבשיערס-אווענט מאַכען. ער האָט זיך אויפגעשמעלט, האָט אָנגעגאסען זיין ביער-גלאָז און האָט פערלאנגט מען זאָל איהם אויסהערען.

אַלע זיינען שטייל געוואָרען.

— מיינע העררען! — דערווייל האָט ער זיך דערמאנט אין מאַר-יע'ס אנוועזענהייט, — און דאמען! מיר האָבען דעם היינטיגען אווענט געגעסען און געטרונקען, און כדי איד זאָל צו דער טהעמא קומען, אין אן אכזיכט, אז ווען מען זאָל עס בלוז פון די מאטעריעלע זייט בעטראכטען, איז עס בלוז דאָס נידעריגע, פראָסטע טירישע טייל פון אונזער איד.

צייגענדיג אויף רעהנהעלם האָט ער ווייטער גערעדט:

— מיר זעהען דא א ביישפיעל פון לאסטער, דאָס וואָס מיר רופען שיכרות! דאָס רעגט אמת'דיג אויף דעם רעליגיעזען געפיהל, ווען נאָך. אן אווענט וואָס מען פערברענגט צווישען פריינד, צו טרינד קען אַ גלאָז לכבוד א פריינד, וועלכער האָט ארויסגעצייגט זיין טאָד לאַנט — איד מיין זעלען — זאָל מען דענקען, אז דאָס איז אויך אכט טונג פאר זיך אליין, אזא ביישפיעל בעהויפטע איד, האָט זיך דא אין דער העכסטער שטופע פון עדעלקייט ארויסגעוויזען. און דאדורף דער מאן איד זיך אין די שעהנע ווערטער, וועלכע וועלען שטענדיג אין מיין נע אויערען קלינגען, אזוי לאנג ווי איד וועל נאָר קענען דענקען. און איד בין איבערצייגט, אז מיר אלע וועלען עס געדענקען, אפילו דאָס ארט דאָ איז נישט פאר דעם געאייגענט, דיעזער יונגער מענש, וואָס איז גע-פאלען א קרבן צום לאסטער, וואָס מיר רופען שיכרות, האָט זיך צום בעדייערען אין אונזער געזעלשאפט אריינגע'גנב'עט, און כדי איד זאָל זיך קורץ פאסען, ער האָט ארויסגעצייגט א טרויעריגען רעזולטאט, מעהר ווי מיר האָבען ערווארטעט, — צום געזונט, עדעלער פריינד זעלען! איד ווינש דיר גליק וואָס דיין עדעלעס הארץ פערדיענט! צום געזונט, אַלע מאנטאנוס! פאלק איז אויך אן עדעלער מאן, ער וועט זיך זיכער פערדיענט מאכען אויפ'ן ליטערארישען פעלד פון פאָעזיע, ווען זיי רעד ליניעזער געפיהל וועט זיך ביי איהם אויפוועקען, און זיין גאנצען כאַראַקטער ארויסברענגען, פון איגבערג'ן וויל איד נישט רעדען, ער האָט זיך ענדליך צו אן ענטשלוס געפאסט, און מיר ווינשען איהם גליק אויף

זיין וועג, וואָס ער האָט שוין אנגעפאנגען — די פּילאָזאָפּיע. דאָס איז אַ שווערער וועג, איד זאָג אזוי ווי יענער דיכטער: ווער קען אונז דאָס זאָגען? פונדעסטוועגען האָבען מיר אלע רעכט, אויף דאָס בעסטע אין די צוקונפט צו האָפּען, און איד גלויב, אז מיר קענען שטענדיג אויף דעם רעכענען, אזוי לאַנג ווי אונזער געפיהל וועט זיין ערעל און מיר וועלען נישט טראַכטען וועגען געלד מאַכען! מיינע העררען! אַ מענש אַהן אַ רעליגיאָז, — ס'מוז נישט זיין קיין געטליכע, — איז ווי אַ בהמה, איד פאָדער אייד אלע אויף, מיינע פריינדע, איהר זאָלט די גלעד זער אויפהויבען און טרינקען אויף אלץ וואָס איז שעהן און ערעל! וואָס איז הערליך און הייליג און צו וועלכען מיר וועלען אלע מאַל שטרעבען, צום געזונד! מיינע העררען!

דער רעליגיעזער געפיהל האָט אָנגעפאנגען אזוי שטארק צו וויר-קען אויף לונדעל'ן אז די געזעלשאַפט האָט שוין פאר'ן בעסטען גע-האלטען, אז מען זאָל שוין אוועקגעהן.

דאָס פארהענגעל פון'ס פענסטער איז שוין געווען בעלויכטען פון דעם טאָגליכט, און ווען מען האָט ארויפגעצויגען, איז דער טאָג שוין אריינגעפאלען אין צימער, ס'איז געפאלען אויף די פאָר פערזאָן וואָס זיינען געשטאַנען ביים פענסטער; ווי מתים האָבען זיי אלע אויס-געזעהן, איגבערג איז געזעסען שלאָפענדיג אויפ'ן אוווען, מיט זיינע הענט האָט ער געהאלטען ארומגענומען דאָס ביער-גלאָז, אַלע איז גע-שטאַנען נעבען מאריע'ן און האָט געהאלטען אין איין לויבען און ווינשען איהר, ער האָט גערעדט וועגען דער זון, וועגען פריהלינג, ווע-גען ליבע און וועגען דעם גאַנצען אוניווערזום, ער האָט דאס פענסטער געעפענט, כדי זיינע געפיהלען זאָלען מעהר פלאץ האָבען. די שלא-פענדיגע האָט מען אויפגעוועקט, מען האָט גענומען אבישעד און די גאַנצע געזעלשאַפט האָבען ארויסגעוואנדערט דורכ'ן טויער-וועג.

ווען זיי זיינען אויף די גאס געקומען, האָט זיך פאלק אומגע-דרעהט; מאריע-מאנדאלענע איז געלעגען אין'ס אָפענעם פענסטער; די זון האָט בעשיינט איהר ווייס געזיכט, איהרע שווארצע האָר, וואָס זיינען פון די זון טונקעל-רויט געווען, האָבען זיך ארונטערגעגאסען איבער איהר ווייסען האַלז און ס'האָט אויסגעזעהן אזוי ווי זיי זאָלען זיך ווי אַ שווארץ-רויטער טייך פערשפרייטען איבער די גאַנצע גאס, איבער איהר איז געהאנגען די שווערט, די האַק און די צוויי פנים'ער

פון די קעפּ האָט זיך געדאַכט אזוי ווי זיי פּערקרומען זיך און קריצען מיט די ציין...

קענען איבער אויף אן אפּעלבוים, איז געזעסען א ווייסער פּויגעל און זינגענדיג זיין מארגען-ליעד האָט ער אויסגעדריקט די פרייד וואָס די נאַכט איז שוין אוועק.

צוועלפטעם קאַפּיטעל.

י-ם-פּער-זיכערונגס-געזעלשאַפּט טריט אַ ז. לעווי איז געווען א יונגער מאן, וועלכער איז ערצויגען געוואָרען אלס קויפּמאַן, און ער איז גראַד איצט געשטאַנען אין בעגריעה מיט די הילף פון זיין רייכען פאָטער זיך צו עטאַבלירען; דער פאָטער איז אָבער געשטאַרבּען און האָט גאר נישט איבערגעלאָזט נאָר בלוז אן אונפּער-זארגטע פאמיליע.

דאָס איז געווען פאר דעם יונגען לעווי א גרויסע ענטווישונג, ווייל ער איז געווען איצט אין די יאָהרען, וואו ער האָט געגלויבט אַליין שוין אויפּהערען צו ארבייטען און מאכען אז אנדערע זאָלען ארבייטען פאר איהם.

ער איז אַלט געווען פינף-און-צוואנציג יאָהר און האָט געהאט זעהר א שעהנעם אויסזעהן, ברייטע פלייצעס און א גלייכען גאַנג, א שעהנע בלאַנדע פּאַלבראַר האט געמאַכט זיין יונג פנים, נאָך שעהנער און יעדער האָט צו איהם צוטרויען געהאט, זיינע קליינע פיס זיינען געדאַכט געוואָרען, אז זיי זאָלען שטיל טרעטען אויף א פלוש-טעפיד ער-געץ אין א שעהנעם דירעקציאָנס זאַל, און זיינע ווייכע אָבגעהימענע הענט האָבען זיך געאיניגט פאר א נאָר לייכטע ארבייט, ווי צום ביי-שפיעל: זיין נאָמען אונטער צו שרייבען און צום ליעבסטען אויף א געדרוקטען פארמולאַר.

אין די צייט וואָס האָט איצט געהייסען די גוטע, כאָטש אין דער אמת'ן איז זי געווען פאר פיעל מענשען שלעכט, האָט מען אן ענט-דעקונג געמאַכט וואָס איז געווען די גרעסטע אין דעם יאהרהונדערט: אז מען לעבט ביליגער און אנגענעהמער פון פּרעמד געלד ווי פון איי-גענע ארבייט. זעהר פיעל האָבען זיך שוין מיט דיעזער ענטדעמונג בעד-דיענט, און ווייל זי איז מיט קיין פאטענט-געזעץ געשיצט געווען, איז נישט געווען קיין וואונדער וואָס לעווי האָט זיך אויך געאיילט מיט איהר צו בעדיענען. ער האָט קיין געלד נישט געהאט און צו ארבייטען פאר א פאמיליע וואָס איז נישט זיין אייגענע, האָט זיך איהם אויך

נישט געגלוסט, איז ער אין א שעהנעם טאג אוועקגעגאנגען צו זיין אנקעל שמידט.

— אזוי, דו האסט אן אידעע? לאָז הערען! אידעען האָבען איז

גוט.

— איך דענק אן אקציענ־געזעלשאפט צו גרינדען.

— זעהר שעהן! אראן וועט ווערען מענעדזשער, סימאן סעקרע־

טער, איזאק קאסיערער און די אנדערע יונגע חברה בוכהאלטערס; דאָס איז א גוטע אידעע! און ווייטער! וואָס פאַר א געזעלשאפט זאָל עס זיין?

— א זע־פּערזיכערונגס־געזעלשאפט, דענק איך.

— אזוי, דאָס איז שעהן. אַלע מענשען מוזען זייערע זאכען פּער־

זיכערען ווען זיי פּאהרען אויפ'ן ים. אבער דיין אידעע?

— דאָס איז מיין אידעע.

— דאָס איז נישט קיין אידעע! מיר האָבען דאָך שוין די גרויסע

געזעלשאפט „נעפּטון“. דאָס איז א גוטע געזעלשאפט! דייע מוז זיין א בעסערע, ווען דו ווילסט קאָנקורירען, וועלכעס איז דאָס נייע אין דיין געזעלשאפט?

— א! איך פּערשטעה שוין! איך וועל די צאהלונגען מאכען ביי־

ליגער, אזוי ארום וועל איך קריגען אלע קונדען פון די נעפּטון.

— אָט זעהסטו, דאָס איז אן אידעע, די פּראָספעקטען וועלכע איך

נאַטירליך לאָזען דרוקען זיי וועלען ענטהאלטען אין זיך פּאָלגענדעס:

„אזוי ווי עס האָט זיך שוין לאנג געפּיהלט א נויטווענדיגקייט ביי־

ליגער צו מאכען די צאהלונגען פון זעפּערזיכערונג און די שולד אין

דעם איז, ווייל ס'איז נישטאָ קיין קאָנקורענץ, האָבען די אונטערצייר־

בענטע בעשלאָסען צו גרינדען א נייע געזעלשאפט וואו די פרעמיען

וועלען זיין ביליגער, מיר בעטען דאריבער צו קויפען אקציעס פון די

נייע זע־פּערזיכערונגס־געזעלשאפט... „דער נאמען?״

— טריטאן!

— טריטאן? וואָס פאַר א מענש איז דאָס?

— דאָס איז דער נאָמען פון א ים גאָט!

— זעהר גוט, טריטאן! ס'וועט זיין א גוטע פּלאַטע, די צייכנונג

וועסטו קענען לאָזען מאכען אין בערלין, די אבבילדונג וועלען מיר אריין

געבען אין מיין קאלענדער „אונזער לאנד“, איצט ווער וועט עס זיין

די אונטערגעשריבענע? צוערשט נאַטירליך מיין נאָמען! ס'מוזען

אבער נאָך אנדערע שעהנע נעמען זיין, גיב מיר דעם שטאַטס־קאַלענ־
דער!

שמירט האָט א וויילע דעם קאַלענדער געבלעטערט.

— א זע-פערזיכערונגס געזעלשאפט מוז האָבען א גרויסען שיפס־
אַפיצער, לאָז מיר זעהן! אדמיראַל הייסט עס.

— אד, זיי האָבען דאָך אבער קיין געלד נישט!

— איי, איי, דו פערשטעהסט דיר וועניג אויף א געשעפט, מיין
זוהן! זיי וועלען נאָך אונטערשרייבען, קיין געלד דארפען זיי נישט
איינצאהלען! זייער פראָצענט וועלען זיי בעקומען, כדי זיי זאלען קומען
צו די זיצונגען און צוזאמען מיט די דירעקטאָרען מיטאג עסען! אָט
זיינען צוויי אדמיראַלען, איינער האָט דעם קאמאנדיר טיטעל פון „זיער־
פאל“ און דער צווייטער א רוסשען אַרדען, וואָס זאלען מיר דאָ טהאָן?
אזוי! יא! מיר וועלען נעהמען דעם רוס, ווייל רוסלאַנד איז א גוט זע-
פערזיכערונגס לאַנד! אזוי!

— וועלען זיי זיך דען לאָזען פשוט נעהמען?

— בלייב נאָר שטייל! דאָס וועל איך שוין בעזארגען, איצט
מוזען מיר אויך א געוועזענעם מיניסטער האָבען! — יא! ער רופט
זיך „עקסי־ענץ“! זעהר גוט — דערנאָך א גראַף! דאָס איז שוין שווער
צו קריגען, ווייל די גראַפען האָבען א סך געלד. נאָר ס'וועט זיך שוין
איינער געפינען, מיר מוזען א פראַפעסאר האָבען, זיי האָבען שוין נישט
קיין געלד! איז דאָ אזאלכער וואָס רופט זיך שיפס פראַפעסאר? יא!
דאָן איז גוט, איז שוין איצט די זאך קלאָהר! — א! דאָס וויכטיגסטע
האָב איך פערגעסען, מיר מוזען האָבען א יוריסט און א הויפטג-
ריכטס־ראט; נו — דאָ האָבען מיר איהם!

— מיר האָבען דאָך נאָך קיין געלד נישט?

— געלד! וואָס זאָל מען טהאָן מיט געלד ווען מען גרינדעט א גע-
זעלשאפט? זאָל נישט דער וואָס פערזיכערט זיין ווארע אליין בע-
צאָהלען? וואָס? אָדער מיר זאלען פאר איהם בעצאָהלען? ניין!
אלזאָ: ער זאָל עס מיט זיין פרעמיום בעצאָהלען!

— אבער דאָס גרונד קאפיטאַל?

— אד, מען שרייבט אויף גרונד קאפיטאַל אייגענטום.

— יא, מען מוז דאָך עטוואס בארעם געלד איינצאהלען!

— מען בעצאָהלט באר מיט אקציעס, הייסט דאָס נישט בע-
צאָהלט? ווען איך צום ביישפיעל זאָל דיר געהען אן אקציע אויף א גע-

וויסע סומע מיט מיין אונטערשריפט, וועסטו אויף איהר אין יעדער באנק געלד בעקומען. נו, הייסט דען אן אקציע נישט קיין געלד?

— ווי גרויס דאָרף זיין דאָס גרונד־קאפיטאַל?

— זעהר קליין! מען מוז נישט גרויסע קאפיטאַלען אוועקלעגען. אַ

מיליאָן! פון דעם ווערען דריי הונדערט טויזענד אין בארען איינגע־צאָהלט, דאָס איבעריגע זיינען אקציעס.

— אבער, אבער, אבער! די דריי הונדערט טויזענד קראַנען מוז

דאָף געלד זיין!

— אַ! גאָט, מיין בעשעפער! דו פערשטעהסט דאָף גאר נישט,

האַט מען געלד איז גוט, איז נישט איז אויף גוט, מען מוז נאָר קענען דעם עולם פּעראינטערעסירען, זיי ברענגען שוין דאָס געלד.

— אָבער די גרויסע, די וואָס וועלען זיין אונטערגעשריבען, מיט

וואָס וועלען זיי בעצאָהלען?

גרויסע, די וואָס וועלען זיין אונטערגעשריבען, מיט וואָס וועלען זיי

בעצאָהלען?

— נו, דאָס וועט שוין קומען דערנאָך, זאָלען זיי נאָר אונטער־

שרייבען דאָס איבעריגע וועלען מיר שוין בעזאָרגען!

— דו זאָנסט דריי הונדערט טויזענד, אזוי פּיעל קאסט בלוז איין

גרויסע שיה, וואָס וועט זיין ווען מען וועט אזאלכע טויזענד שיפען

וועלען פּערויכערען?

— טויזענד נאָר? די געזעלשאפט נעפטון האָט לעצטען יאהר

אכט־און־פּיערציג טויזענד שיפען פּערויכערט, און שטעהט נאָך ביז

איצט גוט!

— דאָס איז נישט אזוי גוט, וואָס טהוט מען אז ס'נעהט שלעכט,

שיפען געהען אונטער, וואו נעהמט מען די פּערויכערונגס־געלדער אויס־

צוצאָהלען?

— גיט מען דאָס געשעפט אויף.

— וואָס הייסט מען גיט אויף?

— מען מאכט קאַנקורז, מען ערקלעהרט זיך באנקראט! אזוי

הייסט עס! וואָס שארט עס דען אז א געזעלשאפט ערקלעהרט זיך

באנקראט, נישט איך טהו עס, נישט דו, נישט ער! קיינער נישט, די

געזעלשאפט, דו פּערשטעהסט? די געזעלשאפט „טריטאן“.

— הייסט עס, איז גאָר קיין ריזיקע ביי דעם נישטאָ?

— ניין! איבעריגענס, וואָס האסט דו דען צו ריזיקירען? האסטו

דען א פעניג? ניין! נאָ וואָס האָסטו מורא? וואָס האָב איך צו רי-
זיקירען? פינף הונדערט קראנען! איך נעהם נישט מעהר ווי פינף
אקציעס, נו, איז דען פינף הונדערט פאר מיר א סך?
שמירט האָט זיך גענומען א שמעק טאבאק און מיט דעם איז די
זאך געווען ערלעריגט.

די דאָזיגע געזעלשאפט איז געגרינדעט געוואָרען, מען מעג יא
גלויבען אָדער נישט, זי האָט שוין עקזיסטירט א פאָר יאָהר און האָט
אויף צו די אקציען-אייגענטהיימער דיווידענדען אויסגעצאָהלט, מען
שלאָגט זיך איבער די אקציעס און כדי דאָס געשעפט גרעסער צו מאַך
כען, האָט מען נייע אקציעס ארויסגעגעבען, ס'איז באלד גערופען גע-
וואָרען א גענעראַל פערזאמלונג פון די אקציעס-האלטער און ארויף
פאלק, וועלכער איז איצט געווען אן אויסעראָרדענטליכער בעריכט-גע-
בער פון די צייטונג „רויט-קעפּעל“ איז צו דער פערזאמלונג געשיקט
געוואָרען.

ווען ער איז אין דעם זוניגען יוני נאָכמיטאג געקומען אין דעם
קליינעם בערזע-זאָל, איז שוין דאָרט פול געווען פון מענשען, ס'איז
געווען א גלענצענדע פערזאמלונג, שטאטס-מענער, געלעהרטע, מיליטער
און ציוויל בעאמטען פון העכסטען גראד; יוניפארמס דאקטאר-פרא-
קען — אָרדען — שטערען און — בענדער, אלע די וואָס זיינען דאָ
פערזאמעלט געווען, האָבען נאָר אין זין געהאט די איינציגע, גרויסע,
אלגעמיינע אינטערעסע, גרויס צו מאכען די אינסטיטוציע פון מענ-
שען-ליעבע... וואָס רופט זיך זע-פערזיכערונג... און ס'איז טאקע נוי-
טיג געווען א גרויסע ליעבע צו ריזיקירען מיט זיין געלד, צו העלפען
דעם צווייטען ווען עס טרעפט איהם אן אונגליק; ס'איז אבער געווען
די גרויסע ליעבע... אזוי פיעל ליעבע צוזאמען, האָט פאלק נאָך
קיינמאָל נישט געזעהן! ער איז געווען ערשטוינט אזוי פיעל ליעבע ביי
מענשען צו זעהען....

נאָך מעהר ערשטוינט איז ער געוואָרען, דערזעהנדיג דאָרט דעם
קליינעם לומפ שטראווע, דעם פריהעריגען סאָציאל-דעמאָקראט, ווי ער
איז אזוי ווי א מיאוס'ער שרץ ארומגעקראכען צווישען די פערזאמעלטע
און איז געוואָרען בעגריסט פון הויכגעשמעלטע פערזאנען, מיט האנד-
דריקען, מיט א קלאפ אין פלייצע און מיט א שאקעל פון קאפּ. בעזונ-
דערס האָט זיך פאלק פערוואונדערט, ווי אן עלטערער חערר מיט אן

ארענסיבאנד האָט שטראו'ן בעגריסט, נעהנטער קומענדיג, האָט איהם פאלק געפרעגט, ווער דאָס איז געווען, און שטראווע האָט איהם גע-ענטפערט: „דאָס מוזט וויסען! דאָס איז געווען דער פּרעזידענט פון קאלעניום פאר אויסצאהלען פון בעאמטען-געהעלטער“, זאָגענדיג דאָס האָט ער געפונען א תירוץ אז ער האָט עפעס אויף דער אנדערער זייט צו טהאָן און איז אוועקגעגאנגען, פאלק איז געבליבען שטעהן, קלעה-רענדיג: זאָל ער זיך שעהמען מיט מיין געזעלשאפט? אן עהרלאָזער מענש מיט אן עהרליכען מאן?

די פּערזאמעלטע האָבען זיך אָנגעפאנגען אויף זייערע פלעצער צו זעצען. די שטוהל פון'ם פארזיצערען איז נאָך לעהר געווען. פאלק האָט געקוקט צו דעם טיש פון די רעפארטערס, און דערזעהענדיג דארט שטראווע מיט נאָך איינעם פון די קאנזערוואטיווע צייטונג „גרוי-הוי-בע“ ביי א טיש רעכטס פון'ם סעקרעטער זיצען, האָט ער זיך געמאכט א הארץ און איז דורכגעגאנגען די גאנצע פּערזאמלונג, ווען ער איז אָבער שוין ביים טיש געווען, האָט איהם דער סעקרעטער צוריקגעהאלט-טען און האָט איהם געפרעגט: „פאר וועלכע צייטונג ער בעריכטעט? אן אויגענבליק איז געוואָרען שטיף אין זאל און פאלק האָט מיט א צי-טעריגע שטימע געענטפערט: „פאר'ן „רויטקעפּעל“ אינ'ם סעקרעטער האָט ער דערקענט דעם אקטען-האלטער פון'ם קאלעניום פאר אויס-צאהלונג פון בעאמטען געהעלטער. א פּערשטיקטער געמורמעל איז דורכגעלאָפּען די גאנצע פּערזאמלונג, דער סעקרעטער האָט מיט א הוי-כע שטימע געזאָגט: „אייער פלאץ איז דאָרט אונטען!“ ער האָט גע-צייגט צו די טיר וואו ס'איז געשטאַנען א קליין טישלעך.

איז דעם איינציגען אויגענבליק האָט פאלק פּערשטאַנען וואָס קאנזערוואטיוו בעדייטעט און וואָס ליטעראט בעדייטעט, ווען מען איז נישט קאנזערוואטיוו... מיט א קאכענדיגען הארץ פאר כעס, איז פאלק צוריקגעגאנגען דורך די הויך-לאכענדיגע מענער; ארומקוענדיג זיך מיט צארענדיגע בליקען ארום די פּערזאמעלטע, אזוי ווי ער זאָל זיי וועלען אלע אין פנים שפּיען, האָט ער דערזעהען א פּאַר אויגען, וואָס זיינען אזש גרין געווען פאר כעס, זיין ברודער איז עס געווען, זיין ברודער, וואָס האָט אמאָל, שוין זעהר לאנג, אזוי ליבעליך און גוט געקוקט, און היינט קוקט ער אויף איהם אזוי ווי צום דורכשטעכען. פאר קומער האָט ער געמעגט וויינען: איין ברודער זאָל אזוי אויף א צווייטען קוקען.

ער האָט זיך אוועקגעזעצט ביים טישעל נעבען די טיר און האָט זיך פּערטראַכט.

באַלד איז ער געוואָרען אויפגעוועקט פון א שטורם אפלאדיסמענדיגען בראווא געשרייען, דער פרעזידענט פון די זעלעפּרעזידענטונגסגעזעלשאפט „טריטאן“ איז אריינגעקומען; דאָס איז געווען א מאן פון הויכען אדעל, מיט דעם טיטעל „עקסעלענץ“, „גראף“ ריטער און נאָך א טויז אנדערע טיטלען.

דער האמער האָט א קלאפ געגעבען, שטיל איז געוואָרען אין זאל, און דער פרעזידענט האָט פאַלגענדע בעגריסונגסדרעע געהאלטען:
— מיינע העררען! אונטער אלע פאטריאטישע אונטערנעהמנדיגע וועלכע ברענגען נאָר זענען פאר די מענשהייט, איז די פּרעזידענט רונג אינסטיטוציע איינע, מען קען זאגען די איינציגע שענהנסטע און טוגענדהאפטע!

— בראווא! בראווא! — האָט אין זאל געקלונגען.
— „וואָס איז דען דאָס מענשליכע לעבען אנדערש ווי א קאמפף, א קאמפף אויף לעבען און טויט, מען קען זאגען, א קאמפף מיט די נאַטור קרעפטען, און ווער איז דאָס פּרעזידענט, פריהער אָדער שפעטער נישט צו קעמפּען מיט זיי?“
— בראווא!

— „לאנג איז דער מענש, איבערהויפט אין דער פרימיטיווע צייט געווען א שפיעלעכעל פון די נאַטור־עלעמענטען; א שפיעל־באַל, מיינע העררען! א הענטשקע, אזוי ווי א דין בוימעל געגען דעם ווינט, וואָס ווערט געווארפען אין אלע זייטען! דאָס איז איצט נישט מעהר! ווירקליך נישט מעהר! דער מענש האָט זיך ענטשלאָסען צו א רעוואָלוציאָן, נישט אזא רעוואָלוציע, ווי די נידעריגע פאטער לאנדס־פּער־רעטער האָבען שוין אייניגע מאל געמאכט געגען די רעגירונג און געגען די געזעץ־געבער, ניין, מיינע העררען! א רעוואָלוציע געגען דער נאַטור! ער האָט קריג ערקלעהרט צו די נאַטור קרעפטען, ער האָט געזאָגט: ביז אהער קענסטו געהען, אבער נישט ווייטער!
— בראווא! בראווא!

— „דער קויפּמאַן שיקט זיין שוף אויפ'ן ים, ס'קומט א שטום, די שוף ווערט צובראכען און געהט אונטער! דער קויפּמאַן זאָגט: ס'מאכט נישט! איך בין פּרעזידענט; דער קויפּמאַן האָט גאר נישט פּערלויבען! איהר זעהט, מיינע העררען! אט דאָס איז דער גרויסער

הויפט פונקט פון א פערזיכערונגס-געזעלשאפט! דענקט אייך נאָר, מיר נע העררען! דער קויפמאן האָט דעם שטורם, קריעג ערקלעהרט, דער קויפמאן האָט געזיענט!"

א שטורם פון בראווא-געשרייען האָט ארויסגערופען א זיענעס-שמייכל ביי דעם גרויסען מאן, און ער האָט אויסגעזעהען צו זיין צו-פריעדען מיט אזא שטורם.

— „אָבער מיינע העררען! מיר דארפען נישט די פערזיכערונגס-אינסטיטוציע רופען געשעפט! דאָס איז נישט קיין געשעפט! מיר זיינען נישט קיין געשעפטס-לייט! פאר אלץ אין דער וועלט נישט! מיר האָבען געלד צוזאמען געקליבען און מיר זיינען בערייט צו ריזן-קירען עס פאר אנדערע, נישט אמת, מיינע העררען?"

— יא, יא.

— „מיר האָבען געלד צוזאמענגענומען, זאָג איד, כדי מיר זאָלען עס האָבען גרייט פאר דעם, וואָס האָט אן אונגליק געטראָפּען, דען דער איינער פראצענט וואָס ער צאָהלט פאר די פערזיכערונג, הייסט קיין געלד נישט, דאָרדור האָט עס טאקע דעם ריכטיגען נאָמען „פרעמיום“ בעקומען, פרעמיום, מיינט בעלוינונג, דאָס איז א קליינע בעלוינונג פאר אונזער פערדיענסט, קיינער פון אונז וועט נישט זיין דאגעגען וואָס מען פערווענדעט די געלדער צום וואהלזיין פון דער זאך!

— ניין! ניין!

— „איך בעט דעם געשעפטס-פיהרער ער זאָל דעם בעריכט פון פערגאנגענעם יאָהר פארלעזען“.

דער דירעקטאר-געשעפטס-פיהרער האָט זיך אויפגעשטעלט, ער האָט אויסגעזעהען בלייך אזוי ווי ער זאָל האָבען א שטורם דורכגע-מאכט, די גרויסע מאנזשעמען האָבען נישט געקענט בעהאלטען דאָס ציטערען פון זיינע הענט, ער האָט אויפגעקנעפעלט זיין ראָק, זיין ווייס העמד האָט אויסגעזעהען אזוי ווי א געפאנצערטער שילד די פיילען פון אונצופריעדענהייט אויפצונעהמען. ער האָט פארגעלעזען:

— „וואונדערבאר און נישט פארזעהענדיג איז די פיהרונג פון

נאָט — “

ביי דעם ווארט „פארזעהענדיג“ איז א האלבער עולם בלאס גע-ווארען, אָבער דער פרעזידענט האָט זיינע אויגען צום הימעל אויפגע-הויבען, אזוי ווי ער זאָל זיין גרייט דעם ערגסטען קלאפ צו בעקומען. — „דאָס ערשט-גענדינטע פערזיכערונגס יאהר וועט זיך לאנג גע-

דערקען. עס האָט דעם פאראויסזעהן פון'ם קלונסטען צו שפאט נע-
מאכט".

דער פּרעזידענט האָט מיט זיינע הענט זיך די אויגען פּערשטעלמ, אזוי ווי ער זאָל עפעס בעטען, שטראווע, מיינענדיג אז ער טהוט דאָס, ווייל די זון ברענט איהם אין די אויגען, האָט געוואלט די פארהענגלעך ארונטערלאָזען, דער סעקרעטער האָט עס אבער פריהער געטהאָן. דער פארלעזער האָט געטרונקען א גלאָז וואסער, דאָס האָט ארויסגערופען אן אויסברוד פון אונגעדולד.

— צו דער זאך! צו דער זאך! מיר ווילען הערען א חשובן!
א חשובן!

דער פּרעזידענט האָט די האנט פון זיינע אויגען אוועקגענומען און האָט זיך געוואונדערט פאר וואס ס'איז טונקעלער געוואָרען. ווען ער זאָל אן אויגענבליק בלייבען אין פּערלעגענהייט, איז א שטורם דאָ... מען פּערגעסט יעדען רעספּעקט.

— צו דער זאך! ווייטער לעזען!

דער דירעקטאר האָט געמוזט פּערפעהלען א מאסע פארמעלע ווערטער און דירעקט צו דער זאך צו געהען.

— נוט, מיינע העררען! איד וועל זיך קורץ פאסען!

— ווייטער, ווייטער! צום טייוועל!

דער האמער איז געפאלען: מיינע העררען! ס'איז געלעגען אזוי פיעל שטארקעס אין דעם „מיינע העררען“ אז אלץ איז מיט אמאָל שטיל געוואָרען.

— „די געזעלשאפט איז דעם לעצטען יאָהר געווען פּעראנט-ווארטליך פאר 169 מיליאָן“.

— הערט! הערט!

— „און איינצאהלונגען פון פּרעמיומס האָט זי געהאט אנדערט-האלבען מיליאָן“.

— בראוואָ!

— „פאר שאדען-ערזאץ האָט די געזעלשאפט געמוזט ליידער בע-צאהלען 1,728,670 קראָנען“.

— שענדליך!

— „ווי איהר זעהט, מיינע העררען, האָט נאָט געפיהרט...“

— לאָזט אָב מיט נאָט! צאָהלען! צאָהלען! דיווידענדען!

— „מיט שמערץ און קרענקונג, קען איד אלס געשעפטס-פיהרענ-“

דער דירעקטאר, לויט די נישט גינסטיגע פעהרעלטניסע פון די געזעל-
שאפט פארשלאָגען, אז מען זאל נישט מעהר דעם מאָל אויסצאָהלען
ווי פינף פראצענט אויף דעם קאפיטאל, פון יעדער אקציע."
איצט האָט א שטורם אויסגעבראכען, וועלכען קיינער האָט נישט
געקענט איינשטילען.

— שענדליך! אונפערשעהמט! שווינדלער! פינף פראצענט!
פפו! צו אלדע רוחות! מען שענקט דאך אוועק פשוט זיין געלד!
ס'האָט זיך אויף געהערט מענשענפריינדליכע אויסשפראכען:
— די אַרימע קליינע קאפיטאליסטען, וואָס לעבען נאָר פון זייער
געלד! ווי וועט עס מיט זיי געהן? גאָט זאל זיך דערבארמען! וואָס
פאר אַן אומגליק! די שטאַרט מוז זיך דאָ אריינמישען און העלפען
און טאקע באלד! אָ! אָ!

ווען ס'איז מעגליך ווייטער אָנצוגעהן, האָט דער דירעקטער פאָר-
געלעזען די אונערמידליכע ארבייט וואָס די דירעקטארען האָבען גע-
לייסטעט אין'ם לעצטען יאהר, און מען זאל זיי אים נאָמען פון דער
גאנצער געזעלשאפט בעדאנקען.

דער פארשלאַג איז אויפגענומען געוואָרען מיט שפאט און גע-
לעכטער, דערנאָך איז פאָרגעלעזען געוואָרען דאָס בוך פון די רעוויזאָרען
זעלכע האָבען קאָנטראָלירט די ביכער, זייער בעריכט איז געוועזען
גוט און קאָרעקט — „ביים אויפגעהמען דעם אינווענטאר האָט זיך
אלץ געפונען אין אַרדענונג, דער בעריכט איז אויפגענומען געוואָרען
מיט בעגייסטערונג.

דער דירעקטאר האָט צו זיי געזאָגט און געבעטען זיי זאָלען
האָבען צוטרויען צו די דירעקציע, און מען זאל גוט הייסען זייער
האנדלונגען.

ס'איז נאָטירליך גוט געהייסען געוואָרען.

נאָך א קורצע אווענטגעבעט, דאָס הייסט, מען האָט געבעטען
ביי גאָט, אז נעקסטען יאהר זאל מען קענען אויסצאָהלען 20 פראָ-
צענט, איז די זיצונג געשלאָסען געוואָרען.
דרייצעאַנטעם קאפיטעל.

ב ע ש ע ר ט פ ו ז ' ם ש י ק ז א 5.

דעם זעלבען נאָך מיטאג ווען איהר מאן איז געווען ביי די „טרי-
טאן“ פערזאמלונג, האָט פרוי פאלק בעקומען א נייע בלויזע סאמעט
קלייד, מיט וועלכען זי האָט איצט תיכף געוואָלט ערגערען די פרוי

רעוויזאר האָמאן וואָס האָט געוואהנט קעגען איבער איהר הויז, ס'איז נישט געווען קיין לייכטערע זאך פון דעם, זי האָט זיך נאָר גע- דארף ביים פענסטער שטעלען, און צו דעם האָט זי געהאט פערשיע- דענע אורזאכען דאָס צו טהאָן, ווייל זי האָט געדארפט דאָס צימער צו- גרייטען צו דער זיצונג וואָס זי האָט גערופען אויף זיעבען א זינגער און איהרע געסט זאָלען פשוט „צומאָהלען“ ווערען פאר פערדרוס.

די דירעקטאָרען פון דעם קינדער־קריפעל אינסטיטוט „בית- לחם“ האָבען זיך געדארפט פערזאמלען כדי א מאָנאָליכען בעריכט אבצוגעבען. די דאָזיגע דירעקטאָרען זיינען בעשטאנען פון פרוי האָ- מאן, איהר מאן דער רעוויזאר, נאָך פרוי פאלקס מינונג א „בעל נאווה“ ווייל ער איז א בעאמטער, די גענעדיגע פרוי רעהענהעלם האָט אויך געהאט שטאַלצקייט אין זיך, ווייל זי איז געווען פון אן אַדעליגע משפחה, און פאסטאר סקארע, דער הויז־פּרעדיגער פון אלע פארנעהמס טע הייזער אָט די גאנצע דירעקציאָן, האָט זיך פרוי פאלק געדענקט, זאָל זי מיט א ליעבליכען שמייכעל אויף איהרע ליפען צומאָהלען און צוטרעטען. די אלע אלטע מעבעל שטיקער וואָס האָבען קיין ווערט נישט געהאט אלס אן אַנטיק אָדער א קונסטווערק, האָט זי שוין לאנג פער- טוישט אויף פראכטפולע מעבעל. ביז צום שלום פון דער זיצונג וועט זי זיין די פיהרערין צווישען זיי, דערנאָך זאָל איהר מאן מיט אן אדמיראל א היים קומען, ער האָט איהר פערשפראכען וועניגסטענס מיט אן אדמיראל אין א יוניפארם א היים צו קומען — און ביידע זאָלען זיי אלס מיטגליעדער פון דער אַנשטאלט ווערען, דערנאָך זאָל איהר מאן שענקען א סומע פון דעם געווינס וואָס ער וועט נעהמען ביי די טריטאן דייוידענדען.

פרוי פאלק האָט שוין איהר געשעפט ביים פענסטער בעזארגט, און איצט האָט זי דעם טיש פון פערעלמוטער, ביי וועלכען ס'וועט דער מאָנאָטס־בעריכט געלעזען ווערען, און אין אַרדנונג געבראכט ווע- רען זי האָט אַנגעשטוביט דעם קריסטאל טינטער, האָט אוועקגעלעגט דעם זיכערנעם פּעדערי־האַלטער, האָט אזוי דעם זיעגעל אוועקגעדרעהט אין א זייט, אז מען זאָל דעם פראָסטען בירגער־נאָמען ניט זעהן, צו ענ- דע האָט זי נאָך געגעבען א פאָר בעפעהלע איהרע דיגענער, וועלכע זיינען פאראנדע געווען אַנגעטהאָן, דערנאָך האָט זי זיך אוועקגע- זעצט אינ'ם זאל אַנגעהמענדיג א זארגלאָזע שטעלונג, ערווארטענדיג אז זי זאָל איבעראשט ווערען פון דער מעלדונג, אז די פרוי רעוויז-

זאר האַמאן איהר פריינדן איז שוין דאָ, ווייל זיכער וועט זי די ערש-
טע קומען.

און באַלד איז זי טאַקע געקומען. פרוי פאַלק האָט אַרומגענומען
עוועלינ'ען און האָט איהר געקושט אויף די באַקען. פרוי רעוויזאר
האָט אַרומגענומען עוגיניע'ן, וועלכע האָט איהר אויפגענומען אין
שפייד-צימער און האָט איהר אויפגעהאלטען כדי צו ווייזען איהר
דאָס נייע מעבעל, פרוי האַמאן האָט אבער דאָרט נישט געוואָלט לאַנג
פערוויילען, ווייל זי האָט זיך געפיהלט נידעריגער, זי האָט זיך גע-
ווענדעט צום גרויסען רעהריגען לייכטער, וועלכען זי האָט געפונען פאר
צופיעל מאַדערן, דעם עסטיש וואָס האָט נישט געפאסט צום גאַנצען
מעבעל פון צימער, אויל-בילדער דאַרפען נישט זיין צוזאמען מיט פא-
מיליען-פאַטרעמען. פרוי פאַלק האָט זיך אייגענס אין יעדער מעבעל-
שטיק פערטשעפעט, כדי ס'זאָל זיך הערען דער גערויש פון איהר
נייעם קלייד און איהר פריינדן זאָל ווערען אויפגעקראַמט אויף דעם,
אַבער דאָס האָט איהר נישט געלונגען, פרוי האַמאן האָט פערשטאַנען,
זי איז אויך געווען נייגעריג צו פרעגען איבער איהר קלייד, זי האָט
אַבער נישט געוואָלט נאַכגעבען...

פרוי פאַלק האָט געפרעגט, צי געפעלט איהר דער נייער בריסלער
טעפיד אינ'ם זאָל, פרוי האַמאן האָט געענטפערט: זעהר שעהן, נאָר ער
גלאַנצט צופיעל אוועק פון די פאַרהאַנגען... פרוי פאַלק האָט דער ענט-
פער פערדראַסען און זי האָט אויפגעהערט צו פרעגען.

זיי האָבען זיך אוועקגעזעצט ביים זאַלטיש, פערשיעדענע ביכער
זיינען אויפ'ן טיש געלעגען, פרוי האַמאן האָט גענומען א קליין ביכעל
אין האַנט, ס'איז געווען אויף גוטען פאַפיער גערדוקט מיט א נאַלד-
שניט און ס'האָט געטראַגען דעם טיטעל: „דעם גרויס-הענדלער ניי-
קאַלאַוס פאַלק צו זיין 40 יעהריגען געבורטס-טאַג“.

— אה! דאָס זיינען דאָס די פערזען, וועלכע זיינען ביי די גרוי-
סע געזעלשאַפט פאַרגעלעזען געוואָרען. ווער האָט זיי דען געשריבען?
— אַ, דאָס איז א טאַלאַנט, מיין מאַן'ס א פריינד; ער הייסט
נוסטרעם.

— ס'איז א וואונדער פאר וואָס מען האָט דעם נאָמען נישט גע-
הערט! אזא טאַלאַנט! אַבער פאר וואָס האָט מען איהם נישט געזעהן
ביי דער געזעלשאַפט?

— ער איז ליידער קראנק געווען, מיין ליעבע; און האָט נישט געקענט קומען.

— אזוי! אָבער מיין טייערע עוגיניע, דאָס איז דאָך שרעקליך טרויריג, מיט דיין שוואַגער! ער איז זעהר שלעכט אריינגעפאלען!

— רעד נישט פון איהם! ס'איז א שאַנדע פאר די גאַנצע פאמיליע! שרעקליך!

— יא, ס'איז אמת'דיג געווען זעהר אונאַנגענעהם, ווען מען האָט אויף איהם געפרעגט ביי דער געזעלשאפט, איך האָב זיך פאר דיין געטוועגען געשעהמט, מיין ליעבע עוגיניע...

דאָס איז פאר דעם בופעט אויס דער צייט פון קארל דעם 12טען און פאר די יאפאנעזישע וואזע, האָט פרוי האָמאַן געטראכט.

— איך בעט דיך זעהר פאר מיר נישט, פאר מיין מאן מינסטו? האָט פרוי פאלק געענטפערט.

— מיר דאכט זיך, אז דאָס איז דאָסזעלבע.

— ניין, אויף קיין פאל, איך בין דאָך זיכער נישט פעראַנט-וואָרטליך פאר אלע טויגעניכטען וואָס זיינען מיט מיין מאן פער-וואַנדעט.

— אך, ווי א שאַד דאָס איז געווען, וואָס דייענע עלטערען זיינען ביי דער לעצטער געזעלשאפט נישט געווען, ווייל זיי זיינען גראד קראַנק געווען, ווי געהט עס איצט דיין ליעבען פאטער?

— איך דאַנק דיר, זעהר גוט! ווי דו געדענקסט אלעמען!

— א, יא, מען דאַרף נישט אלע מאל נאָר אין זיך אליין דענ-קען! איז ער פון דער היים אויס א קראַנקער, דער אלטער — ווי אזוי זאָל איך איהם רופען?

— ווען דו ווילסט רוף איהם קאַפיטאַן.

— קאַפיטאַן? ווי איך דערמאָהן זיך האָט מיין מאן געזאָגט, אז ער איז בלויז א סטוארט אויף די שיף; נאָר דאָס מאכט נישט, און פון די מיידלעך איז אויך קיינער נישט געווען.

דאָס בעזאַהל איך איהר פאר דעם ברוסלער טעפיד, — האָט די פרוי רעוויזאר געטראכט.

— ניין, זיי זיינען נישט געווען, זיי האָבען אזעלכע געוואוינ-הייטען, אז מען קען אויף זיי קיינמאָל נישט רעכענען.

פרוי פאלק האָט דערווייל דעם גאַנצען בילדער-אַלבוּם דורכגע-קוקט, זי איז געווען אינגאַנצען רויט פאר כעס.

— הער נאָר עוגיניע, מיין לייעבע, — האָט פרוי האַמאן ווייטער געזאָגט, — ווי הייסט דער אונאנגענעהמער הערר, וועלכער האָט ביי דער געזעלשאַפט די פּערזען פּאַרגעלעזען?
— דו מיינסט לעווין, דעם קעניגליכען סעקרעטער לעווין: ער איז דער אינטימסטער פּריינד פון מיין מאן.

— ניין, אמת'דיג. הם! ווי וואונדערליך! מיין מאן איז אינ'ם זעלבען אמט רעוויזאר וואו ער איז סעקרעטער; איך וויל דיך זיכער נישט קרענקען, אָדער דיר עפעס אונאנגענעהמעס זאגען; דאָס טהו איך קיינמאָל נישט, אָבער מיין מאן בעהויפטעט, אז זיינע פּערהעלט'ט ניסע זיינען זעהר שלעכטע און ס'פּאסט נישט אז דיין מאן זאָל מיט איהם פּערקעהרען.

— זאָגט ער דאָס? דאָס איז א זאך וואָס איך ווייס נישט און איך מיש זיך נישט, איך וויל דיר זאָגען מיין טייערע עוועלין, איך מיש זיך קיינמאָל נישט אין די אנגעלעגענהייטען פון מיין מאן, כאַטש אנדערע טהאָן דאָס יא...

— פּערצייע מיר, מיין טייערע, איך האָב אבער געדענקט, אז איך וועל דיר מיט דעם עטוואָס דיענען, דיר דערצעהלענדיג פון דעם. דאָס האָט זי איהר בעצאָהלט פאר דעם זיכערנעם לייכטער און פאר'ן עס'טיש! איז נאָך געבליבען דאָס סאַמעט קלייד!

— נאָ, ווי איך האָב געהערט האָט דיין שוואַגער...
— איך בעט דיך, שוין מיינע געפיהלען און רעד נישט מעהר פון דעם געפאלענעם מענש!

— איז ער אמת'דיג אזוי געפאלען? איך האָב געהערט, אז ער געהט ארום מיט די ערנסטע מענשען וואָס מען קאן זעהן...
ביי דעם איז פרוי פאלק אויסגעלייזט געוואָרען, דער דיענער האָט געמאלדען די גענעדיגע פרוי רעהנהעלם.

— אָ! ווילקאָם זי איז געווען... ווי לייעבענסווירדיג זי האָט איהר דעם כבוד צוגעטיילט!

— דאָס איז זי ווירקליך געווען, אן אלטע דאמע מיט א פריינד'ליכען אויסזעהן, וואָס קען נאָר בעזיצען אזעלכע וואָס האָבען אלע שטורמס פון לעבען מיט מוטא דורכגעטראגען.

— נו, לייעבע פרוי פאלק, — האָט די גענעדיגע געזאָגט, איך קאן אייך געבען א גרום פון אייער שוואַגער.
פרוי פאלק האָט געפּרעגט ביי זיך, וואָס זי האָט דיעזע פרוי

געטהאָן, וואָס זי וויל איהר אויף ערגערען און האָט געענטפערט אבי-
סעל בייזליך.

— אזוי?

— ער איז דאָך אזאָ ליבעליכער מענש, אייער שוואַגער; ער איז
היינט געווען ביי מיר, ער האָט געמאכט א בעזוך ביי מיין פלימעניק,
זיי זיינען גוטע פריינד! ער איז אמת'דיג א פארטרעפליכער יונגער
מאן.

— איז ער דאָס אפשר נישט, — האָט זיך די פרוי האַמאן אריינג-
געמישט, זי האָט א טבע געהאט באלד איהר מיינונג צו ענדערען; —
מיר האָבען ערשט פון איהם גערעדט.

— אזוי! — און וואס איך בעוואונדער אים מעהרסטען ביי
איהם, דאָס איז זיין מוטא, זיך איבערצוגעבען אויף אזא וועג וואו די
מיינסטען געהען צו גרונד; אבער פאר דעם דארפען מיר זיך פאר איהם
נישט שרעקען, ער איז א מאן פון כאראקטער און פרינציפען, געפינט
איהר דאָס אויף נישט אזוי, ליבעע פרוי פאלק?
— דאָס האָב איך אלע מאל געזאָגט, אבער מיין מאן איז שטענ-
דיג מיט אן אנדער מיינונג.

— אך, דיין מאן, — האָט זיך פרוי האַמאן אריינגעמישט — ער
האָט שטענדיג אנדערע מיינונגען.

— אזוי, ער פערקעהרט מיט אייער פלימעניק, מיין גענעדיגע?

— האָט פרוי פאלק ווייטער געזאָגט.

— יא, זיי האָבען א קליינעם קרייז, ביי וועלכען ס'איז אויף דאָ
קינסטלער, איהר האָט דאָך זיכער פון דעם יונגען מאהלער זעלען
געלעזען, וועמענס בילד, זיין מאיעסטעט דער קעניג האָט געקויפט.

— יא, זיכער, מיר זיינען דאָך געווען אויף דער אויסשטעלונג,

און מיר האָבען דאָס בילד געזעהן, איז ער אויף אין דעם קרייז?

— יא, זיכער, זיי האָבען עס זעהן שווער, אָט די יונגע קינסטלער,

ווי מיינסטענס יונגע קינסטלער האָבען ווען זיי ווילען זיך אין די וועלט
ארויפארבייטען.

— דיין שוואַגער איז דאָך א פאַעט, — האָט פרוי האַמאן זיך

אנגערופען.

— יא, דאָס גלויב איך, ער שרייבט אויסגעצייכענט, ער האָט

בעקומען א פרייז אין דער אקאדעמיע, און מיט דער צייט וועט עס

וואָס גרויסעס פון איהם ווערען. — אזוי האָט פרוי פאלק געענט
פערט מיט פולער איבערצייגונג.

— יא, האָב איד דאָס נישט שטענדיג געזאָגט? — האָט די

פרוי האָמאן בעשטעטיגט.

ס'האָט זיך אָנגעפאנגען א רעדען איבער ארויך פאלקס גרויס-
קייט, אזש ער איז שוין געווען אין דעם טעמפעל פון בעריהמטקייט,
דער דיענער האָט געמאלדען פאסטאר סקארע, ער איז מיט שנעלע
טריט אריינגעקומען און האָט אייליג בעגריסט די דאמען.

— איד בעט ענטשולדיגען פאר וואָס איד בין אזוי שפעט גע-
קומען, אבער איד האָב נישט פיעל צייט פאר מיר; האלב ניין א זי-
נער מוז איד זיין אויף א זיצונג ביי די גרעפין פאַן פארבענקראנץ
און איצט קום איד דירעקט פון מיין ארבייט.

— אָה! איהר איילט זיך אזוי, הער פאסטאר?

— יא, מיין גרויסע טעטיגקייט לאָזט מיר נישט קיין רוה,
אפשר זאָלען מיר טאקע דארורד באלד צוגעהן צו די פעהרענדלונגען
דער דיענער האָט אריינגעברענגט צום טרינקען.

— וויילט איהר נישט א גלאָז טעה טרינקען, הער פאסטאר,

בעפאַר מיר וועלען אָנפאנגען? האָט די פרוי פאלק געפרעגט.

דער פאסטאר האָט געוואָרפען א בליק איבער'ן טיש.

— ניין, איד דאנקע, אז ס'איז דאָ פונש, וועל איד בעסער דאָס

טרינקען, איד האָב מיר'ס געמאכט צום רעגעל, מיינע דאמען, אז איד
זאָל אין מיין אויסער'ן לעבען זיך ניט אַבזונדערען פון מיינע מיט-
מענשען, אלע מענשען טרינקען פונש, כאָטש איד האָב די משקה
נישט ליעב, וויל איד אָבער נישט, אז די וועלט זאָל זאָגען, אז איד
בין בעסער פון זיי; בעריהמעריי איז א זינד וואָס איד האָב פיינד!

דארף איד איצט די פעהרענדלונגען פאַרלעזען?

ער האָט זיך אוועקגעזעצט ביים שרייב-טיש, האָט איינגעטינקט

די פעדער און האָט אונגעפאנגען.

„איבער די געשענקע, וואָס זענען אין מאָנאט מאי געגעבען גע-
וואָרען צו דער קינדער-קריפעל אנשטאלט בית-לחם, ווערט דאָ פון
דער לייטונג א רעכענונג אבגעגעבען, אונטערנעצייכענט פון: עוגר
גיניע פאלק“.

— געבוירענע? ווען איד קען פרעגען.

— אָד, דאָס איז נישט נויטיג, האָט פרוי פאלק פערזיכערט

דער פאסטאר שרייבט ווייטער :

„עוועלין האמאן“.

— געבוירען, וועל איך בעטען.

— פאן באהר, גוטער הער פאסטאר !

„אנטאנעטא רעהנהעלם“.

— געבוירענע מיין גענעדיגע . . .

— רעהנהעלם, הער פאסטאר,

— אה, דאס איז ריכטיג, מיט'ן פעטער פעהירראט, דער מאן

טויט, אהן קינדער ! מיר געהן ווייטער ! „געשענקע . . .“

אלגעמיינע בעוואונדערעונג.

— ווילט איהר אייער נאָמען נישט אונטערשרייבען, הער פאסטאר ?

האָט פרוי האָמאן געפרעגט.

— איך שרעק זיך פאר בעריהמעריי, מינע דאמען, נאָר ווען

איהר ווינשט עס, וועל איך עס טהאָן !

„נאטאנאעל סקארע“.

— צו געזונדהייט, הער פאסטאר, טרינקט צו ערשט איידער

איהר פאנגט אן, האָט די ווירטען געבעטען מיט א שמיכעל, ער איז

אַבער באלד פערשווינדען געוואָרען זעהענדיג אז דאָס גלאַז פוֹל'ט

פאסטאר איז געווען לעהר, זי האָט עס באלד אָנגעפילט.

— איך דאנקע, פרוי פאַלק, אָבער לאָמיר נישט צופיעל אין

דער זייט אוועקגעהן, מיר וועלען אנפאנגען ! ווילט איהר אפשר

דעם מאָנסקריפט ניט לעזען ?

„געשענקע“ : איהר מאיעסטעט די קעניגען : 40 קראָנען.

גרעפין פאָן פאַרבענקראנץ : 5 קראָנען און א פאָר וואַלענע זאַקען.

גרויס הענדלער שאלין 2 קראָנען און פעקעל קאָנווערטען, זעקס בליי-
פערדען און א פלאַש טינט, פרייליין אמאנדא ליבערט א פלעשעל
פאַרפויב. פרייליין אַנא פייה: א פאָר מאנזשעטען; דער קליינער אר-
יאנד: 25 פעיק פון זיין אייגענער שפאר-פשוּקע. יונגפרוי יאהאנ פע-
טערסאָן : א האַלב טויז האנט-טוכער; פרייליין עמיליע כיערן : א נייעם
טעסטאַמענט. דער קרעמער פערסאָן: א פעקעל האָבער-גריץ, א פערטעל
קארטאַפּעל, און א פלאַש איינגעמאכטע ציבעלעס. קרעמער שייקע :

צוויי פאָר וואַלענע אונטער . . .

— מינע הערשאפטען ! אונטערברעכט איהם די גענעדיגע.—

זאָל דאָס אַלעס געדרוקט ווערען ?

— יא, נאטירליך! האָט דער פּאָסטאַר געענטפּערט.
 — בעט אײַך פּוֹנ'ם דירעקטאָריום אַרויסצוטערעטן.
 — גלויבט איהר אפּשר, מײנע גענעדיגע, אַז די געזעלשאַפּט קען
 עקזיסטירען דורך פּרײווייליגע בײשטייערונג, ווען די נעמען פּוֹן די
 געבער זאָלען נישט געדרוקט ווערען? נײן!
 — נאָ, זאָר די וואָהלטעטיגקײט דיענען די קלײנליכע עגאָ-
 איסטישע פּערלאַנגען פּוֹן מענשען וואָס ווילען גלאַנצען מיט אַנזעהן?
 — נײן! נישט אזוי! עגאָאיזם איז טאַקע אַן איבעל, זיכער;
 מיר וועלען אָבער דעם דאָזיגען איבעל צום גוטען פּערוואַנדלען;
 איז דאָס נישט גוט?
 — מיר דארפען אָבער נישט אזעלכע קלײנליכע זאַכען אַזא-
 שענהעם נאָמען געבען ווי: וואָהלטעטיגקײט; דאָס איז בע-
 ריהמעריי!
 — איהר זײט צו שטרענג, מײן גענעדיגע! די שריפּט זאָגט,
 מען זאָל מוחל זײן, זײט זײ מוחל זײער ביסעל עגואַליזם!
 — יא, הער פּאָסטאַר אײַך בין זײ מוחל, אָבער מיר אַליין נישט!
 אַז פּרויען וואָס האָבען נישט וואָס צו טהאָן, זאָלען זיך פּוֹן דער
 וואָהלטעטיגקײט א פּערגעניגען מאַכען, דאָס קען מען נאָך מוחל
 זײן, זײ זאָלען עס אָבער אָנרופּען „שעהנע האַנדלונג“ וואו ס'איז
 נאָר דאָ בלײז פּערגעניגען, און קלײנליכע פּערגעניגען צו זעהן דעם
 נאָמען געדרוקט בײ וואָהלטעטיגע צוועקען, זיך דורך דעם פּאַפּולער
 צו מאַכען, דאָס איז שענדליך!
 — וואָס? האָט פּרוי פּאַלק אָנגעפּאנגען מיט איהר נאַנצער
 קראַפּט פּוֹן לאַגיק, — גוטעס צו טוֹן איז שענדליך?
 — נײן, מײן פּרײנדין; אָבער צו לאַזען דרוקען, אַז מען
 האָט געשענקט אַ פּאַר וואָלענע זאַקען, דאָס האַלט אײַך פאַר שענר-
 לײך...
 — אָבער א פּאַר וואָלענע זאַקען צו שענקען, הײסט דאָך גוטעס
 געטוֹן, נו, קומט דאָך אויס, אַז גוטעס טוֹן איז שענדליך.
 — נײן, מײן קינד! צו לאַזען עס דרוקען, דאָס איז שענר-
 לײך איהר מוזט הערען וואָס אײַך זאָגן.
 די פּרוי פּאַלק האָט זיך אָבער נאָך נישט נאַכגעגעבען, זי האָט
 ווידער אײנגעווענדעט:
 — אזוי, איז דרוקען אַ שאַנדע! אָבער די ביבעל איז דאָך

אויף געדרוקט, הייסט עס, אז צו לאָזען דרוקען די ביבעל איז אויף אַ שאַנדע . . .

— וועט איהר אזוי גוט זיין, הער פאסטאָר, און ווייטער אונג-
געהן מיט'ן בעריכט, האָט די פרוי רעהנהעלם איהר אונטערבראָ-
כען, זייענדיג שוין אביסעל פערלעצט פון די נאַרישע פאקטען וואָס
די פרוי פאָלק האָט פאָרגעברענגט ;

די פרוי פאָלק האָט זיך אַלץ נאָך נישט אונטערגעגעבען.

— האלט איהר דאָס אונטער אייער כבוד, מיין גענעדיגע פרוי
רעהנהעלם, מיט אַ נידעריגערע פערזאָן, ווי איך בין. מיינונגען אויס-
צוטוישען . . .

— ניין, מיין קינד ; בעהאלט אייערע מיינונגען, איך וויל נישט
אויסטוישען.

— קען מען דאָס רופען דיסקוטירען, וויל איך פרעגען ? ווילט
איהר, הער פאסטאר, אונז נישט דאריבער אויפקלערען, צו מען קען
דאָס רופען דיסקוטירען, ווען איין טייל וויל דעם צווייטען אויף
די פראגען נישט ענטפערען !

— מיין גוטע פרוי פאָלק, ס'איז אמת, מען קען דאָס נישט
רופען דיסקוטירען, האָט דער פאסטאר מיט אַ צוויירייטיגען שמיכעל
געענטפערט, אויף די פרוי פאָלק האָט עס באלד צום וויינען גע-
בראכט : מיר ווילען אָבער נישט, אז אַ גוטע זאך זאָל דורך שטריי-
טיגקייטען פערדאָרבען ווערען, מיינע דאמען ! מיר וועלען דאָס
דרוקען אַבלייגען ביז דער פאָנד וועט גרעסער זיין. מיר האָבען
געזעהען ווי די דאָזיגע יונגע אונטערנעהמונג האָט ווי אַ זאָמען-
קארן אויפגעשפראָצט, און מיר האָבען געזעהען ווי מעכטיגע הענט
זענען וויליג אָט די יונגע פלאַניץ צו העלפען בליהען, מיר מוזען אָבער
אין דער צוקונפט דענקען, די געזעלשאפט האָט אַ פאָנד ; דייעזער
פאָנד מוז פערוואַלטעט ווערען, מיט אנדערע ווערטער, מיר מוזען
טראכטען אַ פערוואַלטער פאר דעם פאָנד אָנצושמעלען, אַ פראקטישען
מאָן, וואָס וועט די אלע געשענקע פערוואַלטען און זיי צו געלד מאַך-
כען, מיר מוזען איינעם אויסוועהלען, אָהן געלד האָבן איך מורא קענען
מיר אזעלכען נישט קריגען, און וואָס קען דען דער מענש בעקומען
אָהן געלד? האָבען אפּשר די דאמען אזא פערזאָן פאר דייעזע אַרבייט
פאַרצושלאָגען ?

ניין, ווענען דעם האָבען די דאמען נישט געדענקט.

— וועל איך פאַרשלאָגען א יונגען-מאן, וועלכער פאסט זיך, נאָך מיין אנויכט, פאר די ארבייט, האָט די דירעקציען עטוואָס דאָ געגען, אז סעקרעטער עלקונד, זאָל זיין דער פּערוואַלטער פון די אנשטאַלט בית-לחם, מיט א פאסערע געהאַלט ?

ניין די דאמען האָבען נישט דאנגעגען, בעזונדערס אז פאסטאר סקארע האָט איהם פאַרגעשלאָגען, און דער פאסטאר סקארע פער-שטעהט דאָס בעסער, ווייל דער סעקרעטער עלקונד איז געווען זיין נאָהנטער קרוב, די דירעקציען האָט בעשלאָסען אַנצושטעלען סעקרעטער עלקונד אלס פּערוואַלטער פון'ם קינדער-קריפעל אנשטאַלט ; בית-לחם, מיט א געהאַלט פון זעקס הונדערט קראַנען.

— מיינע דאמען, האָט דער פאסטאר ווידער גענומען דאָס וואָרט, פאר היינט האָבען מיר דאכט זיך שוין גענוג געאַרבייט. א שווייגען. פרוי פאַלק האָט געקוקט צו דיר טיהר אויב איהר מאַן קומט נישט.

— מיין צייט איז קורץ, און איך בין ניט אים שטאַנד, נאָך לענגער דאָ צו פערבלייבען. האָט נאָך ווער עטוואָס צו זאָגען ? — ניין ! — מיט דעם וואָס איך רוף גאָטס ביישטאַנד צו אונזער אונטער-נעהמונג וואָס האָט זיך אזוי שעהן אונגעפאנגען, ווינש איך אונז אלעמען גענאָדע און זענען ; און איך טו עס נישט אנדערש, ווי גאָט אליין האָט אונז געלערענט : ליעבער פאטער, פאָטער אונז-זער . . .

ער איז אנשוויגען געוואָרען אזוי ווי ער זאָל זיך געווען שרע-קען זיין אייגען קול צו הערען, די געזעלשאפט האָבען די הענד פאר די אויגען געהאַלטען, אזוי ווי זיי וואָלטען זיך שעהמען איינס דאָס אנדערע אין פנים צו קוקען, די פויזע איז געוואָרען לאַנג, לענגער, ווי מען האָט ערוואַרטעט ; זי איז געוואָרען צו לאַנג, פון דעסטוועגען האָט קיינער נישט געוואַגט דאָס שווייגען אונטערצוברעכען, מען האָט דורך די פינגער געקוקט, אויב ס'ריהרט זיך נישט ווער, אָבער פֿלוצ-לונג האָט א שטאַרק קלונגען פון פאַר-הויז, די געזעלשאפט צוריק אויף דער ערד ארונטערגעריסען.

דער פאסטאר האָט זיין הוט גענומען, האָט אויסגעטרונקען זיין גלאַז פונש, ער האָט אויסגעזעהן ווי איינער וואָס וויל זיך שטיל-אויסגענגב.נען.

פרוי פאַלק איז פרייליך געוואָרען, ווייל איצט קומט דאָס דיכטיגע,

איצט וועט זי זיך מיט די אנדערע אָברעכענען, א ראכע פייער'ל האָט ארויסגעגלאַנצט פון איהרע אויגען.

די ראכע איז נישט געקומען, דער דיענער האָט אריינגעבריינגט א בריעף, וועלכער איז פון איהר מאן געשיקט געוואָרען און האָט ענט' האלטען... — — וואָס דאָרט איז געווען געשריבען, האָבען די געסט נישט געקענט געוואָהר ווערען, נאָר זיי האָבען גענוג געזעהן, און באלד האָבען זיי אָנגעפאנגען צו ערקלעהרען, אז זיי קענען לענגער נישט בלייבען און מען ווארט פאר זיי אין דער היים.

די פרוי רעהנהעלם, האָט גערען געוואָלט בלייבען, כדי די יונגע פרוי פאָלק צו בערוהיגען, זעהענדיג ווי אונרוהיג און טרויעריג זי איז, אָבער פרוי פאָלק האָט איהר צו דעם נישט צו גערעדט, נאָר פער' קעהרט ס'האָט אויסגעוויזען אז זי וויל פון זיי פטור ווערען.

מען האָט זיך צושיידט אין פערלעגענהייט, די טריט זענען אָבגעשטאָרבען אויף די טרעפ, און די אוועקגעהענדע האָבען געהערט דאָס נערוועזע צומאכען פון די טיר, דאָס האָט זיי אָנגעוויזען, אז פרוי פאָלק פיהלט זיך איצט אונגליקליך.

בלייבענדיג אליין אין'ם גרויסען צימער, האָט זי אויסגעבראָך כען אין א געוויין, ס'זענען אָבער נישט געוועהן קיין טרערען ווי א מאיר'דעגען וואָס פאלען אויף אן אַלמע הארץ. נאָר ס'איז געווען פון אייפערזוכט, כעס און צאָרן, די טועהרען זענען ארויפגעפאלען אויף איהר הארץ אזוי ווי ביטערע טראָפען וואָס פאלען אויף בלומען און מאַכען זיי פערוועלקען און אַבשטארבען. טרעהרען פון צאָרן זיינען דאָס געווען.

פיערצעהנטעם קאפיטעל.

„א ב ס ז ט ה“ *

א הייסע נאָכמיטאג די זון האָט געברענט אויף די גאסען שטיי' נער פון די פראָוויניץ-הויפט-שטאָט — קעפינג.

אין'ם ראַטס-קעלער זאל, איז נאָך שטיל געווען, צווייגען פון פייכטען בויער זענען געלעגען אויף די פאָרלאַגיע און ס'האָט זיך

(* אזא געטראַנק.

געפיהלט א ריח אזוי ווי נאך א בעגרעבעניש ; די פערפוצמע ליקער-פלעשלעד זענען געשטאנען אין די פאכען פון'ם בופעט און האָבען געהאלטען דעם מיטאג-שלאף קעגען איבער די בראָנפען-פלעשלעד, דער זייגער וואָס קען קיינמאל קיין מיטאג-שלאָף ניט האָבען, שטעהט אויס-געשטרעקט צום וואנט אנגעלעהנט ווי א שיכור'רער פויער און מאכט א טעל פון די צייט און קוקט אויס אזוי ווי ער זאָל לייענען דאָס גרויסע טעאטער-צעמטל, וואָס הענגט קעגען איבער אויף א קליידער-שטענרער, דער זאל איז געווען זעהר לאנג און שמאַל, אויף ביידע זייטען ביי די לאנגע ווענט, זיינען די טישען אויסגעשטעלט, עס זעהט אויס אזוי ווי זיי זאָלען זיך וועלען אויסציהען און מאכען דעם זאל אזוי ווי א שטאל אויסצוועהן, די טישען וואָס זיינען אלע מיט פיער פיס זעהן אזוי ווי פערד אויס, וואָס זיינען צו דער וואנט צו געבונדען און מיט'ן אונטען צום זאל צוגעקערט, אבער איצט שטעהן אלע און שלאָפען, אז זיי שלאָפען, דאָס זעהט מען, ווייל די פליענען געהן אונגעשמערט ארום אויף זייער רוקען.

אָבער דער זעכצעהן יעהריגער קעלנער שלאָפט נישט, ער שטעהט אונגעלעהנט ביים וואנט-זייגער נישט ווייט פון'ם טעאטער-צעמטל און יאָגט מיט זיין ווייסע שורץ די פליגען, וועלכע זיינען געקומען פון קיך וואו זיי האָבען מיטאג געגעסען און זענען איצט צוריקגעקומען צו טרייבען זשומעדיג זייער שפיעל ; דערנאָך לעגט ער צו זיין אויער צום זייגער, אזוי ווי ער זאָל וועלען געוואָהר ווערען וואָס דאָרט אינווייניג טוט זיך, דער זייגער האָט געשלאָגען זעקס, און האָט זיך ווידער אָנגעפאנגען די ארבייט פון גלייכען טיק-טאק קלאַפּען.

דער קעלנער האָט אויף אָנגעפאנגען ארבייטען, ער איז ארומ-געגאנגען צווישען די טישען און האָט זיי מיט'ן שירץ איבערגע-ווישט, האָט אלץ אין אָרדנונג געבראכט אזוי ווי ער זאָל בעזוך ער-ווארטען. אויף איין טיש וועלכער איז געשטאנען אין הינטערגרונד, האָט ער ארויף געשטעלט א פלאש „אבסינטה“ און צוויי גלעזער, א קליין ליקער-גלעזעל, און א גרויסע טרינק-גלאָז. דערנאָך האָט ער געברענגט פון די ברונען א גרויסע קרוג וואסער און האָט זי אוועק-געשטעלט נעבען די צוויי פלעשער, דערנאָך האָט ער געמאכט א פאָר שפאציער-גענג ארום דעם צימער, און בלייבענדיג שטעהן אין א פיזע אזוי ווי ער זאָל וועמען ערווארטען, האָט ער מיט זיינע נאָך

אינגלישע אויגען געקוקט אויף די טאפעטען פון דער וואנט.
 די טיר איז אויפגעריסען געוואָרען און ס'איז אריינגעקומען א
 35 יעהריגער מאן מיט זיכערע שריט, אזוי ווי ער זאָל דאָ זיין אין
 זיין אייגענע היים, זיין געזיכט וואָס ס'איז געווען גלאט אהן א באַרד.
 האָט געהאט אזעלכע שארפע שטריכען, אזוי ווי איינער וואָס איז
 שטענדיג געוואוינט פערשיעדענע גרימאסען צו מאַכען, אזא געזיכט
 זעהט מען נאָר ביי שוישפיעלער, אַ הויכען שמאַלען שטערען, מיט
 אריינגעזונקענע שלעפען, פון דאָרט פאלען ארונטער שווארצע נישט
 פערקעמטע לאַקען אזוי ווי ווילדע פלאנצען, זיינע גרויסע טונקעלע
 אויגען קוקען ביי רוהיגען צושטאנד מילד און טרויריג, ער קאָן אַבער
 אויף מיט זיי פייערדיג קוקען, דאמאָלס זעהען זיי אויס אזוי ווי די
 מיילער פון רעוואָלווערס.

ער האָט זיך געזעצט נעבען דעם טיש וועלכער איז געשטאַנען
 אין הינטערגרונד און וואו דער קעלנער האָט אלץ פארבערייטעט און
 האָט זיינע טרויריגע בליקען געוואָרפען צו די קרוג וואסער.

— פאר וואָס שטעלסטו אלע מאָל וואסער אַהער, גוסטאוו ?

— כדי הער פאלאנדער זאָל נישט פערברענט ווערען !

— וואָס געהט עס דיך אָן, אז איד וועל פערברענט ווערען ? קען

איד דען דאָס נישט, ווען איד וויל !

— הער פאלאנדער דארף היינט ניט זיין קיין ניהיליסט !

— ניהיליסט ! ווער האָט דיך אויסגעלערנט דאָס וואָרט ? פון

וואנען האָסטו עס גענומען ? ביזט פעריקט, יונגעל ? זאָג !

ער האָט זיך אויפגעשטעלט און האָט מיט זיינע פייערדיגע אויגען

צום קעלנער אַ פאָר בליקען געוואָרעפען.

פאר שרעק פון'ם שוישפיעלערס אויסדרוק, איז גוסטאוו שטיל

געוואָרען.

— ענטפער, יונג, פון וואנען האָסטו גענומען דאָס וואָרט ?

— הער מאַנטאנוס האָט עס פאר אַ פאָר טאָג געזאָגט, ווען ער

איז פון זיין קירכע געקומען, האָט גוסטאוו שרעקענדיג געענטפערט.

— אזוי, מאַנטאנוס ! האָט דער שוישפיעלער געזאָגט און האָט

זיך צוריק אוועקגעזעצט, — מאַנטאנוס איז מיין מענש ; דאָס איז

אַ מענש וואָס פערשטעהט וואָס מען זאָגט, הער נאָר גוסטאוו, דו קענסט

מיר רוהיג דערצעהלען וואס פאר אַ צינאָמען די טעאטער באַנדע האָט

מיר געגעבען, זאָג, שרעק זיך נישט.

- ניין ער איז אזוי העסליך אז איך וויל איהם אזש נישט זאָ-
גען.
- פאר וואָס ווילסט דו נישט? ווען דו וועסט מיר דעם
פערנעניגען מאכען, געפינסטו נישט, אז איך האָב עפעס נעמיג עם
זאָל מיר אויפמאנטערען? נו, ארויס דאמיט! ווי אזוי זאָגען זיי
ווען זיי פרעגען; אויב איך בין דאָ געווען? זאָגען זיי נישט....
נאָ זאָג שוין!
- דער טייוועל . . .
- דער טייוועל? דאָס איז אַ נוטער נאָמען! זיי האסען מיר,
נישט אמת?
- ניין, דאָס קענט איהר נישט בעהויפטען.
- ניין, דאָס גלויב איך אליין אויך נישט.
- אָבער זיי זאָגען, אז הער פאלאנדער, פערדארבט די מענשען!
פערדארבט?
- יאָ, זיי זאָגען, אז הער פאלאנדער האָט מיר פערדארבען, ווייל
איך זאָג אז אלץ איז אלט.
- הם, הם! זאָג זיי אז זייערע וויצען זיינען אויך אלט.
- יאָ, אלץ איז אלט וואָס זיי זאָגען, זיי זענען אלע אזוי אלט
אזש עם עקעלט מיר פון זיי.
- אזוי! געפינסטו נישט, אז אַ קעלנער זיין, איז אויך עט-
וואָס אלטעם?
- יאָ, געוויס איז עם אזוי; לעבען איז אלט, שטארבען איז
אלט, אלץ איז אלט — ניין — אַ שוישפיעלער צו ווערען איז נישט
אלט!
- יאָ, מיין פריינד, דאָס איז דאָס עלטסטע פון אלץ, איצט
אָבער מוזטו שטיל זיין, איך מוז מיר בעמויבען.
- ער האָט געטרונקען אַ גלאָז „אָבסינטה“ און זיין קאָפּ האָט זיך
אונגעלהנט אין די וואנט, דאָרט האָט זיך געזעהן אַ לאנגער ברוינער
שטרייף, ווייל שוין זעקס יאָהר ווי דער שוישפיעלער זיצט דאָ און
בלאָזט דעם רויך פון'ם ציגאר אויף'ן זעלבען אָרט; די שטראהלען
פון דער זון פאלען דורכ'ן פענסטער אין זאל אריין געמישט מיט'ן
שאַמען פון דעם בוים וואָס שמעהט ביים פענסטער, פאלען זיי אויף
די צוויגארפענע לאַקען פון'ם שוישפיעלער, און עם זעהט אויס ווי

עפעס אַ גרויסע שפּין און אַ שוואַרץ מיט ליכט געמישטע שפּין-
וועכס.

גוסטאוו האָט זיך אוועקגעזעצט ביים זייגער און האָט געקוקט
אויף די פּליגען וואָס האָבען אַרומגעטאַנצט דעם הענגעל-לאָמפּ.

— גוסטאוו! האָט עס געקלונגען פּוֹן'ם שפּינגעוועכס.

— יאָ, ענטפּערט עס פּוֹן'ם זייגער.

— לעבען נאָך דיינע עלטערן?

— ניין, דער הער פּאַלאַנדער ווייסט עס דאָך שוין!

— דאָס איז גוט פאַר דיר!

אַ לאַנגע פּויזע.

— גוסטאוו!

— יאָ!

— קענסטו ביינאַכט שלאָפען?

— וואָס מיינט איהר מיט דעם, הער פּאַלאַנדער! האָט גוסטאוו

געענטפּערט רויט ווערענדיג.

— דאָס וואָס איך זאָג!

— יאָ, זיכער קען איך שלאָפען, פאַר וואָס נישט?

— פאַרוואָס ווילסטו אַ שווישפּיעלער ווערען?

— דאָס ווייס איך נישט, איך גלויב אַז איך וועל גליקליך זיין!

— ביזטו דען נישט גליקליך?

— דאָס ווייס איך נישט! איך דענק אַז נישט!

— איז הער רעהנהעלם נאָך אַמאַל דאָ געוועזען?

— ניין, ער איז נישט געווען, אָבער ער האָט געוואָלט דעם הער

פּאַלאַנדער אין דיעזער צייט געפינען.

אַ לאַנגע פּויזע „ דערנאָך האָט זיך די טיר געעפּענט, און אַ

שאַטען איז אין די גרויסע נעץ אַריינגעפאַלען;

— הער רעהנהעלם? האָט געפּרעגט דער קאַפּ פּוֹן הינטער-

גרונד.

— הער פּאַלאַנדער?

— ווילקאָמען! איהר האָט מיך שוין היינט געזוכט?

— יאָ, איך בין היינט מיטאַג אַנגעקומען, כ'האַב איך באלד

געזוכט, איהר ווייסט שוין מיין פּאַרשלאַג: איך וואָלט וועלען

צום טעאטער אַנקומען.

— ניין, ווירקליך? דאָס ברענגט מיך צום ערשטוינען!

- אין ערשטוינען ?
 — יא, אזוי איז עס ! אבער פאר וואָס קומט איהר צו ערשט
 צו מיר ?
 — ווייל איך ווייס אז איהר זייט דער גרעסטער שוישפיעלער
 דאָ, און ווייל אונזער ביידענס בעקאנטער, בילדהויער מאַנטאַנס, האָט
 אייך פאר מיר אלס זעהר א גוטען מענשען פארגעשמעלט.
 — האָט ער דאָס ? וואָס קען איך פאר אייך טהאָן ?
 — אז עצה געבען.
 — ווילט איהר זיך ביי מיין טיש זעצען ?
 — יא, מיט'ן גרעסטען פערגעניגען.
 רעהנהעלט, האָט זיך אוועקגעזצט.
 — איהר בעט פון מיר א ראַט ? הם ! — ווילט איהר אז
 אויפריכטיגע ראַט ? יא, נאַטירליך, נו, הערטזשע מיר ערענסט
 אויס וואָס איך וועל אייך זאָגען, און איהר זאָלט קיינמאָל נישט
 פערגעסען, אז איך האָב אייך אין דעם און אין דעם טאָג אזוי גע-
 זאָגט, ווייל איך נעהם אויף מיר די פּעראַנטוואָרטליכקייט וואָס איך
 זאָג.
 — זאָגט אייער מיינונג איך בין צו אלעמען געפאסט !
 — האָט איהר שוין פערד בעשטעלט ? ניין ! געהט און טוט
 עס און פאָהרט צוריק אהיים !
 — האַלט איהר מיך דען פאר אונפעהיג, שוישפיעלער צו ווע-
 רען ?
 — ניין, זיכער נישט ! איך האַלט קיינעם נישט פאר אונפעהיג
 צו דעם ! אין געגענטהייל, אלע מענשען האָבען מעהר אָדער ווע-
 ניגער טאַלאַנט, מענשען פארצושמעלען.
 — אַלזאָ !
 — אָבער ס'איז נאָנץ עטוואָס אנדערש ווי איהר דענקט ! איהר
 זייט יונג, אייער בלוט איז אין בעוועגונג, איהר פיהלט ווי טויזענט
 בילדער, שעהן און העל אזוי ווי אין די מערכען-ביכער, געהן דורך
 אייער מוח, אָבער איהר ווילט זיי נישט בעהאַלטען, איהר ווילט
 זיי ארויסברענגען, אויף אייערע הענט טראָגען און צווינגען זיי זאָ-
 לען זיך פאר אלעמען אין דער וועלט צייגען, און אליין אויף האָבען
 פערגעניגען — נישט אמת ?
 — יא, יא ! איהר רעדט מיינע געדאנקען ארויס !

— איך נעהם נאָר דעם בעסטען און געוועהנליכסטען פאל אָן, איך זוך נישט קיין שלעכטע מאָטיווען פאר אַ מענשענס וואונש, כאַטש'ר בע איך דענק וועגען אלץ נידעריג, נא, אייער נייגונג איז אזוי שטאַרק, אז איהר וועט בעסער נויט ליידען, זיך ערנידעריגען, זיך לאָזען פון וואמפירען דאָס בלוט זויגען, אייער בירגערליכעס אנועהן פערלידען, בעסער אונטערגען, — איידער פון אייער ווילען צוריקטרעטען ! נישט אמת ?

— יא, אף ווי גוט איהר קענט מיך !

— איך האָב אמאָל געקענט א יונגען מאן — איצט קען איך איהם שוין ניט מעהר, ווייל ער האָט זיך זעהר פערענדערט ! ער איז אלט געווען 15 יאָהר ווען ער איז פון'ם שטראָף-אני-שטאַלט ארויסגעקומען, וואָס יעדער געמיינדע האלט אויס פאר קינד-דער וואָס בעגעהן בלוז דעם פערברעכען, געבוירען צו ווערען, און די אונשוילדיגע קינדער ליידען פאר די זינד פון די עלטערן, וואָס זיי האָבען געזינדיגט בעשאפענדיג די קינדער. איך בעט אייך, דער-מאָנט מיך אז איך זאָל זיך האַלטען ביי דער טהעמא ! ער איז דערנאָך געלעגען אין די ביבליאטעקען און האָט פיעל ביכער געלייענט, זיינע געהירען האָבען זיך אין זעקס פאכען איינגעטיילט, און דאָרט זענען געלעגען זעקס/ערליי זאכען, די צאָהל, די נעמען, א גאנצער מאגאזין פארטיגע אורטיילען, בעשלוסען, טעאָריען, איינפאלע, אָט די אלע דומהייטען זענען אין זיין מוח געווען צוזאמענגעדריקט, אזוי ווי עפעס א פערמעגען אין א קאסע-קאסטען. ס'וואָלט נאָך געקענט, אריין, ווייל די געהירען זיינען גענוג גרויס, ס'האָט אָבער אויך איי-גענע געדאנקען אויפגענומען הויך די וואָס זענען שוין אזוי אלט גע-ווען, און אזוי פיעל איבערגעקייט געוואָרען, דעם יונגען מאן איז נמאס געווארען לעזענדיג, ער האָט אויפגעהערט לעזען און איז צום טעאטער געגאנגען, ער איז דאמאלס צוואנציג יאָהר אלט געווען. קוקט נאָר מיין זייגערעל אָן, קוקט אויפ'ן קליינעם ווייזער'ל, זעכציג מאָל, איידער ס'וועט א מינוט, זעכציג מאָל זעכציג, איידער ס'ווערט א שעה, דערנאָך 24 מאָל, ביז ס'ווערט בלוז איין טאָג ; דערנאָך דריי-הונדערט-און-פינף-און-זעכציג מאָל און עס איז בלוז איין יאָהר דענקט אייך נאָר, צעהן יאָהר ! מיין הער, האָט איהר שוין אמאָל ביי א טיר אויף א גוטען בעקאנטען געווארט ? דאָס ערשטע פיערטעל שעה, געט שנעל פערביי; דאָס צווייטע פיערטעל שעה, דאָס טהוט

מען גערן פאר דעם וואס מען האָט ליעב; דאָס דריטע פיערטעל שעה:
 ער קומט נישט; דאָס פיערטע: האָפּנונג און שרעק; דאָס
 פינפטע: מען געהט אוועק און קעהרט זיך אָבער אום צוריק; דאָס
 זעקסטע: מיין גאָט איד האָב מיין צייט אומזיסט פּערלאָרען;
 דאָס זעבענטע: איד ווארט נאָך אלץ ווייל איד האָב שוין אזוי לאנג
 געווארט, דאָס אכטע: כעס און קללות; דאָס נינטע: מען
 געהט אהיים, מען לעגט זיך אויף דער סאָפּע און מען פיהלט א רי-
 הינקייט אזוי ווי מען וואָלט דעם טויט די האַנד געגעבען; — ער האָט
 צעהן יאָהר געווארט, צעהן יאָהר! ציטער'ן נישט מינע האָר אויף'ן
 קאָפּ איד זאָג צעהן יאָהר? צעהן יאָהר זיינען פּערנאנגען.
 ס'איז אָבער נאָהענט געווען אין די צעהן פּערלוירענע יאָהר אז
 ער זאָל משוגע ווערען, ער איז געווען אין כעס פאר וואָס זיין ער-
 פּאָלג איז פאר צעהן יאָהר נישט געווען, ס'האָט געקענט זיין, ווייל
 דעם זעלבען טאלאנט האָט ער דאמאָלס אויף בעזעסען, נאָר ווייל
 מען האָט איהם געלאָזט ווארטען, מען האָט איהם קיין ראָלע נישט
 געגעבען! און ווען ער האָט שוין יאָ ערפּאָלג געהאט, האָט עס
 איהם שוין נישט גליקליך געמאכט, פּערקעהרט, ער איז אומגליקליך
 געוואָרען; אומגליקליך אויף זיין גאנצען לעבען.

— מיינט איהר דען נישט, אז ער האָט געדארפט די צעהן יאָהר
 צום שטודירען און פּערשטעהן די קונסט פון שוישפיעלען.

— ער האָט דאָך קיינמאָל נישט געקענט שפיעלען מען האָט דאָך
 איהם נישט געלאָזט שפיעלען; יעדער האָט פון איהם געלאכט, עפעס
 א מאַדנע אויסוואורף איז ער געווען ביים טעאטער, דער דירעקטאָר
 האָט אלע מאָל געזאָגט, אז ער טויג צו נאָרנישט; און ווען ער
 האָט זיך געווענדעט צו אן אנדער טעאטער, האָט מען געענטפּערט;
 אז ער האָט נישט קיין רעפּערטואר!

— פאַר וואָס אָבער איז ער נישט געוואָרען גליקליך ווען ער
 האָט שוין יאָ געמאכט אן ערפּאָלג?

— גלויבט איהר, אז א מענש מיט אן אונשטערבליכע נשמה איז
 מיט בלוין גליק צופריעדען? — אָבער פארוואָס זאָלען מיר פון דעם
 רעדען? אייער ענטשלוס קענט איהר נישט צוריקרופּען! מיינע עצות
 זענען איבעריג! ס'איז נישטאָ קיין בעסערער לעהרער ווי די ער-
 פּאָהרונג, און זי איז פּערשיעדען געלאהנט, אָדער איבערדעכענט,

פונקט אזוי ווי דער לעהרער פון א שולע; איינער בעקומט לויב. דער אנדערער טאָדעל; איהר זייט געבוירען לויב צו בעקומען, איהר זאָלט נישט מיינען אז איהר זאָגט עס ווייל איהר קוק אויף אייער אבן שטאַמונג; צו דעם בין איהר אויפגעקלערט גענוג, אז איהר זאָלט איינעם גוטעם אָדער בעזעם צושרייבען; ווייל ער שטאַמט פון א גוטע אָדער שלעכטע פאַמיליע, ביי דיעזען פאל איז די אבשטאַמונג א גאַנץ גלייכגילטיגער פאַקטאָר, ווייל ביי דעם גילט דער מענש בלויז אלס מענש! איהר ווינש, אז איהר מענט אַזוי שנעל ווי מעגליך גליק האָר בען, כדי איהר זאָלט נישט אַזוי שנעל ווי מעגליך — אויפגעקלערט ווערען! איהר גלויב, אז איהר פערדיענט עס.

— אָבער האָט איהר נישט קיין אכטונג פאַר אייער קונסט, וואָס איז גרעסער און הערליכער פון אלע?

די קונסט ווערט איבערגעשאצט, אזוי ווי אלץ איבער וואָס מען שען שרייבען ביכער, אָט די איבערשאצונג איז געפעהרליך, ווייל זי קען שאַדען, אָ שעהן געזאָגטער ליעגען קען אויף איינעם אז אמת'ן איינדרוק מאַכען! זי איז אזוי ווי א פאַלקס פערזאַמלונג, ביי וועלכע די אונגעבילדעטע מאַסע איז די מאיאָריטעט, וואָס מעהר אויסער ליכע עפעקטען איז אלץ בעסער — וואָס שלעכטער, אלץ בעסער! איהר מיינן פון דעסטוועגען נישט צו זאָגען, אז מען דאַרף די קונסט נישט שאַצען!

— דאָס קען דאָך נישט אייער מיינונג זיין!

— דאָס איז מיינן מיינונג, זי דאַרף אָבער נישט זיין דער אמת.

— אָבער האָט איהר ווירקליך נישט קיין אכטונג פאַר אייער

קונסט?

— פאַר מיינע? פאַר וואָס גראַד פאַר מיינע און נישט פאַר

פּרעמדע?

— און איהר האָט די טיעפזיניגע ראָלען געשפיעלט; איהר

האַט שעקספיער געשפיעלט? איהר האָט האמלעט געשפיעלט?

האַט אייך קיינמאַל נישט דער אינטערעס געריהרט, ווען איהר

האַט געזאָגט דעם טיעפען מאַנאַלאָג „זיין אָדער נישט זיין“?

— וואָס מיינט איהר מיט טיעף?

— טיעפזיניג, געדאַנקען-טיעף!

— איהר וויל איהר זאָלט עס אייך אליין ערקלערען, איז עס דען

אַזוי טיעף ווען מען זאָגט: „זאָל איהר מיר דאָס לעבען געהמען אָדער

נישט ? איך וואָלט עס גערן געטהון, ווען איך זאָל וויסען, וואָס ס'וועט נאָכ'ן טויט קומען, און דאָס וועלען אלע אנדערע אויך טון ; און ווייל מיר ווייסען נישט וואָס ס'וועט נאָד'ן טויט זיין, דאריבער געהר מען מיר זיך נישט דאָס לעבען". איז דאָס אזוי טיעפזיניג ?

— ניין, נישט אזוי . . .

— נא, איהר האָט שוין זיכער אויך אמאָל געדענקט, אז איהר זאָלט אייך דאָס לעבען געהמען ! נישט אמת ?

— דאָס האָבען אלע מענשען אמאָל געדענקט.

פאר וואָס-זשע האָבען זיי עס נישט אויסגעפיהרט ? ווייל זיי האָבען עס ווי האַמלעט, נ י ט ג ע ו א ג ט, ווייל זיי האָבען נישט געוואוסט וואָס דערנאָך וועט קומען. זיינען זיי דען געווען אזוי טיעפזיניג ?

— נאָטירליך נישט !

— אַלזאָ איז דאָס אַ גאַנץ איינפאַכע באַנאַליטעט ! מיט איין וואָרט, עס איז — ווי אזוי הייסט עס, גוסטאוו ?

— ס'איז אַלט ! האָט דער קעלנער אזוי ווי וואַרטענדיג אויף אַ רעפליק, געענפערט.

— יא, ס'איז אַלט, וואָלט אָבער דער דיכטער געווען עפעס גער-וואוסט וואָס דאָס צוקונפטיגע לעבען וועט ברענגען, וואָלט ער אַכ-דערש געזאָגט, עטוואָס נייעס וואָלט ער געזאָגט.

— איז אַלץ וואָס ס'איז ניי גוט ? האָט רעהענהעלם געפרעגט, פערליערענדיג דעם מוטה ביי אויסהעהען די אלע נייע געדאַנקען.

— וועניגסטענס האָט דאָס נייע דעם פערדיענסט, וואָס איז ניי ! פרוּבירט מיט אייערע געדאַנקען אַ ל י י צו דענקען, נישט מיט די וואָס שטעהען אין די ביכער פערשריעבען, וועט איהר זעהן אז אַלץ וועט פאר אייך ניי זיין, ווילט איהר מיר גלויבען, אז אייך האָב געוואוסט וואָס איהר ווילט מיך פרעגען, נאָך איידער איהר זענט אריינגעקומען אהער, און אויך וואָס איהר וועט מיך פרעגען, ווען מיר וועלען רעדען וועגען שעקספיער ?

— איהר זייט אַ זאַנדערבארער מענש, איך מוז צושטימען, אז איהר האָט רעכט מיט דעם וואָס איהר זאָגט, כאָטש איך בין נישט מיט דער מיינונג.

— נו, וואָס דענקט איהר וויגען מאַרק-אַנטאָנס לייכער-רעדע

נעבען טויטען־קערפער פון יוליוס צעזאר? איז זי נישט מערקוויר־דיג?

— דאָס האָב איך אייך נראָד איצט געוואָלט פרעגען, ס'איז אזוי ווי איהר זאָלט קענען מיינע געדאנקען לעזען!

— כ'האָב דאָך אייך ערשט אזוי געזאָגט, נאָ, זאָגט מיר, וואָס פאר א טיעפעס געפינט איהר אין דאָזיגע רעדע?

— דאָס קען מען מיט קיין ווערטער ניט זאָגען . . .

— אָבער געפינט איהר נישט, אז דאָס איז א זעהר געוועהנליכער פאָרם פון איראָנישע פראָזען? מען זאָגט פונקט דאָס געגענטייל

פון דעם וואָס מען מיינט, און אז מען שאַרפט די שפיצען, מוז זיך יעדער אין זיי צושטעכען, — אָבער האָט איהר אמאָל שעהנערס גע־

לעזען ווי ראַמעאָ און יוליאַס דיאַלאָג נאָך דער חתונה־נאַכט?

— אַד, די שטעלע, וואו ער זאָגט, עס איז די נאכטיגאל און נישט

די לערבע.

— וועלכע שטעלע זאָל איך דען מיינען, אז נישט די וואָס יעדער

מיינט? — דאָס איז אן איינצעלנעם פיעל בענוצטעס פאָעטישעס בילד, וואָס שטעלט זיך נאָר אָב אויפ'ן עפעקט, און גלויבט איהר

אז שעקספיער'ס גרויסקייט ליגט נאָר אין די פאָעטישע בילדער זיינע?

— פאר וואָס מוזט איהר מיר אלעס אזוי צוברעקלען? פאר

וואָס געהט איהר אוועק מיין גאנצע שטיצע?

— איך וואָרף אייערע שטעקענס אוועק, כדי איהר זאָלט זיך אויס־

לערנען א ל י ז געהן, איבעריגענס בעט איך אייך, איהר זאָלט אויף אלץ איינגעהן וואָס איך זאָג!

— איהר בעט נישט, נאָר איהר צווייגט אזוי צו טאָן.

— דאָן מוזט איהר מיין פערקעהר אויסמיידען — אייערע על־

טערען טרוירען איבער אייער טריט!

— יאָ, נאָטירליך, אָבער פון וואנען ווייסט איהר דאָס?

— דאָס טון אלע עלטערען! פאר וואָס איבערשאצט איהר

מיין אורטטהייל־סקראַפט? איהר דארפט איבערהויפט נישט איבער־שאַצען!

— גלויבט איהר, אז מען ווערט גליקליכער אז מען איבערשאצט

נישט?

— גליקליכער? האָ! קענט איהר וועמען, וואָס זאָל גליק־

ליד זיין ? ענטפערט מיר מיט אייער אייגענע אנזיכט, נישט מיט פּרעמדע ווערטער.

— ניין !

— ווען איהר גלויבט נישט, אז ס'קען ווער גליקליך זיין, פאר וואס-זשע פּרעגט איהר ; צו מען קען גליקליכער ווערען ? — אזוי, איהר האָט עלטערען ! דאָסאיז דום, צו האָבען עלטערען !

— ווי אזוי ? וואָס מיינט איהר ?

— געפינט איהר נישט אונאַטירליך, אז דער אלטער דורך זאָל דעם נייעם מיט פּערעלטערטע דומהייטען ערציהען ? אייערע עלטערן פאָדערען דאנקבארקייט פון אייך ? נישט אמת ?

— זאָל מען זיינע עלטערן נישט דאנקבאר זיין ?

— דאנקבאר פאר דעם, ווייל זיי האָבען אונז מיט דער הילף פון'ם געזען צו העם עלענדר געבראכט, אונז מיט שלעכטע עסענס גענעהרט, אונז געשלאָגען, אונז אונטערדריקט, זיך אונזערע ווינשען ענטגעגענטשטעלט ? ווילט איהר מיר גלויבען, אז ס'איז נאָר נויטיג איין רעוואָלוציאָן ? ניין, צוויי זיינען נויטיג ! — פאר וואָס טרינקט איהר נישט קיין „אבסינט“ ? איהר שרעקט זיך דערפאר ? זעהט איהר, ער טראָגט אויף זיך דעם גענפער קרייץ ; ער היילט די פּער-וואונדעטע אויפ'ן שלאכט פּעלד, דעם פריינד אזוי ווי דעם פיינד ; ער בעטויבט דעם שמערץ, מאַכט שטומפּפּזיניג די געדאנקען, מאַכט פּערגעסען די זכרונות, דערשטיקט אלע עדעלע געפיהלען, וועלכע פּער-נאָרען דעם מענש צו אלע נארישקייטען, און צו ענדע לעשט ער אויס דאָס ליכט פון פּערנופּט. ווייסט איהר וואָס דאָס ליכט פון פּער-נופּט איז ? — ערשטענס איז עס א פּראַזע, און צווייטענס אן איר-ליכט, ווי מען רופט עס אן „אירוויש“; ווייסט איהר וואָס דאָס מיינט ? דאָס איז אזא ליכט וואָס בלאַנזשעט אַרום וואו פיש ווערען פּערפּוילט, דאָס ליכט פון פּערנופּט איז אזא ליכט, וואָס קומט פון די פּערפּוילטע געהירען אַבזאץ. — ס'איז מערקווירדיג, אלץ וואָס איז גוט דאָ אויף דער ערד געהט אונטער און ווערט פּערגעסען, וועהרענדר די צעהן יאָהר וואָס איך האָב אונטעטיג געווארט אויף מיין אונגליקליכען גליק, האָב איך אלע ביכער פון די קליינשטעדטעלדיגע ביבליאטעקען דורכגעלעזען אלעס נאָרישע און בעדייטונגסלאָזע וואָס געפינט זיך אין די ביכער, איז צימירט און בעליעבט ; דאָס גוטע בלייבט ליגען. — וואָס

האָב איך געוואָלט זאָגען — דערמאָנט מיך אז איך זאָל זיך האַלטען ביי דער טעמא...

דער זייגער האָט געקלונגען זיעבען, די טיר האָט זיך געעפענט און ס'איז אריינגעקומען א מאן מיט גרויסען ליארעם, ס'איז געווען א פינפציג יעהריגער מאן מיט א פעמען שווערען קאָפּ, און האָט אויס־געזעהען ווי א מערדער צווישען די צוויי פעטע אקסלען, זיינע בלי־סען האָבען אויסגעזעהען ווי ער זאָל וועלען יעדען דורכשטעכען, און די הענד האָט ער אזוי געהאלטען אזוי ווי ער זאָל וועלען צו די שטערען באַמבעס וואַרפען.

— דער דאָרטען, האָט אייער שיקזאל אין די הענט, האָט פאָ־לאַנדער שטיף געזאָגט צו רעהנהעלם', דאָס איז דער קאָמענדיאנט־טשיק, דער דירעקטאָר און מיין טויט־פיינד.

רעהנהעלם האָט אויפגעשוידערט דערזעהענדיג דאָס שרעקליכע געזיכט, וואָס האָט מיט א טיעפען האם געקוקט אויף פאלאנדער', און האָט מיט פּעראַכטונג ערגעץ אין דער זייט אריין געשפיגען.

די טיר האָט זיך ווידער געעפענט, און אריינגעקומען אין, כמעט אן עלעגאנטער מאן, אין די מיטעל יאָהרען, מיט געלע האָר און איינגעדריעהטע וואַנסען, ער האָט זיך אוועקגעזעצט געבען דירעקטאָר און האָט איהם גערייכט די האַנד.

דאָס איז דער רעדאקטאָר פון די קאָנזערוואַטיווע צייטונג. ער פּערטיידיגט דעם טראָן און די קירכע, ער האָט פרייען צוטריט צו די קוליסען, ער וואָלט אלע מיידלאַך פּערפיהרט, אויף וועלכע דער דירעקטאָר האָט קיין אויג נישט געוואַרפען, פריהער איז ער געווען קעניגליכער בעאמטער, האָט ער אָבער געמוזט זיין שטעלע אויפגעבען, איך שעהם זיך צו זאָגען, פאר וואָס, אָבער איך שעהם זיך אויף צו זיצען אין דעם זעלבען צימער מיט דיעזען הערען; און איך גיב אויסער דעם היינט אַווענד דאָ אין הויז א קליינעם באַנקעט, צוליעב מיין נעכטיגען בענעפיט, ווען איהר האָט חשק מיט שלעכעטע געזעל־שאפט צו פּערברענגען, צווישען די קלענעסטע שוישפיעלער, צוויי בעקאנטע דאָמען, און אן אלטען לומפיגען הער, דאן וועט איהר זיין וויקלאָמען א זייגער אכט!

רעהנהעלם האָט ניט געצעגערט קיין אויגענבליק און האָט די איינלאָרונג אנגענומען.

פאלאנדער און רעהנהעלם זענען אוועקגעגאנגען.

דער מאן מיט'ן פעמען קאפ האָט געשריען מיט אַ הויכע שטימע
אלס דירעקטאָר און טראַנאָדיסט, האָט ער זיך געוויינט הויך צו דער
דען.

— האָסטו געזעהען ווי דאָס וואָכען־בלאט האָט מיר אָנגעגריפען!
— אַד, אין די נאַרישקייטען זאָלסטו גאר נישט דענקען!
— איך זאָל נישט דענקען פֿון דעם! צום טייוועל! וואָס
מיינסטו מיט דעם? לייענט מען עס דען נישט אין דער גאַנצער
שטאָדט? איך וואָלט אַהינגעגאַנגען צו איהם און איהם גוט דורכ־
געקלאָפֿט, ער בעהויפטעט גאַנץ פרעך, אז איך בין איבערטריבען און
עפעקטען פֿול.

— קויף איהם איבער, נאָר מאַך נישט קיין סקאַנדאַל.
— איבערקויפען? גלויבסטו דען, אז איך האָב עס נישט געד
פרואווט? זיי זענען פֿערדאַמטע זאַנדערבאַרע מענשען דיעזע ליעד
בעראַלע שרייבער; אָבער זיי איבערקויפען, דאָס געהט נישט, כאָר
טשע זיי זיינען אַרעם.

— אַך דו פֿערשטעהסט דיך נישט אויף דעם! מען מוז נישט
דירעקט אויף זיי געהן; מען דאַרף זיי מתנות שיקען, אויף וועלכע
מען קען געלד לייהען, אָדער באַרעם געלד אַהן אן אונטערשריפט פֿון
וועמען; און מען זאָל עס קיינמאָל נישט לאָזען מערקען.
— אזוי ווי מען מאַכט מיט דיר; אָבער ניין מיט זיי געהט עס
נישט, איך האָב שוין געפרואווט, ס'איז אן אומגליק צו האָבען צו
טון מיט מענשען וואָס האָבען אייגענע אַנזיכטען.
— וואָס דענקסטו איז דאָס געווען פֿאַר אַ קרכן וואָס דער טייוועל
פֿאַלאַנדער האָט דאָ אין די הענט געהאַלטען.

— דאָס געהט מיר נישט אָן!
— אַפּשר יאָ! — גוסטאוו! ווער איז דאָס געווען דער הער
מיט וועלכען פֿאַלאַנדער האָט גערעדט?
— דער וויל אַ שוישפּיעלער ווערען און הייסט רעהנהעלם!
— וואָס זאָגסטו, ער וויל שוישפּיעלער ווערען? האָט דער
דירעקטאָר געשריגען.

— יאָ, דאָס וויל ער, האָט גוסטאוו געענפֿערט.
און נאָטירליך, טראַגעדיע שפּיעלען? און בעשיצט ווערען פֿון
פֿאַלאַנדער'ן? און זיך נישט ווענדען צו מיר? און מיינע ראַלען
צונעהמען? און איך זאָל נישט וויסען פֿון דעם! איך? איך?

ס'איז מיר א שאַד פאר איהם, וועלכע שרעקליכע צוקונפט ! איך וועל איהם נאָטירליך בעשיצען ! איך וועל איהם אונטער מיינע פליי געל נעהמען ! די קראפט פון מיינע פליגעל פיהלט מען, אפילו ווען איך פליה נישט, א שאַד וואס ער איז פריהער צו מיר נישט געקומען. איך וואָלט איהם פאלאנדערס ראָלען געגעבען, אלע ! אה ! אה ! אה ! אָבער ס'איז נאָך נישט שפעט ! זאָל איהם דער טיוועל, פריהער פערדארבען ! ער איז נאָך אביסעל צו פריש ! ער זעהט אמת'דיג אונשולדיג אויס, יא, יא, איך זאָג נאָר, אז גאָט זאָל איהם אַבחימען !

די לעצטע ווערטער האָבען זיך אויסגעמישט מיט'ן ליארעם פון די אונגעקומענע געסט.

פופצעהנמעס קאפימעל.

טעאטער-געזעלשאפט פעניקס.

דעם אנדערען טאָג האָט רעהנהעלם ערוואכט שוין נישט ווייט פון דער מיטאג שטונדע, די בילדער פון די פערנאנגענע נאכט זיינען פאר איהם אזוי ווי געשפענסטער דורכגעפלווגען.

ער זעהט פאר זיך, דאָס שעהנע צימער, מיט פיעל בלומען בער האַנגען, דאָרט ווי דער קליינער באַנקעט איז געווען, ער זעהט די 35 יעהריגע שוישפיעלעריין. וואָס אז אנדערע שוישפיעלעריין, א אינערערע פון איהר האָט געמאכט אז זי זאָל שפיעלען מוטער ראָלען, זי איז אריינגעקומען א פערצווייפעלטע און אין כעס איבער די נייע בעשימפונגען וואָס זי האָט פון'ם דירעקטאָר געליטען, זי האָט זיך אָנגע'שיכור'ט און איהר פיס געלייגט אויף די סאָפּע, און ווען ס'איז ווארם געוואָרען אין צימער, האָט זי זיך אויף געקנעפעלט איהר בלוז-קע, און פאנאנדער גענומען דעם מיעדער ווי א מאן צוקנעפעלט זיין וועסטעל ווען ער עסט זיך צופיעל אָן.

ס'איז דאָרט אויך געווען דער אלטער קאָמיקער, וועלכער האָט צופרייה געמוזט פערלאָזען אלס ליעבהאָבער-ראָליסט און איז ארויפ-טער געזונקען ביז צו דיענער-ראָלען און אונטערהאלט די קליינבירגער מיט ליעדער זינגען.

אין מיטען דעם רויך-וואַלקען און שיכרות בילדער דערזעהט רעהנהעלם, א יונגע זעכצעהן-יעהריגע מיידעל, אריינקומענדיג מיט טרעהרען אין די אויגען און דערזעהלט פאלאנדערען, ווי דער גרוי-טער דירעקטאָר האָט איהר געמאכט נידעריגע פארשענע, און זיין

זי האט איהם נישט געוואלט נאכגעבען, האט ער געשווארען אז ער וועט נקמה נעהמען פון איהר, אז ווייטער וועט ער איהר נאך גע- בען ראלען פון דיענסט-מיידלאך.

און ער זעהט ווי פאלאנדער, נעהמט אויף די אלע זארגען און קלאגען, און מאכט זיי צו נישט, און ער לערענט אלע זיינע פריינד, אז זיי זאלען קיין זאך נישט איבערשאצען, נאך וועניגער די זארגען. אבער שטענדיג זעהט ער אלץ די זעכצההייעהריגע מיט דעם אונ- שולדיגען געזיכט, וועלכער'ס פריינד ער איז געווארען, און ער האט ביים אכשיעד א קוש פון איהר בעקומען, א הייסען ליידענשאפטלי- כען קוש, ער דערמאנט זיך וואס פאר א הייסען קאפ ער האט גע- האט, עפעס דאכט זיך איהם, אז ער איז פערליעבט אין איהר, אבער ווי הייסט זי דען ?

ער האט זיך אויפגעהויבען פון בעט, כדי די וואסער קרוג צו דערלאנגען, איז איהם געקומען א קליין טאשען-טיבעל אין האנט. אט דא שטעהט עס אויסגעצייכענט — אנגעס! הייסט זי, ער האט אויסגעזוכט א ריינע שטיקעל פלאץ דארויף, האט עס געקושט און האט עס בעהאלטען אין זיין רייזע קופערט.

דערנאך האט ער זיך אנגעטהאן, כדי צו געהן צו דער טהעאטער דירעקציע, וועלכע ער וועט זיכער טרעפען צווישען צוועלף און דריי א זייגער, כדי ער זאל זיך נישט דארפען פאר-צרווארפען, איז ער צוועלף א זייגער שוין דארט געווען, ער האט אבער דארט קיינעם נישט גערטראפען נאך דעם דיענער און ער האט איהם געפרעגט, מיט וואס ער קען איהם דיענען.

דער דירעקטאר געפינט זיך איצט אין זיין פאבריק, אבער ער וועט באלד קומען.

רעהנהעלם האט געדענקט, אז די נאָהענמע מענשען רופען דאָס טהעאטער פאבריק, האט ער אבער באלד ערפאהרען, אז דער דירעקטאר האט איינגעמליך א שוועבעלעך-פאבריק, זיין שוואַגער דער קאסיער, יוצט אין פאסט אמט, און קומט נישט פריהער פון צוויי א זייגער נאכ מיטאג; זיין זוהן דער סעקרטרער, איז בעשעפטיגט אויפ'ן טעלעגראפען-אמט, און מען איז קיינמאל נישט זיכער מען זאל איהם טרעפען. דער דיענער אבער פערשטעהענדיג אויף וואס רעהנהע- איז געקומען, האט איהם געגעבען אן עקזעמפלאר פון די טהעאטער-

שטאַטוטען צו ליינען, מיט דעם זאָל ער זיך אונטערהאַלטען ביז ווער פון די דירעקציע וועט קומען.

דעהנהעלם האָט זיך געזעצט אויף די סאַפּע דעם ערשטען פע-
רעגראַף פון די טהעאַטער שטאַטוטען צו שטודירען.

„דאָס טהעאַטער איז אַ מאָראַלישע אַנשטאַלט, דורכדעם זאָלען
די מיטגלידער גאַטספירכטיג זיין און גוטע זיטען האָבען“.

דעהנהעלם האָט געדערהט מיט דער פראַזע אהיו און אהער ער
האָט איהר געוואָלט פערשטעהן; ווען דאָס טהעאַטער זאָל אַ מאָ-
ראַלישע אַנשטאַלט זיין, דארפֿען דאָך די אַלע מיטגלידער וואָס
בעלאַנגען צו טהעאַטער, זיין מאָראַליש און דאָס זענען זיי דאָך נישט...
ווען ס'זאָל זיין געשריבען אז דאָס טהעאַטער איז אַן אַנמאָראַלישע
אַנשטאַלט, וואָלט אַ זין געהאַט; אָבער דאָס וואָלט די דירעקציע
נישט געטוהן.

ער האָט זיך דערמאַנט אין האַמלעט „ווערטער, ווערטער“ אָבער
באַלד האָט ער זיך דערמאַנט, אז ס'איז אַלט צו ציטירען האַמלעט,
און אז מען מוז די געדאַנקען מיט אייגענע ווערטער אויסדריקען;
און ער האָט אויסגעקליבען דאָס וואָרט; פֿלוידעריי. כאַטש דאָס
איז אויך נישט אזוי אַריגינעל.

דער צווייטער פּערעגראַף האָט איהם געהאַלפֿען ער זאָל זיך
ווידער אויף אַ פּיערטעל שטונדע פּערטראַכטען וועגען דעם טעקס
„דאָס טהעאַטער עקזיסטירט אַבסאָלוט נישט צום פּערגעניגען, נישט
בלויז צו אַמוזירען“.

דאָס פּערשטעהט ער שוין נישט, אַט שטעהט, אז דאָס טהעאַטער
איז אַבסאָלוט נישט צום פּערגעניגען, און באַלד שטעהט, אז ס'איז
נישט בלויז צו אַמוזירען... הייסט דאָך אז ס'איז אויך צום פּער-
געניגען.

דערנאָך האָט ער זיך פּערטראַכט ווען דאָס טהעאַטער מאַכט
איינעם פּערגעניגען, אז מען שטעלט פאַר אויף דער ביהנע ווען
קינדער, איבערהויפּט זיין בעטריגען זייערע עלטערען מיט געלד, וויי-
טער, ווען פרויען בעטריגען זייערע מענער, בעזונדערס איז אַ גרויס
פּערגעניגען, ווען דער מאַן איז אַלט און ער בענויטיגט זיך אין דער
הילף פון זיין פרוי, דריטענס האָט ער זיך דערמאַנט אז ער האָט
געלאַכט איבער צוויי אַלטע מענער, וועלכע זענען באַלד פאַר הונגער
געשטאַרבֿען; ווייל זייער געשעפט איז צוריקגעלאַנגען. און אז

היינט לאכט מען ראָד ביי די שטיקער פון קלאסישע דיכטער, ער דערמאָנט זיך אויך ווי ער האָט געלאַכט פון אן אלטען מאַן, ווייל ער איז טויב געוואָרען, און נאָך זעקס הונדערט מענשען האָבען מיט איהם צוזאמען געלאַכט.

פאר וואָס־זשע לאַכט מען דען ? פרעגט ער זיך, און ווייל ער האָט נישט געהאט וואָס צו טון האָט ער פּערזוכט זיך ענטפּערען : איבער אונגליק, נויט, עלענד, זינד און גוטעס, איבער די נידער־לאַגע פון'ם גוטען און דעם זיעג פון'ם שלעכטען. ער איז געקומען צום דזולטאט, אז ביי די טראַגעדיע וויינט מען איבער פונקט דעם זעל־בען וואָס מען לאַכט ביי די קאָמעדיע.

דער דירעקטאָר איז אַריינגעקומען, ער איז פּערבייגעגאנגען רעהנ־העלם'ן און האָט איהם נישט געלאָזען מערקען, אז ער זעהט איהם. ער איז אַריין אין א צימער לינקס, א מינוט שפּעטער האָט זיך פון דאָרט געהערט קלינגען, דער דיענער איז אַריין און איז באלד ארויס געקומען, מעלדענדיג, אז דער דירעקטאָר וועט איהם אויפּגעהען. ווען רעהנהעלם איז אַריינגעקומען, האָט דער דירעקטאָר שוין געהאט זיין גרויסען קאָפּ זיין א מאַדנע ווינקעל בעהאַלטען, אז ס'איז נישט מעגליך געווען ער זאָל זעהען רעהנהעלם'ן ווי ער איז ציטערענדיג אַריינגעקומען, אָבער ער האָט געמוזט הערען, ווייל באלד האָט ער איהם געפרעגט אין א טאָן פון בעלידיגונג, וואָס ער וויל.

רעהנהעלם האָט ערקלערט, אז ער וויל אלס אַקטיאָר אין זיין טרופּע אַריינטרעטען.

— וואָס ? אַקטיאָר ווערען ! האָט איהר א רעפּאָרטואַר, הער ? האַמלעט, קעניג לייער, קעניג ריטשאַרד געשפּיעלט : צעהן מאָל ארויס גערופּען ביים דריטען אַקט ? וואָס ?

— איך האָב קיין מאָל נישט אויפּגעטרעטען.

— אזוי ! דאָס איז שוין עפעס אנדערש, דאַרף איך אייך מיין אויפּריכטיגע מיינונג זאָגען ? וואָס ? גיט אויף אזא קאַריערע !

— אונמעגליך !

— איך זאָג עס אייך נאָך אַמאָל : גיט אויף אזא קאַריערע ! עס איז די שרעקליכסטע כּוּן אַלע, ס'איז ביי דעם דאָ פּיעל ערני־דערונג, אונאנגעעהמליכקייטען, דערנער, וועלכע וועלען אייך, מיין לייעבער מאַן, דאָס לעבען אזוי פּערביטערען, אז איהר וועט אייך ווינשען, אז איהר וואָלט בעסער נישט געבוירען געוואָרען.

רעהנהעלם האָט אָבער נישט געוואָלט זיין ענטשלוס אויפגעבען. — נאָ, איד וויל אז איהר זאָלט איד מיינע ווערטער מערקען איד ראָט איד אָב פון דעם און איד ערקלער איד, אז די אויסזיכטען זענען פאר איד שלעכטע, איהר וועט אפשר א פאָר יאהר דארפען זיין בלויז א שטאטיסט, בעדענקט איד! איהר זאָלט דערנאָך נישט קומען צו מיר זיך בעקלאָגען, די דאָזיגע קאריערע איז אזוי העס־ליך שווער אז איהר וועט זיך דאכט זיך קיינמאָל צו איהר נישט צוגעוויינען! ווען איהר זאָלט נאָר וויסען ווי שווער זי איז! גלויבט מיר, אז אין א גהנם קומט איהר אריין! איד האָב איד גענוג געזאָגט.

ס'איז געווען פערלאָרענע ווערטער.

— ווילט איהר נישט אפשר אָנעהמען אז ענגערזושמעט, אז איהר זאָלט נישט דארפען באלד אויף דער ביהנע ארויפטרעטען? דאן איז דער רעזיקערען נישט אזוי גרויס.

— יאָ נאָטירליך וויל איד, איד האָב נאָר נישט אזוי פיעל

ערווארטעט.

— בעט איד איד שרייבט אונטער דיעזען קאָנטראַקט, צוועלף הונדערט קראָנען יעהרליכער געהאלט און א צוועלף יעהריגע־קאָנטראַקט! איז דאָס גוט?

דער דירעקטאָר האָט פון טיש גענומען א פערטיגען פון זיין זייט אונטערגעשריבענעם קאָנטראַקט און האָט איהם דערלאָנגט רעהנהעלם'ן צום אונטערשרייבען.

הערענדיג פון צוועלף הונדערט קראָנען איז רעהנהעלם'ן שווינד־ליג געוואָרען, און ער האָט אונטערגעשריבען דעם קאָנטראַקט אפילו נישט אונקוענדיג איהם.

ווען דאָס איז געשעהן האָט איהם דער דירעקטאָר דערלאָנגט די האַנט און האָט איהם געזאָגט: ווילקאָמען, אין אונזער מיטע! און מיט דעם האָט זיך די אונטערהאנדלונג געענדיגט.

אָבער רעהנהעלם וואָס ס'האָט זיך איהם אויסגעוויזען איז אלץ איז עפעס צוגעגאנגען צו שנעל, איז נאָך געבליבען און האָט זיך גענומען די פרייהייט צו פרעגען: אויב ער זאָל נישט ווארטען זיין די גאנצע דירעקציע וועט קומען.

— די דירעקציע בין איד! האָט דער גרויסער טראַגעדיסט געענטפערט, האָט איהר עטוואָס צו פרעגען, זאָלט איהר זיך צו מיר

ווענדען ! ווילט איהר א ראטה האבען, זאלט איהר זיך נאָר צו מיר ווענדען, נאָר צו מיר ! מײן ליעבער הער ! צו קיינעם נישט נאָר צו מיר ! און איצט געהט !

עם האָט אויסגעזעהן אזוי ווי רעהנהעלם איז ערנעץ געבליבען אויף א טשוואַק הענגען, ער האָט נישט געקענט אוועק פון פלאץ, ס'האָט זיך איהם געדאכט, אז ער דארף נאָך עפעס וויסען, ער האָט ווייטער געוואָלט עפעס פרעגען, נאָר דער בליק פון'ם דירעקטאָר האָט איהם שטום געמאכט און ער האָט שוין מעהר נישט געוואגט צו פאָדערען אן ערקלעהרונג, ער איז געלאָפּען צום ראַטסקעלער מיטאַג עסען און זיך זעהען מיט הער פאלאנדער.

פאלאנדער איז שוין דאָרט געזעסען ביים טיש, רוהיג און גלייב גילטיג, אזוי ווי ער זאָל זיין אויפ'ן ערגסטען קלאַפּ פארבערייטעט, ער איז טאָקע נישט געווען ערשטוינט, אז רעהנהעלם איז אנגאזשירט געוואָרען, כאָטשע ער האָט אביסעל בעז אויסגעזעהן דאָס הערענדיג. — וואָס זאָגסטו עפעס אויפ'ן דירעקטאָר ? האָט פאלאנדער געפרעגט.

— איך האָב איהם געדענקט א פאָר פעטש צו געבען, כ'האָב עם אַכער נישט געוואגט.

דאָס וואגט קיינער נישט און טאָקע דאָדורף איז ער אליין דער הערשער, דו וועסט שמענדיג זעהען אז די גראַבהייט הערשט —
— איך האָב געהערט !

— ער מאכט אזעלכע סאָרט היסטאָרישע שוישפיעלען, און זיי האָבען בייפאל, דאָס איז, ווייל ער שרייבט ראָלען נישט קיין כאַראַקטער, ער ברענגט ארויס די שמעלען צום אַפלאָדירען, פיעלע צייטונגען האָבען איהם געלויבט, מען זאָגט ער האָט די קריטיקער מתנות געדיקט, אמאָל האָט איין צייטונג געשריעבען אז זיינע היסטאָרישע מאַכערייקעס האָבען נישט קיין זין, איז ער ביז געוואָרען, און האָט אָנגעפאנגען שרייבען סאטירישע קאָמעדיען ; ער האָט א זון געהט ער נאָך איז שוהלע און פיהרט זיך זעהר שלעכט אויף, האָט איהם דער לעהרער בעשטראַפּט און געשלאָגען, האָט דער פאָטער געשריעבען א קאָמעדיע אויפ'ן לעהרער, און האָט ארויסגעוויזען ווי אונמעגליך די יוגענד ווערט איצט בעהאנדעלט, אן אנדערש מאָל האָט מען איהם גערעכט קריטיקירט, גלייך האָט ער אָנגעשריבען א סאטירישע קאָמע-

דיע, ווי ער האָט פאַרנעשמעלט די ליעבעראלע צייטונג שרייבער פון דער שטאָדט, אָבער לאַמיר אויפהערען וועגען דעם.

— פאַר וואָס האַסט ער דיד ?

— ווייל איד האָב אַמאָל געזאָגט ביי פּראָבע : דאן פאסקוועל אנשטאַט דעם וואָס ער האָט געהייסען זאָגען דאן פאסקעל, דער רע-זולטאַט איז געווען : ער האָט מיר א געלד שטראַף ארויפגעלעגט, ווייל מען מוז זאָגען אזוי ווי ער בעפעהלט, זאָל עס אויף די גאנצע וועלט הייסען, ווי עס וויל, ביי איהם אָבער הייסט עס פאסקעל און אזוי מוז מען זאָגען.

— פון וואָגען קומט ער ? וואָס איז ער געוועזען ?

— קענסטו דען נישט דערקענען, אז ער איז אַמאָל געווען א געזעלן ביי א זאַטעל מאכער ? ווען ער זאָל אָבער וויסען, אז דו ווייסט עס, וועט ער דיד פעהראסען, כדי מיר זאָלען אָבער פון עפעס אנדערש רעדען, זאָג מיר, ווי פיהלטסטו דיד נאכ'ן נעכטיגען טאָג ?

— אויסגעצייכענט ! איד האָב נאָר פעהרנעסען דיר צו דאנקען !

— נאָ, ס'איז אזוי אויף גוט ! האַסטו טאַקע גערן דאָס מיי-

דעל ? איד מיינ אנגעם ?

— יא, איד האָב איהר זעהר גערן !

— און זי איז אין דיר פערליעבט ? דאָס פאסט זיך גוט !

נעהם זי דיר !

— אַד, ווי דו פלאפעלט, חתונה האָבען קענען מיר דאָך נאָך

נישט !

— ווער האָט דען געזאָגט אז איהר זאָלט עס טהון ?

— וואָס דען מיינסטו ?

— דו ביזט אכצעהן יאָהר אַלט, זי איז אכצעהן, איהר האָט

אויף ליעב, ווען איהר זייט נאָר אייניג, זענען דאָך די אלע אנדערע

זאַכען איבעריג.

— איד פערשמעה דיד נישט ! פאָדערסטו מיר אויף אז איד

זאָל אַ שלעכטע האַנדלונג בענעהן ?

— איד פאָדער דיד אויף, אז דו זאָלסט די גרויסע שטימע פון

דער נאַטור הערען, און נישט די דומהייטען פון די מענשען. ווען

די מענשען וועלען אייער בענעהמען טאדלען, וועט עס נאָר זיין אויף-

קנאה, און וועגען די מאָראַל ; דאָס איז א נאָרישע זאַך, אויף וועל-

בען קינדער קוקען נישט, נאָר די אזוי גענאנטען מאַראַליסטען, טוען דאָס בעהאַלטענער הייט און זיי זיינען נידערטרעכטיג גענוג, דערנאָך עס צו פערלייקענען, איהר דארפט נישט זיין אזוי ווי די אלע אנדערע, איהר האָט אייך ביידע ליעב, טוט דאָס פריי און אַפּען, אזוי ווי די נאַטור פערלאַנגט עס.

פאר וואָס ראטהסטו אונז ניט צו הייראטהען ?

— ווייל דאָס איז גאנץ וואָס אנדערש ! מען פערבינד זיך נישט פאר'ן גאנצען לעבען ווייל מען איז איין אָווענד צוזאמען גע- ווען, און ס'מוז אויך נישט זיין, אז דער וואָס האָט פערגעניגען געהאט, מוז אויך ליידען, ניין ! איהר האָט אייך געטראַפּען, איהר זייט ביי- דע יונג, די נאַטור פערלאַנגט אייער צוזאמען זיין, טוט עס . . . פון חתונה האָבען, איז דאָ נישט די רעדע, נאָר איך דארף דיר נאָר נישט צו דעם ערשט אויפפאַדרען, ס'וועט במילא געשעהען, האָט אייך ליעב און די יוגענד, איידער עס ווערט צו שפעט, ליעבט אייך ווי די פויגעל, וואָס זאָרגען נאָר נישט פאר א היים איינריכטונג, ליעבט אייך ווי די בלומען, וואָס שמעהען דעם גאנצען טאָג און לאכען צו די זון און אין די נעכט זעמיגען זיי זיך אָן מיט'ן טוי.

— דו דארפט ניט אזוי רעדען וועגען דעם מיידעל, זי איז גוט, אונשולדיג און בערויערענס ווערט ; און ווער ס'וואַנט אויף איהר עטוואָס שלעכטעס צו זאָגען, דער זאָגט ליגען, האָסטו שוין אמאָל געזעהען אונשולדיגע אויגען ווי איהרע, איז נישט דער אמת אליין אין דעם קלאַנג פון איהר שטימע ? זי איז ווערטה א גרויסע און א ריינע ליעבע, נישט אזעלכע ווי דו זאָגסט ; און איך האָף, אז דאָס איז געווען דאָס לעצטע מאָל וואָס דו האָסט מיר אזא שלעכטען פארשלאַנג געמאַכט. דו קענסט איהר זאָגען, איך האַלט עס פאר'ן גרעסטען גליק און די העכסטע עהרע, איהר אמאָל ווען איך וועל זי ווערט זיין מיין האַנד אַנצובאַטען.

פאלאנדער האָט אזוי שטארק מיט'ן קאָפּ געשאַקעלט, אזש זיי נע האָר האָבען זיך ווי שלאַנגען געוואָרפען.

— אז דו וועסט זי ווערט זיין ? דיין האַנד ? וואָס רעדסט

טו !

— ביי דעם בלייב איך

— דאָס איז שרעקליך! ווען איך זאָל דיר זאָגען: אז נישט נאָר בעזיצט דאָס מיידעל נישט די אלע אייגענשאפטען וואָס דו האָסט דאָ אויסגעזעכענט, נאָר פערקעהרט, זי איז אנדערש, וואָלסט מיר זיכער נישט געגלויבט, און דו וואָלסט געוואָרען אויס פריינד מיט מיר.

— יא, אזוי וואָלט איך געטהון.

— די וועלט איז אלזאָ פול מיט ליגענט, מען גלויבט נישט קיין מענש ווען ער זאָגט דעם אמת.

— ווי קען מען דיר גלויבען, אז דו האָסט נישט קיין מאַראַל? — אַט האָבען מיר ווידער דאָס וואָרט! איז דאָס נישט א מערקווירדיג וואָרט: עם פערענטפערט אלע פראגען, פערטיידיגט אלע פעהלערען, דאָס הייסט אייגענע, אָבער נישט פרעמדע. . . אַט האָסטו מיר מיט דעם געשלאָגען, אן אנדער מאָל וועל איך ווידער דיר מיט דעם זעלבען וואָרט שלאָגען, זיי געזונד! איך מוז אהיים געהן, דריי א זייגער מוז איך שטונדען געבען! אריע! זיי גליקליך!
רעהנהעלם איז אליין געבליבען מיט זיין עסען אין זיינע מחשבות.

ווען פאלאנדער איז אהיים געקומען, האָט ער אָנגעהוון זיין שלאָף־ראַק אזוי ווי ער זאָל שוין קיינעם ניט ערוואַרטען, אָבער א שטאַרקע אָנרוהיגקייט האָט אין איהם געארבייט, ער איז אונרוהיג ארום געגאנגען אין צימער אויף און אָב, אלע וויילע האָט ער זיך אָנגעשטעלט ביים פענסטער און האָט דורך די פּאָרהאנג אין גאס ארויסגעקוקט, ער איז פארביי דעם שפיעגעל, האָט זיך דעם קראַגען אויסגעטהאָן און האָט איהם אוועקגעלעגט אויפ'ן טיש, דערנאָך איז ער ווידער געגאנגען א פּאָר מאָל אויף און אָב, ער האָט ארויסגענומען א פּאָטאָגראַפיע פון א דאמע, האָט עס אוועקגעלעגט אונטער א פער־גרעסערונגס גלאַז און האָט עס בעטראכט, ווי מען בעטראכט א באַ־ציל אונטער א מיקראַסקאָפּ. ביי דער אַרבייט איז ער גאַנץ לאַנג גע־זעסען.

ס'האָט זיך געהערט טריט אויף די טרעפּ, שנעל האָט ער די פּאָטאָגראַפיע בעהאַלטען, ער האָט זיך אוועקגעזעצט ביים שרייב־טיש מיט'ן רוקען צו די טיר, ער איז געווען אין שרייבען פערטיעפט, האָט זיך געהערט א קלאַפען אין טיר — אריין! האָט פאלאנדער גע־

רופען מיט א שטימע וואָס האָט גיכער געקלונגען, ביז ווי אן איינ-לאַדונג.

א יונג מיידעל איז אריינגעקומען, קליין געוואָקסען אָבער זעהר אן אנגענעהמע שעהנע פיגור; א לענגליך שעהן געזיכט מיט בלאַנ-דע זיידען-לאָקען ארומגענומען, א קליין נעזעל א שמאַל מויל מיט דינע רויטע קירשען ליפען האַבען זיך פערצויגען אין א שמייכעל, האַבען זיך געזעהען איהרע קליינע פערעל ווייסע צייהן, איהרע באקען פערמאַ-גען די שעהנסטע חן גריבלעך, און שמייכלענדיג קען דאָס קעלטסטע הארץ פאר נחת צוגעהן. אינגאנצען זעהט זי אויס ווי א צויבער מלאך'ל וואָס איז פון הימעל אראַבגעשיקט געוואָרען, די מענשען זאָלען פון איהר פערגעניגען האַבען.

אריינקומענדיג האָט זי דעם שליסעל ארויסגענומען און האָט די טיר פערריגעלט.

פאלאנדער איז געזעסען און האָט געשריבען.

— דו ביזט היינט שפעט געקומען, אגנעם! האָט ער געזאָגט.
— יאָ, דאָס האָב איך געטהון, האָט זי געענפערט מיט איהר זילבער'ן קול'כעל, און האָט אויסגעטהאָן איהר הוט און האָט זיך בעקוועם געמאכט.

— יאָ, מיר זיינען נעכטען ביינאכט לאנג אויף געווען.

— פאר וואָס שמעהסטו נישט אויף און בעגריסט מיר? אזוי שטארק מיעד דארפסטו נישט זיין!

— אד ענטשולדיג, איך האָב פערגעסען!

— פערגעסען? איך האָב בעמערקט, אז זייט א צייט פער-נעסטו דיך פיעל מאָל.

— אזוי? זייט ווען האָסטו דאָס בעמערקט?

— זייט ווען? וואָס מיינסטו? איך בעט דיך טהו אויס דעם שלאַפראַק מיט די פאנטאָפעל!

— ס'איז היינט דאָס ערשטע מאָל, וואָס כ'האָב פערגעסען און דו זאָנסט; שוין זייט א צייט, איז דאָס נישט זאָנדערבאר? זאָג!

— דו מאכסט חזק פון מיר! וואָס איז דיר? דו ביזט זייט א צייט אזוי זעלטזאם געוואָרען!

— זייט א צייט? האָסטו שוין ווידער! פאר וואָס זאָנסטו זייט א צייט? ווייל מען מוז ליגען זאָגען? פאר וואָס מוז מען ליגען

זאָגען?

- בעשולדיגסטו מיך אין ליגענט זאגען ?
 — א, ניין ! איך מאך נאָר שפּאַס.
- דו גלויבסט אז איך זעה נישט, אז דו ביזט שוין זאט פון
 זיך ? דענקסטו, אז איך האָב נעכטען אווענד נישט געזעהן, וואָס
 פאַר אַן אויפּמערקזאמקייט דו האָסט געשאַנקען, אָט די איינפאַכע
 דושעני ? ווי דו האָסט דעם גאַנצען אַווענד פאַר מיר קיין ווארט
 נישט געפונען ?
- דו ביזט אייפּערזיכטיג ?
- איך ? ניין, ווייסטו, נישט אַ פּיצעל, ווען דו האָסט זי
 ליבער, דאן ארט דאָס מיך נישט !
 — אזוי ? דו ביזט נישט אייפּערזיכטיג, אונטער געוועהנליכע
 פּערהעלטניסע, איז עס נישט אנגענעהם !
 — אונטער געוועהנליכע פּערהעלטניסע ? וואָס מיינסטו מיט
 דעם ?
- איך מיינ גאַנץ איינפאַך — איך לייעב דיך נישט מעהר —
 איך בין שוין זאט פון דיר — אזוי ווי דו האָסט עס אליין געזאָגט !
 — דאָס איז ליגענט ! דאָס ביזטו נישט !
 זאָגענדיג דאָס, האָט זי בעוועגט מיט די שעהנע דינע נאָר
 פּלייגל און האָט געוויזען די קליינע ווייסע צייהן:
 — לאָמיר בעסער פון עפעס אנדערש רעדען, זאג, ווי האַלסטו
 עפעס פון רעהנהעלם ?
- זעהר פּיעל ! ער איז אַ פּראַכטפּאַלער יונגערמאַן !
 — ער האָט זיך אינגאַנצען אין דיר פּערליעבט.
 — וואָס דו פּלוידערסט !
 — דאָס ערנסטע איז אַבער, וואָס ער וויל מיט דיר חתונה האָן
- בען.
- איך בעט דיר, פּערשוין מיך מיט אזעלכע רומהייטען !
 — און ווייל ער איז נאָר קיין צוואַנציג יאָהר נישט אַלט וויל ער
 ווארטען ביז ער וועט דיר ווערט זיין, אזוי האָט ער געזאָגט.
 — אזא נאָר !
- מיט ווערט זיין מיינט ער, ווען ער וועט זיין אַן אנערקענ-
 טער שוישפּיעלער, און דאָס קען ער נישט ווערען, איידער ער וועט
 ראַלען בעקומען, קענסטו איהם נישט אַ פאַר ראַלען פּערשאַפען ?
 אַנגעס איז רויט געוואָרען, האָט זיך אַ וואָרף געטוהן אויף דער

סאָפע און האָט געוווּזען איהר עלענאנטע קליינע שיף מיט די זיידען זאקען.

— איד ? איד קריעג אליין נישט קיין ראָלען ! געה, דו מאַכסט חוזק פון מיר !

— יא, דאָס טו איד !

— דו ביזט א טייוועל, נוסטאוו ! דאָס קענסטו מיר גלויבען!

— אפשר יא, און אפשר נישט; דאָס איז צו שווער צו ענט-שיידען. ווען דו זאָלסט אָבער זיין א פערשטענדיג מיידעל . . .

— שווייג !

זי האָט גענומען א שאַרף פאפיער-מעסער פון טיש און האָט עס שטראשענדיג מיט שפאס אויפגעהויבען, אזש ס'האָט באלד ווי אז ערנסט אויסגעזעהן.

— דו ביזט היינט אזוי שעהן, אנגעס ! האָט פאלאנדער גע-זאָגט.

— נאָר היינט ? וואָס מיינסטו ? היינט ? האַסטו עס פריהער נישט געזעהן ?

— א ! אוראי האָב איד געזעהען !

— פאר וואָס-זשע זיפצט דו ?

— דאָס טוט מען שטענדיג, נאָך א סך טרינקען.

— מעג איד דיר אַנקוקען ? זענען דייע דייע אויגען קראַנק ?

— דאָס איז, ווייל איד האָב ביינאַכט נישט געשלאָפּען, מיין

ליעבע !

— איד וועל געהן, וועסטו קענען דעם מיטאָג-שלאָף האָבען !

— געה נישט אוועק ! איד וועל דאָך נישט קענען שלאָפען . . .

— איד דענק, אז איד מוז יעדענפאלס געהן . . . און אפשר

פאר שטענדיג . . . איד בין טאַקע אייגענטליך נאָר געקומען, איד

זאָל דיר דאָס זאָגען . . .

איהר שטימע איז געוואָרען ווייך און איהרע אויגען-ברעמען

האָבען זיך אראַבעלאָזט, אזוי ווי א פאַרהאנג ביי א טויטען סעצענע...

פאלאנדער האָט געענטפערט :

— דאָס איז שעהן, אז דו ביזט דאָך געקומען, מיר אכצוואָגען...

זי האָט זיך אויפגעהויבען און האָט זיך ביים שפיעגעל דעם

הוט אַנגעטהון .

— האַסטו פארפיוס דאָ ? האָט זי געפרעגט.

— ניין דאס האב איך אין טהעאטער.
 — דו מוזט דיך אָבגעוויינען פון צו רויכערען א ליולקע דער
 רויך בלייבט שרעקליך אין די קליידער שמעקען.
 איך וועל עס טהון.
 זי האט זיך ארונטערגעבויען און האט זיך דאס זאקען-בענדעל
 מערקענפעלט.
 — ענטשולדיג, האט זי געזאגט ווארפענדיג א בעטענדען בליק
 צו פאלאנדער'ן.
 — וואס איז דען ? האט ער געענפערט, מיט א מינע אזוי ווי
 ער זעהט גאר נישט.
 ווייל זי האט גאר נישט געענטפערט, האט ער זיך מוט גע-
 מאכט און האט געפרעגט :
 — וואוהין ווילסטו געהן ?
 — איך וויל געהן א קלייד אָנמעסטען; דו דארפסט נישט זיין אונ-
 רהיג, האט זי מיט א נאאיווען טאָן געענטפערט.
 פאלאנדער האט אָבער געהערט אין דעם ענטפער פאלשע אק-
 צענטען אזוי ווי ס'זאָל זיין איינשטודירט, און ער האט געזאגט :
 — נא, אדיע !
 זי איז צו איהם צוגעגאנגען כדי זיך צו לאָזען קושען, אָבער ער
 האט איהר ארוםגענומען און האט זי שטארק צוגעדריקט צו זיין ברוסט,
 אזוי ווי ער זאָל איהר וועלען דערשטיקען, דערנאָך האט ער איהר
 א קוש געטהון אין שטערען, האט איהר צו געפיהרט צו די טיר, זי
 ארויסגעשיקט און האט געזאגט נאנץ קורץ : אדיע !
 זעכצעהנטעם קאפיטעל.
 א י נ ד י ו ו י י ס ע ב ע ר ג .
 אין א נאָכמיטאג אין מאָנאט אויגוסט, איז ארויף פאלק ווידער
 געזעסען אין'ם גארטען פון'ם מאָזעס-בארג, אָבער איצט שוין אליין.
 ווי ער איז געווען דעם גאנצען זומער ; ער איז געזעסען און גע-
 טראכט איבער זיינע ערפאהרונגען (פון)ם לעצטען פירטעל יאָהר, זייט
 ער איז דאָ צום לעצטען מאָל געווען, מיט א סך האפנונגען און מוטיג.
 ער האט זיך שוין געפיהלט אלט, מיעד און גלייכגילטיג, ער האט
 אין די הייזער וואָס שטעהען דאָרט אונטען, אריינגעקוקט ; עס
 זעהט איבעראל אנדערש אויס ווי ער האט געמיינט. ער האט זיך אין
 די וועלט ארוםגעזעהן און די מענשען אונטער פערשידענע פערהעלט-

ניסע קענען געלערענט, אזוי ווי א פאלקס-דאקטאר אָדער א רעפארטער זעהט אלץ. מיט דעם אונטערשיעד, וואָס א רעפארטער זעהט זיי אזוי ווי זיי שטעלען זיך פאר, און א דאקטאר זעהט זיי אזוי ווי זיי זענען. פאלק האָט די געלענעהייט געהאט זיי צו שטודירען און אלע געזעלשאפטליכע פארמען; ער האָט בעזוכט דעם רייכסטאג, קירכען-פערזאמלונגען, גענעראלעפערזאמלונגען, צוזאמען-קומען פון וואָהל-טעטיגע צוועקען; פאָליציי אונטערזוכונגען, בעגרעבענישען און פאלקס-פערזאמלונגען, איבעראל האָט ער געהערט גרויסע ווערטער און פיעלע ווערטער, אזעלכע ווערטער וואָס מען בענוצט נישט אין'ס טעגליכען געשפרעך, עפעס בעזונדערע מין ווערטער, וואָס דריקען נישט אויס קיין שום געדאנק, וועניגסטענס דעם געדאנק נישט וועלכען מען דארף ארויסזאגען. דורכדעם האָט ער זיך אויסגעלערענט די מענשען איינזייטיג מיג בעאורטיילען, און ער האָט זיי אלע דערקענט פאר ליגנערישע געזעלשאפטס חיה'ס.

וואָס ס'איז נאָך ערגער געווען איז: ווייל ער האָט פערלאָרען די אכטונג צו זיך אליין! כאַטש ער האָט קיין איינציגע זאך נישט געטון מיט וועלכע ער זאָל זיך דארפן שעהמען. נאָר אנדערע האָבען ביי איהם די אכטונג אוועקגערויבט, דאָס לאָזט זיך זעהר גרינג, איר בעראל וואו ער איז געקומען, האָט מען ארויסגעצייגט גרינגשעצונג, נאָך מעהר פערביטערט האָט ער זיך געפיהלט, זעהענדיג ווי די קאנ-סערוואטיווע זשורנאליסטען, וואָס פערטיידיגען דעם ריגערס, אלץ וואָס איז אלט, זיי ווערען פון יעדען געאכטעט און געשעצט, אָבער דער וואס פערטיידיגט שטענדיג; די גערעכטיגקייט, דעם אמת פון דער געזעלשאפט, ווערט בעצאָהלט מיט אלגעמיינער פעראכטונג.

ער האָט זיך איצט געפונען אין א צושטאַנד, צווישען פאנא-טיזמוס און אבסאָלומע גלייכגילטיגקייט; ס'האָט נאָר אבגעהאנ-גען אין א מאַמענט צו וועלכען ער זאָל זיך בויען.

איבער'ן זומער איז איהם דאָס לעבען אזוי פערביטערט געוואָרען, אז ער האָט זיך אויף יעדען רעגען-טאָג געפרעהט, און האָט צופריעדען צוגעזעהען ווי די בלעטער פון די בוימער זענען געל אויף דער ערד אראַבעפאלען.

אזוי איז ער געזעסען און געטראכט וועגען די ביטערע פערגאנ-גענהייט און די נאָך ערגערע צוקונפט.

א מאַגערע ביינערדיגע האַנד האָט זיך אויף זיין אקסעל גע-

לייגט און א צווייטע האָט זיין האַנד אָנגעכאַפּט, ס'האָט זיך איהם גע-
דאַכט, אזוי ווי דער טויט זאָל איהם צום טאַנץ פיהרען און זאל מיט
איהם אין דער אייביגער שטילקייט אריינמאַנצען. ער האָט זיך אומגע-
קוקט און האָט זיך דערשראַקען; איגבערג איז געשטאַנען נעבען איהם,
ווייס ווי אַ מת, מיט אַן אַבגעצעהרט געזיכט און עפעס אַזעלכע צור-
מישטע אויגען, נאָר דער הונגער קען אזוי מאַכען.

— גוטען טאַג, פאַלק, האָט ער שמיל געזאָגט און זיין גאַנצער
קערפער האָט גענומען צימערען.

— גוטען טאַג ברודער, איגבערג, האָט פאַלק גוטמוטיג געענט-
פערט, זעך דיך און טרינק אַ מאַס קאווע. ווי געהט עס? דו זעהסט
אויס אזוי ווי דו וואָלסט אונטער'ן אייז געלעגען.

— אַ, איך בין אזוי קראַנק געוועזען, אזוי קראַנק!

— דו האָסט געהאַט אזאַ בימערען זומער ווי איך.

— איז ער אויך פאַר דיר אזוי שווער געוועזען? האָט איג-
בערג געפרעגט קוקענדיג אויף פאַלק'ס פנים.

— איך דאַנק גאָט, אַז דער פערפלוכטער זומער איז שוין פאַר-
איבער! פאַר מיינטוועגען וואָלט געקענט אַ גאַנץ יאָהר זיין ווינטער!
ס'איז גענוג שלעכט וואָס מען ליידעט אליין, איז אָבער נאָך ערגער
וואָס מען זעהט, אַז אנדערע פרעהען זיך, איך האָב אויף קיין מיר
נוט נישט פערלאָזען די שטאָרט! האָסטו אַפּשר?

— איך האָב אַפילו קיין בוים פאַר מיינע אויגען נישט געזעהן,
זייט לונדעל האָט פערלאָזען לי-יאָנס! פאַר וואָס זאָל מען טאַקע
מוזען זעהן בויער, ס'איז טאַקע נישט נויטיג, און אזוי מערקווירדיג
איז עס אויך נישט, נאָר ווייל מען קען עס נישט האָבען דאָס איז ביי-
מער.

אין מזרח ווערט וואָלקענדיג, מאַרגען וועט זיין רעגען: באַלד
זועט זיין הערבסט, לחיים, ברודער!

איגבערג האָט געקוקט אויפ'ן פונש און ס'האָט זיך איהם גע-
דאַכט, אַז ס'איז סם, ר'האָט אָבער פאַרט געטרונקען.

— אזוי, דו האָסט די שעהנע געשיכטע פון'ם שווענגעל, אָדער
פון דער זעפערזיכערונגס-געזעלשאַפט טריטאן, געשריבען? האָט
פאַלק געפרעגט, איז דאָס נישט געווען קעגען דיין אייגענער איבערציי-
גונג?

— איבערצייגונג? איך האָב נישט קיין איבערצייגונג!

—האָסטו טאַקע נישט ?

— ניין ! נאָר נאָרישע מענשען האָבען איבערצייגונגען.

— ביזטו אַנמאָראַליש, איגבערג ?

— ניין ! זעהסטו, ווען אַ נאָרישער מענש, האָט עפעס אַ געדאַנק, פון זיך אָדער פון אַ אנדערען, מאַכט ער דעם געדאַנק פאַר זיין איבערצייגונג, ער האַלט זיך אזוי פּעסט מיט דעם און בעריהמט זיך מיט דעם ; נישט ווייל ס'איז אַן איבערצייגונג, נאָר ווייל ס'איז זיך אַן איבערצייגונג, די פּערויכערונגס געזעלשאַפט איז טאַקע אַ געמיינער שווינדלעל, זי בעשווינדלעלט פּיעלע מענשען, אָבער צו דער זעלבער צייט אָבער, טוט זי גוטעס צו די דירעקטאָרען און צו די וואָס אַרבייטען ביי זי, נו טוט זי דאָך פּיעל גוטעס אויך.

— פּריינד ! האָסטו דען פּערלאָרען אַלע בעגריפען פון עה-

רע ? !

— מען מוז אַלצדינג צו זיין פּליכט אָפּפּערען.

— יאָ, דאָס גיב איך צו !

— דעם מענשענס ערשט און גרעסטע פּליכט איז, צו לעבען —

לעבען אום יעדען פּריינד ! דער געמליכער געזעץ פּאָדערט : רעד מענשליכער געזעץ פּאָדערט עס !

— די עהרע אָבער דאַרף מען נישט אָפּפּערען.

— ביידע געזעצען פּאָדערען עס, אזוי ווי כ'האַב געזאָגט. מען

דאַרף מיט אַלץ אָפּפּערען !

— דו האָסט נישט קיין גוטע מיינונג פון'ם לעבען !

— פון וואַנען זאָל איך עס האָבען ?

— יאָ, דאָס איז אמת !

— רעהנהעלם האָט מיר אַ בריעף געשריעבען, ווען דו ווילסט

וועל איך דיר אַ פּאַר שטעלען פּאַרלעזען.

— ווי כ'האַב געהערט, איז ער צום טהעאטער געגאַנגען.

— יאָ, ווי עס זעהט אָבער אויס איז ער דאָרט אויף גוטע צרות.

איגבערג האָט אַרויסגענומען אַ בריעף פון זיין בוזעם-קעשענע און געהמענדיג אַ שטיקעל צוקער אין מויל אַריין האָט ער געעל-זען.

— „ווען ס'איז דאָ ערגעץ אין דער צווייטער וועלט אַ גיהנם,

איז וועלכען איך צווייפעל זעהר . . .“

— דער בחור איז געוואָרען אַ פּריידענקער !

— „קיין גיהנם קען נישט ערגער זיין ווי איד האָב עס איצט.“
שוין צוויי מאָנאַט בין איד ביים טהעאטער, און מיר דאכט זיך, אז ס'זענען שוין צוויי יאָהר, א טייוועל, וואָס איז פריהער געווען, א זאמטל־מאכער געזעלען, און איז איצט טהעאטער דירעקטאָר, ער האָט איצט מיין שיקזאל אין דער האַנד, און טוט מיט מיר וואָס ער וויל, ער האָט דעם קאָנטראַקט אזוי טייווליש פּאַרזיכטיג געשריבען, אז ווען איד זאָל וועלען אוועק פון איהם, וועט ליידען די עהרע פון מיינע על־טערן.“

„שטעל דיר נאָר פאַר, יעדען אָווענד מוז איד אלס שטאַטיסט אויפטרעטען און איד האָב נאָך קיין וואָרט נישט אויסגערעדט, צוואַנציג אָווענטען כּסדר, האָב איד מיר געמוזט מיין פנים פערשמירען, אַנטהאַן קליידער וועלכע פאסען נישט צו מיין פיגור און פארשטעלען א ציגניינער, כ'האָב זיך געמוזט אויף די בינהע אוועקשטעלען, נאָר נישט זאָגען, נאָר לאָזען יעדען פון מיר לאַכען.“

„ס'זעהט אויס, אז ער האָט מיך בלוין צוגענומען צו זיין פריי־וואט פערענניגען נישט פאר'ן טהעאטער, כ'האָב איהם אמאָל אויפ־מערקזאם געמאכט, אז ער זאָל מיר געבען א ראַליע צום רעדען. ווייל איד מוז דאָך אויך רעדען אויסלערנען, האָט ער מיר געענטפערט „אז ציערשט מוז מען קריכען איידער מען קען געהן!“ ווען איד האָב איהם געענטפערט, אז איד קען שוין געהן, האָט ער געזאָגט אז ס'איז א ליגען און האָט געפרעגט ; אויב איד דענק, אז די שויר שפיעל־קונסט, די שעהנסטע קונסט פון אלע, פאָדערט נישט קיין שולע ? ווען איד האָב איהם געענטפערט אז דאָס איז מיין מייַ צונג און אז זיך קוק שוין ארויס ווען איד וועל אָנפאנגען צו לער־גען איז דער שולע, האָט ער געזאָגט, אז איד בין אז אָנגעבילדעטער הונד און ער וועט מיך ארויסווארפען.

„דאָס ערגסטע איז אָבער פון דעם אלעם, וואָס איד האָב פער־לירען די זכּטונג פאַר דיגעזען קונסט, וואָס איז געווען דער חלום און די לייעכע פון מיין יוגענד, קען איד דען לייעב האָבען א קונסט, ווען איד זעה, אז ס'קומען מענשען פון נאם אַהן ערציהונג אַהן בילדונג, אַהן בעגייסטערונג און פערשטאַנד, און נאָך א פאַר וואָכען קריגען זיי כאַראַקטער ראַלען, היסטאָרישע ראַלען און שפיעלען זיי פערדאַמט שלעכט, זיי ווייסען נאָר נישט דעם כאַראַקטער וואָס זיי שטעלען פאַר, פערשטעהט נאָר נישט אין וואָס פאַר א צייט די

דראמע האָט זיך געשפּיעלט, בלויז זיי רעדען ווערטער, גראַב און וואָלגנאַריש, און איד מוז דאָס אַלץ צו זעהען שפּיעלען דעם פעריסטען קאַמישען ציגיינער און קיין וואָרט אויף דער ביהנע נישט אויסריידען".

„קענטט דיר פאַרשמעלען, ליעבער פּריינד, וואָס איד לייך עס ראַכט זיך מיר איינפאַך, אז דער טיוולישער דירעקטאָר וויל מיר ביסלעכווייז טויטען.

ס'איז אָבער דאָ איין ליכטיגער פּונקט אין דער דאָזיגער טונקעל־הייט : איד בין פּערליעבט. דאָס מיידעל איז פון ריינעם גאַלד, זי ווערט נאַטירליך אונטערדריקט און ווערט געטרעטען, זייט זי האָט מיט שטאַלץ און פּעראַכטונג דעם רעזשיסאר צוריקגעוויזען זיין שענדליכען פּערלאַנג, זי איז די איינציגע פּרוי מיט אַ לעבעדיגע נשמה צווישען די אַלע חיות וואָס קריכען דאָ ארום אין שמוץ, און זי ליעבט מיר מיט איהר גאַנצער נשמה, איד בין איצטער מיט איהר אין גע־היים פּערלאַבט, און איד ווארט נאָר בלויז אויף דעם טאַג ווען איד וועל האַבען ערפאַלג, וועל איד בעטען איהר האַנד : אָבער ווען ? מיר האַבען שוין פּיעל מאַל געקלערט צוזאַמען צו שטאַרבען, קומט אָבער די בעטריגערישע האַפּנונג און רערט אונז איין, מיר זאָלען ווייטער אין דעם עלענער לעבען ! איד מוז זעהן, ווי דאָס אַנשטענ־דיגע מיידעל ליידעט און שעחמט זיך ווען זי איז געצוואונגען, אין אונאַנשטענדיגע קאַסטיומס אויף דער ביהנע אויפצוטרעטען, דאָס איז מעהר ווי איד קען ערטראַגען.

איד קען דיר גריסען פון אַלע, אויך פון לונדעל ! אַלע האָט זיך אזוי פּערענדערט, ער איז אין אַ נייע מאָדע פּילאָזאָפּיע ארייני־געקומען, אזעלכע וואָס רייסט אַלצדינג אַרונטער און בעדרעהט אַלץ מיט'ן קאַפּ אַראָב. ס'איז זעהר אינטערעסאַנט צו צוהערען און אפּט־מאַל ראַכט זיך אז ס'איז אמת, אָבער שפּעטער מוז עס געפּעהרליך ווערען, איד גלויב, אז דיזעזע אידעען האָט ער, ווייל ער פּערקעהרט מיט אַ היגען שווישפּיעלער, וועלכער איז זעהר אַ גוטער קאַפּ און בעזיצט גרויסע קענטניסע, אָבער ער איז זעהר אונמאָרליש, איד ליעב איהם און האָס איהם צו דערזעלבער צייט, ער איז אַ זאָגנער־בארער מענש האָט אַ גוט האַרץ, אפּפּערט זיך פאַר זיינע פּריינד, מיט אַ י י וואָרט איד קען קיין איינציגע שלעכטע אייגענשאפּט אין איהם נישט געפינען—ער איז אָבער אונמאָרליש, און אַהן מאַראַל איז דאָך דער מענש עלענר, נישט אמת ?

איצט מוז איך אויפהערען שרייבען, ווייל איך זעה מיין מלאך.
 מיין גוטען גייסט קומען; איצט וועל איך ווידער א גליקליכע
 שטונדע האָבען: אלע בייזע גייסטער וועלען פערשווינדען און איך
 וועל ווידער זיין א בעסערער מענש. גרויס פאלק'ן און בעט איהם
 ער זאל אין מיין מזל דענקען ווען עס געהט איהם שלעכט.
 דיין פריינד רעהנהעלם."

— נא, וואָס זאָגסטו צו דעם?

— דאָס איז די אלטע געשיכטע פון'ם קאמפף מיט ווילדע
 חיות. דו ווייסט, אינגבערג, איך דענק אז מען מוז ווערען א שלעכטער
 מענש ווען מען וויל אויף די וועלט צו עפעס קומען.

— פרוכיר צו ווערען שלעכט! ס'איז אפשר נישט אזוי גרינג.

— האָסטו נאָך מיט שמידט'ן געשעפטליך צו טהון?

— ניין, לידער נישט מעהר! און דו?

— איך בין געוועזען ביי איהם וועגען מינע געדיכטע. ער
 האָט זיי ביי מיר אָנגעקויפט, פאר צעהן קראָנען דעם בויגען, איצו
 קאָן ער מיך גייסטיג ערמאָרדען אזוי ווי יענער דירעקטאָר טוט ענ
 מיט רעהנהעלם'ן; איך שרעק זיך טאָקע פאר דעם, ווייל בין איצט
 האָב איך נאָרנישט געהערט וועגען מינע געדיכטע, ער איז עפעס.
 צו גוט געווען צו מיר, און איך האָב מורא פאר'ן ערגסטען; וואָלג
 איך כאַטש געוואוסט וואָס ס'וועט קומען! אָבער וואָס איז דיר?
 דיין פנים איז דאָך אינגאנצען ווייס געווארען.

— יא, דו זעהסט, האָט אינגבערג געענטפערט אָנהאלטענדיג זיך אַי
 צוים, שוין זייט צוויי טעג האָב איך נישט מעהר נאָר די דאָזיגע פינף
 שטיקלעך צוקער געגעסען. איך גלויב, אז איך ווער אַנמעכטיג.

— וועסטו מיט עסען זיין געהאָלפען, איז גוט! צום גליק האָב

איך געלד ביי מיר.

— זיכער וועט עס מיר העלפען, האָט אינגבערג שטיל מיט אַ

מידער שטימע געזאָגט.

ס'איז אָבער נישט געווען אזוי, ווען זיי זענען געקומען אין
 רעסטאָראַנט און האָבען אָנגעפאנגען עסען, איז אינגבערג וואָס אמאָל
 שוואכער געוואָרען, פאלק האָט איהם געמוזט נעהמען אונטער די
 אַרעמס און האָט איהם אהיים געפיהרט.

ס'איז געווען אן אלט איינשטאָקייג הויז, אויס האַלץ, וועלכעס ס'האָט געוואָלט אויפ'ן באַרג אַרויפקלעמערען, נאָר ווייל ס'האָט קיין כח ניט געהאט איז עס אין דער מיט געבליבען שטעהען. ס'איז געד ווען אָבגעריסען, ניט געפארבט, ס'האָט עלענד און אַרעם אויסגעזעהען.

געבען דעם הויז זיינען געוואקסען אזעלכע גראָזען וואָס בעגלייט מען שטענדיג דעם אַרימאן; קינדער מיט גרויסע מאָגענס און בלאַסע פנימ'ער אויסזעהענדיג אזוי ווי מען זאָל זיי בלויז מיט וואסער ערנעהרען וואַלגערען זיך אַרום אינ'ם זאַמד, שעלטען און שימפפּען איינס דאָס אַנדערע.

פאַלק און איגבערג זיינען אַרויפגעגאַנגען אויף וואַקלענדיגע טרעפּ און זיינען געקומען אין אַ גרויס צימער וואָס איז געווען אין אַבטהיייר לִונגען. אין איין זייט האָט אַ סטאַליער ביי זיין וואַרסטאָט געד אַרבייט, אין דעם צווייטען צימער אַ שוסטער און דאָס דריטע האָט געדיענט פאַר די וואָהנונג פון דער פאַמיליע, ווען די קינדער זיינען אַריינגעקומען, און דאָס האָבען זיי געטהון יעדער פיערמעל שעה, איז דער סטאַליער אין כעס געוואָרען און האָט אָנגעד פאַנגען שילטען, דער שוסטער האָט איהם געענטפערט מיט שפּריכען פון די הייליגע ביבעל, אָבער דעם סטאַליערס גערווען זיינען אזוי שטאַרק פון דעם שטענדיגען געשריי און קריעגערדיגען געווען אָנגעגריי פען, אז ער איז נאָך מעהר אין כעס געוואָרען און האָט געשאַלטען דעם שוסטער מיט די ביבעל צוזאַמען, אזוי איז דער סטאַליער דעם נאַנצען טאָג אין כעס געווען, צום ערנסטען איז עס אָבער געווען, ווען ער האָט די פרוי געפרעגט: „פאַר וואָס די טיילווישע ווייבער ברענג גען אזוי פיעל קינדער אויף דער וועלט“ דאן איז געקומען די פרויען פראַגע אויפ'ן טיש, און די פרוי איז איהם קיין ענטפער ניט שולדיג געבליבען. דאָס דאָזיגע צימער האָבען פאַלק און איגבערג געמוזט דורכגעהן, כדי צו קומען אין דעם צימערל וואו איגבערג האָט געד וואָהנט, כאַטשע זיי זיינען נאָני שטיף דורכגעגאַנגען האָבען זיי דאָך צוויי קינדער אויפגעוועקט, די מוטער האָט זאָפּאַרט אָנגעפאַנגען זיך גען אַ וויעגליעד און דער סטאַליער איז כאַלד אין כעס געוואָרען.

— שווייג, ווייב!

— שווייג אליין! קען ער די קינדער נישט לאָזען שלאָפען?

— געה צום טייוועל מיט די קינדער צוזאַמען! זיינען דאָס מיי-

נע קינדער ? דארף איך ליידען וואָס אנדערע זענען פאסקודניאקעס געווען ? וואָס ? בין איך אפשר אליין א פאסקודניאק ? האָב איך דען קינדער ? האַלט דאָס מויל, אָדער איך וועל דיר דעם הובעל וואָר-פען אין קאָפּ אריין !

— הער אויף, מיינסטער ! האָט דער שוסטער גענומען דאָס וואָרט : מען דארף אזוי נישט רעדען וועגען קינדער : נאָט שיקט די קינדער אויף דער וועלט.

— דאָס איז א ליגען, שוסטער ! ניין, דער טייוועל שיקט זיי ! דער טייוועל שיקט זיי, דערנאָך זאגען די חזיר'שע עלטערען, אז נאָט איז שולדיג ! א, איהר מענט אייך שעהמען !

— מיינסטער ! מיינסטער ! מען טאָר נישט אזוי פיעל פלוכען. די שריפט זאָגט, אז צו די קינדער געהערט דער הימעל. — אזוי, אין הימעל זיינען אויך דאָ ווילדע רוחות !

— נאָט, ווי ער רעדט ! — האָט די צארענדיגע מוטער אויסגע-רופען — וועט ער אמאָל אליין קינדער האָבען, וועל איך פאר איהם בעטען, אז זיי זאָלען זיין קראנקע און געלעהמטע; איך וועל בעטען, אז זיי זאָלען זיין שטום, טויב און בלינד; איך וועל בעטען, אז זיי זאָלען דארפן קומען אין דער פערבעסערונגס-אנשטאלט און פון דאָרט צום גאלגען, דאָס וועל איך.

— יא, יא, זאָלסט עס נאָר טהאָן, דו חזיר'שע שטיק ווייב; איך דענק קיין קינדער אויף דער וועלט נישט צו ברענגען, וואָס זאלען זיך אזוי ווי די הינט ארומרייסען, מען דארף אייך אין משוגעים-הויז אריינזעצען, פאר וואָס איהר האָט צו אזאלכע עלענדע בעשעפענישען דאָס לעבען געגעבען, ווען איהר זענט פעהירראט, מ ו ז ט איהר אזאלכע חורים זיין ? וואָס ?

— מיינסטער, מיינסטער ! נאָט שיקט די קינדער !

— דאָס איז א ליגען, שוסטער ! איך האָב אין א בלאַט געלעזען, אז די פערדאמטע קארטאפעל זיינען שולדיג וואָס די אַרימע האָבען אזוי פיעל קינדער, ווייל איהר זעהט, אין די קארטאפעל זיינען דאָ צוויי מאטעריאלען, וואָס רופען זיך: זייער-שטאָף און שטיק-שטאָף; ווען דאָס קומט זיך צוזאמען אין א געוויסע צוזאמענזעצונג, ווערען פון דעם די ווייבער פרוכטבאר.

— אבער ווי אזוי קען מען דאָס ענדערען? — האָט די מוטער געפרעגט ווערענדיג אביסעל בערוהיגט דורך די וויסענשאפטליכע ער-קלערונג.

— איהר זאָלט מעהר קיין קארטאפעל ניט עסען, בעגריימט איהר דאָס?

— וואָס דען זאל מען עסען, ווען נישט קארטאפעל?
— זאָלסט ביפשטיק עסען, ווייב! ביפשטיק מיט ציבעלעס, אין „פאטערלאנד“ איז געשמאַנען, אז א פרוי האָט געגעסען „מוטער-קארן“ איז דאָס קינד פון איהר מוטער ערגעץ פערשוואונדען, דאָס זאָלסטו עסען, ווייב!

— וואָס רעדט ער? — האָט די מוטער פערוואונדערט גע-פרעגט.

— ביזטו נייגעריג? וואָס?
— איז דאָס טאקע אמת, מיט די מוטער-קארן? — האָט דער שוסטער געפרעגט.

— יא, דאָס יאגט אפילו ארויס די לונג מיט די לעבער, און עס קומט שטראף דעם וואס עסט דאָס, און ס'איז אויך רעכט אזוי!
— רעכט איז עס? — האָט דער שוסטער געפרעגט מיט א שטי-לען קול.

— זיכער, ווער ס'איז חזיר'ש, דער זאָל בעשטראפט ווערען, האָסט געמאכט א קינד, טאָהרסטו עס נישט טויטען.

— א קינד, אבער דאָס איז דאך נאָך קיין קינד נישט, — האָט די מוטער זיך פערביטערט אָנגערופען. אבער וואו קריעגט מען דעם שטאף פון וואס דער מיינסטער האָט גערעדט?

— אהא, דו ווילסט נאָך קינדער מאכען, כאָטש דו ביזט אן אלמנה מיט פינף קינדער, היט דיד פאר'ן שוסטער, כאָטש ער רעדט שטענ-דיג מיט גאָט, איז ער אבער זעהר געפעהרליך פאר א פרוי...

— איז אמת'דיג דאָ אזא קרויט...?
— ווער האָט דען געזאָגט, אז ס'איז קרויט? האָב איד דען גע-זאָגט, אז ס'איז קרויט? דאָס איז א זאָלאָגישער שטאף, אלע שטאפען

ווערען אין כעמישע און זאָלאָגישע איינגעטיילט, דער שטאף הייסט אויף לאַטייניש: „קארניטיקום סעצאליאס“ און ער קומט פון אויס-לאַנד, פון דעם קאלאברישען האַלב-אינזעל.

— איז דער שטאף זעהר טייער, מיינסטער? — האָט דער

שוסטער געפרעגט.

— טייער! — האָט דער סטאליער איבערגע'חור'ט, — ער איז שרעקליך טייער!

פאלק האָט מיט גרויס אינטערעס זיך צוגעהערט צו דעם גע- שפרעך; איצט האָט ער אזוי ווי א ציטער געטהאָן, הערענדיג דורכ'ן פענסטער א וואגען צופאַהרען און צוויי פרויען-שטימען רעדען. וועלכע ער האָט דערקענט:

— דאָס הויז זעהט גוט אויס.

— זעהט גוט אויס? — האָט די עלטערע דאמע געפרעגט, —

ס'זעהט שרעקליך אויס.

— איד מיון, אז פאר אונזער צוועק זעהט עס גוט אויס, ווייסט איהר אפשר, קוטשער, אויב ס'וואָהנען אין דעם הויז ארעמע?

— איד ווייס נישט, אבער איד דענק אזוי, — מען דערקענט אינ'ם הויז, מען קען שווערען.

— שווערען איז א זינד! איהר וועט דאָ אויף אונז ווארטען, ביז מיר וועלען ארויפגעהן און טהאָן אונזער פליכט.

— הער נאָר, עווגיניע, לאמיר ערשט דאָ אונטען רעדען מיט די קינדער — האָט פרוי האָמאן געזאָגט צו פרוי פאלק און איז געבלי- בען שטעהן.

— יא, דאָס קענען מיר טהאָן. קום אהער מיין ליעב אינגעל! ווי הייסטו?

— אלבערט, — האָט דער קליינער זעקס יעהריגער אינגעל גע- ענטפערט.

— קענסטו יעזוס'ן, מיין אינגעלע?

— ניין! — האָט דער קליינער געענטפערט לאכענדיג און האָט אריינגעשמעקט א פינגער אין מויל.

— דאָס איז שרעקליך, — האָט פרוי פאלק געזאָגט, נעהעמדיג איהר נאָטיץ-ביבעל, איד שרייב: „קאטהארינע-געמיינדע, ווייסע בערג, טיעפע גייסטיגע פינסטערניש צווישען די קינדער“ קען מען זא- גען פינסטערניש? — ווילסטו יעזוס'ן נישט קענען? — האָט זי דעם אינגעל וויטער געפרעגט.

— ניין!

— ווילסטו א געלד-שטיק, מיין קינד?

— יא.

ס'איז דאָ אַ שרעקליכער גערוד, לאַמיר ווייטער געהן, עוגינע, —
האַט פרוי האַמאן געבעטען.

זיי זיינען אויף די טרעפּ ארויפגעגאנגען און זיינען ארויפגעגאנגען
אינ'ם גרויסען צימער, ניט אַנקלאַפּענדיג.

דער סטאַליער האַט גענומען דעם הובעל און האַט אַנגעפאנגען
אַ ברעט צו הובלען מיט אזא גערויש, אז די דאַמען האַבען געמוזט הויך
שרייען כדי מען זאָל זיי הערען.

— איז ווער דאָ דורשטיג נאָך גאָט'ס וואַרט און זיין גענאדע?
— האַט פרוי האַמאן געשריען.

— איהר ווילט דאָ גאָט'ס וואַרט זאגען? — האַט דער סטאַ-
ליער געפרעגט, אונטערברעכענדיג זיין אַרבייט, פון וואנען האַט
איהר דאָס גענומען? איז דען דאָס ערגעץ דאָ? וואָס?

— איהר זייט אַ רויער מענש און איהר וועט אַמאָל זיין פּער-
דאַמט, — האַט פרוי האַמאן געענטפּערט.

פרוי פאַלק האַט געשריבען אין נאָטיץ־ביכעל און האַט געזאָגט:
— דער איז נוט פאַר אונז.

— רעדט איהר — האַט פרוי האַמאן געזאָגט.

— דאָס קען איד! אפּשר ווילט איהר רעדען מיט מיר ווענען
רעליגיאָז, מיינע דאַמען? איד קען איבער אַלעם רעדען, ווייסט איהר,
אז מיט הונדערטער יאָהרען צוריק איז דער הייליגער גייסט אויפגע-
נומען געוואָרען פאַר דעם בעסטען אַרטיקעל פון גלחים און נאַראַנים.

— ניין, דאָס ווייסען מיר נישט, מיין גוטער מאן!

— פאַר וואָס רופסטו מיך גוטער? קיינער איז ניט גוט נאָר גאָט
אַליין, — אזוי זאָגט די ביבעל; נא, איהר ווייסט ניט וואָס אַמאָל איז

געווען, מיינע דאַמען? ווי אזוי קען מען דען אַנאַנהערען לערנען, אז
מען ווייסט אַליין נישט. נא, ווען איהר ווילט עטוואָס וואַהלטהעטיגעס
טהאָן, טהוט עס ווען איד וועל זיך מיט'ן רוקען צו אייך קעהרען, דען די
אַמת'ע וואַהלטהעטיגקייט געשעהט אין געהיים, טהוט דאָס מיט די
קינדער, ווייל זיי קענען זיך ניט פּערטיידיגען; אבער אונז לאזט צו
פריערען, גיט אונז בעסער אַרבייט, ווען איהר ווילט, לערענט זיך
די אַרבייט גוט צו בעצאָהלען, וועט איהר ניט דאַרפען אהער קומען
מיט אייער וואַהלטהעטיגקייט, ניט אמת, שוטטער?

— קען מען שרייבען „גרויסער אונגלויבען אינגאנצען פּעהראר-

— קען מען שרייבען „גרויסער אונגלויבען אינגאנצען פעהראר-טעוועט“, עוועלינע? — האָט פרוי פאלק געפרעגט.
 — פערפינסטערט איז בעסער, ליעבע עוגיניע.
 — וואָס שרייבט איהר אויף, מיינע דאמען? אונזערע זינד?
 פאר דעם איז דאָס ביכעל זיכער צו קליין.
 — „די פרוכט פון די אזוי גענאָמע ארבייטער פּעראיינען“.
 — זעהר גוט, — האָט פרוי האָמאן געזאָגט.
 — היט אייך פאר די ארבייטער פּעראיינען, — האָט דער סטאָ-ליער געזאָגט, — הונדערטער יאָהרען זיינען מיר געגען די רעגירונגען און זייערע קעניגע גענאָגען, איצט האָבען מיר ענטדעקט, אז ס'איז נישט זייער שולד, דאָס נעקסטע מאל וועלען מיר ארויסגעהען געגען די לידיגנעהער, וואָס לעבען פון פרעמדע פראצע, דאמאָלס וועלען מיר עפעס דערלעבען!
 — שטיף, שטיף! — האָט דער שוסטער געזאָגט.
 די מוטער האָט אַ פויזע בענוצט און האָט געפרעגט:
 — ענטשולדיגט, זייט איהר נישט די פרוי פאלק?
 — ניין, דאָס בין איך נישט — האָט פרוי פאלק מיט אזא זיכער-הייט געענטפערט, אז פרוי האָמאן האָט עס פּערדראָסען.
 — אָבער מיין גאָט, ווי עהנליך איהר זענט צו יענער, איך האָב איהר פאָטער געקענט, ווען ער איז נאָך געווען אַ מאטראַז.
 — דאָס איז זעהר שעהן, ס'געהערט אבער נישט דאָ אהער, וואהנט נאָך ווער דאָ אין הויז, וואָס דורשט נאָך גאט'ס ווארט?
 — ניין, — האָט דער סטאָליאר געענטפערט, — גאָט'ס ווארט דארפען זיי נישט, אבער עסען און קליידער דארפען זיי, און נאָך מעהר אַ ר ב י ט, גוט בעצאָהלטע ארבייט, דאָס דארפען זיי! ס'איז אבער בעסער, אז די דאמען זאלען דאָרט נישט אריינגעהן, ווייל איינער האָט פאָקעז...
 — פאָקען! — האָט פרוי האָמאן געשריגען: — און מען האָט אונז קיין וואָרט פון דעם נישט געזאָגט! קום עוגיניע, מיר וועלען די פאָליציי אהערשיקען! פוי, וואָס פאר אַ מענשען דאָס זענען.
 — אָבער די קינדער! צו וועמען געהערען די קינדער? ענטפערט!
 — האָט די פרוי פאלק געזאָגט און געסטראשעט מיט די בלייפּעדער.
 — מיר, גוטע פרוי, האָט די מוטער געענטפערט.
 — אָבער דער מאן! וואו איז דער מאן?

— דער ווייזט זיך שוין מעהר נישט, — האָט דער סטאליער זיך אָנגערופען.

— מיר וועלען שיקען נאָך איהם די פּאָליציי, מיר וועלען איהם אריינגעבען אין ארבייטס־הויז. דאָ מוז אנדערש ווערען. — דאס איז אמת'דיג א גוט הויז פאר אונז, אזוי ווי איך האָב דיר געזאגט, עווער לינע!

— ווילען די דאמען זיך ניט זעצען? — האָט דער סטאליאר געפרעגט. — עס רעדט זיך בעסער ווען מען זיצט, מיר האָבען נישט קיין שטוהלען, אבער דאס מאכט נישט; מיר האָבען אויך נישט קיין בעטען, די בעשטיירונג פאר גאז בעליכטונג האָבען ביי אונז די בעטען צוגענומען, כדי איהר זאלט ניט דארפען געהן ביינאכט פון דעם טהעאטער אין דער פינסטער, מיר האָבען נישט קיין גאז־בעלייכט־טונג, אבער דאָס מאכט נישט, די אָרימע זיינען נישט קראנק צו לע־בען אין דער פינסטער... מיר האָבען נישט קיין וואסער־לייטונג; ביי אייך איז שוין פּערהאנען, כדי אייערע גענעדיגע דיענסטען זאָלען נישט דארפען געהן אויף די טרעפּ. מיר מוזען קרענקען אין דער היים! ווייל אייערע לומפיגע זיהן דארפען די שפיטעלער... — קום עוגיניע! אום גאַטעס ווילען! קום! ס'איז שוין נישט צום אויסהאלטען.

— איך פּערזיכער אייך, מיינע דאמען, אז דאָ איז שוין טאקע נישט צום אויסהאלטען, — האָט דער סטאליאר ווייטער געזאָגט, — ס'וועט אבער קומען א טאָג ווי ס'וועט זיין נאָך ערגער; דאמאָלס אבער וועלען מיר קומען פון די ווייסע בערג, צו די שינדער ארונטער, מיט א גרויסען גערויש ווי א וואסערפאל און מיר וועלען פאדערען אונזער־דע בעטען צוריק! פאדערען? ניין, נעהמען! און איהר וועט מוזען שלאָפען אויף די ווארשטאַטען, אזוי ווי איך האָב געמוזט טהאָן, און איהר וועט מוזען עסען קארטאפעל, ביז אייערע בייכער וועלען ווי א קעסעל־פויק געשפאנט ווערען.

די דאמען זיינען פּערשוואונדען געווארען, צוריקלאָצענדיג א נאנצען פאק בראשורען.

— פוי, צו אַל־די רוחות, ווי עס פיהלט זיך נאָך פארפויס! פונקט אזוי ווי נאָך פּראָסטיטוטקעס! — האָט דער סטאליאר בעמערקט, — דאָס אַלץ איז א שמעק־טאבאק ווערט, שוסטער! מיט די בלויע שירץ האָט ער זיך דעם שטערען פון שווייס אב־

געווישט און האָט זיך ווידער גענומען צו דער ארבייט, די אנדערע האָבען זיך פערטראכט...

אינגבערג, וואס האָט זיך אין דער צייט אויסגעשלאָפּען, האָט איצט ערוואכט און האָט זיך געמאכט גרייט אוועקצוגעהן מיט פאלק'ן, דורכ'ן פענסטער האָט זיך נאָך געהערט פרוי האַמאן'ס שטימע: — וואָס האָט זי געמיינט מיט'ן מאטראז? דיין פאטער איז דאך

קאפיטאן?

— מען רופט איהם אזוי, אבער קאפיטאן איז מיין פאטער דאך. געפינסטו נישט אז דאָס איז אן אונפערשעהמטע באנדע? איך וועל שוין קיינמאָל נישט אהערקומען. אבער א גוטער בעריכט וועט עס זיין! — צום רעסטאראנט „האזעל באקען“, קומשער! זיעבצעהנטעס קאפיטעל.

נ א ט ו ר...

פאלאנדער איז איינמאָל א נאָכמיטאג געזעסען אין דערזיים און האָט שטודירט א ראלע, אלס א שטיק קלאפען האָט זיך געהערט זיך טיר, ער איז שנעל אויפגעשפרונגען אנגעטהאָן זיין ראק און האָט געעפענט.

- אגנעס! — דאָס איז א זעלטענער בעזוד!
- יא, איך האָב געמוזט דיך זעהן, ס'איז פערדאמט לאַנגווייליג!
- ווי דו רעדסט!
- לאָז מיך אזוי רעדען; אזוי איז שעהן!
- הם! הם!
- גיב מיר א ציגארעט, איך האָב זעקס וואכען לאַנג נישט גערויכערט. די דאָזיגע ערציהונג מאכט מיך משוגע.
- איז ער דען אזוי שמרענג?
- ער זאל זיין פערפלוכט!
- פוי, אגנעס, ווי דו רעדסט!
- איך דארף נישט מעהר רויכערען, נישט מעהר פלוכען, נישט מעהר פונש טרינקען, אין די אווענדען נישט מעהר ארויסגעהן, אבער לאָז מיך ערשט פעהרירראט זיין! דאן!
- איז דאָס טאקע זיין פולער ערענסט?
- זיין פאָלקאמענער! זעה נאָר דאָס טאשען-טיכעל!
- א. ר. מיט א קרוין און ניין קונגען?
- מיר האָבען די גלייכע שטעלען און איך האָב געמוזט זיין

- שאבלאן טיטעל אננעהמען! איז דאָס נישט פיין?
- יא, דאָס איז פיין, אזוי ווייט איז עס שוין געקומען?
- דער מלאך אין בלויען זיידען קלייד האָט זיך שטאלץ א ווארף געטהאָן אויף די סאפע און האָט געלאָזט א שטארקען רויך פון דעם ציגארעט. פאלאנדער האָט בעטראכט איהר קערפער מיט אזעלכע בליי-קען, אזוי ווי ער זאל וויסען דעם ווערט פון א שטיקעל ווארע.
- וועסט טרינקען א גלאָז פונש?
- יא, זעהר גערען!
- האָסטו לייעב דיין פערלאַבמען?
- ער געהערט נישט צו די סאַרט מענער וועלכע מען קען לייעב האָ-בען. איבעריגענס ווייס איך דאָס נישט. לייעבען? וואס איז דאָס אייגענטליך?
- יא, וואס איז דאָס?
- א! דו ווייסט עס שוין!... ער איז זעהר אכטענס ווערט, זאגאר שרעקליך! אבער, אבער, אבער...
- אבער?
- ער איז אזוי ארענטליך!...
- זי האָט מיט אזא שמייכל געקוקט אויף פאלאנדער'ן, ווען איהר חתן וואָלט עס גזעהן, וואלט ער גערעטעט געווארען פון איהר ליע-בע.
- איז ער נישט גענוג ארענטליך געגען דיר? — האָט פאלאנ-דער געפרעגט מיט א נייגעריגען און אונרוהיגען טאָן.
- פערקעהרט, שוין צופיעל...
- זי האָט אויסגעטרונקען דאס גלאָז פונש און האָט קינסטלעריש טהעאטערמעסיג א זיפץ געטהאָן.
- פאלאנדער איז מיט איהר ענטפער צופריעדען געווען, ס'איז איהם געוואָרען לייכטער אויפ'ן הארץ, ער האָט ווייטער געפרעגט.
- ס'קען נאָך לאנג דויערן, ביז ער וועט מיט דיר חתונה האָבען, ער האָט נאָך דערווייל קיין איינציגע ראלע נישט בעקומען.
- ניין, דאָס ווייס איך.
- וועט דיר נישט לאנגווייליג ווערען?
- מען מוז האָבען געדולד.
- מען מוז דאָ שטארקערע פראגען שטעלען — האָט געטראכט פאלאנדער.

— דו ווייסט דאָך, אז זשעני איז איצט מיין געליבעטע.

— די אלטע העסליכע שטיק נבלה!

איחר פנים איז געווארען רויט און ווייס און אין איהר הארץ
האָט עס געשטורמט ווי אין א קעסעל.

— זי איז נישט אזוי אלט, האָט פאלאנדער קאלטבלוטיג געזאגט,
— האָסטו געהערט, אז דער קעלנער פון ראטסקעלער וועט אין דעם
נייעם שטיק שפיעלען די ראלע אלס „דאָן־דיענא“ און רעהנהעלם
אלס זיין דיענער. דער קעלנער וועט זיכער ערפאלג האָבען, ווייל די
ראַלע שפיעלט זיך אליין. דער ארימער רעהנהעלם נעביד, וועט פאר
שאנדע צושמעטערט ווערען.

— גאָט אין הימעל! וואס זאגסטו?

— אזוי איז עס.

— דאָס וועט נישט געשעהען!

— ווער קען עס דען פעהינדערען?

זי איז אויפגעשפרונגען פון דער סאפע, האָט אויסגעטרונקען א
גלאָז פונש, האָט אָנגעפאנגען הויך צו וויינען און האָט מיט ביר
טערקייט געזאגט:

— א! ווי בימער די וועלט איז, ווי בימער! ס'איז אזוי ווי
עפעס א בייזע מאכט ניט אכטונג אויף אונזערע וואונשען, כדי אונז
אין אלעם צו שמערען. שפּיאָנירט אונזערע האָפנונגען, כדי זיי צו
פערניכטען; ווייסט אונזערע געדאנקען, כדי זיי צו דערשטיקען; מען
וואַלט זיך געדארפט אליין עטוואס שלעכטעס טהאָן כדי אבצונארען
די דאָזיגע טיפלישע מאכט!..

— זעהר אמת, מיין ליעבע! און טאקע דורכדעם דארף מען
פריהעראויס זעהן, אז ס'וועט זיך שלעכט ענדיגען, דאָס איז אָבער
גאָך נישט דאס טרויעריגסטע, איה וועל דיך טרייסטען, דו ווייסט.
יעדעס גליק וואס דו האסט, געשעהט שטענדיג אויף די קאסטען פון אן
אנדערען, ווען דו בעקומסט א ראלע, וועט דיזעלבע די צווייטע נישט
קריגען, דאָדורף איז יענע אונגליקליך און דו האסט אונדירעקט עס
וואס שלעכטעס געהאָן; אלזא אפילו דאָס גליק אליין איז פערניכטעט,
דיין טרייסט אין אונגליק, זאָל זיין, ווען דיר איז שלעכט.
העלפסטו אין דער זעלבער צייט אן אנדערען זאך גוט זיין, נישט ווי
לענדיג טהוסטו א גוטע זאך, און אָט דאס גוטע וואס מיר טהאָן
איז דער איינציגער ריינער גענוס וואס מיר האָבען.

— איך וויל נישט קיין גומעם טהאָן! איך וויל נישט קיין רייז-
נעם גענום! איך האָב פונקט אזוי דאָס רעכט צו האבען ערפאלג ווי
אנדערע! און איך וויל האָבן ען ערפאלג! — פאר יעדען
פרייז?

— יא, פאר יעדען פרייז מוז איך אויפהערען צו שפיעלען די רא-
לען פון א דיענסט ביי דיין געליעבטע!

— אהא! דו ביזט אייפערזיכטיג! — לערען מיט געשמאק,
דעם נישט ערפאלג האָבען, דאָס איז גרעסער — און מיעל אינטערע-
סאנטער.

— זאָג מיר נאָר דאָס איינע! האָט זי דיך ליעב?

— איך האָב מורא, אז זי האָט זיך צו ערענסט אין מיר אָנגע-
האנגען.

— און דו?

— איך? איך וועל קיינמאָל קיין אנדערע נישט ליעב האבען נאָר
דיך, אנגעס.

ער האָט גענומען איהר האנט.

זי איז אויפגעשפרונגען פון די סאפע, אז מען האָט איהרע נא-
קעטע פים געקענט זעהן.

— גלויבסטו, אז ס'איז דאָ אזעלכעס, וואס מען רופט ליעבע?
— האָט זי געפרעגט אַנקוקענדיג איהם מיט איהרע גרויסע שווארצע
אויגען.

— איך גלויב, אז ס'איז דאָ פערשיעדענע ליעבעס.

זי איז איינמאָל דורכגעגאנגען דורכ'ן צימער און איז געבליבען
שטעהן ביי די מיר.

— ליעבסטו מיך אינגאנצען, אינגאנצען אזוי ווי איך בין? —
האָט זי געפרעגט און האָט איהר האנט געלעגט אויפ'ן שלאס פון די
מיר.

— דיין זעלע איז ביין, און איך האָב נישט ליעב דאָס בייזע, —
האָט ער געענטפערט נאָך א מינוט קלעהרענדיג.

— איך קימער זיך נישט פאר די זעלע, ליעבסטו מיך? מיך?
— יא, אזוי טיעף! ...

— פאר וואס האָסטו מיר רעהנהעלם'ן צוגעשיקט?

— ווייל איך האָב געוואָלט פיהלען, ווי אזוי ס'וועט זיין ווען איך
וועל דיך נישט בעזיצען.

— דו האָסט ליגען געזאָגט, ווען דו האָסט געזאָגט, אז דו ביזט
שוין זאט געווארען פון מיר?
— יא, כ'האָב ליגען געזאָגט!
— אָה! דו טייוועל!
זי האָט ארויסגענומען דעם שליסעל פון די טיר, און ער האָט
די פאָרהאנגען ארונטערגעלאָזט....

אכטצעהנטעס קאפיטעל.

נ י ה י ל י ז מ ו ס.

ווען פאלק איז אין א רעגענדיגע סעפטעמבער נאכט א היים גע-
נאנגען און זייענדיג נישט ווייט פון זיין הויז, האָט ער דערזעהן אז
דאָס פענסטער פון זיין צימער איז בעלויכטען, ווען ער איז געהנטער
געקומען און האָט פון אונטען געקענט ווארפען א בליק אין זיין צי-
מער אריין, האָט ער אויפ'ן באלטען געזעהן א שאַטען פון א מאן,
וואָס איז איהם געווען בעקאנט און האָט זיך איצט גראד נישט גע-
קענט דערמאָנען, ווער דאָס איז, עס איז געווען א בעטריבטער שא-
טען, וואָס געהענטער פאלק איז געקומען, טרויעריגער האָט דער שא-
טען אויסגעזעהן.

ווען פאלק איז אין צימער אריינגעקומען, איז שטראווע געזעסען
ביים שרייבטיש, זיין קאפ אויף די הענט שטיצענדיג. זיינע קליידער
זיינען געווען נאס פון רעגען און זיי האָבען שווער געהאנגען אויף זיין
קערפער; אויף'ן באדען האָבען זיך וואסער לוזשקעלעך געבילדעט,
און זיי זיינען גערונען צווישען די שפאלטען פון די ברעטער. זיינע
האָר זיינען אזוי ווי נאסע בערשטלעך פון קאפ אראַבגעהאנגען, און
זיין שטענדיג שטייפע ענגלישע בארד איז אראַבגעהאנגען ווי נאסע
פלאַקס-האָר איבער זיינע נאסע קליידער, אויפ'ן טיש איז געלעגען
זיין נאסער הוט, ארומגענומען מיט א ברייטע שווארצע באנד און
האָט אויסגעזעהן ווי עפעס א געפאלענער, וואס האָט אין די יונגענד
זיין שטייפקייט פערלירען.

— גוטען אווענט, — האָב פאלק איהם בעגריסט, עפעס זעהר
א הויכער בעזוך!

— פעראכט מיר נישט, — האָט שטראווע געבעטען.
— פאר וואס זאל איך דיך נישט פעראכטען? איך ווייס נישט
פאר וואס איך זאל דאָס נישט?

— אזוי, דו ביזט אויך פארטיג!
 — יא, קענסט זיך אויף דעם פערלאָזען; באלד וועל איך אויך
 ווערען קאנזערוואטיעוו! איך זעה, אז דו האסט טרויער; האָפענטליך
 קען איך דיר גראטולירען.
 — איך האָב א זעהנדעלע פערלוירען.
 — נא, וועל איך איהם גראטולירען, בעסער מען שטארבט אלס
 קינד.. אבער זאג מיר, וואס ווילסטו אייגענטליך פון מיר? דו וויסט
 דאך, אז איך פעראכט דיך! און איך דענק אז דו טהוסט דאס אליין
 אויך נישט אמת?
 — יא, דאָס איז טאקע אמת! אבער הער נאָר מיין פריינד, איז
 דאָס לעבען נישט גענוג ביטער, אָהן דעם מען זאל זיך עם איינס ס'אנ-
 דערע נאָך מעהר פערביטערען? ווען א נאָט, אדער עטוואס אנדערש,
 אמוזירט זיך מיט דעם אומגליק פון'ם מענשען. דארף דען דער מענש
 אויך דאָסזעלבע טהאָן?
 — דאָס איז א פערנינפטיגער געדאנק; ער מאכט דיר כבוד!
 ווילסטו נישט מיין שלאָפראק אנטהאָן ביז דיין ראק וועט זיך אויס-
 טרוקענען; דיר איז זיכער קאלט.
 — איך דאנק דיר, כ'מוז אָבער באלד אוועקגעהן.
 — א, דו קענסט אביסעל ביי מיר בלייבען, וועלען מיר זיך
 קענען וועניגסטענס אביסעל אויסרעדען.
 — איך רעד נישט גערען פון מיין אומגליק.
 זאָלסטו רעדען פון דיין פערברעכען.
 — איך בין קיין פערברעכען נישט בעגאנגען.
 — א גרויס פערברעכען ביזטו בעגאנגען! דו האָסט דיין שווערע
 האנט אויף די אונטערדריקטע ארויפגעלעגט, דו האסט אויף די פער-
 וואונדעטע געטרעטען, די עלענדע האָסטו אויסגעלאכט, דערמאנסטו
 דיך פון'ם לעצטען סטרייק? דו האסט דיך געשמעלט אויף די זייט
 פון געוואלט.
 — דו מיינסט פון'ם געזעץ, ברודער.
 — האהא, געזעץ! ווער האָט דאס געזעץ פאר די ארימע גע-
 שריבען, דו נאר! די רייכע! דאָס הייסט דער הערר פאר'ן שקלאַפ.
 — דאָס געזעץ האָט דאס גאנצע פאלק, דער אלגעמיינער בע-
 וואוסמייזן פון רעכט געשריבען, דאָס האָט ג א ט געשריבען.
 — ערשפאר דיר דינע גרויסע ווערטער, ווען דו רעדסט מיט מיר.

ווער האָט דאָס געזען פון 1784 געשריבען? הערר קראַנשטערט!
ווער האָט דאָס לעצטע געזען וועגען קערפערליכע בעשטראַפונג גע-
שריבען? דאָס איז געווען אבערשט זאבעלמאן — ס'איז געווען זיין
אנטראַג — און דורך זיינע בעקאנטע, וועלכע זיינען דאמאלס געווען
די מאיאָריטעט, איז דער שענדליכער אנטראַג דורכגעגאנגען. אבערשט
זאבעלמאן איז נישט דאָס פאָלק, און זיינע בעקאנטע זיינען נישט דער
אלגעמיינער בעוואוסטזיין פון רעכט. ווער האָט די געזעצן איבער
דעם רעכט פון אקציען-געזעלשאפטען געשריבען? ריכטער, שווייב-
לער! ווער האָט די נייע רייכסטאג-אַרדענונג געשריבען? דער
אסעסאר וואלאַניוס! ווער האָט איינגעפיהרט דאָס געזעץ פון „גע-
זעצליכען שוין“ דאָס הייסט: צו בעשיצען די רייכע געגען די גערעכ-
טע פערלאנגען פון די אַרעמע? דער גרויס-הענדלער געווירצקרעמער!
האַלט דיין מויל; איך קען דייןע פראַזען! ווער האָט די נייע געזע-
צען געגען ארבייט און ארבייטער געשריבען? פערברעכער! ווער
האַט געשריבען דאָס געזעץ פון די רענירונגס-וועלדער? גנבים! ווער
האַט געשריבען דאָס נאטען-געזעץ פון פריוואט באַנקען? שווינדלער!
און דו בעהויפטעסט, אז גאָט האָט דאָס געשריבען? אַרעמער גאָט!
— דארף איך דיר אַ ראטה געבען, אַ ראטה פאר'ן לעבען, וואס די
ערפאהרונג האָט מיך געלערענט? ווען דו ווילסט אין די וועלט צו-
פריעדען לעבען, און נישט אויף אלץ מיט אַ פאנאטיש ראדיקאלען
בליק קוקען, דאן זאלסטו די וועלט בעטראכטען, ווי אַ פויגעל-בליק פון
דער הויף, דו וועסט זעהן ווי בעדייטונגסלאָז און קליין אלצדינג איז,
בעטראכט אלץ אזוי ווי אַ גרויסע קופע מיסט, די מענשען זיינען דער
אכפאל, אייער - שאַלען, אראבגעפאלענע בלעטער, שמאמעס, און דו
וועסט קיינמאָל נישט דאָס זאגען וואס דו האסט פריהער געזאגט,
וועסט שוין מעהר דייןע פאנטאַסטישע בילדער, פון שענההייט און
ערהאַבענהייט, נישט האָבען, פערקעהרט, דו וועסט פון אלץ צופרייע-
דען זיין, בעטראכטענדיג אזוי די מענשען און די וועלט, ווען דו
וועסט אמאָל עטוואס גוטעס זעהן, וועסטו צופריעדען זיין. מיט איין
וואָרט, געוואוין דיר צו אַ רוהיגע שטילע פעראכטונג געגען די וועלט,
דו דארפסט זיך נישט שרעקען, דו וועסט דורכדעם נישט ווערען קיין
שלעכטער מענש.

— דיין ערפאהרונג האָב איך נאָך נישט, דאָס איז אמת, אבער
געוויסע פעראכטונג צו די וועלט האָב איך טיילווייז, דאָס איז אבער

אויף מיין אונגליק, ווען איך זעה אמאָל אַן איינציגען בעווייזן פון
גוטען און פון ערעלען, ליעב איך ווידער די מענשען און איבערשעצן
זיי, און איך ווער יוידער אַכגענארט.

— ווער אן עגאָאיסט, לאָז דער טייוועל נעהמען אלע מענשען?

— איך האָב מורא, אז איך וועל נישט קענען.

— זוד דיר אויף אן אנדערע בעשעפטיגונג, געה צוזאמען מיט
דיין ברודער, ווי עס שיינט, האָט ער גליק אויף דער וועלט, איך האָב
איהם נעכטען געזעהן ביים קירכע־ראט פון די ניקאָלאַי־נעמיינדע.

— ביים קירכע־ראט?

— יא, דער מאן האָט א צוקונפט, דער אויבער־פאסטאר פרי־

מארוס, האָט איהם בעגריסט, ער וועט באלד ווערען שטאָדמ־ראט,
אזוי ווי אלע גרונד־בעזיצער.

— רער נישט מעהר וועגען דעם מאן.

— אבער ער איז דאָך דיין ברודער.

— איז דאָס זיין פערדיענסט, וואס ער איז מיין ברודער? נא,

האָבען מיר שוין איבער אלץ גערעדט, איצט זאג מיר וואס דו ווילסט.

— אה, איך האָב מארגען בעגרעבעניש, און איך האָב נישט

קיין פראק....

— דו קענסט איהם ביי מיר קריגען.

— איך דאַנק דיר, ברודער, דו העלפסט מיר פון א גרויסע פער־

לעגענהייט, דאָס איז עס געווען, אבער נאָך עטוואס פערלאנג איך
פון דיר.

— פאר וואס האָסטו מיך גראד אויסגעקליבען, דיין פיינד?

— ווייל דו האָסט א גוט הארץ.

— פערלאָז דיר נישט מעהר דארויף. אבער ווייטער, וואס

ווילסטו נאָך?

— דו ביזט אזוי נערוועז געוואָרען, אז דו ביזט נאנץ אנדערש

געווארען ווי פריהער, דו ביזט דאָך געווען אזא גוטער.

— דאָס האָב איך דאָך אליין געזאָגט, אז איך בין אנדערש, אבער

זאָג! וואָס ווילסטו?

— איך האָב דיר געוואַלט פרעגען צו דו וועסט מיטגעהן אויף

דעם בית־עולם?

— הם! איך! פאר וואס בעסטו נישט דינע קאַליעגען פון די

„גרוי־הויבע“?

— וועגען א געוויסע פעהרעלטניש, איך קען עס דיר זאגען: איך בין נישט פעהרייראטה.

— נישט פעהרייראטה? דו, וואס פערטיידיגט דעם אלטאר און די זימען, דו האסט דאס הייליגע באנד צוריסען?

— ארעמקייט און נאך אנדערע אורזאכען! איך בין אבער אזוי אויך גליקליך. מיין פרוי האָט מיך ליִעב און איך האָב זי ליִעב, דאָס איז אלץ. ס'איז אבער נאָך דא אן אורזאך. אויס געוויסע גרינדע איז דאָס קינד נישט געטויפט געווארען, ס'איז אלט געווען דריי וואָכען ווען ס'איז געשטארבען, דורכדעם וועט קיין גייסטליכער ביים קבר נישט רעדען, דאָס וויל איך אבער מיין פרוי נישט זאגען, און איך האָב איהר געזאגט אז דער גייסטליכער וועט דירעקט קומען אויפ'ן בית עולם, זי וועט נאטירליך בלייבען אין דער היים, דו וועסט נאך צוויי פערזאן דארט טרעפען, איינער הייסט לעווי, דאָס איז דער אינגערער ברודער פון'ם דירעקטאר פון די געזעלשאפט „טריטאן“. ער איז א ליִעבליכער יונגער מאן מיט אן אויסערגעווענהליך גוטען קאָפּ און נאָך א בעסער האַרץ, דו דארפסט נישט לאַכען, איך זעה, אז דו דענקסט, אז איך האָב מיר ביי איהם געלד געליהען — דאָס איז אמת — אבער ער איז א מאן וואָס דו וועסט ליִעב האַבען. דער צווייטער איז מיין אלטער פריינד, דאָקטאר באַרג. וואָס האָט דאס קינד בעהאנדעלט, ער איז א מאן, פריי פון פאַרארטיליען, מיט איהם וועסטו גוט אויסקומען. נו, וועסטו מאַרגען קומען? מיר וועלען פיער צוזאמען אין וואגען פאהרען.

— יא, איך וועל קומען.

— איך מוז דיר אבער נאָך עטוואס בעטען, זעהסטו, מיין פרוי איז זעהר רעליגיעז, זי דענקט אז דאָס קינד וועט נישט קענען קומען אין הימעל אריין, וויל ס'איז נישט געטויפט. זי פרעגט יעדען מענש וואָס מען דענקט איבער דעם, זי וועט דיר זיכער אויך פרעגען, זאָלסט זי בערוהיגען. דו מוזט צושטימען אז ס'וועט יא קומען אין הימעל אריין.

— כרי א מענש גליקליך צו מאכען, וועל איך נאָרשיקיימען אויך רעדען. אבער דו האסט מיר נאָך נישט געזאגט, וואו דו וואהנסט!

— ווייסטו וואו די ווייסע בערג ליגען?

— יא, דאָס ווייס איך, דו וואהנסט אפשר אין דעם אלטען

חיז וואס שטעהט אויפ'ן באַרג־פעלדען?

— קענסטו דאָס הויז?

— איד בין איינמאָל דאָרט געוועזען.

— דו ביזט אפשר בעקאנט מיט דעם סאַציאליסט איגבערג, וואס מאכט מיר קאליע די מענשען דאָרט, איד בין דאָרט דער הויזאגענט, איד געהט צוזאמען דאָס געלד ביי די איינוואָהנער פון יענעם הויז, דערפאר וואהן איד אומזיסט, ווען זיי ווילען נישט דאָס מיטסגעלד בע-צאָהלען, פלודערען זיי נארישקייטען וואס ער האָט זיי אויסגעלע-רענט פון „ארבייט און קאפיטאל“ און נאָך אנדערע פראזען פון די סקאנדאל צייטונגען...

פאלק איז גאנץ שטיל געוואָרען.

— דו קענסט דיעזען איגבערג?

— יא, איד קען איהם. ווילסטו איצט דעם פראק אָנטהאָן?
נאָכדעם ווי שטראווע האָט דעם פראק אנגעטהאָן און האָט אויף דעם זיין ראק ארויפגעצויגען, האָט ער זיך ביז צום האלז צוגעקנע-פעלט און איז געגאנגען.

פאלק האָט איהם ארונטערגעלויכטען די טרעפ.

— דו האסט ווייט צו געהן. — האָט פאלק בעמערקט.

— יא, גאָט ווייסט, און איד האָב נישט קיין רעגען-שירם.

— אויך קיין אויבער ראָק, ווילסטו נישט מיין ווינטער מאנטעל

געהמען?

— מיין בעסטען דאנק, ס'איז שוין אָבער צו פיעל פון דיר — איד

וועל דאָך איהם צוריק האָבען.

פאלק איז צוריק געגאנגען אין צימער, האָט גענומען זיין מאנטעל און האָט איהם געגעבען צו שטראווע וואָס איז געשטאנען און גע-ווארט אין פאָרהויז, זאָגענדיג איהם א גוטע נאכט איז ער צוריק ארויפגעגאנגען.

די לופט איז צימער איז איהם פאָרגעקומען אזוי געשטאקט, אז ער האָט דאָס פענסטער געעפענט, אין דרויסען האָט דער רעגען געגאָסען שטראָמענווייז, ער האָט געקלאָפּט געגען די דאך רינוועס און איז אראָבגעפאלען אויף דער שמוציגער גאס, פון גע-גען איבער האָט זיך געהערט דער צאפּפענשטרייך בלאָזען, און פון ערגעץ א נאָהנטער קירכע זענען דורכ'ן אָפּגעגעם פענסטער, אב-געריסענע פערזען פון'ם אווענטגעבעט אריינגעדרינגען.

פאלק האָט זיך געפיהלט איינזאם און מיעד, ער האָט ערווארטעט,

מיט א פעטערטער פון אזעלכע אנויכמען וואָס זענען איהם פיינדליך, זאָל ער איהם פשוט מיט ארגימענטען נידערשמעטערען, צום סוף איז יענער גאָר פערשוואונדען און האָט איהם טיילווייז בעזיעגט, וואָס וועט שטראווע פון איהם איצט דענקען ? אז ער איז א פיינלינג, אז ער קען אפילו ניט פערטיידיגען דאָס, וואָס ער האָלט פאר דאָס בעס-טע. ער האָט אָנגעפאנגען טראכטען: אפשר איז דאָס, וואָס ער נעהמט זיך אָן פאר אלע אונטערדריקטע, אין דער ווירקליכקייט גאָר נישט ווערט, אפשר איז טאקע שטראווע גערעכט ; אפשר איז אלץ נידעריג און געמיין און מען דארף בעסער, זיך אליין אין זין האָבען, ווערען אן ענגאָיסט אויסקלייבען אן אנדערען וועג אין לעבען ווי שריפטשמעלעריי. פלוצלונג האָט איהם א גלייכגילטיגקייט ארומגע-נומען, אלץ איז איהם געוואָרען גלייכגילטיג, אפילו זיין צוקונפט. . . ער האָט זיך פעררויכערט א ליולקע און האָט גענומען לע-זען דעם בריעה וואָס די ווירטין האָט איהם אריינגעברענגט, וואָס דער בריעה-טרעגער האָט פאר איהם אָבגעגעבען.

דער בריעה איז געווען פון אַלע מאָנטאָנס, ער איז געווען זעהר לאנג, צווישען אנדערע האָט ער פאַלגענדעס ענטהאלטען :

ליעבער פריינד !

אָבוואָהל לונדעל און איך האָבען שוין דאָ די ארבייט גע-ענדיגט און מיר וועלען באלד צוריק זיין אין שטאקהאָלם געפין איך דאָך פאר נויטווענדיג דיר עטוואָס צו שרייבען, און מינע איינדריקע אויפצוצייכענען, ווייל זיי זענען פאר מיר און פאר מיין נייסטיגע ענטוויקלונג פון גרויסער בעדייטונג. איך בין גע-קומען צום רעזולטאט און איך שטעה ערשטוינט דאָ, ווי אן ערשט געבוירען קליין הינדעלע וואָס איז ערשט ארויס פון דעם אייער-שאַל. דער רעזולטאט איז אמת'דיג נישט קיין נייער: דער גרויסער פילאָזאָף פלאטא האָט שוין דאָס געזאָגט, נאָך בע-פאָר דאָס קריסטענטום איז אויף דער וועלט געווען. דאָס וואָס מיר זעהן, איז נאָר בלוז א שיינ, א שאַטען-בילד פון די אידעען, דאָס הייסט, די ווירקליכקייט איז נישט די אידעע, די ווירקליכ-קייט איז אין דער אמת'נידעריג, בעטיילונגס-לאָז און צופעליג, די אידעע איז דאָס וואָס מיר קענען אפשר קיינמאָל נישט ער-רייכען, אזוי איז עס, ליעבער פריינד.

נאָר איך וועל בעפער דיר פון מיין ארבייט שרייבען :

אויף דער קירכען־אלטאר זענען געשטאנען צוויי בילדער אויס
האַלץ, איין בילד איז געווען צובראַכען, דאָס אנדערע אבער איז
געוועזען גאנץ, און ס'האָט פאָרגעשטעלט א פרויען־געשטאַלט
מיט א קרייץ אין האַנט, דאָס צובראַכענע בילד האָט מען אין 2
זעק אריינגעלעגט און בעהאַלטען, כדי צו בעשטימען וואָס פאר
א בילד דאָס איז געווען, האָט מען די שטיקלאך אוועקגעשיקט
צו אן אַלטרטום'ס פארשער, ער זאָל אויסגעפינען און בעשטי־
מען, וואָס פאר א פיגור דאָס איז געווען, אָבער ער איז בלויז גע־
קומען צו פערמוטונגען, קיין זיכערעס האָט ער נישט געקענט
דערנעהן.

מען האָט עס אַרומגעשיקט אין פערשיעדענע, קונסט אקאָ־
דעמיען און נאָך אלע פערשיעדענע מיינונגען איז מען געקומען
צום רעזולטאַט, אז די פיגור האָט פאָרגעשטעלט דעם אַנגלויבען,
ווייל די גאַנצע פיגור שטעלט פאר דעם גלויבען, מיט דעם
קרייץ אלס סימבאָל.

מיין אויפגאַבע איז געווען אז איד זאָל נאָך דער אידעע
פון די אלע קונסט־פראַפּעסאָרען, א בילד פון אַנגלויבען, קע־
נען דעם בילד פון גלויבען מאַכען. מען האָט מיר געגעבען א
פלאַן, איד האָב נישט געצענערט, איד האָב געזוכט א מעגליכען
מאָדעל, ווייל עס האָט געמוזט זיין א פיגור פון א מאַן : איד
האָב געמוזט לאַנג זוכען, כ'האָב אָבער געפונען, יא, איד דענק,
אז איד האָב ריכטיג דעם אַנגלויבען אַליין געפינען — און דאָס
זוערק איז מיר הערליך געלונגען.

אָט שטעהט דער שוישפיעלער פאַלאַנדער אויף דער לינקער
זייט פון'ס אַלטאר, מיט א מעקסיקאַנישען פּיילינבויען פון דעם
שוישפיעל „פּערדינאַנד גאַרעץ“ און מיט א רויכער־מאַנטעל פון
„פראַ דיאָוואַל“, די לייטע זאָגען אָבער, אז דאָס איז דער
אַמת'ער אַנגלויבען ווי ער לייגט אוועק די וואַפען פאַר'ן גלוי־
בען, דער פאַסטאר וואָס האָט געהאַלטען די איינווייהונגס רע־
דע, האָט גערעדט פון די הערליכע מתנות וואָס גאָט גיט די מענ־
שען, ווי הערליך ער האָט מיך בעשאַנקען, און דער גראַף, ביי וועל־
מען מיר האָבען געגעסען דעם איינווייהונג מאַלצייט האָט ער־
קלערט, אז איד האָב אַ מיניסטער־ווערק געשאַפּען, אז דאָס בילד
מען שטעהן צווישען די גרעסטע קונסט־ווערק פון דער וועלט: און

געשריבען א געדיכט, ער האָט עס געלאָזט אַברוקען און צו-
טיילט צווישען דעם פובליקום.

בין אהער האָב איך ווי אן אמת'ער ענגאָיסט נאָר פון מיר
אַליין גערעדט, וואָס זאָל איך איצט איבער לונדעל'ס אלטאר-
בילד זאָגען ? אזוי זעהט עס אויס : קריסטוס (רעהנהעלם)
ביים קרייץ, אין הונטערגרונד א רויבער, (איך; דער שורקע האָט
מיד נאָך העסליכער געמאכט ווי איך בין) רעכטס : דער רוי-
בער (טאַקע לונדעל אליין) געבען דעם קרייץ אויף דער ערד
מאריא מאנדאלענא (מאריע; וואו מיר האָבען ביער געטרונקען)
אַ רוימישער אדעלמאַן אויפ'ן פערד, (דער שוישפיעלער פא-
לאַנדער).

ליעבער פריינד, איך קען דיר גאָרנישט פאַרשטעלען וואָס
פאַר א שרעקליכען איינדרוק ס'האָט אויף מיר געמאכט, ווען
מען האָט נאָכ'ן פאַסטאַרס רעדע די קונסטווערקע אויפגעדעקט
אלע דיעזע בעקאנטע געזיכטער, האָבען פון די וואנט פון'ם
אלטאר, אויף די גאַנצע געמיינדע געקוקט, וועלכע האָבען זיך
מיט בענייטסערונג צום פאַסטאַר צוגעהערט, ווי הויך די קונסט
איז, איבערהויפט ווען זי דיענט דער רעליגיאן, ס'איז מיר דא-
מאלס פון די אויגען א שלייער אראָבגעפאלען, דאָס וואָס כ'האַב
דאמאָלס געדענקט וועגען גלויבען און אָנגלויבען, וועל איך דיר
אַמאָל זאָגען, וואָס איך האָלט אָבער וועגען די קונסט און איהר
הויכע אויפגאַבע, וועל איך אַמאָל אין אָפען לאַקאַל א פאַרטראַג
האַלטען, ווען איך וועל צוריקקומען אין שטאָדט אריין.
איצט דענק איך, אז איך האָב דיר שוין אלץ געזאָגט, דאָס
איבעריגע וועל איך דיר פערזענליך זאָגען, בין דאמאָלס זיי מיר
געזונד אוןלאַז דיר גוט געהן !

דיין אמת'ער פריינד,

אלע מאנטאנוס.

נאָכדעם ווי פאַלק האט דעם בריעף איבערגעלעזען, האָט ער
זיך אוועקגעזעצט ביים שרייבטיש, ער האט נאָכגעקוקט אויב דער
לאַמפ איז אָנגעפילט מיט נאַפט, ער האָט זיך פערויכערט א ליוול-
קע, ארויסגענומען א מאנוסקריפט פון'ם טישקעסטעל און האָט אָנגע-
פאַנגען שרייבען.

ניינצעהנמעס קאפיטעל.

פון'ם בית'עולם אין שענק אריין.

דער סעפטעמבער נאכמיטאג איז געלעגען גרוי, ווארעם און רוהיג איבער די הויפט־שטאדט, ווען פאלק האָט געוואנדערט איבער די זידליכע בערג פון דער שטאדט, אויף דעם בית עולם פון נעבען דער קאטהארינען קירכע האָט ער זיך אוועקגעזעצט אַברוהען. אן אמת'ען פערגעניגען האָט ער געהאט ביים אָנבליק פון די בוימר'לעך, וואָס זענען אין די לעצטע פּאַר נעכט פון די הערבסט לופט רויט געוואָרען, און ער האָט געהייסען, דעם הערבסט מיט זיין טוג' קעלהייט, זיינע גרויע וואָלקען און די אראָבגעפאלענע בלעטלעך, הארציג ווילקאָמען.

קיין הויף האָט זיך נישט געריהרט, עס האָט אויסגעזעהען אזוי ווי די נאטור רוהט זיך אָב פון די זומערדיגע ארבייט, אלץ רוהט : די מענשען רוהען אונטער די בעגראָזטע קברים, אזוי שטיל און צופריעדען, אזוי ווי זיי וואָלטען גאָר קיינמאָל נישט געלעבט, און ער האָט געוואונשען, אז אלע מענשען, ער אליין אויך, זאָלען דאָרט אונטען רוהיג ליגען.

דער זייגער פון דעם קירכען טורם האָט געשלאָגען דריי, ער איז אויפגעשטאָנען און איז ווייטער געגאנגען, ער איז ארונטער געגאנגען מיט די גאָרטענגאס, צו די נייע גאס איבער'ן נייעם מאַרק, און ער איז געקומען צו די ווייסע בערג.

ביי דעם אלטען הויז איז ער געבליבען שטעהען און האָט זיך צוגעהערט וואָס די קינדער האָבען צווישען זיך גערעדט:

— וואָס האָסטו געגעסען מיטאג אלבערט ?

— וואָס געהט דאָס דיר אָן ?

— וואָס זאָנסטו ? וואָס מיר געהט אָן ? גיב אכטיג, וועסט

קריגען געשלאָגען !

— דו וועסט מיר שלאָגען ? דו, מיט דייע פערקרימטע אויגען?

— האָב איך דיר נישט אמאָל אין וואסער אריינגעשטויסען ?

— אד האלט ס'מויל !

אלבערט האָט געקראָגען א פאַר קלעפ און ס'איז ווידער שלום

געוואָרען.

— האָסטו אפשר אויף'ן בית'עולם זאכען צוגע'גנב'ט, אלבערט?

וואָס ?

— האָט דיר דער לומער דאָס געוואָגט ?
 — איז דאמאָלס נישט די פּאַליציי געקומען ?
 — דו דענקסט אפשר, אז איך האָב מורא פאר די פּאַליציי ?
 דו זאָלסט אמאָל זעהען ?
 — ווען דו האסט נישט קיין מורא, קום היינט אווענט בארען
 גנב'נען.

— דאָרט איז דאָ גרויסע הינט, וואָס בייסען.
 — אָבער דאָס מאכט נישט, פעטער דעם קוימענקעהרערס, וועט
 אריבערקלעטערען איבער'ן צוים, און די הינט וועט מען שוין שטיל
 מאַכען.

דער געשפרעך איז געוואָרען אונטערבראַכען, א מיידעל איז ארויס
 געקומען און האָט אויף דער גאס פערשפרייט פיכטען-צווייגען.
 — וואָס פאר א טייוועל בעגראַכט מען דאָס היינט ?
 — אד דער הויז אגענט, דער שטראווע, האָט ווידער פון זיי
 ווייב א קינד בעקומען.

— אָט דער דאָזיגער שטראווע איז א נידערטרעכטיגער טייוועל,
 וואָס ? אנשטאט אן ענטפער האָט דער צווייטער אָנגעפאנגען פיר-
 פען עפעס אן אונבעקאנטע מעלאָדיע.

— מיר וועלען אנהרג'נען זיינע פוקסען-קינדער ווען זיי וועלען
 פון דער שולע קומען, און זיין אלטע איז א ביסעל געשוואַלען, דאָס
 קענסטו מיר גלויבען, זי האָט אונז אמאָל ארויסגעוואָרפען איז שניי
 ביינאכט, ווייל מיר האָבען נישט אזוי שנעל פאר אונזער וואָה-
 נונג בעצאָהלט, מיר האָבען געמוזט אין א שטאל איבערנעכטיגען.

אויסהערענדיג דעם געשפרעך פון די קינדער, איז פאלק אין הויז
 אריינגעגאנגען, ביי די טיר איז ער בעגריסט געוואָרען פון שטראווע.
 וואָס האָט אויף זיך ארויפגענומען א טרויריגע מינע, ער האָט גענומען
 פאלקס אָרעם, אזוי ווי ער וואלט איהם וועלען עטוואָס פערטרויע-
 ען, אבער נישט וויסענדיג וואס ער זאָל טהאָן, האָט ער איהם ארומ-
 גענומען.

פאלק האָט זיך געפונען אין א גרויסען צימער, מיט אן עסטיש,
 בופעט, זעקס שטוהלען און א טויטען קעסטעל, פאר די פענסטער זע-
 נען געהאָנגען ווייסע פארהאנגען, דורך וועלכע די טאָגליכט האָט אזוי
 ווי סודות'דיג אריינגעשיינט, אויפ'ן טיש איז געשטאנען א גלאַז-שי-
 סעל מיט פונש און א פאָר גרויסע וויין-גלעזער.

שטראווע האָט אָנגענומען פאלקס האנט און האָט איהם צוגע-
פיהרט צום טויטען-קעסטעל, וואו דער קליינער טויטער איז געלעגען
אויף הובעל-שפענער אין א טול איינגעהילט בעשאַטען מיט קליינע
פעלר-בליהמעלעך.

— זעהסט, דאָ, דאָ, !

פאלק, נישט וויסענדיג וואָס צו ענטפערען, האָט ווארעם געדריקט
שטראוועס האנט, דארויף האָט שטראווע געענטפערט : — איך דאנק,
דיר, איך דאנק דיר הארציג ! און איז אריינגעגאנגען אין צווייטען
צימער.

פאלק איז געבליבען אליין, פון הינטער דער טיר, וואו שטראווע
איז פערשוואונדען האָט ער געהערט שטיל אָבער שטארק רעדען, דער-
נאָך איז א וויילע שטיל געוואָרען, באלד האָט זיך די טיר געעפענט
און שטראווע איז אריינגעקומען פיהרענדיג ביי דער האנט א פרוי
אין שווארצען געקליידעט מיט רויטע אויגען. שטראווע האָט פארגע-
שמעלט מיט א שטאלצקייט פון א פאמיליען-פאָטער :

— מיין פרוי, הער פאלק, מיין אַלטער פריינד !

פאלק האָט גענומען דער פרויס האנט, וואָס איז געווען אזוי
הארט ווי בליי, זי האָט א זויערען שמייכעל געגעבען, ער האָט שנעל
ארויסגעזוכט א פראַזע, וואָס האָט ענטהאלטען אין זיך, „פרוי“ און
„מיין הארציגען בילייד“, און דאָס איז איהם אזוי גוט געלונגען, פאר
וועלכען שטראווע האָט איהם בעלוינט מיט אן אומארמונג.

פרוי שטראווע, וועלכע האָט זיך אויך געוואָלט אין'ם נעשפרעך
בעטייליגען, האָט אָנגעהויבען איהר מאַן'ס רוקען צו ווישען און האָט
געזאָגט :

— מ'איז דאָך שרעקליך ווי דו האָסט זיך אויסגעשמירט, גע-

פינט איהר נישט, הער פאלק, אז מיין מאַן זעהט אויס ווי א חזיר?
אויף די דאָזיגע ליעבע פראַזע, האָט דער ארמער פאלק נישט גע-
דארפט צו ענטפערען, ווייל הינטער דעם רוקען פון פרוי שטראווע האָ-
בען זיך געצייגט, צוויי רויטע קעפלעך און האָבען נייגעריג געקוקט
אויף איהם.

די מוטער האָט זיי צערטליך ביי די קעפלעך געלעט און האָט

געזאָגט :

— האָט איהר שוין געזעהען די העסליכע איננלאַך, הער פאלק ?

זעהען זיי נישט אויס ווי די יונגע פוקסען ?

אין דער אמת'ן האָבען זיי טאָקע אזוי אויסגעזעהען, פאלק אַבער.
 כדי העפליך צו זיין, האָט עס אַבנעלייקענט.
 די הויז טיר האָט זיך געעפּענט און צוויי הערען זענען אריינגעקומען.
 דער ערשטער איז געווען, א ברייט פלייצערדיגער דרייסיג-יעהריגער מיט א פיערעקיגען קאָפּ, פון וועלכען די פאָדערשטע זייט האָט פאָרגעשטעלט דאָס פנים; דאָס פנים האָט אויסגעזעהן ווי א האַלב פערפּוילט ברעט, וואו די ווערים האָבען זיך נעסטען געמאכט; דאָס מויל איז געווען ברייט און שטענדיג אָפּען, און די פיער פאָדערנדיגע געלע צייהן האָבען זיך ארויסגעזעהען, ווען ער האָט געלאַכט האָט זיך דאָס פנים אזוי ווי אין צווייען געשפּאַלטען און ס'האָבען זיך אויך א פאָד באַקצייהן געזעהען, קיין הערעלע פון א באַרד, האָט זיך אויף דעם אונפּרוכטבארען באַדען נישט געוויזען, די נאָז האָט אויסגעזעהן אזוי ווי זי זאָל זיין צוגעטשעפּעט און האָט זיך ארויפגעצויגען כמעט ביי צום קאָפּ.

שטראווע, וועלכער האָט א טבע געהאט יעדער זאך גרעסער צו מאַכען ווי ס'איז אין דער ווירקליכקייט געווען, האָט דעם קאנדידאט פאָרגעשטעלט אלס : דאָקטאָר באַרג.
 דער צווייטער איז פאָרגעשטעלט געוואָרען, אלס הער לעווי, ער איז געווען א לאנג אויסגעוואקסענער בחור, אראָבגעלאָזטע אַקסלען, אזוי ווי צוויי רינעוועס, געבויעגע פיס און א גרויסע לאנגגעבויעגע נאָז.

דער קאנדידאט, באַרג, איז געבליבען שטעהען ביי די טיר, ער האָט די הענטשקעס אויסגעטאָן, דעם שטעקען אוועקגעשטעלט, ער האָט זיך אויסגעשנייצט, דאָס טאַשענטיכעל צוריקגעלעגט אין קעשענע, נישט צוהערענדיג זיך צו די פארשטעלונג פון שטראווע, ער האָט אַבער זיין הוט ארונטערגענומען, ער האָט א פאָד מאַל מיט די פיס געשארט און איז אין צימער אריינגעגאנגען.

גוטען טאָג, דזשעני ! ווי געהט עס ? האָט ער געזאָגט און האָט גענומען די האַנד פון פרוי שטראווע, מיט אזא וויכטיגקייט, אזוי ווי ס'זאָל איהר געהען אין לעבען, דערנאָך האָט ער זיך לייכט פערבויען פאר פאלק'ן, מיט א גרימאסע פון א הונד ווען ער זעהט א פּרעמדען הונט אויף זיין מיסט.

דער יונגער הער לעווי, האָט אלעס נאַכגעטון דעם דאָקטאָר באַרג, ער האָט געלאַכט ווען יענער האָט געלאַכט, אַלץ צוגענעבען וואָס יענער

האָט געזאָגט און ער האָט אינגאנצען אויסגעזעהען ווי עפעס אַ שקלאָוו וואָס האָט זיך צום בעל־הבית פּערקויפט.

פרוי שטראַווע האָט אַרויסגענומען אַ פּלאַש רהיין־וויין און האָט אָנגענאַסען די גלעזער, שטראַווע האָט גענומען זיין גלאָז און האָט די געסט געהייסען ווילקאָמען, דער דאָקטאָר האָט אויפגעמאַכט זיין ברייט מויל, האָט דעם אינהאַלט פון'ם גלעזעל אַרויפגעשיט אויפ'ן צונג, ער האָט זיך געקרוםט אזוי ווי ער וואָלט בעדאַרפט אַ מעדע־צין אייננעהמען און האָט ער אַריינגעשלאָנגען.

— דער וויין איז שרעקליך זויער און שלעכט, האָט פרוי שטראַווע געזאָגט, אפּשר וואָלט איהר בעסער געטרונקען אַ גלאָז פונש, הענריק ? — יאָ, עס איז זעהר שלעכט, האָט דער דאָקטאָר צוגעגעבען און לעווי האָט אויך מיטגעשטימט.

מען האָט אָנגעפאַנגען טרינקען פונש, באַרג'ס פנים האָט זיך אויסגעלייטערט, ער האָט זיך אומגעקוקט פאַר אַ שטוהל, גלייך האָט הער לעווי צוגעבראַכט אַ שטוהל.

די געזעלשאַפט האָט זיך אַרומגעזעצט אַרום דעם עס־טיש, און האָבען אָנגעפאַנגען איבער פּערשיעדענעם צו פּלוידערען.

פון דער גאס האָט זיך געהערט אַ וואַגען צופאַהרען, אלע האָבען זיך אויפגעהויבען חוץ דעם דאָקטאָר. שטראַווע האָט געזאָגט מיט אַ שטילע שטימע, אזוי ווי ער זאָל עפעס האָבען אַנאָנגעהמעם מיט צוטיילען :

— לאָמיר זיך אין אָרדנונג מאַכען.

זיין פרוי איז צוגעגאַנגען צום טויטען־קעסטעל, זי האָט זיך אַרונטערגעבויען און האָט שטאַרק געוויינט, ווען זי האָט זיך ווידער אויפגעהויבען, האָט זי געזעהען איהר מאַן שטעהענדיג גרייט מיט'ן דעקעל פון'ם קעסטעל און זי האָט אַרויסגעבראַכען אין אַ געוויין. — נאָ, נאָ, בערוהיג זיך ! האָט שטראַווע געזאָגט איילענדיג.

זיך דאָס דעקעל אויפ'ן קעסטעל אַרויפצולעגען, אזוי ווי ער זאָל עפעס וועלען בעהאַלטען. באַרג האָט זיך ווידער אָנגעגאַסען אַ גלאָז פונש און אַריינגיסענדיג עס אין זיין ברייט מויל, האָט ער אויסגעזעהן ווי אַ פּערד ווען עס גענעצט.

ווער לעווי האָט געהאַלפּען שטראַווי'ן דאָס דעקעל פּערמאַכען, און ער האָט עס מיט אזאַ שנעלקייט געטהאַן אזוי ווי ער זאָל עפעס אַ שטיר קעל וואַצערע פּערפאַקען.

מען האָט אָבשיעד גענומען פון פרוי שטראווע, זיי האָבען די איבערציהערס אָנגעטון; די פרוי האָט געבעטען די הערען, אז זיי זאָלען אַכטונג געבען אויף די טרעפּ; ווייל זיי זיינען זעהר אַלט און שלעכט.

שטראווע איז פריהער ארויסגעגאנגען מיט'ן טויטען - קעסטעל קומענדיג אויפ'ן גאס און אַנטרעפענדיג א קליינע פּערוואַלונג פון קינד דער, האָט ער זיך געפיהלט געהערט און איז געוואָרען שטאַלץ, ער האָט זיך געבייזערט אויפ'ן קוטשער, פאַר וואָס ער האָט דאָס טירעל פון וואָגען נישט געעפענט, און כדי גרעסער צו מאַכען דעם עפעקט, האָט ער דעם קוטשער געזאָגט דו, דער קוטשער האָט איילענדיג מיט'ן הוט אין האנט, געעפענט דאָס טירעל.

די וואָגען־טיר האָט זיך אונטער די פיער צוגעמאַכט און פאַלגענד דער נעשפרעד האָט זיך ענטוויקעלט צווישען די אינגלאַך וואָס זענען אין געשטאַנען :

- הער נאָר, האָסט געזעהען דאָס טויטען־קעסטעל ?
- יאָ, זיכער, אָבער האָסטו געזעהען, אז ס'איז אויפ'ן שילד נאָר קיין נאָמען נישט געשטאַנען ?
- איז טאַקע קיין נאָמען נישט געשטאַנען ?
- ניי, דאָס האָט מען דאָך געקענט זעהען.
- וואָס בעדייט דאָס דען ?
- ווייסטו דען נישט ? ס'איז דאָך געווען א הורען־קינד !

צום גליק האָט די בייטש געגעבען א קנאַק און דער וואַגען איז אוועקגעפאַהרען.

פאַלק האָט געוואָרפען א בליק צום פענסטער ארויף, די פרוי איז געשטאַנען און האָט אויסגעבלאָזען די ליכט ; געבען איהר זען געשטאַנען די ביידיע אינגלאַך מיט די רויטע קעפּלעך און יערעס האָט געהאַלטען אַ גלאַז וויין.

דער וואָגען איז געפאַהרען פון איין גאס צו דער אנדערער און קיינער האָט נישט געמאַכט קיין פּערווד צו רעדען, שטראווע זיצענד דיג מיט'ן טויטען־קעסטעל אויף די קניגען האָט אויסגעזעהען אזוי ווי פּערשעהמט, און ס'איז נאָך ליכטיג געווען, אז ער וואָלט זיך אַם ליכט־סטען ערנעץ בעהאַלטען.

ביז צום בית־עולם איז געווען אַ לאַנגער וועג, אָבער דאָך האָט עס אן ענדע גענומען.

פאר דעם טויער איז געשטאנען א לאנגע רייע וועגען, ווארטענדיג אז ס'זאל זיי ווער דינגען, די פיער האָבען געקויפט בלומען-קראנצען, דער טויטען-גרעבער האָט צוגענומען דאָס טויטען-קעסטעל און נאָך א לאנגען שפאצירונג איז די קליינע פראַצעסיאן געבליבען שטעהען אויף א זאמדיגען פעלד ביי א קליין קבר'ל.

דער טויטען-גרעבער האָט דאָס קעסטעל אוועקגעשטעלט.

דער דאָקטאָר האָט קאָמאנדירט :

— פעסטהאלטען ! אראַבלאָזען ! אוועקשטעלען !

און דער קליינער אָהן א נאָמען, איז פערשוואונדען געוואָרען דריי איילען טיעף אין ד'ערד.

ס'איז געווען א שטילע פויזע, אלע האָבען געהאלטען די קעפ ארון מער געלאָזט און האָבען אין קבר אריינגעקוקט, אזוי ווי זיי זאָלען אויף עפעס ווארטען.

שווער און גראָה איז דער הימעל געהאנגען איבער דעם גרויסען, וויסטען זאמד-פעלד, וואו ס'זיינען געשטאנען די קליינע ווייסע מצבה לעף פון די קינדער וואָס האָבען יונגעהייט אָהער פערבלאָנזשעט, די שטילסטע ווינטעל האָט זיך נישט געהערט.

אָבער באַלד האָט זיך געהערט א שטימע, צו ערשט, ציטערענדיג, דערנאָך אבער קלאָהר און זיכער, אזוי ווי פון עפעס אן איבערצייגטען מענש : לעווי האָט זיך אוועקגעשטעלט מיט'ן בלויען קאָפ און האָט גערעדט :

— „פון גאָט טריי בעשיצט, רוהענדיג איז דעם שאַטען פון זיין מאַכט, צום אייביגען זאָג איד : דו גרויסער גאָט ! וואָס דו ביזט אייביג און זיכער ! גאָט, אויף וועלעכען איד פערלאָז מיך, וויל דיר קדיש זאָגען — הער ! אלמעכטיגער גאָט, גיב, אז דיין נאָמען זאָל אויף דער גאנצער וועלט גרויס און געהייליגט ווערען, דו וועסט די וועלט אמאָל בענייען, דו וועסט די טויטע אויפֿוועקען און צו אַ נייעם לעבען רופען, דו זאָלסט מיט אייביגע פריעדען אויף דער ערד אזוי ווי אויף די הימעלן הערשען, שענק אונז און דעם גאנצען פאָלק ישראל פריעדען: אָמן.“

„שלאַף רוהיג, קינד, וואָס דו האָסט קיין נאָמען נישט בעקומען ! ער ! וואָס קען יעדען וועט דיד שוין מיט א נאָמען רופען : שלאַף גוט אין די הערבסט נעכט, קיין בעזע גייסטער וועלען דיר נישט שמען רען, כאַטשבע דו האָסט דאָס הייליגע וואסער נישט געקראָגען : פריי-

דיך אז דו וועסט נישט דארפן קעמפפן מיט דעם לעבען, זיינע פריידען קענסטו מוחל זיין ; גליקליך ביזטו, וואס דו ביזט אוועק איידער דו האסט די וועלט דערקענט ; ריין, אהא א פלעק, האט די נשמה דיין אַנשולדיגען קערפער פערלאָזען, מיר וועלען דיר נישט קיין ערד נאָכוואַרפֿען, ווייל ערד פערנעהט ; מיר וועלען דיר מיט בלומען בעשיטען, ווייל בלומען וואקסען פון דער ערד אזוי וועט אויף דיין נשמה אויס דעם טונקעלען קבר צו די ליכט זיך אויפהויבען, ווייל פון גייסט ביזטו געקומען און גייסט געהסטו צוריק !”

ער האָט אריינגעוואַרפֿען זיין קראַנץ בלומען שטעהן בלייבענדיג ביים קבר. שטראווע איז צוגעגאנגען, ער האָט גענומען לעווי'ס האנט און האָט זי ווארעם און הארציג געדריקט, דער דאָקטאָר האָט זיין קראַנץ אויף אריינגעוואַרפֿען און האָט באלד אָנגעפאנגען אוועקצור געהן, די אנדרעע זענען איהם נאָכגעגאנגען.

פאלק איז אָבער נאָך געבליבען שטעהען, קוקענדיג אין קבר אריין. זיין מוח האָט זיך אָנגעפילט מיט געדאנקען, פון דער טונקעל הייט פון'ם קבר, האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אז ער זעהט דעם שפיעגעל פון'ם לעבען, דעם שפיעגעל ווי אלץ וואָס לעבט שפיעגעלט זיך אָב, ס'האָט זיך איהם אויסגעוויזען אזוי ווי א ליכט זאָל פון'ם קינדס טויטען קער פעריל צו דער זון ארויפשיינען, ער האָט אריינגעוואַרפֿען דעם קראַנץ, ס'האָט זיך געהערט א פערשטיקטער קלאפ און דאָס ליכט איז פער שוואנדען.

ער האָט זיך ארומגעדריעהט און איז נאָכגעגאנגען די אנדרעע. ביים וואָגען האָט מען געקלעהרט וואו מען זאָל פאַהרען, באַרג האָט געמאכט א קורצען פראָצעס און האָט קאָמאנדירט : — צום רעסטאָראַנט „נארבאקא“.

א פאָר מינוטען שפעטער זענען זיי שוין געווען אין'ם גרויסען זאָל פון'ם רעסטאָראַנט ; זיי זיינען אויפגענומען געוואָרען פון א מיידעל, וועלכע באַרג האָט בעגריסט מיט א קוש און האָט איהר ארומ גענומען, דערנאָך האָט ער זיין הוט געוואַרפֿען אונטער א סאָפע און האָט בעפוילען לעווי'ן, ער זאָל פון איהם דעם מאַנטעל אַרונטערנעהן מען, און האָט בעשטעלט א קאז פונש, פינף-און-צוואַנציג סיגאַרען א האַלבע ליטער קאַניאַק און פאָר פונט צוקער. צו ענדע האָט ער זיך אויף אויסגעטון דעם ראָק און איז געבליבען זיצען אין די בלויע העמד-ארבעל אויף דער איינציגער סאָפע וואָס איז געווען אין זאָל.

שטראווער'ס פנים האָט אָנגעפאנגען צו שטראהלען זעהענדיג די פארבערייטונגען צום טרינקען און ער האָט פערלאנגט מוזיק. לעווי האָט זיך אוועקגעזעצט ביים קלאוויער און האָט געשפּילט א וואָל-צער. שטראווע האָט פאלק'ן גענומען אונטער'ן אָרעם און האָט מיט איהם שפּאַצירט אויף און אָב רעדענדיג מיט איהם איבער דעם לע-בען אין אלגעמיין, איבער ליידען און פריידען, איבער די נישט גליי-כע נאַטור פון די מענשען, און געענדיגט האָט ער, אז ס'איז א זינד, צו טרוירען אויף דעם וואָס גאָט געהאט צו. „ער האָט געגעבען און ער האָט גענומען“.

די דאָזיגע בעטראכטונג, האָט אויסגעוויזען צו זיין א מין טעקס צו די מוזיק, ווייל ווען דאָס מיידעל איז אריינגעקומען מיט'ן פונש. האָט ער זי גענומען טאַנצען, עפעס אזוי ווי א פאַרטזעצונג צום גע-שפרעך.

בארג האָט אָנגענאסען די גלעזער, ער האָט צוגערופען לעווי'ן האָט איהם דערלאנגט א גלאָז און געזאָגט :

— איצט וועלען מיר טרינקען אויף ברודערשאפט, כדי מיר זאָלען שפעטער זיך קענען איינס דאָס אנדערע גראָב בעהאנדלען . .
לעווי האָט אויסגעדריקט גרויס פרייד איבער דעם כבוד.

— לחיים, איזאק, האָט בארג געזאָגט.

— איך הייס נישט איזאק . . .

דו דענקסט אפשר אז מיר קימערט א סך ווי אזוי דו הייסט ?
איך רופ דיר איזאק, און דו ביזט מיין איזאק !

— דו ביזט א לוסטיגער טיוועל . . .

— א טיוועל ! שעהמסטו דיר נישט, דו אידען יונג ?

— מיר האָבען דאָך געוואָלט גראָב זיין . . .

— מיר ? א י ד האָב געוואָלט גראָב זיין געגען דיר !

שטראווע האָט געדענקט אז ער מוז זיך אריינמישען.

— איך דאַנק דיר, ברודער לעווי, פאר דייע שעהע ווערטער.

וואָס פאר א געבעט איז דאָס געוועזען, וואָס דו האָסט געזאָגט ביים קבר ?

— דאָס איז געווען אונזער קריש.

— עס איז זעהר שעהן געווען !

— עס איז נאָר געווען בלויז פראזען, האָט זיך בארג אריינגע-

מישט, דער אָנגלויביגער הונט האָט נאָר געבעטען פאר די אידען
ס'איז נישט געווען פאר'ן טויטען קינד.

— אלע די וואָס ווערען נישט געטויפט, געהערען צו די אידען.
האָט לעווי געענפערט.

— נא, אלזאָ, האָסטו די הייליגע טויפע בעלידיגט, האָט בארג
ווייטער געשריגען, איד לייך נישט, אז ס'זאל ווער אונזער הייליגקייט
בעלידיגען — דאָס קענען מיר א ל י י ז טון ! איד לייך נישט
אז אן אנדערע זאל אונזער רעליגיאן בעלידיגען, דו הערסט, דו איך
דערהונט !

— בארג האָט רעכט, האָט שטראָווע געזאָגט, מיר טארען נישט
איינס דאָס אנדערע אונזערע הייליגקייטען אָנגרייפען ; און איד
פערלאנגט, אז אזעלכע געשפרעכען זאלען היינט אווענט אויסגעמירען
ווערען.

— דו פערלאנגסט ? — האָט בארג געשריגען, וואָס הייסט,
דו פערלאנגסט ? — אבער, איד פערצייה דיר, ווען דו וועסט דאָס
מױל האלטען. שפיעל עפעס, איזאק ! מוזיק ! „פאר וואָס איז
די מוזיק שטום ביי צעזאָרום פעסט“ ? מוזיק ! אבער שפיעל מיר
נישט קיין אלטעס, ניי מוז עס זיין !

לעווי האָט זיך צוריקגעזעצט צום קלאוויר און האָט געשפיעלט
אן אווערטשורע פון די אפּערא „דעמאָן“.

— אזוי איצט וועלען מיר פלוידערען, האָט בארג געזאָגט, איהר
זעהט אויס טרויריג, הער פאלק ; קומט אהער און מיר וועלען טרייני-
קען.

פאלק פיהלענדיג זיך בעקלעמט אין בארג'ס אנוועזענהייט, האָט
אָבער זיך נישט געוואָלט ענטזאגען און איז צוגעגאנגען, צו קיין צו-
זאמען-רעדען איז אָבער נישט געקומען.

שטראָווע האָט ווי א פליענ ארומגעבלאָנקעט, זוכענדיג עפעס
פערגעניגען און נישט געפינענדיג איז ער צוריקגעגאנגען, צום פונש-
טיש, א פאָר מאָל האָט ער געפרואווט צו טאָנצען, איינבילדענדיג זיך,
אז ס'איז לוסטיג, יום-טוב'דיג, ס'האָט אָבער נאָר נישט געהאַלפען.
לעווי האָט ארומשפאצירט צווישען דעם קלאוויר און דעם טיש,
ער האָט אויך געפרואווט א לוסטיג ליעד צו זינגען, איז עס אָבער
געווען אזוי אלט, אז קיינער האָט עס נישט געוואָלט הערען.

בארג האָט געשריגען, כדי אריינצוקומען איד דער ש ט י -

כ ו נ ג, ס'האָט אָבער גאָר נישט געהאַלפּען, ס'איז אַלץ געוואָרען שטילער און שטילער, ביז ס'באַלד שרעקענדיג געוואָרען.

פאַלק איז שווייגענדיג אויף-און-אַב געגאַנגען און זיין פנים האָט אויסגעזעהן ווי וואַלקען פאַר א געווייטער.

אויף באַרג'ס בעפעהל, האָט מען דערלאַנגט אווענד-עסען, מורא'דיג און שווייגענדיג, האָט מען זיך אוועקגעזעצט ביים טיש, שטראַווע און באַרג האָבען זיך גענומען צום שנאַפּס, באַרג'ס געזיכט האָט אויס-געזעהן ווי א שמוציגע קיך שמאַטע, מיט רויטע פּלעקען און געלע אויגען, שטראַוועס פנים האָט אויסגעזעהן ווי אן אַלטער לומבור-גער קעז, אין גאַנצען געל-רויט, פאַלק און לעווי האָבען אפנים גע-האָט אין זייער געזעלשאַפט, אזוי ווי קינדער וואס עסען דעם לעצטען מאָל-צייטבײ ריעזען.

— גיב דעם סקאַנדאַל-שרייבער דעם לאַקס, האָט באַרג קאד מאַנדרט לעווי'ן.

לעווי האָט שטראַווי'ן דערלאַנגט די שיסעל, שטראַווע האָט זיך די ברילען ארויפגעריקט אין דער הויך און האָט אָנגעפאַנגען שפּריצען מיט גיפּט :

— שעחמסטו דיך נישט, דו שמוציגער איד, — האָט ער געשרי-גען מיט כעס און האָט איהם געווארפען די סערוועט אין פנים אריין. באַרג האָט ארויפגעלענגט זיין שווערע האַנט אויף שטראַווי'ס גלאַד טינען קאַפ און האָט געזאָגט :

— שטייל דו לומפּ!

— אין וואָס פאַר א געזעלשאַפט בין איך דאָ אריינגעפאַלען ! איך מוז אייך זאָגען, מיינע העררען, אז איך בין שוין צו אַלט, אז איך זאָל מיך לאַזען בעהאַנדלען ווי א נאַריש אינגעל, — האָט שטראַווע געזאָגט מיט א ציטערענדיגע שטימע, פּערגעסענדיג זיין שטענדיגע גוטמוטיגקייט.

באַרג, וועלכער איז שוין איצט זאַט געווען, האָט זיך אויפגע-שטעלט און געזאָגט :

— פוי, צום טייוועל ! אזא געזעלשאַפט ! בעצאָהל, איזאַק ! איך וועל דיר שפּעטער צוריקגעבען ! איך געה פאַראַוים !

ער האָט זיך אַנגעטהאָן דעם מאַנטעל מיט'ן הוט, האָט זיך אַנגע-געאַסען א גלאַז פונש געמיישט מיט קאַניאַק, מיט איין ציה האָט ער עס אויסגעטרונקען, ביים דורכגען האָט ער אויסגעלאָשען א פאַר

ליכט און צובראכען א פאָר גלעזער, א פולע האנט מיט ציגארען און א שאַכטעל שוועבעלעך האָט ער בעהאלטען אין קעשענע און האָט זיך ארויסגעוואקעלט.

— א שאַדע, אז אזא זשעניע זאל אזוי פיעל טרינקען, — האָט לעווי ערענסט געזאָגט.

א מינוט שפעטער איז באַרג ווידער אריינגעקומען, ער איז צוגע-גאנגען צום טיש, פעררויכערט ביים ליכט א ציגאר און האָט דעם רויך געבלאָזען שטראַווע'ן אין פנים אריין, ער האָט ארויסגעשטעקט די צונג, געציגט די באַק-צייהנער, די ליכט אויסגעלאָשען און איז ווידער אוועקגעגאנגען. לעווי איז געלעגען אויפ'ן בויך און האָט גע-שריגען פאר ענטציקען.

— וואָס איז דאָס פאר אן אויסוואַרף, מיט וועמען דו האַסט מיר צוזאמענגעפיהרט? — האָט פאלק ערענסט געפרעגט.

— אָ, מיין ליבער, ער איז איצטער שבור, אבער ער איז דער זוחן פון'ם שטאבס-אַרצט, דעם פראַפעסארס..

— איך האָב דיר נישט געפרעגט, ווער זיין פאָטער איז; נור ווער ער א ליין איז? פארוואס לאָזטו דיר טרעמען פון אזא הונט? קענסטו מיר אויף די פראַגע ענטפערען? פאר וואס פערקעהרסטו מיט איהם?

— איך בעהאלט מיר די ערקלעהרונג!

— יא, בעהאלט דיר אלע נאָרישקייטען פון דער וועלט, אבער נאָר פאר דיר אליין!

— וואָס איז דיר, ברודער לעווי? — האָט שטראַווע גוטמוטיג געפרעגט, — דו זעהסט אזוי ערענסט אויס.

— עס איז זעהר א שאַדע, אז אזא גרויסער זשעניע ווי באַרג זאָל אזוי שרעקליך טרינקען, — האָט לעווי געענטפערט.

— וואָס פאר א זשעניע איז ער? — האָט פאלק געפרעגט.

— מען קען זיין א זשעניע כאטשע מען שרייבט נישט קיין פערזען, — האָט שטראַווע שפיציג געענטפערט.

— איך גלויב אויך אזוי, פערזען שרייבען צייגט נאָך נישט קיין זשעני, אבער נאָך וועניגער, אז מען פיהרט זיך אויף ווי א בהמה.

— האָט פאלק געזאָגט.

— וועלען מיר נישט בעצאהלען, — האָט שטראַווע געזאָגט און האָט זיך ארויסגעשארט.

פאלק און לעווי האבען בעצאהלט, ווען זיי זיינען ארויסגעקור
מען, האט גערעגענט און דער הימעל איז געווען שווארץ, נאך דער
גארשיין פון די שטארט האט זיך פון דערווייטענס געזעהען ווי א רוי-
טער וואלקען. דער וואגען איז שוין אוועקגעפאהרען און ס'איז זיי
נישט אנדערש געבליבען נאך זיי זאלען זיך אויפשטעלען די קעלנער
און געהן אהיים צו פוס.

זיי זיינען נאך נישט ווייט אוועקגעגאנגען, האבען זיי געהערט א
שרעקליך געשריי אין די לופט.

— פלוד! — האט עס געשריגען איבער זייערע קעפ, איצט הא-
בען זיי דערזעהן בארג'ן אין דער הויך אויף א בוים שטעהנדיג.

— א! דאס איז גרויסארטיג! — האט לעווי געשריגען, — דאס
איז גרויסארטיג!

— קום אהער! איזאק, האט בארג געשריגען, — קום אהער, דו
אידען הונט! מיר וועלען זיך איינס-אנדערע געלד לייהען.

— וויפיעל ווילסטו האבען? — האט לעווי געפרעגט און האט
איהם געוויזען זיין געלד-טאש.

— איך לייח מיר נישט ווייניגער פון א פינפציגער.

אין דעם זעלבען אויגענבליק איז בארג פון'ם בוים ארונטער-
געשפרונגען און האט בעהאלטען דעם פופציג קראנען שוין וואס לע-
ווי האט איהם געגעבען.

דערנאך האט ער זיך דעם מאנטעל אויסגעטהאן.

— טהו דיר צוריק דעם מאנטעל אן! — האט שטראווע בע-

פוילען.

— וואס זאנסטו? איך זאל איהם צוריק אנטהאן? ווילסטו

מיר בעפעהלען? וואס זאנסטו? איך ז א ל? האסטו אזוי גע-
זאגט? אפשר ווילסטו דיר מיט מיר שלאגען?

ביי דעם האט ער מיט זיין הוט א קלאפ געגעבען אינ'ם בוים, אז
ער איז אזש אין שטיקער צופלויגען, ער האט זיך אויסגעטהאן דעם
ראק און די וועסט און דער רעגען איז געפאלען אויפ'ן הוילען העמד.

— קום אהער, דו לומפ, מיר וועלען זיך שלאגען!

ער האט שטראווע'ן אנגענומען ביים קערפער און האט זיך מיט
איהם אזוי ווייט געבורעט, ביז זיי זיינען ביידע אין ריגשטאק אריי-
געפאלען.

פאלק איז אזוי שנעל ווי ער האט געקענט, פון'ם פלאץ אנטלאך-

פען און לאנג האָט ער נאָך הינטער זיך געהערט, ווי לעווי האָט גע-
לאַכט און געשריגען: דאָס איז געמליך, דאָס איז גרויסארטיג! —
דאָס איז גרויסארטיג! און באַרג'ס שיכור'ע שטימע: פּעררעמער!
פּעררעמער!

צוואַנציגסטעס קאָפיטעל

אויף דעם אַלט אַר.

דער זיינער פּוֹן'ס ראַטסקעלער פּוֹן קעפינג האָט אין אַן אַקטאָר
בער אווענט געקלונגען זיעבען, ווען דער דירעקטאר פּוֹן'ס שטאַרט
טהעאטער איז אַריינגעקומען, ער האָט שמראהלענדיג אויסגעזעהן,
פונקט ווי אַ קרעט זעהט אויס, ווען זי האָט אַבגעגעסען אַ נומען
מאַהל'צייט, ער האָט פּרעהליך אויסגעזעהען, אבער די מוסקלען פּוֹן
זיין געזיכט זיינען נישט געווען געוואהנט צו דעם, און די פּרעהליכ-
קייט האָט נאָך העסליכער געמאכט זיין פנים. ער האָט מיט גענאָדע
בעגריסט דעם דארען קעלנער וואָס איז געשטאַנען אונטער'ן שענק-
טיש און האָט געצעהלט די געסט.

— ווי געהט עס? — האָט דער דירעקטאר געשריגען.

— אַ שעהנעם דאנק — האָט דער קעלנער געענטפערט.

— נא, וואָס זאגט איהר צו גוסטאווי? איז ער נישט געווען

אויסגעצייכענט און דאן דיאנא? וואָס? איך גלויב, אַז איך קען
איינעם מאַכען פאַר אַ שוישפיעלער, וואָס!

— יא, דאָס מוז איך צוגעבען, הערר דירעקטאר, ס'איז פיעל גרינג-

גער צו מאַכען אַ טאַלאַנט אויס אַ מענש וועלכען די נאָרישע ביכער
האַבען נישט פּערדאַרבען.

— ביכער פּערדאַרבען, דאָס ווייס איך צום בעסטען! איבער-

ריגענס, ווייסט איהר, קעלנער, וואָס אין ביכער שמעהט? איך ווייס
עס! איהר וועט זעהן, ווען דער יונגער רעהנהעלם וועט שפיעלען
האַראַציא, ווי ער וועט זיך בענעהמען, דאָס וועט זיין אינטערעסאַנט!
איך האָב איהם געגעבען די ראַלע, ווייל ער האָט מיך אזוי פיעל געבע-
טען; איך האָב איהם אבער אויך געזאגט, אַז איך וועל איהם נישט
העלפען; איך וועל פאַר זיין דורכפאַל נישט זיין פּעראַנטוואַרטליך,
איך האָב אויך געזאגט, אַז ער האָט בעקומען די ראַלע, כדי ער זאָל
זעהן, ווי שווער עס איז פאַר דעם צו שפיעלען, וועלכען די נאַטור
האַט מיט טאַלאַנט נישט בעשענקט, אַ! איך וועל איהם שוין אַנלער-
נען, ער זאָל שוין דערנאָך פּערוואַגען אַ צעהנטען קיין ראַלע נישט צו

פערלאנגען, דאָס וועל איך טהאָן! אבער נישט וועגען דעם האָב איך געוואָלט רעדען! האָט איהר צוויי צימערען פריי?

— יא, די ביידע קליינע צימערען?

— יא, טאקע די מיין איד.

— זיי זיינען פאר אייך, הערר דירעקטאר.

— איהר זאָלט אנגרייטען א נאכט-מאָל פאר צוויי, אבער א גר טען! אכט א זייגער! איהר אליין זאלט בעדיענען.

די לעצטע ווערטער האָט ער שוין געזאגט שטיל, דער קעלנער האָט זיך פערנייגט צום צייכען, אז ער האָט פערשטאנען.

אין דעם זעלבען אויגענבליק איז פאלאנדער אריינגעקומען און נישט בעגריפענדיג דעם דירעקטאר, האָט ער זיך אוועקגעזעצט אויף זיין אלטען פלאץ. דער דירעקטאר האָט זיך באלד אויפגעהויבען און פערבייגעהענדיג דעם שענק-טיש, האָט ער שטיל געזאָגט: געדענקט, אכט א זייגער; און איז אוועקגעגאנגען.

דער קעלנער האָט אוועקגעשטעלט א פלאש אבסינטה, נעבען פא-לאנדער, און ווייל פאלאנדער האָט נישט געמאכט קיין מינע, א גער שפרעד אנצופאנגען, האָט דער קעלנער גענומען ווישען דעם טיש, און ווען דאָס האָט אויך נישט געהאלפען, האָט ער אנגעפילט דאָס שאכ-טעל מיט שוועבעלעך און האָט געזאָגט:

— נאכט-מאָל היינט אווענט; אין די קליינע צימערען! הם!

— פאר וועמען?

— הם! פאר דעם וואס איז ערשט ארויסגעגאנגען.

— אה, אזוי, דער! דאָס איז אונגעוועהנליך פון איהם ער איז דאָך אזא קארגער! געוויס איז עס בלוין פאר א י י נ פערזאן?

— ניין, צוויי, — האָט דער קעלנער געזאָגט און האָט א וואונק געטהאָן מיט די אויגען. — אין די קליינע צימערלעך, הם!

פאלאנדער האָט די אויערען אויפגעשטעלט, ר'האָט זיך אבער באלד פערשעהמט, פאר וואס ער הערט זיך צו צו רכילות, און ער האָט געלאָזט פאלען די טעמא; דעם קעלנער האָט עס אבער נישט געפאלען. — איך וואָלט וועלען וויסען, ווער דאָס קען זיין! זיין פרוי איז

דאָך קראַנק און...

— וואס געהט עס אונז אן מיט וועמען די חיה וועט נאכט-מאָל

עסען. האָט איהר אן אווענט צייטונג?

דער קעלנער האָט שוין נישט געדארפט ענטפערען, ווייל רעהנ-

העלם איז אריינגעקומען, שטראהלענדיג ווי א קינד ווען ס'דערזעהט א ליכט.

— לאָז אב דעם אבסינטה היינט אווענט, — האָט ער געזאגט — און זיי מיין נאָסט. איך בין אזוי פיעל מיט פרייד, אז איך וואָלט אויף געוויינט!

— וואָס איז געשעהן? — האָט פאלאנדער ענגסטליך געפרעגט; — דו האסט אפשר געקראָגען א ראלע?
— יא, דו פעסימיסט, איך האָב בעקומען די ראלע פון „הא-ראציא“...

פאלאנדער'ס פנים איז געווארען פינסטער.
— און זי האָט בעקומען אפעליא! — האָט פאלאנדער מיט א ציטעריגער שטימע געזאָגט.

— פון וואנען ווייסטו דאָס?
— איך רעכען אזוי!
— ס'איז נאר נישט אזוי שווער צו טרעפען! פערדיענט זי עס אפשר נישט? האָבען זיי אין גאנצען טהעאטער א בעסערע?
— ניין, דאָס גיב איך צו, נא, האָסטו ליעב האַראציא?
— א, ער איז אזוי הערליך!
— ס'איז דאָך מערקווירדיג, ווי פערשיעדען די אַנזיכטען קענען זיין!

— וואָס איז דען דיין אַנזיכט?
— איך געפין, אז ער איז דער גרעסטער שורקע פון אלע הויפ-לייט; צו אלץ זאָגט ער יא: „יא מיין פרינץ; יא מיין גוטער פרינץ.“ ווען ער איז זיין פריינד מוז ער דאָך אמאָל זאגען נ י י ז און איהם נישט שטענדיג צושטימען אזוי ווי אלע אנדערע חנופה'ניקעס.
— מוזטו מיר אויך דאָס פערניכטען?

— איך וויל דיר אלעס פערניכטען! ווען קענסטו זאגען, אז אלץ איז גרויס און הערליך וואס די מענשען האָבען געשאפען? ווען איז אלץ וואס איז דאָ, זעהסטו פאלקאמענהייט און הערליכקייט, ווי קענסטו דערנאָך שטרעבען צו אמת פאלקאמענהייט? גלויב מיר, אז דער פעסעמיזם איז דער אמת'ער אידעאליזם, און דער פעסימיזם איז א קריסטליכע לעהרע, ווען דאָס זאל דיין געוויסען בערוהיגען, ווייל דאָס קריסטענטום לערענט אונז, אז מיר זאלען זיך פון דעם עלענדען ערדישען לעבען דורכ'ן טויט בעפרייען.

— קענסטו מיך נישט לאָזען גלויבען, אז די וועלט איז שעחז?
 דארף איד נישט דאנקען דעם, וואס גיט אונז אלעס גוטע, און מיך
 נישט פרעהען איבער דעם וואס דאָס לעבען גיט מיר?
 — דאָך דאָך, פריי דיד, מיין פריינד, פריי דיד, גלויב און האָף!
 אלע מענשען יאגען זיך נאָך די זעלבע זאך — גליק. נא, דאכט זיך דיר
 אז דו האסט עם שוין עררייכט... איז דאָס גליק, וואס דו האסט היינט
 עררייכט? הייסט דאָס גליק וואס דו האסט בעקומען א שלעכטע רא-
 לע, און וועלכע דו וועסט נאר נישט קענען מאכען? איז דאָס אלץ
 ווערט, די ערנידערונגען וואס דו האסט געליטען ביז איצט? ווייסטו
 שוין זיכער, אז דו וועסט סוקסעס מאכען? — איד וויל דיר נישט
 מאכען צו גלויבען, אז איד זאג, אז דו וועסט דורכפאלען. ביזטו זי-
 כער, אז...

ער האָט געמוזט דעם אטעם כאפען.

— אז אגנעס וועט האָבען אן ערפאלג מיט אָפעלא, אפשר וועט
 זי די זעלמענע געלעגענהייט אויסנוצען און וועט מאכען צופיעל קונ-
 צען מיט די ראָלע ווי זי דארף געוועהנליך זיין... אבער עם טהוט
 מיר באַנק פאר וואס איד האָב דיר טרויעריג געמאכט, און איד בעט
 דיד, ווי שטענדיג, גלויב נישט וואס איד זאג, מען קען נישט וויסען
 אויב ס'איז אמת.

— ווען איד זאָל דיד נישט קענען, וואלט איד געדענקט, אז דו
 ביזט מיך מקנה.

— ניין, מיין פריינד, איד ווינש דיר ווי אלע מענשען, אז דו
 זאָלסט אזוי שנעל ווי מעגליך זעהען, אז דיין וואונש איז ערפילט,
 כדי דו זאָלסט דייע געדאנקען א בעסערע ריכטונג געבען; און נאר
 דאָס דארף זיין דער אמת'ער זין פון'ם לעבען.

— דאָס זאנסטו אזוי רוהיג, וויל דו האסט שוין לאנג ערפאלג
 געהאט.

דער זייגער האָט אזוי הויך געשלאָגען אכט, אז ס'האָט אנגע-
 קלונגען איבער'ן גאנצען זאָל. פאלאנדער האָט זיך האסטיג אויפ-
 געהויבען פון שטוהל אזוי ווי ער זאָל וועלען אוועקגעהן, ער האָט מיט
 די האַנד א גלעט געטהאָן איבער'ן שטערען און האָט זיך צוריק אוועק-
 געזעצט.

— איז אגנעס היינט אווענט ביי די טאָנע? — האָט
 ער מיט א גלייכגילטיגען טאָן געפרעגט.

- ווי אזוי ווייסטו דאָס ?
- אָ, דאָס קען איך מיר פארשטעלען, ווען דו זיצסט דאָ אזוי רוהיג, זי האָט געוואלט איהר די ראַלע פארלעזען, נישט אמת?
- יא ! האָסטו זי היינט אווענט אפשר געטראפּען ? ווען דו זוייסט דאָס אויך ?
- ניין, אויף מיין עהרען-וואָרט ווי ניין ! איך קען מיר קיין אנדערען גרונד נישט פארשטעלען, פאר וואס אין אן אווענט ווען מען שפּיעלט נישט, זאל זי נישט פּערברענגען מיט דיר.
- נו, האָסטו טאקע געטראפּען. און זי האָט מיך געבעטען, אז איך זאל אויסגעהען און מיר געזעלשאפט זוכען, ווייל איך בין אזוי לאנג אין הויז געזעסען. זי איז אזוי צערטליך און גוט צו מיר דאָס ליעבע מיידעל.
- יא, זי איז זעהר צערטליך !
- נאָר איין איינציגען אווענט האָט זי מיך געלאָזט אומזיסט ווארטען, ווען מען האָט איהר ביי די טאַנטע אויפגעהאלטען, און האָט מיר נישט געלאָזט וויסען. איך האָב געדענקט, אז איך וועל משוגע ווערען און די גאַנצע נאַכט איך נישט געשלאָפּען.
- דאָס איז געווען דעם 6טען יולי, נישט אמת ?
- דו דערשרעקסט מיך ! דו שפּיאָניערסט ?
- צו וואס זאָל איך דאָס טהאָן ? איך קען דאך אייער פּער-העלטניס און איך שטים צו צו אייער ביידענס פּערבינדונג, נאָר פאר וואס איך ווייס, אז דאָס איז געווען דינסטאג דעם 6טען יולי, דאָס האָסטו דאך אליין פּיעל מאל געזאָגט.
- דאָס איז אמת !
- אייניגע מינוטען איז געבליבען שטיל.
- ס'איז מערקווירדיג — האָט רעהנהעלם אונטערבראכען דאָס שווייגען, — ס'איז מערקווירדיג, ווי דאָס גליק קען איינעם טרויעריג מאכען, איך בין היינט אווענט אזוי אונרוהיג און איך וואלט בעסער געוועזען מיט אַנגעס'ן צוזאמען, לאָמיר געהן אינ'ם קליינעם צימער און מיר וועלען שיקען נאָך איהר, זי קען דאך זאגען, אז ס'איז ווער פון דער פּרעמד געקומען איהר בעזוכען.
- דאָס וועט זי קיינמאל נישט טהאָן: זי קען נישט קיין ליעגען זאגען.
- אָ, דאָס איז נישט אזוי געפּעהרליך ! דאָס קענען אלע פּרויען !

פאלאנדער האָט אויף רעהענהעלם אזוי מאָדנע געקוקט, אז יענער האָט נישט געוואוסט וואס דאָס קען בעדייטען.

— יא, האָט פאלאנדער געזאָגט, איך וועל ערשט נאָכזעהן, צו די קליינע צימערלעך זיינען פריי, דערנאָך וועלען מיר דאָס טהאָן.

— יא, יא, טהו עס!

פאלאנדער האָט איהם צוריקגעהאלטען, ווען ער האָט געזעהן אז ער וויל אויף מיטגעהן, און ער איז אליין געגאנגען.

אין צוויי מינוט שפעטער איז ער שוין געווען צוריק, זיין פנים איז געוועזען ווייס אבער רוהיג און ער האָט נאָר געזאָגט:

— זיי זיינען פערנומען!

— ווי פערדריסליך!

— נו, וועלען מיר זיך אליין אונטערהאלטען אזוי גוט ווי מיר

וועלען קענען.

און זיי האָבען זיך אונטערהאלטען, זיי האָבען געגעסען און געדטרונקען, זיי האָבען גערעדט פון לעבען און פון די לעבע... פון די שלעכטיקייט פון די מענשען; זיי זיינען געווארען זאט און אנגעטרוגן קען זיינען זיי אהיים געגאנגען שלאָפן.

איינאונצוואנציגסטעם קאפיטעל.

א נ ש מ ה ה א ט ז י ד ד ע ר ט ו נ ק ע ז .

דעם אנדערען מארגען האָט רעהענהעלם ערוואכט, ווייל ס'האָט זיך איהם געדראכט אז מען האָט גערופען זיין נאָמען. ס'איז ערשט געווען פיער א זייגער פאר טאג, ער האָט זיך אויפגעזעצט אין בעט און האָט געהארכט — ס'איז שטיל געווען, ער האָט אויפגעצויגען די פארהאנגען און האָט געזעהן א גרויען הערבסט מארגען, רעגנעריש און ווינדיג, ער האָט זיך צוריקגעלעגט און האָט געפרוואווט ווידער איינצושלאָפן, האָט ער אבער נישט געקענט, עפעס זאָנדערבארע שטימען האָט ער געהערט אין'ם ווינט; זיי האָבען עפעס פערקלאָגט און געדווארענט איהם, שטיל געוויינט און געיאמערט; ער האָט געפרוואווט וועגען עטוואס אנגענעהמעס צו דענקען; אין זיין גליק. ער האָט גענומען זיין ראָלע און האָט אנגעפאנגען צו לערנען, אבער די גאנצע ראָלע איז נאָר געוואָרען „יא, מיין פריינד“, ער האָט געטראכט וועגען פארלאנדער'ס ווערטער און ער האָט אויסגעפונען, אז צום טייל האָט ער רעכט. ער האָט געפרוואווט נאָכצודענקען, ווי אזוי ער וועט אויסזעהען אויף די ביהנע אין די ראָלע פון האַראַציא, ער האָט זיך געד

פרואוואוט פארשטעלען, אגנעס'ן אלס אפעליא, און ער האָט געזעהען אין איהר א הייכלערישע אינטרעגאנטיא, וואס וויל אויף דעם בעפעהל פון פאלאניוס'ן, האמלעט'ן אין איהר נעץ אריינבעקומען, ער האָט געפרואוואוט דאָס דאָזיגע בילד פון זיך צו פערטרייבען און אנשטאט אגנעס'ן האָט ער געזעהען דאָס גאלאנטע פרייליין יאקוועט, וועלכע האָט צולעצט געשפיעלט אָפעליא אין שטאָרטטהעאטער.

אומזיסט האָט ער געפרואוואוט דיעזע אונאנגענעהמע בילדער פון זיך צו פערטרייבען, זיי האָבען איהם פערפאלגט ווי די פליגען, מיעד ווערענדיג פון דעם גייסטיגען קאמפף אין ער איינגעשלאפען, אבער אויך אין שלאָף האָט ער אזאלכע חלומות געזעהען, ער האָט זיך פון שלאָף אויפגעריסען, און איז באלד ווידער איינגעשלאפען, און ווידער האָט ער דיזעלכע חלומות געהאט. ארום ניין אזוינער אין דער פרי האָט ער ערוואכט מיט א געשריי, ער איז אראָבגעשפרונגען פון בעט אזוי ווי ער זאל וועלען אנטלויפען פאר ביזע רוחות וואס האָבען איהם פערפאלגט. ווען ער איז צום שפיעגעל צוגעגאנגען האָט ער געזעהען אז ר'האָט געוויינט, ער האָט זיך שנעל אנגעטהאָן. און ווען ער האָט געהאלטען ביי די שיד, איז נעבען איהם אויפ'ן בא-דען א שפין דורכגעלאפען, ער איז פרעהליך געווארען, ווייל ער האָט געגלויבט, אז שפינען בעדייטען גליק, ער איז געווארען גוט געלוינט און האָט צו זיך געזאָגט: אז מען וויל גוט שלאָפען טאָר מען אין די אווענטען קיין לאַבסטערס נישט עסען. ער האָט געטרונקען זיין קא-פע און האָט געלאַכט איבער דעם רעגען און דעם ווינט אין דרויסען. ס'האָט זיך געהערט א קלאַפען אין טיר. ער האָט זיך אביסעל דער-שראקען, ווייל היינט האָט ער מורא געהאט פאר א שלעכטען נאכ-ריכט. ער האָט נישט געוואוסט פאר וואָס, ער האָט זיך דערמאנט אין דער שפין און האָט רוהיג געעפענט.

ס'איז געווען פאלאנדערס דיענסטמיידעל, וועלכע האָט איהם געבעטען, אז פונקט צעהן א זייגער זאל ער וועגען א העכסט וויכ-טיגער אנגעלעגענהייט זיין ביי פאלאנדער'ן.

ער איז ווידער געווארען פון דיזעלכע אנגסט בעפאלען וואָס האָט איהם געקוועהלט דעם גאנצען פריהמארגען, ער האָט געפרואוואוט די שטונדע ביז צעהן צו פערטרייבען, ס'איז אבער געווען אונגעגליך, ער האָט זיך שנעל אנגעטהאָן און איז מיט א קלאַפענדיג הארץ געלאַפען צו פאלאנדער'ן.

פאלאנדער האָט איהם פריינדליך אויפגענומען, און רעהנהעלם האָט איהם בעשטורמט מיט פראגען, פאלאנדער האָט איהם אבער גער ענטפערט, אז פאר צעהן א זייגער קען ער איהם גאר נישט זאגען, רעהנהעלם איז געווארען אונרוהיג און האָט געוואלט וויסען, צי ס'איז נישט עפעס אונאנגענעהמעס, פאלאנדער האָט געענטפערט, אז דאָס איז בלויז ווי אזוי מען פערשטעהט עס און מיט וואס/ערע אויגען מען קוקט אויף יעדער זאך, און ער האָט איהם ערקלעהרט, אז ס'איז דאָ פיעלע זאכען וואס קומען פאר אונערטרגליך, מען קען זיי אבער זעהר לייכט אריבערטראָגען, ווען מען איבערשאצט זיי נישט.

אזוי האָבען זיי פערטריבען די צייט ביז צעהן א זייגער. ס'האָט זיך געהערט צוויי שטילע קלעפ אין די טיר, און ווען די טיר איז גלייך געעפענט געווארען, איז אנגעס אריינגעקומען, נישט קוקענדיג אויף די אנוועזענדע, האָט זי ארויסגענומען דעם שליסעל פון דרוי-סען, און האָט פערשלאָסען פון אינעווייניג. איהר פערלעגענהייט, ווען זי האָט זיך אומגעדרעהט און דערזעהען צוויי אנשטאט איינעס, האָט בלויז געדויערט א סעקונדע און זי איז אנגענעהם איבעראשט געוואָרען רעהנהעלם? דאָ צו טרעפען. זי האָט שנעל פון זיך דעם רעגענמאנטעל אראַבגעווארפען און איז איהם אנטקעגען געלאפען. ער האָט זי גענומען אין זיינע ארעמס און האָט זי שטארק צוגעדריקט צו זיין ברוסט, אזוי ווי ער זאל איהר נישט געווען זעהען א גאנץ יאהר.

— דו ביזט אזוי לאנג נישט געווען, אנגעס!

— לאנג? וואס מיינסטו מיט דעם?

— איך גלויב, אז איך האָב דיר שוין אן אייביגקייט נישט גער זעהען, דו זעהסט היינט אזוי גוט אויס! האסטו גוט געשלאָפען?

— געפינסטו, אז איך זעה היינט בעסער אויס ווי אלע מאל?

— יא, דאָס געפין איך; דו ביזט אזוי רויט און דו האסט קליינע

גריבעלעך אין די באקען! וויססטו פאלאנדער'ן נישט בעגרייסען?

פאלאנדער איז געשטאַנען רוהיג און האָט זיך צוגעהערט צום געשפרעך, אבער זיין פנים איז געווען ווייס ווי גיבס. ס'האָט אויסגע-וויזען אז ער איבערלעגט עטוואס.

— זעהסטו אבער אויס אַנגעגריפען, האָט אנגעס געזאגט א

שפרונג טהוענדיג איבער'ן צימער מיט א בעוועגונג פון א יונגע קאץ.

פאלאנדער האָט נישט געענטפערט, אנגעס האָט איהם גענויער

בעטראכט, און האָט מיט אמאָל פערשטאַנען זיינע געדאַנקען, איהר

פנים האָט זיך פֿערוואַנדעלט אין וואַסער־פֿלאַכע ווען דער ווינט בלאַזט דאַרויף, אבער דאָס האָט בלויז געדויערט אַ סעקונדע; אין נעכסטען אויגענבליק איז זי שוין געווען רוהיג, וואַרפענדיג אַ בליק אויף רעהנ־העלם'ן און פֿערשטעהענדיג די סיטואַציע, האָט זי זיך צו אַלצדינג גע־פּאַסט.

— קען מען ערפּאהרען, וואָס פּאַר אַ וויכטיגע אַנגעלעגענהייטען דאָס זיינען, וועלכע האָבען אונז אַזוי פּריה אהערגערוּפּען? — האָט זי געפּרעגט מונטער און האָט פֿלאַנדער'ן אַ קלאַפּ געטהאָן אין די פֿלייצע.

— יא, — האָט פֿלאַנדער פּעסט און ענטשלאָסען געענטפּערט אַזש אַנגעס איז בלייב געוואַרען, אין דעם זעלבען אויגענבליק האָט ער צוריקגעוואַרפּען זיין קאַפּ, ווי ער וואַלט וועלען זיינע געדאַנקען אין אַנאַנדער ווענדונג ריכטען. — מיין געבורטסטאָג איז היינט און איך לאַדען אייך איין צום פּריהשטיק.

אַנגעס, וואָס האָט געזעהען אַז פּאַלאַנדער האָט געמיינט זי, איז פּלוצים גערעטעט געוואַרען, זי האָט אויסגעבראַכען אין אַ קלינגענדען לאַכען און האָט פּאַלאַנדער'ן אַרומגענומען.

— ווייל איך האָב אבער דעם פּריהשטיק ערשט אויף עפֿף אַזיִי גער בעשטעלט, וועלען מיר מוזען אַזוי לאַנג וואַרטען. ביטע, זעצט אייך!

עס איז געוואַרען שטיל, אונהיימליך שטיל.

— ס'נעמט אַ מלאַך דורכ'ן צימער, — האָט אַנגעס געזאָגט.

— דאָס ביזטו געוועזען, — האָט רעהנהעלם געזאָגט, קושענדיג

מיט ליידענשאַפטליך איהר האַנט.

פּאַלאַנדער האָט אויסגעזעהען, אַזוי ווי איינער וואָס איז פּון

פּערד אַראָבגעפּאַלען, אבער ער שטרענגט זיך אַן ווידער אַרויף צו־קריכען.

— איך האָב היינט אין דער פּריה אַ שפּין געזעהען, — האָט

רעהנהעלם געזאָגט, — דאָס בעדייט גליק.

— „אַראַזשינע מאַטין: כאַרזשין“ האָט פּאַלאַנדער געזאָגט,

קענסטו דאָס נישט?

— וואָס בעדייט דאָס? — האָט אַנגעס געפּרעגט.

— אַ שפּין איז מאַרגען, איז קומער און זאַרגען.

— הַם!

ס'איז ווידער שטיל געווארען, און דער רעגנען וואס האט געגען פענסטער געפאטשט, האט זיך געהערט, אנשטאט רעדען.
 — לעצטע נאכט האב איך אזא אינטערעסאנטען טרויעריגען בוך געלעזען, — האט פאלאנדער ווידער אנגעפאנגען, אז איך האב כמעט די גאנצע נאכט נישט געקענט שלאפען.
 — וואס פאר א בוך איז דאס געוועזען — האט רעהנהעלם גע-פרעגט, פיהלענדיג זיך אונרוהיג.
 — ס'הייסט „פיעררע קלעמענט“ און ס'האנדעלט פון די גע-וועהנליכע ווייבערישע געשיכטען, ס'איז אבער אזוי לעבעדיג פאר-געשטעלט, אז ס'האט אויף מיר געמאכט א לעבהאפטען איינדרוק.
 — וואס מיינט מען דאס געוועהנליכע ווייבער-געשיכטען? — האט אנגעס געפרעגט.

— אונטרייע און פאלשהייט נאטירליך.
 — און דיעזער פיעררע קלעמענט? — האט אנגעס ווייטער געפרעגט.

— איז זעלבסטפערשטענדליך בעטראגען געווארען. ער איז גע-ווען א יונגער מאלער וואס האט געליעבט אז אנדערענס געליעבטע...
 — איצט דערמאן איך זיך, אז איך האב דעם ראמאן געלע-זען, האט אנגעס געזאגט, ער האט מיר זעהר געפאלען, האט זי זיך נישט פערלאכט דערנאך מיט איינעם וועלכען זי האט ווירקליך גע-ליעבט? יא, אזוי איז עס געווען, און צו דער זעלבער צייט האט זי די אלטע פערבינדונגען נישט איבערגעריסען, מיט דעם האט דער פערפאסער געוואלט צייגען, אז די פרוי קען אויף צוויי ארטען ליע-בען, און דער מאן נאך אויף איין ארט. דאס איז זעהר דיכטיג, נישט אמת?

— געוויס! דאן איז אבער געקומען דער טאג ווען איהר פער-לאכטער האט געגעבען א בילד צו דער אויסשטעלונג — קורץ און גוט — זי האט זיך איבערגעגעבען צום הויפט דירעקטאר פון דער אויס-שטעלונג... כדי ער זאל איהר פערלאכטענס בילד מיט די ערשטע פרייז בעלוינען... פיעררע קלעמענט איז געווארען גליקליך, ער האט דעם ערשטען פרייז געוואונען — און האט געקענט הייראטען.
 — מיט דעם וויל דער פערפאסער צייגען, אז די פרוי קען פאר דעם מאן וואס זי ליעבט אלץ אפפערען, דער מאן אבער...

— דאָס איז דאָס שענדליכסטע וואָס כ'האַב אַמאָל געהערט!
האַט פּאַלאַנדער אויסגעשריגען.

ער איז אויפגעשטאַנען און איז צוגעגאַנגען צו זיין שרייב־טיש,
האַט אויפגעפּענט האַסטיג אַ שיפּלאַד און האַט פּון דאָרט אַרויסגע־
נומען אַ שוואַרצען קאַסטען.

— ראָ האַסטו! — האַט ער געזאָגט און האַט אַנגעס'ן דער־
לאַנגט דעם קאַסטען. — געה אַהיים און בעפּריי די וועלט פּון אַ
שמוץ!...

— וואָס איז דאָס? — האַט אַנגעם לאַכענדיג געזאָגט, זי האַט
געעפּענט דעם קאַסטען און האַט אַרויסגענומען אַ זעקסלויפּענדיגען
רעוואַלווער — וואָס איז דאָס פאַר אַ שעהנע זאַך, האַסטו איהם
נישט בענוצט אַלס קאַרל מאַר? יא, געוויס! איך דענק, אז ער איז גע־
לאַרען.

זי האַט אויפּגעהויבען דעם רעוואַלווער, האַט געציעלט געגען די
וואַנט און האַט אויסגעשאַסען. דער שאַס האַט דומפּף אַבגעקלונגען,
דעהנהעלם האַט זיך דערשראַקען...

— בעהאַלט איהם צוריק, דאָס איז נישט קיין שפּיעלעכעל, מי־
נע פּריינד!

דעהנהעלם איז געזעסען שטום, ער האַט אַלץ פּערשטאַנען
ער האַט אַבער נישט געקענט קיין וואַרט אַרויסרעדען. ער איז געווען
אַזוי פּער'כושף'ט פּון דער מיידעל, אז ער האַט צו איהר קיין שום
פיינדליכען געפיהל נישט געקענט געפינען. יעדענפאַלס האַט ער גע־
וואוסט, אז מען האַט איהם אַ מעסער אין האַרצען אַריינגעשטאַכען,
אַבער דער שמערץ האַט נאָך קיין צייט נישט געהאַט, זיך אַיינצו־
געפינען.

— וועלען מיר נאָך נישט געהן? — האַט אַנגעם געזאָגט און
האַט זיך פאַר'ן שפּיעגעל די האַר גוט געמאַכט.

פּאַלאַנדער האַט געעפּענט די טיר און האַט געזאָגט:

— געה! און נעהם מיט מיין קללע; דו האַסט די זעלען־פּרייע־

דען פּון און עהרליכען מאַן פּערניכטעט.

— פּון וואָס פּלוידערסטו? פּערשליס נישט די טיר, ס'איז דאָ

וואַרעם.

— אַזוי, איך מוז מיט דיר דייטליכער רעדען? וואו ביזטו נעכ־

מען אווענט געוועזען?

— דאָס ווייסט העלמאר, און דאָס געהט דיר נישט אָן!
 — דו ביזט נישט געווען ביי דיין טאנטע; דו האסט צוזאמען
 מיט'ן הונטשען דירעקטאר נאכטמאָל געגעסען!

— דאָס איז נישט אמת!
 — ניין א זייגער האָב איך דיר אין ראטסקעלער געזעהען!
 — דו זאגסט לייענען! אין דער צייט בין איך געוועזען אין דער
 היים, דו קענסט פרעגען די טאָנטעס דיענסטמיידעל, זי האָט מיר
 אהיים געפיהרט!

— אזעלכעס האָב איך פון דיר נישט ערווארטעט!
 — קענען מיר נישט דעם געשפרעך ענדיגען, כדי מיר זאלען
 שוין אמאָל אוועקגעהן! דו דארפסט בינאכט נישט לייענען אזאלכע
 נארישע ביכער, ווייל בייטאג ביזטו אזוי ווי משוגע, טוהט זיך אז
 די מאנטלען!

רעהנהעלם האָט זיך געמוזט ביים קאָפּ אָננעהמען, כדי צו פיהר
 לען אויב ער זיצט נאָך אויפ'ן זעלבען ארט, דאָס גאנצע צימער האָט
 זיך מיט איהם געדריעהט אזוי ווי מיט א שיכור, ער האָט זיך איבער-
 צייגט, אז אלץ איז אמת, ער האָט געזוכט א קלאָהרען געדאנק, עס
 זאָל איהם די פראגע אויפקלעהרען, ער האָט אבער נישט געפונען.
 — וואו ביזטו געוועזען דעם 6טען יולי? — האָט פאלאנדער
 געפרעגט מיט א שטרענגע מינע פון א ריכטער.

— וואָס פאר א נארישע פראגען דו שמעלסט מיין, ווי אזוי קען
 איך זיך דערמאנען, וואס ס'איז פאר דריי מאָנאטען געשעהען?
 — דו ביזט געוועזען ביי מיר, און העלמאר'ן האָסטו געזאגט, אז
 דו ביזט געווען ביי דיין טאנטע.

— הער איהם נישט, העלמאר, — האָט אנגעס געזאָגט גלע-
 טענדיג רעהנהעלם'ן, — ער פלוידערט אזוי פיעל נארישקייטען.
 אין זעלבען אויגענבליק, האָט זי רעהנהעלם אנגעכאפט ביים
 האלץ און שטיקענדיג זי, האָט ער איהר געגעבען א ווארף צום אוי-
 ווען צו, זי איז געפאלען אויף א הויפען האלץ און איז אונגעווענליך
 שטיל געבליבען ליגען.

ער האָט געכאפט זיין הוט, פאלאנדער האָט איהם געמוזט העל-
 פען דעם מאנטעל אנטהאן, אזוי שטארק האָבען אלע זיינע גליעדער
 געציטערט.

— קום, לאָמיר געהן, — האָט ער געזאגט, און אויסשפייענדיג אויף די שטיינער פון'ם אויווען איז ער אוועקגעגאנגען.

פאלאנדער האָט אן אויגענבליק געצענערט, ער האָט אונטער זוכט אגנעס'עם דפק און איז רעהנלעם'ן נאָכגעגאנגען, אונטען אין פאָרהויז האָט ער איהם דעריאגט.

— איך בעוואונדער דיד, — האָט פאלאנדער געזאגט צו רעהנ העלם'ן, — דיין מוטא איז איבער אלע ערווארטונגען.

— איך בעט דיד, רעד נישט מעהר פון דעם, מיר האָבען שוין נישט צופיעל צייט צוזאמען זיך צו פרעהען, איך פאָהר מיט'ן נעקסטען זונט א הויס, כדי צו ארבייטען און פערנעסען. לאָמיר געהן אין ראטסקעלער, כדי מיר זאלען זיך בעטויבען, אזוי ווי דו רופסט עס. קומענדיג אין ראטסקעלער, האָבען זיי גענומען א פרווארט צו מער, אבער די קליינע צימערלעך האָבען זיי נישט געוואלט.

— ביז איך גרוי געווארען? — האָט רעהנהעלם געפרעגט, אנט געהמענדיג זיך ביי די האַר, וואס זיינען פייכט איבער'ן שמערען אראַכגעהאנגען.

— ניין, מיין פריינד, גרוי ווערט מען נישט אזוי שנעל, איך בין עס אויך נישט.

— האָט זי זיך עטוואס צושלאגען?

— ניין!

— אין דעם צימער איז דאָס געווען — צום ערשטען מאל. ער איז אויפגעשטאנען פון מיט, ער איז צוגעגאנגען צו דער טאפּע, איז דאָרט געפאלען אויף די קניע; ער האָט געלעגט זיין קאפּ אויף די טאפּע און האָט אויסגעבראכען אין א געוויין, ווי א קינד וואָס וויינט אויף די מוטערס שויס.

פאלאנדער האָט זיך געזעצט נעבען איהם און האָט גענומען זיין קאפּ צווישען די הענט. רעהנהעלם האָט געפיהלט, אזוי ווי עטוואס א הייסער פייער-פונק איז געפאלען אויף זיין האַלז.

— וואו איז די פילאזאפיע, מיין פריינד? אהער דאמיט! איך טרענק זיך! א שטרוי גיב אהער! א שטרוי!

— אַרעמער, אַרעמער אינגעל!

— איך מוז איהר זעהען! איך מוז זי בעטען פערצייהונג! איך ליעב זי! נאָך אלעמען! נאָך אלעמען! האָט זי זיך עטוואס צושלאַג-

גען? גאט אין הימעל, ווי קען מען לעבען און אזוי אונגליקליך זיין, ווי איך בין?!

דריי אזייגער נאך מיטאג, איז דעהנהעלם אוועקגעפאהרען מיט דעם צוג קיין שטאקהאלם, פאלאנדער אליין האָט די וואנאז'טיר צו-געמאכט הינטער איהם.

צוויי-און-צוואנציגסטעם קאפיטעל.

ש ל ע כ ט ע צ י י ט ז.

דער הערבסט האָט אויף פאר זעלען גרויסע ענדערונגען געבראכט. זיין הויכער בעשיצער איז געשטארבען, און אלע עראינער רונגען אין איהם זענען פערטיליגט געוואָרען, אפילו די עראינערונגען אין זיינע טהאטען זאָלען אויף איהם ניט איבערלעבען, דאָס געהאָלט וואס זעלען האָט בעקומען, פערשמעהט זיך, איז געווארען צוריקגעצויגען, בעטען, האָט ער נישט געוואלט געהן, ער האָט געמיינט, אז נאָכדעם ווי מען האָט איהם שוין אמאָל די האנט גערייכט, דארף ער שוין נישט קיין אונטערשיצונג. ער האָט אבער אויף געמוזט צו זעהען אז נישט בלויז איז זיין נשמה פערלאָשען געווארען נאָר אויך די קליינע פלאנעטען זיינען פערטונקעלט געווארען; כאטש ער האָט אין דער צייט פון'ם זומער דורך שטרענגען שטודיום זיין טאלאנט פערבעסערט, האָט איהם אבער דער דירעקטאר פון דער אקאדעמיע ערקלעהרט, אז ער האָט זיך פערערנערט, און זיין ערפאלג פון פרייהלינג איז בלויז געווען א צופאל; דער פראפעסאר, פאר לאַנדשאפטס-מא-לעריי, האָט איהם אלס פריינד געזאגט, אז ער וועט קיינמאָל גאר ניט ווערען; אויסערדעם, איז ביי די וואס האָבען זיינע בילדער געקויפט, די אונטערנעדע-איינגערעדטע קונסט-פארשטעהער, ביי די קליינקע-פיגע רייכע, דער געשמאק אנדערש געווארען און עס האָט זיי שוין זעלען'ס בילדער ניט געפאלען.

ס'זיינען געקומען שווערע צייטען פאר זעלען. ער האָט זיך געדונגען אן אויפגעבענעם, פאטאגראפישעס אמעליער ערנעץ אין דער הויך אויף די רעגיערונגס-שטראסע, וועלכעס איז בעשטאנען, איין צימער מיט א פערפוילטען באדען און א לעכערדיגען דאך, — די לעכער זיינען אבער איצט ווינטער געווען פון שנעע פערדעקט. דאָס פריהעריגע טונקעל-צימער, האָט איצט געקענט נוצען פאר קוילען און האַלץ, ווען ס'איז געווען פאר וואָס צו קויפען. דאָס מעבעל איז

בעשטאַנען, פון א גארטען באַנק, פון וועלכע ס'האָט זיך אַרויסגע-
זעהן די טשוועקעלעך, די וועלכע באַנק האָט אויף פאר דעם בעזיצער
גענוצט אלס בעט, דאָס בעטצייג איז בעשטאַנען; פון א קאלדרע און
אַלטע שטיק לייווענט וואו א מאַפ איז געווען אויסגעמאַהלען, ערגעץ
אין א ווינקעל איז געווען א קראַן אריינגעזעצט, דאָרט איז געווען די
וואסער-לייטונג און דער אבגאָס — דאָס האָט גענוצט פאר די „טוא-
לעטע“.

אין א קאלטען נאַכמיטאָג, קורץ פון ווינאַכטען, איז זעלען גע-
שטאַנען פאר זיין מאלער-געשטעל און האָט שוין געמאַהלען צום דריי-
טען מאָל א נייע בילד אויף אן אלט שטיק לייווענט, ער איז ערשט
פון זיין האַרטען בעט אויפגעשטאַנען, די דיענסט איז נישט גע-
קומען און האָט נישט איינגעהייצט דעם אויווען, ערשטענס, ווייל ער
האָט קיין דיענסט נישט געהאַט, און צווייטענס, האָט
ער נישט געהאַט מיט וואָס צו הייצען, אויף זיין
נע קליידער האָט די דיענסט נישט אַבגעפּוצט, און זי האָט איהם אויף
נישט געברענגט קיין קאַפע. פון דעסטוועגען איז ער געשטאַנען
פרעהליך און פייפענדיג א לייעדעל, האָט ער די פאַרבען אויף'ן ליי-
ווענט געלעגט און האָט א בריאַליאַנטענעם זונען-אונטערגאַנג גע-
מאַהלען. ס'האָט זיך געהערט פיער קלעפּ אין טיר, זעלען האָט נישט
געצענערט און האָט באַלד געעפּענט, אלע מאַונטאַנוס איז אריינגע-
קומען, זעהר איינפאַד און לייכט אַנגעטאַן אַהן א מאַנטעל.

— גוט מאַרגען, אַלע! ווי געהט עס? האַסטו גוט געשלאָפּען?

— איך דאַנק דיר פאַר'ן נאַכפּרעגען!

— ווי שטעהט עס מיט דיין מעטאַל געלד?

— אַ, שלעכט!

— און מיט די פאַפיער נאַמען?

— נאָך ערגער! נישטאַ מעהר!

— גלויבסטו אז עס וועט ווערען א שטרענגער ווינטער?

— איך האָב היינט אין דער פרייה זעהר פיעל קראהען געזעהען.

דאָס בעדייט א קאַלטער ווינטער.

— דו האַסט א מאַרגען-שפּאַציער געמאַכט?

— די גאַנצע נאַכט בין איך אַרומגעגאַנגען, נאַכדעם ווי איך

בין ביז צוועלף א זייגער געזעסען אין רוֹיטען צימער.

— אזוי, דו ביזט נעכטען אווענד דאָרט געוועזען?

— יא, און איד האָב צוויי נייע כעקאנטשאפטען געמאכט: דאָס
טאר באַרג און לעווין.

— איד קען זיי. פאר וואס האָסטו ביי זיי נישט געשלאָפּען?
— זיי זיינען געווען אביסעל שטאַלץ געגען מיר, ווייל איד האָב
נישט קיין אויבער-ראַק און איד האָב זיך געשעהמט; א, איד בין
אזוי מיעד, איד וועל זיך אויף אן אויגענבליק לעגען אויף די סאפע!
איד בין דורך די גאנצע שטאָרט געלאָפּען; היינט וועל איד ביי דעם
מצבה-שלעגער ארבייט אננעהמען, אז נישט וועל איד שטארבען.

— איז דאָס אמת, אז דו האָסט אריינגעטרעטען אין דער ארביי-
טער-פּעראַיזן „נאָרדשטערען“?

— יא, ס'איז אמת, זונטאג וועל איד ביי זיי האַלטען אַ פּאַר-
טראַג, איבער שוועדען.

— דאָס איז זעהר אַ גוטע טהעמא!
— ווען איד וועל דאָ אויף די סאפע איינשלאָפּען, זאלסטו מיך
נישט אויפּוועקען, איד בין שרעקליך מיעד.

— שטער דיר נישט! שלאָף נאָר!
איז אַ פּאַר מינוטען ארום איז אלע געלענען איז אַ טיעפען
שלאָף און האָט געשנאַרעכט.

— אַרעמער טייוועל! — האָט זעלען געזאָגט, און האָט איהם
צוגעדעקט מיט דער איינציגער שאַל וואס ער האָט פּערמאנט.

— איצט האָט מען אויפ'ס נייע געקלאַפּט אין די טיר, זעלען
האָט זיך נישט געאייילט צו עפענען, מען האָט שטאַרקער געקלאַפּט און
זעלען האָט געעפענט, ס'זיינען אריינגעקומען דאָסטאר באַרג און לע-
ווין. באַרג איז געווען דער וואַרטפיהרער:

— איז פאַלק דאָ?
— ניין!
— וואָס פאַר אַ האַלץ-זאַק ליענט עס דאָ? — האָט באַרג גע-
פּרעגט און האָט מיט זיינע שנעע-שטייוועל געצייגט אויף אלע'ן.

— דאָס איז אלע מאַנטאַנס.

— אַ, דאָס איז דער שעהנער מענש וואָס פאַלק האָט געכ-
טען אווענט געהאט ביי זיך. שלאַפּט ער נאָך?
— יא, ער שלאַפּט.

— האָט ער דאָ איבערגענעכמינט?
— יא.

- פארוואס האסטו נישט איינגעהייצט? דאָ איז שרעקליך קאלט.
- ווייל איך האָב קיין האַלץ נישט.
- נו, לאָז ברענגען! וואו איז די דיענסט וועל איך זי שיקען נאָך האַלץ.
- איך האָב קיין דיענסט נישט.
- וועק אויף דעם אַקס, וואס שלאָפט דאָ, וועל איך איהם שיקען.
- ניין, לאָז איהם שלאָפען, — האָט זעלען געבעטען. — ער איז שרעקליך מיעד.
- נו, וועל איך דיך עפעס אנדערש לערנען, איז אונטער די פאדלאַגיע דאָ ערד, אדער שטיינדלעך?
- אויף דעם פערשטעה איך זיך שוין נישט — האָט זעלען גע-
ענטפערט, זיך פארזיכטיג אוועקזעצנדיג אויף א פאָר פאָפיער טאָור-
לען, וואס זיינען געלעגען אויפ'ן באדען.
- האָסטו נאָך אזא טאוועל?
- יא, וואס וועט זיין? — האָט זעלען געפרעגט אביסעל רויט ווערענדיג.
- איך דארף עס האָבען, און א פייער-צוואנג האסטו אויך?
בארג האָט דאָס פערלאנגטע בעקומען פון זעלען/ען, נישט ווי-
סענדיג וואס יענער וויל טהאָן, האָט ער זיך אוועקגעזעצט אויף זיין
מאהלער-שטוהל וואס איז געשטאַנען אויף די פאפיער-טאָורלען. בארג
האָט אויסגעטהאָן זיין ראק, ער האָט מיט א צוואנג אויפגעבראַכען אַ
פערפויִלט שטיק ברעט פון'ם באדען.
- דו ביזט דאָך א פערפלוכטער קערל! — האָט זעלען גע-
שריגען. אזוי האָב איך אויף דער אינווערזיטעט אין אופסאַלא גע-
טהאָן — האָט בארג געזאגט.
- אבער אין שטאַקהאַלם טהוט מען נישט אזוי!
— צום טייוועל מיט שטאַקהאַלם! איך ווער געפרוירען און איך
מוז האָבען פייער!
- נו, ברעכזשע נישט אויף דעם באדען אין מיטען צימער!
דאָס וועט מען דאָך כאַלד זעהען!
- וואס געהט עס מיך אָן אז מען וועט זעהען, איך וואהן דאָך
דאָ נישט! אבער דאָס איז צו הארט.

ער איז געהנטער צוגעגאנגען צו זעלען/ען און האָט איהם אומגע-
ווארפען מיט די שטוהל; ביים פאלען האָט זעלען מיטגעשלעפט די
פאפיער-טאוולען, און ס'האָט זיך ארויסגעזעהען דער צובראכענער
באדען.

— אזא שורקע! האָט דאָ אַ גאנצען אוצר פון האלץ און זאגט
גאר נישט.

— דאָס האָט דער רעגען געמאכט.

— ס'געהט מיך נישט אָן, ווער ס'האָט דאָס געמאכט; איצט
וועלען מיר פייער מאכען.

מיט אַ פאָר שטארקע ציה האָט ער אַ פאָר שטיק ברעטער
ארויסגעריסען און באַלד האָט אַ פייער געברענט אין אויווען.
לעווין איז איבער דער גאנצער צייט געוועזען שטיל און העפליך,
בארג האָט זיך אוועקגעזעצט ביים אויווען און האָט גליהענדיג גע-
מאכט די צוואנג.

ווידער האָט עס געקלאפט אין די טיר, דריי מאָל קורץ און איינ-
מאָל לאנג.

— דאָס איז פאַלק, — האָט זעלען געזאגט און האָט געעפענט.
פאַלק איז אריינגעקומען, ער האָט אויסגעזעהען אביסעל צורודערט.
— דארפסטו געלד? — האָט בארג געפרעגט דעם אריינקומענ-
דען, שלאגענדיג זיך אויף די ברוסט-קעשענע.

— וואָס מיינסטו? — האָט פאַלק געענטפערט צווייפעלהאפט.

— וויפיעל דאפסטו? איד קען עס דיר פערשאפען.

— איז דאָס ערענסט? — האָט פאַלק געפרעגט, און זיין פנים

איז געוואָרען העלער.

— ערענסט? הם! וויפיעל? די סומע זאג! די ציפער!

— א זעכציג קראנען וואלט איד געטיג געדארפט!

— אזוי וועניג? — האָט בארג בעמערקט און האָט זיך גע-

ווענדעט צו לעווין/ען.

— יא, דאָס איז זעהר וועניג — האָט לעווין געזאגט — געהם

מעהר אזוי לאנג דער ביימעל איז אָפּען.

— ניין, דאָס וויל איד נישט! איד דארף נישט מעהר און איד

קען זיך קיין גרעסערע שולד נישט מאכען. איבעריגענס, איד ווייס
נישט ווען איד וועל קענען בעצאָהלען.

— צוועלף קראנען יעדער זעקס מאנאט, פיער-און-צוואנציג

קראַנען אַ יאהר אין צוויי ראַטען, — האָט באַרג מיט בעשטימט־
הייט געענטפערט.

— דאָס איז אַ ביליגע בעדינגונג, — האָט פאַלק געזאָגט — וואו
קריגט איהר דאָס געלד?

— אין די גארבעריי־באַנק! גיב אהער פאַפיער און טינט, לע־
ווין.

לעווין האָט שוין ביי זיך געהאַט אַ וועקסעל, פערער און טינט,
דאָס וועקסעל איז שוין געווען אויסגעשטעלט, ווען פאַלק האָט גע־
זעהען די צאָהל אַכט הונדערט, — האָט ער אַ ווילע געצענערט.
— אַכט הונדערט קראַנען? — האָט ער פערוואונדערט גע־
פרעגט.

— געהם מעהר ווען דו ביזט נישט צופריעדען.

— ניין, איך וויל נישט; אין דער אמת'ן איז עס דאָך אלץ
איינס ווער ס'בעקומט דאָס געלד, ווען ס'ווערט נאָר ריכטיג בע־
צאָהלט, אבער קריגט איהר דאָס געלד אויף אזאַלכע פאַפיערען אָהן
אַ זיכערהייט?

— אָהן זיכערהייט? דו האַסט דאָך אונז פאַר גוט־זאָגער — האָט
לעווין געענטפערט.

— איך וויל נישט זיין דאַגענען, איך וועל איך דאַנקען וואָס
איהר זאָגט גוט פאַר מיר, איך גלויב אבער, אַז ס'וועט נישט דורכגעהן.
— א, עס איז שוין בעוויליגט, — האָט באַרג געזאָגט און האָט
געצייגט פאַלק'ן אַ בעוויליגונג־שיין — אַלזאָ שרייב אונטער.

פאַלק האָט אונטערגעשריבען זיין נאָמען, באַרג און לעווין האָ־
בען אזוי ווי פאַליציי געקוקט אויף איהם.

— געריכט־אַסעסאַר, — האָט באַרג דיקטירט.

— ניין, איך בין אַ ליטעראַט, — האָט פאַלק געענטפערט.

— דאָס טויג נישט, דו ביזט אַנגעמאַלדען אַלס אַסעסאַר, און
אַלס אַזעלכער שטעהסטו נאָך אין אַדרעסע־בוך איינגעשריבען.

— האָט איהר דאָס נאָכגעזעהען?

— אין אַזעלכע זאַכען מוז מען זיין שטרענגס, — האָט באַרג

ערענסט געזאָגט.

פאַלק האָט אונטערגעשריבען.

— קום אהער, זעלען, וועסט זיין אַן עדות! — האָט באַרג

בעפוילען.

— איך ווייס נישט, אויב איך מעג עס טהאן, — האָט זעלען געענטפערט. — אין דרויסען אויפ'ן דאָרף, האָב איך פיעל עלענדר גע- זעהען פון אזאלכע אונטערשריפטען.

— דו ביזט נישט איצטער אין דאָרף און דו האסט נישט צו טהאן מיט פויערן! שרייב, דו ביזט אן עדות אז פאלק האָט אליין זיין נאָר מען אונטערגעשריבען, דאָס קענסטו דאָך טהאן. זעלען האָט אונטערגעשריבען.

— וועק אויף דעם אָקס דאָרט, זאל ער אויף אונטערשרייבען. ווען מען האָט אַלע'ן אומזיסט געשאקעלט, האָט בארג גענומען די אויסגעגליחהטע פייער-צוואנג, און האָט זי דעם שלאָפענדען גע- האלטען אונטער די נאָז.

— שמעה אויף, די הונט, וועסטו קריגען צו עסען! — האָט בארג געשריגען.

אלע איז אויפגעשפרונגען און האָט זיך די אויגען געריבען. — דו זאלסט אן עדות זיין אויף פאלקס אונטערשריפט, דו פערשמעהסט?

אלע האָט געשריעבען נאָך די דיקטאָנדע פון די ביידע גוטזא- גער, ער האָט זיך געוואלט צוריקלעגען, אבער בארג האָט איהם צו- ריקגעהאלטען.

— ניין, ווארט נאָך, פאלק מוז נאָך שרייבען א שולד-שיין. — שרייב נישט, פאלק — האָט אלע געזאגט. — דאָס געהט נישט גוט, עס מאכט זארגען.

— שטיף, דו הונט! — האָט בארג געברילט, — קום אהער, פאלק! מיר האָבען פאר דיר גוט געזאָגט, איצט זאלסטו אונז א שולד-שיין געבען, אז דו מוזט די אכט הונדערט קראָנען ביז דאמאָלס און דאמאָלס בעצאָהלען, דאָס הייסט עס איז נאָר בלוין אזוי פארמעלן, דו ריזיקירסט גאר נישט ביי דעם.

פאלק האָט אונטערגעשריבען און די ביידע עדות אויף. בארג האָט פינקטליך צוזאמענגעלעגט די אונטערגעשריבענע פאפירען און האָט זיי איבערגעגעבען לעווין'ען, יענער האָט זיך באלד געווענדעט צו דיר טיר.

— אין א שטונדע מוזטו צוריקקומען מיט'ן געלד, — האָט בארג געזאָגט — אז נישט וועל איך דיר מיט פאָליציי לאזען אויפזוכען.

ביי דעם איז ער אויפגעשטאנען און האָט זיך צופריערדען אוועק-
געלעגט אויף די סאפּע וואו אַלע איז פריהער געלעגען.
אַלע איז צוגעגאנגען צום אויווען, האָט זיך ארונטערגעלאָזען
אויפ'ן באדען און האָט זיך איינגעקארטשעט ווי אַ הונט.
אַ וויילע האָט געהערשט אַ שווייגען.

— הער נאָר, אַלע, ווען מיר זאָלען אזא פּאַפּיער אונטערשריי-

בען.

— וועט איהר געהן אין רינדא, — האָט בארג געזאגט.

— וואס איז דאָס רינדא? — האָט זעלען געפרעגט.

— דאָס איז אַ שטראף-אנשטאלט.

— איד מיין ערענסט, — האָט פאַלק געפרעגט — וואס געשעהט

ווען מען בעצאָהלט נישט אין צייט?

— דאן לייהט מען זיך אויפ'ס ניי אין די שניידער באַנק —

האָט בארג געענטפערט.

— פאר וואס לייהט איהר נישט אין די רייכסבאַנק? — האָט

פאַלק ווייטער געפרעגט.

— ווייל די באַנק איז נישט גוט.

— פערשטעהסטו דאָס? — האָט אַלע געזאגט צו זעלען'ען.

— נישט אַ ווארט! — האָט זעלען געענטפערט.

— איהר וועט עס אמאָל לערנען, ווען איהר וועט זיין אין דער

אקאדעמיע און אייער נאָמען וועט שטעהען אין אדרעסע-בוך! ...

דריי-און-צוואַנציגסטעם קאַפיטעל.

א ד ו ע נ צ ע ו .

אין א פריהמארגען, א טאָג פאר וויינהאכטען איז ניקאלאוס פאַלק
געזעסען אין זיין קאנטאר, ער איז שוין געוועזען אביסעל פערענ-
דערט. די צייט האָט זיינע בלאַנדע האַר פּוּ'ס קאפּ אביסעל ווייס
געמאכט, און די נישט ערפילטע עהרגייציגע ליידענשאפטען, האָבען
איבערגעלאָזט צייכענס אויף זיין פנים. ער איז געזעסען איבער אַ
שמאָל ביכעלע אַ פערטראכטער און האָט מיט אַ שרייב-פּעדער גע-
שטאָכען אויף פּאַפּיער אזוי ווי ער זאל וועלען עפעס אַ צייכנונג אויס-
שטעכען.

עס האָט געקלאַפּט אין טיר. ער האָט שנעל בעהאַלטען דאָס ביי-

כעל און האָט זיך גענומען די מאַרגען-צייטונג און ווען זיין פרוי איז

אריינגעקומען איז ער געווען פערטיעפט אין לעזען

- זען דײך — האָט פּאַלֶק געזאָגט.
 — ניין, צו דעם האָב אײך קײן צײט נישט! האָסטו געלעזען די
 מאַרגען־צײטונג?
 — ניין!
 — אָט לײענסטו דאָך.
 — אײך האָב טאַקע ערשט אנגעפּאנגען!
 — האָסטו שוין אודאַי געלעזען די אנצײגע וועגען אַרווידס גע-
 דיכטע?
 — יא, כ'האַב געלעזען.
 — ער איז זעהר געלויבט געווארען.
 — דאָס האָט ער אַלײן געשריבען.
 — דאָס האָסטו געכמען אײך געזאָגט, ווען דו האָסט געלײענט
 די „גרויהויבע“.
 — וואָס ווילסטו אײגענטליך?
 — אײך האָב ערשטע געטראפּען די פּרוי אדמיראַלײן, זי דאַנסט
 פאַר די אײנצאהלונג און פּרעהט זיך זעהר, וואס זי וועט זיך צוזאַמען-
 טרעפּען מיט דעם יונגען דיכטער.
 — האָט זי דאָס געזאָגט?
 — יא, אזוי האָט זי געזאָגט?
 — הם! מ'קען אַמאָל א טעות האָבען, אײך האָב גאר נישט גע-
 מײנט אזוי ווען אײך האָב עס געזאָגט; דו ווילסט אודאַי ווידער געלד
 האָבען?
 — ווידער? ווען האָב אײך דען די לעצטע צײט געקראנגען?
 — דאָ האָסטו! אבער אײצט געה! און פאַר ווײהנאַכט זאַלסטו
 שוין מעהר קײן געלד נישט פּערלאנגען, דו ווײסט, ס'איז געווען אַ
 שלעכט יאהר.
 — ניין, דאָס ווײס אײך איבערהויפּט נישט! אַלע מענשען זא-
 גען, אז ס'איז געווען א גוט יאהר.
 — פאַר דעם לאַנדווירט, אבער נישט פאַר די פּערויכערונגס-
 געזעלשאפטען. אדיע!
 פּרוי פּאַלֶק איז אוועקגעגאַנגען און ס'איז אַרײנגעקומען פּריטץ
 לעווין. ער איז פאַרויכטיג אַרײנגעקומען, אזוי ווי ער זאַל פאַר עפעס
 זיך שרעקען.
 — וואָס ווילסטו? — האָט איהם פּאַלֶק בעגריסט.

— א, נארנישט, כ'בין פערבייגעגאנגען, האָב איך דיר געוואלט
זאגען גוט מארגען.
— דאָס איז גוט, איך האָב געוואלט גראד מיט דיר רעדען.
— אך, אזוי!

— דו קענסט דעם יונגען לעווי'ן?

— יא, זיכער!

— לעז דאָס פאפיער הויך!

לעווי'ן האָט הויך געלעזען:

„ג ר ו י ס א ר ט י ג ע נ ד ר ב ח“

איז דער איצטיגער צייט א זעלטענהייט, דער גרויסהענדלער,
קארל ניקאלאוס פאלק האָט געשענקט, פאר די קינדער-קרישטל אונטער
טיטוט בית-לחם 20,000 קראנען, איין העלפט איז גלייך אויסגע-
צאהלט געווארען, און די צווייטע, וועט בעצאהלט ווערען נאָך זיין
טויט, די נדבה איז פון א זעהר גרויסען ווערט, ווייל די פרוי פאלק
איז געווען איינע פון די גרינדער פון דעם אנשטאלט.

— טויג דאָס צו עטוואָס? האָט פאלק געפרעגט:

— אויסגעצייכענט, צו ניי-יאָהרע וועסטו קריענען א אָרדען.

— דו וועסט איצט געהן צו די דירעקציע, דאָס הייסט צו מיין

פּרוי, מיט דער אנצייגע און מיט'ן געלד, דערנוד וועסטו מיר אויפזוכען

דעם יונגען לעווי, פערשטעהסט?

— זיכער!

פאלק האָט איהם דערלאנגט די אנצייגע, געשריבען אויף הארטע

פאפיער, און די סומע.

זעהל נאָך אויב ס'איז ריכטיג דאָ, האָט פאלק געזאָגט.

לעווי'ן האָט אויפגעריסען א פאק פאפיער, און האָט געמאכט גרוי-

סע אויגען. ס'איז געווען פינפציג גרויסע כויגען מיט ליטאגראפישע

ארבייט פון פערשידענע פארבען.

— איז דאָס געלד? האָט ער געפרעגט.

— דאָס איז ווערטפאפיערען, האָט פאלק געענטפערט, פינפ-

ציג אקציעס צו 200 קראנען פון די געזעלשאפט טריטאן, און דאָס

שענק איך פאר די קריפעל אינסטיטוט בית-לחם.

— אהא, זיי וועלען איצט פאלען, ווייל די שיפען זיילען מעהר

די פרעמיום נישט בעצאהלען.

דאָס האָב איך נישט געזאָגט, האָט פאלק געענטפערט מיט א
בייזען שמייכלע.

— און ווען יא, וועט די אינסטיטוט זיך מוזען ערקלערען אין
באנקראַט.

— וואָס געהט מיך אָן און דיך נאָך וועניגער. איצט נאָך עפעס.
דו מוזט — דו ווייסט, וואָס איך מײן, ווען איך זאָג, דו מוזט . . .
— איך ווייס, איך ווייס, — כ'בין דאָך עפעס דיין בעל חוב...
נאָר ווייטער, ווייטער !

— דו מוזט זעהען, אז ארויך זאָל אהער קומען צו דעם באַנ-
קעט וואָס איך מאַך דעם דריטען פרייטאג פון היינט.

— כ'וואָלט גיכער געקענט אהער ברענגען דעם טויטען קער-
פער פון א ריעז, זעהסטו שוין, ווי גוט ס'איז געווען וואָס איך האָב
דאמאָלס נישט געזאָגט וואָס דו האָסט מיך געהייסען, האָב איך נישט
געזאָגט, אז אזוי וועט זיין ?

— האָסטו אזוי געזאָגט ? האַלט דיין מויל, צום טייוועל !
און טו וואָס איך הייס דיר ! נאָך עטוואָס, איך האָב ביי מיין
פרוי בעמערקט געוויסע סימפּטאָמען פון חרטה, פאר וואָס מיר זיינען
ברוגז מיט איהר משפחה, זי האָט זיך אודאי צוזאמענגעטראָפּען מיט
איהר מוטער אָדער שוועסטער, איצט איז עפעס אזא שטימונגס-צייט
זיי קענען זיך נאָך איבערבעטען, געה דאָרט אהיען און הייך אונ-
טער.

— דאָס איז נישט קיין אנגענעהמער אויפּטראַג . . .

— מאַרש ! דער נעכסטער מאָן . . .

לעווין איז אוועקגעגאנגען, און דורך א זייטען טיר : איז
אריינגעקומען, דער מאַגיסטראַטאָר ניסטערעם, איצט איז די מאַרגען-
צייטונג פּערשווינדען און דאָס שמאַלע ביכעל איז שוין געלעגען
אויפ'ן טיש.

ניסטערעם האָט זעהר טריריג אויסגעזעהען, זיין קערפּער איז
נאָך מאַגערער געוואָרען און זיינע קליידער זיינען געווען שטארק אַב-
געטראָגען. ער איז געבליבען שטעהען ביים טיר, נידערגעשלאָגען, ער
האָט אַרויסגענומען אַן אַבגענוצטע בריעה-טאַש און האָט געוואַרט.
— קלאָר ? — האָט פאלק געפרענט צייגענדיג מיט'ן פינגער
אויפ'ן ביכעלע.

- קלאָר ! האָט ניסטרעם געענטפערט און האָט אויפגעמאכט די בריעף־מאַש.
- נומער 26, לייטנאנט קלאָג : 1,500 קראַנען. בעצאָהלט ?
- ניין, נישט בעצאָהלט.
- וועט ווערען פערקלאַנט מיט שטראַף צינזען און פראַצענט, מוז אויפגעזוכט ווערען אין זיין הויז.
- ביי זיך אין הויז לאָזט ער קיינעם נישט צו.
- מען שטראשעט איהם דורך די פאַסט, אז מען וועט קומען צו איהם אין די קאסערען — נומער 27, ריכטער דאהלבערג : 800 קראַנען, לאָז זעהען, ער איז א זעהן פון'ם גרויס הענדלער וואָס ווערט געשאצט אויף 35000 קראַנען, ווערט פערלענגערט ווען ער וועט בעצאָהלען די צינזען, זאָלסט איהם קוקען אויף די פינגער.
- ער וועט קיינמאָל נישט די צינזען בעצאָהלען.
- שרייב איהם אן אָפען קארטעל אין געריכט אריין, —
- נומער 28, קאפיטאן שטערנבארם : 4000 קראַנען, אָט דאָ האַבען מיר דעם בחור ! נישט בעצאָהלט ?
- נישט בעצאָהלט.
- שענהע זאכען ! מען מוז איהם אום צוועלף א זינגער אויף די וואך אויפזוכען.
- ס'העלפט נישט, כ'בין שוין דאָרט געווען.
- וועסטו געהן צו זיינע נוט־זאָגער.
- כ'בין שוין געווען ביי זיי, זיי האַבען מיך געשיקט צום טייר וועל, זייער נוט זאָגען איז נאָר בלוין געווען א פאַרמאָלע, האַבען זיי געזאָגט.
- זאָלסטו מיטוואַך נאָכמיטאָג געהן צו די דירעקציאָן פון די „טריטאָן“, נעהם מיט אנדערסאָנ'ן, וועט איהר זיין צוויי.
- דאָס איז שוין געשעהען.
- נו, ווי האָט אויסגעזעהען די דירעקציע ? האָט פאלק געפרעגט און געווינקען מיט די אויגען.
- די דירעקטאָרען, האַבען זשענירט אויסגעזעהען.
- אזוי איז דאָס אמת ? און ער אליין ?
- ער האָט אונז ארויסגעפיהרט אין פאַרהווי און האָט אונז געזאָגט, אז ער וועט בעצאָהלען, ווען מיר וועלען איהם פערשפרעכען, אז מיר זאָלען איהם שוין דאָרט נישט אויפזוכען.

— אהא ! זיצט דאָרט צוויי שטונדען אין וואָך און נעהמט
6000 קראַנען א יאָהר, ווייל ער הייסט שטערענבארסט, לאָז זעהן.
היינט איז שבת! דו זאלסט דאָרט זיין פונקט איינס א זייגער נאָכמי-
טאג אז דו וועסט מיך דאָרט זעהען; זאָלסט דיך נישט מאַכען וויסענ-
דיג אויב דו קענסט מיך, פערשטעהסט, האָסט עפעס נייע קונדען?
— יאָ, פינף-און-דרייסיג.

— יאָ, יאָ, מאַרגען איז וויינאכטען.

פאלק האָט איבערנעקוקט די נייע שולד־שיינען, אַ שמייעל
האָט באוואויגען זיינע ליפען און איינציגעס וואָרט האָט זיך פון זיין
מױל ארויסגעריסען.

— מיין גאָט ! איז מיט איהם אזוי ווייט געקומען. דער —
דער — וואָס איז אזוי גוט געשטאַנען ! יאָ, יאָ, ס'קומען שלעכטע
צייטען . . . אזוי, ער דארף אויך געלד ? נאָ, וועל איך שוין זיין
הויז קויפען . . .

ס'האָט געקלאַפט אין טיר, פאלק האָט שנעל צוגעמאכט דעם
שרייב־טיש, אלע פאפיערען זענען פערשוואונדען און ניסטרעם איז
ארויסגעגאנגען דורך די זייטען טיר.

— איינס א זייגער, האָט איהם פאלק שטיף נאָכגערופען !
האָסטו פארטיג דאָס געדיכט ?

— יאָ, האָט ניסטרעם געענטפערט.

— גוט ! האלט גרייט לעוויו'ס וועקסלען, כ'וועל איהם אמאָל

אַבלערנען, ער איז פאלש, דער טייוועל !

ער האָט צורעכטגעמאכט זיי קראוואט, ער האָט ארויסגערוקט
די ווייסע מאַשעטען פון די העמד־ארבעל און האָט געעפענט די טיר
צום פאָר־צימער.

— זעה נאָר, זעה ! הער לונדעל, גוט מאַרגען ! ביטע, קומט
נעהנטער ! ווי געהט עס ? איך האָב מיך אן אויגענבלויק איינ-
געשלאָסען.

ס'איז ווירקליך געווען לונדעל, ער איז געוועזען אַנגעטהאָן ווי
א געשעפטס־מאן, נאָך דער לעצטער מאַדע : א גאָלדען קייטעל,
א רינג, האנט־שוה און קאָלאַשען.

— איך שטער אייך אפשר, הער גרויסהענדלער ?

— ניין, נישט דאָס מינדעסטע ! דענקט איהר הער לונדעל, אז

איהר וועט עס פערטיג האָבען כיו מאַרגען ?

— איז אזוי נויטיג, אז מאָרגען זאָל עס פארטיג זיין ?
 — אונבעדינגט ! איך מאד א באנקעט לכבוד דער קריפעל־
 אנשטאלט בית־לחם און מיין פרוי וועט דאָס בילד אין דעם טאָג
 איבערגעבען כדי ס'זאָל קענען הענגען אין עס־צימער.
 — נא ! וועט קיין שטערונג זיין, האָט לונדעל געענטפערט,
 ער האָט פון פאָר־צימער אריינגעבראכט א מאָהל־עריג־שטעל מיט
 א באלד פארטיגעס בילד, וועט איהר אן אויגענבליק זיצען, הער
 גרויסהענדלער, וועל איך די לעצטע שטריכען מאָהלען.
 — זעהר גערן, ביטע !

פאלק האָט זיך אוועקגעזעצט אויף א שטוהל, ער האָט פער־
 וואָרפען איין פוס איבער'ן צווייטען, האָט אָנגענומען די האַלטונג
 פון א שטאטסמאן און האָט געמאכט א פאָרנעהמע מינע. — איך
 בעט אייך, רעדט עטוואָס, הערר גראָסהענדלער, אייער פנים איז
 אזוי אויך גענוג אינטערעסאנט, אָבער כדי צו מאַכען אמת'ע
 שטריכען זיי זאָלען אויסדריקען אייער כאַראַקטער, איז בעסער איהר
 זאָלט רעדען.

פאלק האָט געהאט פערגעניגען פון לונדעל'ס ווערטע, זיין
 פנים האָט אויפגעלייכט.

— הער לונדעל, איהר וועט זיין צו אונזער באנקעט וואָס איך
 מאַך דעם דריטען פרייטאָג.

— מיין בעסטען דאנק

— איהר וועט קענען דאמאָלס שטודירען די פנים'ער פון די
 העכסטע מענער, וועלכע פערדיענען אפשר גיכער געמאָהלט צו ווערען
 ווי איך.

— אפשר וועל איך די עהרע האַבען זיי צו מאָהלען ?

— גאנץ זיכער, אז איך וועל נאָר א גוט וואָרט זאָגען פאר אייך.

— וועט איהר עס אמת'דיג טהאָן ?

— גאנץ זיכער !

— אַט זעה איך א נייעם צוג, איך בעט אייך בלייבט אזוי זיך

צען, אזוי ! פאָרטרעפליך ! איך האָב מורא, אז ס'וועט נעהמען
 דעם גאנצען טאָג, ווייסט איהר, הער גראָסהענדלער, אז ס'איז נאָך
 דאָ פיעל קלייניגקייטען צו מאַכען, אזעלכע וואָס מען קען נאָר ביי
 דער ארכיטע ענטדעקען, אייער פנים האָט אזעלכע רייכע אינטערע־
 סאנטע צינע.

— נא, נא, וועלען מיר ערגעץ וואו עטען צוזאמען, מיר וועלען מעהר צוזאמען פערקעהרען, הער לונדעל, כדי איהר זאלט האָבען א געלעגענהייט, מיין פנים בעסער צו שטודירען, פאר א צווייטעם בילד, איד מוז אידך דעם אמת זאָגען, אז וועניג מענשען האָבען אויף מיר אזא גוטען איינדרוק געמאכט, ווי איהר, הער לונדעל . . .

— א, איד דאנק אידך, הער גרויסהענדלעך !

— און איד מוז אידך זאָגען, מיין הער, אז מיינע אויגען זע- הען שארף און איד קען אונטערשיידען פון'ס אמת ביז צו חנופה. — דאָס האָב איד גלייך דערקענט אין אידך, האָט לונדעל גע- ענטפערט, מיין בערוף האָט מיר אויסגעלערנט, אז איד זאל קענען איר בער מענשען אורטיילען.

— איהר האָט אַ בליק; ליעבער הערר לונדעל! אמת ניט יעדער קען מיר אורטיילען, מיין פרוי צום ביישפיעל . . . — דאָס קען מען פון פרויען נישט פערלאַנגען.

— ניין, נישט דאָס מיין איד ! — אָבער, אפשר וועט איהר טרינקען אַ גוט גלאַז וויין ?

— איד דאנק אידך, הערר גרויסהענדלעך, אָבער מיין נאָטור איז, נישט צו טרינקען ווען איד ארבייט . . .

— דאָס איז גאָנץ ריכטיג, איד רעספעקטיר אזא נאָטור. — אָבער ווען איד ארבייט נישט טרינק איד גערען אַ גלאַז וויין.

— פונקט אזוי ווי איד !

דער זייגער האָט געקלונגען, איינס. פאַלק איז אויפגעשפרונג- גען.

— איהר וועט מיר ענטשולדיגען, איד מוז אויף אַ קורצע וויי- לע וועגען געשעפטס-אנגעלעגענהייט אוועקגעהן.

— זיכער, זיכער, געשעפטען קומען אלע מאָל צוערשט !

פאַלק האָט זיך אָנגעהוּן דעם מאַנטעל און איז אוועקגעגאנגען, לונדעל איז אליין געבליבען אין קאנטאר.

ער האָט זיך פעררויכערט אַ ציגאַר און האָט זיך אוועקגעשמעלט פאר'ן בילד, פערטראַכטענדיג זיך, ווי אנדערש די לעצטע צייט איז געוואָרען . . .

פיער-און-צוואַנציגסטעם קאפיטעל.

א י ב ע ר ש ו ו ע ד ע ן .

מען האָט שוין געהאַלטען ביים צושפּיין, דער שאַמפּאניער האָט

געפונקעלט און די גלעזער, אויף וועלכע די ליכט שטראהלען פון די זילבערנע לייכטער האָבען געוואָרפען אויף זיי. דער גרויסער זאל ביי ניקאָלאָס פאלק איז געווען פול מיט די פארנעהמסטע געסט, ארויך פאלק, וואָס צו עהרע איהם, האָט זיין ברודער געמאכט דעם באַנקעט. איז געזעסען אויווען אָן, און האָט פון אלע זייטען עמפפאנגען האַנט־דריקען, קאָמפלימענטען און גליקוואונשען. אלע האָבען אַנטהייל גענומען אין זיין ערפאַלג.

— אסעסאר פאלק! איך האָב די עהרע! האָט געזאָגט דער פּרעזידענט פון'ס קאָלעגיום פאר אויסבעצאַהלונג פון בעאמטען גע־העלטער, און האָט צו איהם פריינדליך מיט'ן קאָפּ געשאַקעלט.

פאלק האָט דעם קאָמפלימענט רוהיג צוגענומען.

— פאר וואָס שרייבט איהר אַזאַלכע טרויריגע לייערער? האָט געפרעגט א יונגע שעהנהייט, וואָס איז געזעסען אין דער רעכטער זייט פון'ס דיכטער.

— אסעסאר פאלק! דאָרף איך טרינקען אויף אייער געזונד. האָט דער שפּע־רעדאקטאָר פון די „גרוי־הויבע“ געזאָגט און האָט זיך געגלעט זיין בלאַנדע באַרד, פאר וואָס שרייבט איהר נישט פאר אונזער צייטונג?

— איך גלויב נישט, אז איהר וועט דרוקען דאָס וואָס איך שרייב, האָט פאלק געענטפערט.

— איך ווייס נישט, וואָס ס'זאָל אונז אַבהאלטען!

— די אַנזיכטען!

— אַך! דאָס איז נישט אזוי געפעהרליך, מען גלייבט זיך אַויס. מיר האָבען נישט קיין אַנזיכטען.

— לחיים, פאלק! — האָט לונדעל געשריגען אויפגערעגט איבער'ן טיש, לחיים!

לעווי און באַרג האָבען איהם געמוזט צוריקהאַלטען. ער זאָל ניט קיין רעדע האַלטען. ס'איז געווען דאָס ערשטע מאָל וואָס ער האָט זיך געפונען אין אזא געזעלשאַפט, די געלענצענדע פּערוואַמלונג און די רייכע זאכען וואָס מען האָט צום טיש געגעבען האָבען איהם בע־רוישט, נאָר ווייל אלע געסט זיינען געווען גייסטיג העכער געשטימט, האָט ער גליקליכער־ווייזע נישט קיין אויפזעהען געמאכט מיט זיין אויפ־הירונג.

ארויך פאלק האָט זיך געפיהלט וואַרעם ביים אַנבליק פון דיע־

זע מענשען, וועלכע האָבען איהם ווידער אין זייער געזעלשאפט אויפֿ-גענומען, אָהן אן ערקלערונג און אָהן א פערלאנג, אז ער זאָל זיך ענטפֿן שולדיגען פון זיין פרייהייט אויפֿפיהרונג, ער האָט געהאט א געדפיהל פון זיכערהייט צו זיצען אויף דייעזע אלטע שטוהלען, וועלכע זענען אמאָל זיין היים געוועזען. מיט א מין וועה האָט ער דערקענט די אלע גרויסע זאכען וואָס זענען געשטאנען איצט אויפֿ'ן טיש, אזוי היימליך האָט יעדער זאך צו איהם געוואונקען... אבער די פיעלע נייע מענשען האָבען איהם צורודערט, ער האָט זיך נישט געלאָזט אָב-נארען פון זייערע פריינדליכע קאמפלימענטען, זיי ווינשען איהם טאָ-קע נישט קיין שלעכטס, אָבער דאָס אלץ איז פאלש עפעס אזוי ווי זיי זאָלען מוזען אזוי זיין.

הויז דעם האָט איהם דער גאנצער פעסט אויסגעזעהען ווי א מאַסקענדאָפֿ, וואָס פאר א געמיינשאפטליכעם האָט דער פראָפעסאָר באַרג, דער מאַן מיט דעם גרויסען וויסענשאפטליכען נאָמען, מיט זיין אנגעבילדעטען ברודער ? בלויז ווייל זיי בעלאנגען אין די זעלבע אקציע-געזעלשאפט... וואָס טוהט דאָ דער שטאַלצער קאָ-פיטאן גילענבארסט ? איז ער אהער געקומען עסען ? אנמעגליך! און דער פרעזידענט ? דער אדמיראל ? וואָס טוהן זיי אלע דאָ ? איז דאָס נישט עפעס געהיימיספולע צוגעבונדענקייט, אפשר זע-נען זיי געוואונגענער הייט דאָ.

די פריינד פון אלעמען איז הויך געשטיגען, אָבער דאָס לאַכען האָט געקלונגען פאלש, מען האָט געזאָגט וויצען, אבער זיי זענען זיך ער געווען. פאלק האָט זיך שלעכט געפיהלט, קוקענדיג אויף זיין פאָ-טערס בילד, וואָס האָט געהאנגען איבער די פיאנא, האָט זיך איהם גע-דאכט, אז ער קוקט ביז אראָב צו דער גאנצער געזעלשאפט.

ניקאלאוס פאלק האָט געשטראהלט פאר צופריעדענהייט, ער האָט קיין שום אנגענעהמעם נישט געהערט און נישט געזעהען, ער האָט אָבער פערמידען ווי ווייט מעגליך, אז זיינע בליקען זאָלען זיך נישט צוזאמענטרעפען מיט זיין ברודערס, ער האָט נאָך מיט איהם קיין וואָרט נישט ארויסגעזענדט, ווייל ארויך האָט אזוי געטוהן ווי לעוויז האָט איהם געהייסען, און ער איז ערשט געקומען ווען אלע געסט זע-נען שוין געווען אנוועזענד.

דאָס עסען איז שוין געווען צו ענדע, ניקאלאוס פאלק האָט גע-האלטען א רעדע איבער : „די אייגענע קראפט און שטארקען ווי-

לען" וואס פיהרען דעם מענש צו זיין ציעל. „ווירטשאפטליכע-
אָנאבהענגיקייט" און געזעלשאפטליכע-שטעלונג" „דאָס אלץ" האָט
דער רעדנער געזאָגט, גיט איינעם זעלבסט-געפיהל און כאַראַקטער
און די פעסטיקייט, אָהן וועלכע מיר קענען נאָר נישט עקזיסטירען, מיר
שטרעבען דאָך אלע צו אַלגעמיינע וואָהל און צופריעדענהייט ! איך
טרינק צום געזונד מיינע געהערטע געסט, וואס האָבען היינט מיין הויז
מיט זייער אַנוועזענהייט בעערט, און איך האָף אז זיי וועלען נאָך
אַפּט מאַל מיר די עהרע צוטיילען !

קאַפיטאַן גילענבאַרסט וועלכער איז שוין געווען אביסעל בע-
טרונקען האָט אויף דעם געענטפערט מיט א וויציגע רעדע, ווען ס'וואָלט
געווען אן אנדערע שטימונג, און אין אן אנדערע הויז, וואָלט מען
עס גערופען א סקאַנדאַל רעדע.

ער האָט געשימפּט אויף דעם סוחר'שען גייסט, וואָס איז אזוי
קליינליך און פּערדראַרבען און דאָך האָט ער א געוויסע מאַכט אין דער
געזעלשאַפט, גראַדע היינט האָט ער געמוזט אזא געשעפט ערלעדיגען
פון וועלכען ס'האַט איהם געעקעלט — פון דעסטוועגען האָט ער
זיך נישט אָנגעזאָגט פון צו זיין אויף דעם באַנקעט, און וואָס אַז
בעלאַנגט די איצטיגע געזעלשאַפט, איז זי אזוי גוט ווי אלע אנדערע,
און איז מיט דער מיינונג, אז ס'איז איהם אן עהרע צו זיין ביי די-
זען טיש און צו זיין א נאסט ביי דעם גוטען בעל-הבית.

ווען ער האָט געענדיגט, האָט די געזעלשאַפט לייכטער אַנגע-
אַטעמט, מען האָט געהאַט דאָס געפיהל, אזוי ווי עפעס א שווערער
וואָלקען איז פאַראַיבער געגאַנגען" האָט די שעהע בעמערקט צו אר-
וויד פאַלק, און ער האָט צו דעם צוגעשטימט.

אזוי פיעל ליגען, אזוי פיעל פאַלשקייט האָט זיך געפיהלט אין
דער לופט, ער האָט געזעהען, אז דיזע מענשען, וואָס זענען גאַנץ
זיכער עהרליך און אכטענס-ווערט זיינען אלע אין א געהיימע קייט
פערבונדען, וואָס אַפּטמאַל בייסען זיי מיט כעס און קענען זיך נישט
בעפרייען.

אויפגערגט און אַנצופריעדען, האָט ארויך אַנבעמערקט פּערלאַ-
זען די געזעלשאַפט און איז אוועקגעגאַנגען.

אונטען אויף דער גאס האָט געווארט אַלע.

— איך האָב אמת'דיג נישט געגלויבט, אז דו וועסט קומען,
ס'איז דאָך אויווען אזוי שעהן בעלייכטעט.

— אזוי, נאָר דורך דעם ? איך וואָלט געווען וועלען, אז דו זאָלסט געווען זיין דאָביי.

— נא, ווי קוקט אויס לונדעל אין אזא פיינע געזעלשאפט ?

— זיי איהם נישט מקנה, ער וועט שוין ביטערע טעג דערלעבען, ווען ער וועט זיין וועג געהן אלס א פאָטרעמען מאַהלער. אָבער לאָך מיר פון עפעס אנדערש רעדען, איך האָב אמת'דיג נאָך דעם היינטיגען אַווענט געבענקט, ווען איך וועל די ארבייטער זעהען פון דער נאָהנט. א ! איך דענק, אז ס'וועט זיין ווי פרישע לופט, נאָך דער דאָזיגער שטיקעניש, מיר דאכט זיך, אזוי ווי איך זאָל דארפען געהן אין א וואַלד, נאָך א לאַנגע, לאַנגע קראַנקהייט. . . וועט מיר דיעזע אילוזיע אויך גערויבט ווערען ?

— דער ארבייטער געטרויעט קיינעם נישט, דו מוזט זיין פאר-

זיכטיג.

— איז ער עדעל ? איז ער פריי פון קליינליכקייטען ? אָדער

האָט איהם דער שטענדיגער דרוק, אויך פערדאָרבען ?

— דו וועסט זעהען. ס'איז אזוי פיעל אנדערש אויף דער וועלט ווי

מען שטעלט זיך פאר.

— יא, ליידער איז אזוי !

אין א האַלבער שעה שפעטער זענען זיי שוין געווען אין דעם גרויסען זאל פון'ם ארבייטער פּעראַיז נאָרדשטערן, וואו פיעלע אר-
בייטער זענען שוין געווען פּערוואַמעלט. פאלקס שוואַרצער פראַק האָט נישט געמאכט קיין גוטען איינדרוק, און ער האָט ערהאַלטען מאַנכע פריינדליכע בליקען פון פינסטערע געזיכטער.

אַלע האָט פאָרגעשמעלט פאלק'ן פאר א לאַנגען, מאַגערען הוס-

טענדיגען מאַן פון ליידענשאַפטליכען אויסזעהען :

— סטאַליאר עריקזאָן !

— אזוי, האָט יענער געזאָגט, איז דאָס אויך איינער וואָס וויל

געוועהלט ווערען אלס אַבגעאָרדענטער ? פאר אזא שמעלע זעהט ער מיר אויס צו עדעל.

— ניין, ניין, האָט אַלע געזאָגט, ער איז געקומען פאר די ציי-

טונג.

— וואָס פאר א צייטונג ? ס'ניבט פּערשיעדענע צייטונגען.

אפשר איז ער געקומען, כדי זיך לוסטיג צו מאַכען איבער אונז ?

— ניין, האָט אלע געענטפערט, ער איז אן ארכיטעך-פריינד
און ער וויל אלעס פאר אייך טהאָן.

— אזוי! דאָס איז שוין אן אנדערע זאך! אָבער איך שרעק
זיך פאר אזעלכע הערען, מיר האָבען שוין געהאט אזא איינעם, ער
האָט ביי אונז געוואָהנט; דאָס הייסט, ער האָט געוואָהנט אין דעם
זעלבען הויז, אויף די ווייסע בערג; ער איז געוועזען דער הויז-
אגענט — שטראווע הייסט די קאנאָליע.

ס'האָט זיך געהערט א קלאַפּ פון א האמער, אויף די שטוהל
פון'ם פאָרויצענדען האָט זיך געזעצט א מאַן פון מיטעל יאָהרען, דאָס
איז געווען דער גארבער לעפּנרען, שטאַדט־ראַט און אן אייגענטימער
פון אן ארדען, לאנגע האָר, א ברייט פנים בעצירט מיט ברילען.
אין זיין זייט איז געזעסען דער סעקרעטער, און איהם האָט פאלק
דערקענט, א שרייבער פון שטייער־אמט.

אויף דער ערשטער באַנק זענען געזעסען, די פאָרנעהמסטע מיט-
גליעדער, אָפיצירען, בעאמטע און גרויסהענדלער, אלע לאַיאַלע פאָר-
שלענע האָבען זיי קרעפטיג אונטערשטיצט, און מיט איבערלעגטע
פארלימענטארישע געזעצען האָבען זיי די ראדיאקלע פארשלענע
גידערגעשטימט.

דער סעקרעטער, האָט פאָרגעלעזען דעם פראָטאָקאָל, און די
ערשטע באַנק האָט איהם גוטגעהייסען, מען איז איבערגעגאנגען צום
טאָגס־אָרדנונג:

„די עקזעקוטיוו ברענגט אריין א רעקאָמאנדאציע, אז דער אר-
בייטער פּעראיין נאָרד שטערען, שפרעכט אויס זיין ענטריסטונג און
זיין פראָטעסט, געגען די פּערברעכערישע און אונגעזעצליכע בעווע-
גונגען וואָס געהט איצט אן אין גאַנץ איראָפּא, און וואָס די סקאנדאַל
מאכער רופען סטרייקס!“

— איז דער פּעראיין אין דער מיינונג? . . .

— יא, יא, האָט די ערשטע באַנק געשריען.

— הער פאָרויצענדער, האָט דער סטאַליאר פון די ווייסע בערג
גערופען.

— ווער מאכט דאָרט אונטען אזא ליארעם?

— דאָ מאכט קיינער נישט קיין ליארעם, איך האָב געבעטען

דאָס וואָרט, האָט דער סטאַליאר געזאָגט.

— ווער איז דאָס דער א י ד ?

- סטאליאר-מיינסטער עריקזאן !
- איז ער א מיינסטער ? ווען איז ער געוואָרען ?
- איך בין אן אויסגעלערנטער געזעלען, און איך האָב קיינמאָל נישט געהאט די מיטעל, אז איך זאָל מיר ערווערבען דאָס בירגער-רעכט, איך בין אָבער אזוי געשיקט ווי יעדער אנדערער און איך אר-בייט זעלבסט-שטענדיג.
- וויל דער סטאליאר-געזעלען, זיך אוועקזעצען און נישט מעהר שטערען — אלזאָ, איז נאָכ'ן אנויכט פון'ם פּעראיין די פראגע מיט יאָ בעשלאָסען ?
- הער פאַרזיצענדער !
- פון וואָס האַנדעלט זיך ?
- איך בעט א וואָרט ! לאַזט מיר רעדען ! האָט געשריע עריקזאן.
- געזעלען עריקזאן — ווי אזוי שרייבט איהר זיך, מיט א „עקס“ אדער מיט „ק. ס.“ האָט דער פאַרזיצענדער געפרעגט.
- א לאַכען האָט זיך געהערט פון דער ערשטער באַנק.
- איך שרייב איצט נישט, מיינע הערען, איך וויל דאָס וואָרט האָט דער סטאליאר געזאָגט מיט גליהענדע אויגען, יא, דאָס וויל איך ! ווען איך זאָל האַבען דאָס וואָרט אין מיין מאַכט ; וואָלן איך געזאָגט, די סטרייקס זענען גערעכטע ; וויל ווען די מיינסטערס און די אייגענטימער ווערען פעט פון ליידיג ארומגעעהן און מאַכען זיך הוליאַנקעס און פּערשיעדענע באַנקעטען, דאן מוזען די אר-בייטער מיט זייער שווייס בעצאָהלען, מיר ווייסען שוין פאַר וואָס איהר ווילט אונזער ארבייט נישט בעצאָהלען, וויל מיר וויל אונז געבען שטימערעכט, און פאַר דעם האָט איהר מורא . . .
- הער פאַרזיצענדער !
- ריטמיינסטער פאַן שפּאַרן !
- און דאָס ווייסט איהר אויך נאָכ'ן גאָל, ווער עס וואָרפט ארויף די שטייערן אויף אונז, איהר ; די אייגענטימער, די קא-פיטאליסטען ! ווען איך זאָל האַבען די מאַכט, וואָלט איך נאָך מעהר געזאָגט ס'וועט אָבער אזוי וועניג העלפען . . .
- ריטמיינסטער פאַן שפּאַרן האָט דאָס וואָרט !
- הער פאַרזיצענדער און מיינע הערען ! ס'איז העכסט אונערוואָרטעט, אז אין א פּערזאָנלונג ווי דיעזע, וואָס האָט זיך אלע-

מאָל דורך איהר גוטע אויפפיהרונג א גוטע נאָמען ערוואָרבען, זאָל זיין ערלויבט א זעלכע לייטע אָהן דעם מינדעסטען פארלאמענטארי־שען טאקט ווי דער סטאַליאר־געזעלען, עריקזאָן, די נאנצע ווירדיגע פערזאמלונג צו קאָמפרעמענטירען, גלויבט מיר, מיינע הערען, אז אַזעלכעס וואָלט נישט געשעהען אין א לאַנד וואו מען לערענט פון די יוגענד אָן מיליטערישע דיסציפלין, וואו מען קען איבער אנדערע און איבער זיך אליין רעגירען! איד שפרעך די האַפנונג פאר די נאנצע פערזאמלונג, אין'ם נאָמען פון אלע רעכענענדע מיטגלידער, דער, אז אזא שטערענדער אויפטרעטען וועט זיך ביי א ו נ ז נישט ווירערהאַלען; איד זאָג א ו נ ז — ווייל איד בין אויך אז אַר־בייטער — ביי דעם אייביגען גאָט, זענען מיר אלע ארבייטער — און איד זאָג דאָס אלס מיטגליעד פון דיעזען פּעראַיזן, אז ס'וועט זיין א טאט פון טרויער, ווען איד וועל מוזען צוריקנעהמען די ווערטער וואָס איד האָב געזאָגט ביי אן אנדערען פּעראַיזן, די ווערטער: אז איד דענק הויך וועגען דעם שוועדישען ארבייטער!

— בראַוואָ! בראַוואָ! בראַוואָ!

— איז די רעקאָמאנדאציע פון דער עקזעקוטיווע אָנגענומען?

— יאָ, יאָ!

די שרייבער האָבען אָנגעפאנגען שרייבען, און די נאנצע פּער־זאמלונג האָט אָנגעפאנגען פלויעדערען; פונקט ווי אין רייכסטאָן.

— געהט עס דאָ שטענדיג אזוי צו? האָט פאָלק געפּרענט.

— געפינט איהר עס גוט אזוי, מיין הער? האָט עריקזאָן גע־

ענטפּערט, מען דארף זיך די האַר פון'ם קאָפּ ארויסרייסען! איד יוף דאָס, קאַרופּציאָן, פּעראַט, נאָר פאר זייערע גראַבע בייכער און נידערטרעכטיגקייטען! קיין איינציגער מיט א האַרץ, וועלכע זאָל קאָנען די זאך אנדערש פיהרען, און ס'וועט קומען דאָס וואָס מ ו ז קומען.

— צו וואָס וועט קומען?

— מיר וועלען שוין זעהען! האָט דער סטאַליאר געזאָגט און

האָט גענומען אַלע'ס האַנד, ביזטו גרייט? זיי א מאַן!

אַלע האָט געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

דער פּאַרויצענדער האָט ווידער א קלאַפּ געטון, ס'איז געוואָרען

שטיל.

בילד־הויער־געזעלען אַלע מאַנטאַנס, האָט זיך געמאָלדען צו א

פארטראג „איבער שווערדען“ האָט דער פּאַרויזענדרער ווידער אַנ-
געפּאָנגען, דער שטאַף איז אַביסעל צו גרויס, ווען ער וועט אַבער
פּערשפּרעכען, אז ער וועט עס מאַכען אין אַ האַלבע שטונדע, וועלען
מיר איהם אויסהערען, וואָס זאָגט איהר, מיינע הערען ?
— יא !

— הער מאַנטאַנוס, איך בעט איהר זאָלט אהער אַרויפקומען.
אַלע האָט זיך געגעבען אַ שאַקעל ווי אַ הונט ווען ער וויל גע-
בען אַ שפּרונג, ער איז דורכגעגאַנגען דעם גאַנצען עולם, וועלכע
האַבען אויף איהם געוואָרפּען נייגעריגע בליקען.
דער פּאַרויזענדרער האָט אָנגעפּאָנגען אַ געשפּרעך מיט די ער-
שמע באַנט און דער סעקרעטער האָט זיך אויסגעגענעצט, ער האָט זיך
גענומען די צייטונג, כדי צו צייגען אז ער האָט וועניג אינטערעס צו
הערען דעם פּארטראַג.

אַלע איז אַרויפגעגאַנגען אויף די פּלאַטפּאָרמע, ער האָט אַ ווילע
פּערמאַכט זיינע גרויסע אויגען, האָט אָנגעפּאָנגען צו מאַכען מיט'ן
מויל, כדי די צוהערער זאָלען מיינען אז ער געהט שוין אָנפּאַנגען,
און ווען ס'איז אמת'דיג שטיף געוואָרען, אזוי שטיף, אז מען האָט
געקענט הערען וואָס דער פּאַרויזענדרער מיט'ן ריטמיינסטער האַבען
גערעדט צווישען זיך.

אַלע האָט אָנגעפּאָנגען :

— אַ פּאַר פּונקטען, איבער שווערדען.

נאָך אַ פּויזע :

— ווערטעהע פּערוואַמעלטע ! עס דאַרף פאַר אונז זיין מעהר
ווי נויטווענדיג צו בעשטימיגען, אז די שרעקליכסטע אידעע איז
איצט, אויפצוהויבען די קורצזיכטיגסטע שאוואַניסטישע נאַציאָנאַל-
געפיהל, וואָס צושיידט די פעלקער און מאַכט זיי פאַר פיינד, מיר
האַבען געלעזען די מיטעל וואָס מען ווענדט אָן ביי דעם.
(איינער דעם צווייטען האַבען זיך פּרעגענדיג אָנגעקוקט, וואָס
ווייל ער זאָגען ? האָט עריקזאָן שטיף געזאָגט :

— די שווערדישע נאַציאָן מאַשירט ווי אַלע מאָל אויף איצט אין
דער שפּיצע פון דער ציוויליזאַציאָן און איז מעהר פּערפליכטעט די
קאָסמאָפּאָליטישע אידעע צו פּערשפּרייטען, און ווען מען זאָל אַנרופּען
צאהלען, קען מען פיעל דערמאָנען וואָס די שוועדישע נאַציאָן האָט
צו דעם בייגעטראָגען, דאָס אַלץ וויל איך אין מיין פּארטראַג בע-

טראכטען און דערנאָך וועל איך צוגעהן צו עטוואָס גרינגערען, ווי רעגירונגס־פּאַרם, גרונד־אייגענטום — שטייער און נאָך אנדערע פּונקט־טען.

דאָס וועט זיין צו לאנג האָט עריקזאָן שטיל בעמערקט צו פּאַל'ק'ו).

— יעדער ווייס, אז שווערען איז אורשפּרינגליך א דייטשע קאָל לאַניע און די שפּראַכע, וואָס האָט זיך נאָך היינט ריין ערהאַלטען, איז א פּלאַט־דייטשע מיט צוועלף דיאַלעקטען, דאָס איז טאקע אויף די אורזאף, פאַר וואָס די פּערשיערענע פּראָווינצען פון שווערען קענען זיך איינס אנדערע נישט פּערשטענדיגען, און דאָס איז אויף א אפּקט פאַר וואָס מען קען נישט בעקעמפּפּען דעם אָנגעזונטען שאָוועניסטי־שען נאַציאָנאַל־בעגריף, ס'האָט אָבער אַמאָל געבראַכט דאָצו, אז שווערען איז אַמאָל געוואָרען א דייטשע פּראָווינץ, נעהמליך אונטער אַלברעכט פּאָן מעקלענבורג, איך רעכען צו דעם, די איינגענומענע פּראָווינצען : שאַנען, האַלאַנד, בעלְקִינג, באַהוּזלאַן און דאַלס־לאַנד שווערענס רייכסטע פּראָווינצען זענען בעוואָהנט פון דענען, וועלכע רעדען נאָך די שפּראַך פון זייער לאַנד און ווילען נישט אנערקענען די שווערישע הערשאַפט.

(איז יעזוס נאָמען וואו וויל ער דערלאַנגען? איז ער פּער־

ריקט ?)

— צום ביי שפּיעל דער שאַנע'שער איינוואָהנער, רעכענט נאָך היינט קאָפּענהאַגען פאַר זייער הויפּשטאָרט, און אין אונזער רייכס־טאג בילדען זיי די רעגירונגס־פּינדליכע פּאַרטיי, עהנליך, פּער־האַלטען זיך די דענעשע געטעבאַרג, וואָס אנערקענען נישט שטאַק האַלם אלס זייער הויפּט־שטאָרט, דאָרט האָבען איצט די ענגלענדער די לייטונג איבערגענומען און א קאָלאָניע געגרינדעט. דיעזע ענגלענדער, האָבען די גאַנצע פּישיהאַנדעל אין זייערע הענט, און בעד טרייבען כמעט די גאַנצע גרויס־אינדוסטריע אין דער שטאַרט ווער רענד דעם ווינטער, זומער פּאַהרען זיי א היים קיין ענגלאַנד און פון די פּראָפּיטען לעבען זיי אין זייערע פּאַלאַצען ערגעץ דאָרט אויף די שאַטלענדישע בערג, זיי גיבען אַרויס א גרויסע ענגלישע צייטונג און לויבען זייער האַנדעל.

— מיר מוזען אויך בעטראַכטען די שטאַרקע איינוואַנדערונג, מיר האָבען דא א סך פינלענדער, וואָס זענען דורך פּאַליטישע פּער־

העלטניסע אנטלאָפּען פון זייער לאַנד. אין אונזערע גרויסע אייזען-פאבריקען ארכייטען א גרויסע מאסע וואָלאַנען, וואָס האָבען איינגע-וואַנדערט נאָך אין'ס 17-טען יאָהר-הונדערט און זיי רעדען נאָך זיינט, זייער געבראַכענעם פראַנצויזיש, ס'איז בעקאנט, אז ס'איז געוועזען א וואַלאַנער, וואָס האָט געמאכט די נייע שוועדישע שטאטס-געזעצען, די אלע געזעצען זענען אויס וואָלאַניען. זיי זענען טיכ מיגע לייטע און זעהר עהרליכע.

(אום גאָטעס ווילען וואָס וויל ער מיט דעם?)

— אין גוסטאוו אדאָלף'ס צייטען, זענען אהער געקומען א נאנד צע מענגע שאַטלענדער און האָבען זיך דאָ פּערוונגען פאר סאָל-דאָטען דאָרויף זענען זיי היינט די אדעלס-לייט, און מזרח-שוועדען וואַהנען פיעלע פאמיליען, וואָס האָבען איינגעוואַנדערט פון ליפ-לאַנד און זיי האַלטען זיך ביי די טראַדיציעס פון זייער סלאַווישען לאַנד, דאָרויף טרעפט מען דאָ אָפט ריינע טאַרטארישע טיפּען.

— איך זאָג דאָס אלעס, כרי צו איבערצייגען, אז שוועדען איז געווען אויפ'ן בעסטען וועג זיך צו ענט-נאַציאָנאַליזירען. עפענט דאָס בוך פון די אדעל-לייט פון שוועדען, צעהלט דאָרט איבער די שוועדי-שע נעמען, ווען איהר וועט דאָרט געפונען מעהר פון 25 פראַצענט, וועט איהר מיר מעגען די נאָז אַבשניידען, מאכט אויף דאָס אדרעסען בוך, ביי די בוכשטאָב ג. האָב איך אליין איבערגעצעהלט פון פיער הונדערט נעמען זענען בלוז צוויי הונדערט געווען שוועדישע, די אנדערע צוויי הונדערט זענען אלע אויסלענדער.

וואָס איז די אורזאך? ס'זענען דאָ פיעל אורזאכען, אָבער די הויפט אורזאך איז, די אויסלענדישע רעגירונגען, וועלכע האָבען אלע מאָל בעזעגט שוועדען, ווען מען זאָל נאָכדענקען וויפיעל פרעמד-דע קעניגע ס'זיינען שוין אויפ'ן שוועדישען טראָן געזעסען, מוז מען זיך וואַנדערען, פאר וואָס מען איז נאָך ביז היינט געטריי צו דער רעגירונג, ס'איז שוין געוואָרען א בעשטימונג פון'ם גרונדגעזעץ, אז דער שוועדישער קעניג מוז שטענדיג זיין אן אויסלענדער, שליס-ליך געהט שוועדען צו ענט-נאַציאָנאַליזירונג.

אז דאָס לאַנד געווינט פון דעם, וואָס פרעמדע-נאַציאָנען שליי-סען זיך אָן, דאָס איז מייז איבערצייגונג; ווייל פּערלירען קען עס נישט, — ווייל ס'איז נישטאָ וואָס צו פּערלירען, פּערלירען קען מען נאָר דאָס וואָס מען האָט; — די שוועדישע נאַציאָן פעהלט גאנץ

איינפאך, די נאציאנאליטעט; דאָס האָט טענגער נאָך אין יאָהר 1811 ענטדעקט.

עס פעהלט אונז די נאציאנאליטעט, קען מיר ווער זאָגען עטוואס שוועדישעס אין שוועדען, א הויז אונזערע שטימע בוימער און אייזענ-גרובענס? וואָס זענען אונזערע פאלקס-ליעדער? פראנצויזישע, ענגלישע און דייטשע ראָמאנסען אין א שלעכטע איבערזעצונג; וואָס איז אונזער פאלקס-טראכטען, וואָס מיר בעדוירען אזוי זייער פער-שווינדען? נאָרישע אלטע פאראורטיילע פונ'ם מיטעלאַלטער, נאָך אין די צייט פון נוסטאווע דעם ערשטען, האָט דאָס פאלק פערלאנגט, מען זאל בעשטראפען די יעניגע וואָס טראָגען אויסגעשניטענע פער-שיעדען-פארביגע קליידער, און נאָך היינט טראכט דאָס פאלק דאָס זעלבע.

רופט מיר אַן א שוועדישעם געדיכט, קונסטווערק אָדער מוזיק-שטיק, עס זאל זיין ספעציפיש שוועדיש, און ס'זאל זיך אונטערשיידען פון אלע נישט שוועדישע? צייגט מיר א שוועדישע געביידע! ס'איז נישטאָ, און ווען ס'איז יאָ דאָ איינע, איז עס שלעכט אָדער נאָך אן אויסלענדישען מוסטער נעמאכט.

איך דענק אז איך וועל נישט צופיעל זאָגען, ווען איך בעהויפט, אז די שוועדישע נאציאן איז נישט בענאכט, נאָריש-שטאַלץ, שקלא-פיש און א רויע נאציאן, און טאקע דארורף געהט זי צו אונטער-נאנג מיט שנעלע שריט.

א גרויסע ליארעם איז געוואָרען אין זאל, ס'האָט זיך אַבער גע-הערט איינצעלנע אויס-רופען קארל דער צוועלפטער.

— מיינע הערען! האָט דער רעדנער פאָרטגעזעצט, — קארל דער צוועלפטער איז טויט; לאָמיר איהם לאָזען דוהיג שלאָפען ביז דעם קומענדען יובילעאום, איהם האָבען מיר צו פערדאנקען וואָס אונזער פאלק געהט צו ענט-נאציאנאליזירונג, און דאריבער בעט איך אלע פערזאמעלטע זיי זאָלען מיט מיר צוזאמען אויסשרייען, עס זאל לעבען קארל דער צוועלפטער!

— איך בעט די פערזאמלונג צו קומען צו אָרדענונג! — האָט דער פאָרויצענדער געשריען.

קען מען זיך דענקען א גרעסערע נארישקייט פון א פאלק, וואָס לערענט זיך דיכטען פון די אויסלענדער? אפילו אקסען וואס געהען

טויזענד יאהר אין דעם זעלבען אקער, וועלען אויף אויף די אידעע קור
מען ליעדער צו מאכען!

איז אבער געקומען עפעס א לוסטיגער ברודער פון דעם קעניגליכען
הויף קארל דער עלפטער, און האט געוואלט פערניכטען די אידעע
פון ענט-נאציאנאליזירונג, ביז דאמאלס האט מען געשריבען דייטש,
פון דאמאלס אז זאל שוועדיש געשריבען ווערען, איך בעט די פער-
זאמלונג מיט מיר צוזאמען צו רופען: נידער מיט דעם נארישען הונט
געארג שמערנהעלם!

אן אויסערגעווענהליכער שטורם האט זיך אין זאל אויפגעהויבען,
דער פארויצענדער האט געקלאפט מיט'ן האמער, און עס האט זיך
געהערט געשרייען: ס'איז גענוג! ער איז א פעררעטהער! ארונטער
מיט איהם! ער לאכט פון אונז! נידער מיט'ן פעררעטהער!

— די שוועדישע נאציאן, קען נאך שרייען און רופען — האט
אלע שוין אן אויפגעגענטער געשריגען — און ווייל איך קען מיט מיין
פארטראג ווייטער נישט געהען, איך קען נישט דערמאנען די רעגירונג
אן די קעניגליכע אנגערויבטע פערמעגענס, ווייל איך נאך נאך דאס איי-
נע זאגען, אז אזאלכע נארישע קעלבער ווי איך האב היינט געהערט,
זיינען בלויז פאר א דעספאטישע הערשאפט פעהיג! און איהר וועט
זי האבען! פערלאזט אייך דארט, איהר וועט אן אבסאלוטע דעספא-
טישע רעגירונג בעקומען!

ס'האט ווער פון אונטען דעם רעדנער א שטויס געגעבען, און
פעסטהאלטענדיג זיך ביים ראנד פון'ם טיש, האט אלע ווייטער גע-
שריגען:

— איהר זייט איין אונדאנקבארע געשלעכט! איהר ווילט
עם אמת נישט הערען!..

— טרייבט איהם ארום! צורייסט איהם אויף שטיקער!
אלע איז ארונטערגעווארפען געווארען פון די פלאטפארמע
אבער נאך אינ'ם לעצטען אויגענבליק האט ער געשריגען ווי א וואהנ-
זינגער, בעקומענדיג פון אלע זייטען קלעפ: עס לעבע קארל דער
צוועלפטער! נידער מיט געארג שמערנהעלם!

אלע און פאלק האבען זיך געפונען אין דרויסען אויף די נאם-
— וואס איז דיר עפעס איינגעפאלען? — האט פאלק געפרעגט
— ביזטו משוגע געווארען?

— יא, איך רענק אויף אזוי, איך האב כמעט זעקס וואכען מיין

רעדע געלערענט; איך האָב געוואוסט יעדען פונקט, וואס איך דארף זאָגען, ווען איך בין אבער אויף די פֿלאַטפארמע געגאנגען און האָב געזעהען אזוי פיעל אויגען אויף מיר קוקען, איז אלץ פון מיין מוח פערשוואונדען, מיינע אלע פֿאַגנישע בעווייזע, זיינען ווי צופוילטע מויערען איינגעפאלען און מיינע געדאנקען זיינען צומישט געווארען. איז עס געווען זעהר שלעכט?

— יא, זעהר שלעכט, אלע צייטונגען וועלען אויף דיר אנפאלען.
— דאָס איז טרויעריג! און איך האָב געדענקט אלץ אזוי קלאַר פאר מיר צו האָבען, ס'איז אבער דאָך שעהן געווען זיי אמאָל א פאטש אין פנים צו געבען.

— אויף דער ארט האָסטו דיר אַליין קאליע געמאכט, דו וועסט שוין קיינמאָל נישט קענען רעדען.
אַלע האָט געזיפצט.

— וואָס צו אַלדי רוחות, האָסטו געהאט צו טהאָן מיט קארל דעם צוועלפטען? דאָס איז געווען דאָס ערנסטע פון אלעם.

— פּרעג מיך נישט, איך ווייס נישט!
— האָסטו נאָך ליעב דעם ארבייטער? — האָט פאלק ווייטער געפרעגט.

— איך בעדויער איהם, וואס ער לאַזט זיך פון אזעלכע קארופטע חברה פיהרען, איך וועל שטענדיג קעמפּפען פאר איהם. ווייל דאָס איז די גרויסע פראגע פון די קומענדע צייט, אבער אייער גאנצע פאָליטיק איז געגען דעם קיין פעניג נישט ווערט.

אַלע און פאלק זיינען געגאנגען מיט די גאסען, ארונטער קומענדיג אין דער אַלטער שטאָרט, זיינען זיי אין א קאפע אריינגעגאנגען. בלויז אן איינציגער גאסט איז געזעסען נאָהענט צום בופעט, ער האָט פאר דעם בופעט מיידעל. א בוך פארגעלעזען. זי איז געזעסען געבען איהם. זי האָט אויסגעזעהן זעהר נעט און שעהן, און זי האָט געמאכט זעהר א שטארקען איינדרוק אויף פאלק. ער האָט געמאכט א העפטיגע בעוועגונג און זיין פנים האָט זיך אביסעל געענדערט.

— זעלען! דו ביזט עס! גוטען אווענט, בעדא! — האָט פאלק געזאָגט מיט א געמאכטע הערצליכקייט, רייכענדיג דעם יונגען מיט דעל די האנט.

— נו, זעה נאָר זעה, ברודער פאלק! — האָט זעלען געזאָגט, — האסטו אויך אהער געטראפּען? איך קען עס מיר דענקען, אז ס'האָט

געמוזט עטוואס פארקומען, וואס מיר טרעפען זיך אזוי זעלטען אינ'ם רויטען צימער.

פאלק און בעדא האָבען זיך אנגעקוקט. דאָס יונגע מיידעל האָט פאר די שטעלונג פון א בופעט־מיידעל צו אינטעליגענט אויסגעזעהען, אַ שעה אינטעליגענט פנים וואס האָט עטוואס א בעהאלטענעם קומער אויף זיך געטראגען. א שלאנקע געשטאלט מיט ווייכע זיסע יונג־פרויען ליניען; איהרע שעהנע גרויסע אויגען האָבען פער'חלום'ט ארויפגעקוקט, עפעס אזוי ווי זי זאָל פון'ם הימעל אן אונגליק ער־ווארטען.

— ווי ערענסט דו ביזט! — האָט זי געזאָגט צו פאלק'ן, ארוי־טערלאָזענדיג איהר בליק צום געהרגעצייג וואס זי האָט אין האנט געהאלטען.

— איך בין געוועזען אויף אן ערענסטע פערזאמלונג, — האָט פאלק געענטפערט, און איז רויט געווארען ווי א מיידעל. — וואָ? לעזט איהר דאָ?

— איך האָב פאר איהר פאויסט געלעזען — האָט זעלען געזאָגט, אויסשטרעקענדיג זיין האנט, כדי זיך מיט בעדא'ס געהרגעצייג צו שפיען לען.

א טונקעלער וואַלקען האָט זיך פערשפרייט איבער פאלקס פנים. דאָס געשפרעד האָט אויסגעזעהען ווי געצוואונגען און אונערטרעגליך, אַלע איז געווען אין פערטראכטונגען פערזונקען און ס'האָט אויסגע־זעהען, אז ער טראכט וועגען זעלבסט־מאָרד....

פאלק האָט געבעטען א צייטונג און ער האָט ערהאלטען די „פרייהייט“. דאביי איז איהם איינגעפאלען, אז ער האָט נאָך נישט געלעזען, וואס די צייטונג זאגט איבער זיינע געדיכטע, ער האָט אויפ־געמאכט די צייטונג, זיינע אויגען זיינען געפאלען אויף די דריטע זייט און ער האָט געפוענן וואס ער האָט געזוכט.

ס'איז נישט געווען קיין לויבגעזאנגען, אבער אויך נישט קיין גראבהייטען, דאָס ארטיקעל איז געווען מיט אמת טיעפע אינטערעס געשריבען. דער קריטיקער האָט געפונען פאלק'ס געדיכטע, נישט ערגער און נישט בעסער, פון אלע אנדערע פאָעטישע שאפונגען פון די לעצטע צייט. זיי בעהאנדלען נאָר די פריוואט אַגעלעגענהייטען פון'ם פערפאסער, קיין גרויסע פראבלעמען איבער וועלט־פראגען איז אין זיי נישטאָ, גאנץ איינפאכע פערזען, איבער וואכעדיגע קליינליכע

ערלעבנישע פּוֹן'ם פּערפּאסער, וועלכע אינטערעסירען נאנץ וועניג דעם לעזער.

דער דאזיגער איינפאכער אמת האָט אויף פאלק'ן געמאכט א טיעפען איינדרוק, ווייל ער האָט נאָר בלויז געלעזען די שרייענדיגע רעקלאַמע וואס שטראווע האָט געשריבען איבער זיינע געדיכטע אין די „גרוי הויבע“ און די דיקטירטע גוטע רעצענזיע וואס איז געשטאַר גען אין דעם „רויטקעפעל“. ער האָט גענומען אבשיעד צום געהן.

— ווילסטו שוין געהען? — האָט בעדא איהם געפרעגט.

— יא, וועלען מיר זיך טרעפען מארגען?

— יא, ווי געוועהנליך. א גוטע נאכט.

זעלען און אלע זיינען איהם נאָכגעגאנגען.

— זי איז שוין א וואוילע מיידעל... — האָט זעלען געזאָגט, ווען

זיי זיינען א וויילע שטיל געגאנגען.

— איך בעט דיך זאלסט אביסעל צוריקהאלטענדיג איכער איהר

רעדען.

— דו ביזט פערליעבט אין איהר, זעה איד!

— יא, דאָס בין איד, און איד האָף אז דו וועסט מיר פּערצייר

הען!

— זיכער, איד וועל דיך נישט זיין אין וועג!

— און איד בעט דיך, נישט קיין שלעכטס פון איהר צו דענקען...

— ניין, דאָס וועל איד נישט טהאָן, זי איז א שוישפיעלערין גע-

ווען...

— ווי אזוי ווייסטו דאָס? מיר האָט זי פון דעם נישט געזאָגט.

— ניין, אבער מיר יא, מען דאַרף אזאלכע מיידלעך נישט גע-

טרויען.

— נו, ס'איז גאר קיין שלעכטס נישט ביי דעם. איד דענק, אז

אזוי באלד ווי איד וועל נאָר קענען, וועל איד זי אוועקנעהמען פון דער

שטעלע. אונזער פּערקעהר איז נישט מעהר, נאָר וואס יעדען פריה-

מארגען, געהען מיר צוזאמען אין פארק און מיר טרינקען וואסער פון

די קוועלע.

— ווי אונשולדיג! געהט איהר קיינמאָל נישט ביינאכט ארויס

ערגעץ אין א קאפע?

— ס'איז מיר קיינמאָל נישט איינגעפאלען, איד זאָל איהר אזא

פארשלאַג מאכען, און זי וואָלט זיכער מיר אבגעזאָגט. דו לאַכסט!

לאך נאך, לאך! איך גלויב נאך א פרוי, וואס ליבעט; יא, זי מען
 געהערען צו וועלכע קלאס זי וויל; זי מען האבען די ערנסטע פער-
 גאנגענהייט;... זי האט מיר געזאגט, אז איהר וועג איז נישט ריין
 געוועזען, אבער איך האב איהר פערשפראכען נישט מעהר צו פרע-
 גען וועגען איהר פערגאנגענהייט.

— איז עס אלזא אן ערענסט?

— יא, ס'איז ערענסט.

— אזוי, איז שוין עטוואס אנדערש, נוטע נאכט, פאלק! דו

אלע, וועסט געהן מיט מיר.

— נוטע נאכט!

— אָרעמער פאלק! — האָט זעלען געזאָגט צו אַלע'ן — איצט

וועט ער אויך די רוט פיהלען! אבער דאָס מוז זיין; מען ווערט פרי-
 דער נישט קיין מאן ביז מען האָט דאָס אויך נישט מיטגעמאכט.

— ווי אזוי איז דען דאָס מיידעל? — האָט אַלע געפרעגט

גלייכנילטיג, ווייל זיינע געדאנקען זיינען געווען ווייט פון דעם.

— אויף איהר ארט איז זי גאנץ גוט, אבער פאלק געהמט די זאך

צו ערענסט; זי טוהט עס אויך, נאָר בלויז אזוי לאנג ביז זי וועט
 איהם געווינען; וועט עס זיך אבער לאנג פערציהען, וועט זי ווערען

מיעד... און איך בין נישט זיכער אויב זי זוכט נישט אויך איצט מיט
 אימעצען אנדערש זיך די צייט צו פערטרייבען. ניין, איהר פער-

שמעהט נישט אזאלכע זאכען; מען דארף זיך נישט אין ליבעס
 שפיעלען, נאָר גלייך קריגען וואס מען פערלאנגט פון א פרוי...

אז נישט קומט אן אנדערער און געהמט עס צו... ביזטו שוין אמאָל גע-
 ווען פערליעבט, אַלע?

— איך האָב אמאָל אין דער היים אויפ'ן דאָרף געהאט א קינד

מיט אונזער דיענסט-מויד, טאקע דורכדעם האָט מיך מיין פאטער פון
 הויז פערטריבען, זייט דאמאָלס וויל איך שוין מעהר אויף זיי נישט

קוקען.

— דאָס איז נישט געווען קיין ליבע, אבער אז מען ווערט בע-

טראגען, ווי מען רופט עס, דאס, גלויב מיר, פיהלט מען, מען מוז
 האָבען אזעלכע גערווען ווי די סטרוגעס פון א פיעדעל, ווען מען וויל

דעם שפיעל שפיעלען. מיר וועלען זעהען ווי אזוי פאלק וועט דעם
 קאמפף דורכמאכען, מאנכע געהמען אזאלכע זאכען ערענסט, דאָס איז

נאריש.

— די טיר איז אָפּען! געה נעהנטער, אָלע; איך האָף אז די בעטען זיינען שוין געמאכט, אבער דו מוזט מיין דיענסטמיידעל ענט-שולדיגען פאר וואָס זי האָט נישט אזוי גוט די קישענס אויפגערו-דערט, איהרע פינגער זיינען אביסעל שוואך פון דער ארבייט, זעהסטו. דאָס קישען וועט אפשר אביסעל הארט זיין.

זיי זיינען די טרעפּ ארויפגעקומען און זיינען אריינגעגאנגען אין זעלען'ס ארבייטס-צימער.

— ס'איז אזוי ווי די דיענסט האָט דאָ געלופטערט, אָדער אפשר געוואשען, עס פיהלט זיך עטוואס פייכט.

— דו מאכסט דיך איבער דיר אליין לוסטיג; ס'קען דאך קיין גער נישט וואשען, ווען ס'איז מעהר קיין פאדלאגע נישטאָ.

— איז מעהר קיין פאדלאגע נישטאָ? אזוי איז שוין עטוואס אַנ-דערש! וואו איז זי דען אהינגעקומען? אפשר פערברענט! אויך גוט! מיר וועלען זיך מוזען לעגען אויף דער הוילער ערד.

נאכדעם ווי זיי האָבען פון שטיקער מאהלער לייווענט און פון אלטע צייכנונגען א בעט געמאכט, האָבען זיי זיך אין די קליידער אוועקגעלענט.

אָלע האָט ארויסגענומען א ליכט פון קעשענע, ער האָט עס אנגע-צונדען און האָט עס אוועקגעשטעלט נעבען זיך אויף דער ערד.

— ס'איז היינט קאלט — האָט אָלע געזאגט ארויסנעהמענדיג אַ בוך פון קעשענע.

— קאלט? ניין, ס'איז נאָר בלוז צוואנציג גראד אין דרויסען און דאָ איז מינדעסטענס דרייסיג, ווייל מיר וואהנען אזוי הויך, ווי שפעט וועט איצט זיין?

— איך גלויב, אז די יאהאניס-קירכע האָט געקלונגען איינס.

— יאהאניס-קירכע? זיי האָבען נישט קיין זייגער, זיי זיינען אזוי אַרעם, אז זיי האָבען איהם געמוזט פערזעצען.

ס'איז שטיל געווארען א וויילע, ערשט זעלען האָט די שטילקייט אונטעבראכען.

— וואָס לייענסטו, אָלע?

— דאָס איז אלץ איינס!

— דארפסטו נישט העפליך זיין ווען דו ביזט אויף בעזוד?

— ס'איז אן אלטער קאך-בוך, וואס כ'האָב מיר געליהען ביי איגבערנ'ן.

- וואָס, צום טייוועל! איז עס טאקע א קאָד-בוך? א! דאָס
וועלען מיר טאקע לעזען, איך האָב דעם גאנצען טאָג נישט מעהר ווי
א טאָס קאפע מיט דריי גלאָז וואסער פערצעהרט.
— וואָס ווילסטו האָבען? — האָט אַלע געפרעגט בלעמערענדיג
דאָס בוך, ווילסטו האָבען א פיש-געריכט? ווייסטו וואָס „מאיאנענא-
זיס“ איז?
— מאיאנענאזיס? ניין! לייען! ס'האָט א שעהנעם נאָמען.
— נא, הער זיך צו „139, מאיאנענאזיס. פוטער מעהל און
עטוואס ענגלישען זענפט ווערען צוזאמענגעקאכט און מיט א גוטען
בוליאָן צוזאמעגעמישט, ביים קאכען, שלאגט מען אריין א פאָר איי-
געלעכער, דערנאָך מוז מען עס לאָזען קאלט ווערען.“
— ניין, פון דעם ווערט מען נישט זאמ...
— ס'איז נאָך נישט צו ענדע „גוטען עהל, וויין-עסיג אביסעל
סמעטענע און ווייסען פעפער“, — יא, איך זעה איצט אז עס טויג
נישט, ווילסטו עטוואס בעסערס האָבען?
— יא, מיט אויף א ריין-בראטען אָדער א בישטיק.
— ניין, איך קען שוין מעהר נישט לייענען.
— אד, לייען נאָך!
— אבער ניין, לאָז מיך איצט צופריערען!
ס'איז געווארען ווידער שטיף, דאָס ליכט האָט זיך אויסגעלאָ-
שען און ס'איז געווארען גאנץ טונקעל.
— א גוטע נאכט, אַלע, היל זיך איין, כדי דו זאלסט נישט גע-
פרוירען ווערען.
— מיט וואָס זאל איך זיך איינהילען?
— זעהסטו, דאָס ווייס איך נישט. וואָס מיינסטו איז דאָס לע-
בען נישט פרעהליך?
— איך פרעג מיך, פאר וואָס מען נעהמט זיך נישט דאס לע-
בען, ווען ס'איז אזוי קאלט?
— דאָס זאל מען נישט טהאָן, איך געמין אז אזא לעבען איז
אינטערעסאנט, שוין מיט דעם, צו זעהען וואָס ס'וועט ענדליך פון
דעם ווערען.
— האָסטו עלטערען, זעלען?
— ניין, איך בין א ממזר! און דו האסט?
— יא, אבער דאָס איז אלץ איינס.

ס'איז ווידער שטיל געווארען, אלע האָט איצט די שטילקייט
אונטערבראכען:

— דו שלאָפסט?

— ניין, איך ליעג דאָ און דענק אן די שטאַטוע פון נוסטאו

אדאָלף: ווילסטו מיר גלויבען אז...

— איז דיר נישט קאלט?

— קאלט? דאָ איז דאָך ווארעם!

— מיין רעכטער פוס איז אינגאנצען געפרוירען.

— נעבען דיר שטעהט דער פארבען קאסטען, נעהם פון דאָרט

ארויס די בערשטלעך און לעג זיי דיר אונטער, וועט דיר בעסער ווע-
רען.

— גלויבסטו, אז עס געהט נאָך וועמען אזוי שלעכט ווי אונז?

— שלעכט? איז דען אונז אזוי שלעכט, אז מיר האָבען א דאָך

איבער'ן קאָפּ? ס'איז דאָ פראָפעסארען אין דער אַקאַדעמיע וואָס

האָבען פיעל ערגער געהאט ווי מיר, דער פראָפעסאר לונדשטראַם,

האָט אַ נאָצען ווינטער אין אַ פארק געשלאָפּען, און ער האָט בעהויפ-

טעט, אז יעדער נאכט נאָך איינס אַ זיינער האָט מען מעהר אין פארק

נישט געקענט קיין פלאץ געפינען.. נא, איצט אַ נומע נאכט, איצט וויל
איך שלאָפּען.

זעלען איז שטארק איינגעשלאָפּען, אבער אַלע האָט זיך אויפ-

געהויבען און ער איז אַרומגעגאנגען אין צימער אויף און אָב, ביז אין

מזרח זייט איז ליכטיג געווארען. דער טאג האָט אויף איהם רחמנות

געהאט און האָט איהם די רוהע געשענקט, וואס די נאכט האָט

איהם נישט געגעבען.

פינף-און-צוואנציגסטעס קאפיטעל.

ש א ד - מ א ט.

דער ווינטער איז אוועק, אביסעל לאַנגזאם פאר די אונגליקליכע

און אביסעל שנעל פאר די גליקליכע, דער פרייהלינג איז געקומען מיט

זיינע אבענארטע האָפּנונגען אויף די זון און גרין, ביז צום זומער.

אַ קורצע פארברייטונג פאר'ן הערבסט.

אין אַ פרייהמארגען אין מאָנאט מאי, איז דער ליטעראַט אר-

וויד פאלק געגאנגען פון דער רעדאקציע, „די ארבייטער-פּאָהן“. נעבען

דעם האַפּען און האָט צוגעקוקט ווי מען לאַדענט אויס פון די לאַסט-

שיפּען, זיינע שוואַרצע האָר, זיינען לענגער געווארען, לויט די מאָדע

און זיין בארד האָט זיך צוואוואקסען, דאָס האָט צוגעגעבען זיין מאַד
נערעס געזיכט כמעט אַ ווילדען אויסזעהן, זיינע אויגען האָבען גע-
ברענט אזוי ווי פייער, וועלכעס זעהט זיך נאָר ביי אַ פּאנאטיקער
אַדער אַ טרינקער.

ס'האָט אויסגעזעהען אזוי ווי ער זאל צווישען די שיפען עפעס
וועהלען, נאָך אַ לאנגען צעגערען, איז ער צוגעגאנגען צו אַ מאטראַז,
וואָס האָט געפיהרט אַ פּאק ווארע אויף אַ וועגעלע, און גריסענדיג
העפליך מיט'ן הוט, האָט ער געפרעגט:

— קענט איהר מיר נישט זאגען וואהין דיעזע שיף געהט?

— שיף? איהר זעה נישט קיין שיף!

די ארומשטעהענדע האָבען זיך צולאכט.

— ווען איהר ווילט אבער וויסען וואו דיעזער קאסטען געהט,

געהט דאָרט אהין און לייענט.

פאלק האָט זיך געפיהלט בעליידיגט, ער האָט זיך איינגעהאלטען

און האָט אביסעל העפטיגער געפרעגט:

— קענט איהר נישט געבען אַ העפליכען ענטפער, אויף אַ העפ-

ליכע פראגע?

— וואָס? געה מיר צום שווארצען יאָהר, דו! קום נישט אהער

בעליידיגען! פאסט אויף!

דער געשפרעך איז אבגעבראכען געווארען, און פאלק האָט

ענדליך אן ענטשלוס געפאסט, ער האָט זיך אומגעקעהרט, און איז

געגאנגען מיט די גאסען ביז ער איז געקומען אויפ'ן מארק, דאָרט

האָט ער זיך אריינגעדריעהט אין אַ זייטען-געסעל און איז געבליבען

ביי אַ טיר פון אַ שמוציג הויז, ווידער האָט ער געצענערט, ווייל זיין

אינענטשלאָסענהייט האָט ער קיינמאָל נישט געקענט בעקעמפּפען.

ס'איז אנגעקומען אַ קליינער אבגעריטענער אינגעל צו לויפען

אין האנט האָט ער געהאלטען לאנגע שטרייפען צייטונגס-קארעקטור;

פאלק האָט איהם איינגעהאלטען.

— איז דער רעדאקטאר אויבען? — האָט פאלק געפרעגט.

— יא, ער איז שוין דאָ זייט זיעבען אַ זייגער, — האָט דאס

אינגעל געענטפערט, ציהענדיג שווער דעם אטעם.

— האָט ער נאָך מיר געפרעגט?

— יא, פיעל מאל!

— איז ער ביז?

— יא, דאָס איז ער שטענדיג.

און דאָס אינגעל איז ווי א פייל די טרעפ ארויפגעלאָפֿען. פאלק איז איהם נאָכגעגאנגען און איז באלד געווען אין רעדאקציאָנס־ציי מער. ס'האָט אויסגעזעהען ווי א לאָד מיט צוויי פענסטער אויף א טונקעלע גאס ארויס; ביי יעדען פענסטער איז געשטאנען א נישט געפארבטער הילצערנער טיש מיט פאפיער, פּעדער, צייטונגען, א שער און א פּאַר פלעשעלעך טינט.

נעבען איין טיש איז געזעסען זיין אלטער פריינד איגבערג, אין אַ צוריסענעם שווארצען ראק און האָט געלעזען קארעקטור, און געבען דעם צווייטען טיש, וועלכער איז געווען פאלק'ס, איז געזעסען א מאן אָהן אַ ראָק, א שווארצע זיידען מיצעל אויפ'ן זקאָפּ, זיין פנים איז געווען מיט אַ רויטע בארד בעוואקסען, זיין דיקע פיגור מיט די גראַ בע פארמען האָבען דעם ארבייטער פּעראטהען.

ווען פאלק איז אריינגעקומען, האָט דער מאן געמאכט א העפֿטיגע בעוועגונג מיט די פיס אונטער'ן טיש, ער האָט ארויפגערוקט די העמד־ארבעל, גענומען די שער פון'ס טיש, האָט אויסגעשניטען אַ שטיק פון די מארגען־צייטונג און האָט געפרעגט מיט א גראבען טאן נישט אומקוקענדיג זיך צו פאלק'ן:

— וואו זייט איהר געוועזן?

— איך בין קראנק געווען, — האָט פאלק געענטפערט.

— דאָס איז ליגען, איהר זייט ערגעץ געווען און האָט גע־שיכור'ט, נעכטען זייט איהר געוועזן אין קאפע, איך האָב אייך דאָרט געזעהען.

— דאָרף איך אפשר נישט?..

— איהר מעגט זיין וואו איהר ווילט, אבער דאָ מוזט איהר זיין אין צייט, דער זייגער איז שוין אַ פיערטעל נאָך אכט. איך ווייס אזאלכע העררען וואס האָבען בעזוכט די אוניווערזיטעט און דענקען אז זיי האָבען דאָרט שרעקליך פיעל געלערענט, ווייסען קיינמאָל נישט קיין אָרדענונג אין'ם לעבען, איז דאָס נישט אן אונרעכט, שפעט צו קומען? פיהרט איהר זיך נישט אויף ווי א פאראזיט צו לאָזען אייער ארבייט טהאָן, פון'ם ארבייטס־געבער? וואס? ס'איז איצט א פּער־קעהרטע וועלט, דאָס זעה איך, דער ארבייטס־געהמער בעהאנדעלט זיין מיינסטער, איך וויל זאָגען, זיין ארבייטס־געבער ווי א הונט, און דאָס קאפיטאל ווערט אונטערדריקט, אזוי איז עס!

— ווען זייט איהר געקומען צו אזאלכע אנזיכטען?
 — ווען? איצט, מיין הערר! טאקע ערשט איצט! און איד האָב,
 אז דיעזע אנזיכטען זיינען גוט, אבער נאָך עטוואַס אנדערש האָב
 איד איצט ערפאהרען, איהר קענט דאָך נישט ריכטיג שרייבען! קוקט
 אהער! ווי שמעהט דאָ? ליענט! „מיר האָפען אז אלע, די נעכסטעס
 יאהר, וועלען מאכען איבונג“... האָט מען אזעלכעס געהערט! „די
 נעכסטעס יאהר“...

— יא, דאָס איז ריכטיג! — האָט פאָלק געזאָגט.
 — איז דאָס ריכטיג? ווי קענט איהר דאָס בעהויפטען? אינ'ם
 טעגליכען געשפרעך זאגט מען „דאָס נעכסטע יאהר“ נא, מוז מען אויך
 אזוי שרייבען.

— יא, דאָס קען מען אויך; אבער צייט בעשטימונגען קענען
 אמאָל אין אונבעשטימטהייט שרייבען.

— נאָך נישט אויסגעלערענטע פראזען, אזאלכע דומהייטען זאלט
 איהר מעהר. פאר מיר נישט פארברענגען, מיט א געשריי האָט ער זיך
 אויפגעהויבען פון'ם שטוהל און האָט דעם אינגעל געגעבען א פאטש.
 — וואָס, דו שלאָפסט נאר, אינ'ם ליכטיגען טאָג, דו פוילער
 הונט! דיד וועל איד שוין לערנען ווי אזוי נישט צו שלאָפען, פאר
 קלעפ ביזטו נאָך נישט צו אלט.

ער האָט דעם אינגעל גענומען ביי די שלייקעס און האָט איהם
 א ווארף געגעבען אויף א פאק אלטע צייטונגען, ער האָט ארונטער-
 גענומען זיין בויך-פאס און האָט איהם געשלאָגען.

— איד בין נישט געשלאָפען; איד בין נישט געשלאָפען; איד
 האָב נאָר אביסעל איינגעדרימעלט! האָט דאָס אינגעל געשריגען פון
 שמערצען.

— אזוי, דו לייקענסט נאָך! דו האסט דיד אויסגעלערענט ליע-
 גען זאָגען, אבער איד וועל דיד שוין לערנען דעם אמת זאָגען. האָסטו
 געשלאָפען אדער נישט? זאג דעם אמת, אז נישט מאכסטו דיד
 אונגליקליך!

— איד האָב נישט געשלאָפען, — האָט דאָס אונגליקליכע אינ-
 געל געשטאמעלט, וואס איז געווען צו יונג און אונשולדיג צו פער-
 טידיגען זיך מיט א ליעגען.

— אזוי, דו לייקענסט נאָך אלץ! אזא איינגעשפארטער הונט!
 אזא פרעכער ליעגנער!

— ער האָט געוואלט דאָס אינגעל נאָך מעהר שלאָגען, פאלט
האָט זיך אויפגעשטעלט, ער איז צוגעגאנגען צום רעדאקטאר און
האָט געזאגט מיט אַ פעסטער שטימע:
— איהר זאָלט דעם אינגעל נישט שלאָגען! איך האָב געזעהען, אז
ער איז נישט געשלאָפען.

— וואָס? הערט נאָר הערט! איז דאָס נישט קאָמיש? כ'זאָל
איהם נישט שלאָגען!.. ווער זאגט עס אזוי? איך גלויב, אז א פליעג
האָט מיר אין די אויערן אריין געזשומעט. און אפשר האָב איך פאלש
געהערט; איך האָף אזוי, איך האָף עס צו גאָט! — הערר איגבערג!
איהר זייט אַ פיינער מענש; איהר האָט נישט שטודיערט, האָט
איהר אפשר געזעהען, אויב דאָס אינגעל וואָס כ'האלט איצט ווי אַ פיש
ביי די שלייקעס, צו האָט ער געשלאָפען?

— ווען ער איז נישט געשלאָפען, האָט ער געהאלטען ביים
איינשלאָפען, — האָט איגבערג דיפלאָמאטיש געענטפערט.
— דאָס איז גוט געענטפערט! ווילט איהר אזוי גוט זיין, הערר
איגבערג, איהם צו האלטען און איך וועל איהם מיט אַ שטעקען אויס-
לערנען דעם אמת זאָגען?

— איהר האָט נישט קיין רעכט איהם צו שלאָגען — האָט פאלק
געזאָגט, — ריהרט איהם נאָר אָן, וועל איך עפענען אַ פענסטער און
ארויפופען אַ פּאָליצמאן.

— איך בין הערר דאָ אין הויז און איך האָב אַ רעכט צו שלאָגן
גען מיין לעהרן אינגעל. ער איז אַ לעהרען אינגעל, שפעטער זאל ער
אין רעדאקציע ארבייטען. דאָס וועט ער, כאַטשע ס'איז דאָ אַ סך אקאד-
דעמיש געבילדעטע, וואס גלויבען, אז אַהן זייער הילף קען מען קיין
צייטונג נישט רעדעגירען. הער נאָר, גוסטאוו, לערענסטו נישט אלס
צייטונגס שרייבער? וואס? ענטפער! נאָר זאג דעם אמת, אז נישט...!
די טהיר האָט זיך געעפענט, און אַ קאפּ האָט אריינגעקוקט —
אַ זעהר אויסערגעווענהליכער קאָפּ, וואָס מען האָט אין דעם הויז נישט
ערווארטעט; אבער זעהר אַ בעקאנטער קאָפּ, ווייל פינף מאָל איז שוין
זיין ביכר געווען אין דעם „ארבייטער-פּאָהן“.

דער אונבעדייטענדרער קאָפּ האָט געהאט אזא ווירקונג, אז דער
רעדאקטאר האָט שנעל אויף זיך ארויפגעכאפט אַ ראָק, אנגעטהאָן
זיך צוריק דעם פּאס און האָט זיך טיעף פערנינגט.

דער שטאַטסמאַן האָט געפרעגט אויב דער רעדאקטאר איז פריי, און האָט בעקומען א צופריעדענשטעלענדען ענטפער.
 די ביידע העררען זיינען אריינגעגאנגען אין דעם רעדאקטארס פּריוואַט צימער און די טיר האָט זיך הינטער זיי פּערשלאָסען.
 — איך פרעג נאָך, וואס פאר א פּלענער דער גראַף האָט איצט — האָט אינגער געזאָגט, זעצענדיג זיך בעקוועם אויף א שטוהל, אזוי ווי א שול-אינגעל, ווען דער לעהרער איז אוועקגעגאנגען.
 — איך פרעג גאר נישט — האָט פאלק געזאָגט, ווייל איצט ווייס איך שוין וואָס פאר א לומפּ ער איז, און וואס פאר א לומפּ דער רעדאקטאר איז, איך פרעג נאָך, ווי אזוי דו ביזט אויס א פּשוט'ע בהמה געווארען א נידערטרעכטיגער הונט און האסט זיך צו אזעלכע שענד-ליכקייטען איבערגעגעבען.

— דו מוזט נישט אזוי שטרענג זיין, ליעבער פריינד!

— דו ביזט לעצטע נאכט נישט געווען ביי דער זיצונג?

— ניין, נאָך מיין אנויכט נאָך, האָט דער רייכסראט קיין שום בעדייטונג נישט, נאָר בלויז פאר פּריוואַט אינטערעסען. ווי איז עס געגאנגען מיט די שלעכטע געשעפטען פון די געזעלשאפט „טריטאון“?
 — ביי אן אלגעמיינער אבשטימונג איז בעשלאָסען געווארען, אז די רעגירונג זאָל די געשעפטען איבערנעמען, און די געזעלשאפט ווערט ליקווידירט, ד. ה. די גרינדער זיינען מעהר נישט פּעראנט-וואַרטליך!

— דאָס מיינט, אז די רעגירונג וועט האַלטען דאָס הויז אין

דער צייט ווען דער פונדאמענט וועט אינפאלען, כדי די דירעקטארען זאָלען צייט געווינען און זאלען ערגעץ פּערשווינדען!

— יא, איך קען זיי נוט, אָט די דאָזיגע חברה, זיי ליגען און פוילען אויפ'ן בויד און טרייבען מיט זייער געלד, וואוכער, אבער אם ליבעסטען וואלט איך וועלען זעהען די דאָזיגע בעטריגער אין אסטראג, וועט וועניגסטענס דערנאָך, אזאלכע בעטריגערישע אונטערנעהמונגען נישט קענען עקזיסטירען. דאָס רופט מען פּאָליטישע עקאנאָמיע! פוי, צום טייוועל! — נאָך איינס! — דו ווילסט מיין שמעלע! דו זאלסט זי האַבען! דו זאלסט נישט זיצען אין דיין ווינקעל און קוקען ביטער אויף מיר, ווייל דו מוזט אונטער מיר די קארעקטור לעזען, איך האָב שוין ביי דעם פרייהייטס הונט, וועלכען איך פּעראכטע, גענוג נישט קיין געדרוקטע ארטיקלען ליגען, ס'איז מיר שוין צוויידער אויסצו-

שניידען רויבער-געשיכטען, דאָס „רויט-קעפּעל“ איז פאר מיר געווען זען צופיעל קאָנסערוואַטיוו, אבער די „ארבייטער-פּאַהן“ איז פאר מיר צו שמוציג.

— דאָס איז גוט, וואָס דו ווילסט דאָס אויפגעבען און דו ביזט צום שכל געקומען, געה צו די „גרוי-הויבע“ דאָרט וועסטו האָבען אַ צוקונפט.

— איך גיב דאָס אויף, כדי די זאך פון די אונטערדריקטע צו העלפען, און איך דענק, אז ס'איז א גרויסע אויפגאבע, בעקאנט צו מאכען דעם פובליקום, און זיי אויפצוקלעהרען, ווי אזוי די עפענטליכע מיינונג, איבערהויפט די געדרוקטע, ווערט געשאפען, אבער דעם קאמפף אליין, וועל איך ק י י נ מ אָ ל נישט פערלאזען!

די טיר פון רעדאקטארס צימער האָט זיך ווידער געעפענט און דער רעדאקטאר אליין איז פון דאָרט ארויסגעקומען, ער איז געבליבן בען איז מיטען צימער און האָט כמעט מיט א העפליכען טאָן געזאגט: — ווילט איהר אזוי גוט זיין, הערר פאלק, צו איבערנעהמען די רעדאקציע, אין דער צייט פון מיין אבוועזענהייט? — איך מוז ווערן גען העכסט וויכטיג געשעפטען אויף א טאג אוועק פאָהרען, הערר אייגן בערג וועט אייך אין אלץ העלפען, דער הערר גראף בלייבט נאָך א ווייך לע איין מיין צימער, — איך האָף, אז איהר וועט דעם הערר גראף בער דיענען, ווען ער וועט עפעס וועלען.

— ניין, דאָס איז נישט גויטיג, האָט דער גראף פון'ס צימער זיך אנגערופען, זיצענדיג אריבערגעבויגען איבער א מאנסקריפט, וואס האָט געהאלטען אין פערטיג ווערען.

דער רעדאקטאר איז אוועקגעגאנגען, און מערקווירדיג, מיט צוויי מינוט שפעטער איז דער גראף אויך אוועקגעגאנגען, ד. ה. ער האָט אבגעווארט די צייט, כדי מען זאל איהם אין גאס נישט זעהען צו זאמען מיט'ן רעדאקטאר פון די ארבייטער-פּאַהן.

— ביזטו זיכער, אז ער איז אוועקגעפאָהרען? — האָט אינגערנ געפרעגט.

— איך האָף אזוי, — האָט פאלק געענטפערט.

— נו, וועל איך בעסער געהן אין גאס, יא, וואָס האָב איך גע- וואָלט פרעגען, האָסטו זייט דאמאלס געזעהען בערא? — זייט ווען?

- יא, זייט זי האָט די קאפע פּערלאָזען און האָט זיך א צימער געדונגען?
 — פון וואנען ווייסטו דאָס?
 — דו מוזט פּערזוכען, רוהיג צו זיין, פאלק! אז נישט וועט דיר קיינמאָל נישט גוט געהן!
 — יא, איד מוז טאקע, ווען נישט וועל איד פּערליערען דעם פּערשטאַנד! דאָס מיידעל וואס איד האָב געליעבט, האָט מיד שענד־ליך בעטראגען! דאָס וואס זי האָט מיר נישט געוואלט געבען... האָט זי געגעבען דעם דיקען פלייש־האקער!.. און ווייסטו וואס זי האָט געענטפּערט? זי האָט געזאגט, אז דאָס איז א בעווייז ווי ריין זי לייעבט מיד!
 — דאָס איז א דעליקאַטער ענטפּער! און אפשר איז זי גערעכט, לייעבט זי דיר נאָך?
 — זי פּערפּאָלט מיד וועניגסטענס!
 — און דו?
 — איד האס זי, אזוי טיעף ווי איד קען נאָר, כ'האַב אבער מורא פאַר איהר נאָהענטקייט.
 — דאָס הייסט, אז דו האסט זי נאָך לייעב!
 — לאַמיר בעסער פון עטוואס אנדערש רעדען.
 — דו מוזט רוהיג זיין, פאלק! קוק מיד אָן! איצט געה איד אויף דער זון, ביי דער דאָזיגער עלענדער עקזיסטענץ, מוז מען דאך זיין לעבען געניסען. גוסטאוו, דו קענסט ארונטערנעהן אויף א שעה אין קנעפּלעך שפּיעלען.
 פאלק איז געבליבען זיצען אליין ביים טיש. פאַר איהם זיינען געלעגען א הונדערט פּראווינץ - צייטונגען, פון וועלכע ער האָט געדאַרפט אויסשניידען, ער האָט ארונטערגענומען פון זיך די מאנזשעמען און האָט זיי אנגעפּאנגען דורכצוזהן. וואס ער האָט געהאלטען פאַר ווערט אויסצושניידען, דאָס האט ער נישט געדאַרפט נעהמען, ווייל ער האָט געמוזט דענקען אין דעם פּראגראם פון זיין צייטונג. ווען די ארבייטער פון א פּאַבריק האָבען דעם ווערק מיניסטער געקויפט א מתנה, דאָס האָט ער געמוזט אויסשניידען, ווען דער הערצאג פאַן האלאַנד האָט עפעס א קלאַץ איינגעווייהעט און דער דירעקטאר האַלצהייז, האָט דארויף א געדיכט געשריעבען, האָט ער עס געמוזט צוזאַמען מיט געדיכט אויסשניידען, „ווייל אזאלכעס

וויילען די לייטע לעזען". האָט ער געקענט פון דעם אביסעל אבלאכען, איז געווען נאָך בעסער.

דאָס אויסשניידען האָט געהאט א רענעל, אלץ וואס האָט גע-
 דוהמט די פובליציסטען און די ארבייטער, אין אלץ וואָס האָט געלאכט
 פון גייסטליכע, מיליטער, גרויס-הענדלער, אקאדעמיקער, ריכטער און
 בעריהמטע שריפטשמעלער, חוץ דעם האָט ער געדארפט וועניגסטענס
 איין מאָל א וואָך, אנצוגרייפען דאָס קעניגליכע טעאטער, און קריטי-
 קירען. די ליעדער פון'ם קליינעם טהעאטער, קריטיקירען אין דעם נאָך-
 מען פון מאראליטעט, ווייל דער שעה האָט געזאגט, אז די ארביי-
 טער האָבען נישט ליעב דאָס טהעאטער, איין מאָל אין מאָנאט מוז די
 שטאָדט-פּערזאָנלעך פאר פּערשווענדונג אנגעקלאָגט ווערען, און ביי
 יעדער געלעגנהייט, מוז מען אויף די רעגירונג אנגעגריפען ווערען.
 פאלק האָט געארבייט מיט די שעה, ביז זיין האנט איז שווארץ
 געווארען; דערנאָך האָט ער די שטיקלעך מיט גומי ראבי אויף פּאַפּיער
 אויפגעקלעבט און האָט צוגעקוקט ווי אזוי עס טרוקענט זיך אויף די
 זון.

דערנאָך האָט ער זיך א וויילע פּערטראכט, וואו ער זאָל מיטאג
 עסען? דערנאָך האָט ער זיך פּעררויכערט די ליוולקע, האָט געלאזט
 אין דער הויך דעם רויך און האָט זיך געבאדען אין די זונען שטראח
 לען, דאָס האָט אביסעל ווייכער געמאכט זיין שטימונג צו שוועדען,
 און ער האָט עס אנדערש געזעהען, ווי עס שטעהט דא אין די דאָזיגע
 טעגליכע, וועכענטליכע און האַלב-וועכענטליכע בעריכטען, וואָס ווער
 דען גערופען צייטונגען.

באלד האָט איהם ווידער א פּערצווייפלונג ערפאסט, פונקט ווי
 א גארבער כאפט מיט זיין לאנגען האקען די פעל און ווארפט
 צוריק אריין אין די שמוץ-וואנע, כדי איהר פארצוברייטען, אירע
 דאָס מעסער וועט די האָר אבקראצען.

ער האָט קיין שום געוויסענביסע, אדער חרטה איבער זיין פּער-
 לירענעס לעבען נישט געפיהלט, נור ער איז גאנץ פשוט געווען דא-
 ריבער פּערצווייפלעט צו מוזען שטארבען אין זיין יוגענד, א גייסטיגע
 טויט, נאָך איידער ער האָט אָנגעפאנגען עטוואס צו טהאָן. די פּער-
 צווייפלונג דאריבער, ווייל ער ווערט אזוי ווי אן אוננציגעס שטע-
 קעלע אויפ'ן פייער געווארפען.

דער זיגער האָט געשלאָגען עלף אין דער דייטשער קירכע, און

דאָס גלאַקען־שפּיעל האָט אנגעפּאָנגען, צו דער גלייכער צייט, האָט ערגעץ אין גאָס אָנגעפּאָנגען שפּיעלען אַ דרעה־קעסטל, אזוי פּיעל מוזיק מיט אמאָל, האָט געברענגט ניי לעבען צו אַ בלעכער און ער האָט אָנגעפּאָנגען נאָך שטארקער צו קלאַפּען אין דער בלעך אַרײַן. אַלע די עזע קולות האָבען געמאַכט, אַז פּאַלק האָט נישט געהערט ווי די טיר האָט זיך געעפענט און צוויי מענער זיינען אַרײַנגעקומען: אַיינער איז געווען אַ לאַנגע, מאַנערע טונקעלע פיגור מיט אַ געבוינע־נע נאָז און לאַנגע האָר; דער צווייטער איז געווען אַ נירעריגע, בלאַנ־דע, דיקע געשטאַלט, זיין פנים האָט פון שווייס געגלאַנצט און האָט כמעט אויסגעזעהען ווי די חיה וואָס די אידען האַלטען פאַר דעם שמוצינסטען פון אַלע חיות...

— פּסט! — האָט דער לאַנגער שטיל גערופּען, — ביזטו אַליין?
פּאַלק האָט אויסגעזעהען פון דעם בעזוד איבערראַשט צו זיין.
— אַיך בין גאַנץ אַליין, דער רויטער איז פּעררייזט.
— אַך, דאָס איז גוט! קום מיט אונז צוזאַמען עסען.
— פּאַלק איז נישט געווען דאָגעגען, ער האָט פּערשלאָסען די רע־דאַקציע און איז מיט ביידע געגאַנגען אין די נאָהנסטע שענק אַרײַן. וואו זיי האָבען ערגעץ אין דעם טונקעלסטען ווינקל זיך אוועגעזעצט.
— זעהסט, דאָס איז שנאַפּס! — האָט דער דיקער געזאָגט, און זיין אויג האָט געברענט קוקענדיג אויפ'ן שנאַפּס.
פּאַלק אבער וואָס איז נאָר בלוז מיטגעגאַנגען, אַ טרייסט צו זוכען, האָט קיין אויפּמערקזאַמקייט נישט געשענקט קיין שום זאַך.
— אַיך האָב מיך שוין לאַנג נישט געפּיהלט אזוי אונגליקליך!
— האָט ער געזאָגט.

— נעהם דיר ברויט מיט פּוטער און הערינג — האָט דער לאַנ־גער געזאָגט — פּסט! קעלנער!

— קענט איהר מיר אפּשר אַ גוטע עצה געבען? — האָט פּאַלק ווייטער געזאָגט — אַיך קען שוין נישט אויסהאַלטען מיט'ן רויטען, און אַיך מוז...
— פּסט! קעלנער! האַרט ברויט — טרינק, פּאַלק, און פּלוידער נישט קיין נאַרישקייטען.

פּאַלק איז אזוי ווי פון דער הויף אַראַבגעפּאַלען, ער האָט שוין מעהד נישט געפּראַוואָרט זיינע גייסטיגע ליידען דורך עצות גרינגער צו

מאכען, ער האָט אבער געפונען אן אנדערען אויסוועג ווי אזוי זיך גרינגער צו מאכען, טרינקען...

— דו מיינסט, מיר זאלען טרינקען? אזוי גערען ווי מיין נשמה לעבט!

דער שנאפּס האָט זיך אין זיינע אַדערען גענאסען אזוי ווי גיפּט. ווייל ער איז נישט געווען געוואוינט צו טרינקען פאר מיטאג שטארקע געטרענקע. ער האָט זיך אָבער געפיהלט גוט, אפילו דער גרוך פון'ם עסען און דאָס זשומען פון די פליעגען האָבען איהם געהאַלפּען. אפילו די שלעכטע געזעלשאפט מיט די שמוציגע וועש, צוריסענע רעק און נישט פערקעמטע האָר, האָבען האַרמאָניערט מיט זיין אייגענעם ניר דערינגען צושטאַנד, און ער האָט געפיהלט עפעס א ווילדע פרייד.

— מיר זיינען נעכטען געווען אין טירגארטען און מיר האָבען געטרונקען, — האָט דער דיקער געזאָגט, כדי ער זאָל זיך דערמאנען אין דעם פּערנאנגענעם נענס.

פאלק האָט נישט געהאט וואס איינצואווענדען געגען דעם, און זיינע געדאַנקען האָבען גלייך אנגעפאנגען איבער עפעס אנדערש צו טראכטען.

— איז דאָס נישט שעהן, א פאַר מיטאגען פריי צו האָבען? —

האָט דער לאנגער געזאָגט.

— יא, ס'איז שעהן, — האָט פאלק געענטפערט, און האָט גערוארפען א בליק דורכ'ן פענסטער, די פרייהייט פון'ם הויף צו זען הען, האָט ער בלוז געזעהען א פייער-לייטער און אז אלמען קאס-טען אויפ'ן הויף, און קוים וואס איז אריינגעפאלען א שטיקעל שיין פון'ם זומערדיגען הימעל.

— א האלבען! אזוי! — אה! — נא, דו טרעט אָן? האהאהא!

— דו דארפסט נישט לאכען, — האָט פאלק געזאָגט, — מאכע

ארעמע וועלען ליידען!

— וואָס פאַר א ארעמע? ארעמע קאפיטאליסטען? געפינסטו אז

ס'איז אזעלכע צו בערויערען, וואָס ווילען ניט ארבייטען נאָר לעבען פון זייער געלד? ניין מיין פריינד, דו האסט נאָך אלץ דינע פאראורטייל לען! אין די צייטונג, איז געשטאַנען זעהר א קאָמישע געשיכטע ווער גען א גרויסהענדלער, וואָס האָט געגעבען פאַר די קינדער-קריפעל-אנשטאַלט בית לחם 20,000 קראנען און ער האָט דערפאַר געקראָגען א מעדאַל פון דער רעגירונג; האָט זיך אבער דערנאָך ארויסגעצייגט,

אז דאָס איז געווען טריטאן אקציעס און זיי זיינען נאר נישט ווערט.
איצט מוז די אנשטאלט ליידען און האָט געמוזט ערקלעהרען קאנקורן.
דאָס פערמעגען פון דער אנשטאלט איז געווען 25 וויעגען און אן
אויבילד פון אן אונבעקאנטען מאהלער, דאָס בילד האָט מען געשאצט
5 קראנען! איז דאָס נישט הערליך? האהאהא!

פאלק האָט זיך געפיהלט ביי דיעזען געשפרעך אונאנגענעהם
בעריהרט, ווייל ער האָט פון דעם בעסער געוואוסט איידער די אנדער-
רע.

— האָסטו געזעהען ווי דאָס „רויטקעפעל“ האָט דעם הומבאג-
מאכער שענשטראם די מאסקע ארונטערגעריסען, וועלכער האָט ארויס-
געגעבען זיינע עלענדע געדיכטע? — האָט דער דיקער געזאגט. עס איז
געווען אן אמת'דיגער פערגעניגען איבער דיעזען דומקאפּ אמאָל עפעס
צו לעזען, איד האָב איהם אייניגע מאָל אין די „קופערשלאנג“ אביסעל
ארונטערגעריסען.

— יא, אבער דו ביזט געווען אביסעל אונגערעכט געגען איהם;
זיינע פערזען זיינען נישט אזוי שלעכט — האָט דער לאנגער גע-
זאגט. — שלעכט? זיי זיינען פיעל ערגער געווען פון מיינע, וואס
די „גרויהויבע“ האָט ארונטערגעריסען, דו געדענקסט?
— זאָג נאָר, פאלק, ביזטו געווען אין טיר-גארטען-טהעאטער?
— האָט דער לאנגער געפרעגט.

— ניין!

— דאָס איז א שאָד! דאָרט שפיעלען איצט די לונדהאלמעשע
רויבער-באנדע. דער דירעקטאר איז א פרעכער הונט, ער האָט נישט
געשיקט קיין בילעטען צו די „קופער-שלאנג“, און ווען מיר זיינען
נעכטען געקומען אין טהעאטער, האָט ער אונז ארויסגעיאגט, דאָס
וועט ער שוין קריגען בעצאָהלט! ווילסטו וועגען דעם הונט נישט
שרייבען? דאָ האסטו פאפיער, טינט און פערער, איצט שרייב
איד: טהעאטער און מוזיק אין טיר-גארטען-טהעאטער איצט וועסטו
שרייבען!

— איד האָב דאָך אבער די טרופע נישט געזעהען!

— דאָס מאכט נישט! האסטו נאָך קיינמאָל נישט געשרייבען

איבער א זאך, וואס דו האסט נישט געזעהען?

— ניין, דאָס האָב איד נישט, איד האָב פיעלע די מאסקע ארוי-

טערנעריסען, כ'האָב אבער קיינמאָל נישט קיין אונשולדיגע אנגעגריי-
פען, און די טרופע קען איד נישט.

— אד, זיי זיינען עלענדע פורצעס! — האָט דער דיקער בע-
שמעטיגט, מאך שפייציג דיין פערער, און גיב א שטאך דעם דירעקט-
טאר, אזוי ווי דו קענסט.

— פאר וואס שמעכט איהר נישט אליין? — האָט פאלק גע-
פרעגט.

— ווייל די זעצער קענען אונזער האנט־שריפט, און זיי פלעגען
אין דעם טהעאטער אויפטרעטען אלס שטאטיסטען, איבעריגענס איז
דער דירעקטאר אזא ווילדער חברה־מאן, אז ער וועט די נאנצע רע-
דאקציע איינרייסען, אבער דו וועסט שרייבען, וועט עס הייסען אזוי
ווי איינער פון'ם פאלק. איצט פאלק, וועסטו שרייבען איבער'ן טהעא-
טער, דערנאך וועל איד שרייבען איבער מוזיק, לעצטע וואך איז גע-
ווען א קירכען־קאנצערט, הייסט ער נישט דאויברי?

— יא, פערענס אבער נישט, אז ער איז א טענאר, און האָט
געזונגען דאָס הייליגע קירכען־געזאנג, פון מענדעלזאָהן. דאָ האָסטו אַ
פראגראם, איד דענק אז עס שטעהט דאָרט א שטיקעל רעצענויע אי-
בער די מוזיק, וועסט עס קענען אביסעל בענוצען...

פאלק האָט זיך נישט געקענט איינהאלטען פון לאַכען:

— ס'קען דאך נישט דעם זעלבען טאָג פון די אנצייגע א רע-
צענויע שטעהן דארין.

— ס'קען יא, נאָר ס'איז נישט נויטיג, איד וועל שוין די רעצענ-
זיע אליין שרייבען און די פראנצויזישע חברה אַנלערנען, דו זאלסט
איצט נעהמען די ליטעראטור, דיקום!

— שיקען די פערלענער צו די „קופער־שלאנג“ ביכער? — האָט
פאלק געפרעגט.

— ביזטו משוגע?

— קויפט איהר אליין די ביכער, כדי איהר זאלט האַבען דעם
פערגעניגען איבער זיי צו שרייבען?

— קויפען? דו גרינער! נעהמט נאָך א נלאָז שנאפס און זעה
אויס פרעהליך, דערנאך קריגסטו א קאמלעט.

— איהר לייענט אפשר גאר נישט די ביכער, וועלכע איהר רע-
צעזירט?

— ווער האָט צייט ביכער צו לייענען? איז דען נישט גענוג וואס

מען שרייבט איבער זיי? מען ליענט די צייטונגען און דאס איז גע-
נוג. איבעריגענס איז אונזער פרינציפ, אלע ארונטערצורייסען.

— דאס איז דאך אבער א נארישער פרינציפ.

— אומגעקעהרט, מען קריגט דורך דעם אלע פיינד פון'ם פער-
פאסער אויף אונזער זייט, און מען האט די מאיאריטעט, די נייטרא-
לע האבען ליעבער צו לעזען שלעכטס איבער אנדערע ווי לויבגע-
זאנגען!

— יא, אבער צו טרייבען אזא פאלשען שפיעל מיט מענשליכע
שיקזאלס!

— א, דאס מאכט גוט, מענשען דארפען געזידעלט ווערען, אי-
בערהויפט קינסטלער...

— יא, איהר פיהרט דאך אבער דעם אורטייל פון'ם פובליקום
אויף א פאלשען וועג!

— דאס פובליקום וויל נישט קיין אורטהייל, דאס פובליקום וויל
בלויז זיינע ליידענשאפטען בעפריעדיגען, ווען איד זאל לויבען דיין
פיינד, וועסטו דיד דרעהען ווי א וואָריס, און וועסט זאגען, אז איד
קען נישט אורטיילען, וועל איד אבער דיין פריינד לויבען, וועסטו
שוין זאגען, אז איד קען אורטיילען... דיקום, נעהם דאס לעצטע
דראמאטישע שטיק, וואָס איז ערשט ארויס פון די פרעס.

— ביזטו זיכער, אז ס'איז שוין ערשינען?

— יא, געוויס! דו קענסט זאגען אז „ס'האָט צו וועניג האנד-
לונג" ווייל דאס פובליקום איז צו דעם שוין געוואוינט, אז מען זאל
אזוי זאגען, דערנאָך קענסטו קריטיקירען די שפראך, דערנאָך זאלסטו
דיך ווארפען אויפ'ן טהעאטער, פאר וואס מען האָט עס אנגענומען,
אבער זעה, זאלסט נישט שרייבען וועגען דעם אויפפיהרען, דו קענסט
שרייבען, „אז צוליעב מאנגעל אין פלאץ האָט מען עס אבגעלעגעט
אויף אז אונבעשטימטע צייט.

— ווער איז דאָס דער אונגליקליכער וואס האָט געשריבען דאָס
שטיק? — האָט פאלק געפרעגט.

— דאס ווייסט מען נאָך נישט!

— איהר מוזט דאך דענקען, וועגען זיינע עלטערען, זיין פאמיל-
ליע וואס וועלען לעזען ווערטער, וואס זיינען אפשר אונגערעכט!
— אד! וואס האבען זיי צו טהאָן מיט די „קופער-שלאנג"?

זיי ווייסען שוין ווי אזוי די „קופער-שלאנג" שרייבט.

— אבער האָט איהר נאר קיין געוויסען נישט?
 — דומהייטען, האָט דאָס פובליקום, דאָס „געעהרטע פובליקום“
 יא, א געוויסען? זארגען זיי זיך א סך פאר די ליטעראטור און איהר
 דע שאפער? נארוישקייטען פאלק, אבער מיר מוזען האָבען אביסעל
 ביער. הע, קעלנער! — איצט וועסטו עפעס הערען, ס'קען דיר נור
 צען ברענגען.

דער לאנגער האָט פארנעלעזען וואס ער האָט געשריבען:
 „ס'איז שוין זעהר לאנג, ווי מען האָט אזא קלאַגעדיגעס אין די
 שוועדישע פערזען-פאכריק געהערט, ס'איז א מין געקוויטשעריי צום
 פערצווייפלען, גרויסע אלטע מענשען, קלאגען אזוי ווי די קעץ אין
 מערץ! און זיי ווילען, אז די וועלט זאל זיך מיט זיין אינטערעסירען,
 זיי קלאגען איבער בלייכזוכט און פאָליפען, און אליין זיינען זיי גרויס
 און ברייט ווי די פערד, און זיינען רויט ווי די וויין-קעלנער. איינער
 יאמערט איבער די אונגעטריישאפט פון זיין ווייב, און אליין קויפט ער
 די ליבעע ביי א גאסען-מידעל; איינער זינגט, אז ער האָט ניט גיין
 געלד נאָר בלויז זיין הארפע — אזא לינגער! ער האָט פינף טויזענד
 קראנען א יאָהר צינען, איינער פרעדיגט מאראל און צוריקגעהאלטענ-
 קייט, און אליין איז ער דער נידערטרעכטיגסטער שורקע און דער
 העסליכסטער ציניקער, וואס קען זיין מויל נישט עפענען אהן שמוץ
 און גראבחהייטען!.. זייערע פאָעזיען זיינען אויף קיין האָר נישט בע-
 סער ווי די פון פאר דרויסן יאָהר, וואס א געליעבטער האָט אונטער-
 געשריבען, אונטער די שפיעל-נאָמען פון זיין געליעבטע, זיי דאר-
 פען בעסער שרייבען פאר די בעקערס, און זאָלען נישט בעלעסטיגען
 מיט זייערע קאצען-יאמערדישע געדיכטע, די פערלענער, דרוקערייען
 און קריטיקער, איבער וואס שרייבען זיי? איבער נאר נישט, דאָס
 הייסט איבער זיך אליין, ס'איז נישט פאסענד צו רעדען איבער זיך,
 אבער צו שרייבען איבער זיך, איז שוין פאסענד... איבער וואס קלאַגען
 זיי? איבער זייער אונגעהיגקייט, אז ערפאלג צו עררייכען? ערפאלג!
 דאָס איז א שעהן ווארט! האָבען זיי אן איינציגען געדאנק ארויסגע-
 בראכט, אז ס'זאל די מענשען און די געזעלשאפט צו עטוואס בעווע-
 גען? פאר וואס קומט זיי ערפאלג? האָבען זיי זיך אמאל אנגענומען
 פאר די ליידענדע? ניין, זיי זיינען גארנישטען, און זייערע פערזען זיי-
 נען קאצעניאמער און נארען-טרעהרען. זיי האָבען מעהר נישט גע-
 וואלט נאָר, די שוועדישע ליטעראטור-געשיכטע זאל זיי דערמאנען.“

— דאָס איז ביטער! וואָס?
— איך געפין, אז דאָס איז אונגערעכט! — האָט פאלק גע-

זאָגט.

— און איך געפין, אז ס'איז גוט, אבער דו מוזט דאך אזוי פיעל
צונעבען, אז ס'איז גוט געשריעבען, ער האָט א פערער, דער לאַנגער,
אז ס'געזיט אויף דורך די זווילען פון די שיד.
— שווייגט איצט און שרייבט, קינדער, וועט איהר דערנאָך
קריגען קאפע מיט קאַניאק.

און זיי האָבען געשריבען איבער דעם ווערט און אונווערט פון
מענשען, זיי האָבען צושמעטערט הערצער, ווי מען צוברעכט אייער.
פאלק האָט געהאט א פערלאנג נאָך פרישע לופט, ער האָט גע-
עפענט דאָס פענסטער צום הויף, ס'איז אבער געווען א שמאלער טונ-
קעלער הויף, אין וועלעכן מען האָט זיך געפיהלט ווי אין א קבר און
מען האָט קוים געקענט זעהן א פיערעקיג שטיקעל הימעל, ווען מען
האָט דעם קאָפּ פערריסען. פאלק האָט געגלויבט אז ער זיצט אויף זיין
אייגענעם קבר, פון זיין יוגענד, עהרע און ערפאלג, און פון ערגעץ
פיהלט ער דעם שארפען גרוך פון שנאפס און א פערפוילטען ריח פון
עסענווארג, ער האָט נאָך אמאָל דורכ'ן פענסטער געקוקט עפעס צו
זעהן, וואָס זאָל קענען זיין אויג בעפריעדיגען, ער האָט אבער בלויז
געזעהען דעם גרויסען מיסט־קאסטען וואָס איז געווען אָנגעפילט מיט
אוועקגעווארפענעם פויז און אלטע הויז־זאכען, ער האָט געלאָזט זיין-
נע געדאנקען ארויפקלעמערען אויף די לייטער וואָס איז געשטאַנען
אין דאך אָנגעלעהנט, אבער קיין מלאכים זיינען אויף איהר נישט
ארויף און אראָבענאנגען, אין דער הויף האָט ער בלויז געזעהען דעם
לערען בלויזן גאר נישט.

פאלק האָט זיך צוריק אוועקגעזעצט, ער האָט גענומען די פע-
דער און האָט אָנגעפאנגען שרייבען אונטער די איבערשריפט „טהע-
אטער“.

פלוצלונג האָט ער געפיהלט, ווי א שטארקע האנט האָט זיין
ארעם געפאסט און א פעסטע שטימע האָט צו איהם געזאָגט:

— קום מיט, איך מוז מיט דיר רעדען!

פאלק האָט זיך אומגעקוקט און מיט ערשטווינג האָט ער געזע-
הען, אז באַרג שמעהט נעבען איהם און לאָזט זיין אַרעם נישט
א.א.א.

— דארף איד אייד פארשטעלען... — האָט פאלק אָנגעפאנגען.
 — ניין, דאָס דארפסטו נישט, — האָט איהם בארג אונטער-
 בראכען, איד וויל נישט מיט קיין שנאפס-ליטעראטען בעקאנט ווערען.
 קום נאָר! און ער האָט פאלק'ן צוגעשלעפט צו די טיר.
 — וואו איז דיין הוט? אזוי, האָסט איהם, נאָ קום!
 זיי זייגען אויף די גאסען געקומען, בארג האָט פאלק'ן גענומען
 אונטער'ן ארעם און האָט איהם געפיהרט צו א נאָהענטען פלאץ, ער
 האָט אריינגעפיהרט אין א קראם פון שיפס-ארטיקלען און האָט דאָרט
 געקויפט א פאָר זעגעל-שיד, דערנאָך האָט ער איהם געפיהרט צום
 האפען, דאָרט איז געשטאנען א קליינע שיה שוין פארבערייטעט צום
 אוועקפאָהרען, אויף די שיה איז געזעסען דער יונגער לעווי און האָט
 שטודירט א לאטיינישען גראמאטיק און האָט געגעסען ברויט מיט
 פוטער.

— זעהסטו, — האָט בארג געזאָגט — זעהסטו די שיה „אר-
 דיא“! אט זיצט דאָרט דער אידען-יונג איזאק און ליינט די לאטיי-
 נישע גראמאטיק, — דער אידיאט וויל ווערען סטודענט — איצט
 וועסטו זיין, זיין הויזלעהרער איבער'ן זומער, נא, פאהרען מיר אויף
 זומער פרישע, זיי נישט דאגעגען, דו דומקאָפּ! ארויף געה! און אב-
 פאהרען! —

זעקס-און-צוואנציגסטעס קאפיטעל.
 בריעה-וועקסעל

קאָנדידאט בארג צום זשורנאליסט שטראווע.
 מעמדע, דעם 18טען יוני, 18....

אלטער סקאנדאל-שרייבער!

וויל איד בין גאנץ זיכער, אז דו ווי אויך לעווי, האָט נאָך
 דאָס וועקסעל פון די שוסטער-באנק נישט בעצאָהלט, שיק
 איד איד און אונטערגעשריעבענעם וועקסעל אויף א פרישען
 ליהען אין די בויםיינסטער באנק, וואס עס וועט נישט פער-
 ברויכט ווערען פאר די פראצענטער ארונטערנעהמען, זאָל ווע-
 רען קריסטליך צוטיילט מיין טייל, בעט איד דיד, זאָלסטו שיי-
 קען מיט די שיה קיין דאָלאַראַ, פון דאָרט וועל איד שוין אָב-
 געהמען.

ברודער פאלק האָב איד שוין א מאָנאט אונטער מיין בע-
 האנדלונג געהאט, ער איז אויפ'ן וועג פון בעסערונג, דו דער-

מאנסט דײך, דאָס באלד נאָך יענער צייט ווען מיר האָבען איהם געזעהען ביים באַנקעט פון זיין ברודער, און נישט וועלענדיג אַני געהמען קיין שטיצע פון זיין ברודער, האָט ער אונז פערלאזען און איז אריינגערעמען אלס מיטארבייטער אין די „ארבייטער־פּאַזן“ און האָט דאָרט געשקלאַפּט פאַר פינפציג קראַנען א מאַט־נאַט.

די פרייהייטס־לופט פון דאָרט האָט דעמאראליזירט געווירקט אויף איהם. ער האָט אָנגעפאנגען פיינד צו האָבען מענשען און האָט זיך שלעכט געקליידעט. איד האָב אָבער אין דער גאַנצער צייט געהאט אויף איהם אן אויג, דורך די פערמיטלונג פון יענער קאַפּע־מיידעל בעדא, האָב איד אלע מאל געוואוסט וואו ער געפינט זיך, ווען איד האָב שוין געזעהען, אז ס'איז שוין צייט, ער זאל מיט די נידערטרעכטיגע, פרייהייטס־ליעבענדע, „אר־בייטער־פּאַזן“ אבברעכען, האָב איד איהם אהער געבראַכט.

איד האָב איהם געפונען אין א שענק, „צום שטערען“, און די געזעלשאַפּט פון צוויי סקאַנדאַל־שרייבער, מיט וועלכע ער האָט שנאַפּס געטרונקען, און האָבען אויך סקאַנדאַל־אַרטיקלען געשריבען, זיין צושטאַנד איז געווען טרויריג.

ווי דו ווייסט, בעטראכט איד די מענשען מיט די בליקען פון אבסאָלוטע גלייכגילטיגקייט; איד געהט זי אלס געאלאגישען שטודיום, אלס מינעראלען; אייניגע קריסטאליזירען זיך אין אזא סיסטעם, און אייניגע אין אן אנדערען. פאַר וואס זיי טהאַזן דאָס, יא, דאָס הענגט אב פון געזעצען און אומשטענדען, צו וועלכע מיר מוזען זיך גלייכגילטיג פּערהאַלמען; איד ווייז נישט איבער'ן קאַלד־באַרג, פאַר וואס ער איז נישט אזוי הארט ווי קריסטאַל.

דורך דעם האָב איד פאַלקס לאַגע אויף נישט אזוי טרויע־ריג גענומען. ס'איז איינפאַד געוועזען, דער פּראָדוקט פון זיין טעמפּעראַמענט, די אומשטענדען וואס האָבען זיי טעמפּעראַ־מענט ארויסגערופען.

דאָך איז ער געווען עטוואָס „אַרונטער“ ווען איד האָב איהם געפונען, איד האָב איהם אויף די שיף געבראַכט און ער האָט זיך פּערהאַלמען פּאַסיוו, אבער גראַד ווי מיר זיינען אב־געפּאַהרען, האָט ער זיך אומגעדרעהט, ביים ברעג איז געשטאַ־

נען בעדא און האָט געוואונקען, ווי אזוי זי איז דאָרט אהין געקומען, דאָס ווייס איד נישט. פאלק איז געווארען ווי משוגע: איד וויל אויפ'ן לאַנד, האָט ער געשריגען און האָט געסטראשעט זיך אריינצואווארפען אין וואסער, איד האָב איהם אָנגענומען ביי די הענט, האָב איהם אריינגעפיהרט אין א קאיוטע און האָב פערשלאָסען די טיר.

ווען מיר זיינען דורכגעפאהרען וואקסהאלם, האָב איד צוויי בריעף אוועקגעשיקט, איינעם צום רעדאקטאר פון די „ארבייטער פאָהן“ ער זאל ענטשולדיגען פאלק'ן פאר זיין אבוועזענהייט. און איינעם צו זיין ווירטין, אז זי זאל איהם אהערשיקען זיינע קליידער.

דערנאָך איז ער אנדערש געווארען, ווען ער האָט דאָס גרוי־סע און די הויכע גרינע בעוואלדעמע בערג דערזעהען, איז ער געווארען סענטימענטאל, און האָט אנגעפאנגען צו פלוידערען אַ מענגע אונזיניגע ווערטער; ער האָט נישט געגלויבט, אז ער זאל נאָך אמאָל גאָטס (!) גרינע ערד צוזעהען, און נאָך אזאלכע נאָר־רישקייטען.

דערנאָך האָט זיך אין איהם ערוועקט עפעס אזוי ווי א גע־וויסען, ער האָט געגלויבט, אז ער האָט נישט קיין רעכט גליקליך צו זיין, און זיך אויסצורוהען פון די ארבייטען, ווען אזוי פיעל מענשען זיינען אונגליקליך, ער האָט געגלויבט, אז ער האָט פער־לעצט זיין פליכט געגען די לומפען פון די ארבייטער־פאָהן, ווען איד האָב איהם געשילדערט זיינע ליידען פון די לעצטע צייט, האָט ער געזאגט, אז ס'איז א פליכט פון יעדען מענשען צו ליי־דען און צו ארבייטען פאר אנדערע. די דאָזיגע אנויכט האָט ביי איהם אנגענומען א רעליגיעזען כאראקטער, וואס איד האָב עס פון איהם, מיט זעלצער וואסער און זאלץ־בעדער ארויסגע־טריבען. דער מאן איז געווען אינגאנצען געבראכען, איד האָב גרויסע שוועריגקייטען געהאט ביז איד האָב איהם פון דעם ארויסגענומען; וויל ס'איז געווען זעהר שווער צו שיידען דאָס פסיכישע פון'ם פיזישען.

איד מוז זאגען, אז אין געוויסע בעציהונגען, האָט ער אויפ־גערעגט מיינע בעוואונדערונג. — איד בעוואונדער קיינמאָל ניט, עס מוז ביי איהם זיין עפעס אן אייגענטימליכער פערלאנג צו

האנדלען דירעקט געגען זיינע אייגענע אינטערעסען, ווי גוט ס'וואָלט איהם איצט געווען, ווען ער וואַלט ביז איצט נאָך גע-
ווען א בעאמטער. אפילו זיין ברודער וואַלט דאָך איהם מיט אַ
גרויסע סומע געלד געווען געהאלפֿען אנשטאט דעם, האָט ער
זיינע אויסזיכטען געשיקט צום טייוועל און האָט זיך אנגענומען
פאר'ן לומפֿיגען ארבייטער; אלץ צוליעב אידען, נארישע אומא-
פיען וואס וועלען קיינמאָל נישט אויסגעפיהרט ווערען.

איצט דאכט זיך, איז ער שוין אויפ'ן וועג פון בעסערונג,
בעזונדערס נאָך די לעצטע לעקציע, קענסט דיר פארשטעלען. ער
האָט גערופֿען די פישער פון דאנען, „הער“ און האָט פאר זיי דעם
הוט ארונטערגענומען, הויך דעם, האָט ער זיך מיט זיי אריינגע-
לאָזט אין קליינע הארציגע געשפרעכען און ער האָט זיך גע-
וואַלט אונטעריכטען „ווי אזוי זיי לעבען“, די פאלגען פון דעם
זיינען געווען, אז אין א שעהנעם טאָג האָבען מיד די פישער
געפרענגט, צו דער הערר פאלק וועט אליין בעצאָהלען פאר זיין
לאזשיע, אָדער דער דאקטאר (איך) וועט עס טהאָן, איך האָב עס
דערצעהלט פאלק'ן און ער איז געוואָרען טרויריג, ווי ער ווערט
שמענדיג, ווען ער פערליערט איבער עפעס זיין גוטע מיינונג,
מיט א צייט שפעטער האָט ער גערעדט מיט די פישער איבער
אלגעמיינע שטימערעכט, די פאלגע איז געווען פון דעם, אז מען
איז געקומען צו מיר פרעגען: אויב פאלק לעבט אין שלעכטע
אומשטענדען.

די ערשטע טעג איז ער ווי א וואהניזיניגער ארומגעלאָפֿען
נעבען ברעג, אפטמאָל איז ער ווייט אוועקגעשוואומען אין
וואסער, אזוי ער וואַלט שוין מעהר נישט געוואַלט צוריקקומען,
נאָר ווייל איך בעטראכט שמענדיג זעלבסטמאָרד פאר יעדענס
מענשען־רעכט, האָב איך איהם נישט געשמערט.

פאר איזאק'ן האָט פאלק זיין הארץ אויסגעשיט און ער
האָט איהם דערצעהלט ווי אזוי די נימפּפע בעדא האָט איהם
אַבגענארט.

יא, טאקע וועגע זאיזאק'ן, ער איז א פיינער קאָפּ, דאָס
קענסטו מיר גלויבען, נאָך א מאַנאט האָט ער זיך אויסגעלעך-
רענט די לאַטיינישע גראמאטיק, און לייענט לאַטייניש אזוי ווי
מיד לייענען די גרוי־הויבע. און נאָך מעהר, ער ווייסט וואָס

שטעהט דאָרט, און דאָס וואָס מיר ווייסען קיינמאָל נישט. זיין קאָפּ נעהמט אלץ אויף און איז אויך איבעררעכענט; דאָס איז אַ מתנה פון גאָט, ער וועט אמאָל זיין א זשעניע; מיר האָבען געזעהען א גלענצענדען ביישפּיעל פון זיין געשעפטס-טאלאנט. איד קען נישט זיין ווירטשאפטליכע לאַגע, ווייל ווען עס קומט צו געלד זאכען טוהט ער אלץ אין געהיים, איין טאָג אבער האָט ער זיך געצייגט אונרוהיג, ווייל ער האָט געדארפט א פאָר הונדערט קראַנען צו בעצאָהלען, ווייל ער האָט זיך נישט געוואָלט ווענדען צו זיין ברודער פון די „טריטאן“ ווייל ער האָט מיט איהם אָבגעבראכען, איז ער געקומען צו מיר, איד האָב אבער איהם נישט געקענט העלפען, ער האָט גענומען א בויגען פאסט-פאַפּיר ער; און האָט געשריבען א בריעף, וועלכען ער האָט מיט א בער-זונדערען שליה אוועקגעשיקט.

פאר דעם הויז וואָס מיר וואָהנען, איז געשטאַנען א היבש וועלדעל פון אייבער-בוימער, וואָס האָט אן אנגענעהמען שאד מען פערשפרייט און האָט בעשיצט פון'ם יסרווינט, אייגענטליך פערשטעה איד זיך נישט אויף בוימער און נאָטור, אבער איד האָב ליבע דעם שאטען ווען ס'איז הייס. אין א פריהמארגען. ווען איד האָב די פארהאנגען אויפגעצויגען, האָב איד געזעהען אז דער ברעג איז פריי און אלע אייבענבוימער האָבען געפעהלט. נעבען ברעג איז א שיה געווען פעראנקערט, אויף אן אבגעהאקט טען בויס-שטאַם, איז געזעסען איזאק און האָט געזעהלט די בוימער וועלכע מען האָט אויף די שיה אנגעלאדענט.

איד האָב אויפגעוועקט פאלק'ן; ער איז געווען פערצוויי פאלט און אויסער זיך, ער האָט זיך געקריגט מיט איזאק'ן, וועלכער האָט ביי דעם געשעפט פערדיענט טויזענד קראַנען, דער פישער האָט געקראַנען צוויי הונדערט — ער האָט מעהר נישט פערלאנגט, איד בין געווען בייז, נישט ווייל מען האָט אויסגעהאקט די בוימער, נאָר ווייל איד אליין בין נישט געקור מען אויף דער אידעע.

פאלק האָט געזאָגט אז דאָס איז א געמיינהייט, אבער איזאק האָט זיך געשווארען, אז אזוי איז פיעל שעהנער, מען זעהט פריי דעם ים, און נעכסטע וואך וועט ער זיך נעהמען א שיפעל און וועט פאר דעם זעלבען צוועק ארומפאהרען צו די

גאָהנטע אינזלען.

דעם פישערס ווייב האָט א גאנצען טאָג געוויינט: אבער דער פישער איז געפאָהרען קיין דאָלאַראָ, כדי איהר צו קויפֿען שטאַף פֿאַר אַ קלייד, ער איז דאָרט געווען צוויי טאָג, און ווען ער איז צוריקגעקומען איז ער געווען שיכור, קיין שטאַף אויף אַ קלייד האָט ער נישט געברענגט, ער האָט געזאָגט, אז ער האָט עס פֿערגעסען.

— נו, אדיע! שרייב באלד און דערצעהל אַ פֿאַר סקאנדאל געשיכטען, פֿערוואַלט גוט דאָס געליהענע געלד.

דיין טויט־פֿינד און גוט־זאָגער **ב א ר ג**
ארויך פֿאַלק צו בעראַ פעטערסאָן.
נעמדיא, אויגוסט ...18.

ווען איך געה ארום איז די לענג פֿונ'ם ברעג און זעה, ווי בלומען קענען אינ'ם זאמד וואַקסען, דענק איך דאמאָלס ווי אזוי דו קענסט בליהען דעם גאנצען ווינטער אין אַ שענק אויף די אלטע שטאָדט.

איך קען דאָ קיין בעסערס נישט, ווי אויף ערגעץ אַ שטיין, נעבען ברעג מיך אויסשטרעקען און לאָזען קיצלען מינע היפען פֿון די שפּיצען אין דער צייט ווען איך קוק אויפֿ'ן ים, ווייל דאן ווער איך שטאַלץ און בעטראַכט מיך פֿאַר אַ פֿראַמיטעס; צום שטיין צוגעשמידט, דער אַדלער אבער — דאס ביזטו. —

ס'איז קיין גיהנם אויף די וועלט נישט געווען, איידער דאָס ג'ערדן איז פֿריהער נישט פֿאַרטיג געוואָרען, איך וויל זאָגען איי־דער די פֿרוי איז געקומען!

אָ, ווי שרעקליך ס'איז איבעראַל! האָב איך דיך נאָך לייעב? איך ווייס נישט! נאָר פֿערגעסען האָב איך דיך נאָך נישט! און דאס איז אַ וואַנדער; זאָל דאָס לייעבע זיין? — ס'איז פֿאַר מיר אויף די גאנצע וועלט נישטאָ קיין שטיקעל פֿלאַץ! דיך וויל איך מעהר נישט זעהען, איך שרעק זיך פֿאַר דיר!

בעראַ פעטערסאָן צו הערר פֿאַלק:

געליעבטער פֿריינד!

ערשט האָב איך דיין בריעף ערהאַלטען, איך קען אבער ניט זאָגען אז איך האָב איהם פֿערשטאַנען, איך זעה אז דו גלויבסט

אז איך בין נאָך אין די זאנדבערג־גאס, דאָס איז אבער נישט אמת און איך קען פערשטעהן אז דיעזער לומפ האָט דאס פער־שפרייט, עס איז אַ ליעגען און איך בין דיר מודה אז איך ליעב דיך נאָך אזוי ווי בעפאר, איך בענק שטענדיג דיך צו זעהן. עס קען אבער באלד נישט זיין.

דיין טרייע בעד א.

נאכשריפט. ליעבער ארוויד, ווען דו קענסט מיר ארויס־העלפען מיט דרייסיג קראנען ביז דעם פינפצעהנטען, דעם פינפ־צעהנטען וועסטו זיי זיכער צוריקקריגען, ווייל דאמאָלס וועל איך האָבען געלד. איך בין זעהר קראנק געוועזען, צום שטאר־בעזן קראנק. די מאמוזעל פון'ם קאפע איז געווען א פאסקורנע מויד, זי איז געווען אייפערזיכטיג אויף מיר, איבער דעם דיקען פלייש־האקער דורכדעם בין איך פון דאָרט אוועקגעגאנגען, אלץ וואָס זי האָט איבער מיר געפלוידערט, איז געווען פערליימדונג און ליעגען, לאָז דיר גוט געהן און פערנעם נישט דיין בעדא. דאָס געלד קענסטו שיקען צו הולדע אינ'ם קאפע, איך וועל עס שוין פון דאָרט אבנעהמען.

קאנדידאט בארג צום זשורנאליסט שטראווע.

נעמדע, אויגוסט 18...

קאזערוואטיווער שורקע!

האָסטו דאָס געלד צוגענומען, ווייל איך האָב דערפון גאר נישט געזעהן, נאָר איך האָב דערהאלטען א מאהן־בריעף פון די שוסטער־באנק? דענקסטו אז מען מעג גנב'נען ווייל „מען האָט א ווייב מיט קינדער!“ זאפארט זאָלסטו אבגעבען רעכענונג, ווען נישט וועל איך קומען אין שטאָרט און וועל מאכען א סקאנדאל!

פאלק איז אינגאנצען פעררוקט געווארען, אין דיעזע טעג האָט ער דערהאלטען א בריעף מיט א ווייבליכע האנד־שריפט, באלד קלעמערט ער אויף די בוימער און באלד פערשווינדט ער אין די טיעפקייט פון'ם ים, וואהרשיינליך איז עס איצט דער קריזיס — דערנאָך וועל איך מיט איהם האָבען א פערנינפטיג־געשפרעך.

איזאק האָט פערקויפט זיין יאכט, אפילו נישט פּרעגענדיג ביי מיר, און מיר זיינען איצט דורכדעם ברוגז, ער ליענט איצט

דאָס צווייטע בוך „ליווינס“ און גרינדעט א פישער-געזעלשאפט. אויסער דעם, האָט ער געקויפט פערשיעדענע פישער זאכען און אן אלטע קירכע, ס'איז נישט צום גלויבען. ס'איז אבער דאָך אמת, די קירכע איז שוין אזוי אלט, אז זי האָט געדיענט פאר די נעמיינדע אלס שפייכלער, איך האָב איהם געפרעגט, צו וואָס ער האָט די קירכע געקויפט? האָט ער מיר געענטפערט, אז ער וועט זי אוועקשענקען צו דער אקאדעמיע, וועט ער אן אַר-דען בעקומען.

ווען איך וועל דעם קערל, דעם איזאק נישט דערטרונקען. וועט ער נישט אויפהערען ביז ער וועט גאנץ שווערען אבקויפען. נעהם דיד צוזאמען און זיי ארטיג, אז נישט וועל איך קור מען אויף דיר אזוי ווי א גאט, און דאן ביזנו פערלאָרען.
ה. ב א ר ג.

ג. ב. ווען דו וועסט שרייבען א נאָמיץ איבער די באַד-געסט, זאָסטו נאָר מיך און פאלק'ן דערמאָנען, אבער איזאק'ן נישט, זיין געזעלשאפט פאנגט מיך אביסעל אָן צו זשעניערען — אָט איז ער גענאָגען און האָט פערקויפט די יאכט. שיק מיר צו אביסעל וועקסעל-בלאנקעטען, ווען דו וועסט דאָס געלד שיקען.

קאנדידאט באַרג צום זשורנאליסט שטראווע.
נעמדע, סעפטעמבער 18...

עהרען-מאן!

געלד דערהאלטען! ס'זעהט אבער אויס צו זיין געוועקט סעלט, ווייל די בוימינסטער-באנק גיט אלע מאָל פינפציגער באַנק-נאָטען! אבער ס'איז אזוי אויך גוט!
פאלק איז געזונט, דעם קריזיס האָט ער דורכגעמאכט ווי א מאן, ער האָט צוריקגעקריגען זיין זעלבסטגעפיהל: דאָס איז א זעהר וויכטיגע זאך, פאר אונזער קאמפף אינ'ם לעבען, ווי די סטאטיסטיק צייגט אז ס'איז דאָ זעהר א הויכען גראַד ביי די קינדער וואס פערלירען פריה זייער מוטער. ער האָט געזאגט, אז ער וועט ווידער ווערען בעאמטער, אבער פון זיין ברודער וויל ער קיין געלד נישט נעהמען. ער וועט צוריקעהרען צו די געזעל-שאפט, ער וועט ווערען רעספעקטפול, ער וועט זיך אויסקעמפ-פען א סאציאלע שטעלונג, און ער וועט אזוי לאנג קיין ווארט

נישט רעדען, ביז ער וועט ווערען אן אויטאָריטעט, און מען וועט זיך רעכענען מיט זיין ווארט.

אָט דאָס איז זיכער נויטיג פאר איהם, ווען ער וויל זיין לעבען פארטזעצן, ווייל ער האָט אנלאָגען צו שגעוון, און ער וועט מוזען אונטערנעהן, ווען ער וועט זיך נישט ארויסשלאָגען פון'ס קאָפּ אלע זיינע אידעען, וועלכע איך פערשטעה אייגענטליך נישט, איך גלויב אויך נישט, אז ער אליין קען זאגען וואָס ער וויל.

ער האָט שוין אָנגעפאנגען מיט זיין קור: איך בין ער-שטוינט, פאר די פארטשריט וואָס ער מאכט, ער וועט נאָך אמאָל ווערען א הויף-ס מענש!

דאָס האָב איך געגלויבט; יא! איז אבער דיזעז טעג צו איהם אריינגעפאלען א בוך איבער די פאריזער קאמונע, ווען ער האָט עס איבערגעלעזען, איז ער מיט אמאָל צוריקגעפאלען, ער האָט אנגעפאנגען ווידער אויף די בוימער צו קלעמערען. — דערנאָך איז ער אבער ווידער גוט געווארען, ער וויל שוין מעהר קיין בוך נישט לעזען, קיין ווארט נישט רעדען! נעהמט איך אין אכט פאר דעם מאן, ווען ער וועט אמאָל פארטיג ווערען! איזאק האָט איצט אָנגעפאנגען גריכיש צו לערנען, ער האָט אויסגעפונען אז די לעהר-ביכער זיינען צו דום און צו לאנג, דאדורך צונעהמט ער זיי און שניידט אויס דאָס וויכטיגסטע; די שטיקלעך קלעבט ער אויף אויף אן אלטען אנגע-שריעבענעם העפט און אזוי שטודירט ער גריכיש.

זיין צופיעל וויסען איז די קלאסישע שפראכען, מאכט איהם פרעך און אונאנגענעהם. ער האָט פאר אייניגע טאג, גער האט א דעבאטע מיט'ן פאסטאר און ער האָט בעהויפטעט, אז דאָס קריסטענטהום איז ערפונדען געווארען פון אידען, און די אלע קריסטען זיינען פון אידען ארויסגעקומען; דאָס לאטיין און דאָס גריכישע האָט איהם פערדאָרבען! איך האָב מורא, אז איך האָב א שלאנג אין מיין כוועם געכאוועט, ווען ס'זאל אזוי זיין, מוז איך אמאָל דעם קאָפּ פון דער שלאנג צוטרעטען.

אדיע,

ה. ב. א. ר. ג.

ג. ב. פאלק האָט זיך זיין פראנצויזישע בארד אבראזיערט

און געהמט שוין נישט אראב זיין הוט פאר די פישער-לייט.
איצט וועסטו פון אונז אויס נעמדיא מעהר נישט הערען.
ווייל מאַנטאג קומען מיר צוריק אין שטאָדט.
זיעבען-און-צוואַנציגסטעס קאפיטעל.

ג ע נ ע ז ו נ ג

ס'איז ווידער געווען הערבסט; אין א קלאָרען נאָוועמבער-
פריה-מאָרגען, איז פאלק ארויס פון זיין איצטיגע עלעגאנטע וואהנונג
אין די גרויסע גאס און איז געגאנגען צו דער מעדען-שולע פון'ם
מארק, אין וועלכע ער איז אויפגענומען געווארען אלס לעהרער איבער
די שוועדישע שפראכע און געשיכטע צו אונטערריכטען.

ער האָט די הערבסט חדשים גוט בענוצט. נדי זיך ווידער אין
דער ציוויליזירטער געזעלשאפט אריינצופאסען, און ער האָט דאביי
געוואָר געווארען, וואס פאר א ווילדער ער איז אין די אייניגע יאהר
געווארען, ער האָט זיין רויבער-הוט אויסגעטהאָן און האָט זיך א נייעם
הויכען צילינדער געקויפט, וועלכער האָט אָנפאנגט אויף זיין קאָפּ זיך
נישט געוואלט האלטען, ער האָט זיך געקויפט הענטשקעס, איז ער
געווען אזוי פערוויילדעט, ווען די פערקויפערין האָט איהם געפרעגט,
וואָס פאר א נומער ער וויל, האָט ער געענטפערט 15 נער, אלע פער-
קויפערנים האָבען געלאכט פון איהם.

די מאָדע האָט זיך פיעל געענדערט זייט ער האָט זיך געקויפט די
לעצטע קליידער; און ער האָט געדענקט אז ער איז א שטוצער, ווען ער
איז די גאסען דורכגעגאנגען, האָט ער זיך ביי יעדען שוויפענסטער גע-
שפיעגעלט, אויב אלעס ליענט אויף איהם גוט.

איצט איז ער געגאנגען אויף און אב אויף דעם טראטואר נעבען
דעם דראמאטישען טעהאטער און האָט געווארט, אז דער זייגער פון די
יאקובינען-קירכע זאל שלאָגען ניין; ער האָט זיך געפיהלט אונרוהיג.
אזוי ווי ער אליין זאָל נאָך דארפן געהן אין שולע, ס'האָט זיך איהם
אויסגעוויזען, אז דער טראטואר איז צו קורץ און ער האָט געגלויבט, אז
ער לויפט ארום ווי א הונט אויף א קייט, היז און צוריק — היז און
צוריק.

אז אויגענבליק האָט ער געדענקט, אז ער זאָל זיין שפאציר-גאנג
פערלענגערען, ער זאל ערגעץ ווייט אוועקגעהן, ווייל ער האָט געוואוסט
אז די גאס פיהרט צו ליליאנס, ער האָט זיך דערמאנט אין דעם פריה-
מאָרגען, ווען דערזעלבער וועג, האָט איהם אוועקגעפיהרט פון דער

געזעלשאפט, פון וועלכע ער איז דאמאלס אנטלאָפּען, ס'האָט איהם דאמאלט ארויסגעפיהרט אין די פרייהייט, די נאָטור און אין די — שקלאפּעריי.

דער זייגער האָט געשלאָגען ניין, ער האָט זיך געפינען אין א פאָר הויז פון די שולע, די טירען פון'ם שול-זאל זיינען נאָך געווען פּערשלאָג-סען; אין דער האלב-טונקעלהייט האָט ער געזעהען פיעל קינדער-קליי-דער ארום די ווענט הענגען: הימען, מענטעלעך, הענטשקעס און מור-פען זיינען געלעגען אויף די טישען און אויף די פענסטער, אויפ'ן באדען זיינען געשטאַנען גאנצע רעגומענטער שיד.

די הויז-טיר האָט זיך געעפענט און ס'איז אריינגעקומען א קליין צעהן-יעהריגעס מיידעל געפיהרט פון א גרעסערע יונגע מיידעל.

דאָס קליינע מיידעל האָט אויף איהם געקוקט מיט גרויסע פרייע אויגען און האָט זיך קאָקעטיש גענייגט פאר איהם. דער לעהרער האָט מיט פּערלעגענהייט זיך צוריק פּערנייגט, די קליינע שעהנהייט האָט געשמייכעלט; זי איז געקומען אביסעל צו שפעט, אבער ס'האָט אויס-געוויזען, אז זי שרעקט זיך נישט פאר דעם, ווייל זי האָט זיך געלאָזט פון דער יונגער מיידעל אויסטהאָן דאָס מענטעלע און די קאלאשען. און האָט געמאכט אזא רוחיגע מינע אזוי ווי זי זאל געווען צו א באַל-קומען.

ס'האָט זיך געהערט א שפיעלען פון די צימערען. זיין ברוסט האָט שטארקער אָנגעפאנגען קלאפּען, — וואס איז דאָס? — אה! דאָס איז דער ארגעל! הם! די אלטע ארגעל! יא! און א גאנצע מחנה פון קינדער שטימען זינגען: „יעזום לאז מיך תמיד אנפאנגען!“ פאלק האָט זיך געפיהלט שלעכט, און כדי ער זאל זיין פאסונג צוריק געווינען האָט ער זיך דערמאנט אין בארג'ן און איזאק'ן.

ס'איז אבער געווארען נאָך ערגער: „פאטער אונזער וואס דו ביסט אין הימעל!“ מיין גאָט! יא, דער אלטער פאטער — אונזער, ס'איז שוין לאנג — זעהר לאנג...

ס'איז געווארען אזוי שטיל, אזוי שטיל, אז מען האָט איזש גע-הערט די גאנצע מחנה קינדער זיך אויפשטעלען, דערנאָך האָבען זיך די טירען געעפענט, און א גאנצע בלומען-בעט פון יונגע מיידלעך פון אכט ביז פיערצעהן יאהר האָבען זיך בעוואויגען אהין און אהער, ער האָט זיך געפיהלט אין פּערלעגענהייט, און ס'האָט זיך איהם אויסגעוויזען. אזוי ווי מען זאל דערזעהן א גנב. ווען די אלטע פארשטעהעריין

האָט איהם די האנט גערייכט און האָט איהם געזאָגט ווילקאָמען, האָט זיך די בלומען־בעט בעוואויגען און האָבען צווישען זיך שטיל גערעדט און האָבען איהם מיט בליקען בעווארפען.

ער האָט זיך אוועקגעזעצט ביי א לאנגען טיש, ארומגעגעבען פון צוואנציג פרישע געזיכטער מיט פרעהליכע בליקען; צוואנציג קינדער, וועלכע האָבען קיינמאָל נישט געפיהלט וואס הייסט נויט און ארעמ־קייט, זיי האָבען אלע אויף איהם געקוקט פריי און נייגעריג, אנפאנגס האָט ער זיך געפיהלט אונבעקוועם אבער ער איז באלד געווארען אינ־טום מיט אַנא, שאַרלאַטע, מיט געארניגע און ליזא, דער אונטערדיכט איז געווארען צום פערנגעניגען. ער האָט זיי דערצעהלט פון גרויסע מענער, פון לודוויג דעם 16טען און אלעקסאנדער, ווי גרויס זיי זיינען געווען, ווייל זיי האָבען געהאט ערפאלג. ער האָט זיי געזאָגט, אז די פראַנצעזישע רעוואָלוציע איז געווען א שרעקליכע געשעהעניש, ביי וועלכע דער ערלער לודוויג דער 16טער און די גוטע מאַריא אנטאנע־טא, האָבען געהאט אַן אונגליקליכע ענדע און אזוי ווייטער.

נאָך די לעקציע איז ער געגאנגען צום קאלעגיום פון היי־ליפער־רונג פאר די קאוואלעריער־גענימענטער, וואו ער איז דאָרט אויך גע־ווען בעאמטער, דאָרט האָט זיך פאלק געפיהלט ווארעם און פעריונד־גערט, אין דעם קאלעגיום וואו ער האָט די קאזערוועטיווע צייטונג גע־לעזען, איז ער געזעסען ביז ערף א זייגער, דאן איז ער ארויפגעגאנגען אין דער קאנצעליי פאר שנאפס־ברענעריי; דאָרט האָט ער געזעסען פרישטיק און האָט געשריבען צוויי בריעף צו באַרנ'ן און שטראווע.

פונקט איינס א זייגער איז ער געווען אין די אבטיילונג פון די בעשטייערונג פון פערשטארבענע, דאָרט האָט ער צוזאמענגערעכענט א ירושה פון א פערשטארבענעם, ביי וועלכען ער האָט הונדערט קראַ־נען פערדיענט. ביז מיטאג האָט ער נאָך צייט געהאט, דורכצולעזען די קארעקטור פון די וועלדער געזעץ וואס ער האָט פערפאסט אויפ'ן אויפ־טראג פון די רעגירונג.

אזוי איז געווארען דריי א זייגער. ווער ס'איז אין דער צייט גע־גאנגען איבער דעם ריטערהויז־מארק, האָט אויף די בריק בעמערקט א יונגען הערר, וועלכער האָט געמאכט א וויכטיגע מינע, אין זיינע קע־שענעם האָבען געשטעקט פאפיער העפטען, און זיינע הענט איבערגע־לעגט אהינטער, ער איז רוהיג געגאנגען, נעבען אן אלטען, מאגערען, גרויהעריגען הערר, אין די פינפציגער, דאָס איז געווען דער פארשטע־

הער פון דעם פערשטארבענעם בעשטיירונגס אמט. אלע וועלכע שטאר-
בען אין די גרענעצען פון די שטאָרט מוזען איהם אנגעבען, וואס זיי
פערמאנען, נאָך דעם נעהמט ער זיין פראצענט; פיעל זאגען, אז דאָס
איז זיין בעשעפטיגונג, און אנדערע מיינען, אז ער גיט אכטונג, אז ער
נעהמט זיך אן פאר די ערד, און זעהט נאָך אז די טויטע זאלען גאר
נישט מיטנעהמען מיט זיך, גענוג ער איז א מאן וואס אינטערעסירט
זיך מעהר מיט טויטע ווי מיט לעבעדיגע, דורכדעם געפינט זיך פאלק
אין זיין געזעלשאפט גוט. און יענער הענגט אין פאלק'ן, ווייל פאלק
זאמעלט אלע מינצען און אטאגראפען, אזוי ווי ער אליין.

איצט זיינען די ביידע אלטע פריינד געגאנגען אין'ס רעסטא-
ראנט „ראזענגרין" וואו זיי זיינען זיכער, אז קיין יונגע לייט וועלען זיי
דארט נישט טרעפען, דאָרט רעדען זיי פון אטאגראפיע, עסען זייער מיר-
טאג, דערנאָך טרינקען זיי קאפע אויף א סאפע אין די קאפע „ריד-
בערג" און קוקען דורך דעם קאטאלאג פון אלטע מינצען, אזוי דויערט
ביז זעקס א זויגער, דערנאָך לעזען זיי די פאסט-ציטיטונג.

יעדער איז גליקליך אין דער געזעלשאפט פון אנדערען, ווייל זיי
קריגען זיך קיינמאָל נישט.

פאלק איז געווארען אזוי פריי פון אידעען און אניכטען, אז ער
איז געווארען דער ליבענס-ווירדיגסטער מענש, און אלע זיינע פאר-
געזעצטען און קאמערעדען שעצען און ליבען איהם.

פאלק עסט אויך פיעל מאָל, מיטאגס און נאכטמאלס ביי די פאר-
נעהמטע פאמיליען פון שטאקהאלם, אין וועלכע בארג'ס פאטער, דער
פראפעסאר האָט איהם אריינגעפיהרט, אבער זיי האָבען קיינמאָל נישט
געוואוסט ווי ווייט מען האלט מיט איהם, ווייל ער שמייכלעט שטענ-
דיג און זאגט זיי אנגענעהמע שטעד-ווערטלעך.

ווען ער ווערט אבער זאט פון פאמיליען לעבען און געזעלשאפטס
ליענען, געהט ער דאן אין דעם רויטען צימער; דאָרט טרעפט ער דעם
שרעקליכען בארג, זיין בעוואונדערער, איזאק לעווי, זיין געהיימען
פיינד שטראווע, וועלכער האָט קיינמאָל קיין געלד נישט, און דעם
סאָראסטישען זעלען, וועלכער ברייט זיך פאר פאר א צווייטען ער-
פאָלג.

לונדעל, וועלכער האָט זיינע רעליגיאָנס בילדער אויפגעגעבען זייט
ער האָט פארטיג געמאכט דאָס אלטאר-בילד, איז געווארען א שטאר-

קער נאכפאלגער פון'ם גריכישען פילאזאף אפיקור, און ער קומט נאך צי'ן'ם רויטען צימער, ווען ער מוז אומזיסט עסען און טרינקען: ער לעבט איצט פון פארטרעט מאהלעריי, דאס איז אן ארבייט, וואס מען ווערט איינגעלאדען צו פיעל מאהל-צייטען, לונדעל בעהויפטעט, אז די דאזיגע געזעלשאפט איז נויטווענדיג „צו שטודירען די כאראקטער-רע“.

אלע וואס ארבייט נאך ערגעץ ביי א בילד-הויער, איז נאך זיין גרויסע נידערלאגע אלס פאליטיקער און רעדנער געווארען פערפינסט-טערט און מענשען-פיינדליך, און וויל זיינע פריהעריגע קאמראדען מיט זיין אנוועזענהייט נישט „זשענירען“, ער זיצט אלע מאל אליין פאר זיך אין א ווינקעל.

פאלק איז פרעהליך און ווילך ווען ער קומט אין דעם רויטען צי-מער, בארג דענקט אז ער וועט מיט איהם גרויסע עהרע האבען, ער איז א פייעריגער יונג, זאגט בארג שטענדיג, ביי איהם איז קיין זאך נישט הייליג — אויסער די פאליטיק; די בעריהרט ער קיינמאל נישט, דער-זעהט ער אבער אמאל דורך דעם רויך וואלקען, ערגעץ איז א ווינקעל זיין אלטען פריינד אלע מאנטאנוס זיצען, ווערט ער דאמאלס פינסט-טעד ווי די נאכט אויפ'ן ים און גיסט אין זיך אריין א סך שטארקע געטרענקע, אזוי ווי ער זאל זעלען אין זיין הארץ א פייער פערלעשען אדער פערברענט ווערען.

זייט א צייט האט זיך אבער אלע מעהר נישט געוויזען אין דעם רויטען צימער.

אכט-און-צוואנציגסטעם קאפיטעל.

פון יענער זייט קבר.

דער שניי איז געפאלען אזוי לייכט און שטיל, אזוי ווייס אויף די גאסען, פאלק מיט זעלען'ען זיינען געגאנגען צום שפיטאל, פון דארט בארג'ן צו נעהמען אינ'ם רויטען צימער.

— ס'איז מערקווירדיג, וואס פאר אן אייגנדרוק דער ערשטער שניי מאכט אויף איינעם, האט זעלען געזאגט, — די שמוציגע ערד ווערט... — ביזטו סענטימענטאל? — האט פאלק איהם אונטערבראכען.

— ניין, איד זאג עס נאך אלס לאנדשאפטס-מאהלער.

זיי זיינען ווייטער געגאנגען שטיל דורך דעם שניי וואס איז געפאלען ביי זייערע פיס.

— דער דאזיגער שטאדט-פיערטעל קעניגסהאלם, מיט די שפי-

טעלער, איז מיר שטענדיג עטוואס אונהיימליך פארגעקומען — האָט פאלק בעמערקט.

— ביזטו סענטימענטאל? — האָט זעלען געלאכט.
 — ניין, דאָס בין איך נישט, אבער דער דאָזיגער שטאָרט־טייל מאכט שטענדיג אויף מיר א געוויסען איינדרוק.

— אה, פֿלױעדערייען! ער מאכט נישט קיין איינדרוק; דאָס איז א טעות פון דיר, זעה, איצט זיינען מיר דאָ, ס'איז ליכטיג ביי באַרג'ן אפּשר האָט ער היינט אווענט א פּאָר גוטע מתים.
 זיי זיינען איצט געשטאַנען נעבען דעם טויער פּוֹ'ם שפיטאל. די גרויסע געביידע האָט אויף זיי געקוקט מיט די טונקעלע פענסטער, אזוי עס זאל זיי פרעגען, וועמען זיי זוכען אין דיעזער שפעטער שעה, זיי זיינען אינ'ם שניי דורכגעגאנגען דעם הויף און זיינען אריינגעגאנגען אין די קלײנע געביידע וואס איז געשטאַנען אויף די רעכטע זייט.

גאנץ אונטען איז זאל איז באַרג געזעסען אליין ביי א לאַמפּ און האָט געארבייט ביי א טויטען קערפּער פון א געהאנגענעם, וועלכען ער האָט שרעקליך צושניטען.

— גוט'נ'אווענט! — האָט באַרג געזאגט און האָט אוועקגעלעגט דאָס מעסער, — וויילט איהר זעהען א בעקאנטען?
 ער האָט געווארט אויף אן ענטפער, וואס איז נישט געקומען, ער האָט לאַמפּטערען אָנגעצונדען, גענומען זיך זיין מאַנטעל און א בינט שליסעל.

— איך האָב נישט געוואוסט, אז מיר האָבען דאָ בעקאנטע, — האָט זעלען געזאָגט, נישט וועלענדיג פערלירען זיין הומאר.

— קומט נאָר, — האָט באַרג געזאגט.
 זיי זיינען דורכגעגאנגען דעם הויף אין דער גרויסער געביידע אריין. די טיר האָט זיך מיט גערויש געעפענט און האָט זיך הינטער זיי צוריק פערמאכט. דאָס טונקעלע ליכט פון די לאַמפּטערען האָט געווארפען א רויטען שוואכען שיין אויף די ווייסע ווענט, די ביידע פרעמדע, האָבען געזוכט אויף באַרגס פנים, צו זיין ער נישט טרייבען מיט זיי שפּאַס, זיי האבען אבער נאר נישט געקענט דערגעהן.
 זיי זיינען אריין לינקס אין א קאָרידאר, דער ווידער־קול פון זייער רע שריט האָט זיך געהערט אזוי ווי סאָל ווער זיי נאָכגעהן פון הינטען.

— דארט! — האָט באַרג געזאָגט, און איז געבליבען שמעהן
אין מיטען נאָנט.

קיינער האָט גאָר נישט געזעהען נאָר די בלויע ווענט.
— אויף די רעכטע זייט — האָט באַרג ווייטער געזאָגט.
די רעכטע וואַנט איז געווען פון גלאַז, און הינטער דער וואַנט
האָט מען געזעהען דריי ווייסע קערפער אויפ'ן רוקען ליגען.
באָרג האָט געעפענט מיט אַ שליסעל די גלאַז־טיר און איז אַרייַן־
געגאָנגען.

— דאָ, — האָט ער געזאָגט, בלייבענדיג שמעהן ביים צווייטען
פון די דריי קערפער.

— ס'איז געווען אַלע! ער איז געלעגען, די הענט איבער די
ברוסט און האָט אויסגעזעהען אזוי ווי ער לינגט אין אַ נאַכמיטאָג־
שלאָף, זיינע ליפען אַביסעל אַפען, אזוי ווי ער זאָל שמייכלען, אינ־
נאָנצען איז ער נאָך געווען גוט ערהאַלטען.

— דערטרונקען! ? — האָט זעלען געפרעגט, וועלכער איז צו־
ערשט צו זיך געקומען.

— דערטרונקען! — האָט באַרג געענטפערט, — דערקענט
אפשר איינער פון אייך זיינע קליידער?

דריי אַכגעריסענע אַנציגע זיינען געהאַנגען אויפ'ן וואַנט, פון
וועלכע זעלען האָט זאָפארט איינעם דערקענט, אַ בלויען ראַס מיט
יאַנד־קנעפּ, און אַ פאַר שוואַרצע הויזען מיט אויסגעריבענע קניען.
— ביזטו זיכער?

— איך מוז דאָך מייַן אייגענעם ראַס דערקענען — וואָס איך האָב
געבאָרגט ביי פאַלק'ן.

פון'ם בוזעם־קעשענע האָט זעלען אַרויסגענומען אַ גרויסע
בריע־טאַש, וואָס איז פון'ם וואַסער זעהר דיק און קלעבעדיג געוואָר־
רען, ער האָט געעפענט די בריע־טאַש, און ביי דעם שיין פון די לאַמפּ־
טערען, האָט ער דורכגעקוקט דעם אינהאַלט פון דארט. — אייניגע
פערפולטע פערזענ־צעמטעל און אַ העפט פאַפיער, אויף וועלכען ס'איז
געווען אויפגעשריבען: „צו דעם וואָס וועט עס וועלען לעזען“.

— האָט איהר שוין גענוג געקוקט? — האָט באַרג געזאָגט, —
איצט וועלען מיר געהען אין די נאַהנטסטע שענק אַריין.

די דריי טרויערענדע פריינד האָבען זיך אין די נאַהנטסטע
שענק קאַנסטאַנטירט אַלס קאַמיטעט פון'ם רוימען צימער.

ביי א ברענענדיגען פייער און ביי פיעל פלעשלעך שטארקע גע-
טרענקע, האט בארג אנגעפאנגען נאכצוקוקען אַלע'ס איבערגעלאָזענע
פאַפיערען, ער האט אבער אויך געמוזט רופען פאלק'ן צו הילף, ווייל
דאָס וואס האָט זיך אויף א פאָר ערטער די בוכשטאַבען פערמעקט, און
פאלק אַלס „אטאגראף“ וועט עס קענען פערשטעהן.

— אפשר האָט אַלע געוויינט ביים שרייבען און דאָס זיינען זיי-
נע טרעהרען? האָט זעלען שפּאַסיג געפרעגט.

— שטייל דאָרט הינטען! — האָט בארג געזאָגט און מיט איין
ציה האָט ער אויסגעטרונקען א גאנץ גלאָז שנאַפּס, איצט וועל איך
אנפאנגען לייענען, קיינער זאל מיך נישט אונטערברעכען.
„צו דעם וואס וועט עס לעזען“.

וואס איך נעהם מיר איצטער דאָס לעבען, דאָס איז מיין רעכט,
נאָך מעהר, וואס מיט דעם גרייף איך נישט אן דאָס רעכט פון אן אנ-
דערען מענשען, נאר איך מאד יענעם נאָך גליקליכער, איך מאד איהם
פריי א שטעלע און פיער הונדערט קוביקפום לופט ווערען פריי יעדען
טאָג.

איך בענעה דיעזע האנדלונג נישט אויס פערצווייפלונג, נאָר מיט
א גאנץ רוהיגען הארצען; אז אזאלכער שריט פּעראורזאכט אויפער-
גונג, דאָס וועט יעדער פערשטעהן; די דאָזיגע האנדלונג אבגעגען פאר
שרעק, וואס וועט דערנאָך קומען, דאָס טהוט נאָר דער, וואס איז צו די
ערד פערשקלאַפּט און זוכט דעם דאָזיגען תירוץ, כדי צו בלייבען דאָ.
וואו ער האָט זיכער נישט שלעכט געהאט. איך פיהל מיך פריי ביים
געדאַנק, צו קענען פערלאָזען דעם טרויעריגען דאָזיין, ווייל ערנער קען
איך שוין נישט בעקומען, אבער בעסער אויך נישט, דער טויט וועט
זיין פאר מיר א זעלינקייט, מינדעסטענס אזוי גוט. ווי נאָך א שווערע
קערפערליכע ארבייט, דאָס גוט געמאַכטע בעט.

ווער עס בעאבאכטעט דאמאָלס, ווי דער קערפער שטרעקט זיך
שלאָפענדיג אויס און די נשמה ווערט לאנגזאַם פּערוואונדען, דער
וועט פאר'ן טויט נישט מורא האָבען.

פאר וואָס מאכען די מענשען אזוי פיעל וועזען פון'ם טויט?
ווייל זיי האָבען זיך דא אין דער ערד צו טיעף איינגעגראבען, איז פאר
זיי זעהר שמערצליך ארויסצורייסען. איך בין שוין לאנג פון'ם לעבען
אַבגעשטויסען, איך בין נישט צוגעבונדען צו קיין פאַמיליע, קיין ווירט-
שאַפּמיליכע, קיין שטאַטליכע און קיין יוריסטישע פּערבינדונגען, וועל-

כע זאלען מיך צוריקהאלטען, איך געה אוועק פון דאנען, ווייל איך האָב גאנץ איינפאך פערלויבען די לוסט צום לעבען.
 איך וויל מיט דעם נישט קיין אנדערע, וואס געהט גוט, נישט אויפפאָדערען צו טהאָן וואס איך טהו, זיי האָבען נישט קיין אורזאך צו דעם, און קענען מיין האנדלונג נישט בעאורטיילען. אויב איך בין א פייגלינג אדער נישט, איבער דעם האָב איך נישט נאָכגעדענקט, ווייל דאָס איז מיר גלייכגילטיג, איבעריגענס איז עס אן אנגעלעגענדיג הייט פון מיין פריוואטע נאָטור, איך האָב קיינמאָל נישט געבעטען אויף די וועלט צו קומען, דורכדעם האָב איך א רעכט צו געהן ווען איך וויל.

פאר וואס איך געה? די אורזאכען זיינען זעהר פיעל און זעהר טיעף, און איך האָב איצט נישט קיין צייט און קיין פעהיגקייט זיי צו ערקלערען, איך וועל נאָר די ערקלערען וועלכע האָבען פאר מיין האנדלונג א בעזונדערע בעדייטונג.

אין מיין קינדהייט און מיין יוגענד, האָב איך קערפערליך געארד ביים שווער; איהר ווייסט נישט וואס דאָס הייסט צו ארבייטען פון זיך נען-אויפגאנג ביז זונען-אונטערנאנג, און דערנאָך אוועקצופאלען אין א שלאָף ווי א חיה, דעם דאָזיגען פלוד האָט איהר ניט געפיהלט, ס'איז א פלוד צו פיהלען ווי די נשמה בלייבט אין מיטען וואקסען שטעהן, אין דער צייט ווען דער קערפער גראבט זיך אין דער ערד. געה הינטער אקסען וואס ציהען דאָס אקער-אייזען, און לאזען דיינע אויגען טאָג איין, טאָג אויס פון די גרויע שטיקער ערד קוקען וועסטו מוזען פארנעמען צום הימעל ארויפצוקוקען: שטעה מיט א לאפאטע און גראב ביי ברענענדיג דינע זומער היץ, און דו וועסט פיהלען ווי דו זאלסט פערזונקען אין די וואסערדינע ערד און פאר דיין נשמה א קבר אויסגראבען. דאָס ווייסט איהר נישט! איהר וואס האָט דעם גאנצען טאָג נאָר פערניד ניגען און ארבייט אמאָל א פאָר שטונדען צווישען פרידזשיטק און מיטאג, ס'קומט זומער פאָהרט איהר זיך ערנעץ אויסרוהען אין דער נאָטור, די גרינע ערד איז פאר איך דאמאָלסט ווי א הערליכער שווי שפיעל, אייערע נשמות ווערען דערהויבען און אייערע געדאנקען פערעדעלט, פאר דעם ערד-ארבייטער איז די נאָטור גאנץ אנדערש, דער אקער איז ברויט, דער וואלד האלץ, די זעע א וואש-שיסעל און די ווייטע פעלדער איז קעז און מילך — אלץ איז ערד אַהו א נשמה!
 ווען איך האָב געזעהען, אז איין העלפט פאָר די מענשען ארבייט

טען נשמה ארבייט און די אנדערע נאָר מיט זייער קערפער, האָב איד צוערשט געגלויבט, אז די וועלט האָט געשאפען צוויי סאָרטען מענ-שען דערנאָך אבער בין איד געקומען צו פערנונפט און איד האָב פערשטאַנען, אז ס'איז נישט אזוי, פון דאמאָלס אן האָב איד בע-שלאָסען נישט מעהר קערפערליך צו ארבייטען — און איד בין גע-וואָרען קינסטלער.

דאָס פיעל רעדען וועגען קינסטלערישען חשק קען איד אנאלי-זירען, ווייל איד אליין האָב עס געהאט, דער חשק צו ווערען קינסט-לער, געהמט זיך צוערשט פון דעם ברייטען באזיס פון בענקעניש נאָך פרייהייט, פרייהייט נישט צו טהאָן קיין נוצליכע ארבייט; א דייטשער פילאזאף האָט די שעהנע קונסט אָנגערופען אונניצליכע ארבייט. וויי-טער קומט דער חשק פון גאות, דער מענש וויל אין דער קונסט אלס אַ גאָט שפיעלען, נישט ווייל ער וויל עטוואס נייעס שאפען (דאָס קען ער נישט) נאָר ער וויל אויסבעסערען, צוזאמענשמעלען און איבער-ארבייטען, ער פאנגט נישט אָזמיט דעם אז ער זאל די נאָטור בעוואונ-דערען, נאָר ער פאנגט אן מיט קריטיק; ער געפינט אז אלץ איז נישט פאָלקס און ער וויל עס בעסער מאכען.

אָט דער דאָזיגער גאות פון צו זיין א בעשעפער, און דער ווילען זיך צו בעפרייען פון טעגליכע קערפערליכע ארבייט, טרייבט דעם קינסטלער פארווערטס און ברענגט דאצו, אז ער זאל זיך בעטראכ-טען אז ער שטעהט העכער פון אלע מענשען; ס'איז אויף נויטיג, אז דער קינסטלער זאל דאָס אלע מאל געדענקען, ווען נישט וועט ער גאנץ לייכט ביי זיך אליין ארונטערפאלען, ער וועט בעטראכטען זיין טהעטיגקייט פאר נאָר נישט ווערט און זעהן זיך בעפרייען פון נוצלי-כע טעגליכע ארבייט, פאר אונבערעכטיגט, זיין אוננוצליכע ארבייט צו זעהען אנערקענט, מאכט איהם עגאָאיסטיש, אונרוהיג און אָפט מאָל אונגליקליך; ווערט ער איבער זיך אליין קלאָר, הערען אויף זיי-נע פעהיגקייטען צו שאפען, און ער געהט אונטער, ווייל צוריק צוגעהן צום יאָד פו וקערפערליכע ארבייט, דערנאָך ווי ער האָט שוין פערזוכט די פרייהייט, דאָס קען נאָר א רעליגיעזער. א קינסטלער איז נישט רעליגיעז.

צו מאכען אן אונטערשיעד צווישען זשעניע און טאלאנט, צו בע-טראכטען דעם זשעניע פאר א נייע אייגענשאפט, דאָס איז נאָריש, ווייל דאן מוז מען גלויבען אין בעזונדערע געהיימע כוחות, דער

גרעסטער קינסטלער האָט געוויסע אנלאַגען צו דער טעכניק פון די קונסט ערגעץ געלערענט און פראקטיצירט, אַהן איבונג שטארבט אָב דער גרעסטער קינסטלער, דאָרדף האָט ווער געזאגט „זשעניע איז פֿליסיג זיין“ מען דארף אויף האָבען בילדונג. (דאָס איז זעהר זעל-טען, ווייל די געבילדעטע ווענדען זיך זעהר זעלטען צו די קונסט) אַלזאָ, בילדונג און א גוטער פערשטאַנד שאפט דעם זשעניע, ס'מוז אויף דאביי זיין א גאנצע דיהע פון גינסטיגע אומשטענדען.

איך האָב באלד דעם גלויבען פערלוירען צו בעזיצען די אלע הויכע אייגענשאפטען פון אן אמת'ן קינסטלער, ווייל מיין קונסט, די סקולפּטור, קען נישט אויסדריקען קיין איינציגע גאנצע אידעע, זי קען בלויז אייניגע שטריכען פון'ם מעגליכען קערפער, ארויסברענגען גען וואס נאָר דער קינסטלער וועט פערשטעהן, פאר די איבעריגע מעגשען איז דאָס גלייכגילטיג: — ס'איז אזוי ווי די פערלירסיגנאלען ביי סאַלדאמען, בעדייטונגסלאָז פאר אלע וואס פערשטעהען נישט די סיגנאלען, זיי זעהען נאָר בלויז פערשיעדענע בעוועגונגען פון'ם פעהנר דעל, אָבער דער סאַלדאט זעהט דעם בעפעהל...

דער גרויסער פלאטא האָט שוין דאָס געזעהען, ער איז געווען דער גרויסער קאָפּ און אן אידעאליסט, ער האָט געזאגט, אז די קונסט איז גאר נישט, זי איז נאָר בלויז א שיינ פון די ווירקליכקייט, וואָס זשע טויג די קונסט, ווען די ווירקליכקייט איז דאָ? איך האָב פיינט בעקומען מיין קונסט...

איך האָב געפרוואוּט צוריקצוגעהן צו קנעכטשאפט, צו ניצליכע ארבייט, איז שוין אָבער געווען אונמעגליך! איך האָב געזוכט צו גע-פינען אין איהר מיין פפליכט, אָבער ס'איז מיר נישט געלונגען, מיין נשמה און מיין פערשטאַנד האָבען אָנגעפאנגען שוואכער צו ווערען, איך בין שוין געווען אויפ'ן וועג צו ווערען א בהמה, איך האָב מאנג-כעם מאָל געגלויבט, אז פיעל צו ארבייטען איז א זיג, ווייל ס'איז געגען די פרייהייט פון דער נשמה, דערנאָך בין איך אויף א טאג אנט-לאָפען פון דער נאָטור, וואו איך האָב געלעבט אין בלויוע בעטראכט-טונגען, וועלכע האָבען מיר אונאויסשפרעכליך גליקליך געמאכט, אָבער ריעזעם גליק איז מיר פארגעקומען עפעס ווי אן ענאָאיסטישער גע-נום, דערנאָך איז געקומען דאָס געוויסען, די פליכט-געפיהל ווי א זיג איבער מיר און איך בין ווידער צום יאָד געלאָפען, ס'איז מיר דאָן ליעב געווען — נאָר אויף א י י ז טאָג.

כדי איד זאל זיך בעפרייען פון דעם דאָזיגען אונערטרעגליכען צושטאַנד און צו געפינען קלאַהרהייט און פריעדען, געה איד דעם אונבעקאַנטען ענטקענען. צו די וואָס זעהען מיין טויטעזיקערפער — זעה איד אויס אונגליקליך טויטערהייט?

אויפצייכנונגען ביים שפאציע-גאַנג.
דער פלאץ פון די וועלט איז צו בעפרייען די אידעע פון זינלאָזיג-קייט, פון פראַסטקייט, די קונסט אבער זוכט די אידעע אין אַ זינלי-כען פראַסטען געדאַנק צו פערקערפערען, כדי זי זאל זיך אנועהען. אלזאָ... די גרויסע אידעע פון אונזער צייט איז: אז די פערטיילונג פון דער ארבייט פיהרט צום ערפאלג פון די נאַטונג און צום טויט פון'ם אינדיווידיום. וואָס איז נאַטונג? דאָס איז דער בעגריף פון'ם גאַנצען, פון די אידעע, אזוי זאָגען די פילאָזאָפּען, און די אינדי-ווידיום, די איינצעלנע, גלויבען אין דעם און שטרעבען צו דער אי-דעע!

ס'איז מערקווירדיג פאר וואָס די פירשטען און די קעניגע, ווילען שטענדיג דאָס וואָס דאָס פאלק וויל נישט, קען מען אָט „דאָס נישט פערשטעהן זיך“ צווישען פאלק און רעגירער, נאנץ לויבט אויסבעסערען?

ווען איד האָב שוין ווען איד בין גרעסער געווען מינע שול-ביכלעך נאָך אמאָל איבערגעלעזען, איז מיר מעהר קיין וואונדער נישט געווען, פאר וואָס די מענשען זיינען אזעלכע בהמות! אין די טעג האָב איד איבערגעלייענט לומהערס „קאטעכיזמוס“, און איד האָב גע-מאַכט אייניגע בעמערקונגען און אַ נייעם פארשלאַג צו אַ נייעם „קאטעכיזמוס“.

דאָס ערשטע געבאַט וואַרפט אום דעם גלויבען אין אַ ייִן גאָט, ווייל עס זעהט זיך דאָ, אז עס זיינען דאָ פיעל געטער, דאָס קריסטענטום גיט עס אויך צו.

אַנמערקונג: דער מאַנאַטעאיזמוס (איינגעטעריי) וואָס ווערט אזוי פערטיידיגט, האָט געמאַכט אַ שלעכטען איינפלוס אויף די מענ-שען, ווייל ס'האָט פון זיי אוועקגערויבט דאָס שעהנע און דאָס אמת'ע.

דער צווייטער און דריטער געבאַט ענטהאַלט אין זיך ווירקליכע נאַרישקייטען, דער פערפאַסער לעגט דעם גרויסען גאָט אזאַלכע נאַ-רישע פארשריפטען אין מויל אריין, אז ס'איז אַ שאַנדע פאר אַזאַ

גרויסען אלוויסענדרען נאָט, ווען דער פערפאסער זאָל איצט נאָך לעבן וואָלט ער געמוזט אנגעקלאָגט ווערען פאר גאָטעס לעסטערונג. דאָס פיערטע געבאט דארף אזוי זיין: דו זאָלסט דיר נישט פיהלען פערפפליכטעט, אויך די פעהלערען פון דיינע עלטערען צו בע-וואונדערען, נאָר בלוז ווייל זיי האָבען דיר אויף די וועלט געבראכט, דו דארפסט זיי מעהר נישט צו עהרען, ווי זיי האָבען זיך פערדיענט. אונטער קיינע בעדינגונגען ביזטו צו די עלטערען קיין דאנק נישט שולדיג; ווייל זיי האָבען זיך גאר נישט פערדיענט געמאכט מיט דעם גואס זיי האָבען דיר בעשאפען, וואס זיי גיבען דיר עסען און קליי-דונג, דאָס הייסט זיי זייער עגאָאיזם און דאָס געזעץ. די עלטערען, וואָס ערווארטען און פאָדערען א דאנק פון זייערע קינדער, זיינען אזוי ווי פראצענטניקעס, זיי שטעלען איין זייער קאפיטאל, כדי צו האָבען דאָפון פראצענט.

ערשטע אנמערקונג: פאר וואס עלטערען האָבען מעהרסטענס פיינט זייערע קינדער ווי ליעב? דאָס קומט פון דעם, ווייל די קינדער בע-שרענקען די ווירטשאפט פון די עלטערען, ווייל זיי מוזען פון זיי א געדויעסע צייט אויסגעהאלטען ווערען. ס'איז דאן אזעלכע עלטערען וואס בעמראכטען זייערע קינדער און בעהאנדלען זיי ווי אקציעס, און זיי פערלאנגען פון זיי שטענדיגע דיווידענדען. (פראפיטען).

צוויי אנמערקונג: דאָס געבאט: „זאָלסט עהרען דיינע עלטער-רען“ איז נאָך שרעקליכער פון א רעניערונגס פארם, ס'האָט בעשא-פען עלטערען-טיראני... א י י ז רעוואָלוציע קען צו דעם נישט העלפען, מען מוז די גאנצע פאלשע מיינונג און נארישע בעגריפען, פון עלטערען צו קינדער, איבער ארבייטען און איבער מאכען, די מענשהייט וואָלט פיעל מעהר כבוד געהאט, ווען זי זאָל גרינדען קינד-דערשוין געזעלשאפטען, ווי טיר-שוין-געזעלשאפטען.

— נו, וואָס זאגט איהר נישט צו דעם? — האָט כארג גע-פרענט ענדיגענדיג לעזען און האָט אויסגעטרונקען א גלעזעל קאָניאק. אָ, דאָס איז נישט אזוי שלעכט, ס'האָט נאָר געדארפט זיין אבי-סעל וויציגער, — האָט זעלען געזאָגט.

— וואָס זאגסטו, פאלק?

— דאָס איז דאָס געווענהליכע געשריי פון אלע, נישט ווייטער. כארג האָט אויף איהם געקוקט, כדי צו ערפאהרען אויב פאלק

האַט דאָס איראַניש געזאגט, ס'איז אבער אויף איהם קיין אונרוהיגעס נישט געווען צו דערקענען.

— אלזא, אַלע איז געגאנגען, — האָט זעלען געזאָגט, — ער איז זיך געגאנגען זוכען א בעסערע, שטילערע יאנד; יא, איהם איז גוט, ער דארף זיך שוין מעהר נישט זארגען וואו מען נעהמט אויף מיטאג; איד וואלט נאָר וועלען וויסען וואס דער ווירט פון די שענק „קנאַפּ“ וועט זאגען צו דעם, ער האָט ביי איהם אַפּט געלד געלייזט, שנאפּס האָט אַלע נישט פיינט געהאט...

— וואָס פאר א הארצלאָזיגקייט, וואס פאר א גראבחהיט! פוי טייוועל! אזא יונגענד! — האָט פאַלק מיט כעס געזאָגט, ער האָט געווארפען געלד אויפ'ן טיש און האָט זיך דעם מאנטעל אנגעטהאן. — ביזטו סענטימענטאַל? — האָט זעלען לאכערדיג געפרעגט.

— יא, דאָס ביז איד! אַדיע!

און ער איז אוועקגעגאנגען.

ניין-און-צוואנציגסטעם קאפיטעל.

א י ב ע ר ב ל י ק.

דאקטאר בארג פון שטאקהאלם צום לאדשאפטס-מאהלער זעלען

אין פאריז.

ליעבער זעלען!

א נאניץ יאהר האָסטו געווארט אויף א בריעף פון מיר, אבער איצט האב איד דיר וואָס צו שרייבען, נאָך מיין געד וואָהנהייט נאָך, וואלט איד געדארפט אָנפאנגען מיט מיר, נאָר איד מוז מיך אָנפאנגען אויסלערנען צו זיין העפליך, ווייל איד וועל באַלד מוזען ארויס אינ'ם לעבען און מיין ברויט פערדיע ענן. אלזא, איד פאנג אן מיט דיר.

איד גראטולירע דיר, וואס דו האסט געקענט דיין בילד אויף דער אויסשטעלונג ברענגען און דו האָסט אזא גרויסען ער פאַלג געהאט, דעם נאַטיץ האָט איזאק צו די גרוי-הויבע געד בראכט, ווען דער רעדאקטאר האָט עס געלעזען, איז ער שרעקליך איז כעס געוואָרען, ווייל ער האָט געשווארען, אז אויס דיר וועט קיינמאָל נאר נישט ווערען; אבער אזוי ווי דו ביזט אין אויס-לאַנד אנערקענט געווארען, האָסטו נאטירליך אויך דאָ אין דיין היים א נאַמען בעקומען, און איד דארף זיך שוין מיט דיר נישט שעממען.

כדי נישט צו פערנעסען און זיך קורץ צו פאסען, שרייב איך דיעזען בריעה אין די פארמען פון נאָמיצען, אזוי ווי פאר די „גרוי-הויבע“ דו וועסט אויך קענען לייכט פערפעלען דאָס וואָס וועט דיך נישט אינטערעסירען.

די פאָליטישע לאַגע ווערט אלץ אינטערע-
סאנטער, אלע פארטייען האָבען זיך איינס ס'אנדערע אונטער-
געקויפט, און איצט זיינען זיי אלע קאָנזערוואַטיוו געווארען, די
דאָזיגע רעאקציע, וועט זיך וואהרשיינליך מיט סאָציאליזם ענ-
דיגען, מען דענקט איצט די שטאַדט דיסטריקטען צו פערמע-
רען, ווייל די מיניסטער קארירערע ווערען איצט שנעל ערהויבען.
מען דארף אפילו צו דעם נישט קיין פאָלקס-שול עקזאמען, איך
האָב גערעדט ערשט מיט מיינעם א שול-חבר, ער איז שוין גע-
ווען מיניסטער, און ער האָט בעהויפטעט, אז ס'איז פיעל גריי-
נער צו ווערען מיניסטער, ווי ערגעץ אן עקספעדיציאָנס-סעק-
רעטאר.

די פּרעסע — יא, די קענסטו שוין! אין אלגעמיין
איז זי געווארען א געשעפט, דאָס הייסט, זי פאָלגט יעדעס מאָל
נאָך דער מאיאָריטעט און די מאיאָריטעט, דאָס מיינט די
מיינסטען אבאָנענטען זיינען רעאקציאָנער, איך האָב געפרעגט
א ליבעראלען זשורנאליסט פאר וואָס ער האָט אזוי גוט געשריע
בען איבער דיר, אפילו דיך נישט קענענדיג, האָט ער מיר גע-
ענטפערט, אז דאָס קומט פון דעם, ווייל די עפענטליכע מיינונג
איז כּעט דיר, ד. ה. די מעהרסטען אבאָנענטען.

— ווען די עפענטליכע מיינונג וועט אָבער ווערען גענען
איהם? — האָב איך איהם געפרעגט.

— דאָן וועט ער דיך אַרונטערדייען. — האָט ער גע-
ענטפערט.

ניקאלא אַוּס פּאָל ק, דער ברודער פון אונזער
פריינד, האָט אויפגעגעבען זיין פריוואַט לייה-געשעפט, ווייל
ס'האָט איהם קיין כבוד נישט געברענגט, און האָט זיך מיט נאָך
אנדערע ווי ער אן עפענטליכע באַנק געמאכט.

לעווי ז, דער אלטער פאלק האָט מיט זיין שאַרפען
בליק געזעהען, וואָס פאר גרויס נוצען ער קען האָבען פון דעם
שאַרפזיניגען לעוויז, האָט ער איהם קודם פאר זיינע שאַרפע

פערקלאַגט, און נישט קענענדיג בעצאהלען, איז ער ערקלעהרט געווארען באנקראט און ער איז געוואָרען אויס פאסטבעאמטער; דערנאָך איז ניקאלאוס פאלק ארויסגעטרעטען אלס זיין רע-טער, ער האָט איהם געמאכט פאר בייראטס־דירעקטאר אין זיין באַנק, איצט זיצט לעווין אין א קליין פריוואט צימער, ער דארף זי דאבער נישט אין די באַנק צייגען.

א י ז א ק ל ע ו ו י איז קאסירער אין דער באַנק, ער האָט דורכגעמאכט זיין סטודענטען עקזאמען (מיט לאטיין, גריכיש און העברעאיש) און איז איצט א קאנדידאט אויף פילאָזאפיע, נאטירליך האָט די „גרוי־הויבע“ געשריבען א נאָטיץ איבער זיין עקזאמען, איצט שטודירט ער אדוואקאטור, און שאדכערט דורך זיין אייגענער האַנט, ער טרינקט נישט קיין שטארקע געטרענקע און רויכערט נישט, אויב ער זינדיגט עפעס, דאס ווייס איד נישט; ער איז אבער שרעקליך! ער האָט אן אייזער־קראם אין הערענזאנדר, א ציגארעמען־קראם אין העלזינגפארד און א נאשעריי־קראם אין זעדערטאליע; חוץ דעם האָט ער אַ פאָר הייזער אין שטאקהאלם, די לייטע זאגען, אז ער איז אַ מאַן פון די צוקונפט, איד אבער זאָגן, אז ער איז אַ מאַן פון די געגענווארט.

ר ע ל י ג י אַ נ ס - ש ו ו י נ ד ע ל א ו ז ו א ה ל -
ט ע ט י נ ק י ט ס מ נ פ ה וואקסען אין העכסטען גראד און מאכען דעם אויפגענטהאלט אין אונזער פאטערלאַנד אונטערטעגליך. דו דערמאנסט דיך זיכער אין די צוויי טיילווישע פרוען: פרוי פאלק און פרוי האמאן, אט די ביידע קליינליכע, גאנצ'דיגע, בייזשאפטע בעשעפענישען, וועלכע לויפען שמענדיג ארום לער; דו ווייסט דאָך די ענדע פון זייער קינדער־קריפעל אנשטאַלט בית־לחם; איצט האָבען זיי א מאנדאלענען־היים געגרינדעט, און די ערשטע וועלכע זיי האָבען אין דער היים אויפגענומען, איז געווען מאריע! לונדעלס פריינדין, די ארמע האָט איהר נאניך געלד וואָס זי האָט געהאט ערשפארט, עפעס א חברה־מאן געליהען און ער האָט פערגעסען איהר אדרעס, איצט איז זי געווען צופריעדען אלעס פריי צו האָבען, די פיעלע געבע-טען וואָס זי מוז יעדען טאג דארט זאגען, האָט זי ערקלעהרט

אז זי וועט אויסהאלטען, ווען זי וועט נאר יעדען אין דער פריה איהר קאפע קריגען.

פ א ס ט א ר ס ק א ר ע אין קיין בישאף נישט געווארען, אזוי ווי ער האט ערווארטעט, פאר ערגערניש איבער דעם. בעטעלט ער איצט געלד פאר א נייע קירכע, ער זאגט אז ער וועט אויפשטעלען די גרעסטע קירכע וואס שווערען האט אמאל געזעהן, דער עולם הערט זיך צו צו זיינע שווינדלערישע פרומע ווערטער און גיט געלד, די צוזאמעןגעבעטעלטע סומען זענען שוין אזוי גרויס, אז מ'האט געמוזט צונעהמען א פערוואלטער (מיט פרייע וואהנונג, בעלייכטונג און האלץ) ווייסטו ווער עס איז געווארען פערוואלטער? הער און שטויז! — שטראווע!

ש ט ר א ו ע איז אין דער לעצטער צייט געווארען אביסעל רעליגיעז — איך זאג אביסעל, ווייל ס'איז נישט פיעל, ס'איז אבער דאך גענוג פאר זיינע קליינע פעהעלטנישע, ער ווערט בעשיצט פון די גלויביגע, דאס הינדערט איהם אבער ניט ווייטער אין די צייטונגען צו שרייבען און צו טרינקען, אבער זיין הארץ איז נישט ווייד, ער איז פערביטערט אויף אלע די וואס האבען זיך ארויפגעארבייט, דורכדעם האסט ער פאלק'ן און דיד, און ער האט געזאגט, אז ער וועט איך ארוטנעררייסען ווען איהר וועט ווידער פון איך לאזען הערען. כדי ער זאל ווערן פערוואלטער, און אין דעם פערוואלטונגס-הויז צו וואהנען און פרייע האלץ צו בעקומען, האט ער געמוזט געזעצליך און צע-רעמאנאל חתונה האבען, איך בין געווען ביי זיין חתונה, דאס איז געשעהען אין דער שטיבל, דארט ערגעץ איז דעם אלטען פרוי אויף די ווייסע בערג זיין פרוי איז אויך פונם געוואהנען ווייל זי האט געהערט אז ס'איז אזוי די פאדע.

ל ו נ ד ע ל האט אויפגעגעבען די רעליגיעזע בילדער-מאהלעריי און מאהלט איצט פארטרעטען פון דירעקטארען און בעאמטען זיי האבען איהם געמאכט פאר אסיסטענט אין דער קונסט-אקאדעמיע, ער איז אויך איצט אונשמערבליך, ווייל ער האט זיינס א בילד אריינגעשמוגעלט אין דעם נאציאנאל-מוזע-אום, ווי אזוי? דאס איז נאנץ איינפאך: שמידט איז דארט דירעקטאר און ווייל לונדעל האט איהם זיין בילד פריי געמאהלען האט ער פאר איהם דאס געטראגן! איז דאס נישט גוט? וואס?

די ענדע פון אראמאן. איינמאל אין א זונטאג פארמיטאג אין דער צייט ווען די רהיגקייט ווערט פון דעם גלאַקען געקלאנג נישט געשטערט, בין איד געזעסען אין מיין צימער און האָב גערויכערט, פלוצלינג האָט עס געקלאַפּט אין מיין טיר, און א גרויסער שטארקער מאן איז אריינגעקומען. ס'איז געווען רעהנהעלם. ער איז איצט פּערוואַלטער אין א גרוי־סע פאבריק און איז צופריעדען מיט זיין וועלט.

ס'האָט נאָך אמאָל געקלאַפּט פאלק איז אריינגעקומען. אלטע עראינערונגען, געמיינזאמע בעקאנטשאפט איז גע־וואָרען דער געשפרעד צווישען אונז, דערנאָך איז שמיל גע־וואָרען, רעהנהעלם האָט גענומען א בוך אין האַנט אריין, וואס איז געלעגען נעבען איהם, ער האָט אביסעל געבלעמערט דארין און האָט אָנגעפאנגען הויך צו לייענען:

— „א קיזער־שניט. אקאדעמישע אבהאנדלונג, וואס איז מיט די ערלויבעניש פון די מעדיצינישע פאקולטעט עפענטליך פּערטיידיגט געווארען.“ דאָס זיינען דאָך שהעקליכע פיגורען! ווער איז דאָס געווען אזוי אונגליקליך, וואס האָט נאָכ'ן טויט אזוי שרעקליך אויסגעזעהען?

— זעה נאָך! — האָב איד געזאָגט, — עס שטעהט אויף זייטע 2. — ער האָט ווייטער געלעזען.

— „די וואס איז געשטארבען ביים קיזער שניט אונטער'ן מעסער“, איז געווען די אונפּערהייראטע אנגעס רודגערן... דער מאן איז געווארען ווייס ווי קאלער און ער האָט גע־מוזט אויפשטעהן וואסער טרינקען.

— האָסטו זי געקענט? — האָב איד איהם געפרעגט, כּרָה איהם אביסעל צו בערהיגען.

— אויב איד האָב זי געקענט? זי איז געווען א שוישפּיע־לעריין אין קעפינג, און זי איז אהער געקומען קיין שטאקהאלם, דאָ איז זי געווען אין א קאפע האָט זיך גערופען בעדא פעטער־סאן.

וואָלסט געווען איצט פאלק'ן אָנגעקוקט, ס'איז געקומען צו א סצענע, וואס האָט זיך געענדיגט דאמיט, אז רעהנהעלם האָט אויף אלע פרויען געשימפּט און געפּלּוכט. פאלק האָט אויפגערגענט געענטפּערט, אז ס'גיבען צוויי סארטען פרויען:

ער וויל דארויף אויפמערקזאם מאכען, אז צווישען פרויען און פרויען איז אזא גרויסער אונטערשיעד, ווי צווישען מלאכים און טייוולען, ער האָט גערעדט מיט אזא ריהרונג, אז רעהענדיג העלם'ן זיינען אויף די טרעהרען געקומען אין די אויגען אריין. פ א ל ק, יא, איהם האָב איך מיר צום לעצטען בעהאלטען, ער איז פערלאָבט! ווי אזוי דאָס איז צוגעגאנגען? ער אליין האָט עס מיר דערצעהלט „מיר האָבען זיך געזעהן!“ ווי דו ווייסט האָב איך קיינמאָל נישט קיין פארטיגע אַנזיכטען, נאָר איך ווארט אויף ערפאהרונגען; אבער נאָכדעם וואס איך האָב ביז איצט געזעהען, קען איך קיים לייקענען, אז די ליעבע איז עטוואס.

אין שלעכטע טהעאטער שטיקער האָב איך נאָר געזעהען אזא שנעלע כאראקטער ענטוויקלונג ווי ביי פאלק'ן. דו קענסט דיר דענקען, אז ס'איז נישט צוגעגאנגען אזוי שנעל מיט די פערלאָבונג, איהר פאטער איז אן אלמן, אן ענגאָאיסט און א פענסיאַנירטער. זיין טאָכטער האָט ער בעטראכט פאר זיין קאד פיטאל און ער האָט געוואָלט, אז זי זאל איהם דורך א רייכע הייראטא זיין עלטער אנגענעהם מאכען. ער האָט גאנץ קאלט געזאָגט ניין! פאלק האָט דאָס נישט געהערט און איז אלץ וויעדער דאָרט ארויפגעקומען, און ער האָט געזאָגט דעם אלטען, אז זיי וועלען אַהן זיין צושטימונג הייראטאען, איך ווייס נישט, נאָר איך דענק אז זיי האָבען זיך געשלאָגען.

אמאָל אין אן אווענט ווען פאלק האָט זיין פערלאָבטע אהיים געפיהרט, און ווען זיי זיינען געקומען נעכען איהר הויז, האָבען זיי געזעהען ביי די שיין פון די גאס-לאמפערען דעם אלטען שמעהן ביים פענסטער, — ער האָט א קליין הויז וואו ער אליין וואַהנט. פאלק האָט געקלאפט אין די גארטען-טיר, ער האָט געקלאפט א פיערטעל שטונדע, אבער קיינער האָט נישט געעפענט, ער האָט אריבערגלעקלעטערט איבער'ן צוים און איז געווארען בעפאלען פון א גרויסען הונט, וועלכען ער האָט בעזיענט און פערשלאָסען אין דעם מיסטקאסטען. (דענק דיר נאָר, דער שרעקענדיגער פאלק). דערנאָך האָט ער געצוואונגען דעם הויזקנעכט אויפצושטעהן און צו עפענען. זיי זיינען שוין גע-ווען אויפ'ן הויף, איז נאָך געבליבען די הויז-טיר, ער האָט

געקלאפט מיט א גרויסען שטיין אין די טיר אריין, אבער קיי-
נער האָט זיך נישט אָנגערופען. ער האָט געברענגט א לייטער
פון'ם גארטען, און איז ארויפגעקראכען צום פענסטער וואו
דער אלטער איז געשטאַנען און האָט גערופען: עפענט די
טיר! אז נישט וועל איך דאָס פענסטער איינברעכען!

ס'האָט זיך געהערט דעם אלטענס שטימע:
— אז דו וועסט דאָס פענסטער איינברעכען, וועל איך דיך
דערשיסען!

פאלק האָט דאָס פענסטער איינגעבראכען.
א וויילע האָט געהערשט א טויטען שטיקלייט. ענדליך האָט
זיך געהערט דעם אלטענס שטימע פון אונטער דעם צובראכע-
נעם פענסטער:

— דאָס איז פּרעכטיג! דו ביזט מיין מאן!
— איך שלאָג נישט איין קיין פענסטער, נאָר פאר אייער
טאָכטער וועל איך אלץ טהאָן.
מיט דעם האָט זיך די געשיכטע געענדיגט און פאלק איז
פּערלאַבט געוואָרען.

פאלק וועט אין הערבסט חתונה האָבען.
זי וועט בלייבען לעהרערין, דאָס וואס זי איז. איך ווייס
זעהר וועניג פון די פרויען-פראגע, ווייל זי געהט מיר נישט
אָן, נאָר איך גלויב אבער, אזוי פיעל ווי איך האָב געזעהן, וועט
אונזער גענעראציע אבשאפען דאָס אזיאטעשע, וואס איז נאָך
פארהאנען ביים חתונה האָבען. ביידע טיילען שליסען א פרייען
קאָנטראַקט, קיינער ניט נישט אויף זיין זעלבסטשטענדיגקייט,
איינער זוכט נישט דעם צווייטען צו ערציהען, יעדער לערענט די
שוואַכקייטען פון'ם אנדערען צו רעספעקטירען, און ביידע האָ-
בען א קאמראדשאפט פאר'ן לעבען וואס ווערט נישט ווייניגער
וואס איין טייל פּערלאַנגט צערמליכקייט.

קיין צייטונג אפילו לייענט ער שוין נישט, ער ווייסט נישט
מעהר, וואס עס געשעהט אויף דער וועלט, דאָס שריפטשמעלע-
ריי האָט ער זיך שוין לאנג ארויסגעשלאָגען פון'ם קאַפּ, ער
לעבט נאָר פאר זיין קעניגליכען דיענסט און פאר זיין כלה,
וועלכע ער פּערגעטערט. אָט אזוי איז עס, ליעבער זעלען, אלץ
איז אנדערש געוואָרען.

איצט האָב איך שוין מיין איבערבליק געענדיגט און דאָכט זיך אז איך האָב קיינעם נישט פּערגעסען, פאַר היינט איז גע' נוג, לעב וואָהל! דו וועסט באלד ווידער פון מיר הערען.
דיין ה. באַרג.

ע פ י ל א ג

ס'איז נישטאָ קיין צווייטע העסליכע גאס אין שטאקהאלם און קיין צווייטעס אלטעס, שמוציגעס הויז; דאָס איינפאָהר טויער זעהט אויס ווי אז אלטע תליה, וואו ס'זיינען שוין הונדערטער אויפגעהאנגען געוואָרען, די שטיינער אויפ'ן הויף זיינען פון אלטקייט ווי איין שטיק געוואָרען.

דאָס הויז שמעהט אזוי אליין ווי אז אלטער וואַנדערער וואס האָט זיך א שטיקעל פלאץ אָנגעזוכט כדי דאָרט צו שטארבען.

און דאָך ניבט עס צוויי מענשען, וועלכע קענען פאַר דעם הויז נישט פערבייגעהן און זיי זאָלען נישט שמעהן בלייבען און מיט דיהרונג כמעט מיט לעבע דאָס הויז צו בעטראַכטען. פאַר זיי איז דאָס גרויסע טויער אז עהרע־טויער דאָס שוואַרצע הויז א טייערע לעבע רואינע מיט רויזע־רויטע עראינערונגען נאָך מעהר, ווען זיי געהען דאָרט פאַרביי, זינגט עס אין די לופט און ס'שמעקט פון די ערד, אפילו אין א רעגען טאָג זעהען זיי דאָרט די זון שיינען.

פאַר דריי יאָהר איז געשטאַנען אונזער יונגער פריינד פאַלק— מיר מוזען איהם רופען פריינד, נאָכדעם ווי ער האָט חרטה געהאַט אויף זיינע יונגע טעות'ן און האָט געבעטען די געזעלשאַפט פער־ צייהונג, ער איז געוואָרען א רעשפּעקטפולער מאַן, וואס דיענט די רע־ גיערונג און טראַגט אינ'ם קעניגליכען זאַל א רויטען פּורפּור־מאַנטל טעל... אונזער יונגער פריינד איז פאַר דריי יאָהר געשטאַנען אין דעם הויז, מיט שמעק־נאָדלען אין מויל, א האַמער אין קעשענע און א צוואַנג אונטער די אַרעם, און האָט אויף דעם פענסטער פו'ם קליי־ נעם צימער פאַרהאַנגען אויפגעהאַנגען.

אין עס־צימער איז געשטאַנען דער געטרייער איזאַק אָהן דעם דאַק און האָט געקלעבט טאַפעטען אויף די ווענט, דאָבוי האָט ער געזונגען פיעל אונבעקאַנטע לעדער, ווען ער איז מיעד געוואָרען. האָט ער פאַרברייטעט אויף א לעדען קאַסטען דעם פרייהשטיק.

אין דרויסען האָט די זון געשיינט, אזוי לעבליך און האַרציג, אזוי ווי ס'איז געווען פאַלק'ן אויפ'ן האַרץ.

איזאק אליין האט ארויפגעבראכט פון די מילך־קראם ברויט, בוטער און ביער, ער מיט פאלק'ן האָבען פריהשטיק געגעסען. א דראַשקע איז אויף די גאס צוגעפאהרען.

— דאָס איז באַרג, — האָט איזאק געזאָגט, וואס האָט ער דאָ צו טהאָן? מיט איהם איז אויך געקומען לעווין.

ס'איז געווען א לאנגער בעזוד, פון צעהן פיינליכע מינוטען, פאלק האָט איהם אבער רוהיג אויפגענומען, ווייל ער האָט געפיהלט, אז ער האָט פאר שטענדיג מיט די פערגאנגענהייט געבראכען.

דערנאָך איז געקומען זיין שוועגערין, פרוי באַרג (באָרגס מור טער) און פרוי רעוויזאר האַמאָן. זיי האָבען אָנגעפאנגען אלץ צו קריטיקירען, די טאפעטען אין עס־צימער זיינען צו טונקעל, אינ'ם צימער פון די פרוי צו העל; די פארהאנגען האָבען בעדארפט בריי־טער זיין, דער טעפיד פאסט זיך נישט צום מעבעל, דער זייגער איז אלט־מאָדיש, די קיך איז שוואַרץ און דער באַדען איז שמור ציג, אבער אלעס צוזאמען איז עס א גאנץ שעהנע וואהנונג.

דאָס איז געווען די צווייטע פלאַגע, פאר פאלק'ן אבער דאָס איז אויך פאראיבערגעגענגאנען.

פאלק האָט געעפענט די פענסטער, ארויסצוטרייבען די אונריינע גייסטער, וואָס זיינען געווען אין זיין גו ערן.

און דערנאָך, דערנאָך איז זי געקומען, ער איז געשטאַנען ביים פענסטער און האָט איהר געזעהען פון טויזענד מעטער ווייט, ער האָט געגלויבט, אז ס'געהט פון איהר ארויס א ליכט און מאכט העל די גאַנצע גאס, וואו נאָר זי געהט.

ער האָט געוואוסט פיעלע קליינע מעשה־לעך פון איהר גאסט־קייט, ליעבענסווירדיגקייט, און שעהנקייט צו דערצעהלען. ווען זי איז אריינגעקומען און האָט אלץ געפונען הערליך און ענטציקענד, איז איזאק געגאנגען אין קיך אריין, ער האָט האַלץ צו שפאלטען, געמאכט פייער; קומענדיג צוריק אריין מיט א טאס אויפ־געקאכטע טשאַקלאד פאר איהר, האָבען זיי נאָר נישט געוואוסט צו ער איז נישט געווען, אזוי פערטהאָן זיינען זיי געווען אין די ליעד בע... איזאק האָט זיי פארגעווארפען, אז זיי זיינען עגאָיסטען, ווייל זיי פערנעסען אין איהם האָבען זיי אלע צוזאמען געלאסט און זי האָט איהם מיט א קולש איבערגעגעבען.

איזאק האָט שמייכלענדיג געזאָגט, און אזא ענגאָזיום איז בע-
רעכטיגט, די גאנצע וועלט אנערקענט דאָס.

— וואָס די וועלט זאָגט? די וועלט זאָגט:

— נו, דער פאלק האָט חתונה געהאט?

— מיט וועמען דען?

— מיט אַ לעהרערין!

— פוי טייוועל! אזא איינע מיט בלויע ברילען און מיט קורץ
געשאַרענע האָר?

ווייטערע אויסקונפט דארף דער פראגע־שטעלער נישט מעהר
צו פערלאנגען.

וואָלט דער אנדערער געווען געענטפערט:

— און ער האָט חתונה געהאט מיט קאכשראמ'ס טאכטער.

וואָלט דער צווייטער געווען געפרעגט:

— האָט זי א סך געלד פון'ם פאטער בעקומען?

ווייטערע פראגען שטעלט די וועלט נישט, און דאָס איז גוט.
אבער די וועלט שטעלט אויף די פאָערדונג, און מענשען וועלכע זיך
נען מטריח דעם גייסטליכען, דאָס געזען און א צייטונגס־רעפארטער
צו זייער חתונה, מוזען אויך גליקליך זיין, ווען נישט וועט זיין וועה
צו זיי!

ווען זי וועט פון די שולע קומען, מיעד פון דער ארבייט, פער-
דריסליך איבער פערשיעדענע קליינגקייטען און טרעפט אין גאס
איהר פריינדין, יענע נעהמט איהר האנט און זאגט איהר, און דו
זעהסט נישט גליקליך אויס, עליזאבעט! דאן — איז וועה צו איהם!

ווען ער קומט פון דיין אמטס־צימער מיט פערצווייפלונג אין
הארץ, ווייל מען האָט איהם נישט גרעסער נעמאכט און ער טרעפט
א פריינד וואס זאגט איהם, און ער זעהט אויס נידערשלאָגען, דאן
— איז וועה צו איהר!

א. איהר אונגליקליכע, ווען איהר קענט נישט גליקליך זיין!
ס'איז א ווינטער אווענט, א יאהר אָדער מעהר נאָכדעם, זי זיצט
ביי איהר שרייבטיש און קארינירט דאָס שרייבען פון די שול־קינדער,
ער זיצט ביי זיין טיש און שרייבט איבער פערשיעדענע אקטען פאר
זיין אמט, די פערדערען קריצען, דער זייגער טיקט און דער סאמא-
וואר ברענגט, ווען ער הויבט אויף זיין קאפ צו דערזעלבער צייט אויף
די זייערע בליקען טרעפען זיך צוזאמען, זיי קלעבן ביידע אזוי פריינד-

ליד און ליעב, אזוי ווי זיי וואָלטען זיך שוין לאנג נישט געזעהען.
דערנאָך שרייבען זיי ווידער.

ענדליך ווערט ער דער ערשטער מיעד.

— וועלען מיר נישט אביסעל צוזאמען פלוידערן? — פרעגט

ער. זי האָט נישט דאָגעגען.

— אָבער פון וואָס רעדען?

דאָס האָט שפעטער אויך באַרג געפרעגט, ווען ער האָט ער-
קלערט, אז דאָס חתונה האָבען איז א נאַטור-וויסענשאַפטיכע אונ-
מעגליכקייט, ווייל ס'מוז אַמאָל קומען צו א שטילשטאַנד... ווען מען
האָט שוין צוזאמען אַלץ אויסגעֶרעדט, איינער ווייסט דעם צווייטענעם
אַלע געדאַנקען, אַנזיכטען און מיינונגען, מוז דאָס אַבסאָלומע שטיל-
שווייגען איינטרעטען!

פאַלק האָט פון דעם נישט געוואָלט וויסען, ער האָט חתונה

געהאַט, דער נאָר...

ע נ ד ע.

בארדאג מאקס יאנקאוויטץ

179 EAST BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

ברזשירט געב.		
.25	---	דער ענגלישער פלירט (The Flirt)
\$.70	.80	לימערזארישער דעקלאמאטאר און פארלעזער
2.25	---	ברוך שפינגאז : מעלאגאישער פאלימישער טראקטאט
2.25	---	ארטור שאפענהאוער : די חכמות פון לעבען און אנדערע עסעיס
2.00	---	טאמאס פעין : די צייט פון פארשטאנד
2.25	---	דר. מוזיקאנט : דאס נייע אפערא בוך מיט 40 אפערטס
1.50	---	מ. ארציבאשעוו : סאנין
1.00	---	מיליאנען
.80	---	פרוען
.70	---	אויפערזוכט
8.50	.85	דער לעצטער שטריך (אין 2 בענדער)
1.50	---	אסקאר וויילד : דאס בילד פון דאריאן גרעי
1.00	---	פ. דאסטאיעווסקי : ארעמע מענשען
8.00	---	ערנדינגטע און באלידיגטע (אין 2 בענדער)
8.50	---	פארברעכען און שטראף (אין 2 בענדער)
6.00	---	אידראט (אין 8 בענדער, 1,000 זיימען)
6.00	---	וויקטאר הוגא : דער מענש וואס לאכט (אין 2 בענדער)
1.50	---	אויגוסט סטרינדבערג : דער רויטער צימער
8.00	---	געזאמעלטע דראמען (אין 2 בענדער)
4.00	---	פ. א. פארעל : די געשלעכטס-פראגע, קאמפלימ, אין 2 בענדער
1.50	---	סט. פשיבישעווסקי : דעם מיופעל'ס קינדער
8.00	---	ווינטשענקא : עארליך צו זיך אליין